

คำนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรม ที่จะอำนวยความสะดวกแก่ผู้ศึกษา
เต็มที จำต้องมีหนังสือเครื่องประกอบหลักสูตรครบบริบูรณ์ เพราะ
หนังสือเครื่องประกอบเท่ากับดวงประทีปสำหรับส่องมรรคา ให้ผู้ศึกษา
มองเห็นแนวทางได้สะดวกชัดเจน เพราะฉะนั้น กองตำราแห่งมหา-
มกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมีหน้าที่จัดพิมพ์หนังสือ
ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกประเภท จึงได้จัดพิมพ์
หนังสือเครื่องอุปกรณ์ทั้งฝ่ายนักธรรมทั้งฝ่ายบาลีขึ้น เพื่อให้ผู้ศึกษา
ได้รับความสะดวกในการศึกษา และได้จัดพิมพ์เสร็จไปแล้วหลาย
เรื่อง เฉพาะหนังสือธัมมปทัฏฐกถา ก็นับว่าเป็นหนังสือสำคัญเรื่อง
หนึ่ง เพราะใช้เป็นหลักสูตรเปรียญธรรมประโยค ๓ ผู้ศึกษาบาลี
เมื่อเรียนบาลีไวยากรณ์จบแล้ว ก็เริ่มเรียนธัมมปทัฏฐกถาเป็นลำดับ
ไป เห็นควรแปลเป็นภาษาไทยให้ตลอดเรื่อง จึงได้มอบให้
พระมหาอุ นิสุตโก ป.ธ. ๓ วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นผู้รับไปดำเนินการ.
ท่านได้ค้นคว้ารวบรวมจากหนังสือต่าง ๆ ซึ่งพระเถรานุเถระได้แปล
ไว้บ้าง ขอให้ท่านที่เป็นกรรมการกองตำราช่วยแปลบ้าง ขอให้
ท่านที่เป็นเปรียญในสำนักเดียวและต่างสำนักช่วยแปลบ้าง.

แต่การแปลนั้น ได้ขอให้แปลตามวิธีการที่กองตำราได้วางไว้
เพื่อให้หนังสือเป็นระเบียบเดียวกัน ไม่ลักลั่น โดยถือหลักว่า แปลให้ได้
ความชัด อ่านวนเรียบร้อย ไม่โลดโผนจนเสียหลักของภาษา และแปล
เท่าศัพท์อย่างพระกรรมการแปลเป็นตัวอย่างในสนามหลวง ถ้าที่ไหน
ถ้าที่ไหนไม่มีศัพท์ เพิ่มเข้าใหม่ ก็ทำเครื่องหมายวงเล็บ [] ไว้ ถ้าที่ไหน
บ่งถึงข้อธรรมก็ดี เกี่ยวกับลัทธิธรรมเนียมก็ดี ท่านชักความมา
จากบาลีหรือคัมภีร์อื่น ๆ ก็ได้ ทำเชิงอรรถบอกไว้ให้ทราบ เพื่อ
สะดวกแก่ผู้ศึกษาซึ่งสนใจในการค้นคว้า.

กองตำรา ฯ ขอแสดงความขอบใจท่านผู้ช่วยแปลและผู้มีส่วน

ช่วยให้หนังสือนี้สำเร็จทุก ๆ ท่าน และขออุทิศส่วนกุศลซึ่งเกิดจาก

หนังสือนี้ แต่ท่านบูรพปิตายจารย์ผู้บริหารพระศาสนาสืบ ๆ กันมา.

กองตำรา

มหาจุฬาราชวิทยาลัย

๕ เมษายน ๒๔๘๑

ธมฺมปทฏฺฐกถา

อ.อรรถกถาแห่งพระธรรมบท มยา อันข้าพเจ้า วุจฺเจเต จะกล่าว ฯ

ปณามคาถา

อ.คาถาอันแสดงซึ่งอันนอบน้อม ว่า

มหาโมหตโมหนุเช	โลเก โลกนุตตสุตฺตนา
เยน สทฺธมฺมปชฺโชโต	ชฺลิตฺโต ชลิตฺติทฺธินา
ตสฺส ปาเท นมสฺสิตฺวา	สมฺพุทฺธสฺส สิริมโต
สทฺธมฺมญฺจสฺส ปุเชตฺวา	กตฺวา สงฺฆสฺส จญฺ ชลฺ,
“ตํ ตํ การณมาคมฺม	ธมฺมาธมฺเมสุ โกวิทฺ
สมฺปนฺนสทฺธมฺมปโท	สตฺถา ธมฺมปทํ สุภํ
เทเสสิ กรุณาเวค	สมฺมุสฺสาคิตฺมานโส
ยํ เว เทวมนุสฺसानํ	ปีติปาโมชฺชวฑฺฒนํ
ปรมฺปรารกตา ตสฺส	นิปฺปณา อตฺถวณฺณนา,
ยา ตามุพฺพลุณฺธิทูปฺมุหิ	ทีปภาสาย สณฺณจฺจิตา
น สาชยติ เสสํ	สตฺถานํ หิตสมฺปทํ,
อปฺเปว นาม สาชเยย	สพฺพโลกสฺส सा हितं”
อิติ อาสีสฺमानน	ทนฺเตน สมจารินา
กุมารกสฺสเปนาทํ	เถเรน ถิรเจตฺสา
สทฺธมฺมฏฺฐิติกामน	สกกจฺจํ อภฺยาสิจฺฉิต
ตํ ภาสํ อตีวิตุถารํ	คตฺตญฺจ วจนกฺกมํ
ปหายาโรปิตฺวาน	ตฺนุตี ภาสํ มโนรมํ,
คาถานํ พุชฺชชนปทํ	ยํ ตตฺถ น วิภาวิทํ
เกวณฺตํ วิภาเวตฺวา	เสสนฺตเมว อตฺถโต
ภาสฺสนฺตเรน ภาสิสฺสํ	อวทฺตโต วิภาวินํ
มนโส ปีติปาโมชฺ	อตฺถธมฺมูปนิสฺสิตฺนุติ.

อหิ อ.ข้าพเจ้า ชื่อว่าพุทธโฆสาจารย์ เถเรน อันพระเถระ กุมารกตฺตสเปน นาม ชื่อว่า
กุมารกตฺตสเปน ทนฺเตน ผู้ฝึก สมาจารินา และผู้ประพจน์สมำเสมอโดยปกติ ถิรเจตฺตา ผู้มีใจ
มั่นคง สทฺธมฺมปฏิติกาเมน ผู้ใคร่เพื่ออันตั้งอยู่แห่งพระสัทธรรม อาสีสมานน ผู้หวังอยู่ว่า
สตุลา อ.พระศาสดา โกวิท ผู้ทรงฉลาด ฐมฺมาฐมฺเมสุ ในธรรมและสภาพมิใช่ธรรม ท.
สมฺปนฺนสทฺธมฺมปโท ผู้มีบทแห่งพระสัทธรรมอันถึงพร้อมแล้ว, กรุณาเวกสมฺมุตฺตาสหิตมานโส ผู้
มีฉันทะมีในใจอันกำลังแห่งพระกรุณาให้อาจหาญขึ้นพร้อมแล้ว อาคมฺม ทรงอาศัยแล้ว การณ
ซึ่งเหตุ ตํ ตํ นั้น ๆ

เทสสิ ทรงแสดงแล้ว ฐมฺมปทํ ซึ่งพระธรรมบท สุภํ อังงาม ยํ เว ใดแล ปิติปา
โมหุชฺชวทฺตณฺห์ อันยังปีติและปราโมทย์ให้เจริญ เทวมนุสฺसानํ แก่เทวดาและมนุษย์ ท. ๆ

อตุถวณฺณนา อ.กถาเป็นเครื่องพรรณนาซึ่งเนื้อความ ตสฺส ฐมฺมปทสฺส แห่งพระธรรม
บท นั้น ยา ใด ปรมุปรากตา อัน อันอาจารย์ นำสืบ ๆ กันมาแล้ว นิปฺปณา อันละเอียด สณฺธิ
ตา ตั้งอยู่พร้อมแล้ว ทีปภาสาย โดยภาษาแห่งชาวเกาะ ตามุพฺพลฺลิตีปฺมุหิ ในเกาะเป็นที่อยู่
บุคฺคตสฺส แห่งบุคคลผู้มีฝ่ามือแดง หิตสมฺปทํ ยังความถึงพร้อมแห่งประโยชน์เกื้อกูล น สาท
ยติ ย่อมไม่ให้อำนาจ สตุตฺตํ แก่สัตว์ ท. เสตฺถํ ผู้เหลือ,

อปฺเปว นาม ชื่อแม่โณน สาท อตุถวณฺณนา อ.กถาเป็นเครื่องพรรณนาซึ่งเนื้อความแห่ง
พระธรรมบทนั้น หิตํ ยังประโยชน์เกื้อกูล สาทะยฺย พึงให้สำเร็จ สพฺพโลกสฺส แก่โลกทั้งปวง
อิติ ดังนี้ อภียาจิโต วิงวอนยิ่งแล้ว สกฺกจฺจํ โดยเคารพ,

นมฺสฺสิตฺตฺวา นมัสการแล้ว ปาทะ ซึ่งพระบาท ท. ปทีป อ.ประทีป สทฺธมฺมปชฺโชโต อัน
โพล่งทั่วแล้วคือพระสัทธรรม อันพระสัมพุทธเจ้า เยน พระองค์ใด โลก ครั้นเมื่อโลก มหา
โมหตโมนทฺธะ เป็นสภาพอันมืดคือโมหะใหญ่หุ้มห่อแล้ว สนฺเต มีอยู่ โลกนฺตทสฺสินา ผู้ทรง
เห็นซึ่งที่สุดแห่งโลกโดยปกติ ชลิตฺตฺวา ผู้มีพระฤทธิ์อันรุ่งเรืองแล้ว ชลิตฺตํ ทรงให้รุ่งเรือง
แล้ว ตสฺส สมฺพุทฺธสฺส แห่งพระสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น สิริมโต ผู้มีพระสิริ ปุชฺชตฺวา บูชา
แล้ว สทฺธมฺม ซึ่งพระสัทธรรม อสฺส สมฺพุทฺธสฺส จ ของพระสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นด้วย กตฺ
วา กระทำแล้ว อณฺชลิ ซึ่งอับชลิ สงฺฆสฺส จ แก่พระสงฆ์ด้วย,

ปหาย ละแล้ว ตํ ภาสํ จ ซึ่งภาษานั้นด้วย วจนกฺกมํ ซึ่งลำดับแห่งคำ คตํ อันถึงแล้ว
อติวิตุถารํ จ ซึ่งความพิสดารเกินด้วย อาโรปิตฺวาน ยกขึ้นแล้ว ภาสํ ถูภาษา ตนฺตี อันเป็น
แบบแผน มโนรมํ อันเป็นที่รื่นรมย์แห่งใจ, พุยฺยชนปทํ อ.พยุชนะและบท ยํ ใด คาทานํ

แห่งคาถา ท. ปณฺธิเตน อันบัณฑิต น วิภาวิตํ ไม่ให้เป็นแจ้งแล้ว ตตฺถ ธรรมปเท ในพระ
ธรรมบท นั้น ตํ พุณฺชนปทํ ยังพยัณชนะและบท นั้น วิภาเวตฺวา ให้เป็นแจ้งแล้ว เกวลํ
สิ้นเชิง ภาสิสุสํ จักกล่าว ตํ ธรรมปทํ ซึ่งพระธรรมบทนั้น เอว นั้นเทียว อเสสํ มิให้เหลือ
ภาสนุตเรน ด้วยภาษาอื่น อตฺถโต โดยเนื้อความ

อวหนฺโต นำมาอยู่ ปิติปาโมชฺช ซึ่งปิตีและปราโมทย์ มนโส แห่งใจ อตฺถธมฺมุปนิสฺ
สิตนฺติ อันเข้าไปอาศัยแล้วซึ่งอรรถและธรรม ปณฺธิตานํ แก่บัณฑิต ท. วิภาวินํ ผู้ยังอรรถให้
เป็นแจ้ง อิติ ดังนี้ ฯ

๑. ยมกวคฺควณฺณนา.

ยมกวคฺควณฺณนา อ.กถาเป็นเครื่องพรรณนาซึ่งเนื้อความแห่งวรรคอันบัณฑิต
กำหนดแล้วด้วยเรื่องอันเป็นคู่ มยา อันข้าพเจ้า วุจฺเจเต จะกล่าว ฯ

๑ จกฺขุปาลตฺเถรวตฺถุ.

จกฺขุปาลตฺเถรวตฺถุ อ.เรื่องแห่งพระเถระชื่อว่าจักขุบาล มยา อันข้าพเจ้า วุจฺเจเต จะกล่าว
ฯ

มโนปฺพุพฺพกฺมา ฐมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา,
มนสา เจ ปทุญฺเฐน ภาสติ วา กรโธติ วา,
ตโต นํ ทุกฺขมเนวติ จกฺกัว วหโต ปทนฺติ.

อัย ฐมฺมเทสนา ภาสิตาติ.

ปฺจุฉา อ.อันถาม ว่า อัย ฐมฺมเทสนา อ.พระธรรมเทศนา นี้ ว่า ฐมฺมา อ.ธรรม ท. มโน
ปฺพุพฺพกฺมา มีใจเป็นสภาพถึงก่อน มโนเสฏฺฐา มีใจเป็นสภาพประเสริฐที่สุด มโนมยา อัน
สำเร็จแล้วแต่ใจ เจ หากว่า ปุคฺคโล อ.บุคคล มนสา มีใจ ปทุญฺเฐน อันอันโทษประทุษร้าย
แล้ว ภาสติ วา กล่าวอยู่หรือ กรโธติ วา หรือว่ากระทำอยู่ไซ้ ทุกฺขํ อ.ทุกข์ อนฺเนวติ ย่อมไป
ตาม นํ ปุคฺคลํ ซึ่งบุคคล นั้น ตโต ติวริทฺตจฺริตโต เพราะทฺตจฺริตอันมีอย่างสาม นั้น จกฺกั อิว
เพียงดัง อ.ลือ อนฺเนวติ หมุนไปตามอยู่ ปทํ ซึ่งรอยเท้า พลิตฺตทฺตสฺส ของโคตัวเนื่องด้วยกำลัง
วหโต ตัวนำไปอยู่ ซึ่งแอก อิติ ดังนี้ ภควตา อันพระผู้มีพระภาคเจ้า ภาสิตา ตรัสแล้ว กตฺถ
ธาน ในที่ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

“สาวตฺถึยฺ.”

วิสขุชน อ.อันแก่ว่า อัย ชมฺมเทสนา อ.พระธรรมเทสนา นี้ ภควตา อันพระผู้มีพระภาคเจ้า ภาสิตา ตรัสแล้ว สาวตฺถิย์ ในเมืองชื่อว่าสาวตฺถิ ดังนี้ ฯ

“กัม อารพฺภาติ.

ปุณฺณา อ.อันถามว่า อัย ชมฺมเทสนา อ.พระธรรมเทสนา นี้ ภควตา อันพระผู้มีพระภาคเจ้า อารพฺภ ทรงปรารภ กัม ซึ่งใคร ภาสิตา ตรัสแล้ว สาวตฺถิย์ ในเมืองชื่อว่าสาวตฺถิ อิติ ดังนี้ ฯ

“จกฺขุपालตฺเถร”

วิสขุชน อ.อันแก่ว่า อัย ชมฺมเทสนา อ.พระธรรมเทสนานี้ ภควตา อันพระผู้มีพระภาคเจ้า อารพฺภ ทรงปรารภ จกฺขุपालตฺเถร ซึ่งพระเถระชื่อว่าจกฺขุบาล ภาสิตา ตรัสแล้ว สาวตฺถิย์ ในเมืองชื่อว่าสาวตฺถิ ดังนี้ ฯ

สาวตฺถิย์ กิร มหาสุวณฺโณ นาม กุญฺมุฬิโก อโหสิ อทุโธ มหทฺฐโน มหาโกลโค
อปฺตฺตโก.

กิร ได้ยินว่า เสฏฺฐิ อ.เศรษฐี มหาสุวณฺโณ นาม ชื่อว่ามหาสุวณฺณ กุญฺมุฬิโก เป็นผู้มึ
ทรัพย์ อทุโธ เป็นผู้มั่งคั่ง มหทฺฐโน เป็นผู้มึทรัพย์มาก มหาโกลโค เป็นผู้มึโภคะมาก อปฺตฺตโก
เป็นผู้ไม่มีบุตร อโหสิ ได้มีแล้ว สาวตฺถิย์ ในเมืองชื่อว่าสาวตฺถิ ฯ

โส เอกทิวสํ นหฺนตฺติตุลํ คนฺตฺวา นหาตฺวา อาคจฺจนฺโต อนฺตรามคฺเค สมฺปนฺน
สาขํ เอกํ วณฺปฺปตี ติสุวา, “อัย มหฺสกุขาย เทวตฺยา ปริคฺคหิโต ภวิสฺสตีติ ตสฺส
เหฏฺฐาภาคํ โสธาเปตฺวา ปาการปริกฺขเป วาลุกํ โอภิราเปตฺวา ฐปฺตํ อุตฺ
สาเปตฺวา วณฺปฺปตี อลงฺกริตฺวา “ปฺตฺตํ วา ชีตฺรํ วา ลภิตฺวา ตุมหากํ กริสฺสามิตี
ปฺตฺตณฺ กตฺวา ปกฺกามิ.

เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง โส เสฏฺฐิ อ.เศรษฐีนั้น คนฺตฺวา ไปแล้ว นหฺนตฺติตุลํ สู้ทำเป็นที่
อาบ นหาตฺวา อาบแล้ว อาคจฺจนฺโต มาอยู่ ติสุวา เห็นแล้ว วณฺปฺปตี ซึ่งต้นไม้อันเป็นเจ้าแห่งป่า
เอกํ ต้นหนึ่ง สมฺปนฺนสาขํ มีกิ่งอันถึงพร้อมแล้ว อนฺตรามคฺเค ในระหว่างแห่งหนทาง จินฺนเตตฺ
วา คิดแล้ว ว่า อัย รุกฺโข อ.ต้นไม้นี้ เป็นต้นไม้-- เทวตฺยา อันเทวดา มหฺสกุขาย ผู้มีศักดิ์
ใหญ่ ปริคฺคหิโต --ถือเอารอบแล้ว ภวิสฺสตี จักเป็น อิติ ดังนี้ ปุคฺคํ ยังบุคคล โสธาเปตฺวา
ให้ชำระแล้ว เหฏฺฐาภาคํ ซึ่งส่วนในภายใต้ ตสฺส รุกฺขสฺส แห่งต้นไม้นั้น ปุคฺคํ ยังบุคคล กา
ราเปตฺวา ให้กระทำแล้ว ปาการปริกฺขเป ซึ่งการแหวคล้อมด้วยกำแพง ปุคฺคํ ยังบุคคล โอภิ

ราเปตฺวา ให้เกลี้ยลงแล้ว วาลุกํ ซึ่งทราย ปุคฺคํ ยังบุคคล อุตฺสาเปตฺวา ให้ยกขึ้นแล้ว ชขป
ตากํ ซึ่งธงชัยและธงแผ่นผ้า อลงฺกิริตฺวา กระทำให้พ้อแล้ว วนปฺปติ ซึ่งต้นไม้อันเป็นเจ้าแห่ง
ป่า กตฺวา กระทำแล้ว ปตฺถนํ ซึ่งความปรารภว่า อหํ อ.ข้าพเจ้า ลภิตฺวา ได้แล้ว ปุตฺตํ วา
ซึ่งบุตร หรือ ธีตรํ วา หรือว่า ซึ่งธิดา กริสฺสามิ จักกระทำ มหาสฺกการํ ซึ่งสักการะใหญ่ ตู
มหากํ แก่ท่าน ท. อิติ ดังนี้ ปกฺกามิ หลีกไปแล้ว ฯ

อตุสฺส ภริยาย กุจฺฉิยํ คพฺโง ปติญฺจาสิ.

อต ครั้งนั้น คพฺโง อ.สัตว์ผู้เกิดแล้วในครรภ์ ปติญฺจาสิ ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว กุจฺฉิยํ ในท้อง
อตุสฺส ภริยาย แห่งภรรยาของเศรษฐีนั้น ฯ

โส ตสุสา คพฺภปริหารํ อทาสิ.

โส เสฏฺฐิ อ.เศรษฐี นั้น อทาสิ ได้ให้แล้ว คพฺภปริหารํ ซึ่งวัตถุเป็นเครื่องบริหารซึ่ง
ครรภ์ ตสุสา ภริยาย แก่ภรรยานั้น ฯ

สา ทสฺมาสจฺเจน ปุตฺตํ วิชาเย.

สา อ.ภรรยานั้น วิชาเย คลอดแล้ว ปุตฺตํ ซึ่งบุตร ทสฺมาสจฺเจน โดยอันล่วงไปแห่ง
เดือนสิบ ฯ

เสฏฺฐิ อตฺตนา ปาลิตํ วนปฺปติํ นิสุสาย ลทฺขตฺตา ตสุส “ปาโลติ นามํ อทาสิ.

เสฏฺฐิ อ.เศรษฐี อทาสิ ได้กระทำแล้ว วนํ ซึ่งคำ ว่า ปาโล อ.บาล อิติ ดังนี้ นามํ
ตสุส ปุตฺตสุส ให้เป็นชื่อของบุตรนั้น ลทฺขตฺตา เพราะความที่-- ปุตฺตสุส แห่งบุตร เป็นผู้
อตฺตนา อันตน--ได้แล้ว นิสุสาย เพราะอาศัย วนปฺปติ ซึ่งต้นไม้อันเป็นเจ้าแห่งป่า อัน-- อตฺต
นา อันตน ปาลิตํ --รักษาแล้ว ฯ

อปรภาเต อณฺณํ ปุตฺตํ ลภิ.

อปรภาเต ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก เสฏฺฐิ อ.เศรษฐี ลภิ ได้แล้ว ปุตฺตํ ซึ่งบุตร อณฺณํ
อื่น ฯ

ตสุส “จุลฺลปาโลติ นามํ กตฺวา, อิตฺรสุส “มหาปาโลติ นามํ กริ.

เสฏฺฐิ อ.เศรษฐี กตฺวา กระทำแล้ว วนํ ซึ่งคำ ว่า จุลฺลปาโล อ.จุลบาล อิติ ดังนี้ นามํ
ให้เป็นชื่อ ตสุส ปุตฺตสุส ของบุตรนั้น, กริ กระทำแล้ว วนํ ซึ่งคำ ว่า มหาปาโล อ.มหาบาล
อิติ ดังนี้ นามํ ให้เป็นชื่อ อิตฺรสุส ปุตฺตสุส ของบุตรนอกนี้ ฯ

เต วยปฺปตฺเต มรพฺนฺชเนน พนฺธิสุ.

มาตาปิตโร อ.มารดาและบิดา ท. พนฺธิสุ ผูกแล้ว เต ปุตฺเต ซึ่งบุตร ท. เหล่านั้น
วยปุตฺเต ผู้ถึงแล้วซึ่งวัย มรพฺนฺนเนน ด้วยวัตถุเป็นเครื่องผูกคือเรือน ฯ

อปรภาเค มาตาปิตโร กาลมกฺสุ.

อปรภาเค ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก มาตาปิตโร อ.มารดาและบิดา ท. อกฺสุ ได้กระทำ
แล้ว กาลํ ซึ่งกาละ ฯ

สพฺพํ โภคํ ทฺวินฺนํเยว วิวเรตุ.

ฉาตโย อ.ฉาติ ท. วิวเรตุ แบ่งแล้ว โภคํ ซึ่งโภคะ สพฺพํ ทั้งปวง ปุตฺตสฺส แก่บุตร
แห่งเศรษฐี ท. ทฺวินฺนํ สอง เอว นั้นเทียว ฯ

ตสฺมี สมเย สตฺธา ปวตฺติตปฺวธมฺมจกฺโก อนุปฺพุเพน คนฺตุวา, อนาถปิณฺฑิกมฺหา

เสฏฺฐิณา จตฺตูปฺปณฺดาสโกฏฺฐนํ วิสฺสขฺเขตฺวา การิเต เขตฺวณฺมหาวิหาเร วิหฺรติ;

มหาชนํ สคฺคฺมคฺเค จ โมกฺขมคฺเค จ ปติฏฺฐาปยมาโน.

ตสฺมี สมเย ในสมัยนั้น สตฺธา อ.พระศาสดา ปวตฺติตปฺวธมฺมจกฺโก ผู้มีจักรคือธรรม
อันประเสริฐอันทรงให้เป็นไปทั่วแล้ว คนฺตุวา เสด็จไปแล้ว อนุปฺพุเพน โดยลำดับ, วิหฺรติ
ย่อมประทับอยู่ เขตฺวณฺมหาวิหาเร ในมหาวิหารชื่อว่าเขตวัน อัน-- อนาถปิณฺฑิกมฺหาเสฏฺฐิณา
อันมหาเศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฺฑิกะ วิสฺสขฺเขตฺวา สละแล้ว จตฺตูปฺปณฺดาสโกฏฺฐนํ ซึ่งทรัพย์โกฏี
๕๔ เป็นประมาณ ปุคฺคํ ยังบุคคล การิเต --ให้กระทำแล้ว; มหาชนํ ทรงยังมหาชน ปติฏฺฐ
าปยมาโน ให้ตั้งเฉพาะอยู่ สคฺคฺมคฺเค จ ในหนทางแห่งสวรรค์ด้วย โมกฺขมคฺเค จ ในหนทาง
แห่งธรรมเป็นเครื่องหลุดพ้นด้วย ฯ

ตถาคโธ หิ “มาติปฺกฺขโต อสํติยา ปิติปฺกฺขโต อสํติยาติ เทวอสํติยาติกุลสทฺสเสหิ

กัริเต นิโครธฺมหาวิหาเร เอกเมว วสุธาวาสํ วสิ, อนาถปิณฺฑิกเณ กัริเต เขตฺว

ณฺมหาวิหาเร เอกุณฺวิสฺติ, วิสาขาย สตฺตวิสฺติโกฏฺฐนปริจฺจาเคน กัริเต ปุพฺพพารา

เม จ วสุธาวาสติ ทฺวินฺนํ กุณฺถํ คุณฺมหนฺตํ ปฏฺิจจ สวตฺถิํ นิสฺสาย ปณฺจวิสฺติ

วสุธาวาสเ วสิ.

หิ จจริงอยู่ ตถาคโธ อ.พระตถาคตเจ้า วสิ ประทับอยู่แล้ว วสุธาวาสํ ประทับอยู่ตลอด
พรรษา เอกํ หนึ่ง เอว นั้นเทียว นิโครธฺมหาวิหาเร ในมหาวิหารชื่อนิโครธ อัน-- เทวอสํติ
ยาติกุลสทฺสเสหิ อันพันแห่งตระกูลแห่งพระญาติแปดสิบ สองหน ท. คือ อสํติยาติกุลสทฺ
สเสหิ อันพันแห่งตระกูลแห่งพระญาติ ท. อสํติยา ๘๐ มาติปฺกฺขโต ข้างฝ่ายแห่งพระมารดา

อสีติญาติกุลสหุสเสหิ อันพันแห่งตระกูลแห่งพระญาติ ท. อสีติยา ๘๐ ปีติปุกุขโต ข้างฝ่าย
แห่งพระบิดา การิเต ทรงยังบุคคล --ให้กระทำแล้ว, วสิ ประทับอยู่แล้ว วสุธาวาส์ ประทับ
อยู่ตลอดพรรษา เอกุนวิสติ ๑๕ เขตวนมหาวิหาร ในมหาวิหารชื่อว่าเขตวัน อัน-- อนาถปิณ
ทิกเกณ อันเศรษฐีชื่อว่าอนาถบิณฑิกะ ยังบุคคล การิเต --ให้กระทำแล้ว, วสิ ประทับอยู่แล้ว
วสุธาวาส์ ประทับอยู่ตลอดพรรษา จ ๖ ปุพฺพพาราม ในบุพพาราม อัน-- วิสาขาย อันนาง
วิสาขา ยังบุคคล การิเต --ให้กระทำแล้ว สตฺตวิสติโกฏิชนปริจจาคเณ ด้วยการบริจาค ซึ่ง
ทรัพย์มีโกฏิ ๒๗ เป็นประมาณ นิสุตตาย ทรงอาศัย สวตฺถิ ซึ่งเมืองชื่อว่าสวตฺถิ วสิ ประทับ
อยู่แล้ว วสุธาวาส ประทับอยู่ตลอดพรรษา ปญฺจวิสติ ๒๕ นิสุตตาย เพราะทรงอาศัย คุณ
มหนุตฺต ซึ่งความที่-- กุลานํ แห่งตระกูล ท. ทฺวินฺนํ สอง --เป็นตระกูลมีคุณใหญ่ ด้วย
ประการฉะนี้ ฯ

อนาถปิณฺทโกปิ วิสาขापि มหาอุปาสิกา นิพทฺธํ ทิวสสุท เทว วาเร

ตถาคตสุท อุปฏฺฐานํ คจฺจนฺติ.

อนาถปิณฺทโกปิ แม้ อ.เศรษฐีชื่อว่าอนาถบิณฑิกะ วิสาขापि แม้ อ.นางวิสาขา มหาอุปา
สิกา ผู้มหาอุปาสิกา คจฺจนฺติ ย่อมไป อุปฏฺฐานํ สู่ที่เป็นที่บำรุง ตถาคตสุท ซึ่งพระตถาคตเจ้า
วาเร สิ้นวาระ ท. เทว ๒ ทิวสสุท แห่งวัน นิพทฺธํ เนื่องนิศย์ ฯ

คจฺจนฺตา จ “ททรมสามเณรา โน หตุเถ โอโละเกสุสนฺตํติติ ตฺวจฺจนฺตฺตา น คตปุพฺพ

พา: ปุเรภตฺตํ คจฺจนฺตา ขาทนียาทีนํ คาหาเปตฺวา คจฺจนฺติ, ปจฺจภตฺตํ ปญฺจ

ภสซุชานํ อฏฺฐ จ ปานานิ.

จ ก็ เต เทว ชนา อ.ชน ท. ๒ เหล่านั้น คจฺจนฺตา เมื่อไป น คตปุพฺพพา เป็นผู้ไม่
เคย-- ตฺวจฺจนฺตฺตา มีมือเปล่า --ไปแล้ว จินฺตเนน ด้วยอันคิด ว่า ททรมสามเณรา อ.ภิกษุหนุ่ม
และสามเณร ท. โอโละเกสุสนฺตํ จักแลดู หตุเถ ซึ่งมีือ ท. โน ของเรา ท. อิติ ดังนี้ โหนฺติ ย่อม
เป็น: เต เทว ชนา อ.ชน ท. ๒ เหล่านั้น เมื่อไป ปุเรภตฺตํ ในกาลก่อนแห่งภัตฺร คาหาเปตฺวา
ยังบุคคลให้ถือเอาแล้ว ซึ่งอาหารวัตถุ ท. ขาทนียาทีนํ มีของอันบุคคลพึงเคี้ยวเป็นต้น คจฺจนฺติ
ย่อมไป, คจฺจนฺตา เมื่อไป ปจฺจภตฺตํ ในกาลภายหลังแห่งภัตฺร ปุคฺคํ ยังบุคคล คาหาเปตฺวา
ให้ถือเอาแล้ว ภสซุชานํ ซึ่งภสซุช ท. ปญฺจ ๕ จ ด้วย ปานานิ ซึ่งน้ำเป็นเครื่องดื่ม ท. อฏฺฐ ๘
ด้วย คจฺจนฺติ ย่อมไป ฯ

นิเวสเนสุ ปน เตสํ ทูวินฺนํ ทูวินฺนํ ภิกขุสทฺธานํ นิจุจํ ปญฺตฺตานวนวสานานิ โทหน
ติ.

ปน อนึ่ง อาสนานิ อ.อาสนะ ท. ปญฺตฺตานานิ เป็นวัตถุอันบุคคลปลุกแล้ว นิจุจํ
เนื่องนิคฺยํ นิเวสเนสุ ในที่เป็นที่อยู่ ท. เตสํ ชนานิ ของชน ท. สองเหล่านั้น ภิกขุสทฺธานํ
เพื่อพ้นแห่งภิกษุ ท. ทูวินฺนํ ทูวินฺนํ สอง สอง เอว นั้นเทียว โทหนติ ย่อมเป็น ๆ

อนุนปานเกสขุเชสุ โย ยํ อิจฺจติ, ตสฺส ตํ ยถิจฺจติเมว สมฺปชฺชติ,

โย อ.ภิกษุ ไค อิจฺจติ ย่อมปรารธนา อนุนปานเกสขุเชสุ ในข้าวและน้ำเป็นเครื่องคืบ
และเกสข ท. หนา ยํ ซึ่งวัตถุใด. ตํ อ.วัตถุ นั้น สมฺปชฺชติ ย่อมถึงพร้อม ตสฺส ภิกขุสฺส แก่
ภิกษุนั้น ยถิจฺจติ ตามความปรารธนา เอว นั้นเทียว ๆ

เตสุ อนาถปิณฺฑิกเณ เอกเมว ทิวสํ สตฺถารํ ปญฺโห น ปุจฺจิตฺตํ พุทฺโ.

ปญฺโห อ.ป้อนหา น ปุจฺจิตฺตํ พุทฺโ. เป็นป้อนหา-- อัน- เตสุ ชเนสุ ในชน ท. ๒
เหล่านั้นหนา อนาถปิณฺฑิกเณ -เสร็จซึ่งว่าอนาถปิณฺฑิกะ --ไม่เคยทูลถามแล้ว สตฺถารํ ซึ่ง
พระศาสดา ทิวสํ ในวัน เอกํ หนึ่ง เอว นั้นเทียว โทติ ย่อมเป็น ๆ

โส กิร “ตถาคโค พุทฺธสฺสุมมาโล ขตฺติยสฺสุมมาโล ‘พหุปการิ เม คหปติตี มยฺหํ

ธมฺมํ เทสนฺโต กิลเมยฺยาติ, สตฺถริ อธิมตฺตสิเนเหเน ปญฺหํ น ปุจฺจติ.

กิร ได้ยินว่า โส อนาถปิณฺฑิกโก อ.เสร็จซึ่งว่าอนาถปิณฺฑิกะนั้น จินฺตเตตฺวา คิดแล้ว ว่า
ตถาคโค อ.พระตถาคคเจ้า พุทฺธสฺสุมมาโล เป็นพระพุทฺธเจ้าผู้ละเอียดอ่อน ขตฺติยสฺสุมมาโล เป็น
กษัตริย์ผู้ละเอียดอ่อน หุตฺวา เป็น เทสนฺโต เมื่อทรงแสดง ธมฺมํ ซึ่งธรรม มยฺหํ แก่เรา จินฺ
ตเนเน ด้วยทรงพระดำริ ว่า คหปติ อ.คหปติ พหุปการิ เป็นผู้มียุประการมาก เม แก่เรา โทติ
ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ กิลเมยฺยา พึงทรงลำบาก ดังนี้, น ปุจฺจติ ย่อมไม่ทูลถาม ปญฺหํ ซึ่งป้อนหา
อธิมตฺตสิเนเหเน เพราะความรักอันมีประมาณยิ่ง สตฺถริ ในพระศาสดา ๆ

สตฺถา ปน ตสฺมี นิสินฺนมตฺเตยว “อํยํ เสฏฺฐิ มํ อรกฺขิตพฺพญฺฐานน รกฺขติ, อหํ

หิ กปฺปสทฺตสทฺตสาธิกานิ จตฺตาริ อสงฺเขยฺยานิ อลงฺกตปฺปฏฺยตฺตํ อตฺตโน สีสํ

ฉินฺนิตฺตว อกฺขิณี อุปฺปาฏฺเตตฺวา หทยมฺสํ อุพฺพตฺเตตฺวา ปาณสมํ ปุตฺตทาร์ ปริจฺจ

ชิตฺวา ปารมิโย ปุเรนฺโต ปเรสํ ธมฺมเทสนตฺถเมว ปุเรสิ, เอส มํ

อรกฺขิตพฺพญฺฐานน รกฺขติตี เอกํ ธมฺมเทสนํ กเถสิเยว.

ปน ส่วนว่า สตฺตา อ.พระศาสดา ตสฺมี เสฏฺฐิ ตสฺมี ครั้นเมื่อเสร็จจึ้นนั้น นิสินฺนมตฺเต เป็น ผู้สักว่านั่งแล้ว เอว นั้นเทียว สนฺเต มีอยู่ จินฺตตฺวา ทรงพระดำริแล้ว ว่า อัย เสฏฺฐิ อ.เสร็จ จึนี้ รกฺขติ ย่อมรักษา มํ ซึ่งเรา อรฺกฺขิตพฺพญฺจฺจเน ในงานะอันบุคคลไม่พึงรักษา, หิ เพราะว่า อหํ อ.เรา จินฺติตฺวา ตัดแล้ว สีสํ ซึ่งศีรษะ อตฺตโน ของตน อลงฺกตปฺปฏฺยตฺตํ อันเราทั้งกระทำ ให้พอแล้ว ทั้งตกแต่งแล้ว อุปฺปาฏฺตฺวา ควักจึ้นแล้ว อกฺขิณี ซึ่งนัยน์ตา ท. หทยมฺสํ ยังเนื้อ แห่งหทัย อุพฺพตฺเตตฺวา ให้เพิกจึ้นแล้ว ปริจฺจุจฺจิตฺวา บริจาณแล้ว ปุตฺตทาร์ ซึ่งบุตรและภรรยา ปาณสมํ ผู้เสมอด้วยลมปราณ ปารมฺมโย ยังบารมี ท. ปุเรนฺโต เมื่อให้เต็ม อสงฺเขยฺยานิ สิ้น อสงฺโขย ท. จตฺตาริ สี่ กปฺปสฺตสทฺสสุตฺตานิ อันยิ่งด้วยแสนแห่งกัปปี ปารมฺมโย ยังบารมี ท. ปุเรตี ให้เต็มแล้ว ฌมฺมเทสนคฺคํ เพื่ออันแสดง ฌมฺมํ ซึ่งกรรม ปเรตฺตํ ชนานํ แก่ชน ท. เหล่า อื่น เอว นั้นเทียว, เอโส เสฏฺฐิ อ.เสร็จ จึนั้น รกฺขติ ย่อมรักษา มํ ซึ่งเรา อรฺกฺขิตพฺพญฺจฺจเน ในงานะอันบุคคลไม่พึงรักษา อิติ ดังนี้ กเถสิ ตรัสแล้ว ฌมฺมเทสนํ ซึ่งพระกรรมเทศนา เอกํ เอว กัณฺท์หนึ่ง นั้นเทียว ฯ

ตทา สวตฺถิยํ สตฺต มนุสฺสโกฏฺฐิโย วสนฺติ.

ตทา ในกาลนั้น มนุสฺสโกฏฺฐิโย อ.โกฏฺฐิแห่งมนุษย์ ท. สตฺต เจ็ด วสนฺติ ย่อมอยู่ สวตฺถิยํ ในเมืองชื่อว่าสวตฺถิ ฯ

เตสุ สตฺถุ ฌมฺมกถํ สุตฺวา ปญฺจโกฏฺฐิมตฺตา มนุสฺสา อริยสวกา ชาตา, เทวโกฏฺฐิมตฺตา ปุณฺธุชนา.

เตสุ มนุสฺสเสสุ ในมนุษย์ ท. เหล่านั้นหนา มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. ปญฺจโกฏฺฐิมตฺตา มีโกฏฺฐิ ห้าเป็นประมาณ สุตฺวา ฟังแล้ว ฌมฺมกถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งกรรม สตฺถุ ของพระ ศาสดา อริยสวโก เป็นอริยสาวก ชาตา เกิดแล้ว, มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. เทวโกฏฺฐิมตฺตา มีโกฏฺฐิ สองเป็นประมาณ สุตฺวา ฟังแล้ว ฌมฺมกถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งกรรม สตฺถุ ของพระ ศาสดา ปุณฺธุโน เป็นปุณฺธุชน ชาตา เกิดแล้ว ฯ

เตสุ อริยสวากานํ เทวเยว กิจฺจานิ อเหตุํ: ปุเรกตฺตํ ทานํ เทนฺติ, ปจฺจกตฺตํ คนฺธมาลาทิหตฺตา วตฺถุเกสฺสขปานกาที คาหาเปตฺวา ฌมฺมสุสฺวนตฺถาย กจฺจนฺติ.

กิจฺจานิ อ.กิจ ท. ๒ เทว เอว นั้นเทียว อเหตุํ ได้มีแล้ว เตสุ มนุสฺสเสสุ ในมนุษย์ ท. เหล่านั้นหนา อริยสวากานํ แก่มนุษย์ ท. ผู้เป็นอริยสาวก: อริยสวกา อ.อริยสาวก ท. เทนฺติ ย่อมถวาย ทานํ ซึ่งทาน ปุเรกตฺตํ ในกาลก่อนแห่งภัตฺร, อริยสวกา อ.อริยสาวก ท. คนฺธ

มาลาทิหตุตา ผู้มีวัตรผู้มีของหอมและระเบียบเป็นต้นในมือ คาหาเปตฺวา ยังบุคคลให้ถือเอาแล้ว
วตฺตเสชชปานกาที ซึ่งวัตร มีผ้าและยาและน้ำเป็นเครื่องคืบเป็นต้น กจฺจนฺติ ย่อมไป ฌมฺมสุ
สวณฺตฺถาย เพื่อต้องการแก้อันฟังซึ่งธรรม ปจฺจาสฺสํ ในกาลภายหลังแห่งภักตร ฯ

เอกทิวสํ มหาปาโล อริยสาวเก ฌมฺมาลาทิหตุเต วิหารํ กจฺจนฺเต ทิสฺวา,
“อโย มหาชน กุหิ กจฺจตีติ ปุจฺจิตฺวา, “ฌมฺมสุสวณฺยาติ สุตฺวา, “อหิปี คมฺมิตฺตํ
ติ, ฌนฺตฺวา สุตฺถารํ วนฺนํทิตฺวา ปริสฺสปรียนฺเต นิสิตฺติ.

อถ ครั้งนั้น เอกทิวส ในวันหนึ่ง มหาปาโล อ.กุฎุมพีชื่อว่ามหาบาล ทิสฺวา เห็นแล้ว
อริยสาวเก ซึ่งอริยสาวก ท. ฌมฺมาลาทิหตุเต ผู้มีวัตรผู้มีของหอมและระเบียบเป็นต้นในมือ
กจฺจนฺเต ผู้ไปอยู่ วิหารํ สู่วิหาร, ปุจฺจิตฺวา ถามแล้วว่า อโย มหาชน อ.มหาชน นี้ กจฺจตี
จะไป กุหิ จาเน ในที่ไหน ดังนี้, สุตฺวา ฟังแล้วว่า อโย มหาชน อ.มหาชนนี้ กจฺจตี ย่อม
ไป “ฌมฺมสุสวณฺยา เพื่ออันฟังซึ่งธรรม ดังนี้, จินฺนํทิตฺวา คิดแล้วว่า อหิปี แม้ อ.เรา คมฺมิตฺตํ
จักไป ดังนี้, ฌนฺตฺวา ไปแล้ว วนฺนํทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สุตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา นิสิตฺติ นั่งแล้ว
ปริสฺสปรียนฺเต ณ ที่สุครอบแห่งบริษัท ฯ

พฺพุทฺธา จ นาม ฌมฺมํ เทสฺสนฺตา, สรณฺสีลปพฺพุทฺธาทีนํ อุปนิสฺสยํ โอลฺลเกตุ
วา อหฺมํสยวเสน ฌมฺมํ เทสฺสนฺติ; ตสฺมา ตํทิวสํ สุตฺถา ตสฺส อุปนิสฺสยํ โอล
เกตุวา ฌมฺมํ เทสฺสนฺโต อนุปฺพุทฺธิกํ กเถสิ.

จ ก็ พฺพุทฺธา นาม ชื่อ อ.พระพุทฺธเจ้า ท. เทสฺสนฺตา เมื่อทรงแสดง ฌมฺมํ ซึ่งธรรม, โอล
เกตุวา ทรงตรวจดูแล้ว อุปนิสฺสยํ ซึ่งอรรถอันเป็นอุปนิสัย สรณฺสีลปพฺพุทฺธาทีนํ แห่งคุณ ท.
มีสรีระและศีลและบรรพชาเป็นต้น เทสฺสนฺโต ย่อมทรงแสดง ฌมฺมํ ซึ่งธรรม อุปนิสฺสยํ ด้วย
อำนาจแห่งอริยาคัย; ตสฺมา เพราะเหตุนั้น ตํทิวสํ ในวันนั้น สุตฺถา อ.พระศาสดา โอลฺลเกตุวา
ทรงตรวจดูแล้ว อุปนิสฺสยํ ซึ่งธรรมอันเป็นอุปนิสัย ตสฺส มหาบาลสฺส แห่งกุฎุมพีชื่อว่ามหา
บาลนั้น เทสฺสนฺโต เมื่อทรงแสดง ฌมฺมํ ซึ่งธรรม กเถสิ ตรัสแล้ว อนุปฺพุทฺธิกํ ซึ่งวาจาเป็น
เครื่องกล่าวโดยลำดับ ฯ

เสยฺยถิํ ?

ปฺจุจฺจา อ.อันถามว่า สุตฺถา อ.พระศาสดา กเถสิ ตรัสแล้ว อนุปฺพุทฺธิกํ ซึ่งวาจาเป็น
เครื่องกล่าวโดยลำดับ เสยฺยถิํ อย่างไร ดังนี้ ?

ทานกถ์ สีสกถ์ สดกถ์ กามาน์ อาทินว โโอการ์ สงฺกิลลสฺ เนกขมฺเม อานิสฺสํ ปกาเสติ.

วิสขุชนํ อ.อันแก่ว่า สดฺธา อ.พระศาสดา ปกาเสติ ทรงประกาศแล้ว ทานกถ์ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งทาน สีสกถ์ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งศีล สดกถ์ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งสวรรค์ อาทินว ซึ่งโทษ โโอการ์ ซึ่งการกระทำต่ำ สงฺกิลลสฺ ซึ่งความเศร้าหมองพร้อม กามาน์ แห่งกาม ท. อานิสฺสํ ซึ่งอานิสฺสํ เนกขมฺเม ในการออกบวช ดังนี้ ฯ

ตํ สุตฺวา มหาปาโล อ.ญฺมพิโก จินฺเตติ “ปรโลกํ คจฺจนตํ ปุตุตฺตโร วา โภคา วา นานุคจฺจนติ, สรีรีปี สทฺธิ น คจฺจนติ; กิ เม ฆรราวาเสน, ปพฺพชิสฺสามิติ.

มหาปาโล อ.ญฺมพิซึ่งว่ามหาบาล สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ วจนํ ซึ่งพระดำรัสนั้น จินฺเตตฺวา คิดแล้วว่า ปุตุตฺตโร วา อ.บุตรและธิดา ท. หรือ โภคา วา หรือว่า อ.โภคะ ท. น อนุคจฺจนติ ย่อมไม่ไปตาม ซึ่งบุคคล คจฺจนตํ ผู้ไปอยู่ ปรโลกํ สู่โลกอื่น. สรีรีปี แม้ อ.สรีระ น คจฺจนติ ย่อมไม่ไป สทฺธิ กับ อตฺตนา ด้วยตน; กิ ปโยชนํ อ.ประโยชน์อะไร เม ของเรา ฆรราวาเสน ด้วยการอยู่ครองซึ่งเรือน, อหํ อ.เรา ปพฺพชิสฺสามิ จักบวช อิติ ดังนี้ ฯ

โส เทสณาปริโยसानเ สดฺถารํ อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิ.

โส มหาปาโล อ.ญฺมพิซึ่งว่ามหาบาลนั้น อุปสงฺกมิตฺวา เข้าไปเฝ้าแล้ว สดฺถารํ ซึ่งพระศาสดา เทสณาปริโยसानเ ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งเทศนา ยาจิ ทูลขอแล้ว ปพฺพชฺชํ ซึ่งการบวช ฯ

อถ นํ สดฺธา “นตฺถิ เต โกจิ อาปุจฺฉิตพฺพยุตฺตโก ติตฺติ อาห.

อถ ครั้งนั้น สดฺธา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว นํ มหาปาลํ กะญฺมพิซึ่งว่ามหาบาลนั้น ว่า ฌาติ อ.ฌาติ อาปุจฺฉิตพฺพยุตฺตโก ผู้ควรแล้ว แก่ความเป็นผู้อันท่านพึงอํลา โกจิ บางคน เต ของท่าน นตฺถิ ย่อมไม่มี หรือ ? อิติ ดังนี้ ฯ

“กนิญฺฐภาตา เม อตฺถิ ฆนฺเตติ.

มหาปาโล อ.ญฺมพิซึ่งว่ามหาบาล อาห กราบทูลแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ กนิญฺฐภาตา อ.น้องชายผู้น้อยที่สุด เม ของข้าพระองค์ อตฺถิ มีอยู่ อิติ ดังนี้ ฯ

“เตนหิ ตํ อาปุจฺฉาหิติ.

สดฺธา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว เตนหิ ถ้าอย่างนั้น ตวํ อ.ท่าน อาปุจฺฉาหิ จงอํลา ตํ กนิญฺฐํ ซึ่งน้องชายผู้น้อยที่สุดนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

โส “สาธุติ สมฺปฏิจฺฉิตฺตฺวา สตฺถารํ วณฺหิตฺตฺวา เคหํ คณฺตฺวา กนิฏฺฐํ ปกฺโกสาเปตฺตฺวา “ตาท ยํ อิมสฺสมี กุเล สวียนฺณกาวิณฺณกํ ชนํ กิณฺณจฺจิ อตฺถิ, สพฺพพฺนตํ ตว ภารโ, ปฏิปชฺชาหิ นนฺติ.

โส มหาปาโล อ.กุญฺมพิชฺชอวํหาบาลํนั้น สมฺปฏิจฺฉิตฺตฺวา รับพร้อมแล้ว ว่า สาธุ อ.ดีละ อติ ดั่งนี้ วณฺหิตฺตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา คณฺตฺวา ไปแล้ว เคหํ ตู้เรือน ยัง บุคคล ปกฺโกสาเปตฺตฺวา ให้ร้องเรียกแล้ว กนิฏฺฐํ ซึ่งน้องชายผู้น้อยที่สุด อาห กล่าวแล้ว ว่า ตาท แนะพ่อ ชนํ อ.ทรัพย์ กิณฺณจฺจิ ไร ๆ สวียนฺณกาวิณฺณกํ อันเป็นไปกับด้วยวิณฺณและไม่มีวิณฺณ ไค อตฺถิ มีอยู่ อิมสฺสมี กุเล ในตระกูล นี้, ตํ ชนํ อ.ทรัพย์นั้น สพฺพํ ทั้งปวง ภารโ เป็นภาระ ตว ของท่าน โหหิ จงเป็น, ตฺวํ อ.ท่าน ปฏิปชฺชาหิ จงครอบครอง ตํ ชนํ ซึ่งทรัพย์ นั้น อติ ดั่งนี้ ฯ

“ตุมฺเห ปน สามิตฺติ.

กนิฏฺฐโ อ.น้องชายผู้น้อยที่สุด ปุณฺณิ ถามแล้ว ว่า สามิ ข้าแต่ นาย ปน ก็ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. เล่า ? อติ ดั่งนี้ ฯ

“อหํ สตฺถุ สนฺติเก ปพฺพชิสฺสสามิตฺติ.

โส มหาปาโล อ.กุญฺมพิชฺชอวํหาบาลํนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า อหํ อ.เรา ปพฺพชิสฺสสามิ จักบวช สนฺติเก ในสำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา อติ ดั่งนี้ ฯ

“กิํ กเถสิ ภาทิก; ตฺวํ เม มาตริ มตฺตาย มาตา วีย,ปิตริ มเต ปิตา วีย ลทฺธฺ, เค

เห โว มหาวิกโว, สกฺกา เคหํ อชฺฌมาวสนฺเตเหว ปุณฺณนิ กาคฺตุ; มา เอวมกตฺถาติ.

กนิฏฺฐโ อ.น้องชายผู้น้อยที่สุดนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า ภาทิก ข้าแต่พี่ ตฺวํ อ.ท่าน กเถสิ กล่าวแล้ว ก็ วจฺนํ ซึ่งคำอะไร; ตฺวํ อ.ท่าน มาตริ ครั้นเมื่อมารดา มตฺตาย ตายแล้ว เป็นผู้-- เม อันเรา ลทฺธฺา --ได้แล้ว มาตา วีย รวากะ อ.มารดา อธิ ย่อมเป็น, ตฺวํ อ.ท่าน ปิตริ ครั้น เมื่อบิดา มเต ตายแล้ว เป็นผู้-- เม อันเรา ลทฺธฺา --ได้แล้ว ปิตา วีย รวากะ อ.บิดา อธิ ย่อม เป็น, มหาวิกโว อ.สมบัติอันบุคคลพึงเสวยใหญ่ โหติ มีอยู่ เคเห ในเรือน โว ของท่าน ท, ตุมฺเหหิ อันท่าน ท. อชฺฌมาวสนฺเตหิ ผู้อยู่ครอบครองอยู่ เคหํ ซึ่งเรือน เอว นั้นเทียว สกฺกา อาจ กาคฺตุ เพื่ออันกระทำ ปุณฺณนิ ซึ่งบุณ ท.; ตุมฺเห อ.ท่าน ท. มา ออกตฺถ อย่าได้ กระทำแล้ว เอว อย่างนี้ อติ ดั่งนี้ ฯ

“ตาต มยา สตฺถุ ฌมฺมเทสนา สุตา, สตฺถารา หิ สณฺหสุขุมํ ติลกฺขณํ อาโรเปตุ
วา อาทิมฺขณปริโยสานกฺลฺยาณฌมฺโม เทลิตฺ. น สกฺกา โส อคารมฺขณํ ปฺเรตฺ;
ปฺพพฺพิสฺสามิ ตาตาคิ.

มหาปาโล อ.กุญฺมพีชื่อว่ามหาบาล อาห กล่าวแล้ว ว่า ตาต เนาะพ่อ ฌมฺมเทสนา อ.พระ
ธรรมเทสนา สตฺถุ ของพระศาสดา มยา อันเรา สุตา ฟังแล้ว, หิ ก็ อาทิมฺขณปริโยสานกฺล
ยาณฌมฺโม อ.ธรรมอันงามในเบื้องต้นและท่ามกลางและที่สุดลงรอบ สตฺถารา อันพระศาสดา
อาโรเปตุว่า ทรงยกขึ้นแล้ว ติลกฺขณํ คู่ลักษณะ ๓ สณฺหสุขุมํ ทั้งละเอียดทั้งอ่อน เทลิตฺ ทรง
แสดงแล้ว, โส อาทิมฺขณปริโยสานกฺลฺยาณฌมฺโม อ.ธรรมอันงามในเบื้องต้นและท่ามกลางและ
ที่สุดลงรอบนั้น เม อันเรา น สกฺกา ไม่อาจ ปฺเรตฺ เพื่ออันให้เต็มได้ อคารมฺขณํ ใน
ท่ามกลางแห่งเรือน; ตาต เนาะพ่อ อหฺ อ.เรา ปฺพพฺพิสฺสามิ จักบวช อิติ ดังนี้ ฯ

“ภาติก ตรฺณปิํจ ตาว, มหฺลลกฺกาเล ปฺพพฺพิสฺสธาคิ.

กนิฏฺโฐ อ.น้องชายผู้น้อยที่สุด อาห กล่าวแล้ว ว่า ภาติก ข้าแต่พี่ ปิํจ เออ ก็ ตุมฺเห อ.
ท่าน ท. ตรฺณา เป็นคนหนุ่ม อสิ ย่อมเป็น ก่อน, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ปฺพพฺพิสฺสธ จักบวช
มหฺลลกฺกาเล ในกาลแห่งตนเป็นคนแก่ อิติ ดังนี้ ฯ

“ตาต มหฺลลกฺกสฺส หิ อตุตฺโท หตฺถปาทาปี อนฺสุสฺวา โหฺนติ, น วเส วตฺตฺนฺติ,
กิมฺจํ ปน ตกา, สุวาทํ ตว วจฺนํ น กโรมิ, สมณฺปฺปฏิปตฺติํ ปฺเรสฺสามิ,

ชราชฺชชริตา โหฺนติ หตฺถปาทา อนฺสุสฺวา

ยสฺส, โส วิหตฺตฺถาโม กถํ ฌมฺมํ จริสฺสติ,

ปฺพพฺพิสฺสามิเมวาทํ ตาตาคิ.

มหาปาโล อ.กุญฺมพีชื่อว่ามหาบาล อาห กล่าวแล้ว ว่า ตาต เนาะพ่อ หิ ก็ หตฺถปาทาปี
แม้ อ.มือและเท้า ท. อตุตฺโท ของตน มหฺลลกฺกสฺส แห่งคนแก่ อนฺสุสฺวา เป็นอวัยวะไม่ฟังตาม
โหฺนติ ย่อมเป็น, น วตฺตฺนฺติ ย่อมไม่เป็นไป วเส ในอำนาจ, ปน ก็ ก็ อกฺกํ อ.องค์อะไร
เล่า ฌาตกา อ.ญาติ ท. วตฺตฺตฺสนฺติ จักเป็นไป วเส ในอำนาจ, โส อหฺ อ.เรานั้น น กโรมิ จะ
ไม่กระทำ วจฺนํ ซึ่งคำ ตว ของท่าน, อหฺ อ.เรา สมณฺปฺปฏิปตฺติํ ยังความปฏิบัติแห่งสมณะ
ปฺเรสฺสามิ จักให้เต็ม,

หตุตปาทา อ.มือและเท้า ท. ยสฺส ของบุคคลใด ชราชชชริตา เป็นอวัยวะคร่ำคร่าแล้ว เพราะชรา อนสฺสวา เป็นอวัยวะไม่ฟังตาม โหนฺติ ย่อมเป็น, โส ปุคฺคโล อ.บุคคลนั้น วิหตฺตาโม ผู้มีเรี่ยวแรงอันชราจัดแล้ว จริสฺสติ จักประพติ ฌมฺมํ ซึ่งธรรม กถํ อย่างไร.

ตาต เนอะพ่อ อหํ อ.เรา ปพฺพชิสฺสามาจิ บวช เหว นั้นเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

ตสฺส วิรวนฺตสฺสว, สตฺถุ สนฺติกํ คณฺตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิตฺวา, ลทฺธปพฺพชฺชูปสมฺบฺปิโต อจฺริยฺอุปฺฆายานํ สนฺติเก ปญฺจ วสฺถานิ วสฺสิตฺวา, วุตฺถวสฺโส ปวาเรตฺวา, สตฺถารํ อุปสงฺกมิตฺวา วนฺทิตฺวา ปุจฺฉิ “ภนฺเต อิมสฺมิ สาสเน กติ ฐรานีติ.

ตสฺส กนิญฺจสฺส เมื่อน้องชายผู้น้อยที่สุดนั้น วิรวนฺตสฺส ร้องให้อยู่ เหว นั้นเทียว, โส มหาปาโล อ.ภุมมพิชชีว่ามหาบาลนั้น คณฺตฺวา ไปแล้ว สนฺติกํ สู่สำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา ยาจิตฺวา ทูลขอแล้ว ปพฺพชฺชํ ซึ่งบรรพชา, ลทฺธปพฺพชฺชูปสมฺบฺปิโต ผู้มีบรรพชาและอุปสมบท อันได้แล้ว วสฺสิตฺวา อยู่แล้ว วสฺถานิ สิ้นปี ท. ปญฺจ ๕ สนฺติเก ในสำนัก อจฺริยฺอุปฺฆายานํ ของพระอาจารย์และพระอุปัชฌาย์ ท., วุตฺถวสฺโส ผู้มีกาลฝนอันอยู่แล้ว ปวาเรตฺวา ปวารณาแล้ว, อุปสงฺกมิตฺวา เข้าไปเฝ้าแล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว ปุจฺฉิ ทูลถามแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ฐรานิ อ.ฐานะ ท. อิมสฺมิ สาสเน ในศาสนานี้ กติ เทาไร อิติ ดังนี้ ฯ

“คณฺธธฺรํ วิปฺสฺสนาฐธฺรํ เทวเยว ฐรานิ ภิกฺขุติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า ภิกฺขุ คู่ก่อนภิกษุ ฐรานิ อ.ฐานะ ท. เทว สอง เหว นั้นเทียว คณฺธธฺรํ คือ อ.คณฺธธฺรธฺร วิปฺสฺสนาฐธฺร คือ อ.วิปฺสฺสนาฐธฺรธฺร อิติ ดังนี้ ฯ

“กตมํ ปน ภนฺเต คณฺธธฺรํ, กตมํ วิปฺสฺสนาฐธฺรํ.

มหาปาโล อ.ภิกษุชื่อว่ามหาบาล ปุจฺฉิ ทูลถามแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ปน ก็ คณฺธธฺรํ อ.คณฺธธฺรธฺร กตมํ เป็นไฉน ?, วิปฺสฺสนาฐธฺร อ.วิปฺสฺสนาฐธฺรธฺร กตมํ เป็นไฉน ? อิติ ดังนี้ ฯ

“อตุตฺโท ปณฺณารูปน เอกํ วา เทว วา นิกายे สกลํ วา ปน เตปิฏกํ พุทฺธวจนํ

อุคฺคณฺธิตฺวา ตสฺส ธารณํ กถนํ วาจนนฺติ อิทํ คณฺธธฺรํ นาม.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า อิทํ ฐธฺรํ อ.ฐานะนี้ คือ อ.การ-- อุคฺคณฺธิตฺวา เรียบเอาแล้ว นิกายํ ซึ่งนิกาย เอกํ วา หนึ่ง หรือ วา หรือว่า นิกายे ซึ่งนิกาย ท. เทว สอง วา ปน ก็หรือว่า พุทฺธวจนํ ซึ่งพระพุทฺธพจน์ เตปิฏกํ คือประชุมแห่งปิฎกสาม สกลํ ทั้งสิ้น

ธารณ --ทรงจำ --กณ กถา วาจน --บอก ตสฺส พุทฺธวณ ซึ่งพระพุทฺธพจน์นั้น ปญฺณานุ
รูปน ตามสมควรแก้ปัญา อตฺตโน ของตน คนุชฺฐํ นาม ชื่อว่า คณฺธฐระ ๑

สฺสอุทฺทกฺกตฺติโน ปน ปนฺตเสนาสนาภิรตสฺส อตฺตภาเว ขยวํ ปญฺญเปตฺ
วา สาทจฺจกิริยาเวสน วิปฺสฺสนํ วฑฺฒเตวา อรหตฺตคฺคหณฺนติ อิํ วิปฺสฺสนาฐํ นา
มาติ.

ปน ส่วนว่า อิํ ฐํ อ.ฐะนี้ คือ อ.การ-- ปญฺญเปตฺวา เริ่มตั้งแล้ว ขยวํ ซึ่งความสิ้น
ไปและความเสื่อมไป อตฺตภาเว ในอรรถาพ วิปฺสฺสนํ ยังวิปัสสนา วฑฺฒเตวา ให้เจริญแล้ว
สาทจฺจกิริยาเวสน ด้วยสามารถแห่งการกระทำโดยความเป็นแห่งความติดต่อ อรหตฺตคฺคหณฺ
นติ -- ถือเอาซึ่งความเป็นแห่งพระอรหันต์ แห่งภิกษุ ปนฺตเสนาสนาภิรตสฺส ผู้ยินดียิ่งแล้วใน
เสนาสนะอันสงัดแล้ว สฺสอุทฺทกฺกตฺติโน ผู้มีความประพฤติเบาพร้อม วิปฺสฺสนาฐํ นาม ชื่อว่า
วิปัสสนาฐระ อิติ ดังนี้ ๑

“ภนฺเต อํ มหฺลลกกาเล ปพฺพชิตฺ คนุชฺฐํ ปุเรตุํ น สกฺขิสฺสํ, วิปฺสฺสนาฐํ
ปน ปุเรตฺตํ; กมฺมฏฺฐานํ เม กเถติ.

มหาปาโล อ.ภิกษุชื่อว่ามหาบาล อาห กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อํ
อ.ข้าพระองค์ ปพฺพชิตฺ บวชแล้ว มหฺลลกกาเล ในกาลแห่งตนเป็นคนแก่ น สกฺขิสฺสํ จัก
ไม่อาจ เพื่ออัน-- คนุชฺฐํ ยังคณฺธฐระ ปุเรตุํ --ให้เต็ม, ปน แต่ว่า อํ อ.ข้าพระองค์
วิปฺสฺสนาฐํ ยังวิปัสสนาฐระ ปุเรตฺตํ จักให้เต็ม; ตุมฺहे อ.พระองค์ ท. กเถ ขอจงตรัสบอก
กมฺมฏฺฐานํ ซึ่งกัมมฏฺฐาน เม แก่ข้าพระองค์ อิติ ดังนี้ ๑

ออสฺส สตฺถา ยาว อรหตฺตา กมฺมฏฺฐานํ กเถติ.

อธ ครั้งนั้น สตฺถา อ.พระศาสดา กเถติ.ตรัสแล้ว กมฺมฏฺฐานํ ซึ่งกัมมฏฺฐาน ยาว
เพียงใด อรหตฺตา แต่ความเป็นแห่งพระอรหันต์ ตสฺส มหาปาลสฺส แก่ภิกษุชื่อว่ามหาบาลนั้น
๑

โส สตฺถารํ วนฺทิตฺวา, อตฺตนา สหคามิโน ภิกฺขุ ปริเยสนฺโต สญฺจํ ภิกฺขุ ลกฺขิตฺวา,
เตหิ สทฺธิํ นิภฺขมิตฺวา, วิสโยชนสฺสทฺมคฺคํ คนฺตฺวา, เอกํ มหนฺตํ ปจฺจนฺตคามํ ปตฺ
วา, ตตฺถ สปริวาโร ปณฺฑิตาย ปาวิสิ.

โส มหาปาโล อ.ภิกษุชื่อว่ามหาบาลนั้น วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระ
ศาสดา, ปริเยสนฺโต แสวงหาอยู่ ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. สหคามิโน ผู้ไปโดยปกติ กับ อตฺตนา ด้วย

ตน, ลกิตฺวา ได้แล้ว ภิกขุ ซึ่งภิกขุ ท. สฏฺฐจี หกสิบ, นิภุมิตฺวา ออกไปแล้ว สทฺธิ กับ
เตหิ ภิกขุหิ ด้วยภิกขุ ท. เหล่านั้น, คนฺตฺวา ไปแล้ว วิสโยชนสทมฺคฺคํ ลั่นหนทางมีร้อยแห่ง
โยชนยี่สิบเป็นประมาณ, ปตฺวา ถึงแล้ว ปจฺจนตฺคามํ ซึ่งบ้านอันเป็นที่สุดเฉพาะ มหนฺตํ หมู
ใหญ่ เอง ค่ำบดหนึ่ง, สปริวาริ ผู้เป็นไปกับ ด้วยบริวาร ปาวลิตฺวา ได้เข้าไปแล้ว ตตฺถ คาม
ในบ้านนั้น ปิณฺฑาย เพื่อก่อนข้าว ฯ

มฺหุสฺสา วตฺตสมฺปนฺเน ภิกขุ ทิสฺวา ปสนฺนจิตฺตา, อาสนานิ ปญฺหาเปตฺวา นิสี
ทาเปตฺวา, ปณฺเฑนาหาเรน ปรีวิสิตฺวา, “ภนฺเต กุหิ อญฺยา คจฺจนฺตฺติ ปุจฺจิตฺวา,
“ยถาฬาสุกฺกุจฺจํ อุปาสกาติ วุตฺเต, ปณฺฑิตมฺหุสฺสา “วสุสาวาสํ เสนาสนํ ปรีเย
สนฺติ ภทฺตฺตาติ ญตฺวา “ภนฺเต สเจ อญฺยา อิมํ เตมาสํ อิธ วเสยฺยํ; มยฺ
สเรณฺสุ ปตฺติฏฺจาย, สีลานิ คณฺหะยฺยามาติ อาหํสุ.

มฺหุสฺสา อ.มฺนุชฺชํ ท. ทิสฺวา เห็นแล้ว ภิกขุ ซึ่งภิกขุ ท. วตฺตสมฺปนฺเน ผู้ถึงพร้อมแล้ว
ด้วยวัตร ปสนฺนจิตฺตา ผู้มีจิตเลื่อมใสแล้ว, อญฺณมญฺณํ ยังกันและกัน ปญฺหาเปตฺวา ให้ปลุก
แล้ว อาสนานิ ซึ่งอาสนะ ท. ภิกขุ ยังภิกขุ ท. นิสีทาเปตฺวา ให้นั่งแล้ว, ปรีวิสิตฺวา อังคาส
แล้ว ปณฺเฑนาหาเรน ด้วยอาหาร อันประณีต, ปุจฺจิตฺวา ถามแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ
อญฺยา อ.พระผู้เป็นเจ้า ท. จะไป กุหิ จาเน ในที่ไหน ดังนี้, วเจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า อุปาสกา
ดูก่อนอุปาสกและอุปาสิกา ท. มยฺ อ.เรา ท. คจฺจนํ จะไป ยถาฬาสุกฺกุจฺจํ สถานที่มีความสำราญ
อย่างไร อิติ ดังนี้ ภิกขุหิ อันภิกขุ ท. วุตฺเต กล่าวแล้ว, ปณฺฑิตมฺหุสฺสา อ.มฺนุชฺชํผู้ฉลาด ท.
ญตฺวา รู้แล้วว่า ภทฺตฺตา อ.ท่านผู้เจริญ ท. ปรีเยสนฺติ ย่อมแสวงหา เสนาสนํ ซึ่งเสนาสนะ
วสุสาวาสํ อันเป็นที่อยู่ตลอดพรรษา อิติ ดังนี้ อาหํสุ กล่าวแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ
สเจ ถ้าว่า อญฺยา อ.พระผู้เป็นเจ้า ท. วเสยฺยํ พึงอยู่ อิธ จาเน ในที่นี้ อิมํ เตมาสํ ตลอด
ประชุมแห่งเดือนสามนี้ไซ้; มยฺ อ.เรา ท. ปตฺติฏฺจาย ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว สเรณฺสุ ในสรวง ท.,
คณฺหะยฺยาม พึงรับ สีลานิ ซึ่งศีล ท. อิติ ดังนี้ ฯ

เตปิ “มยฺ อิมานิ กุธานิ นิสุสาย, ภวนิสฺสรณํ กริสฺสามาติ อธิวาเสสฺสุ.

เตปิ ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. แม้เหล่านั้น นิมนฺตํ ยังคำนินมตฺ อธิวาเสสฺสุ ให้อยู่ทับแล้ว จิน
ตเนน ด้วยอันคิด ว่า มยฺ อ.เรา ท. นิสุสาย อาศัยแล้ว อิมานิ กุธานิ ซึ่งตระกูล ท. เหล่านี้,
กริสฺสาม จักกระทำ ภวนิสฺสรณํ ซึ่งการสลัดออกจากภพ อิติ ดังนี้ ฯ

มนุสฺสา เตสํ ปฏฺยณฺณํ กเหตฺุวา วิหารํ ปฏฺยชฺชกฺกิตฺวา รตฺติญฺจานทิวาญฺจานานิ สมฺปา
เทตฺวา อทฺธํ.

มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. กเหตุวา รับแล้ว ปฏฺยณฺณํ ซึ่งปฏฺยณฺนา เตสํ ภิกฺขุณฺํ ของภิกษุ ท.
เหล่านั้น ปฏฺยชฺชกฺกิตฺวา ชำระแล้ว วิหารํ ซึ่งวิหาร รตฺติญฺจานทิวาญฺจานานิ ยังที่เป็นที่พักใน
กลางคืนและที่เป็นที่พักในกลางวัน ท. สมฺปาเทตฺวา ให้ถึงพร้อมแล้ว อทฺธํ ได้ถวายแล้ว ฯ

เต นิพฺพุตฺตํ ตเมว คามํ ปิณฺฑาทาย ปวิสฺสนฺติ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น ปวิสฺสนฺติ.ยอมเข้าไป ตํ คามํ สู่บ้านนั้น เอว นั้นเทียว ปิณฺ
ฑาย เพื่อก่อนข้าว นิพฺพุตฺตํ เนื่องนิตย์ ฯ

อล เเน เอโก เวชฺโซ อุปสํกมิตฺวา, “ภนฺเต พหุณฺหนํ วสนญฺจานเณ อผาสุกฺกิปิ นาม
โหติ, ตสฺมี อุปฺปนฺเน, มยฺหํ กเถยฺยาถ; เกสฺซชฺชํ กริสฺสสามิติ ปวเรสิ.

อล ครั้งนั้น เวชฺโซ อ.หมอ คนหนึ่ง อุปสํกมิตฺวา เข้าไปหาแล้ว เเน ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท.
เหล่านั้น, ปวเรสิ ปวารณาแล้ว วจเณน ด้วยคำว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อผาสุกฺกิปิ นาม
ชื่อ แม้ อ.ความไม่สำราญ โหติ ย่อมมี วสนญฺจานเณ ในที่เป็นที่อยู่ ชนานิ ของชน ท. พหุณฺ
หนํ มาก, ตสฺมี อผาสูก่ ครั้นเมื่อความไม่สำราญนั้น อุปฺปนฺเน เกิดขึ้นแล้ว, ตุมฺहे อ.ท่าน ท.
กเถยฺยาถ พึงบอก มยฺหํ แก่กระผม อหํ อ.กระผม กริสฺสสามิ จักกระทำ เกสฺซชฺชํ ซึ่งยา อิติ
ดังนี้ ฯ

เอโร วสฺสอุปนายิกาทิวเส เต ภิกฺขุ อามนฺเตตฺวา ปุจฺฉติ “อาวุโส อิมํ เตมาสํ กตฺติหิ
อิริยาปเลหิ วิตฺตินาเมสฺสธาคี.

เอโร อ.พระเถระ อามนฺเตตฺวา เรียกมาแล้ว เต ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. เหล่านั้น วสฺสอุป
นายิกาทิวเส ในวันคือดิถีเป็นที่น้อมเข้าไปใกล้ซึ่งกาลฝน ปุจฺฉติ ถามแล้ว ว่า อาวุโส คู่ก่อนท่าน
ผู้มีอายุ ท. ตุมฺहे อ.ท่าน ท. กาลํ ยังกาล วิตฺตินาเมสฺสธ จักให้น้อมไปล่วงวิเศษ อิริยาปเลหิ
ด้วยอิริยาบถ ท. กตฺติหิ เท่าไร อิมํ เตมาสํ ตลอดประชุมแห่งเดือนสามนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

“จตุทฺติ ภนฺเตติ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น อาทฺธํ กล่าวแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ มยฺ อ.เรา
ท. กาลํ ยังกาล วิตฺตินาเมสฺสธ จักให้น้อมไปล่วงวิเศษ อิริยาปเลหิ ด้วยอิริยาบถ ท. จตุทฺติ สี่
อิติ ดังนี้ ฯ

“ก็ ปเนตฺ อวฺโส ปฏฺฐูป, นนฺ อปฺมตฺเตหิ ภวิตพฺพํ ? มยฺหิ ธรรมานสฺส
พฺพุทฺธสฺส สนฺติกา กมฺมญฺ्ञานํ คเหตุวา พฺพุทฺธา จ นาม น สกฺกา สเรณ อาราเชตฺถํ, กุ
ยณชฺฌาสเยน เหตุ อาราเชตฺถพฺพา, ปมตฺตสฺส จ นาม จตฺตาริ อปายา สก
เคหสทิสฺสา, อปฺมตฺตา โหถวฺโสติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้วว่า อวฺโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ท. ปน ก็ เอตํ ปพฺพํ อ.
ข้อนั้น ปฏฺฐูป เป็นของสมควร โหติ ย่อมเป็น หรือ, ตุมฺเหหิ อันท่าน ท. อปฺมตฺเตหิ เป็นผู้
ไม่ประมาทแล้ว ภวิตพฺพํ ฟังเป็น นนฺ มิใช่หรือ ? หิ เพราะว่า มยฺหิ อ.เรา ท. คเหตุวา เรียน
เอาแล้ว กมฺมญฺ्ञานํ ซึ่งกัมมัญ्ञาน สนฺติกา จากสำนัก พฺพุทฺธสฺส ของพระพุทธเจ้า
ธรรมานสฺส ผู้ทรงพระชนม์อยู่ อาคตา เป็นผู้มาแล้ว อมฺห ย่อมเป็น, จ จจริงอยู่ พฺพุทฺธา นาม ชื่อ
อ.พระพุทธเจ้า ท. สเรณ อันบุคคลผู้ไฉ่อด น สกฺกา ไม่อาจ อาราเชตฺถํ เพื่ออันให้ทรงยินดียิ่ง
หิ แต่ว่า เอต พฺพุทฺธา อ.พระพุทธเจ้า ท. เหล่านั้น กุยณชฺฌาสเยน อันบุคคลผู้มีอัชยาศัยอัน
งาม อาราเชตฺถพฺพา ฟังให้ทรงยินดียิ่ง, จ จจริงอยู่ อปายา อ.อบาย ท. จตฺตาริ ชื่อ สกเคหสท
ิสฺสา เป็นเช่นกับด้วยเรือนของตน ปมตฺตสฺส นาม ชื่อแห่งบุคคลผู้ประมาทแล้ว โหนฺติ ย่อมเป็น
, อวฺโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ท. ตุมฺเห อ.ท่าน ท. อปฺมตฺตา เป็นผู้ไม่ประมาทแล้ว โหถ จ
เป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“ตุมฺเห ปน ภนฺเตติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ปุจฺฉิสฺส ถาถามแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ปน ก็ ตุมฺเห อ.ท่าน ท.
เล่า ? อิติ ดังนี้ ฯ

“อหํ ตีหิ อิริยาปเลหิ วิตฺตินาเมสฺสสํ, ปิฏฺฐิ น ปสฺสเรสฺสสํ อวฺโสติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อวฺโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ท. อหํ อ.เรา กาลํ ยัง
กาล วิตฺตินาเมสฺสสํ จักให้น้อมไปล่วงวิเศษ อิริยาปเลหิ ด้วยอิริยาบถ ท. ตีหิ สาม, อหํ อ.เรา
น ปสฺสเรสฺสสํ จักไม่เหยียดออก ปิฏฺฐิ ซึ่งหลัง อิติ ดังนี้ ฯ

“สาธุ ภนฺเต, อปฺมตฺตา โหถาติ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น อหํสฺส กล่าวแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สาธุ อ.ดีละ,
ตุมฺเห อ.ท่าน ท. อปฺมตฺตา เป็นผู้ไม่ประมาทแล้ว โหถ จเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

เธรสฺส นินฺทํ อโนกฺกมฺนตฺสฺส, ปรมมาเส อติกฺกนฺเต, อกฺขิโรโค อุปฺปชฺหิ.

เกรตัส เมื่อพระเถระ อโนกุกมนุตตัส ไม่ก้าวลงอยู่ นิทุทํ สู่วามหลับ, ปรมมาเส ครั้น
เมื่อเดือนที่หนึ่ง อติกุกนุเต ก้าวล่วงแล้ว, อุกชิโรโค อ.โรคนินัยน์ตา อุปฺปชฺชิ เกิดขึ้นแล้ว ฯ

ฉันทมนุสฺสโต อุตทถาราวี อกุกชีหิ ชาราว ปคฺคมนนฺตติ.

ธารา อ.สายน้ำ ท. ปทุมรนต์ ย่อมไหลออก อุกีหิ จากนั้นน้ำตา ท. อุทกธารา วิย ราว
 กระ อ.สายแห่งน้ำ ท. ปทุมรนต์ ไหลออกอยู่ จิตุทมนฺโต จากหม้ออันทะลุแล้ว ฯ

โสดาปัตตผลิ สมณชนมํ กตฺวา, อรุณคุคมเน คพฺภํ ปวีสิตฺวา นิสิตฺติ.

โธ เอโร อ.พระเถระนั้น กตฺวา กระทำแล้ว สมณธมฺมํ ซึ่งสมณธรรม สัพฺพพฺรตฺติ ตลอด
ราตรีทั้งปวง, ปฏิติตฺวา เข้าไปแล้ว กพฺภํ สู้ห้อง อรุณकुณฺเณ ในกาลเป็นที่ขึ้นไปแห่งอรุณ นิ
สีทิ นั่งแล้ว ฯ

ภิกขุ ภิกขาจารเวลาย เณรสฺส สนฺติกัំ คนฺตุวา “ภิกขาจารเวลา ภนฺเตติ อาหํสุ.

อ.ภิกขุ ท. คนตุ๋วา ไปแล้ว สนุติกั กู้สำนัก เกรสุส ของพระเถระ ภิกขาจารเวลา ย ใน
เวลาเป็นที่เที่ยวไปเพื่อภิกขา อาหุส กล่าวแล้ว ว่า ภนุเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อยู่ เวลา อ.เวลานี้
ภิกขาจารเวลา เป็นเวลาเป็นที่เที่ยวไปเพื่อภิกขา โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“เตนหาวุโส คณฺหฬ ปตุตจิวรฺนฺติ อตุตโณ ปตุตจิวํ คาหาปตุวา นิภฺขมิ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ท. เตนหิ ถ้าอย่างนั้น
 ตุมฺเห อ.ท่าน ท. คณฺหถ จงถือเอา ปตฺตจิวริ์ ซึ่งบาตรและจีวร อิติ ดังนี้ ภิกฺขุ ยังภิกฺขุ ท. คา
 หาเปตฺวา ให้ถือเอาแล้ว ปตฺตจิวริ์ ซึ่งบาตรและจีวร อตฺตโน ของตน ออกไปแล้ว ฯ

វិទ្យា តត្ថ អក្ខរិ បក្កុមរុតេ វិស្វា “កិរេតំ រាហុតេតិ បុជនីស្ថ.

อ.ภิกขุ ท. ทิสฺวา เห็นแล้ว **อกุจิ** ซึ่งนัยน์ตา ท. ตสฺส เกรสฺส ของพระเถระนั้น **ปคุมร**
เต อันหลังออกอยู่ **ปุจฺฉิสฺสุ** ถามแล้ว ว่า **ภนฺเต** ข้าแต่ท่านผู้เจริญ **เอตํ การณํ** อ.เหตุนั้น ก็
 อะไร **อิติ** ดังนี้ ฯ

“อกุชี เม อาวุโส วาตา วิชฺฌนุตฺติติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ท. วาตา อ.ลม ท.
วิษณุนติ ย่อมเสียดแทง อุกุขี ซึ่งนัยน์ตา ท. เม ของเรา อิติ ดังนี้ ฯ

“นनु ภนุเต เวชฺเชนมุห ปวาริตา, ตสฺส กถะยยามาติ.

ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. อาหุสฺส กล่าวแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ มยฺ อ.เรา ท. เป็นผู้-- เวชฺ
เซนอันหมอ ปวาริตา --ปวารณาแล้ว อมฺห ย่อมเป็น นนฺ มิใช่หรือ, มยฺ อ.เรา ท. กถะยาม
พึงบอก ตสฺส เวชฺชสฺส แก่หมอนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“สาธาวุโสติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ท. สาธุ อ.คิละ อิติ
ดังนี้ ฯ

เต เวชฺชสฺส กถียิสฺส.

เต ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. เหล่านั้น กถียิสฺส บอกแล้ว เวชฺชสฺส แก่หมอ ฯ

โส เตลฺ ปจิตฺวา เปเสติ.

โส เวชฺช อ.หมอนั้น ปจิตฺวา หุงแล้ว เตลฺ ซึ่งน้ำมัน เปเสติ ส่งไปแล้ว ฯ

เถโร นาสาย เตลฺ อาสิญฺจนฺโต นิสินฺโนทว อาสิญฺจิตฺวา อนฺโตคามํ ปาวิสฺส.

เถโร อ.พระเถระ อาสิญฺจนฺโต เมื่อหยอด เตลฺ ซึ่งน้ำมัน นิสินฺโนทว ผู้นั่งแล้วเทียว อา
สิญฺจิตฺวา หยอดแล้ว นาสาย โดยจุมูก ปาวิสฺส ได้เข้าไปแล้ว อนฺโตคามํ สู่ภายในแห่งบ้าน ฯ

เวชฺช ทิสฺวา อาห “ฆนฺเต อญฺยสฺส กิร อกฺขี วาโต วิขมฺตฺติ.

เวชฺช อ.หมอ ทิสฺวา เห็นแล้ว อาห กล่าวแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ กิร ได้ยิน
ว่า วาโต อ.ลม วิขมฺติ ย่อมเสียดแทง อกฺขี ซึ่งนัยน์ตา ท. อญฺยสฺส ของพระผู้เป็นเจ้า หรือ อิติ
ดังนี้ ฯ

“อาม อุปาสกาคิ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อุปาสก คุณก่อนอุปาสก อาม เออ เอวฺ อ.อย่างนั้น
อิติ ดังนี้ ฯ

“ฆนฺเต มยา เตลฺ ปจิตฺวา เปลิตํ, นาสาย โว อาสิตุตฺตมฺ.

เวชฺช อ.หมอ อาห กล่าวแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ เตลฺ อ.น้ำมัน มยา อัน
กระผม ปจิตฺวา หุงแล้ว เปลิตํ ส่งไปแล้ว. เตลฺ อ.น้ำมัน โว อันท่าน ท. อาสิตุตฺตํ หยอดแล้ว
นาสาย โดยจุมูกหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม อุปาสกาคิ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อุปาสก คุณก่อนอุปาสก อาม เออ เอวฺ อ.อย่างนั้น
อิติ ดังนี้ ฯ

“อิทานิ กิทิสนฺติ.

เวชฺช อ.หมอ อาห กล่าวแล้ว ว่า อิทานิ ในกาลนี้ อภฺยัค อ.คู่แห่งนัยน์ตา กิทิส เป็นเช่นไร โหนฺติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“รฺหเตว อุปาสกาคิ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อุปาสก คู่ก่อนอุบาสก วาโต อ.ลม รฺหติ เสียดแทงอยู่ เอว นั้นเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

เวชฺช “มยา เอกวารเณว รูปสมนตฺถํ เตลํ ปหิตํ, กิณฺहु โข โรโค น รูปสนฺ

โตติ จินฺตเตว “ภนฺเต นิสิตฺติว วา อสิตฺตํ, นิปฺชิตฺวาติ ปุจฺฉิ.

เวชฺช อ.หมอ จินฺตเตว คิดแล้วว่า เตลํ อ.น้ำมัน มยา อันเรา ปหิตํ ส่งไปแล้ว รูปสมนตฺถํ เพื่ออันยังโรคให้เข้าไปสงบวิเศษ เอกวาร โดยวาระหนึ่ง เอว นั้นเทียว, โรโค อ.โรค น รูปสนฺโต ไม่เข้าไปสงบวิเศษแล้ว กิณฺहु โข เพราะเหตุอะไร หนอ แล อิติ ดังนี้ ปุจฺฉิ ถามแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ เตลํ อ.น้ำมัน วา อันท่าน ท. นิสิตฺติว นั่งแล้ว อสิตฺตํ หยออกแล้ว ก็หรือ, อุทาหุ หรือว่า เตลํ อ.น้ำมัน วา อันท่าน ท. นิปฺชิตฺวา นอนแล้ว อาสิตฺตํ หยออกแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

เถโร ตฺถุหิ อโหสิ; ปฺนปฺปฺนํ ปุจฺฉิยมาโนปิ น กเถสิ.

เถโร อ.พระเถระ ตฺถุหิ เป็นผู้หนึ่ง อโหสิ ได้เป็นแล้ว; ปิ แม่ผู้-- เวชฺเชน อันหมอ ปุจฺฉิยมาโนปิ --ถามอยู่ ปฺนปฺปฺนํ บ่อย ๆ น กเถสิ ไม่บอกแล้ว ฯ

โส “วิหารํ คนฺตฺวา วสนฺภูจฺจํ โอลฺลเกสฺสามิติ จินฺตเตว “เตนหิ ภนฺเต คจฺฉถาติ

เถโร วิสฺสขฺเขตฺวา วิหารํ คนฺตฺวา เณรสฺส วสนฺภูจฺจํ โอลฺลเกนฺโต จงฺกมณฺนิสึ

ทณฺฏจฺจเมว ทิสฺวา สยณฺภูจฺจํ อทิสฺวา “ภนฺเต นิสินฺเนหิ วา อสิตฺตํ, นิปฺปน

เนหิติ ปุจฺฉิ.

โส เวชฺช อ.หมอนั้น จินฺตเตว คิดแล้วว่า อหิ อ.เรา คนฺตฺวา ไปแล้ว วิหารํ ส่ววิหาร โอลฺลเกสฺสามิ จักตรวจดู วสนฺภูจฺจํ ซึ่งที่เป็นที่อยู่อิ อิติ ดังนี้ วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ เตนหิ ถ้าอย่างนั้น ตฺถุเห อ.ท่าน ท. คจฺฉถ จงไป อิติ ดังนี้ วิสฺสขฺเขตฺวา ผละแล้ว เถโร ซึ่งพระเถระ คนฺตฺวา ไปแล้ว วิหารํ ส่ววิหาร โอลฺลเกนฺโต ตรวจดูอยู่ วสนฺภูจฺจํ ซึ่งที่เป็นที่อยู่อิ เณรสฺส ของพระเถระ ทิสฺวา เห็นแล้ว จงฺกมณฺนิสึทณฺฏจฺจํ ซึ่งที่เป็นที่จงกรมและที่เป็นที่นั่ง เอว นั้นเทียว อทิสฺวา ไม่เห็นแล้ว สยณฺภูจฺจํ ซึ่งที่เป็นที่นอน ปุจฺฉิ ถามแล้วว่า

ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ เถลฺ อ.นํมํ โว อันท่าน ท. นิสินฺเนหิ ผู้นั่งแล้ว อาสิตุตฺ หยอคแล้ว
วา หรือ, วา หรือว่า เถลฺ อ.นํมํ โว อันท่าน ท. นิปฺปนฺเนหิ ผู้นอนแล้ว อาสิตุตฺ หยอค
แล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

เถโร ตุมฺหี อโหสิ.

เถโร อ.พระเถระ ตุมฺหี เป็นผู้นั่ง อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

“มา ภนฺเต เอวมกตฺถ; สมณธมฺโม นาม, สรีเร ยาเปนฺเต, สกฺกา กาคฺคฺ; นิปฺขชิตฺ

วา อาสิญฺจถาติ ปฺนปฺปฺนํ ยาจิ.

เวชฺโซ อ.หมอ อาห กล่าวแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. มา ออกตฺถ
อย่าได้กระทำแล้ว เหว อย่างนี้; สมณธมฺโม นาม ชื่อ อ.สมณธรรม, สรีเร ครั้นเมื่อสรีระ
ยาเปนฺเต เป็นไปอยู่. ตุมฺเหหิ อันท่าน ท. สกฺกา อาจ กาคฺคฺ เพื่ออันกระทำ; ตุมฺเห อ.ท่าน ท.
นิปฺขชิตฺวา อาสิญฺจถาติ ของจนอนหยอด อิติ ดังนี้ ยาจิ อ้อนวอนแล้ว ปฺนปฺปฺนํ บ่อย ๆ ฯ

“คฺจฺฉาวุโส, มนฺเตตฺวา ชานิสฺสสามิตี.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส คู่ก่อนท่านผู้มีอายุ ตฺวํ อ.ท่าน คฺจฺฉจฺไป,
อหํ อ.เรา มนฺเตตฺวา ปรีกษาแล้ว ชานิสฺสสามิ จักรู้ อิติ ดังนี้ ฯ

เถรสฺส จ ตตฺถ เนว ติ น สาลโหิตา อตฺถิ, เกน สทฺธิ มนฺเตยฺย ?

ปฺจฺฉา อ.อันถาม ว่า จ ก็ ชาติ อ.ชาติ ท. เถรสฺส ของพระเถระ นตฺถิ ย่อมไม่มี เหว
นั่นเทียว ตตฺถ คามะ ในบ้านนั้น ชนา อ.ชน ท. สาลโหิตา ผู้เป็นไปกับด้วยเลือด เถรสฺส
ของพระเถระ นตฺถิ ย่อมไม่มี ตตฺถ คามะ ในบ้านนั้น, เถโร อ.พระเถระ มนฺเตยฺย พึงปรีกษา
สทฺธิ กับ เกน ด้วยใคร ? ดังนี้ ฯ

กรชกาเยน ปน สทฺธิ มนฺเตนฺโต “วเทหิ ตาว อาวุโส ปาลิต, ก็ อฺกฺขิ โอลฺเลกฺสฺสสิ
อุทาหุ พุทฺธสาสนํ ? อนมตฺถคฺคฺสฺมิ หิ สํสํวญฺญฺเต ตว อฺกฺขิกาณฺสฺส คณฺนา นตฺถิ,
อนกานิ ปน พุทฺธสตานิ พุทฺธสทฺธฺสตานิ อตีตานิ; เตสฺส เอกพุทฺโธปิ น ปรีจฺฉินฺโน
, อิทานิ อิมํ อนฺโถวสุตํ ตโย มาเส น นิปฺขชิตฺสามิตี เต มานสํ พทฺธํ; ตสฺมา
จกฺขุณี เต นสฺสนฺตุ วา ภิชฺชนฺตุ วา; พุทฺธสาสนเมว ฐาเรหิ, มา จกฺขุณฺตี ญฺตกาเย
โถวทฺนฺโต อิมํ คาลา อภาสิ

วิสฺซขณฺ อ.อันแก้ ว่า เถโร อ.พระเถระ มนฺเตยฺย พึงปรีกษา สทฺธิ กับ กรชกาเยน ด้วย
กรัชกาย ดังนี้ ฯ

ปน ก็ เถโร อ.พระเถระ มนุเตนุโต เมื่อปริกษา สทฐี กับ กรชกาเยน ด้วยกรัชกาย
โอรทนต์ กล่าวสอนอยู่ ภูตกาย ซึ่งกายอันมีแล้ว ว่า ปาลิต เนะปาลิต อาวุโส ผู้มีอายุ ตวั อ.
ท่าน วเทหิ จงกล่าว ดาว ก่อน. ตวั อ.ท่าน โอลเกสสุติ จักแลดู อุกุจิ ซึ่งนัยน์ตา ท. ก็ หรือ
อุทาหุ หรือว่า ตวั อ.ท่าน โอลเกสสุติ จักแลดู พุทธสาสน์ ? ซึ่งคำสอนของพระพุทธเจ้า ?
หิ จริงอยู่ คณนา อ.อันนับ อุกุจิภาณสุต ซึ่งอันบอดแห่งนัยน์ตา ตว แห่งท่าน นตฺถิ ย่อมไม่
มี สัตถารวญฺญ ในสังสารวัฏฏ์ อนมตคฺคสุมฺม อันมีที่สุดและเบื้องต้นอันบุคคลผู้ไปตามอยู่ไม่รู้
แล้ว, ปน ก็ พุทธสตานิ อ.ร้อยแห่งพระพุทธเจ้า ท. พุทธสทฺถุสตานิ อ.พันแห่งพระพุทธเจ้า ท.
อนกานิ มิใช่หนึ่ง อตฺตานิ ล่วงไปแล้ว; เตสุ พุทธธฺตฺ ในพระพุทธเจ้า ท. เหล่านั้นหนา เอก
พุทฺธปิ แม้ อ.พระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง เตะ อันท่าน น ปริจฺฉินฺโน ไม่กำหนดแล้ว, อิทานิ
ในกาลนี้ มานส์ อ.ใจ เตะ อันท่าน พทฺธฺ ผูกแล้ว ว่า อหํ อ.เรา น นิปฺขชฺชิตฺตํ จักไม่นอน
มาเส ลื่นเดือน ท. ตโย สาม อิมํ อนุโตวสุตฺตํ ตลอดภายในแห่งกาลฝนนี้ ดังนี้; ตสฺมา เพราะ
เหตุนี้ จกฺขุณี อ.นัยน์ตา ท. เตะ ของท่าน นสฺสทฺตฺ วา จงนิบคายหรือ ภิชฺชนฺตฺ วา หรือว่า
จงแตก; ตวั อ.ท่าน ฐาเรหิ จงทรงไว้ พุทธสาสน์ ซึ่งคำสอนของพระพุทธเจ้า เอว นั้นเทียว,
ตวั อ.ท่าน มา ฐาเรหิ จงอย่าทรงไว้ จกฺขุณี ซึ่งนัยน์ตา ท. อิติ ดังนี้ อกาสีได้กล่าวแล้ว อิมา
คาถา ซึ่งคาถา ท. เหล่านี้ ว่า:-

“จกฺขุณี หายนฺตฺ มมายิตานิ,
โสทานิ หายนฺตฺ, ตเถว เทโห,
สพฺพมฺปิทํ หายตฺ เทหนิสฺสุติตํ;
กึการณา ปาลิต ตวั ปมฺชชติ.
จกฺขุณี ชีรณฺตฺ มมายิตานิ,
โสทานิ ชีรณฺตฺ, ตเถว กาโย,
สพฺพมฺปิทํ ชีรตฺ กายนิสฺสุติตํ;
กึการณา ปาลิต ตวั ปมฺชชติ.
จกฺขุณี ภิชฺชนฺตฺ มมายิตานิ,
โสทานิ ภิชฺชนฺตฺ, ตเถว รูป,
สพฺพมฺปิทํ ภิชฺชนฺตฺ รูปนิสฺสุติตํ;
กึการณา ปาลิต ตวั ปมฺชชติติ.

จกฺขุณิ อ.นัยน์ตา ท. มมายิตานิ อันโลกนับถือแล้วว่า เป็นของแห่งเรา หายนฺตุ จงเสื่อม
โสตานิ อ.หู ท. หายนฺตุ จงเสื่อม. เทโห อ.กาย หายฺตุ จงเสื่อม ตถา อย่างนั้น เอว นั้นเทียว, อิํ อ.ธรรมชาติ นี้ สพฺเพปิ แม้ทั้งปวง กายนิสฺสิตํ อันอาศัยแล้ว ซึ่งกาย หายฺตุ จงเสื่อม; ปา
ลิต แเน่ปาลิต ตฺวํ อ.ท่าน ปมฺชฺชติ ประมาทอยู่ ก็การณา เพราะเหตุไร ฯ

จกฺขุณิ อ.นัยน์ตา ท. มมายิตานิ อันโลกนับถือแล้วว่าเป็นของแห่งเรา ชีรฺนฺตุ จงคร่ำคร่า
, โสตานิ อ.หู ท. ชีรฺนฺตุ จงคร่ำคร่า, กาโย อ.กาย ชีรฺนฺตุ จงคร่ำคร่า เอว นั้นเทียว, อิํ อ.
ธรรมชาติ นี้ สพฺเพปิ แม้ทั้งปวง กายนิสฺสิตํ อันอาศัยแล้วซึ่งกาย ชีรฺนฺตุ จงคร่ำคร่า; ปาลิต
แน่ปาลิต ตฺวํ อ.ท่าน ปมฺชฺชติ ประมาทอยู่ ก็การณา เพราะเหตุไร ฯ

จกฺขุณิ อ.นัยน์ตา ท. มมายิตานิ อันโลกนับถือแล้วว่าเป็นของแห่งเรา ภิชฺชฺนฺตุ จงแตก,
โสตานิ อ.หู ท. ภิชฺชฺนฺตุ จงแตก, รูปํ อ.รูป ภิชฺชฺนฺตุ จงแตก ตถา อย่างนั้น เอว นั้นเทียว, อิํ
อ.ธรรมชาติ นี้ สพฺเพปิ แม้ทั้งปวง รูปนิสฺสิตํ อันอาศัยแล้วซึ่งรูป ภิชฺชฺนฺตุ จงแตก; ปาลิต
แน่ปาลิต ตฺวํ อ.ท่าน ปมฺชฺชติ ประมาทอยู่ ก็การณา เพราะเหตุไร อิติ ดังนี้ ฯ

เอวํ ตีหิ คาลาหิ อตฺตโน โอวาทํ ทตฺวา นิสินฺโนโกว นตฺถกมฺมํ กตฺวา คามํ ปิณฺ
ทาย ปาวีสิ.

เถโร อ.พระเถระ ทตฺวา ครั้นให้แล้ว โอวาทํ ซึ่งโอวาท อตฺตโน แก่ตน คาลาหิ ด้วย
คาลา ท. ตีหิ สาม เอวํ อย่างนี้ นิสินฺโนโกว ผู้นั่งแล้วเทียว กตฺวา กระทำแล้ว นตฺถกมฺมํ ซึ่ง
กรรมคืออन्नัตถํ ปาวีสิ ได้เข้าไปแล้ว คามํ สู้บ้าน ปิณฺทาย เพื่อบิณฑะ ฯ

เวชฺชโ ทิสฺวา “กิ ฆนฺเต นตฺถกมฺมํ กตฺวาติ ปุจฺฉิ.

เวชฺชโ อ.หมอ ทิสฺวา เห็นแล้ว ปุจฺฉิ ถามแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ นตฺถกมฺมํ
อ.กรรมคืออन्नัตถํ เต อันท่าน กตํ กระทำแล้ว ก็ หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม อุปาสกาคิ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อุปาสก คุณก่อนอุปาสก อาม เออ เอวํ อ.อย่างนั้น
อิตติ ดังนี้ ฯ

“กิตฺติสํ ฆนฺเตติ.

เวชฺชโ อ.หมอ ปุจฺฉิ ถามแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อภฺยิชฺชํ อ.คู่แห่งนัยน์ตา
กิตฺติสํ เป็นเช่นไร โหติ ย่อมเป็น อิตติ ดังนี้ ฯ

รฺชเตว อุปาสกาคิ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อุปาสก ชุก่อนอุปาสก วาโต อ.ถม รุชติ เสียด
แทงอยู่ เอว นั้นเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

“นิตีทิตฺตฺวา โว ภนฺนฺเต กตํ, นิปฺพชฺชิตฺตฺวาติ.

เวชโฆ อ.หมอ ปุจฉิ ถามแล้ว ว่า ภนุเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ นตฺถกมฺมํ อ.กรรมคืออัน
 นัตถุ โว อันท่าน ท. นิสีทิทฺวา นั่งแล้ว กตฺ กระทำแล้ว หรือ หรือว่า นตฺถกมฺมํ อ.กรรมคือ
 อันนัตถุ โว อันท่าน ท. นิปฺหชิทฺวา นอนแล้ว กตฺ กระทำแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

ເອົາ ຕຸລຸກີ ອໂຫສີ; ປຸນປຸນນໍ ປຸຈຸຈິໂຕປີ, ນ ກິຍຸຈິ ກເຄສີ.

เถโร อ.พระเถระ **ตฤทธี** เป็นผู้หนึ่ง **อโหสิ** ได้เป็นแล้ว; โส เถโร อ.พระเถระนั้น แม่ผู้-
เวทุเชน อันหมอ **ปฺจุฉิตฺติ** --ถามแล้ว **ปฺนปฺน** บ่อย ๆ น **กเถสิ** ไม่กล่าวแล้ว **วจนํ** ซึ่งคำ
กิลฺลิจิ ไร ๆ ๆ

อด นั เวชฺโฆ “ภนฺเต ตุมฺเห สปุปายํ น กโรธ, อหุข ปฏฺจาย ‘อสุเคน เม เตลํ

ปลูกพันธุ์ มา วทิตุล, อหังปี ‘มยา โว เตลัม ปลูกพันธุ์ น วุขามีติ อาห.

อด ครั้งนั้น เวชโช อ.หมอ อาห กล่าวแล้ว นั เณร กะพระเถระนั้น ว่า ภนฺเต ข้าแต่
ท่านผู้เจริญ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. น กโรธ ย่อมไม่กระทำ สบฺปายํ ซึ่งความสบาย, ตุมฺเห อ.ท่าน
ท. มา วทิตฺถ อย่า กล่าวแล้ว ว่า เถลฺล อ.น้ำมัน อสุเคน เวชฺเชน อันหมอโน้น ปกฺกํ หุงแล้ว
เม เพื่อเรา อิติ ดังนี้ ปฏฺฐาย จำเดิม อหฺข ในวันนี้, อหฺปิ แม้ อ.ข้าพเจ้า น วกฺขามิ จักไม่
กล่าว ว่า เถลฺล อ.น้ำมัน มยา อันข้าพเจ้า ปกฺกํ หุงแล้ว โว เพื่อท่าน ท. อิติ ดังนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

โส เวชเชน ปจจกขาโต, วิหารํ คนตวา “เวชเชนาปี ปจจกขาโตสี, อิริยาปลํ มา

วิศชุชิต สมณาคี,

โส เถโร อ.พระเถระนั้น ผู้-- เวชเชน อันหมอ ปจฺจุกขาโต --บอกกันแล้ว, คนตุวา ไปแล้ว วิหาริ สู่วิหาร อาห กล่าวแล้ว ว่า ตฺวํ อ.ท่าน เป็นผู้-- เวชเชน ปี แม้อันหมอ ปจฺจุกขาโต บอกกันแล้ว อติ ย่อมเป็น, สมณ แน่สมณะ ตฺวํ อ.ท่าน มา วิสฺสุทฺธิ อย่าสละแล้ว อิริยาปถํ ซึ่งอิริยาบถ ดังนี้,

“ปฏิภุชิตโต ตักกิณนาย เวชเชนาสิ วิวชชิตโต

นียโต มจจุราชสส, ก็ ปาลิต ปมชชสีติ

อิมาย คาถาย อุตตารํ โอวาทิตวา สมณธมมํ อกาสิ.

โอรทิตวอ กล่ำวสอนล่ำว อตตอานั้ ซึ่ตทน อิมาย คอถาย ด้วยคอถานั้วว่า

ตฺวํ อ.ท่าน เป็นผู้-- เวชฺเชน อันหมอ ปฏิกิจฺจโต ห้ามแล้ว ติกิจฺจนาย จากอันเยียวยา เป็นผู้-- เวชฺเชน อันหมอ วิวชฺจโตเว้นวิเศษแล้ว ติกิจฺจนาย จากอันเยียวยา นิยโต เป็นผู้เที่ยงแล้ว มจฺจุราชสฺส ต่อมัจจุผู้พระราชฯ อติ ย่อมเป็น, ปาลิต น่นะปาลิต ตฺวํ อ.ท่าน ปมฺหุชฺชิตี ประมาทอยู่ ก็ การณา เพราะเหตุไร อิติ ดังนี้

อกาลสิ ได้กระทำแล้ว สมณธมฺมํ ซึ่งสมณธรรม ฯ

อถสฺส มชฺฌิมยาเม อติกฺกนฺตมตฺเต, อปฺพุพฺพํ อจฺริมํ อกฺขิณี เจว กิเลสา จ ปภิชฺชิตฺติ.

อถ ครั้งนั้น มชฺฌิมยาเม ครั้นเมื่อยามอันมีในท่ามกลาง อติกฺกนฺตมตฺเต เป็นยามสัปดาห์ ก้าวล่วงแล้ว มีอยู่, อกฺขิณี อ.นัยน์ตา ท. จ เหว ด้วย น่นเทียว กิเลสา จ อ.กิเลส ท. ด้วย อสฺส เถรสฺส ของพระเถระนั้น ปภิชฺชิตฺติ แรกทั่วแล้ว อปฺพุพฺพํ ไม่ก่อน อจฺริมํ ไม่หลัง ฯ

โส สุกฺขวิปฺสฺสโก อรหา หุตฺวา คพฺภํ ปวิสิตฺวา นิสีทิ.

โส เถโร อ.พระเถระนั้น อรหา เป็นพระอรหันต์ สุกฺขวิปฺสฺสโก ผู้เห็นแจ้งอย่างแท้จริง หุตฺวา เป็น ปวิสิตฺวา เข้าไปแล้ว คพฺภํ สู้ห้อง นิสีทิ นั่งแล้ว ฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขาจารเวลาย คนฺตฺวา “ภิกฺขาจารกาโล ฆนฺเตติ อาหํสู.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. คนฺตฺวา ไปแล้ว ภิกฺขาจารเวลาย ในเวลาเป็นที่เที่ยวไปเพื่อภิกษา อาหํสู กล่าวแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อยู่ กาโล อ.กาลนี้ ภิกฺขาจารกาโล เป็นกาลเป็นที่เที่ยวไปเพื่อภิกษา โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“กาโล อาวุโสติ

เถโร อ.พระเถระ ปุจฺฉิ ถามแล้วว่า อาวุโส คู่ก่อนท่านผู้มีอายุ ท. อยู่ กาโล อ.กาลนี้ กาโล เป็นกาล โหติ ย่อมเป็นหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม ฆนฺเตติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. อาห กล่าวแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อาม ขอรับ เอว อ.อย่างนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“เตนฺหิ คจฺจุณฺดาติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้วว่า เตนฺหิ ถ้าอย่างนั้น ตุมฺเห อ.ท่าน ท. คจฺจุณฺ จงไป อิติ ดังนี้ ฯ

“ตุมฺเห ปน ฆนฺเตติ.

ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. อาหํสู กล่าวแล้ว ว่า ภนุเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ปน ก็ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. เล่า อิติ ดังนี้ ฯ

“อกุชีนิ เม อาวุโส ปรีหีนานิติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ท. อกุชีนิ อ.นัยน์ตา ท. เม ของเรา ปรีหีนานิ เลื่อมรอบแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

**เต ตสฺส อกุชีนิ โอลโลกตฺวา อสฺสพฺพนฺณนตฺตา หุตฺวา “ภนุเต มา จินฺตยิตฺถ, มยํ
โว ปฏฺิขคฺคิสฺสามาติ เถรํ อสฺสาเสตฺวา กตฺตพฺพยฺตุตฺกํ วตฺตปฏฺิวตฺตํ กตฺวา คามํ
ปวิสีสุ.**

เต ภิกขุ อ. ภิกขุ ท. เหล่านั้น โอลโลกตฺวา แลดูแล้ว อกุชีนิ ซึ่งนัยน์ตา ท. ตสฺส เถรสฺส ของพระเถระนั้น อสฺสพฺพนฺณนตฺตา เป็นผู้มึนัยน์ตาอันเต็มแล้วด้วยน้ำตา หุตฺวา เป็น เถรํ ยัง พระเถระ อสฺสาเสตฺวา ให้อายใจออกคล่องแล้ว วจเนน ด้วยคำ ว่า ภนุเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. อย่าคิดแล้ว. มยํ อ.เรา ท. ปฏฺิขคฺคิสฺสาม จักปฏิบัติ โว ซึ่งท่าน ท. อิติ ดังนี้ กตฺวา กระทำแล้ว วตฺตปฏฺิวตฺตํ ซึ่งวัตรและวัตรตอบ กตฺตพฺพยฺตุตฺกํ อันควรแล้วแก่วัตรอัน ตนพึงกระทำ ปวิสีสุ เข้าไปแล้ว คามํ สู่บ้าน ฯ

**มฺหุสฺสา เถรํ อทิสฺวา “ภนุเต อมฺหากํ อโยโย กุหิณฺติ ปุจฺฉิตฺวา ตํ ปวตฺติ สุตฺวา
ยาकुํ เปเสตฺวา สยํ ปิณฺฑปาตํ อาทาย คนฺตฺวา เถรํ วนฺทิตฺวา ปาทฺมุเล ปวณฺณมา
นา โรทิตฺวา “มยํ ภนุเต ปฏฺิขคฺคิสฺสาม, ตุมฺเห มา จินฺตยิตฺถาติ สมฺมสฺสาเสตฺวา
ปฏฺกมฺสีสุ.**

มฺหุสฺสา อ.มนุษย์ ท. อทิสฺวา ไม่เห็นแล้ว เถรํ ซึ่งพระเถระ ปุจฺฉิ ถามแล้วว่า ภนุเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อโยโย อ.พระผู้เป็นเจ้า อมฺหากํ ของเรา ท. คนฺตฺวา ไปแล้ว กุหิ จาเน ในที่ ไหน อิติ ดังนี้ สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ ปวตฺติ ซึ่งความเป็นไปทั่วนั้น เปเสตฺวา ส่งไปแล้ว ยาकुํ ซึ่ง ข้าวยาคุ อาทาย ถือเอา ปิณฺฑปาตํ ซึ่งบิณฑบาต สยํ เอง คนฺตฺวา ไปแล้ว วนฺทิตฺวา ไหว้แล้ว เถรํ ซึ่งพระเถระ ปวณฺณมานา โรทิตฺวา ร้องให้ กลิ้งเกลือกอยู่แล้ว ปาทฺมุเล ณ ที่ไถ่แห่งเท้า เถรํ ยังพระเถระ สมฺมสฺสาเสตฺวา ให้อายใจออกคล่องดีแล้ว วจเนน ด้วยคำ ว่า ภนุเต ข้าแต่ ท่านผู้เจริญ มยํ อ.เรา ท. ปฏฺิขคฺคิสฺสาม จักปฏิบัติ, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. เห มา จินฺตยิตฺถ อย่า คิดแล้ว อิติ ดังนี้ ปฏฺกมฺสีสุ หลีกไปแล้ว ฯ

ตโต ปฏฺุราย นิพฺพุรํ ยาคฺคกตฺตํ วิหารเมว เปเสนฺติ.

มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. เปสนุติ ย่อมส่งไป ยาคูกตฺตํ ซึ่งข้าวต้มและข้าวสวย วิหารํ ตู
วิหาร เอว นั้นเทียว นิพพุตํ เนื่องนิตยํ ปฏฺฐาย จำเดิม ตโต กาลโต แต่กาลนั้น ๆ

เอโรปี อิตเร สญฺจิภิกฺขุ นีรฺนฺตรํ โอวทติ.

เอโรปี แม้ อ.พระเถระ โอวทติ ย่อมกล่าวสอน สญฺจิภิกฺขุ ซึ่งภิกษุหกลีบ ท. อิตเร
นอกนี้ นีรฺนฺตรํ สิ้นกาลมีระหว่างออกแล้ว ๆ

เต ตสุสฺวาเท จตฺวา อุปกุกฺกุฏาย ปวารณาย, สพฺเพ ว สห ปฏฺธิสมฺภิทาหิ

อรหฺตํ ปาปฺณิสฺส,

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น จตฺวา ตั้งอยู่แล้ว โอวาท ในโอวาท ตสุสฺ เณรสฺส ของ
พระเถระนั้น ปวารณาย ครั้นเมื่อปวารณา อุปกุกฺกุฏาย เข้าไปตั้งใกล้แล้ว สพฺเพ ว ทั้งปวง
เทียว ปาปฺณิสฺส บรรลุแล้ว อรหฺตํ ซึ่งพระอรหันต์ สห กับ ปฏฺธิสมฺภิทาหิ ด้วยปฏิสัมภิทา ท.,

วุตฺถวสฺสา จ ปน สตฺถารํ ทญฺญจฺจุกามา หุตฺวา เณรํ อาหํสู “ภนฺเต สตฺถารํ ทญฺญ
กามมฺหาติ.

จ ปน ก็แล เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น วุตฺถวสฺสา ผู้มีกาลฝนอันอยู่แล้ว ทญฺญจฺจุกามา
เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเฝ้า สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา หุตฺวา เป็น อาหํสู กล่าวแล้ว เณรํ กะพระเถระ
ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ มยฺ อ.กระผม ท. ทญฺญจฺจุกามา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเฝ้า สตฺถารํ ซึ่งพระ
ศาสดา อมฺห ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ๆ

เอโร เตสํ วจนํ สุตฺวา จินฺตสฺสิ “อหํ ทุพฺพโล, อนฺตรามคฺเค จ อมฺนุสฺสปริคุคฺคิทา

อฏฺฐวี อตฺถิ, มยิ เอเตหิ สทฺธิ คจฺจนฺเต, สพฺเพ กิลฺมิสฺสนฺติ, ภิกฺขุปี ลภิตฺถํ น

สทฺธิสฺสนฺติ, อิมํ ปุเรตรเมว เปสฺเสสฺสามิตี.

เอโร อ.พระเถระ สุตฺวา ฟังแล้ว วจนํ ซึ่งคำ เตสํ ภิกฺขุณํ ของภิกษุ ท. เหล่านั้น จินฺต
สฺสิ คิดแล้วว่า อหํ อ.เรา ทุพฺพโล เป็นผู้กำลังอันโทษประทุษร้ายแล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น จ อนึ่ง
อ. อฏฺฐวี คง อมฺนุสฺสปริคุคฺคิทา อันอมนุษย์ถือเอารอบแล้ว อตฺถิ มีอยู่ อนฺตรามคฺเค ใน
ระหว่างแห่งทาง, มยิ ครั้นเมื่อเรา คจฺจนฺเต ไปอยู่ สทฺธิ กับ เอเตหิ ภิกฺขุหิ ด้วยภิกษุ ท.
เหล่านั้น, ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. สพฺเพ ทั้งปวง กิลฺมิสฺสนฺติ จักลำบาก, ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านี้ น
สทฺธิสฺสนฺติ จักไม่อาจ ลภิตฺถํ เพื่ออันได้ ภิกฺขุ ปี แม้ซึ่งภิกษา, อหํ อ.เรา เปสฺเสสฺสามิ จักส่งไป
อิมํ ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. เหล่านี้ ปุเรตรํ ก่อนกว่า เอว นั้นเทียว อิติ ดังนี้ ๆ

อถ เน อาท “อาวุโส ตุมฺเห ปุโรโต คจฺจถาติ.

อด ครั้งนั้น เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว เน ภิกขุ กะภิกขุ ท. เหล่านั้นว่า อาวุโส
คู่ก่อนท่านผู้มีอายุ ท. ตุมฺเห อ.ท่าน ท. จจฺจล จงไป ปุโรโต ข้างหน้า อิติ ดังนี้ ฯ

“ตุมฺเห ปน ฆนฺเตติ.

ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. อาหฺสฺส กล่าวแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ปน ก็ ตุมฺเห อ.ท่าน ท.
เล่า ? อิติ ดังนี้ ฯ

**“อหํ ทุพฺพโล, อนุตรามคฺเช จ อมนุสฺสปริกฺคหิตา อฏฺฐิ อตฺถิ, มยิ ตุมฺเหหิ สทฺธิ
คจฺจนฺเต, สทฺเพ กิลมิสฺสธ, ตุมฺเห ปุโรโต คจฺจลาคิ.**

เถโร อ.พระเถระนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า อหํ อ.เรา ทุพฺพโล เป็นผู้กำลังอันโทษ
ประทุษร้ายแล้ว อมฺหิ ข่อมเป็น, จ อนึ่ง อฏฺฐิ อ.คง อมนุสฺสปริกฺคหิตา อันอมนุษย์ถือเอาครอบ
แล้ว อตฺถิ มีอยู่ อนุตรามคฺเช ในระหว่างแห่งทาง, มยิ ครั้นเมื่อเรา คจฺจนฺเต ไปอยู่ สทฺธิ กับ
ตุมฺเหหิ ด้วยท่าน ท., ตุมฺเห อ.ท่าน ท. สทฺเพ ทั้งปวง กิลมิสฺสธ จักลำบาก, ตุมฺเห อ.ท่าน ท.
คจฺจล จงไป ปุโรโต ข้างหน้า อิติ ดังนี้ ฯ

“มา ฆนฺเต เอวํ กริฺตฺถ, มยํ ตุมฺเหหิ สทฺธิเยว คมิสฺสสามาคิ.

ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. เหล่านั้น อาหฺสฺส กล่าวแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ตุมฺเห อ.ท่าน
ท มา. กริฺตฺถ อย่ากระทำแล้ว เอวํ อย่างนี้, มยํ อ.กระผม ท. คมิสฺสสาม จักไป สทฺธิ กับ ตุม
เหหิ ด้วยท่าน ท. เอวํ นั้นเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

**“มา โว อาวุโส เอวํ รุจฺจิตฺถ, เอวํ สนฺเต มยฺหํ อผาสฺสํ ภวิสฺสติ, มยฺหํ กนิฏฺโฐ
ตุมฺเห ทิสฺวา ปุจฺฉิสฺสติ, อดสฺส มม จกฺขุณฺํ ปรีหิณภาวํ อาโรเจยฺยาถ; โส มยฺหํ
สนฺติกํ กณฺฐจิตฺเวว ปหิณิสฺสติ; เตน สทฺธิ อากจฺฉิสฺสสามิ; ตุมฺเห มม วจเนน ทส
พลญฺจ อสํติมหาเถเร จ วนฺทถาคิ เต อญฺโฆเชสิ.**

เถโร อ.พระเถระ อญฺโฆเชสิ ส่งไปแล้ว เต ภิกขุ ซึ่งภิกขุ ท. เหล่านั้น วจเนน ด้วยคำ
ว่า อาวุโส คู่ก่อนท่านผู้มีอายุ ท. ตุมฺเห อ.ท่าน ท. มา รุจฺจิตฺถ อย่าชอบใจแล้ว เอวํ อย่างนี้,
อด ภาเว ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ อผาสฺสํ อ.ความไม่ตำราถ ภวิสฺสติ จักมี
มยฺหํ แก่เรา, กนิฏฺโฐ อ.น้องชายผู้น้อยที่สุด มยฺหํ ของเรา ทิสฺวา เห็นแล้ว ตุมฺเห ซึ่งท่าน ท.
ปุจฺฉิสฺสติ จักถาม, อด ภาเว ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. อาโร
เจยฺยาถ พึงบอก ปรีหิณภาวํ ซึ่งความที่-- จกฺขุณฺํ แห่งจักขุ ท. มม ของเรา --เป็นธรรมชาติ
ล้อมรอบแล้ว อดสฺส กนิฏฺฐสฺส แก่น้องชายผู้น้อยที่สุดนั้น; โส กนิฏฺโฐ อ.น้องชายผู้น้อยที่สุด

นั่น ปหิณฺณสฺสติ จักส่งไป กณฺหิ ซึ่งใคร ๆ สนฺตํ ผู้สำนัก มยฺหํ ของเรา เอว นั้นเทียว; อหํ
อ.เรา อากฺขณฺณสฺสามิ จักมา สทฺธิ กับ เตน ปุคฺคเลน ด้วยบุคคลนั้น; ตุมฺเห อ.ท่าน ท. วนฺท
จงไหว้ ทสฺพลํ จ พระทศพลด้วย อสฺสิตมฺหาเถเร จ ซึ่งพระมหาเถระแปลคิปป ท. ด้วย วจเนน
ตามคำ มม ของเรา อิติ ดังนี้ ฯ

เต เถรํ ขมาเปตฺวา อนฺโตคามํ ปวิสฺสู.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น เถรํ ยังพระเถระ ขมาเปตฺวา ให้อุดโทษแล้ว ปวิสฺสู เข้า
ไปแล้ว อนฺโตคามํ ผู้ภายในแห่งบ้าน ฯ

มนฺุสฺสา เต นิสฺสีทาเปตฺวา ภิกฺขุํ ทตฺวา “กิ ฃนฺเต อญฺยานํ คมนากาโร ปญฺยตฺติติ.

มนฺุสฺสา อ.มนุษย์ ท. เต ภิกฺขุ ยังภิกษุ ท. เหล่านั้น นิสฺสีทาเปตฺวา ให้นั่งแล้ว ทตฺวา
ถวายแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกษา ปุจฺจุสฺส ถวายแล้ว ว่า ฃนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ คมนากาโร อ.อาการ
คืออันไป อญฺยานํ แห่งพระผู้เป็นเจ้า ท. ปญฺญายติ ย่อมปรากฏหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม อุปาสกา, สตฺถารํ ทุฏฺฐกามมฺหาติ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น อามฺสฺส กล่าวแล้ว ว่า อุปาสกา คู่ก่อนอุบาสกและอุบาสิกา
ท. อาม เออ เอว อ.อย่างนั้น. มยฺ อ.เรา ท. ทุฏฺฐกามา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเฝ้า สตฺถารํ ซึ่งพระ
ศาสดา อมฺห ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

เต ปฺนปฺปนํ ยาจิตฺวา เตสํ คมนนฺทเมว ญตฺวา อนฺคฺนตฺวา ปรีเทวิตฺวา นีวตฺตีสฺสู.

เต มนฺุสฺสา อ.มนุษย์ ท. เหล่านั้น ยาจิตฺวา อ้อนวอนแล้ว ปฺนปฺปนํ บ่อย ๆ ญตฺวา รู้
แล้ว คมนนฺทํ ซึ่งความพอใจในการไป ภิกฺขุณฺํ แห่งภิกษุ ท. เหล่านั้น เอว นั้นเทียว
อนฺคฺนตฺวา ตามไปแล้ว ปรีเทวิตฺวา คร่ำครวณแล้ว นีวตฺตีสฺสู กลับแล้ว ฯ

เตปี อนฺุปฺพุเพน เขตวนํ คนฺตฺวา สตฺถารญฺจ มหาเถเร จ วจเนน วนฺทิตฺวา ปฺน

ทิวเส, ยตฺถ เถรสฺส กนิฏฺโฐ วสฺติ; ตํ วิถิํ ปิณฺฑาทาย ปวิสฺสู.

เตปี ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. แม้เหล่านั้น คนฺตฺวา ถึงแล้ว เขตวนํ ซึ่งพระเชตวัน อนฺุปฺพุเพน
โดยลำดับ วนฺทิตฺวา ไหว้แล้ว สตฺถารํ จ ซึ่งพระศาสดาด้วย มหาเถเร จ ซึ่งพระมหาเถระ ท.
ด้วย วจเนน ตามคำ เถรสฺส ของพระเถระ ปฺนทิวเส ในวันรุ่งขึ้น, กนิฏฺโฐ อ.น้องชายผู้น้อย
ที่สุด เถรสฺส ของพระเถระ วสฺติ ย่อมอยู่ ยตฺถ วิถียา ในถนนใด; ปวิสฺสู เข้าไปแล้ว ตํ วิถิ
สู่ถนนนั้น ปิณฺฑาทาย เพื่อบิณฑะ

อ.กัณฺฐมพิโก เต สยฺขานิตฺวา นิสิตาเปตฺวา กตปฏิสนฺธารโ, “ภาติกตฺเถโร เม กุหิณฺติ
ปฺจุฉิ.

อ.กัณฺฐมพิโก อ.กัณฺฐมพิ สยฺขานิตฺวา ฐึพร้อมแล้ว เต ภิกฺขุ ซึ่งภิกฺขุ ท. เหล่านั้น เต ภิกฺขุ
ยังภิกฺขุ ท. เหล่านั้น นิสิตาเปตฺวา ให้นั่งแล้ว กตปฏิสนฺธารโ ผู้มีปฏิสันถารอันกระทำแล้ว ปฺจุ
ฉิ ถามแล้วว่า ภาติกตฺเถโร อ.พระเถระผู้เป็นพี่ชาย เม ของกระผม วสนฺติ ย่อมอยู่ กุหิ จาเน
ในที่ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

ออสฺส เต ตํ ปวตฺติ อาโรเจตุ.

อ. ครั้นนั้น เต ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. เหล่านั้น อาโรเจตุ บอกแล้ว ตํ ปวตฺติ ซึ่งความ
เป็นไปทั่วนั้น ออสฺส อ.กัณฺฐมพิโกสฺส แก่กัณฺฐมพินั้น ฯ

โส เตสํ ปาทุมฺเล ปวณฺเณนฺโต โรทิตฺวา ปฺจุฉิ “อิทานิ ฆนฺเต กิ กาทพฺพนฺติ.

โส อ.กัณฺฐมพิโก อ.กัณฺฐมพินั้น ปวณฺเณนฺโต โรทิตฺวา ร้องให้กลิ้งเกลือกอยู่แล้ว ปาทุมฺเล ณ
ที่ใกล้แห่งเท้า เตสํ ภิกฺขุณํ ของภิกฺขุ ท. เหล่านั้น ปฺจุฉิ ถามแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ
อิทานิ ในกาลนี้ ก็ อ.กรรมอะไร มยา อันกระผม กาทพฺพ .พึงกระทำ อิติ ดังนี้ ฯ

“เถโร อิตฺ กสฺสจฺจ คมนํ ปฺจุจาสิตฺติ, คตฺกाल เตน สทฺธิ อากมิตฺตํ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. เหล่านั้น อาหุสฺส กล่าวแล้วว่า เถโร อ.พระเถระ ปฺจุจาสิตฺติ ย่อม
หวังเฉพาะ คมนํ ซึ่งการไป กสฺสจฺจ แห่งใคร ๆ อิตฺ จานโต จากที่นี่, โส เถโร อ.พระเถระ
นั้น อากมิตฺตํ จักมา สทฺธิ กับ เตน ปุคฺคเลน ด้วยบุคคลนั้น คตฺกาล ในกาล-- แห่งบุคคล
นั้น --ไปแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“อโย เม ฆนฺเต ภาคิเนยฺโย ปาลิตฺ นาม, เอตํ เปเสถาคิ.

อ.กัณฺฐมพิโก อ.กัณฺฐมพิ กล่าวแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ทารโก อ.เด็ก นี้ ปาลิต
นาม เป็นผู้ชื่อว่าปาลิต ภาคิเนยฺโย ผู้เป็นหลาน เม ของกระผม โหติ ย่อมเป็น, ตุมฺเห อ.ท่าน
ท. เปเสถ จงส่งไป เอตํ ภาคิเนยฺโย ซึ่งหลานนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“เอว เปเสตุํ น สกฺกา, มคฺเค ปริปนฺโน อตฺถิ, ปพฺพาชตฺวา เปเสตุํ วฏฺฏตฺติ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. เหล่านั้น อาหุสฺส กล่าวแล้วว่า อมฺเหหิ อันเรา ท. ไม่อาจ เปเสตุํ
เพื่ออันส่งไป เอว อย่างนี้, ปริปนฺโน อ.อันตรายเป็นเครื่องเบียดเบียนรอบ มคฺเค ในหนทาง
อตฺถิ มีอยู่, อ.อัน-- อมฺเหหิ อันเรา ท. นํ ทารกํ ยังเด็กนั้น ปพฺพาชตฺวา ให้อ้วแล้ว เปเสตุํ
--ส่งไป วฏฺฏตฺติ ย่อมควร อิติ ดังนี้ ฯ

“เอวํ กตฺวา เปเสถ ฆนฺเตติ.

โส อญฺญํปิโก อ.อญฺญมฺพินํ อห กล่าวแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ตุมฺเห อ.ท่าน ท.
กตฺวา กระทำแล้ว เอวํ อย่างนั้น เปเสถ จงส่งไปเถิด อิติ ดังนี้ ฯ

อถ นํ ปพฺพาเซตฺวา อทฺตมาสมตฺตํ จีวรคฺคหณาทินิ ลิกฺขาเปตฺวา มคฺคํ อาจิฺกฺขิตฺ
วา ปหิณฺสีสุ.

อถ ครั้งนั้น ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. นํ ทารกํ ยังเด็กนั้น ปพฺพาเซตฺวา ให้บวชแล้ว สามเณร
ยังสามเณร ลิกฺขาเปตฺวา ให้ศึกษาแล้ว จีวรคฺคหณาทินิ ซึ่งกิจ ท. มีการรับซึ่งจีวรเป็นต้น กาล
สิ้นกาล อทฺตมาสมตฺตํ สักว่าเดือนด้วยทั้งถึง อาจิฺกฺขิตฺวา บอกแล้ว มคฺคํ ซึ่งหนทาง ปหิณฺสี
ส่งไปแล้ว ฯ

โส อนุปฺพุเพน ตํ คามํ ปตฺวา คามทฺวารเ เอกํ มหุลลํ ทิสฺวา “อิมํ คามํ นิสุสาย

โกจิ อารญฺโก วิหาโร อตฺถิติ ปุจฺฉิ.

โส สามเณโร อ.สามเณรํ ปตฺวา ถึงแล้ว ตํ คามํ ซึ่งบ้านนั้น อนุปฺพุเพน โดยลำดับ
ทิสฺวา เห็นแล้ว มหุลลํ ซึ่งคนแก่ เอกํ คนหนึ่ง คามทฺวารเ ใกล้ประตูแห่งบ้าน ปุจฺฉิ ถาม
แล้ว ว่า วิหาโร อ.วิหาร อารญฺโก อันตั้งอยู่ในป่า โกจิ บางแห่ง นิสุสาย อาศั ย อิมํ คามํ
ซึ่งบ้านนี้ อตฺถิ มีอยู่หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อตฺถิ ฆนฺเตติ.

มหุลลโก อ.คนแก่ อห กล่าวแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ วิหาโร อ.วิหาร อตฺถิ มี
อยู่ อิติ ดังนี้ ฯ

“โก ตตฺถ วสตีติ.

สามเณโร อ.สามเณร ปุจฺฉิ.ถามแล้ว ว่า โก อ.ใคร วสติ ย่อมอยู่ ตตฺถ วิหาเร ในวิหาร
นั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“ปาลิตตฺถเอโร นาม ฆนฺเตติ.

มหุลลโก อ.คนแก่ อห กล่าวแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ปาลิตตฺถเอโร นาม ชื่อ
อ.พระเถระชื่อว่าปาลิต วสติ ย่อมอยู่ ตตฺถ วิหาเร ในวิหารนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“มคฺคํ เม อาจิฺกฺขธาติ.

สามเณโร อ.สามเณร อห กล่าวแล้ว ว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. อาจิฺกฺขต ของงบอก มคฺคํ
ซึ่งหนทาง เม แก่เรา อิติ ดังนี้ ฯ

“โกสิ ตวํ ฆนุเตติ.

มหุลลโก อ.คนแก่ ปุจฺฉิ ถามแล้ว ว่า ฆนุเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ตวํ อ.ท่าน โก เป็นใคร
อสิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“เธรสฺส ภากิเนยฺโยมฺหิตฺติ.

โส สามเณโร อ.สามเณรนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า อหํ อ.เรา ภากิเนยฺโย เป็นหลาน
เธรสฺส ของพระเถระ อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

อถ นํ คเหตฺวา วิหารํ เนลฺล.

อถ ครั้งนั้น มหุลลโก อ.คนแก่นั้น คเหตฺวา พาเอา นํ สามเณร ซึ่งสามเณรนั้น เนล
นำไปแล้ว วิหารํ สู่วิหาร ฯ

โส เถรํ วนฺทิตฺวา อทฺตมฺมาสมตฺตํ วตฺตปฺปฺวิตฺตํ กตฺวา เถรํ สมฺมา ปฏฺิขคฺคิตฺวา

“ฆนุเต มาตุลลกุญฺมฺพโก เม ตุมฺหากํ อาคมํ ปจฺจาสิสฺสติ; เอถ, คจฺฉามาติ อาห.

โส สามเณโร อ.สามเณรนั้น วนฺทิตฺวา ไหว้แล้ว เถรํ ซึ่งพระเถระ กตฺวา กระทำแล้ว
วตฺตปฺปฺวิตฺตํ ซึ่งวัตรและวัตรตอบ อทฺตมฺมาสมตฺตํ สิ้นกาลสักว่าเดือนทั้งด้วยกิ่ง ปฏฺิขคฺคิตฺวา
ปฏิบัติแล้ว เถรํ ซึ่งพระเถระ สมฺมา โดยชอบ อาห กล่าวแล้ว ว่า ฆนุเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ มา
ตุลลกุญฺมฺพโก อ.กุญฺมฺพผู้เป็นลุง เม ของกระผม ปจฺจาสิสฺสติ ย่อมหวังเฉพาะ อาคมํ ซึ่งการมา
ตุมฺหากํ แห่งท่าน ท. ตุมฺเห อ.ท่าน ท. เอถ จงมา, มยํ อ.เรา ท. คจฺฉาม จะไป อิติ ดังนี้ ฯ

“เตนฺหิ เม ยญฺจิโกฏฺฐิ คณฺหาหิตฺติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า เตนฺหิ ถ้าอย่างนั้น ตวํ อ.ท่าน คณฺหาหิ จงถือเอา
ยญฺจิโกฏฺฐิ ซึ่งปลายแห่งไม้เท้า เม ของเรา อิติ ดังนี้ ฯ

โส ยญฺจิโกฏฺฐิ คเหตฺวา เถเรน สทฺธิ อนุโตคามํ ปาวิสิ.

โส สามเณโร อ.สามเณรนั้น คเหตฺวา ถือเอาแล้ว ยญฺจิโกฏฺฐิ ซึ่งปลายแห่งไม้เท้า ปาวิสิ
ได้เข้าไปแล้ว อนุโตคามํ สู่ภายในแห่งบ้าน สทฺธิ กับ เถเรน ด้วยพระเถระ ฯ

มนุสฺสตา เถรํ นิสีทาเปตฺวา “กิ ฆนุเต คมนากาโร โว ปญฺยาติติ ปุจฺฉิสฺสุ.

มนุสฺสตา อ.มนุษย์ ท. เถรํ ยังพระเถระ นิสีทาเปตฺวา ให้นั่งแล้ว ปุจฺฉิสฺสุ ถามแล้ว ว่า ฆนุ
เต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ คมนากาโร อ.อาการคือการไป โว แห่งท่าน ท. ปญฺญาติติ ย่อมปรากฏ
กิ หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม อุปาสกา, คณฺตฺวา สตฺถารํ วนฺทิสฺสามิตฺติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อุปาสกา คู่ก่อนอุบาสกและอุบาสิกา ท. อาม เออ
เอว อ.อย่างนั้น อหฺ อ.เรา คนุตวา ไปแล้ว วนฺทิสฺสามิ จักถวายบังคม สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา
อิติ ดังนี้ ฯ

เต นานปฺปการณ ยาจิตฺวา อลภนฺตา เถโร อฺยุโยเซนฺตา อุปทฺตปถํ คนฺตฺวา โร
ทิตฺวา นินฺตติสฺส.

เต มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. เหล่านั้น ยาจิตฺวา อ้อนวอนแล้ว นานปฺปการณ โดยประการ
ต่าง ๆ อลภนฺตา เมื่อไม่ได้ อฺยุโยเซนฺตา ส่งไปอยู่ เถโร ซึ่งพระเถระ คนฺตฺวา ไปแล้ว อุป
ทฺตปถํ ลั่นหนทางเข้าไปด้วยทั้งกิ่ง โรทิตฺวา ร้องให้แล้ว นินฺตติสฺส กลับแล้ว ฯ

สามเณโร เถโร ยญฺญโกฏิยา อาทาย คจฺจนฺโต อนฺตรามคฺเค อญฺวิยํ สงฺกฺกฺจนฺครํ
นาม เถเรน อุปนิสฺสาย วุตฺตปฺพุพฺพคามํ สมฺปาปฺณิ.

อ.สามเณร อาทาย พาเอา เถโร ซึ่งพระเถระ ยญฺญโกฏิยา ด้วยปลายแห่งไม้เท้า คจฺจน
โต ไปอยู่ สมฺปาปฺณิ ถึงพร้อมแล้ว วุตฺตปฺพุพฺพคามํ ซึ่งบ้านอัน-- เถเรน อันพระเถระ --เคยเข้า
ไปอาศัยอยู่แล้ว สงฺกฺกฺจนฺครํ นาม ชื่อว่าสังกัฏจนคร อญฺวิยํ ไกล่คง อนฺตรามคฺเค ในระหว่าง
แห่งหนทาง ฯ

โส ตโต นิภฺขมิตฺวา อรณฺเ คายิตฺวา ทารุณี อุทฺตฺรณฺติยา เอกิสฺสา อิตฺติยา คีตสทฺทํ
สุตฺวา สเร นิมิตฺตํ คณฺหิ.

โส สามเณโร อ.สามเณรนั้น สุตฺวา ฟังแล้ว คีตสทฺทํ ซึ่งเสียงแห่งเพลงขับ อิตฺติยา ของ
หญิง เอกิสฺสา คนหนึ่ง นิภฺขมิตฺวา ผู้ออกแล้ว ตโต คามโต จากบ้านนั้น คายิตฺวา ขับแล้ว
อุทฺตฺรณฺติยา เก็บอยู่ ทารุณี ซึ่งพื้น ท. อรณฺเ ในป่า คณฺหิ ถือเอาแล้ว นิมิตฺตํ ซึ่งนิมิต สเร
ในเสียง ฯ

อิตฺถิสฺสทฺโท วีย หิ อญฺโ สทฺโท ปุริสํ สกฺลสรีรํ ปริตฺวา จาตุํ สมตฺถโณ นาม
นตฺถิ.

หิ จริงอยู่ อญฺโ สทฺโท อ.เสียงอื่น สมตฺถโณ นาม ชื่อว่า สามารถ เพื่ออัน-- ปริตฺวา
แผ่ไปแล้ว สกฺลสรีรํ ผู้สรีระทั้งสิ้น ปุริสํ ของบุรุษ ท. จาตุํ --ตั้งอยู่ อิตฺถิสฺสทฺโท วีย ราวกะ
อ.เสียงแห่งหญิง นตฺถิ ย่อมไม่มี ฯ

เตนาห ภควา “นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกสทฺทมฺปิ สมฺนุสฺสามิ, โยเอวํ ปุริสสฺส
จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฺฐติ; ยถฺยิทํ ภิกฺขเว อิตฺถิสฺสทฺโทติ.

เตน เพราะเหตุนี้ ภาควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า อาห ตรัสแล้ว ภิกขเว คู่อ่อนภิกขุ ท.
อิทํ สทฺทชาตํ อ.สทฺทชาตํนี้ คือ อิตฺถิสทฺโท อ.เสียงแห่งหญิง ยถา ฉนฺได, ภิกขเว คู่อ่อนภิกขุ
ท., โย สทฺโท อ.เสียงใด ปรียาทาย ครอบงำแล้ว จิตฺตํ ซึ่งจิต ปุริสสุต ของบุรุษ ติฏฺฐติ ย่อม
ตั้งอยู่, อหํ อ.เรา น สมฺนุสฺสามิ ย่อมไม่พิจารณาเห็น สทฺทํ ปี แม้ซึ่งเสียง เอก อย่างหนึ่ง
อณฺณํ อื่น นั้น ตถา ฉนฺนํ อิติ ดังนี้ ฯ

สามเณโร ตตฺถ นิमितฺตํ คเหตฺวา ยญฺญิโกญฺญิ วิสฺสขฺเขตฺวา “ติฏฺฐถ ตาว ภนฺเต,

ภิจจํ เม อตฺถิตี ตสฺสา สนฺติกํ คโต.

สามเณโร อ.สามเณร คเหตฺวา ถือเอาแล้ว นิमितฺตํ ซึ่งนิमित ตตฺถ สทฺเท ในเสียงนั้น
วิสฺสขฺเขตฺวา ปล่อยแล้ว ยญฺญิโกญฺญิ ซึ่งปลายแห่งไม้เท้า วตฺวา กล่าวแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้
เจริญ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ติฏฺฐถ จงหยุด ตาว ก่อน, ภิจจํ อ.ภิจ เม ของกรรม อตฺถิ มีอยู่ อิติ
ดังนี้ คโต ไปแล้ว สนฺติกํ คู่สำนัก ตสฺสา อิตฺถิยา ของหญิงนั้น ฯ

สา ตํ ทิสฺวา ตฺวณฺทึ อโหสิ.

สา อิตฺถิ อ.หญิงนั้น ทิสฺวา เห็นแล้ว ตํ สามเณรํ ซึ่งสามเณรนั้น ตฺวณฺทึ เป็นผู้หนึ่ง
อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

โส ตาย สทฺธี สีลวิปฺตตี ปาปฺณิ.

โส สามเณโร อ.สามเณรนั้น ปาปฺณิ ถึงแล้ว สีลวิปฺตตี ซึ่งความวิบัติแห่งศีล สทฺธี กับ
ตาย อิตฺถิยา ด้วยหญิงนั้น ฯ

เอโร จินฺตติ “อิทํเนวโก คีตสทฺโท สฺวยิตฺถ, โส จ โข อิตฺถิยา, สามเณโรปิ จิรา

ยติ, โส สีลวิปฺตตี ปตฺโต ภวิสฺสตีติ.

เอโร อ.พระเถระ จินฺตติ คิดแล้ว ว่า คีตสทฺโท อ.เสียงแห่งเพลงขับ เอโก เสียงหนึ่ง เม
อันเรา สฺวยิตฺถ ฟังแล้ว อิทํเนว ในกาลนี้ นั้นเทียว, จ โข ก็แล โส คีตสทฺโท อ.เสียงแห่ง
เพลงขับนั้น คีตสทฺโท เป็นเสียงแห่งเพลงขับ อิตฺถิยา ของหญิง โหติ ย่อมเป็น, สามเณโรปิ
แม้ อ.สามเณร จิรายติ ประพติช้อยู่, โส สามเณโร อ.สามเณรนั้น เป็นผู้-- ปตฺโต ถึงแล้ว
สีลวิปฺตตี --ซึ่งความวิบัติแห่งศีล ภวิสฺสตี จักเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

โสปี อตฺตโน ภิจจํ นิฏฺฐาเปตฺวา อาคฺนฺตฺวา “คจฺฉาม ภนฺเตติ อาห.

โสปี สามเณโร อ.สามเณรเมื่อนั้น กิจจัง ยังกิจ อุตตโน ของตน นิฐาเปตฺวา ให้สำเร็จแล้ว อาคนฺตฺวา มาแล้ว อาห กล่าวแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ มยฺ อ.เรา ท. จฉฺฉาม จงไป อิติ ดังนี้ ฯ

อด นํ เถโร ปุจฺฉิ “ปาโป ชาโตสิ สามเณราติ.

อด ครั้งนั้น เถโร อ.พระเถระ ปุจฺฉิ ถามแล้ว นํ สามเณร ซึ่งสามเณรนั้น ว่า สามเณร คุณก่อนสามเณร ตฺวํ อ.เธอ ปาโป เป็นคนลามก ชาโต เป็นผู้เกิดแล้ว อสิ ย่อมเป็นหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

โส ตฺมฺหิ หุตฺวา ปฺนปฺปฺนํ ปุญฺโงปี น กิลฺลิจิ กเถสิ.

โส สามเณโร อ.สามเณรนั้น ตฺมฺหิ เป็นผู้หนึ่ง หุตฺวา เป็น แม่ผู้-- เถเรน อันพระเถระ ปุญฺโงปี --ถามแล้ว ปฺนปฺปฺนํ บ่อย ๆ น กเถสิ ไม่กล่าวแล้ว วจฺนํ ซึ่งคำ กิลฺลิจิ อะไร ๆ ฯ

อด นํ เถโร อาห “ตาทิเสน ปาเปน มม ยญฺจิโกฏฺฐิคุคฺคหณกิจฺจํ นตฺถิติ.

อด ครั้งนั้น เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว นํ สามเณร กะสามเณรนั้น ว่า ยญฺจิโกฏฺฐิคุคฺคหณกิจฺจํ อ.กิจคือการถือเอาซึ่งปลายแห่งไม้เท้า ปาเปน ด้วยบุคคลผู้ลามก ตาทิเสน ผู้เช่นกันด้วยเธอ นตฺถิ ย่อมไม่มี มม แก่เรา อิติ ดังนี้ ฯ

โส สํเวคปฺปตฺโต กาสายานิ อปเนตฺวา คิหิณียเมน ปริทฺหิตฺวา “ภนฺเต อหํ ปุพฺเพ

สามเณโร, อิทานิ ปนฺมุหิ คิหิ ชาโต; ปพฺพชนฺโตปิจาหํ น สทฺธาย ปพฺพชิตฺ,

มคฺคปริปฺนฺถกเยน ปพฺพชิตฺ; เอธ, จฉฺฉามาติ อาห.

โส สามเณโร อ.สามเณรนั้น สํเวคปฺปตฺโต ผู้ถึงแล้วซึ่งความสด อปเนตฺวา นำไปปราศแล้ว กาสายานิ ซึ่งผ้าอันบุคคลย่อมแล้วด้วยน้ำฟาด ท. ปริทฺหิตฺวา นุ่งห่มแล้ว คิหิณียเมน โดยทำนองแห่งคฤหัสถ์ อาห กล่าวแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อหํ อ.กระผม สามเณโร เป็นสามเณร อโหสิ ได้เป็นแล้ว ปุพฺเพ ในกาลก่อน, ปน แต่ว่า อหํ อ.กระผม คิหิ เป็นคฤหัสถ์ ชาโต เป็นผู้เกิดแล้ว อมุหิ ย่อมเป็น อิทานิ ในกาลนี้, อปิจ เออก็ อหํ อ.กระผม ปพฺพชนฺโต เมื่อบวช ปพฺพชิตฺ เป็นผู้บวชแล้ว สทฺธาย ด้วยศรัทธา อมุหิ ย่อมเป็น น หามีได้, อหํ อ.กระผม ปพฺพชิตฺ เป็นผู้บวชแล้ว มคฺคปริปฺนฺถกเยน เพราะความกลัวแต่อันตราย เป็นเครื่องเบียดเบียนรอบในหนทาง อมุหิ ย่อมเป็น; ตฺมฺเห อ.ท่าน ท. เอธ จงมา, มยฺ อ.เรา ท. จฉฺฉาม จะไป อิติ ดังนี้ ฯ

“อาวุโส คิหิปาโปปิ สมณปาโปปิ ปาโปเยว; ตูว สมณภาเว จตุวาปี สีสมตฺตํ
ปุเรตฺตํ นาสกฺขิ; คิหิ หุตฺวา กิณฺณาม กลฺยาณํ กริสฺสสฺส; ตาทิเสน ปาเปณ มม ยญฺจิ
โกฏฺฐิคุคฺคหณกิจฺจํ นตฺถิติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้วว่า อาวุโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ คิหิปาโปปิ อ.คฤหัสถ์ผู้
ลามก ก็ดี สมณปาโปปิ อ.สมณะผู้ลามก ก็ดี ปาโป เอว เป็นผู้ลามก นั้นเทียว โหติ ย่อมเป็น;
ตูว อ.เธอ จตุวาปี แม้ตั้งอยู่แล้ว สมณภาเว ในความเป็นแห่งสมณะ น อสกฺขิ ไม่ได้อาจแล้ว
ปุเรตฺตํ เพื่ออัน-- สีสมตฺตํ ยังคุณ สักว่าศีล --ให้เต็ม; ตูว อ.เธอ คิหิ เป็นคฤหัสถ์ หุตฺวา เป็น
กริสฺสสฺส จักกระทำ กลฺยาณํ ซึ่งกรรมอันงาม ก็ นาม ชื่ออย่างไร; ยญฺจิโกฏฺฐิคุคฺคหณกิจฺจํ อ.กิจ
คือการถือเอาซึ่งปลายแห่งไม้เท้า ปาเปณ ด้วยบุคคลผู้ลามก ตาทิเสน ผู้เช่นกับด้วยเธอ นตฺถิ
ย่อมไม่มี มม แก่เรา อิติ ดังนี้ ฯ

“ภนฺเต อมฺหุสฺสุปฺททุโต มคฺโค, ตุมฺहे จ อนฺธา, ถํ อิธ วสิสฺสธาคิ.

โส ปาลิโต อ.นายปาลิตนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ มคฺโค อ.
หนทาง อมฺหุสฺสุปฺททุโต เป็นหนทางอันอมฺหุสฺสเข้าไปเบียดเบียนแล้ว โหติ ย่อมเป็น, จ อนึ่ง
ตุมฺहे อ.ท่าน ท. อนฺธา เป็นคนบอด อสิ ย่อมเป็น, ตุมฺहे อ.ท่าน ท. วสิสฺสธ จักอยู่ อิธ จ
าเน ในที่นี้ ถํ อย่างไร อิติ ดังนี้ ฯ

อล นํ เถโร “อาวุโส ตูว มา เอว จินฺตฺยิ, อิเชว เม นิปฺชฺชิตฺวา มรฺนฺตฺตฺสาปี
อปฺราปรํ ปวณฺเณนฺตฺตฺสาปี, ตยา สทฺธิํ คมนํ นาม นตฺถิติ วตฺวา อีมา คาถา อภา
สิ

อล ครั้งนั้น เถโร อ.พระเถระ วตฺวา กล่าวแล้ว นํ ปาลิตํ กะนายปาลิตนั้นว่า อาวุโส
คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ตูว อ.เธอ มา จินฺตฺยิ อย่าคิดแล้ว เอว อย่างนี้, เม เมื่อเรา นิปฺชฺชิตฺวา
มรฺนฺตฺตฺสาปี นอนตายอยู่-- อิธ จาเน ในที่นี้ เอว นั้นเทียว --ก็ดี ปวณฺเณนฺตฺตฺสาปี กลิ้ง
เกลือก-- อปฺราปรํ ไป ๆ มา ๆ อยู่ อิธ จาเน ในที่นี้ เอว นั้นเทียว --ก็ดี, คมนํ นาม ชื่อ อ.
การไป สทฺธิํ กับ ตยา ด้วยเธอ นตฺถิ ย่อมไม่มี อิติ ดังนี้ อภาสิ ได้กล่าวแล้ว อีมา คาถา ซึ่ง
คาถา ท. เหล่านี้ ว่า

“หนฺทาทำ หตฺตอกฺขุสฺมิ	กนฺตารทฺธานมาคฺโต,
สยมาโน น คจฺฉามิ;	นตฺถิ พาเล สหายตา.
หนฺทาทำ หตฺตอกฺขุสฺมิ	กนฺตารทฺธานมาคฺโต

มริตฺตาสมิ, โน คมิตฺตาสมิ; นตฺถิ พาลे สหายตาติ

หนุท เอาเถิด อหํ อ.เรา หตจกฺขุ เป็นผู้มีจักขุอันโรคขจัดแล้ว อากโต เป็นผู้มาแล้ว
กนฺตารทฺธานํ ผู้หนทางไกลคือกัณฺดาร อสฺสุมิ ย่อมเป็น, อหํ อ.เรา สยมาโน นอนอยู่ น จจฺฉา
มิ จะไม่ไป; हि เพราะว่ สหายตา อ.คุณเครื่องความเป็นแห่งสหาย นตฺถิ ย่อมไม่มี พาลे ใน
เพราะชนพาล ๑

หนุท เอาเถิด อหํ อ.เรา หตจกฺขุ เป็นผู้มีจักขุอันโรคขจัดแล้ว อากโต เป็นผู้มาแล้ว
กนฺตารทฺธานํ ผู้หนทางไกลคือกัณฺดาร อสฺสุมิ ย่อมเป็น, อหํ อ.เรา มริตฺตาสมิ จักตาย, อหํ อ.เรา
โน คมิตฺตาสมิ จักไม่ไป; हि เพราะว่ สหายตา อ.คุณเครื่องความเป็นแห่งสหาย นตฺถิ ย่อมไม่มี
พาลे ในเพราะชนพาล อิติ ดังนี้ ๑

ตํ สุตฺวา อิตโร สํเวคชาโต, “ภาริยํ วต เม สาหสิกํ อนนฺนุจฺฉวิกํ กมฺมํ กตฺตุนฺติ

พาหา ปคฺคยฺห กนฺทฺนฺโต วณฺสณฺทํ ปกฺขนฺทิตฺวา ตถา ปกฺกนฺโตว อโหสิ.

อิตโร ปาลีโต อ.นายปาลิตนออกนี้ สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ วจฺนํ ซึ่งคำนั้น สํเวคชาโต ผู้มี
ความสดเกิดแล้ว, จินฺนุเตตฺวา คิดแล้ว ว่ กมฺมํ อ.กรรม ภาริยํ อันหนักหนอ สาหสิกํ อัน
เป็นไปกับด้วยความผลุนผลัน อนนฺนุจฺฉวิกํ อันไม่สมควร เม อันเรา กตํ กระทำแล้ว อิติ ดังนี้
ปคฺคยฺห ประคองแล้ว พาหา ซึ่งแขน ท. กนฺทฺนฺโต คร่ำครวณอยู่ ปกฺขนฺทิตฺวา แล่นไปแล้ว
วณฺสณฺทํ ผู้ชักแห่งปา ปกฺกนฺโตว เป็นผู้หลีกไปแล้ว-- ตถา อย่างนั้น --เทียว อโหสิ ได้เป็น
แล้ว ๑

เอรสุตฺวาปี สิลเตเชน สญฺญิโยชนายามํ ปณฺณาสโยชนวิตฺตตํ ปณฺณรสโยชนพหฺลํ

ชยฺสุมนปฺปพฺวณฺณํ นิสีทฺนุญฺจหนกาเลสุ โอนมนฺนุนมนปกฺติกํ สกฺกสฺส เทวราชสฺส

ปณฺทุมกฺมพฺลสิลาสนํ อุณฺหการํ ทสฺเสสิ.

ปณฺทุมกฺมพฺลสิลาสนํ อ.บัณฑิตกัมพลสิลาอาสน์ สกฺกสฺส ของท้าวสักกะ เทวราชสฺส ผู้
พระราชแห่งเทพ สญฺญิโยชนายามํ อันยาวโดยโยชนํ ๖๐ ปณฺณาสโยชนวิตฺตตํ อันกว้างแล้ว
โดยโยชนํ ๕๐ ปณฺณรสโยชนพหฺลํ อันหนาโดยโยชนํ ๑๕ ชยฺสุมนปฺปพฺวณฺณํ มีสีเพียงดั่งสี
แห่งดอกชัชพฤกษ์ นิสีทฺนุญฺจหนกาเลสุ มีอันยุบลงและอันฟูขึ้นเป็นปกติ นิสีทฺนุญฺจหนกาเลสุ
ในกาลเป็นที่ประทับนั่งและเป็นที่เสด็จลุกขึ้น ท. ทสฺเสสิ แสดงแล้ว อุณฺหการํ ซึ่งอาการอัน
ร้อน สิลเตเชน ด้วยเดชแห่งศีล เอรสุตฺวา ปี แม่ของพระเถระ ๑

สกุโก “โก นุ โข มํ ฌานา จาเวตุกาโมติ โอลเณนโต ทิพฺพเพน จกฺขมา เถรํ
อทุทส.

สกุโก อ.ท้าวสักกะ โอลเณนโต ทรงตรวจดูอยู่ว่า โก นุ โข อ.ใครหนอ แล จาเวตุกา
โมเป็นผู้ใครเพื่ออัน-- มํ ยังเรา --ให้เคลื่อน ฌานา จากที่ โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ อทุทส ได้
ทรงเห็นแล้ว เถรํ ซึ่งพระเถระ จกฺขมา ด้วยจักขุ ทิพฺพเพน อันเป็นทิพย์ ฯ

เตนาหุ โปราณา

เตน เพราะเหตุนั้น โปราณา อ.อาจารย์ผู้มีในกาลก่อน ท. อาหุ กล่าวแล้ว ว่า

“สทฺธสเนตฺโต เทวินฺโท ทิพฺพจกฺขุ วิโสธยิ

‘ปาปครหิ อยํ ปาโล อาชีวํ ปริโสธยิ,’

สทฺธสเนตฺโต เทวินฺโท ทิพฺพจกฺขุ วิโสธยิ

‘ธมฺมครุโก อยํ ปาโล นิสินฺโน สาสเน รโตติ.

สทฺธสเนตฺโต อ.ท้าวสทฺธสเนตร เทวินฺโท ผู้เป็นจอมแห่งเทพ ทิพฺพจกฺขุ ทรงยังจักขุ
อันเป็นทิพย์ วิโสธยิ ให้หมดจดวิเศษแล้ว ว่า อยํ ปาโล อ.พระเถระชื่อว่าปาละนี้ ปาปครหิ ผู้
ติเตียนซึ่งคนชั่วโดยปกติ อาชีวํ ยังอาชีพ ปริโสธยิ ‘ให้หมดจกรอบแล้ว ดังนี้, สทฺธสเนตฺโต
อ.ท้าวสทฺธสเนตร เทวินฺโท ผู้เป็นจอมแห่งเทพ ทิพฺพจกฺขุ ทรงยังจักขุอันเป็นทิพย์ วิโสธยิ
ให้หมดจดวิเศษแล้ว ว่า อยํ ปาโล อ.พระเถระชื่อว่าปาละนี้ ธมฺมครุโก ผู้หนักในธรรม รโต
ยินดีแล้ว สาสเน ในศาสนา นิสินฺโน นั่งแล้ว อิติ ดังนี้ ดังนี้ ฯ

อถสฺส เอตทโหติ “สจฺจํ เอวรูปสฺส ปาปครหิโน ธมฺมครุสฺส อญฺญสฺส สนฺติกํ น

คมิสฺสามิ, มุทฺธา เม สตฺตธา ผลยุย; คมิสฺสามิสฺส สนฺติกนฺติ.

อถ ครั้งนั้น เอตํ จินตํ อ.ความคิดนั้นว่า สจฺจํ ถ้าว่า อหํ อ.เรา น คมิสฺสามิ จักไม่ไป
สนฺติกํ คู่สำนัก อญฺญสฺส ของพระผู้เป็นเจ้า ธมฺมครุสฺส ผู้หนักในธรรม ปาปครหิโน ผู้ติเตียน
ซึ่งคนชั่วโดยปกติ เอวรูปสฺส ผู้มีอย่างนี้เป็นรูปไซ้, มุทฺธา อ.ศีรษะ เม ของเรา ผลยุย พึง
แตก สตฺตธา โดยส่วนเจ็ด; อหํ อ.เรา คมิสฺสามิสฺส จักไป สนฺติกํ คู่สำนัก อถสฺส ปาลสฺส
ของพระเถระชื่อว่าปาละนั้น อิติ ดังนี้ อโหสิ ได้มีแล้ว อสฺส สกฺกสฺส แก่ท้าวสักกะนั้น ฯ

คโต

คโต ในลำดับนั้น

สทฺธสเนตฺโต เทวินฺโท เทวราชสิริโร

ตัมเณน อาคนตุวา, จกขุपालํ อุปาคมิ.

สหสฺสเนตฺโต อ.ท้าวสหัสสเนตร เทวินฺโท ผู้เป็นจอมแห่งเทพ เทวราชสิริโร ผู้ทรงไว้ซึ่งสิริคือความเป็นแห่งพระราชแห่งเทพ อาคนตุวา เสด็จมาแล้ว ตัมเณน โดยขณะนั้น, อุปาคมิ ได้เสด็จเข้าไปหาแล้ว จกขุपालํ ซึ่งพระเถระชื่อว่าจักขุบาล ฯ

อุปคนตุวา จ ปน เณรสฺสาวิทูเร ปทสฺสทํ อกาสิ.

จ ปน ก็แล สตฺโก อ.ท้าวสักกะ อุปคนตุวา ครั้นเสด็จเข้าไปใกล้แล้ว อกาสิ ได้ทรงกระทำแล้ว ปทสฺสทํ ซึ่งเสียงแห่งพระบาท อวิทูเร ในที่อันไม่ไกล เณรสฺส แห่งพระเถระ ฯ

อด นํ เถโร ปุจฺฉิ “โก เอโสติ.

อด ครั้งนั้น เถโร อ.พระเถระ ปุจฺฉิ ถาถามแล้ว นํ สตฺกํ ซึ่งท้าวสักกะนั้นว่า โก เอโส อ.ไครนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“อหํ ฆนฺเต อทฺธิโกติ.

สตฺโก อ.ท้าวสักกะอาห ตรัสแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อหํ อ.กระผม อทฺธิโก เป็นผู้ไปสู่หนทางไกล อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“กุหิ ยาสิ อุปาสกาคิ.

เถโร อ.พระเถระ ปุจฺฉิ ถาถามแล้ว ว่า อุปาสก คุณก่อนอุบาสก ตฺวํ อ.ท่าน ยาสิ จะไป กุหิ ฆาเน ในที่ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

“สาวตฺถิยํ ฆนฺเตติ.

สตฺโก อ.ท้าวสักกะ อาห ตรัสแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อหํ อ.กระผม ยามิ จะไป สาวตฺถิยํ ในเมืองชื่อว่าสาวตฺถิ อิติ ดังนี้ ฯ

“ยาหิ อาวุโสติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ตฺวํ อ.ท่าน ยาหิ จงไป อิติ ดังนี้ ฯ

“อโยโย ปน ฆนฺเต กุหิ คมิสฺสตีติ.

สตฺโก อ.ท้าวสักกะ ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ปน ก็ อโยโย อ.พระผู้เป็นเจ้า คมิสฺสตี จักไป กุหิ ฆาเน ในที่ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

“อหํปิ ตตฺถเวย คมิสฺสามิติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อหฺปี แมฺ อ.เรา คมิตฺตคามิ จักไป สาวตฺถิยํ ใน เมืองชื่อว่าสาวตฺถิยนํ เหว นันเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

“เตนทฺธิ เอกโตว คจฺฉาม ภนฺเตติ.

สตฺโก อ.ท้าวสักกะ อาห ตรัสแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ เตนทฺธิ ถ้าอย่างนั้น มยฺ อ.เรา ท. คจฺฉาม จงไป เอกโต โดยความเป็นอันเดียวกันเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

“อหฺ ทฺวพฺพล, มยา สทฺธิ คจฺฉนฺตฺตสฺส ทว ปฺปญฺโจ ภวิสฺสตีติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อหฺ อ.เรา ทฺวพฺพล เป็นผู้มีกำลังอันโทษ ประทุษร้ายแล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น, ปฺปญฺโจ อ.ความเนินช้า ภวิสฺสตี จักมี ทว แก่ท่าน คจฺฉนฺตฺตสฺส ผู้ไปอยู่ สทฺธิ กับ มยา ด้วยเรา อิติ ดังนี้ ฯ

“มยฺหํ อจฺฉายิกํ นตฺถิ; อหฺปี อยฺเยน สทฺธิ คจฺฉนฺโต ทสฺสุ ปุณฺณกิริยาวตฺถุสฺส ลภิสฺส สามิ; เอกโตว คจฺฉาม ภนฺเตติ.

สตฺโก อ.ท้าวสักกะ อาห ตรัสแล้ว ว่า อจฺฉายิกํ อ.ความรีบร้อน มยฺหํ แห่งกระผม นตฺถิ ย่อมไม่มี; อหฺปี แมฺ อ.กระผม คจฺฉนฺโต ไปอยู่ สทฺธิ กับ อยฺเยน ด้วยพระผู้เป็นเจ้า ลภิสฺสคามิ จักได้ ทสฺสุ ปุณฺณกิริยาวตฺถุสฺส ในบุณฺณกิริยาวตฺถุ ท. สิบหน่า ปุณฺณกิริยาวตฺถุ ซึ่งบุณฺณกิริยาวตฺถุ เอกํ อย่างหนึ่ง; ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ มยฺ อ.เรา ท. คจฺฉาม จงไป เอกโตว โดยความเป็นอันเดียวกันเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

เถโร “เอโส สปฺปริโส ภวิสฺสตีติ จินฺตเตวา “เตนทฺธิ ยญฺญโกฏิ คณฺห อุปาสกาคิ อาห.

เถโร อ.พระเถระ จินฺตเตวา คิดแล้ว ว่า เอโส ปริโส อ.บุรุษนั้น สปฺปริโส เป็นสัตบุรุษ ภวิสฺสตี จักเป็น อิติ ดังนี้ อาห กล่าวแล้ว ว่า อุปาสก คุณก่อนอุปาสก เตนทฺธิ ถ้าอย่างนั้น ทวฺ อ.ท่าน คณฺห จงจับ ยญฺญโกฏิ ซึ่งปลายแห่งไม้เท้า อิติ ดังนี้ ฯ

สตฺโก ตถา กตฺวา ปจฺวี สงฺฆิปนฺโต สายณฺหสมเย เขตวนํ สมฺปาเปติ.

สตฺโก อ.ท้าวสักกะ กตฺวา ทรงกระทำแล้ว ตถา อย่างนั้น สงฺฆิปนฺโต ทรงย่นอยู่ ปจฺวี ซึ่งแผ่นดิน เถโร ทรงยังพระเถระ สมฺปาเปติ ให้ถึงพร้อมแล้ว เขตวนํ ซึ่งพระเชตวัน สายณฺหสมเย ในสมัยเป็นที่สิ้นไปแห่งวัน ฯ

เถโร สงฺขปณฺวาทิสทฺเท สุตฺวา “กตฺเถโส สทฺโทติ ปุจฺฉิ.

เถโร อ.พระเถระ สุตฺวา ฟังแล้ว สงฺขปณฺวาทิสทฺเท ซึ่งเสียงแห่งดนตรี มีสังข์และ
บัณเฑาะว์เป็นต้น ท. ปุจฺฉิ ถามแล้วว่า เอโส สทฺโท อ.เสียงนั้น สทฺโท เป็นเสียง กตุล จาเน
ในที่ไหน โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“สาวตฺถิยํ ฆนฺเตติ.

สทฺโก อ.ท้าวสักกะ อาห ตรัสแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อิํ สทฺโท อ.เสียงนี้
สทฺโท เป็นเสียง สาวตฺถิยํ ในเมืองชื่อว่าสาวตฺถิ โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“มยํ คมนกาเล จิเรน คมิมฺหาติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้วว่า มยํ อ.เรา ท. คมิมฺห ไปแล้ว จิเรน โดยกาลนาน
คมนกาเล ในกาลเป็นที่ไป อิติ ดังนี้ ฯ

“อหํ อุชฺฐกมฺภคํ ชานามิ ฆนฺเตติ.

สทฺโก อ.ท้าวสักกะ อาห ตรัสแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อหํ อ.กระผม ชานามิ
ย่อมรู้ อุชฺฐกมฺภคํ ซึ่งหนทางตรง อิติ ดังนี้ ฯ

ตสฺมี ขณฺเณ เถโร “นายํ มนุสฺโส, เทวตา ภวิสฺสตีติ สลฺลภฺเขลิติ.

ตสฺมี ขณฺเณ ในขณะนั้น เถโร อ.พระเถระ สลฺลภฺเขลิติ กำหนดแล้วว่า อยํ ปุริโส อ.บุรุษ
นี้ มนุสฺโส เป็นมนุษย์ โหติ ย่อมเป็น น หามิได้ อยํ ปุริโส อ.บุรุษนี้ เทวตา เป็นเทวตา ภวิสฺ
สตี จักเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

สทฺสฺสเนตฺโต เทวินฺโท เทวราชสิริโร

สงฺฆิปิตฺวาน ตํ มคฺคํ จิปปํ สาวตฺถิมาคมิ.

เตน เพราะเหตุนั้น โปราณา อ.อาจารย์ผู้มีในกาลก่อน ท. อาหุ กล่าวแล้วว่า
สทฺสฺสเนตฺโต อ.ท้าวสหัสสเนตร เทวินฺโท ผู้เป็นจอมแห่งเทพ เทวราชสิริโร ผู้ทรงไว้
ซึ่งสิริคือความเป็นแห่งพระราชาแห่งเทพ สงฺฆิปิตฺวาน ทรงย่นแล้ว ตํ มคฺคํ ซึ่งหนทางนั้น
อาคมิ เสด็จมาแล้ว สาวตฺถิ สู่เมืองชื่อว่าสาวตฺถิ จิปปํ พลัน อิติ ดังนี้ ฯ

โส เถรสฺเสวตฺถาย กนิฏฺฐกฺกุณฺณพิเกน การิตํ ปณฺณสาลํ เนตฺวา ผลเก นิสิตาเปตฺวา

ปิยสหายวณฺณเณ ตสฺส สนฺติกํ ฆนฺตฺวา “สมฺม ปาลาติ ปกฺโกลิติ.

โส สทฺโก อ.ท้าวสักกะนั้น เนตฺวา ทรงนำไปแล้ว ปณฺณสาลํ สู่บรรณศาลา อัน--
กนิฏฺฐกฺกุณฺณพิเกน อันกุณฺณพิศุณ้อยที่สุด ปุคฺคํ ยังบุคคล การิตํ --ให้กระทำแล้ว อตฺถาย เพื่อ
ประโยชน์ เถรสฺส แก่พระเถระ เอว นั้นเทียว เถโร ยังพระเถระ นิสิตาเปตฺวา ให้นั่งแล้ว ผล

เก บนแผ่นกระดาน คนุตวา เสด็จไปแล้ว สนฺติโก ผู้สำนัก ตสฺส ญฺญมฺพิกสฺส ของญฺญมฺพินัน ปิยสหายวณฺณน ด้วยเพศแห่งสหายผู้เป็นที่รัก ปกฺโขสิ ทรงร้องเรียกแล้วว่า ปาล เนาะปาละ สมฺม ผู้สหาย อิติ ดังนี้ ฯ

“ก็ สมฺมาติ.

โส ญฺญมฺพิกอ อ.ญฺญมฺพินัน อาห กล่าวแล้วว่า สมฺม เนาะสหาย ก็ อ.อะไร อิติ ดังนี้ ฯ

“เถรสฺส อาคตภาวํ ชานาสีติ.

สกุโก อ.ท้าวสักกะ อาห ตรัสแล้วว่า ตวุ อ.ท่าน ชานาสี ย่อมรู้ อาคตภาวํ ซึ่งความที่-
- เถรสฺส แห่งพระเถระ --เป็นผู้มาแล้ว หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“น ชานามิ, ก็ ปน เถโร อาคโตติ.

โส ญฺญมฺพิกอ อ.ญฺญมฺพินัน อาห กล่าวแล้วว่า อหํ อ.เรา น ชานามิ ย่อมไม่รู้, ปน ก็ เถโร อ.พระเถระ อาคโต มาแล้ว ก็ หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม สมฺม, อิทานาหํ วิหารํ คนุตฺวา เถรํ ตยา การิตปณฺณสาลาญํ นิสินฺนํ ทิสฺ

วา อาคโตมฺหิตี วตุวา ปกฺกามิ.

สกุโก อ.ท้าวสักกะ วตุวา ตรัสแล้วว่า สมฺม คู่ก่อนสหาย อาม เออ เอว อ.อย่างนั้น, อิทานิ ในกาลนี้ อหํ อ.เรา คนุตฺวา เป็นผู้ไปแล้ว วิหารํ ผู้วิหาร ทิสฺวา เห็นแล้ว ซึ่งพระเถระ นิสินฺนํ ผู้นั่งแล้ว การิตปณฺณสาลาญํ ในบรรณศาลาอัน-- อันท่าน ปุคฺคํ ยังบุคฺค --ให้กระทำแล้ว อาคโต มาแล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ปกฺกามิ เสด็จหลีกไปแล้ว ฯ

ญฺญมฺพิกปิ วิหารํ คนุตฺวา เถรํ ทิสฺวา ปาทุมฺเณ ปวณฺณนฺโต โรทิตฺวา “อิทํ ทิสฺวา

อหํ ภนฺเต ตุมฺหากํ ปพฺพชิตฺตํ นาทาสินฺตอาทินิ วตุวา เทว ทาสทารเก ญฺชิสฺเส กตฺ

วา เถรสฺส สนฺติเก ปพฺพชาเชตุวา “อนฺโตคามโต ยาคฺกุคฺคตาทีนํ อาทริตุวา เถรํ

อุปฏฺฐหตฺติ ปฏฺฐิปาเทสิ.

ญฺญมฺพิกปิ แม้อ.ญฺญมฺพิ คนุตฺวา ไปแล้ว วิหารํ ผู้วิหาร ทิสฺวา เห็นแล้ว เถรํ ซึ่งพระเถระ ปวณฺณนฺโต โรทิตฺวา ร้องให้กลิ้งเกลือกอยู่แล้ว ปาทุมฺเณ ณ ที่ใกล้แห่งเท้า วตุวา กล่าวแล้ว วจนานิ ซึ่งคำ ท. มีคำว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อหํ อ.กระผม ทิสฺวา เห็นแล้ว อิทํ การณํ ซึ่งเหตุนี้ น อทาสิ ไม่ได้ให้แล้ว ปพฺพชิตฺตํ เพื่ออันบวช ตุมฺหากํ แก่ท่าน ท. อาทีนํ ดังนี้เป็นต้น กตฺวา กระทำแล้ว ทาสทารเก ซึ่งเด็กผู้เป็นทาส ท. เทว ๒ ญฺชิสฺเส ให้เป็นไท ปพฺพชาเชตุวา ให้บวชแล้ว สนฺติเก ในสำนัก เถรสฺส ของพระเถระ วตุวา กล่าวแล้วว่า ตุมฺเห

อ.ท่าน ท. อหริตฺวา นำมาแล้ว ยาคฺคตฺตาทีนิ ซึ่งวัตร ท. มีข้าวต้มและข้าวสวายเป็นต้น อนฺโต
คามโตะ จากภายในแห่งบ้าน อุปฏฺฐหฺน จงบํารุง เถรฺ ซึ่งพระเถระ อิติ ดังนี้ ยาคฺคตฺตา ยัง
ข้าวต้มและข้าวสว ยปฏิปาเทสิ ให้ถึงเฉพาะแล้ว ฯ

สามเณรา วตฺตปฏฺฐิตํ กตฺวา เถรฺ อุปฏฺฐหฺนํ.

สามเณรา อ.สามเณร ท. กตฺวา กระทำแล้ว วตฺตปฏฺฐิตํ ซึ่งวัตรและวัตรตอบ อุปฏฺฐหฺนํ
สุ บํารุงแล้ว เถรฺ ซึ่งพระเถระ ฯ

อเอกทิวสํ ทิสาวาสีโน ภิกฺขุ “สตฺถารํ ปสฺสิสฺสสามาติ เขตฺวนํ อากฺขนฺตฺวา สตฺถารํ
วณฺหิตฺวา อสีติมหาเถเร ทิสฺวา วิหารจาริกํ จรณฺตา จกฺขุपालตฺเตรสฺส วสนญฺจานํ
ปตฺวา “อิทํปํ ปสฺสิสฺสสามาติ สายํ ตทภิกฺขุขา อเหตุ.

อถ ครั้งนั้น เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. ทิสาวาสีโน ผู้อยู่ในทิศโดยปกติ
อากฺขนฺตฺวา มาแล้ว เขตฺวนํ ผู้พระเขตวัน จินฺตเนน ด้วยอันคิด ว่า มยฺ อ.เรา ท. ปสฺสิสฺสสาม จัก
เฝ้า สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา อิติ ดังนี้ วณฺหิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา ทิสฺวา
เห็นแล้ว อสีติมหาเถร ซึ่งพระเถระผู้ใหญ่แปดสิบ ท. จรณฺตา เทียวไปอยู่ วิหารจาริกํ ผู้ที่เป็น
ที่เทียวไป ในวิหาร ปตฺวา ถึงแล้ว วสนญฺจานํ ซึ่งที่เป็นที่อยู่ จกฺขุपालตฺเตรสฺส ของพระเถระ
ชื่อว่าจกฺขุบาล ตทภิกฺขุขา เป็นผู้มีความที่เฉพาะต่อที่นั้น อเหตุ ได้เป็นแล้ว สายํ ในเวลาเย็น
จินฺตเนน ด้วยอันคิด ว่า มยฺ อ.เรา ท. ปสฺสิสฺสสาม จักเห็น วสนญฺจานํ ซึ่งที่เป็นที่อยู่ อิทํปํ แม้
นี้ อิติ ดังนี้ ฯ

ตสฺมี ขณฺเ มหามเฆ อญฺจหิ.

ตสฺมี ขณฺเ ในขณะนั้น มหามเฆ อ.เมฆใหญ่ อญฺจหิ ตั้งขึ้นแล้ว ฯ

เต “อิทานิ สายญฺจ, เมโฆ จ อญฺจโร, ปาโถว อากฺขนฺตฺวา ปสฺสิสฺสสามาติ นีวตฺตีสฺส.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. เหล่านั้น จินฺตเตว คิดแล้วว่า อิทานิ อ.กาลนี้ สายํ เป็นเวลาเย็น
ชาโต เกิดแล้ว จ ด้วย, เมโฆ อ.เมฆ อญฺจโร จ ตั้งขึ้นแล้วด้วย, มยฺ อ.เรา ท. อากฺขนฺตฺวา
มาแล้ว ปสฺสิสฺสสาม จักเห็น ปาโถว ในเวลาเช้าเทียว อิติ ดังนี้ นีวตฺตีสฺส กลับแล้ว ฯ

เทโว ปรมฺยาเม วสฺสิตฺวา มชฺฌิมยามะ วิคฺโต.

เทโว อ.ฝน วสฺสิตฺวา ตกแล้ว ปรมฺยาเม ในยามที่หนึ่ง วิคฺโต ไปปราศแล้ว มชฺฌิมยา
เม ในยามอันมีในท่ามกลาง ฯ

เถโร อารทฺธวิริโย อาจิณฺณจกฺกมนฺ; ตสฺมา ปจฺฉิมยามะ จกฺกมนํ โอตฺริ.

เถโร อ.พระเถระ อารทฐวิริโย เป็นผู้มีความเพียรอันปรารถแล้ว อาจิณฺณจกฺกมโน เป็นผู้
มีจกกรรมอันประพฤติทั่วแล้ว โหติ ย่อมเป็น; ตสฺมา เพราะเหตุนี้ เถโร อ.พระเถระ โอตฺริ
ข้ามลงแล้ว จกฺกมโน ผู้ที่เป็นที่จกกรรม ปจฺจุจฺมยาเม ในยามอันมีในภายหลัง ฯ

ตทา ปน นวฺวฏฺฐาย ภูมียา พหุ อินฺทโคปกา อฏฺฐหีสฺส.

ปน ก็ ตทา ในกาลนั้น อินฺทโคปกา อ.แมลงค่อมทอง ท. พหุ มาก อฏฺฐหีสฺส ตั้งขึ้นแล้ว
ภูมียา บนภาคพื้น นวฺวฏฺฐาย อันอันฝนตกแล้ว ใหม่ ฯ

เต เถเร จกฺกมณฺเต, เยภฺยุเยน วิปฺชฺชิสฺส.

เต อินฺทโคปกา อ.แมลงค่อมทอง ท. เหล่านั้น เถเร ครั้นเมื่อพระเถระ จกฺกมณฺเต
จกกรรมอยู่, วิปฺชฺชิสฺส.วิบัติแล้ว เยภฺยุเยน โดยมาก ฯ

อนฺเตวาสิกา เถรสฺส จกฺกมณฺญานํ กาลสฺสเสว น สมฺมุขฺชิสฺส.

อนฺเตวาสิกา อ.อันเตวาสิก ท. น สมฺมุขฺชิสฺส ไม่กวาดแล้ว จกฺกมณฺญานํ ซึ่งที่เป็นที่
จกกรรม เถรสฺส ของพระเถระ กาลสฺสเสว ต่อกาล เหว นั้นเทียว ฯ

อิตฺเร ภิกฺขุ “เถรสฺส วสนญฺ्ञานํ ปสฺสิสฺสสามาติ อาคนฺตุวา จกฺกมเน ปาณเก ทิสฺวา

“โก อิมสฺมึ จกฺกมตฺติ ปุจฺฉิสฺส.

อิตฺเร ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. นอกนี้ อาคนฺตุวา มาแล้ว สลนฺาย ด้วยความหวัง ว่า มยฺ อ.เรา
ท. ปสฺสิสฺสสาม จักเห็น วสนญฺ्ञานํ ซึ่งที่เป็นที่อยู่ เถรสฺส ของพระเถระ อิติ ดังนี้ ทิสฺวา เห็น
แล้ว ปาณเก ซึ่งสัตว์มีปาณะ ท. จกฺกมเน ในที่เป็นที่จกกรรม ปุจฺฉิสฺส ถามแล้ว ว่า โก อ.ใคร
จกฺกมตฺติ ย่อมจกกรรม อิมสฺมึ จกฺกมเน ในที่เป็นที่จกกรรมนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

“อมฺหากํ อุปฺชฺฌาโย ฆนฺเตติ.

อนฺเตวาสิกา อ.อันเตวาสิก ท. อาหฺสฺส กล่าวแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อุปฺชฺฌาโย
อ.พระอุปัชฌาย์ อมฺหากํ ของกระผม ท. จกฺกมตฺติ ย่อมจกกรรม อิมสฺมึ จกฺกมเน ในที่เป็นที่
จกกรรมนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

เต อุชฺฌายีสฺส “ปสฺสธ สมณฺณสฺส กมฺมํ; สจฺจุชฺคาเล นิปฺชฺชิตฺวา นิทฺทายนฺโต กิณฺณิ
อกฺตุวา, อิทานิ จกฺขุวิกฺกเถเล ‘จกฺกมามีติ เอตฺตเก ปาณเ มาเรติ; ‘อตุลํ กริสฺสามิ
ติ อนตุลํ อกริตี.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น อุชฺฌายีสฺส ยกโทษแล้ว ว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ปสฺสธ จ
เห็น กมฺมํ ซึ่งกรรม สมณฺณสฺส ของสมณะ, อยู่ เถโร อ.พระเถระนี้ นิปฺชฺชิตฺวา นอน นิทฺ

ทายนุโต ประพฤติหลับอยู่ กาลे สจกขุกาลे ในกาลแห่งตนเป็นไปกับด้วยจักขุ ออกตฺวา ไม่กระทำแล้ว ภิณฺจิ ซึ่งกรรมอะไร ๆ, ปาณะ ยังสัตว์มีปาณะะ ท. เอตฺตเก มีประมาณเท่านี้ ให้ตายแล้ว จินฺตเนน ด้วยอันคิด ว่า อหํ อ.เรา จงฺกมามิ จะจงกรรม อิติ ดังนี้ จกฺขุวิกลกาลे ในกาลแห่งตนมีจักขุอันวิกล อิทานิ ในกาลนี้; เถโร อ.พระเถระ จินฺตเตตฺวา คิดแล้ว ว่า อหํ อ.เรา กริสฺสามิ จักกระทำ อตฺถํ ซึ่งประโยชน์ อิติ ดังนี้ อกริ ได้กระทำแล้ว อนตฺถํ ซึ่งกรรมอันมิใช่ประโยชน์ อิติ ดังนี้ ฯ

อล เต คณฺตุวาทถาคตสฺส อารโหจฺจํ “ภนฺเต จกฺขุปาลตฺถเอโร ‘จงฺกมามิตี พหุ ปาณเก มารลลิตี.

อล ครั้งนั้น เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น คณฺตุวาท ไปแล้ว อารโหจฺจํ กราบทูลแล้ว ถถาคตสฺส แก่พระถถาคตเจ้า ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ จกฺขุปาลตฺถเอโร อ.พระเถระชื่อว่าจักขุบาล ปาณเก ยังสัตว์มีปาณะะ ท. พหุ มาก มารลลิตี ให้ตายแล้ว จินฺตเนน ด้วยอันคิด ว่า อหํ อ.เรา จงฺกมามิ จะจงกรรม อิติ ดังนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

“กั ปน โส ตุมฺเหหิ มารนฺโต ทิฏฺฐโหติ.

สตุถา อ.พระศาสดา ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้วว่า ปน กั โส จกฺขุปาลอ อ.ภิกษุชื่อว่าจักขุบาล นั้น ปาณะ ยังมีสัตว์มีปาณะะ ท. มารนฺโต ให้ตายอยู่ ตุมฺเหหิ อันเธอ ท. ทิฏฺฐโห เห็นแล้ว กั หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“น ทิฏฺฐโห ภนฺเตติ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น อาหํสฺส กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ จกฺขุปาลตฺถเอโร อ.พระเถระชื่อว่าจักขุบาลนั้น ปาณะ ยังสัตว์มีปาณะะ ท. มารนฺโต ให้ตายอยู่ อมฺเหหิ อันข้าพระองค์ ท. น ทิฏฺฐโห ไม่เห็นแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“ยถา ตุมฺเห ตํ น ปสฺสส; ตถา โสปี เต ปาณะ น ปสฺสติ, จีณาสวานํ มรณเจตนา นาม นตฺถิ ภิกฺขเวติ.

สตุถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า ตุมฺเห อ.เธอ ท. น ปสฺสสยอมไม่เห็น จกฺขุปาลซึ่งภิกษุชื่อว่าจักขุบาลนั้น ยถา ฉนฺได เอว นั้นเทียว; โสปี จกฺขุปาลอ อ.ภิกษุชื่อว่าจักขุบาลแม่นั้น น ปสฺสติยอมไม่เห็น เต ปาณะ ซึ่งสัตว์มีปาณะะ ท. เหล่านั้น ตถา ฉนฺตํ, ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. มรณเจตนา นาม ชื่อ อ.เจตนาเป็นเหตุตาย จีณาสวานํ แห่งพระจีณาสพ ท. นตฺถิ ย่อมไม่มี อิติ ดังนี้ ฯ

“ภนฺเต อรหตฺตสฺส อุนิยฺสเย สติ, กสฺมา อนฺโธ ชาโตติ.

เต ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. เหล่านั้น ปุณฺณิสฺส ทูลถามแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ โส จกฺขุपालตฺเถโร อ.พระเถระชื่อว่าจักขุपालนั้น อุนิยฺสเย ครั้นเมื่อธรรมอันเป็นอุปนิสัย อรหตฺตสฺส แห่งพระอรหัต สติ มีอยู่, อนฺโธ เป็นคนบอด ชาโต เกิดแล้ว กสฺมา เพราะเหตุไร อิติ ดังนี้ ฯ

“อตุตฺตา กตกมฺมวเสน ภิกฺขเวติ.

สตุถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ภิกฺขเว คู่อนภิกขุ ท. โส จกฺขุปาโล อ.ภิกษุชื่อว่าจักขุपालนั้น อนฺโธ เป็นคนบอด ชาโต เกิดแล้ว กตกมฺมวเสน ด้วยอำนาจแห่งกรรม-- อตุตฺตา อันตน --กระทำแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“กํ ปน ภนฺเต เตน กตฺนฺติ.

เต ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. เหล่านั้น ปุณฺณิสฺส ทูลถามแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ปน กํ กํ กมฺมํ อ.กรรม อะไร จกฺขุपालตฺเถเรน อันพระเถระชื่อว่าจักขุपालนั้น กตํ กระทำแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“เตนฺหิ ภิกฺขเว สุณฺนาถ:

สตุถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ภิกฺขเว คู่อนภิกขุ ท. เตนฺหิ ถ้าอย่างนั้น ตุมฺเห อ.เรา ท. สุณฺนาถ จงฟัง ดังนี้ อาหริ ทรงนำมาแล้ว อตีตํ ซึ่งเรื่องอันล่วงไปแล้ว ว่า

อตีเต พาราณสียํ พาราณสีราเช รชฺชํ กาเรนฺเต, เอโก เวชฺโซ คามนิกเม จริตฺวา

เวชฺชกมฺมํ กโรนฺโต เอกํ จกฺขุทฺตพฺพํ อิตฺถิํ ทิสฺวา ปุณฺณิ “กีนฺเต อผาสฺกนฺติ .

อตีเต ในกาลอันล่วงไปแล้ว พาราณสีราเช ครั้นเมื่อพระราชาผู้เป็นใหญ่ในเมืองชื่อว่า พาราณสี ปุณฺณคฺคํ ทรงยังบุคคล กาเรนฺเต ให้กระทำอยู่ รชฺชํ ซึ่งความเป็นแห่งพระราชา พาราณสียํ ในเมืองชื่อว่าพาราณสี, เวชฺโซ อ.หมอ เอโก คนหนึ่ง จริตฺวา เทียวไปแล้ว คาม นิกเม ในบ้านและนิคม กโรนฺโต กระทำอยู่ เวชฺชกมฺมํ ซึ่งเวชกรรม ทิสฺวา เห็นแล้ว อิตฺถิํ ซึ่ง หลิง จกฺขุทฺตพฺพํ ผู้มีจักขุมิกำลังอันโทษประทุษร้ายแล้ว เอกํ คนหนึ่ง ปุณฺณิ ถามแล้ว ว่า อผาสฺกํ อ.ความไม่ตำราถ เต แห่งท่าน ก็ อย่างไร อิติ ดังนี้ ฯ

“อภฺยชิหิ น ปสฺสามิติ.

สา อิตฺถิํ อ.หลิงนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า อหํ อ.เรา น ปสฺสามิ ย่อมไม่เห็น อภฺยชิหิ ด้วย นัยน์ตา ท. อิติ ดังนี้ ฯ

“เกสขุขนฺเต กริสฺสามิติ.

โส เวชฺโซ อ.หมอนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า อหฺ อ.เรา กริสฺสามิ จักกระทำ เกสขุ ซึ่งยา
เต แก่ท่าน อิติ ดังนี้ ฯ

“กโรหิ สามิติ.

สา อิตฺถิ อ.หญิงนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า สามิ ข้าแต่่นาย ตฺวํ อ.ท่าน กโรหิ จงกระทำ
อิตฺติ ดังนี้ ฯ

“กิ เม ทสฺสสํติ.

โส เวชฺโซ อ.หมอนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า ตฺวํ อ.ท่าน ทสฺสสิ จักให้ ซึ่งวัตถุ ก็ อะไร
เม แก่เรา อิตฺติ ดังนี้ ฯ

“สเจ เม อุกฺขิณิ ปากติกาณิ กาตุํ สกฺขิสฺสสิ, อหนฺเต สทฺธิ ปุตุตฺตธิตาหิ ทาสี ภวิสฺสามิติ.

สา อิตฺถิ อ.หญิงนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า สเจ ถ้าวว่า ตฺวํ อ.ท่าน สกฺขิสฺสสิ จักอาจ กาตุํ
เพื่ออันกระทำ อุกฺขิณิ ซึ่งนัยน์ตา ท. เม ของเรา ปากติกาณิ ให้เป็นของตั้งอยู่ตามปกติไซ้,
อหฺ อ.เรา สทฺธิ กับ ปุตุตฺตธิตาหิ ด้วยบุตรและธิดา ท. ทาสี เป็นทาสี เต ของท่าน ภวิสฺสามิ
จักเป็น อิตฺติ ดังนี้ ฯ

โส “สาธฺฐติ เกสขุํ สํวิทหิ.

โส เวชฺโซ อ.หมอนั้น สมฺปฺญิจฺจิตฺวา รับพร้อมแล้ว ว่า สาธฺฐ อ.ดีละ อิตฺติ ดังนี้ สํวิทหิ.
จัดแจงแล้ว เกสขุ ซึ่งยา ฯ

เอกเกสขุเชนฺเว อุกฺขิณิ ปากติกาณิ อเหตุ.

อุกฺขิณิ อ.นัยน์ตา ท. ปากติกาณิ เป็นของตั้งอยู่ตามปกติ อเหตุ ได้เป็นแล้ว เอกเกสขุ
เชน ด้วยยานานเดียว เอว นั้นเทียว ฯ

**สา จินฺตสฺสิ “อหฺ เอตฺตสฺส ‘สฺปฺตุตฺตธิตา ทาสี ภวิสฺสามิติ ปฺญิชาณิ, น โข ปน มํ
สณฺเฬน สมฺมทาจริสฺสติ, วณฺเญสฺสามิ นนฺติ.**

สา อิตฺถิ อ.หญิงนั้น จินฺตสฺสิ คิดแล้ว ว่า อหฺ อ.เรา ปฺญิชาณิ ปฺญินฺวาแล้ว ว่า อหฺ อ.เรา
สฺปฺตุตฺตธิตา ผู้เป็นไป กับ ด้วยบุตรและธิดา ทาสี เป็นทาสี ภวิสฺสามิ จักเป็น อิตฺติ ดังนี้
เอตฺตสฺส เวชฺชสฺส แก่หมอนั้น, ปน แต่ว่า โส เวชฺโซ อ.หมอนั้น สมฺมทาจริสฺสติ จักประพฤติ

ร้องเรียก มั ซึ่งเรา สณฺเฬน ด้วยคำอันอ่อนหวาน น โห หามีได้แล, อหํ อ.เรา วณฺเญตฺตสํมิ
จักถว นั เวชฺช ซึ่งหมอนั้น อิติ ดังนี้ ๑

สา เวชฌนาคนตุวา “กิตฺติสํ ภทฺเทติ ปุณฺณสา, “ปุพฺเพ เม อภฺยนิ โลกํ รุชฺชิสฺส, อิทา
นิ อติเรกตรํ รุชฺชนฺตฺติ อาห.

สา อิตฺติ อ.หณฺณัน ผู้-- เวชฺเชน อันหมอ คนตุวา มาแล้ว ปุณฺณสา --ถามแล้ว ว่า ภทฺเท
แนะนางผู้เจริณ อภฺยนิ อ.คฺุแห่งนัยน์ตา กิตฺติสํ เป็นเช่นไร โหติ ย่อมเป็น ดังนี้, อาห กล่าว
แล้ว ว่า อภฺยนิ อ.นัยน์ตา ท. เม ของเรา รุชฺชิสฺส เสียเขตทางแล้ว โลกํ หน้อยหนึ่ง ปุพฺเพ ใน
กาลก่อน, อิทานิ ในกาลนี้ อภฺยนิ อ.นัยน์ตา ท. รุชฺชนฺตฺติ ย่อมเสียเขตทาง ยิ่งเกิน อิติ ดังนี้ ๑

เวชฺช “อຍ္မံ มํ วณฺเญตฺตวา กิลฺยจิ อทาตุกามา, น เม เอตาย ทินฺนภตฺติยา อตุโล, อ
ทานิ ตํ อนฺธํ กริสฺสสํมิติ จินฺนเตตฺตวา เคหํ คนตุวา ภริยาย ตมตฺถํ อาจิกฺขิ.

เวชฺช อ.หมอ จินฺนเตตฺตวา คิดแล้ว ว่า อຍ္မံ อิตฺติ อ.หณฺณัน อทาตุกามา เป็นผู้ใคร่ เพื่อ
อัน-- วณฺเญตฺตวา ถว มั ซึ่งเรา --แล้ว ไม่ให้ กิลฺยจิ ซึ่งวัตถุไร ๆ โหติ ย่อมเป็น, อตุโล อ.
ความต้องการ ทินฺนภตฺติยา ด้วยค่าจ้าง-- เอตาย อิตฺติยา อันหณฺณัน --ให้แล้ว โหติ ย่อมมี เม
แก่เรา น หามีได้, อิทานิ ในกาลนี้ อหํ อ.เรา กริสฺสสํมิ จักกระทำ ตํ อิตฺติ ซึ่งหณฺณัน
อนฺธา ให้เป็นหณฺณบอด อิติ ดังนี้ คนตุวา ไปแล้ว เคหํ ผู้เรือน อาจิกฺขิ บอกแล้ว ตํ อตฺถํ
ซึ่งเนื้อความนั้น ภริยาย แก่ภรรยา ๑

สา ตฺถนฺทึ อโหสิ.

สา ภริยา อ.ภรรยานั้น ตฺถนฺทึ เป็นหณฺณนึ่ง อโหสิ ได้เป็นแล้ว ๑

โส เอกํ เกสฺสขํ โยเชตฺตวา ตสฺสา สนฺตํ คนตุวา “ภทฺเท อิมํ เกสฺสขํ อณฺชาหิ
อณฺชาเปสิ.

โส เวชฺช อ.หมอนั้น โยเชตฺตวา ประกอบแล้ว เกสฺสขํ ซึ่งยา เอกํ ขนานหนึ่ง คนตุวา
ไปแล้ว สนฺตํ ผู้สำนัก ตสฺสา อิตฺติยา ของหณฺณัน วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า ภทฺเท แนะนางผู้
เจริณ ตฺว อ.ท่าน อณฺชาหิ จงหยอด อิมํ เกสฺสขํ ซึ่งยานี้ อิติ ดังนี้ ตํ อิตฺติ ยังหณฺณัน อณ
ชาเปสิ ให้หยอดแล้ว ๑

เทว อภฺยนิ ทิปฺปิตฺตา วิย วิชฺฌายิสฺส.

อภฺยนิ อ.นัยน์ตา ท. เทว สอง วิชฺฌายิสฺส ดับแล้ว ทิปฺปิตฺตา วิย ราวกะ อ.เปลวแห่ง
ประทีป ๑

โส เวชฺช จกฺขุปาโล อโหสิ.

โส เวชฺช อ.หมอนั้น จกฺขุปาโล เป็นภิกษุชื่อว่าจักขุบาล อโหสิ ได้เป็นแล้ว ดังนี้ ฯ

“ภิกฺขเว ตทา มม ปุตุเตน กตกมฺมํ ปจฺจโต ปจฺจโต อนุพฺนฺธิ, ปาปกมฺมํ हि ना
เมत् ฐุํ วหโต พลิตฺตทสฺส ปทํ จกฺกํ วิย อนุคฺจติ อิทํ วตฺถุํ กเถตุวา อนุสนฺธิ
มญฺเฐตุวา ปติญฺจาปีตมตฺตํ สาสนํ ราชมฺพุทฺทาย ลยฺจนฺโต วิย ฌมฺมราชา อิมํ คาถ
มาห

สตฺถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้ว ว่า ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. กตกมฺมํ อ.กรรม --
ปุตุเตน อันบุตร มม ของเรา --กระทำแล้ว ตทา ในกาลนั้น อนุพฺนฺธิ ติดตามแล้ว ปจฺจโต
ปจฺจโต ข้างหลัง ฯ, हि จริงอยู่ ปาปกมฺมํ นาม ชื่อ อ.กรรมอันลามก เอตํ นั้น อนุคฺจติ
ย่อมไปตาม จกฺกํ วิย ราวกะ อ.ล้อ หมุนไปตามอยู่ ปทํ ซึ่งรอยเท้า พลิตฺตทสฺส ของโคตัว
เนื่องด้วยกำลัง วหโต ให้นำไปอยู่ ฐุํ ซึ่งแอก อิติ ดังนี้ วตฺวา ครั้นตรัสแล้ว อิทํ วตฺถุํ ซึ่ง
เรื่องนี้ มญฺเฐตุวา ทรงสืบต่อ อนุสนฺธิ ซึ่งอนุสนธิ ฌมฺมราชา ผู้เป็นพระราชาเพราะธรรม อาห
ตรัสแล้ว อิมํ คาถ ซึ่งพระคาถา นี้ว่า

มโนปฺพุพฺพกฺมา ฌมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา,
มนสา เจ ปทุญฺเฐน ภาสติ वा กรโติ वा,
ตโต นํ ทุกฺขมเนวติ จกฺกํ วหโต ปทนฺติ.

ฌมฺมา อ.ธรรม ท. มโนปฺพุพฺพกฺมา มีใจเป็นสภาพถึงก่อน มโนเสฏฺฐา มีใจเป็นสภาพ
ประเสริฐที่สุด มโนมยา อันสำเร็จแล้วแต่ใจ เจ หากว่า ปุคฺคโล อ.บุคคล มนสา มีใจ ปทุญฺเฐ
น อันอันโทษประทุษร้ายแล้ว ภาสติ वा กล่าวอยู่หรือ กรโติ वा หรือว่ากระทำอยู่ไซ้ ทุกฺขํ
อ.ทุกข์ อนุเวติ ย่อมไปตาม นํ ปุคฺคลํ ซึ่งบุคคล นั้น ตโต ตวิทฺตจฺริตโต เพราะทฺตจฺริตอันมี
อย่างสาม นั้น จกฺกํ อิว เพียงดัง อ.ล้อ อนุเวติ หมุนไปตามอยู่ ปทํ ซึ่งรอยเท้า พลิตฺตทสฺส
ของโคตัวเนื่องด้วยกำลัง วหโต ให้นำไปอยู่ ซึ่งแอก ดังนี้

ราชา วิย ราวกะ อ.พระราชา ลยฺจนฺโต ทรงประทับอยู่ สาสนํ ซึ่งพระราชาสัน
ปติญฺจาปีตมตฺตํ มีดินเหนียว อันพระองค์ ทรงให้ตั้งไว้เฉพาะแล้ว ราชมฺพุทฺทาย ด้วยตราของ
พระราชา ฯ

คาถาปริโยสานเณ ตีสสทสฺสา ภิกฺขุ สห ปฏฺฐิสฺสภิทาหิ อรหฺตํ ปาปฺณิสฺส.

อ.ภิกษุ ท. มีพณสามสิบเป็นประมาณ ปาปณีสู บรรลุแล้ว อรหตุตฺ ซึ่งพระอรหัตฺ สห
กับ ด้วยปฐิสัมภิตา ท. คาถาปริโยสาเน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคาถา ฯ

สมฺปตฺตปริสาณปี เทสนา สาตฺถิกา สผลา อโหสิติ.

เทสนา อ.เทสนา สาตฺถิกา เป็นเทสนาเป็นไปกับด้วยวาจา มีประโยชน์ สผลา เป็นเทสนา
เป็นไปกับด้วยผล อโหสิ ได้มีแล้ว สมฺปตฺตปริสาณปี แม้แก่บริษัทผู้ถึงพร้อมแล้ว อิติ ดังนี้แล
ฯ

จกฺขุปาลตฺเถรวตฺถุ.

จกฺขุปาลตฺเถรวตฺถุ อ.เรื่องแห่งพระเถระชื่อว่าจกฺขุปาล นิฏฺฐิตํ จบแล้ว ฯ

๒.มฏฺฐกฺกณฺฑทิวตฺถุ.๒

มฏฺฐกฺกณฺฑทิวตฺถุ อ.เรื่องแห่งมาณพชื่อว่ามฏฺฐกฺกณฺฑทิว มยา อันข้าพเจ้า รุจฺเจเต รุจฺเจเต
จะกล่าว ฯ

“มโนปฺพุพฺพกฺมาติ ทฺตฺติยคาถาปี สวตฺถิยํเยว มฏฺฐกฺกณฺฑทิว อารพฺภ ภาสิตา.

ทฺตฺติยคาถาปี แม้ อ.พระคาถาที่สองว่า มโนปฺพุพฺพกฺมา ดังนี้เป็นต้น สตฺถารา อันพระ
ศาสดา อารพฺภ ทรงปรารภ มฏฺฐกฺกณฺฑทิว ซึ่งมาณพชื่อว่ามฏฺฐกฺกณฺฑทิว ภาสิตา ตรัสแล้ว
สวตฺถิยํ เอว ในเมืองชื่อว่าสาวัตถี นั้นเทียว ฯ

สวตฺถิยํ กิร อทินฺนปฺพุพฺพโก นาม พฺราหฺมณโณ อโหสิ.

กิร ได้ยินว่า พฺราหฺมณโณ อ.พราหมณ์ อทินฺนปฺพุพฺพโก นาม ชื่อว่าอทินนปฺพุพพะ อโหสิ
ได้มีแล้ว สวตฺถิยํ ในเมืองชื่อว่าสาวัตถี ฯ

เตน กสฺสจฺจิ กิณฺณจฺจิ น ทินฺนปฺพุพฺพํ, เตน ตํ “อทินฺนปฺพุพฺพโกเตว สญฺชานีสฺสุ.

กิณฺณจฺจิ อ.วัตถุไร ๆ น ทินฺนปฺพุพฺพํ เป็นของ- เตน พฺราหฺมณเณน อันพราหมณ์นั้น -ไม่เคย
ให้แล้ว กสฺสจฺจิ แก่ใคร ๆ โหติ ย่อมเป็น, เตน เพราะเหตุนี้ ชนา อ.ชน ท. สญฺชานีสฺสุ รู้
พร้อมแล้ว ตํ พฺราหฺมณํ ซึ่งพราหมณ์นั้นว่า อทินฺนปฺพุพฺพโก อ.พราหมณ์ชื่อว่าอทินนปฺพุพพะ
อิตฺติ ดังนี้ เอว นั้นเทียว ฯ

ตสฺสเสกปฺตฺตโก อโหสิ ปิโย มนาโป.

มฏฺฐกฺกณฺฑทิว อ.มาณพชื่อว่ามฏฺฐกฺกณฺฑทิว เอกปฺตฺตโก เป็นลูกชายคนเดียว ปิโย เป็นผู้เป็น
ที่รัก มนาโป เป็นผู้ยังใจให้เอิบอาบ ตสฺส พฺราหฺมณสฺส ของพราหมณ์นั้น อโหสิ ได้เป็นแล้ว
ฯ

**ออสฺส ปิลนุชนํ การตุกาโม, “สเจ สุวณฺณการสุสาจิกุขิสฺสามิ, เวตนํ ทาทพฺพํ
ภวิสฺสตีติ สยเมว สุวณฺณํ โกฏฺเฏตุวา มฏฺฐานิ กุณฺฑลานิ กตุวา อทาสิ.**

อถ ครั้งนั้น โส พุราหุมนโณ อ.พราหมณ์นั้น การตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันยังช่างให้
กระทำ ปิลนุชนํ ซึ่งเครื่องประดับ ออสฺส ปุตุตฺตสฺส แก่บุตรนั้น หุตฺวา เป็น, จินฺตเตตุวา คิดแล้ว
ว่า สเจ ถ้าว่า อหํ อ.เรา อาจิกุขิสฺสามิ จักบอก สุวณฺณการสุสฺส แก่บุคคลผู้กระทำซึ่งทองไขว้,
เวตนํ อ.กำแหง เป็นของ-- อันเรา ทาทพฺพํ --พึงให้ ภวิสฺสตีติ จักเป็น อิติ ดังนี้ โกฏฺเฏตุวา
บุแล้ว สุวณฺณํ ซึ่งทอง สยํ เอว เอง นั้นเทียว กตุวา กระทำแล้ว กุณฺฑลานิ ซึ่งต่างหู ท. มฏฺฐ
านิ อันเกลี้ยง อทาสิ ได้ให้แล้ว ฯ

เตนสฺส ปุตุโต “มฏฺฐกุณฺฑลิตฺตฺวํ ปญฺญายิตฺถ.

เตน เพราะเหตุนั้น ปุตุโต อ.บุตร ออสฺส พุราหุมนสฺส ของพราหมณ์นั้น ปญฺญายิตฺถ
ปรากฏแล้วว่า มฏฺฐกุณฺฑลิตฺตํ อ.มาณพชื่อว่ามฏฺฐกุณฺฑลิตฺตํ อิติ ดังนี้ เอว นั้นเทียว ฯ

ตสฺส โสฬสวสฺสกาเล ปณฺฑุโรโค อุทปาทิ.

ปณฺฑุโรโค อ.โรคพอมเหลือง อุทปาทิ ได้เกิดขึ้นแล้ว โสฬสวสฺสกาเล ในกาล-- ตสฺส
ปุตุตฺตสฺส แห่งบุตรนั้น --มีกาลฝนสับหก ฯ

มาตา ปุตุตํ โอลเกตุวา “พุราหุมน ปุตุตฺตสฺส เต โรโค อุปฺปนฺโน, ติกิจฺจาเปหิ

นनुติ อาห.

มาตา อ.มารดา โอลเกตุวา แลดูแล้ว ปุตุตํ ซึ่งบุตร อาห กล่าวแล้วว่า พุราหุมน ข้า
แต่พราหมณ์ โรโค อ.โรค อุปฺปนฺโน เกิดขึ้นแล้ว ปุตุตฺตสฺส แก่บุตร เต ของท่าน, ตฺวํ อ.ท่าน
เวชฺหํ ยังหมอ ติกิจฺจาเปหิ จงให้เยียวยา นํ ปุตุตํ ซึ่งบุตรนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

**“โภติ สเจ เวชฺหํ อาเนสุสามิ, ภตฺตเวตนํ ทาทพฺพํ ภวิสฺสตี; ตฺวํ มม ธนญฺเจทํ น
โอลเกสิตี.**

โส พุราหุมนโณ อ.พราหมณ์นั้น อาห กล่าวแล้วว่า ภทฺตเวตนํ เน้นนางผู้เจริญ สเจ ถ้าว่า
อหํ อ.เรา อาเนสุสามิ จักนำมา เวชฺหํ ซึ่งหมอไขว้, ภตฺตเวตนํ อ.ภัตรและกำแหง ทาทพฺพํ
เป็นของ อันเรา พึงให้ ภวิสฺสตีติ จักเป็น; ตฺวํ อ.ท่าน น โอลเกตุวา ไม่แลดูแล้ว ธนญฺเจทํ ซึ่ง
ความขาดไปแห่งทรัพย์ มม ของเรา หรือ ? อิติ ดังนี้ ฯ

“อถ ก็ ภวิสฺสตี พุราหุมนาคิ.

สา พุราหมณ์ อ.นางพราหมณ์นั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า พุราหมณ์ ข้าแต่พราหมณ์ ออ
ภาเว ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ ตฺว อ.ท่าน กริสฺสสฺส จักกระทำ ก็ อย่างไร อิติ
ดังนี้ ฯ

“ยถา เม ธนฺจฺเจโท น โหติ; ตถา กริสฺสสฺสมีติ.

โส พุราหมโณ อ.พราหมณ์นั้น อาห กล่าวแล้วว่า ธนฺจฺเจโท อ.ความขาดไปแห่งทรัพย์
เม ของเรา น โหติ; จะไม่มี ยถา โดยประการใด; อหฺ อ.เรา กริสฺสสฺส จักกระทำ ตถา โดย
ประการนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

โส เวชฺชานํ สนฺติกํ คนฺตฺวา “อสุกโรคฺคฺส นาม ตุมฺเห ก็ เกสฺสขํ กโรธาติ ปุจฺฉิ.

โส พุราหมโณ อ.พราหมณ์นั้น คนฺตฺวา ไปแล้ว สนฺติกํ สู่สำนัก เวชฺชานํ ของหมอ ท.
ปุจฺฉิ ถามแล้วว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. กโรธ ย่อมกระทำ เกสฺสขํ ซึ่งยา ก็ อะไร อสุกโรคฺคฺส
นาม ชื่อแก่โรคโน้น อิติ ดังนี้ ฯ

อถฺสฺส เต ยํ วา ตํ วา รุกฺขตฺจาที อาจิกฺขนฺติ.

อถ ครั้งนั้น เต เวชฺโช อ.หมอ ท. เหล่านั้น อาจิกฺขนฺติ บอกอยู่ เกสฺสขํ ซึ่งยา รุกฺขต
จาที มีเปลือกแห่งต้นไม้เป็นต้น ยํ วา ไคหรือ ตํ วา หรือว่านั้น ตฺสฺส พุราหมณฺสฺส แก่
พราหมณ์นั้น ฯ

โส ตํ อหริตฺวา ปุตุตฺสฺส เกสฺสขํ กโรติ.

โส พุราหมโณ อ.พราหมณ์นั้น อหริตฺวา นำมาแล้ว ตํ เกสฺสขํ ซึ่งยานั้น กโรติ ย่อม
กระทำ เกสฺสขํ ซึ่งยา ปุตุตฺสฺส แก่บุตร ฯ

ตํ กโรนฺตฺสฺสเสวตฺส โรโค พลฺวา อโหสิ, อเตกฺกิฉฺฉนฺทํ อูปาคมิ.

ตฺสฺส พุราหมณฺสฺส เมื่อพราหมณ์นั้น กโรนฺตฺสฺส กระทำอยู่ ตํ เกสฺสขํ ซึ่งยา นั้น เอว
นั้นเทียว โรโค อ.โรค พลฺวา เป็นสภาพมีกำลัง อโหสิ ได้เป็นแล้ว, โส โรโค อ.โรคนั้น อู
ปาคมิ ได้เข้าถึงแล้ว อเตกฺกิฉฺฉนฺทํ ซึ่งความเป็นแห่งโรคอันบุคคลไม่พึงเอี่ยวยา ฯ

พุราหมโณ ตฺสฺส ทฺวพฺพลภาวํ ฌตฺวา เอกํ เวชฺชํ ปกฺโกสิ.

พุราหมโณ อ.พราหมณ์ ฌตฺวา รู้แล้ว ทฺวพฺพลภาวํ ซึ่งความที่-- ตฺสฺส ปุตุตฺสฺส แห่งบุตร
นั้น --เป็นผู้มีกำลังอันโทษประทุษร้ายแล้ว ปกฺโกสิ ร้องเรียกแล้ว เวชฺชํ ซึ่งหมอ เอกํ คนหนึ่ง
ฯ

โส โอโละเกตุวา “อมุหากํ เอกํ กิจจํ อตฺถิ, อณฺเฏ เวชฺชํ ปกฺกโกสิตฺวา ติกิฉฺฉาเปหิ
ตํ ปจฺจกฺขาย นิภฺขมิ.

โส เวชฺช อ.หมอนั้น โอโละเกตุวา ตรวจดูแล้ว วตุวา กล่าวแล้วว่า กิจจํ อ.กิจ เอก
อย่างหนึ่ง อมุหากํ ของเรา ท. อตฺถิ มีอยู่ ตฺวํ อ.ท่าน ปกฺกโกสิตฺวา ร้องเรียกแล้ว เวชฺชํ ซึ่ง
หมอ อณฺเฏ คนอื่น ตํ เวชฺชํ ยังหมอนั้น ติกิฉฺฉาเปหิ จงให้เยียวยาเถิด อิติ ดังนี้ ปจฺจกฺขาย
บอกคืนแล้ว ตํ พฺราหฺมณํ ซึ่งพราหมณ์นั้น นิภฺขมิ ออกไปแล้ว ฯ

พฺราหฺมโณ ตสฺส มรณสมฺมํ ญตฺวา “อิมสฺส ทสฺสนตฺถาย อาคตาคตา อนฺโตเคเห
สาปเตยฺยํ ปสฺสิสฺสสนฺติ, พหิ นํ กริสฺสสามิตี ปุตฺตํ นีหริตฺวา พหิ อาลินฺเท นิปฺช
ชาเปสิ.

พฺราหฺมโณ อ.พราหมณ์ ญตฺวา รู้แล้ว มรณสมฺมํ ซึ่งสมัยเป็นที่ตาย ตสฺส ปุตฺตตสฺส แห่ง
บุตรนั้น จินฺตเตตฺวา คิดแล้ว ว่า ฌาตโย อ.ญาติ ท. อาคตาคตา ผู้ทั้งมาแล้วทั้งมาแล้ว ทสฺสนตฺ
ถาย เพื่อต้องการแก้แค้นเห็น อิมสฺส ปุตฺตตสฺส ซึ่งบุตรนี้ ปสฺสิสฺสสนฺติ จักเห็น สาปเตยฺยํ ซึ่ง
สมบัติ อนฺโตเคเห ในภายในแห่งเรือน, อหํ อ.เรา กริสฺสสามิ จักกระทำ นํ ปุตฺตํ ซึ่งบุตรนั้น
พหิ ในภายนอก อิติ ดังนี้ นีหริตฺวา นำออกแล้ว ปุตฺตํ ซึ่งบุตร ปุตฺตํ ยังบุตร นิปฺชชาเปสิ
ให้นอนแล้ว อาลินฺเท ที่ระเบียง พหิ ในภายนอก ฯ

ตํ ภควา พลวปจฺจุสสมเย มหากรุณาสมาปตฺติโต วุฏฺฐาย ปุพฺพพุทฺเธสุ กตาริคา
รานํ อุตฺตสนฺนกุสลมฺมุลานํ เวเนยฺยพฺนุชฺชวานํ ทสฺสนตฺถํ พุทฺธจกฺขุณา โลกํ โวลเณ
โตะ, ทสฺสทสฺสจกฺกวาเพ ฌณฺชาลํ ปตฺถริ.

ตํ ทิวสํ ในวันนั้น ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า วุฏฺฐาย เสด็จออกแล้ว มหากรุณาสมา
ปตฺติโต จากสมาบัติอันประกอบแล้วด้วยพระกรุณาใหญ่ พลวปจฺจุสสมเย ในสมัยอันขจัด
เฉพาะซึ่งความมืดมัวมีกำลัง โวลเณโตะ ทรงตรวจดูอยู่ โลกํ ซึ่งโลก พุทฺธจกฺขุณา ด้วยจักขุ
ของพระพุทธเจ้า ทสฺสนตฺถํ เพื่ออันทอดพระเนตร เวเนยฺยพฺนุชฺชวานํ ซึ่งสัตว์ผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่ง
สัตว์ผู้อันพระองค์พึงทรงแนะนำ ท. อุตฺตสนฺนกุสลมฺมุลานํ ผู้มีมูลแห่งกุศลอันหนาแน่นแล้ว กตาริ
การานํ ผู้มีอธิการอันกระทำแล้ว ปุพฺพพุทฺเธสุ ในพระพุทธเจ้าในกาลก่อน ท., ปตฺถริ ทรงแผ่
ไปแล้ว ฌณฺชาลํ ซึ่งข่ายคือพระญาณ ทสฺสทสฺสจกฺกวาเพ ในจักรวาลหนึ่ง ฯ

มณฺเฏกฺขุทฺธิ พหิอาลินฺเท นิปฺนนาการเณว ตสฺส อนฺโต ปญฺญาเย.

มฤตยูคุณทัตติ อ.มาณพ็ชื่อว่ามฤตยูคุณทัตติ ปณฺณายิ ปราภฏแล้ว อนุโต ในภายใน ตสฺส
 ฌาณชาลสฺส แห่งข้ายคือพระฌาณนั้น นิปฺนฺนากาเรน โดยอาการแห่งตนนอนแล้ว พหิอาลินุ
 เท ที่ระเบียง พหิ ในภายนอก เอว นั้นเทียว ฯ

สตุถา ตํ ทิสฺวา ตสฺส อนฺโตเคหา นีหริตฺวา ตตฺถ นิปฺปชฺชาปีตภาวํ ฅตฺวา “อตุลฺ
 ิ นุ โข มยฺหํ ฅตฺถ คตฺตปฺปจฺเจยน อตุโถติ อูปฺชาเรนฺโต, อิทํ อทุทสฺส “อຍံ มาณโว
 มยิ จิตฺตํ ปสาเทตฺวา, กาลํ กตฺวา, ตาวตีสฺสเทวโลเก ตีสฺสโยชนิเก กนกวิมาน
 นิพฺพตฺติสฺสติ, ฅจฺจราสหสฺสปริวาริ ฅวิสฺสติ, พุราหุมนฺ ปิ ตํ ฅมาเปตฺวา โรทฺหฺโต
 ฅาพาหเน วิจิริสฺสติ, เทวปฺตุโต ติกาวุตฺตปฺปมาณํ สญฺจิสฺสกฺก- ฅาราลงฺการปฏิมณฺฑิตํ
 ฅจฺจราสหสฺสปริวาริ ฅตฺตภาวํ โอลฺลเกตฺวา ‘เกน นุ โข กมฺเมเน มยา อยํ สิริสมฺ
 ปรตฺติ สทฺฐาติ โอลฺลเกนฺโต มยิ จิตฺตปฺปสาเทน สทฺฐภาวํ ฅตฺวา ‘ฅนจฺเจทฺถเยน
 มม ฅเสชฺช ฅกเรตฺวา, อิทานิ ฅาพาหนํ ฅนฺตฺวา โรทฺติ, วิปฺปการปฺปรตฺตํ นํ ฅริสฺ
 สามีติ ปิตริ ฅกฺขนฺติยา มญฺจกฺกณฺฑลิวณฺณฅนาฅนฺตฺวา ฅาพาหนสฺสาวิทฺฐเร นิปฺปชฺ
 ฅิตฺวา โรทิสฺสติ. ฅถ นํ พุราหุมนฺ ‘โกลิ ตฺวนฺติ ปุจฺจิสฺสติ, ‘อหฺนฺเต ปฺตุโต มญฺจ
 กฺกณฺฑลิตฺติ, ‘กุหิ นิพฺพตฺโตลฺลิตฺติ, ‘ตาวตีสฺสวเนติ, ‘เกิ กมฺมํ กตฺวาติ วุตฺเต, มยิ จิตฺตปฺ
 ปสาเทน นิพฺพตฺตภาวํ ฅาจิภฺขิสฺสติ, พุราหุมนฺ ‘ตฺมฺเหสฺสุ จิตฺตํ ปสาเทตฺวา สทฺเ
 นิพฺพตฺตา นาม อตุลฺลิตฺติ มํ ปุจฺจิสฺสติ, ฅถสฺสาหํ ‘ฅตฺตกานิ สตานิ วา สหสฺसानิ
 วา สตสหสฺसानิ วาติ น สกฺกา ฅณฺนาย ปริจฺฉินฺทิตฺตุนฺติ วตฺวา ฅมฺมปเท กาลํ ฅา
 ลิสฺสสามิ, ฅาถาปริโยसान ฅตฺราลิตฺติยา ปาณสหสฺसानํ ฅมฺมาภิสฺสมโย ฅวิสฺสติ, มญฺจ
 กฺกณฺฑลํ โสตาปนฺโน ฅวิสฺสติ; ตถา อทฺธินฺนปฺพุทฺโถ พุราหุมนฺ, อิติ อิมํ กุลปฺตุตํ
 นิสฺสาย ฅมฺมยาโ ฅมหา ฅวิสฺสตีติ ฅตฺวา, ปุณฺทิวเส กตฺสริรปฺปฺธิชฺคฺคโน ฅมหา
 ภิกฺขุสงฺฆมฺปริวฺโต สวตฺถิ ปิณฺฑาย ปวิสิตฺวา, ฅนฺนปฺพุเพน พุราหุมนฺสฺส ฅเททฺวาริ
 คโต.

สตฺถา อ.พระศาสดา ทิสฺวา ทรงเห็นแล้ว **ตํ มฏฺฐกฺกฺขทลฺลํ** ซึ่งมาณพชื่อว่ามฏฺฐกฺกฺขทลฺลํนั้น
 ฅตฺวา ทรงทราบแล้ว **นิปฺปชฺชาปิตกาวํ** ซึ่งความที่แห่งมาณพชื่อว่ามฏฺฐกฺกฺขทลฺลํนั้น เป็นผู้-- ปี
 ตรา อันบิดา นีหริตฺวา นำออกแล้ว **อนฺโตเคหา** จากภายในแห่งเรือน --ให้นอนแล้ว **ตตฺถ**
 พหิอาลินฺเท ที่ระเบียงนั้น **อุปฺชาเรณฺโต** ทรงใคร่ครวณอยู่ว่า **อตุโธ** อ.ประโยชน์ **คตฺตปฺปจฺเจยน**
 เพราะปัจจัย-- **มยฺหํ** แห่งเรา **ผู้ไป**แล้ว **เอตถ ฌาเน** ในที่นี้ **อตฺถิ น** โข **มีอยู่** หรือหนอแล

ดังนี้, อทุทส ได้ทรงเห็นแล้ว อิทั การณ์ ซึ่งเหตุนี้ ฌตฺวา ทรงทราบแล้วว่า อัย มาณโว อ.
 มาณพณิ จิตฺตํ ยังจิต ปสาเทตฺวา ให้เลื่อมใสแล้ว มยิ ในเรา, กตฺวา กระทำแล้ว กาลิ ซึ่งกา
 ละ, นิพฺพตฺติสฺสติ จักบังเกิด กนกวิมาน ในวิมานอันเป็นวิหารแห่งทอง ดีสโยชนิกะ อัน
 ประกอบแล้วด้วยโยชน์สามสิบ ดาวดีสเทวโลเก ในเทวโลกชื่อว่าดาวคิงส์, อจฺจราสทสฺสปริวาร
 โร เป็นผู้มีพณแห่งนางอัปสรเป็นบริวาร ภวิสฺสติ จักเป็น, พุราหฺมโณปิ แม่ อ.พราหมณ์ ตํ ยัง
 บุตรนั้น ฌาเปตฺวา ให้ไหม้แล้ว โรทฺทโธ ร้องให้อยู่ วิจฺริสฺสติ จักเที่ยวไป อาพาหเน ในป่าช้า
 , เทวปฺตฺโต เทวปฺตฺโต อ.เทพบุตร โอโธเลตฺวา แลดูแล้ว อตฺตภาวํ ซึ่งอรรถภาพ ติดาเวตฺตปฺปมาณํ
 อันมีคาวุตตามเป็นประมาณ ภาราลงฺการปฏิมณฺฑิตํ อันประดับเฉพาะแล้วด้วยเครื่องประดับมี
 เกวียน ๖๐ เล่มเป็นภาระ อจฺจราสทสฺสปรिवาริ มีพณแห่งนางอัปสร เป็นบริวาร โอโธเกนฺโธ
 ตรวคฺคฺอยู่ว่า อัย ลิริสฺมปฺตฺติ อ.สมบัติอันเป็นสิรินี้ มยา อันเรา ลทฺธา ได้แล้ว กมฺเมน ด้วย
 กรรม เกน นุ โข อะไรหนอแล ดังนี้, ฌตฺวา รู้แล้ว ลทฺธภาวํ ซึ่งความที่ -- ลิริสฺมปฺตฺติยา
 แห่งสมบัติอันเป็นสิรินั้น อตฺตนา อันตน --ได้แล้ว จิตฺตปฺปสาเทน ด้วยความเลื่อมใสแห่งจิต
 มยิ ในเรา จินฺเตตฺวา คิดแล้ว ว่า อัย พุราหฺมโณ อ.พราหมณ์นี้ ไม่-- เวชฺชํ ยังหมอ อการตฺ
 วา --ให้กระทำแล้ว เกสฺสชฺชํ ซึ่งยา มม แก่เรา ธนจฺเจตฺทกเยน เพราะกลัวแต่อันตรายไปแห่ง
 ทรัพย์, คนฺตฺวา ไปแล้ว อาพาหนํ สู่ป่าช้า โรทฺติ ย่อมร้องไห้ อิทานิ ในกาลนี้, อหํ อ.เรา
 กริสฺสตามิ จักกระทำ นํ พุราหฺมณํ ซึ่งพราหมณ์นั้น วิปฺปการปฺปตฺตํ ให้เป็นผู้ถึงแล้ว ซึ่ง
 ประการอันแปลก อิติ ดังนี้ อาคนฺตฺวา มาแล้ว มณฺเฑสฺสทฺถลิวณฺเณน ด้วยเพศแห่งมาณพชื่อ
 ว่ามณฺเฑสฺสทฺถลิวณฺเณน นิปฺปชฺชิตฺวา โรทิสฺสติ จักนอนร้องไห้ อวิทุเร ในที่อันไม่ไกล อาพาหนสฺส
 แห่งป่าช้า อกฺขณฺติยา เพราะความไม่ชอบใจ ปีตริ ในบิดา, อถ ภาวะ ครั้นเมื่อความเป็นอย่าง
 นั้น สนฺเต มีอยู่ พุราหฺมโณ อ.พราหมณ์ ปุจฺฉิสฺสติ จักถาม นํ เทวปฺตฺโต ซึ่งเทพบุตรนั้น ว่า
 ตฺวํ อ.ท่าน โก เป็นใคร อสิ ย่อมเป็น ดังนี้, เทวปฺตฺโต อ.เทพบุตร อาจิกฺขิสฺสติ จักกล่าว ว่า
 อหํ อ.เรา มณฺเฑสฺสทฺถลิวณฺเณน ‘เป็นมณฺเฑสฺสทฺถลิวณฺเณน ปฺตฺโต ผู้เป็นบุตร เตะ ของท่าน อมฺหิ ย่อมเป็น ดังนี้,
 โส พุราหฺมโณ อ.พราหมณ์นั้น ปุจฺฉิสฺสติ จักถาม ว่า ตฺวํ อ.ท่าน นิพฺพตฺโต ‘ตเป็นผู้บังเกิด
 แล้ว กุหิ จาเน ในที่ไหน อสิ ย่อมเป็น ดังนี้, เทวปฺตฺโต อ.เทพบุตร อาจิกฺขิสฺสติ จักกล่าว ว่า
 อหํ อ.เรา นิพฺพตฺโต เป็นผู้บังเกิดแล้ว ดาวดีสทฺวเน ในภพชื่อว่าดาวคิงส์ อมฺหิ ย่อมเป็น ดังนี้
 , วจเณ ครั้นเมื่อคำ ว่า ตฺวํ อ.ท่าน กตฺวา กระทำแล้ว ก็ กมฺมํ ซึ่งกรรม อะไร นิพฺพตฺโต เป็น
 ผู้บังเกิดแล้ว ดาวดีสทฺวเน ในภพชื่อว่าดาวคิงส์ อสิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ เตน พุราหฺมณเณน อัน

ทาตุ ฐมม วา โสตุ นาสตุ, อิทานิ เม หตุตาปี อวิชเยยา, อญญ กตตพพ นตฺถิติ
มนเมว ปสาเทสิ.

มาณโว อ.มาณพ ปริวตเตตฺวา นิปฺปนฺโน ว ฐฺนฺอน เป็นไปรอบแล้วเทียว จินฺตเนน
ด้วยความคิด ว่า โอภาโส นาม ชื่อ อ.แสงสว่าง เอโส นั้น ก็ อะไร อิติ ดังนี้ ทิสฺวา เห็นแล้ว
สตฺถาริ สตฺถาริ ซึ่งพระศาสดา จินฺตเตตฺวา คิดแล้วว่า อหิ อ.เรา นิสฺสาย อาศัยแล้ว อนฺธ
พาลปิตร ซึ่งบิดาผู้เป็นอันธพาล น อลตฺถ ไม่ได้ได้แล้ว เพื่ออัน-- อุปสงฺกมิตฺวา เข้าไปเฝ้า
แล้ว พุทฺธ ซึ่งพระพุทธเจ้า เอวรูป ผู้มีอย่างนี้เป็นรูป กาตุ --กระทำ กายเวຍยาวฎฺธิก วา ซึ่ง
กรรมอันประกอบแล้วด้วยความชวนชววยด้วยกายหรือ ทาตุ วา หรือว่า เพื่ออันถวาย ทาน
ซึ่งทาน โสตุ วา หรือว่า เพื่ออันพึง ฐมม ซึ่งธรรม, อิทานิ ในกาลนี้ หตุตาปี แม้ อ.มือ ท.
เม ของเรา อวิชเยยาเป็นสภาพไม่เกื้อกูลแก่วิธี โหนฺติ ย่อมเป็น, กมฺม อ.กรรม อันเรา
กตตพพ พึ่งกระทำ อญญ อื่น นตฺถิ ย่อมไม่มี อิติ ดังนี้ มนฺ ยังใจ เว นั้นเทียว ปสาเทสิ
ให้เลื่อมใสแล้ว ฯ

สตฺถา “อลฺ เอตฺตเกน อิมสฺสาติ ปกฺกามิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา จินฺตเตตฺวา ทรงดำริแล้วว่า อลฺ อ.พอละ อิมสฺส มฺหฺนฺญกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
แก่มาณพชื่อว่ามฺหฺนฺญกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก นี้ ด้วยกรรม เอตฺตเกน มีประมาณเท่านี้ อิติ ดังนี้ ปกฺกามิ เสด็จ
หลีกไปแล้ว ฯ

โส ตถาคเต จกฺขุปลํ วิขหนฺเตยฺว, ปสฺนฺนมนฺ กาลํ กตฺวา สุตฺตปฺปพฺพุโ วิย
เทวโลเก ติสฺโสชนิกเก กนฺกวิมานเ นิพฺพตฺติ.

โส มฺหฺนฺญกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก อ.มาณพชื่อว่ามฺหฺนฺญกฺกฺกฺกฺกฺกฺก นั้น, ตถาคเต ครั้นเมื่อพระตถาคตเจ้า วิขหน
เต ทรงละอยู่ จกฺขุปลํ ซึ่งคลองแห่งจักษุ เว นั้นเทียว, ปสฺนฺนมนฺ ผู้มีใจเลื่อมใสแล้ว กตฺวา
กระทำแล้ว กาลํ ซึ่งกาละ สุตฺตปฺปพฺพุโ วิย เป็นผู้ราวกะว่าหลับแล้วและตื่นขึ้นแล้ว หุตฺวา
เป็น นิพฺพตฺติ บังเกิดแล้ว กนฺกวิมาน ในวิมานอันเป็นวิหารแห่งทอง ติสฺโสชนิกเก อัน
ประกอบแล้วด้วยโชนสามสิบ เทวโลเก ในเทวโลก ฯ

พฺราหฺมโณปิสฺส สรีริ ฌาเปตฺวา อาพาหเน โรทนปฺรายโน อโหสิ,

พฺราหฺมโณปิ แม้ อ.พราหมณ์ สรีริ ยังสรีระ อสฺส ปุตุตฺตฺส ของบุตรนั้น ฌาเปตฺวา ให้
ไหม้แล้ว โรทนปฺรายโน เป็นผู้มื่ออันร้องไห้เป็นที่ไปในเบื้องหน้า อโหสิ ได้เป็นแล้ว อาพาหเน
ในป่าช้า ฯ

เทวสิกข์ อาพาหน์ คนุตวา โรทติ “กหํ เอกปุตฺตก, กหํ เอกปุตฺตกาติ.

โส พุราหุมน โอ.พราหมณ์นั้น คนุตวา ไปแล้ว อาพาหน์ สู้ป่าช้า เทวสิกข์ ทุก ๆ วัน อาห กล่าวแล้วว่า เอกปุตฺตก เนาะลูกน้อยคนเดียว ตูว์ อ.เจ้า คจจติ ย่อมไป กหํ จาเน ในที่ ไหน, เอกปุตฺตก เนาะลูกน้อยคนเดียว ตูว์ อ.เจ้าย่อมไป กหํ จาเน ในที่ ไหน อิติ ดังนี้ โรทติ ย่อมร้องไห้ ๆ

เทวปุตฺโตปิ อตฺตโน สมฺปตฺติ โอลฺเกตุวา “เกณ กมฺเมน ลทฺฐาติ อุปฺชาเรนฺโต

**“สตฺถริ มโนปฺสาเทนาคิ ฌตฺวา “อัยํ พุราหุมน มม อผาสูกกาเล เกสขฺชํ อกา
เรตุวา อิทานิ อาพาหน์ คนุตวา โรทติ; วิปฺปการปฺปตฺตเมตํ กาคฺตุ ฆฏฺฐติติ มฏฺฐ
กฺขณฺทลิวณฺณคนุตวา อาพาหนสฺสาวิหฺวเร พาหา ปคฺคยฺห โรทฺทโนโต อฏฺฐาสฺสิ.**

เทวปุตฺโตปิ แม้ อ.เทพบุตร โอลฺเกตุวา แลดูแล้ว สมฺปตฺติ ซึ่งสมบัติ อตฺตโน ของตน อุปฺชาเรนฺโต ใคร่ครวญอยู่ ว่า อัยํ สมฺปตฺติ อ.สมบัตินี้ เม อันเรา ลทฺฐา ได้แล้ว กมฺเมน ด้วย กรรม เกณ อะไร อิติ ดังนี้ ฌตฺวา รู้แล้วว่า อัยํ สมฺปตฺติ อ.สมบัตินี้ เม อันเรา ลทฺฐา ได้ แล้ว มโนปฺสาเทน ด้วยความเลื่อมใสแห่งใจ สตฺถริ ในพระศาสดา อิติ ดังนี้ จินฺเตตุวา คิด แล้ว ว่า พุราหุมน โอ.พราหมณ์นี้ อกาเรตุวา ไม่-- ยังหมอ --ให้กระทำแล้ว เกสขฺชํ ซึ่งยา อผาสูกกาเล ในกาล-- มม แห่งเรา --ไม่มีความสำราญ คนุตวา ไปแล้ว อาพาหน์ สู้ป่าช้า โรทติ ย่อมร้องไห้ อิทานิ ในกาลนี้; อ.อัน-- อันเรา กาคฺตุ --กระทำ เอาต์ พุราหุมน ซึ่ง พราหมณ์นั้น วิปฺปการปฺปตฺต ให้เป็น ผู้ถึงแล้ว ซึ่งประการอันแปลก ฆฏฺฐติ ย่อมควร อิติ ดังนี้ อาคนุตวา มาแล้ว มฏฺฐกฺขณฺทลิวณฺณด้วยเพศแห่งมานพชื่อว่า มฏฺฐกฺขณฺทลฺลี ปคฺคยฺห อฏฺฐาสฺสิ ได้ยื่นประคองแล้ว พาหา ซึ่งแขน ท. โรทฺทโนโต ร้องไห้อยู่แล้ว อวิหฺวเร ในที่อันไม่ไกล อาพาหนสฺส แห่งป่าช้า ๆ

พุราหุมน ตํ ทิสฺวา “อหํ ตาว ปุตฺตโสเกณ โรทามิ, เอส กิมตฺถํ โรทติ; ปุจฺฉิสฺ

สามิ นนฺติ ปุจฺฉนฺโต อิมํ คาคฺมาห

พุราหุมน โอ.พราหมณ์ ทิสฺวา เห็นแล้ว ตํ ซึ่งเทพบุตรนั้น จินฺเตตุวา คิดแล้ว ว่า อหํ อ.เรา โรทามิ ร้องไห้อยู่ ปุตฺตโสเกณ เพราะความโศกเพราะบุตร ก่อน. เอส มานโว อ. มานพนั้น โรทติ ร้องไห้อยู่ ก็ อตฺถํ เพื่อประโยชน์อะไร; อหํ อ.เรา ปุจฺฉิสฺสามิ จักถาม ซึ่ง มานพนั้น อิติ ดังนี้ ปุจฺฉนฺโต เมื่อถาม อาห กล่าวแล้ว อิมํ คาคํ ซึ่งคาคานี้ ว่า

“อลฺลภฺกโต มฏฺฐกฺขณฺทลฺลี

มาลาภารี หริจนฺตฺนุสฺสโต,

พาหา ปคฺคยฺห กนฺทลฺลิตฺ

วนมฺขณฺณ กิ ทุกฺขิโต ตฺวนฺตฺ

ตฺวํ อ.ท่าน อลงฺกโต ผู้อันบุคคลกระทำให้ออแล้ว มณฺจฺรณฺทลฺลิตฺ ผู้มีคัมภีร์อันเกลี้ยง มาลา
ภารี ผู้มีภาระคือระเบียบ หริจนฺตฺนุสฺสโต ผู้มีกายหนาขึ้นด้วยจันทน์เหลือง, ปคฺคยฺห ประคอง
แล้ว พาหา ซึ่งแขน ท. กนฺทลฺลิตฺรํการณอยู่ วนมฺขณฺณ ในท่ามกลางแห่งป่า ตฺวํ อ.ท่าน ทุกฺขิ
โต เป็นผู้ถึงแล้ว ซึ่งความทุกข์ อติ ย่อมเป็น กสฺมา เพราะเหตุอะไร อิติ ดังนี้ ฯ

โส อาห

โส เทวปฺตฺโต อ.เทพบุตรนั้น กล่าวแล้วว่า

“โสวณฺณมโย ปภสฺสโร

อุปฺปนฺโน รตฺตปฺลวฺโห มม,

ตสฺส จกฺกยฺกํ น วิญฺญามิ

เตน ทุกฺขเณ ชหิสุตฺตมฺมํ ชีวิตฺตมฺมํ.

รตฺตปฺลวฺโห อ.เรือนแห่งรถ โสวณฺณมโย อันสำเร็จแล้วด้วยทอง ปภสฺสโร อันเป็นแดนส
รํานออกแห่งรัศมี อุปฺปนฺโน เกิดขึ้นแล้ว มม, แก่ข้าพเจ้า, อหํ อ.ข้าพเจ้า น วิญฺญามิ ย่อมไม่
ประสพ จกฺกยฺกํ ซึ่งคู่แห่งล้อ ตสฺส รตฺตปฺลวฺโห รตฺตปฺลวฺโห แห่งเรือนแห่งรถนั้น อหํ อ.ข้าพเจ้า ชหิสุตฺต
มฺมํ จักละ ชีวิตํ ซึ่งชีวิต เตน ทุกฺขเณ เพราะความทุกข์นั้น อิติ ดังนี้ ฯ

อถ นํ พุราหฺมโณ อาห

อถ ครั้งนั้น พุราหฺมโณ อ.พราหมณ์ อาห กล่าวแล้ว นํ เทวปฺตฺโต กะเทพบุตรนั้น ว่า

“โสวณฺณมโย มณฺนิมโย

โลหฺมโย อถ รูปียมโย

อาจิกฺข เม ภทฺตมฺมาณว,

จกฺกยฺกํ ปฏฺฐิตาภยา มิ เตติ.

มาณว คุณก่อนมาณพผู้เจริญ ตฺวํ อ.ท่าน อาจิกฺข จงบอก จกฺกยฺกํ ซึ่งคู่แห่งล้อ
โสวณฺณมโย อันสำเร็จแล้วด้วยทอง วา หรือ อุทาหฺ มณฺนิมโย หรือว่าอันสำเร็จแล้วด้วยแก้วมณี
โลหฺมโย วา อันสำเร็จแล้วด้วยโลหะหรือ รูปียมโย วา หรือว่า อันสำเร็จแล้วด้วยรูปียะ เม แก่
เรา, อหํ อ.เรา เตะ จะยังท่าน ปฏฺฐิตาภยา มิ ให้ได้เฉพาะ จกฺกยฺกํ ซึ่งคู่แห่งล้อ อิติ ดังนี้ ฯ

ตํ สุตวา “อํ ปุตุตตสฺส เกสขฺชํ อกตฺวา ปุตุตตปฏฺฐูปกํ มํ ทิสฺวา โรทฺหโต
‘สฺวณฺณทิมยํ รตฺตจุกํ กโรมีติ วทติ; โหตุ, นิคฺคณฺหิสฺสามิ นนฺติ จินฺตฺเตตฺวา
“กั๊วมฺหนฺตํ เม จกฺกยฺกํ กริสฺสสีติ วตฺวา “ยววมฺหนฺตํ อากฺขฺขสีติ วุตฺเต,

มาณโว อ.มาณพ สุตวา ฟังแล้ว ตํ วจัน ซึ่งคำนั้น จินตฺเตตฺวา คิดแล้วว่า อํ พุราหุณ
โณ อ.พราหมณ์นี้ ออกตฺวา ไม่กระทำแล้ว เกสขฺชํ ซึ่งยา ปุตุตตสฺส แก่บุตร ทิสฺวา เห็นแล้ว มํ
ซึ่งเรา ปุตุตตปฏฺฐูปกํ ผู้มีรูปเปรียบด้วยบุตร โรทฺหโต ร้องให้อยู่ วทติ ย่อมกล่าวว่า อหํ อ.เรา
กโรมิ จะกระทำ รตฺตจุกํ ซึ่งล้อแห่งรถ สฺวณฺณทิมยํ อันสำเร็จแล้วด้วยรัตนะมีทองเป็นต้น
ดังนี้; กณํ อ.อันกล่าว เอรํ อย่างนั้น โหตุ จงมีเถิด, อหํ อ.เรา นิคฺคณฺหิสฺสามิ จักข่ม นํ พุ
ราหุณฺณ ซึ่งพราหมณ์นั้น อิติ ดังนี้ วตฺวา กล่าวแล้วว่า ตวํ อ.ท่าน กริสฺสสีติ จักกระทำ จกฺก
ยฺกํ ซึ่งคู่แห่งล้อ กั๊วมฺหนฺตํ อันไหนเลยเพียงไร เม แก่ข้าพเจ้า อิติ ดังนี้ วจเน ครั้นเมื่อคำว่า ตวํ
อ.ท่าน อากฺขฺขสีติ ย่อมหวัง จกฺกยฺกํ ซึ่งคู่แห่งล้อ ยววมฺหนฺตํ อันไหนเลยเพียงใด อหํ อ.เรา
กริสฺสสามิ จักกระทำ จกฺกยฺกํ ซึ่งคู่แห่งล้อ ตววมฺหนฺตํ อันไหนเลยเพียงนั้น เตะ แก่ท่าน อิติ ดังนี้
เตน พราหุณฺณณ อันพราหมณ์นั้น วุตฺเต กล่าวแล้ว, อาห กล่าวแล้ว ว่า

“จฺนฺตฺตฺริเยหิ เม อตฺถโ, เตะ เม เทหิตฺติ ยาจิโต

โส มาณโว ตสฺส ปาวทิ

“จฺนฺตฺตฺริยา อุกฺกยฺตฺตฺถ ภาตโร,

โสวณฺณมโย รโธ มม

เตน จกฺกยฺเคน โสภตฺติ.

อตฺถโ อ.ความต้องการ จฺนฺตฺตฺริเยหิ ด้วยพระจันทร์และพระอาทิตย์ท. โหติ ย่อมมี เม
แก่ข้าพเจ้า, ตวํ อ.ท่าน ผู้-- เม อันข้าพเจ้า ยาจิโต --ขอแล้ว เทหิ ขอจงให้ เตะ จฺนฺตฺตฺริเย ซึ่ง
พระจันทร์และพระอาทิตย์ท. เหล่านั้น เม แก่ข้าพเจ้า อิติ ดังนี้ โส มาณโว อ.มาณพนั้น
ปาวทิ ได้กล่าวมาแล้ว ตสฺส พุราหุณฺณสฺส แก่พราหมณ์นั้น ว่า จฺนฺตฺตฺริยา อ.พระจันทร์และ
พระอาทิตย์ท. ภาตโร เป็นพี่น้องกัน โหนฺติ ย่อมเป็น อุกฺกยฺตฺตฺถ วิธยา ในวิธีทั้งสอง, รโธ อ.
รถ มมของข้าพเจ้า โสวณฺณมโย อันสำเร็จแล้วด้วยทอง โสภติ จะงาม เตะ จกฺกยฺเคน ด้วยคู่
แห่งล้อนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

อถ นํ พุราหุณฺโณ อาห

อถ ครั้งนั้น พุราหุณฺโณ อ.พราหมณ์ อาห กล่าวแล้ว นํ มาณโว กะมาณพนั้น ว่า

“พาโล โข ตุมสสิ มาณว,
โย ตุํ ปตฺถยเส อปตฺถิยํ,
มณฺหามิ มริสฺสสสิ,
น หิ ตุํ ลจฺจนฺสสิ จนฺทสฺสุริเยติ.

มาณว คู่ก่อนมานพ โย ตูว์ อ.ท่านใด ปตฺถยเส ปรรณนาอยู่ อปฺตฺธิยั ซึ่งวัดอุธัน
 บุคคลไม่พึงปรารณา โส ตูว์ อ.ท่าน นั้น พาโล โข เป็นคนพาลแล อสิ ย่อมเป็น, อหิ อ.เรา
 มนฺธฺวามิ ย่อมสำคัญ ว่า ตูว์ อ.ท่าน มริสฺสฺสฺติ จักตาย ดังนี้, หิ เพราะว่า ตูว์ อ.ท่าน น ลจฺจฺสฺติ
 จักไม่ได้ จนฺทฺสุริเย ซึ่งพระจันทร์และพระอาทิตย์ท. อิตฺติ ดังนี้ ฯ

อด นั มาณโว “กั ปน ปญายมานสฺสตถาย โรทนฺโต พาลโ หิติ, อุทาทุ อปญาย
มานสฺสาติ วตวา

อด ครั้งนั้น มาณโว อ.มาณพ วตฺวา กล่าวแล้ว นํ พุราหมณฺ กะพราหมณฺนั้น ว่า ปน ก็ ปุคฺคโล อ.บุคฺคล โรทฺหโต ร้องไห้อยู่ ปล่อยนายมานสฺตฺตถาย เพื่อประโยชน์แก่วัตถุอัน ปรากฏอยู่ พาโล เป็นคนพาล โหติ ย่อมเป็น ก็ หรือ อุทาหุ หรือว่า ปุคฺคโล อ.บุคฺคล โรทฺหโต ร้องไห้อยู่ ปล่อยนายมานสฺตฺ เพื่อประโยชน์แก่วัตถุ อันไม่ปรากฏอยู่ พาโล เป็นคนพาล โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ อาห กล่าวแล้วว่า

“คมนาคนปี ทิสฺสติ,
วณฺณชาตุ อุกฺกตฺต วียิยา,
เปโต กาลกโต น ทิสฺสติ
เก นีธ กนฺทตํ พาลยตโรติ.

คมนาคนปี แม้อ.การไปและการมา วณธธาตุ ปี แม้อ.ธาตุคือรัศมี จนทสุริยาน
 แห่งพระจันทร์และพระอาทิตย์ ท. ทิสฺตติ ย่อมปรากฏ อุภยตฺถ วิธยา ในวิธทั้งสอง, กาลกโต
 อ.บุคคลผู้มีการะอันกระทำแล้ว เปโต ผู้ละไปแล้ว น ทิสฺตติ ย่อมไม่ปรากฏ แห่งเรา ท.--
 กนฺทต ผู้คร่ำครวณอยู่ อธิ จาเน ในที่นี้ --หนา เก อ.ใคร พาลยฺตโร เป็นผู้มีความเป็นแห่งคน
 พาลกว่า โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

คำ สุตฺวา พุราหมโณ “ยฺยตํ เอส วทิตฺติ สลฺลภเขตฺวา
 “สจฺจํ โข วเทสิ มาณว
 อหเมว กนทํ พาลยตโร

จนฺทํ วิย ทารโก รุทํ

ปฺตุตํ กาลกตาทิปฺตุณฺนติ

วตุวา ตสฺส กถาย นิสุโสโก หุตฺวา มาณวสฺส ฤดี กโรนฺโต อีมา คาคา อภาสี

พฺราหฺมโณ อ.พราหมณ์ สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ วจนํ ซึ่งคำนั้น สลุลฺลฺกฺเขตฺวากำหนดแล้วว่า
เอโส มาณโว อ.มาณพนฺนํ วทติ ย่อมกล่าว วจนํ ซึ่งคำ ยุตฺตํ อันควรแล้ว อิติ ดังนี้ กล่าว
แล้ว ว่า

มาณว คุณก่อนมาณพ ตฺวํ อ.ท่าน วเทสิ กล่าวแล้ว สจฺจํ โข ซึ่งคำจริงแล แห่งเรา ท.
กนฺทํ ผู้คร่ำครวณอยู่ หนา อหํ เหว อ.เรา นั้นเทียว พาลฺยตโรเป็นผู้มีความเป็นแห่งคนพาล
กว่า อมฺหิ ย่อมเป็น อหํ อ.เรา อภิปฺตุณฺยํ ปรารธนาเฉพาะอยู่ ปฺตุตํ ซึ่งบุตร กาลกตา ผู้มีกา
ละอันกระทำแล้ว ทารโก วิย ราวกะ อ.เด็ก รุทํ ร้องให้ถึงอยู่ จนฺทํ ซึ่งพระจันทร์ อิติ ดังนี้
ฯ นิสุโสโก เป็นผู้มีความเศร้าโศกออกแล้ว กถาย เพราะวาจาเป็นเครื่องกล่าว ตสฺส มาณวสฺส
ของมาณพนฺนํ หุตฺวา เป็น กโรนฺโต เมื่อกระทำ ฤดี ซึ่งการชมเชย มาณวสฺส แก่มาณพ อภาสี
ได้กล่าวแล้ว อีมา คาคา ซึ่งคาคา ท. เหล่านี้ว่า

“อาทิตฺตํ วต มํ สนฺตํ ฆตฺติตฺตํ ปาวกํ
วารินา วิย โอสฺสิณฺจํ, สพฺพํ นิพฺพพาปเย ทรํ,
อพฺพุทฺธิ วต เม สลฺลํ โสภํ หทยนิสฺสุตฺตํ,
โย เม โสภปรตฺตสฺส ปฺตุตฺตโสภํ อปานฺนํ;
สุวาทํ อพฺพุทฺทฺทสฺสโลสมิ สิตฺติภูโตสมิ นิพฺพุโต,
น โสจามิ, น โรทามิ ตว สุตฺวาน มาณวาติ.

ตฺวํ อ.ท่าน โอสฺสิณฺจํ รดลงอยู่ มํ ซึ่งข้าพเจ้า อาทิตฺตํ วต เป็นผู้อันไฟติดทั่วแล้วหนอ
สนฺตํ มีอยู่ ราวกะ ปฺตุคฺคโล อ.บุคคล โอสฺสิณฺจํ รดลงอยู่ ปาวกํ ซึ่งไฟผู้ชำระ ฆตฺติตฺตํ ว อัน
บุคคลตรดแล้ว ด้วยเปรียงเทียว วารินา ด้วยน้ำ ทรํ ยังความกระวนกระวาย สพฺพํ ทั้งปวง นิพ
พพาปเย ให้ดับแล้ว, โย ตฺวํ อ.ท่าน ใด อปานฺนํ ได้บรรเทาไปปราศแล้ว ปฺตุตฺตโสภํ ซึ่งความ
เศร้าโศกเพราะบุตร เม แห่งข้าพเจ้า โสภปรตฺตสฺส ผู้มีความเศร้าโศกอันไปแล้วในเบื้องหน้า;
โส ตฺวํ อ.ท่านนั้น อพฺพุทฺธิ วต ถอนขึ้นแล้วหนอ สลฺลํ ซึ่งลูกสร โสภํ ก็คือความเศร้าโศก หทย
นิสฺสุตฺตํ อันอาศัยแล้ว ซึ่งหทัย เม ของข้าพเจ้า, โส อหํ อ.ข้าพเจ้านั้น อพฺพุทฺทฺทสฺสโล เป็นผู้
ลูกสรอันถอนขึ้นแล้ว อสฺมิ ย่อมเป็น อหํ อ.ข้าพเจ้า สิตฺติภูโต เป็นผู้เย็นเป็นแล้ว นิพฺพุโต เป็น

ผู้ดับแล้ว อสุมิ ย่อมเป็น, มาณว คู่ก่อนมาณพ อหิ อ.ข้าพเจ้า น โสจามิ ย่อมไม่เศร้าโศก, น
โรทามิ ย่อมไม่ร้องไห้ สุตวาน เพราะฟัง วจนฺ ซึ่งคำ ทว ของท่าน อิติ ดังนี้ ฯ

อด นั “โก นาม ตวนฺติ ปุจฺจนฺโต

อด ครั้งนั้น พุราหุมนฺ อ.พราหมณ์ ปุจฺจนฺโต เมื่อถาม นั มาณว ซึ่งมาณพนฺ นั้น ว่า ตว
อ.ท่าน โก นาม ชื่อ เป็นใคร อสิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ อาห กล่าวแล้วว่า

“เทวตา นฺสิ กนฺธพฺโพ อาทฺย สกฺโก ปฺริณฺทโท,

โก วา ตวํ กสฺส วา ปฺตุโต ? ถํ ชาเนมฺมํ ตํ มยฺนฺติ.

ตวํ อ.ท่าน เทวตา เป็นเทวตา นฺสิ หรือหนอ อาทฺย หรือว่า กนฺธพฺโพ เป็นคนธรรมดา อา
ทฺย หรือว่าสกฺโก เป็นท้าวสักกะ ปฺริณฺทโท ผู้ให้ซึ่งทานในก่อน อสิ ย่อมเป็น, ตวํ อ.ท่าน โก
วา เป็นใครหรือ วา หรือว่า ปฺตุโต เป็นบุตร กสฺส ของใคร อสิ ย่อมเป็น ฯ ? มยฺ อ.เราท.
ชาเนมฺมํ ฟังรู้ ตํ ซึ่งท่าน ถํ อย่างไร อิติ ดังนี้ ฯ

อดสฺส มาณโว

“ยญฺจ กนฺทลฺลํ ยญฺจ โรทลฺลํ

ปฺตุตํ อาพาหเน สยํ ททิตฺวา;

สุวาทํ กุสฺลํ กริตฺวาน กมฺมํ

ติทฺธานํ สหพฺยตํ ปฺตุโตติ อาจิกฺขิ.

อด ครั้งนั้น มาณโว อ.มาณพ อาจิกฺขิ บอกแล้ว ตสฺส พุราหุมนฺสฺส แก่พราหมณ์นั้น
ว่า

ตวํ อ.ท่าน ททิตฺวา เผลแล้ว ปฺตุตํ ซึ่งบุตร อาพาหเน ในป่าช้า สยํ เอง กนฺทลฺลํ ย่อม
คร่ำครวณถึง ปฺตุตํ ซึ่งบุตร ยํ จ ใดด้วย โรทลฺลํ ย่อมร้องไห้ถึง ปฺตุตํ ซึ่งบุตร ยํ จ ใดด้วย;
อหิ อ.ข้าพเจ้า คือ โส ปฺตุโต อ.บุตรนั้น กริตฺวาน กระทำแล้ว กมฺมํซึ่งกรรม กุสฺลํ อันเป็น
กุศล ปฺตุโต เป็นผู้ถึงแล้ว สหพฺยตํ ซึ่งความเป็นแห่งบุคคลผู้เที่ยวไปพร้อมกัน เทวตานํ แห่ง
เทวตา ท. ติทฺธานํ ผู้อยู่ในชั้นไตรทศ อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

พุราหุมนฺ อาห

“อปฺป วา พหุ วา นาทฺตสาม

ทานํ ททนฺตสฺส สเก อคฺคาเร,

อุโปสถกมฺมํ วา ตาทิสํ,

เกน กมฺเมน คโตสิ เทวโลกนฺติ.

พฺราหฺมโณ อ.พราหมณ์ อาห กล่าวแล้ว ว่า

เต เมื่อท่าน ททฺตสฺส ถวายอยู่ ท่าน ซึ่งท่าน อปฺป วา อันน้อยหรือ พหุ วา หรือว่า
อันมาก อคาเร ในเรือน สเก อันเป็นของตน วา หรือ วา หรือว่า กระทำอยู่ อุโปสถกมฺม ซึ่ง
กรรมคืออุโบสถ ตาทิสฺ อันเช่นนั้น, มยฺ อหฺ อ.เราท. น อทุกทสาม ย่อมไม่เห็น, ตฺวฺ อ.ท่าน
คโต เป็นผู้ไปแล้ว เทวโลกํ สู่เทวโลก อสิ ย่อมเป็น เกน กมฺเมน เพราะกรรม อะไร อิติ
ดังนี้ ฯ

มาณโว อาห

“อาพาธโกหํ ทฺวฺจฺจิโต คีลาโน

อาตุรฺรโปมฺหิ สเก นิเวสเน,

พฺพุทฺธํ วิคฺตรขํ วิติณฺณกฺขํ

อทุกทจฺจิ สุกตํ โอนมปฺลฺลํ;

สฺวาทํ มุทิตมโน ปสนฺนจิตฺโต

อณฺชลิ อกริ ตถาคตสฺส

ตาทํ กุสลํ กริตฺวาน กมฺมํ

ติทฺธานํ สหพฺยตํ ปตฺโตติ.

มาณโว อ.มาณพ อาหกล่าวแล้ว ว่า

อหฺ อ.ข้าพเจ้า อาพาธโก เป็นผู้มิอาพาธ ทฺวฺจฺจิโต เป็นผู้ถึงแล้วซึ่งความลำบาก คีลาโน
เป็นคนไข้ อาตุรฺรโปเป็นผู้มีรูปอันกระสับกระส่าย นิเวสเน ในที่เป็นที่อยู สเก อันเป็นของตน
อมฺหิ ย่อมเป็น, อหฺ อ.ข้าพเจ้า อทุกทจฺจิ ได้เห็นแล้ว พฺพุทฺธํ ซึ่งพระพุทฺธเจ้า วิคฺตรขํ ผู้มีกิเลส
เพียงดังฐลิไปปราศแล้ว วิติณฺณกฺขํ ผู้มีความสงัดอันข้ามวิเศษแล้ว สุกตํ ผู้เสด็จไปดีแล้ว
โอนมปฺลฺลํ ผู้มีพระปณฺหาอันไม่ทรม; โส อหฺ อ.ข้าพเจ้านั้น มุทิตมโน ผู้มีใจอันบันเทิงแล้ว
ปสนฺนจิตฺโตผู้มีจิตอันเลื่อมใสแล้ว อกริ ได้กระทำแล้ว อณฺชลิ ซึ่งอณฺชลิ ตถาคตสฺส แก่พระ
ตถาคตเจ้า อหฺ อ.ข้าพเจ้า กริตฺวาน ครั้นกระทำแล้ว กมฺมํ ซึ่งกรรม กุสลํ อันเป็นกุศล ตํ นั้น
ปตฺโต เป็นผู้ถึงแล้ว สหพฺยตํ ซึ่งความเป็นแห่งบุคคลผู้เที่ยวไปพร้อมกัน เทวตานํ แห่งเทวดา
ท. ติทฺธานํ ผู้อยู่ในชั้นไตรทศ อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

ตสฺมี กถเณเต กถเณเตยว, พฺราหฺมณฺสฺส สกฺลสฺสิริํ ปิติยา ปฺริบฺบิ.

ตสุมี มาณวสุมี ครั้นเมื่อมาณพนั้น กเถนุเต กล่าวอยู่ กเถนุเต กล่าวอยู่ เอว นั้นเทียว,
สกลสรีร อ.สรีระทั้งสิ้น พุราหุมนสุส ของพราหมณ์ ปริปุริ เต็มรอบแล้ว ปิตยา ด้วยปิตี ฯ

โส นํ ปิตี ปเวเทนุโต

โส พุราหุมนุ อ.พราหมณ์นั้น ปเวเทนุโต เมื่อยังบุคคลให้รู้ทั่ว นํ ปิตี ซึ่งปิตินั้น อาห
กล่าวแล้วว่า

“อจุลริย์ วต อพฺภุตํ,

อณฺชลิกมฺมสุส อยมีทิส วิปาโก.

อหฺปิ มุทิตมโน ปสนฺนจิตฺโต,

อชฺเชว พุทฺธํ สรณํ วชามีติ อาห.

วตฺถุ อ.เรื่อง อจุลริย์ วต นำอัสจรรย หนอ อพฺภุตํ ไม่เคยมีแล้ว, วิปาโก อ.วิบาก
อณฺชลิกมฺมสุส แห่งการกระทำซึ่งอณฺชลิ อยู่ นี้ อิทิส เป็นเช่นนี้ โหติ ย่อมเป็น, อหฺปิ แม้ อ.
ข้าพเจ้า มุทิตมโน ผู้มีใจอันบันเทิงแล้ว ปสนฺนจิตฺโต ผู้มีจิตอันเลื่อมใสแล้ว วชามี จะขอถึง
พุทฺธํ ซึ่งพระพุทฺธเจ้า สรณํ ว่า สรณํ เป็นสรณะ อชฺช ในวันนี้ เอว นั้นเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

อถ นํ มาณโว

อถ ครั้งนั้น มาณโว.माणพ อาห กล่าวแล้ว นํ พุราหุมนุ กะพราหมณ์นั้นว่า

“อชฺเชว พุทฺธํ สรณํ วชาหิ,

ธมฺมณฺจ สงฺฆณฺจ ปสนฺนจิตฺโต,

ตถเว ลิกฺขาปทานิ ปญฺจ

อชฺชตฺตมุคฺคานิ สมาทิสฺสุ.

ตฺวํ อ.ท่าน ปสนฺนจิตฺโต ผู้มีจิตอันเลื่อมใสแล้ว วชาหิ จงถึง พุทฺธํ จ ซึ่งพระพุทฺธเจ้า
ด้วย ธมฺมํ จ ซึ่งพระธรรมด้วย สงฺฆํ จ ซึ่งพระสงฆ์ด้วย ว่า สรณํ เป็นสรณะ อชฺช เอว ใน
วันนี้ นั้นเทียว, ตฺวํ อ.ท่าน สมาทิสฺสุ จงสมาทาน ลิกฺขาปทานิ ซึ่งลิกขาบท ท. ปญฺจ ๕
อชฺชตฺตมุคฺคานิ กระทำให้เป็นของขาดและทำลายแล้ว น หามีได้ อย่างนั้น เอว นั้นเทียว ฯ

ปาณาติปาตา วิรมฺมสุ จิปร,

โลเก อทินฺนํ ปริวชฺชยฺสุ,

อมชฺชโป, โน จ มุสา ภณฺหา,

สเกน ทาเรน จ โหหิ ตฺถุโสติ อาห.

ตฺวํ อ.ท่าน วิรมสฺส จงเว้น ปาณาติปาตา จากการยังสัตว์มีลมปราณให้ตกลงไป จิปรูป
พลันด้วย, ปริวชฺชยสฺส จงเว้นรอบ อทินฺนํ ซึ่งวัตถุอันเจ้าของไม่ให้แล้ว โลก จ ในโลกด้วย,
อมชฺชโป เป็นผู้ไม่ดื่มซึ่งน้ำเมา โหหิ จ จงเป็น ด้วย, โน มุสา จ จงไม่กล่าวเท็จด้วย, ตฺถุโธ
เป็นผู้ยินดีแล้ว ทาเรน ด้วยทาระ สเกน ผู้เป็นของตน โหหิ จ จงเป็นด้วย อิติ ดังนี้ ฯ

โส “สาธุติ สมฺปฏฺิจฺจิตฺวา อิมา คาถา อภาสี

โส พุราหุมนํ อ.พราหมณ์นั้น สมฺปฏฺิจฺจิตฺวา รับพร้อมแล้วว่า สาธุ อ.ดีละ อิติ ดังนี้
อภาสีได้กล่าวแล้ว อิมา คาถา ซึ่งคาถา ท. เหล่านี้ว่า

“อตุลกาโมลฺลํ เม ยกุชํ หิตกาโมลฺลํ เทวเต,
กโรมิ ตฺยํ วจํ ตฺวเมว อจฺริโย มม
อุเปมิ สรณํ พุทฺธํ ธรรมญฺจาปี อนุตฺตรํ
สงฺฆญฺจ นรเทวสฺส จจฺฉามิ สรณํ อหํ.

ปาณาติปาตา วิรมามิ จิปรูป,
โลก อทินฺนํ ปริวชฺชยามิ
อมชฺชโป, โน จ มุสา ภณามิ,
สเกน ทาเรน จ โหมิ ตฺถุโธติ.

ยกุชํ คุณ่อนยักษ์ ตฺวํ อ.ท่าน อตุลกาโม เป็นผู้ใคร่ซึ่งประโยชน์ มยุหํ แก่ข้าพเจ้า อติ
ย่อมเป็น เทวเต คุณ่อนเทวดา ตฺวํ อ.ท่าน หิตกาโม เป็นผู้ใคร่ซึ่งความเกื้อกูล เม แก่ข้าพเจ้า
อติ ย่อมเป็น, อหํ อ.ข้าพเจ้า กโรมิ จะกระทำ วจํ ซึ่งคำ ตฺยํ ของท่าน ตฺวํ อ.ท่าน อจฺริ
โย เป็นอาจารย์ มม ของข้าพเจ้า อติ ย่อมเป็น อหํ อ.ข้าพเจ้า อุเปมิ จะเข้าถึง พุทฺธํ ซึ่ง
พระพุทธเจ้า สรณํ ว่าเป็นสรณะด้วย อหํ อ.ข้าพเจ้า อุเปมิ จะเข้าถึง ธรรมํ ปิ แม้ซึ่งพระธรรม
อนุตฺตรอันยอดเยี่ยม สรณํ สรณํ ว่าเป็นสรณะด้วย อหํ อ.ข้าพเจ้า จจฺฉามิ จะถึง สงฺฆํ จ ซึ่ง
พระสงฆ์ พุทฺธสฺส ของพระพุทธเจ้า นรเทวสฺส ผู้เป็นเทพแห่งนระ สรณํ ว่าเป็นสรณะด้วย
ฯ

อหํ อ.ข้าพเจ้า วิรมามิ จะเว้น ปาณาติปาตา จากการยังสัตว์มีลมปราณให้ตกลงไป
จิปรูป พลันด้วย ปริวชฺชยามิจะเว้นรอบ อทินฺนํ ซึ่งวัตถุอันเจ้าของไม่ให้แล้ว โลก ในโลกด้วย
, อมชฺชโป เป็นผู้ไม่ดื่มซึ่งน้ำเมา โหมิ จะเป็น ด้วย, โน ภณามิ จะไม่กล่าว มุสา จ เท็จ ด้วย
, ตฺถุโธ เป็นผู้ยินดีแล้ว ทาเรน ด้วยทาระ สเกน จ ผู้เป็นของตนจะเป็นด้วย อิติ ดังนี้ ฯ

อด นํ เทวปุตฺโต “พฺราหฺมณฺ ตว เกเห พหุํ ฌนํ อตฺถิ, สตฺถารํ อุปสงฺกมิตฺวา
ทานํ เทหิ ฌมฺมํ สฺสณฺหาหิ, ปญฺหํ ปุจฺฉาหิตี วตฺวา ตตฺถเอวณฺตรชายิ.

อด ครั้งนั้น เทวปุตฺโต อ.เทพบุตร วตฺวา กล่าวแล้ว นํ พฺราหฺมณฺ กะพราหฺมณฺนั้นว่า
พฺราหฺมณฺ คุณก่อนพราหฺมณฺ ฌนํ อ.ทรัพย์ พหุํ มาก อตฺถิ มีอยู่ เกเห ในเรือน ตว ของท่าน ,
ตฺวํ อ.ท่าน อุปสงฺกมิตฺวา เข้าไปเฝ้าแล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา เทหิ จงถวาย ทานํ ซึ่งทาน
สฺสณฺหาหิ จงพึง ฌมฺมํ ซึ่งธรรม, ปุจฺฉาหิ จงทูลถาม ปญฺหํ ซึ่งปัญหา อิติ ดังนี้ อนุตรชายิ
หายไปแล้ว ตตฺถ ฌาเน ในที่นั้น เอว นั้นเทียว ฯ

พฺราหฺมโณปิ เกหํ คนฺตุวา พฺราหฺมณฺ อามนฺเตตฺวา “ภทฺเท อหํ สมณฺ โคตมํ
นิมฺนเตตฺวา ปญฺหํ ปุจฺฉิสฺสํ; สกฺกาโร กโรหิตี วตฺวา วิหารํ คนฺตุวา สตฺถารํ เวน
อภิวาเทตฺวา น ปฏิสันฺถารํ กตฺวา เอกมฺหุตํ จิโต “โก โคตม อธิวาเสหิ เม อชฺช
ตนาย ภตฺตํ สทฺธิ ภิกฺขุสงฺฆเณนาตี อาห.

พฺราหฺมโณปิ แม้ อ.พราหฺมณฺ คนฺตุวา ไปแล้ว เกหํ ผู้เรือน อามนฺเตตฺวา เรียกมาแล้ว
พฺราหฺมณฺ ซึ่งนางพราหฺมณฺ วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า ภทฺเท แนะนำผู้เจริญ อหํ อ.เรา นิมนฺเตตฺวา
ทูลนิมนต์แล้ว สมณฺ โคตมํ ซึ่งพระสมณะผู้โคตม ปุจฺฉิสฺสํ จักทูลถาม ปญฺหํ ซึ่งปัญหา;
ตฺวํ อ.ท่าน กโรหิ จงกระทำ สกฺกาโร ซึ่งสักการะ อิติ ดังนี้ คนฺตุวา ไปแล้ว วิหารํ ผู้วิหาร น
อภิวาเทตฺวา ไม่อภิวาทแล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา เอว นั้นเทียว น กตฺวา ไม่กระทำแล้ว
ปฏิสันฺถารํ ซึ่งปฏิสันถาร จิโต ยืนแล้ว เอกมฺหุตํ ณ ที่สุดแห่งหนึ่ง อาห ทูลแล้วว่า โก โค
ตม ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ตฺวํ อ.พระองค์ สทฺธิ กับ ภิกฺขุสงฺฆเณ ด้วยหมู่แห่งภิกฺขุ ภตฺตํ
ทรงยังภัตร เม ของข้าพระองค์ อธิวาเสหิ จงให้อยู่กับ อชฺชตนาย เพื่อภัตรบริโภคนันใน
วันนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

สตฺถา อธิวาเสสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา นิมนฺตนํ ทรงยังค่านิมนต์ อธิวาเสสิ ให้อยู่กับแล้ว ฯ

โส สตฺถุ อธิวาสนํ วิทิตฺวา เวเคนาคนฺตุวา สกนิเวสเณ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏฺฐิยา
ทาเปสิ.

โส พฺราหฺมโณ อ.พราหฺมณฺนั้น วิทิตฺวา ทราบแล้ว อธิวาสนํ ซึ่งการ-- นิมนฺตนํ ยังค่านิมนต์ --ให้อยู่กับ สตฺถุ แห่งพระศาสดา อาคนฺตุวา มาแล้ว เวเคน โดยเร็ว ปุคฺคํ ยังบุคคล

ปฏียาทาเปติ ให้จัดแจงแล้ว ขาพณีย์ ซึ่งของอันบุคคลพึงเกี่ยว โภชนีย์ ซึ่งของอันบุคคลพึงบริโภค สกนิเวสเน ในนิเวศอันเป็นของตน ฯ

สตถา ภิกขุสงฆปริวูโต ตสฺส เคหํ คนฺตฺวา ปญฺตฺตาสเน นิสิตฺติ.

สตถา อ.พระศาสดา ภิกขุสงฆปริวูโต ผู้อันหมู่แห่งภิกษุแวดล้อมแล้ว คนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว เคหํ ตู้เรือน ตสฺส พุราหุมนฺตฺส ของพราหมณ์นั้น นิสิตฺติ ประทับนั่งแล้ว ปญฺตฺตาสเน บนอาสนะอันบุคคลปูลาดแล้ว ฯ

พุราหุมนฺ สกฺกจฺจํ ปรีวีสฺสิ.

พุราหุมนฺ อ.พราหมณ์ ปรีวีสฺสิ อังคาสแล้ว สกฺกจฺจํ โดยเคารพ ฯ

มหาชฺโน สนฺนิปติ.

มหาชฺโน อ.มหาชน สนฺนิปติ. ประชุมกันแล้ว ฯ

มิจฺฉาทิฏฺฐิเกน กิร ตถาคเต นิมฺนฺตฺเต, เทว ชนกายา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา “อชฺช สมณํ

โคตมํ ปญฺหํ ปุจฺฉาย วิเหจฺยมานํ ปสฺสิสฺสสามาติ สนฺนิปตฺตนฺติ, สมฺมาทิฏฺฐิกา

“อชฺช พุทฺธวีสยํ พุทฺธลฺลิตํ ปสฺสิสฺสสามาติ สนฺนิปตฺตนฺติ.

กิร ได้ยินว่า ตถาคเต ครั้นเมื่อพระตถาคตเจ้า มิจฺฉาทิฏฺฐิเกน อันบุคคลผู้มีความเห็นผิด นิมฺนฺตฺเต ทูลนิมนต์แล้ว, ชนกายา อ.หมู่แห่งชน ท. เทว สอง สนฺนิปตฺตนฺติ ย่อมประชุมกัน: ชนา อ.ชน ท. มิจฺฉาทิฏฺฐิกา ผู้มีความเห็นผิด สนฺนิปตฺตนฺติ ย่อมประชุมกัน จินฺตเนน ด้วยความคิดว่า อชฺช ในวันนี้ มยฺ อ.เรา ท. ปสฺสิสฺสสาม จักเห็น สมณํ โคตมํ ซึ่งพระสมณะผู้ไคดม พุราหุมนฺ ผู้อันพราหมณ์ วิเหจฺยมานํ เบียดเบียนอยู่ ปุจฺฉาย ด้วยการทูลถาม ปญฺหํ ซึ่งปัญหา ดังนี้, ชนา อ.ชน ท. สมฺมาทิฏฺฐิกา ผู้มีความเห็นชอบ สนฺนิปตฺตนฺติ ย่อมประชุมกัน จินฺตเนน ด้วยความคิดว่า อชฺช ในวันนี้ มยฺ อ.เรา ท. ปสฺสิสฺสสาม จักเห็น พุทฺธวีสยํ ซึ่งวิสัยแห่งพระพุทฺธเจ้า พุทฺธลฺลิตํ ซึ่งการเอื้องกรายแห่งพระพุทฺธเจ้า อิติ ดังนี้ ฯ

อถ พุราหุมนฺ กตฺถตฺตกิจฺจํ ตถาคตํ อุปสํกมิตฺวา นีจาสเน นิสินฺโน, ปญฺหํ ปุจฺ

ฉิ “โก โคตม ตุมฺหากํ ทานํ อทฺตฺวา ปุชฺชํ อกฺตฺวา ฐมฺมํ อสฺสฺตฺวา อุปสถวาสํ อว

สิตฺวา เกวลํ มโนปสาทมตฺตเตนฺว สกฺเค นิพฺพตฺตา นาม โหณฺตฺติ.

อถ ครั้งนั้น พุราหุมนฺ อ.พราหมณ์ อุปสํกมิตฺวา เข้าไปเฝ้าแล้ว ตถาคตํ ซึ่งพระตถาคตเจ้า กตฺถตฺตกิจฺจํ ผู้มีกิจด้วยภัตรอันทรงกระทำแล้ว นิสินฺโน นั่งแล้ว นีจาสเน บนอาสนะต่ำ, ปุจฺฉิ ทูลถามแล้ว ปญฺหํ ซึ่งปัญหาว่า โก โคตม ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ชนา อ.

ชน ท. ชื่อว่าเป็นผู้-- อทตฺวา ไม่ถวายแล้ว ทานํ ซึ่งทาน อทตฺวา ไม่กระทำแล้ว ปุชฺ ซึ่งการบูชา ตุมหากํ แก่พระองค์ ท. อสฺสทฺวา ไม่ฟังแล้ว ฐมฺมํ ซึ่งธรรม อวสฺสทฺวา ไม่อยู่แล้ว อุโปสทฺวาสํ อยู่ด้วยสามารถแห่งอุโปสถ นิพฺพตฺตา นาม --บังเกิดแล้ว สตฺเค ในสวรรค์ มโนปสาทมตฺเตน ด้วยเหตุ สักว่าความเลื่อมใสแห่งใจ อย่างเดียว เอว นั้นเทียว โทหนฺติ ย่อมเป็นหรือ ? อิติ ดังนี้ ฯ

“พฺรหฺมณ กสฺมา มํ ปุจฺฉติ, นนฺ เต ปฺตฺเตน มณฺเฑนฺทลฺลิตฺวา มยิ มนํ ปสาเทตฺวา อตฺตโน สตฺเค นิพฺพตฺตาโว กถิตฺติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า พฺรหฺมณ คุณก่อนพราหมณ์ ตฺวํ อ.ท่าน ปุจฺฉติ ย่อมถาม มํ ซึ่งเรา กสฺมา เพราะเหตุไร, นิพฺพตฺตาโว อ.ความที่-- อตฺตโน แห่งตน มนํ เป็นผู้ยังใจ ปสาเทตฺวา ให้เลื่อมใสแล้ว มยิ ในเรา --บังเกิดแล้ว สตฺเค ในสวรรค์ มณฺเฑนฺทลฺลิตฺวา อันมณฺเฑนฺทลฺลิตฺวา ปฺตฺโต ผู้เป็นบุตร เต ของท่าน กถิตฺติ บอกแล้ว เต แก่ท่าน นนฺ มิใช่หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“กทา โภ โคตฺมาติ.

พฺรหฺมณฺ อ.พราหมณ์ ปุจฺฉิ ทูลถามแล้วว่า โภ โคตม ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ นิพฺพตฺตาโว อ.ความที่-- อตฺตโน แห่ง --เป็นผู้บังเกิดแล้ว สตฺเค ในสวรรค์ อันมณฺเฑนฺทลฺลิตฺวา อันมณฺเฑนฺทลฺลิตฺวา กถิตฺติ บอกแล้ว เม แก่ข้าพระองค์ กทา ในกาลไร อิติ ดังนี้ ฯ

“นนฺ ตฺวํ อชฺช สฺสํ คณฺตฺวา กนฺทฺนฺโต อวิหฺเร พหฺวา ปคฺคยฺห กนฺทฺนฺตํ เอกํ มาณวํ ทิสฺวา

“อลฺลกฺโก มณฺเฑนฺทลฺลิตฺวา

มาลาภาริ หริณฺทฺนฺตฺสทฺติ

สตฺถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้ว ว่า ตฺวํ อ.ท่าน คณฺตฺวา ไปแล้ว สฺสํ สู่ป่าช้า อชฺช ในวันนี้ กนฺทฺนฺโต คร่ำครวณอยู่ ทิสฺวา เห็นแล้ว มาณวํ ซึ่งมาณพ เอกํ คนหนึ่ง ปคฺคยฺห ผู้ประคองแล้ว พหฺวา ซึ่งแขน ท. กนฺทฺนฺตํ คร่ำครวณอยู่ อวิหฺเร ในที่อันไม่ไกล วเทติ กล่าวแล้วว่า

ตฺวํ อ.ท่าน อลฺลกฺโก ผู้อันบุคคลกระทำให้พอแล้ว มณฺเฑนฺทลฺลิตฺวา ผู้มีตุ้มหูอันเกลี้ยง มาลาภาริ ผู้มีภาระก็ระเบียบ หริณฺทฺนฺตฺสทฺติ ผู้มีกายหนาขึ้นด้วยจันทน์เหลือง.. ดังนี้ เป็นต้น นนฺ มิใช่หรือ ดังนี้

ทวิหิ ชเนหิ กถิตํ กถํ ปกาแสนุโต สพพํ มฏฺฐกฺกฺขณฺทลิตฺตํ กถลล.

ปกาแสนุโต เมื่อทรงประกาศ กถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว อัน-- ชเนหิ อันชน ท. ทวิหิ
สอง กถิตํ --กล่าวแล้ว กถลล ตรัสแล้ว มฏฺฐกฺกฺขณฺทลิตฺตํ ซึ่งเรื่องแห่งมานพ ชื่อว่ามฏฺฐกฺกฺขณฺทลิต
สพพํ ทั้งปวง ฯ

เตเนเวตํ พุทฺธภาสิตํ นาม ชาตํ.

เตน เอว เพราะเหตุนี้ เอว นั้นเทียว เอตํ มฏฺฐกฺกฺขณฺทลิตฺตํ อ.เรื่องแห่งมานพชื่อ
ว่ามฏฺฐกฺกฺขณฺทลิตํ พุทฺธภาสิตํ นาม ชื่อว่าเป็นเรื่องอันพระพุทฺธเจ้า ตรัสแล้ว ชาตํ เกิดแล้ว ฯ

ตํ กถตฺวา จ ปน, “น โข พุราหุมนฺ เอกสฺตํ, น เทว, อลฺโข มยิ มนํ ปสาเทตฺวา

สกุเค นิพฺพตฺตานํ นตฺถลลิตล อห.

จ ปน ก็แล สตุถา อ.พระศาสดา วตฺวา ครั้นตรัสแล้ว ตํ มฏฺฐกฺกฺขณฺทลิตฺตํ ซึ่งเรื่องแห่ง
มานพชื่อว่ามีฏฺฐกฺกฺขณฺทลิตํ, อห ตรัสแล้วว่า พุราหุมนฺ คู่ก่อนพราหมณ์ สตํ อ.ร้อยหนึ่ง โห
ติ ย่อมมี น โข หามีได้แล, สตานล อ.ร้อย ท. สอง โหนฺติ ย่อมมี น หามีได้, คณฺนา อ.การ
นับ ซึ่งสัตว์ ท. มนํ ผู้ยังใจ ปสาเทตฺวา ให้เลื่อมใสแล้ว มยิ ในเรา นิพฺพตฺตานํ บังเกิดแล้ว
สกุเค ในสวรรค์ นตฺถลลิตล ย่อมไม่มี อลฺโข โดยแท้แล อลลิตล ดังนี้ ฯ

มหาชน เวมตลโก อโหลล.

มหาชน อ.มหาชน เวมตลโก เป็นผู้ประกอบแล้วด้วยความเคลือบแคลงสงสัย อโหลล ได้
เป็นแล้ว ฯ

อลลสฺส อนนฺพเพมตลกาว่า วทิตฺวา สตุถา “มฏฺฐกฺกฺขณฺทลิตฺตวปฺตฺโต วิมานนฺน สทฺธิ

อากจฺจนฺตลล อธิฏฺฐาลล.

อล ครั้นนั้น สตุถา อ.พระศาสดา วทิตฺวา ทรงทราบแล้ว ซึ่งความที่--มหาชน แห่ง
มหาชนนั้น อนนฺพเพมตลกาว่า --มิใช่เป็นผู้ประกอบแล้วด้วยความเคลือบแคลงสงสัยออกแล้ว
อธิฏฺฐาลล ทรงอธิษฐานแล้วว่า มฏฺฐกฺกฺขณฺทลิตฺตวปฺตฺโต อ.เทพบุตรชื่อว่ามีฏฺฐกฺกฺขณฺทลิตล อากจฺจนฺตล จ
มา สทฺธิ วิมานน กับ ด้วยวิมาน เอว นั้นเทียว อลลิตล ดังนี้ ฯ

โส ตลกาจฺตปฺปมาณน ทลพฺพาภรณปฏลิมณฺทลิตน อตฺตภาเวนาคนฺตฺวา วิมานา โอ

รฺยห สตุถารํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาลล.

โส มฏฺฐกฺกฺขณฺทลิตฺตวปฺตฺโต อ.เทพบุตรชื่อว่ามีฏฺฐกฺกฺขณฺทลิตํ อากจฺจนฺตฺวา มาแล้ว อตฺตภา
เวน ด้วยทั้งอัฐภาพ ตลกาจฺตปฺปมาณน อันมีคาจฺตสามเป็นประมาณ ทลพฺพาภรณปฏลิมณฺทลิตน

อันประคับเฉพาแล้วด้วยเครื่องประดับอันเป็นทิพย์ โอริยุห ลงแล้ว วิมานา จากวิมาน วน
ทิตวา ถวายบังคมแล้ว สตถาริ ซึ่งพระศาสดา อัญญาสิ ได้ขึ้นแล้ว เอกมนุติ ณ ที่สุดแห่งหนึ่ง
ฯ

อล นํ สตถา “ตุวํ อิมํ สมุปตฺติํ กิํ กมมํ กตฺวา ปฏิลลิตี ปุจฺจนฺโต,

อภิกฺกนฺเตน วณฺณเณน ยา ตวํ ติฏฺฐสฺสี เทวเต

โอภาเสนฺตี ทิสฺสา สพฺพวา โอสธี วีย ตารกา,

ปุจฺจามิ ตํ เทว มหानุภาวํ

มนุสฺสสฺสฺสฺสฺสฺส กิมกาสี ปุณฺณติ

คาถมาห.

อล ครั้งนั้น สตถา อ.พระศาสดา ปุจฺจนฺโต ตรัสถามอยู่ นํ มนุสฺสกุณฺฑลิตเทวปุตฺตํ ซึ่ง
เทพบุตรชื่อว่ามัญญกุณฺฑลิตนั้น ว่า ตวํ อ.ท่าน กตฺวา กระทำแล้ว กมมํ ซึ่งกรรม กิํ อะไร ปฏิ
ลลิตี ได้เฉพาแล้ว อิมํ สมุปตฺติํ ซึ่งสมบัตินี้ ดังนี้, อาห ตรัสแล้ว คาถํ ซึ่งพระคาถา ว่า

เทวเต คู่ก่อนเทวดา โย ตวํ อ.ท่านใด อภิกฺกนฺเตน มีรูปอันงาม ทิสฺสา ยังทิศ ท. สพฺพวา
ทั้งปวง โอภาเสนฺตี ให้สว่างอยู่ ติฏฺฐสฺสี ขึ้นอยู่ ตารกา วีย ราวกะ อ.ดาวประจํารุ่ง ทิ
สฺสา ยังทิศ ท. สพฺพวา ทั้งปวง ให้สว่างอยู่ ฯ

เทว คู่ก่อนเทวดา อหํ อ.เรา ย่อมถาม ตํ ซึ่งท่านนั้น มหानุภาวํ ผู้มีอานุภาพมาก โส
ตวํ อ.ท่านนั้น มนุสฺสโส เป็นมนุษย์เป็นแล้ว อกาสี ได้กระทำแล้ว ปุณฺณํ ซึ่งบุญอะไร อิติ
ดังนี้ ฯ

เทวปุตฺโต “อํ ภาเนเต สมุปตฺติํ ตุมฺहेสุ มนํ ปสาเทตฺวา ลทฺธาติ.

เทวปุตฺโต อ.เทพบุตร อาห กราบทูลแล้วว่า ภาเนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อํ สมุปตฺติ
อ.สมบัตินี้ มยา อันข้าพระองค์ ปสาเทตฺวา ยังใจให้เลื่อมใสแล้ว ตุมฺहेสุ ในพระองค์ ท.
ลทฺธา ได้แล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“มยิ มนํ ปสาเทตฺวา ลทฺธา เตติ.

สตถา อ.พระศาสดา ปุจฺจํ ตรัสถามแล้วว่า อํ สมุปตฺติ อ.สมบัตินี้ เต อันท่าน มนํ
ยังใจ ปสาเทตฺวา ให้เลื่อมใสแล้ว มยิ ในเรา ลทฺธา ได้แล้วหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม ภาเนเตติ.

เทวปุตฺโต อ.เทพบุตร อาห กราบทูลแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อาม พระเจ้า ข้า เหว อ.อย่างนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

มหาน โอลเกตุวา, อจฺฉริยา วต โภ พุทฺธคฺคณา ! อทินฺนปฺพุพกพฺราหฺมณฺสฺส
นาม ปุตฺโต อญฺญํ กิลฺลิจิ ปุณฺณํ อกฺตฺวา สตฺถริ มนํ ปสาเทตฺวา เหวรูป สมฺปตฺติ
ปฏฺธิกฺกิตฺติ ตฺถุจฺจํ ปเวเทสิ.

มหาน อ.มหาชน โอลเกตุวา แลดูแล้ว เทวปุตฺตํ ซึ่งเทพบุตร, อาหฺสุ กล่าวแล้วว่า
โภ ดูก่อนท่านผู้เจริญ พุทฺธคฺคณา อ.คุณ แห่งพระพุทธเจ้า ท. อจฺฉริยา วต เป็นสภาพน่า
อัศจรรย์หนอ โหติ ย่อมเป็น ปุตฺโต อ.บุตร อทินฺนปฺพุพกพฺราหฺมณฺสฺส นาม ชื่อของพราหมณ์
ชื่อว่าอทินนปฺพุพกะ อกฺตฺวา ไม่กระทำแล้ว ปุณฺณํ ซึ่งบุญ กิลฺลิจิ อะไร ๆ อญฺญํ อื่น มนํ ยัง
ใจ ปสาเทตฺวา ให้เลื่อมใสแล้ว สตฺถริ ในพระศาสดา ปฏฺธิกฺกิตฺติ ได้เฉพาะแล้ว สมฺปตฺติ ซึ่ง
สมบัติ เหวรูป มีอย่างนี้เป็นรูป อิติ ดังนี้ ชนฺหิ ยังชน ท. ปเวเทสิ ให้รู้ทั่วแล้ว ตฺถุจฺจํ ซึ่ง
ความยินดี ฯ

อถ เนถํ “กุสลากุสลกมฺมกรณํ มโน ปุพฺพกฺโข, มโน เสฏฺโฐ; ปสนฺนํ หิ
มณฺเณ กตกมฺมํ เทวโลกํ มนุสฺสโลกํ ปุคฺคํ ฉายาว น วิขหิตฺติ อิทํ วตฺถุํ กเถตฺวา
อนุสนฺธิ ฆญฺเฐตฺวา ปติญฺจาปีตมตฺตํ ภาสํ ราชมฺหุทาย ลยฺจนฺโต วิย ฐมฺมราชา
อิมํ คาทมาห

อถ ครั้นนั้น สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว เนถํ ชนฺนํ แก่ชน ท. เหล่านั้นว่า
มโน อ.ใจ ปุพฺพกฺโข เป็นสภาพถึงก่อน ในการกระทำซึ่งกรรมอันเป็นกุศลและอกุศล
โหติ ย่อมเป็น, มโน อ.ใจ เสฏฺโฐ เป็นสภาพประเสริฐที่สุด กุสลากุสลกมฺมกรณํ ในการ
กระทำซึ่งกรรมอันเป็นกุศลและอกุศล ย่อมเป็น; หิ เพราะว่า กตกมฺมํ อ.กรรมอันบุคคล
กระทำแล้ว มณฺเณ ด้วยใจ ปสนฺนํ อันพอใจแล้ว วิขหิตฺติ ย่อมไม่ละ ปุคฺคํ ซึ่งบุคคล
คจฺจนฺตํ ผู้ไปอยู่ เทวโลกํ สู่เทวโลก มนุสฺสโลกํ สู่มนุษยโลก ฉายา อิว เพียงดัง อ.เงา อิติ
ดังนี้

วตฺวา ครั้นตรัสแล้ว อิทํ วตฺถุํ ซึ่งเรื่องนี้ ฆญฺเฐตฺวา ทรงสืบต่อ อนุสนฺธิ ซึ่งอนุสนธิ
ฐมฺมราชา ผู้เป็นพระราชาเพราะธรรม วตฺเต อาห ตรัสแล้ว อิมํ คาทํ ซึ่งพระคานี้ว่า

“มโนปุพฺพกฺมา ฐมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา;
มณฺสา เจ ปสนฺนํ ภาสตี วา กรโธติ วา,

ตโต นํ สุขมนเวติ ฉายาว อนุปายินิติ.

ธมฺมา อ.ธรรม ท. มโนปฺพพฺพคฺมา มีใจเป็นสภาพถึงก่อน มโนเสฏฺฐา มีใจเป็นสภาพ
ประเสริฐที่สุด มโนมยา อันสำเร็จแล้วแต่ใจ เจ หากว่า ปุคฺคโล อ.บุคคล มนสา มีใจ ปทฺฐุเจ
น อันอันโทษประทุษร้ายแล้ว ภาสติ วา กล่าวอยู่หรือ กโรติ วา หรือว่ากระทำอยู่ไฉน ทฺวํ
อ.ทวํ อนุเวติ ย่อมไปตาม นํ ปุคฺคํ ซึ่งบุคคล นั้น ตโต ติวิรทฺวจริตโต เพราะทฺวจริตอันมี
อย่างสาม นั้น ฉายา อิว เพียงดัง อ.เงา อนุปายินิ อันไปตามโดยปกติ อิติ ดังนี้

ราชา วีย ราวกะ อ.พระราชา ลยฺจนฺโต ทรงประทับอยู่ ฐานํ ซึ่งพระราชฐาน
ปติฏฺฐาปิตมตฺตํ มีดินเหนียว อันพระองค์ ทรงให้ตั้งไว้เฉพาะแล้ว ราชมฺหุทฺทาย ด้วยตราของ
พระราชา ฯ

คาลาปริโยสานเณ ตีสสทสฺสา ภิกฺขุ สห ปฏิสัมภิตาหิ อรหฺตํ ปาปฺณิสฺส.

อ.ภิกฺขุ ท. มีพันสามสิบเป็นประมาณ บรรลุแล้ว อรหฺตํ ซึ่งพระอรหัต กับ ด้วย
ปฏิสัมภิตา ท.

คาลาปริโยสานเณ จตุราสีติยา ปาณสทสฺสานํ ธมฺมาภิสมโย อโหสิ.

คาลาปริโยสานเณ ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคาลา ธมฺมาภิสมโย อ. อันรู้ตลอด
เฉพาะซึ่งธรรม อโหสิ ได้มีแล้ว ปาณสทสฺสานํ แก่พันแห่งสัตว์ผู้มีลมปราณ ท. ๘๔ ฯ

มฺหฺจฺจนฺตฺลิตฺเตวปฺตฺโต โสตาปตฺตติผล ปติฏฺฐหิ.

มฺหฺจฺจนฺตฺลิตฺเตวปฺตฺโต อ.เทพบุตรชื่อว่ามฺหฺจฺจนฺตฺลิตฺติ ปติฏฺฐหิ ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว โสตาปตฺ
ติผล ในโสตาปัตติผล ฯ

ตถา อทินฺนปฺพพโก พฺราหฺมโณ.

ตถา อ.อย่างนั้น คือว่า พฺราหฺมโณ อ.พราหมณ์ อทินฺนปฺพพโก ชื่อว่าอทินนปฺพพะ
ปติฏฺฐหิ ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว โสตาปตฺติผล ในโสตาปัตติผล ฯ

โส ตาวมฺหฺนตํ วิภวํ พุทฺธสฺสาเน วิปฺปกริตฺติ.

โส พฺราหฺมโณ อ.พราหมณ์นั้น วิปฺปกริตฺติ เรี่ยรายแล้ว วิภวํ ซึ่งสมบัติอันบุคคลพึงเสวย
ตาวมฺหฺนตํ อันใหญ่เพียงนั้น พุทฺธสฺสาเน ในพระพุทฺธศาสนา อิติ ดังนี้แล ฯ

มฺหฺจฺจนฺตฺลิตฺตฺต.

มฺหฺจฺจนฺตฺลิตฺตฺต อ.เรื่องแห่งมานพชื่อว่ามฺหฺจฺจนฺตฺลิตฺติ นิฏฺฐิตํ จบแล้ว ฯ

๓.ติสฺสตุเถรวตฺต.

ติสฺสตุเถรวตฺถุ อ.เรื่องแห่งพระเถระชื่อว่าติสสะ มยา อันข้าพเจ้า วุจฺจเต วุจฺจเต จะ
กล่าว ฯ

“อกโกจฺฉิ มํ, อวชิ มนฺติ อิมํ ฌมฺมเทสนํ สตุถา เขตฺวเน วิหรนฺโต ติสฺสตุเถรํ
อารพฺภ กเถสิ.

สตุถา อ.พระศาสดา วิหรนฺโต เมื่อประทับอยู่ เขตฺวเน ในพระเชตวัน อารพฺภ
ทรงปรารภ ติสฺสตุเถรํ ซึ่งพระเถระชื่อว่าติสสะ กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ ฌมฺมเทสนํ ซึ่งพระ
ธรรมเทศนานี้ว่า อกโกจฺฉิ มํ, อวชิ มํ ดังนี้เป็นต้น ฯ

โส กิรายสฺมา ภควโต ปิตุจฺฉาปฺตฺโต มหุลลกกาเล ปพฺพชิโต พุทฺธสาสนे
อุปฺปนฺนํ ลาภสฺสกาเรํ ปริภุญฺชนฺโต อุตฺตสรีโร อาโกฏิตปฺจฺจาโกฏิตฺเทหิ จีวรฺเห ยะภุ
เยน วิหารมชฺเชน อุปฺปฏฺฐานสาละยํ นิสิตฺติ.

กิริ ได้ยินว่า โส ติสฺโส อ.พระติสสะ อายุสฺมา ผู้มีอายุนั้น ปิตุจฺฉาปฺตฺโต เป็นโอรสแห่ง
พระเจ้าอา ภควโต ของพระผู้มีพระภาคเจ้า หุตฺวา เป็น ปพฺพชิโต บวชแล้ว มหุลลกกาเล ใน
กาลแห่งตนเป็นคนแก่ ปริภุญฺชนฺโต บริโภคอยู่ ลาภสฺสกาเรํ ซึ่งลาภและสักการะ อุปฺปนฺนํ อัน
เกิดขึ้นแล้ว พุทฺธสาสนे ในพระพุทฺธศาสนา อุตฺตสรีโร เป็นผู้มีสรีระอันอ้วน หุตฺวา เป็น จีวร
เรหิ มีจีวร ท. อาโกฏิตปฺจฺจาโกฏิตฺเทหิ อันบุคคลทูปทั่วแล้วและทูปทั่วเฉพาะแล้ว นิสิตฺติ นั่งอยู่
อุปฺปฏฺฐานสาละยํ ในศาลาเป็นที่บำรุง วิหารมชฺเชน ในท่ามกลางแห่งวิหาร ยะภุเยน โดยมาก ฯ

ตถาคตฺตสฺส ทสฺสนตฺถาย อาคตา อากนฺตฺกา ภิกฺขุ “เอโส มหาเถโร ภวิสฺสตีติ

สญฺญาย ตสฺส สนฺติกํ คนฺตฺวา วตฺตํ อาปฺจุจฺฉนฺติ, ปาทสมฺพพาหนาทินิ อาปฺจุจฺฉนฺติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. อากนฺตฺกา ผู้จรมมา อาคตา ผู้มาแล้ว ทสฺสนตฺถาย เพื่อต้องการแก้แค้น
เฝ้า ตถาคตฺตสฺส ซึ่งพระตถาคตเจ้า คนฺตฺวา ไปแล้ว สนฺติกํ สู้สำนัก ตสฺส ติสฺสสฺส ของพระ
ติสสะนั้น สญฺญาย ด้วยสำคัญว่า เอโส เถโร อ.พระเถระนั้น มหาเถโร เป็นพระเถระผู้ใหญ่
ภวิสฺสตีติ จักเป็น อิติ ดังนี้ อาปฺจุจฺฉนฺติ ย่อมถามโดยเอื้อเพื่อ วตฺตํ ซึ่งวัตร, อาปฺจุจฺฉนฺติ ย่อม
ถามโดยเอื้อเพื่อ ปาทสมฺพพาหนาทินิ ซึ่งกิจ ท. มีการนวดซึ่งเท้าเป็นต้น ฯ

โส ตฺถุหิ โหติ.

โส เถโร อ.พระเถระนั้น ตฺถุหิ เป็นผู้หนึ่ง โหติ ย่อมเป็น ฯ

อถ นํ เอโก ทหรภิกฺขุ “กตฺติวสฺสา ตุมฺเหติ ปุจฺฉิตฺวา “วสฺสํ นตฺถิ, มหุลลกกาเล
ปพฺพชิตา มยฺนฺติ วุตฺเต, “อาวุโส มหุลลก อตฺตโน ปมาณํ น ชานาสิ, เอตฺตเก

มหุลลกตุเถเร ทิสฺวา สามิจิมตฺตปิ น กโรติ, วตฺเต อาปฺจูฉิยมาเน, ตฺนุหิ โหติ,
กุกฺกัจจุมตฺตปิ เต นตฺถิติ อจฺจํ ปหริ.

อด ครั้งนั้น ทหริภิกขุ อ.ภิกษุหนุ่ม เอโก รูปหนึ่ง ปุ่ฉิยวา ถามแล้ว นั เณร ซึ่งพระ
เถระนั้นว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. กติวสฺสา เป็นผู้มืพรษาท่าไร อติ ย่อมเป็น อติ ดังนี้ จงเน
ครั้นเมื่อคำ ว่า วสฺส อ.พรษา นตฺถิ ย่อมไม่มี, มยฺ อ.เรา ท. ปพฺพชิตา เป็นผู้บวชแล้ว มหุล
ลกกาเล ในกาลแห่งตนเป็นคนแก่ อมฺหิ ย่อมเป็น อติ ดังนี้ เถเรน อันพระเถระ วตฺเต กล่าว
แล้ว, ปหริ ตัดแล้ว อจฺจํ ซึ่งนี้ว่ามีอ ฌาปนเหตุก มีอันให้รู้ ว่า มหุลลก เนะคนแก่ ทพฺพินิต
ผู้อันบุคคลแนะนำได้โดยยากแล้ว อาวุโส ผู้มีอายุ ตฺวํ อ.ท่าน น ชานาติ ย่อมไม่รู้ ปมาณ ซึ่ง
ประมาณ อตฺตโน ของตน, ตฺวํ อ.ท่าน ทิสฺวา เห็นแล้ว มหุลลกตุเถเร ซึ่งพระเถระผู้แก่ ท.
เอตฺตเก ผู้มีประมาณเท่านี้ น กโรติ, ย่อมไม่กระทำ สามิจิมตฺตปิ ซึ่งวัตร แม้สักว่า
สามิจิกรรม, วตฺเต ครั้นเมื่อวัตร มยา อันเรา อาปฺจูฉิยมาเน ถามโดยเอื้อเฟื้ออยู่, ตฺวํ อ.ท่าน
ตฺนุหิ เป็นผู้หนึ่ง โหติ ย่อมเป็น. การณฺ เหตุ อ.เหตุ กุกฺกัจจุมตฺตปิ แม้สักว่าความรังเกียจ นตฺถิ
ย่อมไม่มี เต แก่ท่าน อติ ดังนี้ เป็นเหตุ ฯ

โส ขตฺติยมาณํ ชนตฺวา “ตุมฺเห กสฺส สนฺติกํ อาคตาติ ปุ่ฉิยวา, “สตฺถุ สนฺติกน
ติ วตฺเต, “มํ ปน โก เอโสติ สลฺลภฺเขถ, มูลเมว โว จินฺทิสฺสามิตี วตฺวา รุทฺหนฺโต
ทฺกฺขี ทฺมฺมโน สตฺถุ สนฺติกํ อคฺมาสิ

โส เถโร อ.พระเถระนั้น ขตฺติยมาณํ ยังความถือตัวว่าเป็นกษัตริย์ ชนตฺวา ให้เกิดแล้ว
ปุ่ฉิยวา ถามแล้วว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. อาคตา เป็นผู้มาแล้ว สนฺติกํ ผู้สำนัก กสฺส ของใคร
อตฺถ ย่อมเป็น ดังนี้, จงเน ครั้นเมื่อคำ ว่า มยฺ อ.เรา ท. อาคตา เป็นผู้มาแล้ว สนฺติกํ ผู้สำนัก
สตฺถุ ของพระศาสดา อมฺหิ ย่อมเป็น อติ ดังนี้ เตน ภิกฺขุณา อันภิกษุนั้น วตฺเต กล่าวแล้ว,
วตฺวา กล่าวแล้วว่า ปน ก็ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. สลฺลภฺเขถ ย่อมกำหนด มํ ซึ่งเราว่า โก เอโส อ.
ไครนั้น อติ ดังนี้ อหํ อ.เรา จินฺทิสฺสามิ จักตัด มูล ซึ่งรากเง่า โว ของท่าน ท. เอว นั้นเที่ยว
อติ ดังนี้ รุทฺหนฺโต ร้องให้อยู่ ทฺกฺขี เป็นผู้มืทุกข์ ทฺมฺมโน เป็นผู้มืใจอันโทษประทุษร้ายแล้ว
หุตฺวา เป็น อคฺมาสิ ได้ไปแล้ว สนฺติกํ ผู้สำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา ฯ

อด นั สตฺถา “กิณฺหุ ตฺวํ ติสฺส ทฺกฺขี ทฺมฺมโน อสฺสุมุโข รุทฺมาโน อาคโถสฺสีติ ปุ่
ฉิ.

อด ครั้งนั้น สตถา อ.พระศาสดา ปุจฉิ ตรัสถามแล้ว น้ เกร์ ซึ่งพระเถระนั้น ว่า ติสฺส
แนะติสสะ ตฺว อ.เธอ ทุกฺขิ เป็นผู้มีทุกข์ ทุมฺมโน เป็นผู้มีใจอันโทษประทุษร้ายแล้ว อสฺสุมฺโภ
เป็นผู้มีหน้าอันชุ่มแล้วด้วยน้ำตา หุตฺวา เป็น รุทฺมาโน ร้องไห้อยู่ อาคโต เป็นผู้มาแล้ว อติ
ย่อมเป็น ก็ นุ เพราะเหตุอะไรหนอ ดังนี้

เตปิ ภิกฺขุ “เอส คนฺตฺวา กิลฺลิจิ อาลูลิกํ กรยฺยาติ จินฺตฺตฺวา เตนฺว สทฺธิ คนฺตฺวา

สตฺถารํ วนฺทิตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิสฺส.

เตปิ ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. แม้เหล่านั้น จินฺตฺตฺวา คิดแล้ว ว่า เอส ภิกฺขุ อ.ภิกษุนั้น คนฺตฺวา
ไปแล้ว กรยฺย ฟังกระทำ อาลูลิกํ ซึ่งความวุ่นวาย กิลฺลิจิ อะไร ๆ อิติ ดังนี้ คนฺตฺวา ไปแล้ว
สทฺธิ กับ เตน เถเรน ด้วยพระเถระนั้น เอว นั้นเทียว วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตฺถารํ ซึ่ง
พระศาสดา นิสฺสีทิสฺส นั่งแล้ว เอกมฺนฺตํ ณ ที่สุดแห่งหนึ่ง ๆ

โส สตฺถารา ปุจฉิตฺวา “อิเม มํ ฆนฺเต ภิกฺขุ อุกฺโกสนฺตฺติ อาห.

โส เกร์ อ.พระเถระนั้น ผู้-- สตฺถารา อันพระศาสดา ปุจฉิตฺวา --ตรัสถามแล้ว อาห
กราบทูลแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อิเม ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านี้ อุกฺโกสนฺติ ย่อมด่า
ม้ ซึ่งข้าพระองค์ อิติ ดังนี้

“กหํ ปน ตฺวํ นิสฺสินฺโนสฺติ.

สตถา อ.พระศาสดา ปุจฉิ ตรัสถามแล้ว ว่า ปน ก็ ตฺว อ.เธอ นิสฺสินฺโนสฺติ เป็นผู้นั่งแล้ว
กหํ จาเน ในที่ไหน ย่อมเป็น อิติ ดังนี้

“วิหารมฺหฺเม อุปฺปฺจฺจานสาลาญํ ฆนฺเตติ.

เกร์ อ.พระเถระ อาห กราบทูลแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหํ อ.ข้าพระองค์
เป็นผู้นั่งแล้ว อุปฺปฺจฺจานสาลาญํ ในศาลาเป็นที่บำรุง วิหารมฺหฺเม ในท่ามกลางแห่งวิหาร อมฺหิ
ย่อมเป็น อิติ ดังนี้

“อิเม เต ภิกฺขุ อากฺขณฺตฺวา ทิฏฺฐาติ.

สตถา อ.พระศาสดา ปุจฉิ ตรัสถามแล้ว ว่า อิเม ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านี้ อากฺขณฺตฺวา
มาอยู่ เต อันเธอ ทิฏฺฐา เห็นแล้วหรือ อิติ ดังนี้

“ทิฏฺฐา ฆนฺเตติ.

เกร์ อ.พระเถระ อาห กราบทูลแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อิเม ภิกฺขุ อ.ภิกษุ
ท. เหล่านี้ อากฺขณฺตฺวา มาอยู่ เม อันข้าพระองค์ ทิฏฺฐา เห็นแล้ว อิติ ดังนี้

“อุฏฐาย เต ปจฺจุคฺคมนํ กตฺตฺติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา ปุจฺฉิ ตริสตามแล้ว ว่า ปจฺจุคฺคมนํ อ.การต้อนรับ เต อันเธอ อุฏฺฐายลุกขึ้นแล้ว กตฺติ กระทำแล้วหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“น กตฺติ ฆนฺเตติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กราบทูลแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ปจฺจุคฺคมนํ อ.การต้อนรับ เม อันข้าพระองค์ ไม่กระทำแล้ว น กตฺติ อิติ ดังนี้ ฯ

“เตสํ ปริกฺขารคฺคหณํ เต อาปฺปฺมุจฺฉิตฺตฺติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา ปุจฺฉิ ตริสตามแล้ว ว่า ปริกฺขารคฺคหณํ อ.การรับซึ่งบริหาร เตสํ ภิกฺขุณํ ของภิกษุ ท. เหล่านั้น เต อันเธอ อาปฺปฺมุจฺฉิตฺตํ ถามโดยเอื่อเพื่อแล้วหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“นาปฺปฺมุจฺฉิตฺตํ ฆนฺเตติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กราบทูลแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ปริกฺขารคฺคหณํ อ.การรับซึ่งบริหาร อันข้าพระองค์ น อาปฺปฺมุจฺฉิตฺตํ ไม่ถามโดยเอื่อเพื่อแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“วตฺตํ วา ปานีโย วา อาปฺปฺมุจฺฉิตฺตฺติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา ปุจฺฉิ ตริสตามแล้ว ว่า วตฺตํ วา อ.วัตรหรือ ปานีโย วา หรือว่า อ.น้ำอันบุคคลพึงดื่ม เต อันเธอ อาปฺปฺมุจฺฉิตฺตํ ถามโดยเอื่อเพื่อแล้ว หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“นาปฺปฺมุจฺฉิตฺตํ ฆนฺเตติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กราบทูลแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ วตฺตํ วา อ.วัตรหรือ ปานีโย วา หรือว่า อ.น้ำอันบุคคลพึงดื่ม เม อันข้าพระองค์ น อาปฺปฺมุจฺฉิตฺตํ ไม่ถามโดยเอื่อเพื่อแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“อาสนํ อภิหริตฺวา ปาทสมุพพาหนํ กตฺตฺติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา ปุจฺฉิ ตริสตามแล้ว ว่า ปาทสมุพพาหนํ อ.การนวดซึ่งเท้า เต อันเธอ อภิหริตฺวา นำไปเฉพาะแล้ว อาสนํ ซึ่งอาสนะ กตฺติ กระทำแล้วหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“น กตฺติ ฆนฺเตติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กราบทูลแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ปาทสมุพพาหนํ อ.การนวดซึ่งเท้า เม อันข้าพระองค์ น กตฺติ ไม่กระทำแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“ติสฺส มหุลลภิกฺขุณํ สพฺพเมตํ วตฺตํ กตฺตฺตพฺพํ เอตํ อกโรนฺเตน วิหารมฺขณํ นิ

สีทิตฺตํ น วฏฺฏติ; ตเวว โทโส เอเต ภิกฺขุ

สตถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า ติสฺส คู่ก่อนตีสสะ สพฺพํ เอตํ วตฺตํ อ.วัตรนั้น
ทั้งปวง เต อันเธอ กตฺตพฺพํ, พึงกระทำ มหุลลภิกฺขุณํ แก่ภิกษุผู้แก่ ท., อ.อัน-- ตยา อันเธอ
อกโรนฺเตน ผู้ไม่กระทำอยู่ เอตํ วตฺตํ ซึ่งวัตรนั้น นิสฺสิทํ --นั่ง ในท่ามกลางแห่งวิหาร น
วฏฺฐติ ย่อมไม่ควร; โทโส อ.โทษ เต ของเธอ เอว นั้นเทียว, ตฺวํ อ.เธอ เอเต ภิกฺขุ ยังภิกษุ
ท. เหล่านั้น ขมาเปหิ จงให้อุดโทษ อิติ ดังนี้ ฯ

“เอเต มํ ฆนฺเต อฏฺโกลิสฺส, นาหํ เอเต ขมาเปมิติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กราบทูลแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เอเต ภิกฺขุ อ.
ภิกษุ ท. เหล่านั้น อฏฺโกลิสฺส ค่าแล้ว มํ ซึ่งข้าพระองค์, อหํ อ.ข้าพระองค์ เอเต ภิกฺขุ ยังภิกษุ
ท. เหล่านั้น ขมาเปมิ จะให้อุดโทษ น หามิได้ อิติ ดังนี้ ฯ

“ติสฺส มา เอวํ กริ: ตเวว โทโส, ขมาเปหิ เนติ.

สตถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ติสฺส คู่ก่อนตีสสะ ตฺวํ อ.เธอ มา กริ อย่า
กระทำแล้ว เอวํ อย่างนี้; โทโส อ.โทษ เต ของเธอ เอว นั้นเทียว, ตฺวํ อ.เธอ เน ภิกฺขุ ยัง
ภิกษุ ท. เหล่านั้น ขมาเปหิ จงให้อุดโทษ อิติ ดังนี้ ฯ

“น ขมาเปมิ ฆนฺเตติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กราบทูลแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหํ อ.ข้าพระองค์
ภิกฺขุ ยังภิกษุ ท. ขมาเปมิ จะให้อุดโทษ น หามิได้ อิติ ดังนี้ ฯ

อล สตถา “ทฺวพฺพโจ เอส ฆนฺเตติ ภิกฺขุหิ วุตฺเต, “น ภิกฺขเว อิทาเนว, ปุพฺพเพปฺส
ทฺวพฺพโจเยวติ วตฺวา “อิทานิ ตาวสฺส ฆนฺเต ทฺวพฺพภาโว อมฺเหหิ วัต, อตีเต กิม
ภาสิติ วุตฺเต, “เตนหิ ภิกฺขเว สุณฺณาติ วตฺวา อตีตํ อหริ:

อล ครั้งนั้น สตถา อ.พระศาสดา วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
เอโส เถโร อ.พระเถระนั้น ทฺวพฺพโจ เป็นผู้อันบุคคลพึงว่าได้โดยยาก โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้
ภิกฺขุหิ อันภิกษุ ท. วุตฺเต กราบทูลแล้ว, วตฺวา ตรัสแล้วว่า ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. ติสฺโส อ.
ตีสสะ ทฺวพฺพโจ เป็นผู้อันบุคคลพึงว่าได้โดยยาก โหติ ย่อมเป็น อิทานิ เอว ในกาลนี้ นั้นเทียว
น หามิได้, เอโส ติสฺโส อ.ตีสสะนั้น ทฺวพฺพโจ เป็นผู้อันบุคคลพึงว่าได้โดยยาก เอว นั้นเทียว
อโหสิ ได้เป็นแล้ว ปุพฺพเพปิ แม้ในกาลก่อน อิติ ดังนี้ วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า ฆนฺเต ข้าแต่
พระองค์ผู้เจริญ ทฺวพฺพภาโว อ.ความที่-- อสฺส เสรสฺส แห่งพระเถระนั้น --เป็นผู้อันบุคคลพึง
ว่าได้โดยยาก อมฺเหหิ อันข้าพระองค์ ท. ภาโต ทราบแล้ว อิทานิ ในกาลนี้ ก่อน, โส เถโร

อ.พระเถระนั้น อากสิ ได้กระทำแล้ว ก็ กมฺม ซึ่งกรรมอะไร อติเต ในกาลอันล่วงไปแล้ว อิติ
ดังนี้ ภิกฺขุหิ อ้นภิกฺขุ ท. วุตฺเต กราบทูลแล้ว, วตุวา ตรัสแล้วว่า ภิกฺขุเว ลูก่อนภิกฺขุ ท. เตน
หิ ถ้าอย่างนั้น ตุมฺเห อ.เธอ ท. สุณฺณถ จงฟัง อิติ ดังนี้ อาหริ ทรงนำมาแล้ว อติตํ ซึ่งเรื่อง
อันล่วงไปแล้วว่า :

อติเต พาราณสียํ พาราณสีราเช รุขํ กาเรนฺเต, เทวโล นาม ตาปโส อฏฺฐ มาเส
หิมวฺนฺเต วสิตุวา โลณฺมุฬิเสวนตฺถาย จตฺตาริ มาเส นครํ อุปนิสฺสาย วสิตุกาโม
หิมวฺนฺตโต อาคนฺตฺวา นครทวารปาลเก ทิสฺวา ปุจฺฉิ “อิมํ นครํ สมฺปตฺตปฺพุพฺพิตา
กตฺถ วสฺนฺตฺติ.

อติเต ในกาลอันล่วงไปแล้ว พาราณสีราเช ครั้นเมื่อพระราชาผู้เป็นใหญ่ในเมืองชื่อว่า
พาราณสี ปุคฺคํ ทรงยังบุคคล กาเรนฺเต ให้กระทำอยู่ รุขํ ซึ่งความเป็นแห่งพระราชา
พาราณสียํ ในเมืองชื่อว่าพาราณสี, ตาปโส อ.คาบส เทวโล นาม ชื่อว่าเทวละ วสิตุวา อยู่
แล้ว หิมวฺนฺเต ในป่าหิมพานต์ มาเส สิ้นเดือน ท. อฏฺฐ แแปด วสิตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออัน--
อุปนิสฺสาย เข้าไปอาศัย นคร ซึ่งเมือง --อยู่ มาเส ตลอดเดือน ท. มาเส ที่ โลณฺมุฬิเสวนตฺ
ถาย เพื่อต้องการแก้แค้นเสพซึ่งรสเค็มและรสเปรี้ยว หุตฺวา เป็น อาคนฺตฺวา มาแล้ว หิมวฺนฺตโต
จากป่าหิมพานต์ ทิสฺวา ทิสฺวา เห็นแล้ว ซึ่งชน ท. นครทวารปาลเก ผู้รักษาซึ่งประตูแห่งเมือง
ปุจฺฉิ ถาถามแล้วว่า สมฺปตฺตปฺพุพฺพิตา อ.บรรพชิตผู้ถึงพร้อมแล้ว ท. อิมํ นคร ซึ่งเมืองนี้ วสฺนฺติ
ย่อมอยู่ กตฺถ จาเน ในที่ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

“กุมฺภการสาลาญํ ฆนฺเตติ.

ชนา อ.ชน ท. เหล่านั้น อาหํสุ กล่าวแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ปฺพุพฺพิตา อ.
บรรพชิต ท. วสฺนฺติ ย่อมอยู่ กุมฺภการสาลาญํ ในโรงแห่งบุคคลผู้กระทำซึ่งหม้อ อิติ ดังนี้ ฯ

โส กุมฺภการสาละ คณฺตฺวา ทฺวารเร จตฺวา “สเจ เต อครุ, วสฺยุยาม เอกรตฺติ สา
ลายนฺติ อาห.

โส ตาปโส อ.คาบสนั้น คณฺตฺวา ไปแล้ว กุมฺภการสาละ สูโรงแห่งบุคคลผู้กระทำซึ่งหม้อ
จตฺวา ยืนแล้ว ทฺวารเร ใกล้ประตู อาห กล่าวแล้ว ว่า สเจ ถ้าว่า อครุ อ.ความไม่หนักใจ เ
แห่งท่าน โหติ ย่อมมี ไชริ, มยฺ อ.เรา ท. วสฺยุยาม พึงอยู่ สาลาญํ ในโรง เอกรตฺติ สิ้นราตรี
หนึ่ง อิติ ดังนี้ ฯ

กมุภกาโร “มยุห์ รตฺติ์ สาถาย์ กิจจํ นตฺถิ, มหติ์ สาธา, ยถาสฺวํ วสถ ฆนฺเตติ
สาถํ นิยุยาเทสิ.

กมุภกาโร อ.บุคคลผู้กระทำให้หม้อ อาห กล่าวแล้ว ว่า กิจจํ อ.กิจ มยุห์ ของกระผม
นตฺถิ ย่อมไม่มี สาถาย์ ในโรง รตฺติ์ ในกลางคืน, สาธา อ.โรง มหติ์ ใหญ่, ฆนฺเต ข้าแต่ท่าน
ผู้เจริญ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. วสถ จงอยู่ ยถาสฺวํ ตามความสบาย อิติ ดังนี้ นิยุยาเทสิ มอบถวาย
แล้ว สาถํ ซึ่งโรง ฯ

ตสฺมี ปวิสิตฺวา นิสินฺเน, อปโรปี นารโท นาม ตาปโส หิมวนฺตโต อคฺนฺตฺวา
กมุภการํ เอกฺรตฺติวาลํ ยาจิ.

ตสฺมี ตาปเส ครั้นเมื่อคาบสนั้น ปวิสิตฺวา เข้าไปแล้ว นิสินฺเน นั่งแล้ว, ตาปโส อ.
คาบส นารโท นาม ชื่อว่านารทะ อปโรปี แม้อีกอีก อคฺนฺตฺวา มาแล้ว หิมวนฺตโต จากป่า
หิมพานต์ ยาจิ.ขอแล้ว เอกฺรตฺติวาลํ ซึ่งการอยู่ สิ้นราตรีหนึ่ง กมุภการํ กะบุคคลผู้กระทำให้
หม้อ ฯ

กมุภกาโร “ปจฺมาคโต อิมินา สทฺธิ์ เอกโต วสิตฺกาม ฆเวยฺย วา โน วา, อตฺตานํ
ปริโมเจสฺสามิติ จินฺเตตฺวา “สเจ ฆนฺเต ปจฺมุปกโต โรเจสฺสติ, ตสฺส รุจียา วสธาติ
อาห.

อ.บุคคลผู้กระทำให้หม้อ จินฺเตตฺวา คิดแล้วว่า ปจฺมาคโต อ.คาบสผู้มาแล้วก่อน วสิตฺกา
โม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันอยู่ เอกโต โดยความเป็นอันเดียวกัน สทฺธิ์ กับ ด้วยคาบสนี้ ฆเวยฺย วา
พึงเป็นหรือ วา หรือว่า เป็นผู้ใคร่เพื่ออันอยู่ เอกโต โดยความเป็นอันเดียวกัน สทฺธิ์ กับ อิมิ
นา ตาปเสน ด้วยคาบสนี้ โน ฆเวยฺย ไม่พึงเป็น, อหํ อ.เรา ปริโมเจสฺสามิ จักเปลื้อง อตฺตานํ
ซึ่งตน อิติ ดังนี้ อาห กล่าวแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สเจ ถ้าวว่า ตาปโส อ.คาบส ปจ
มุปกโต ผู้เข้าไปแล้วก่อน โรเจสฺสติ จักชอบใจไซ้, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. วสถ จงอยู่ รุจียา ตาม
ความชอบใจ ตสฺส ตาปสฺสฺส แห่งคาบสนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

โส ตํ อุปฺสงฺกมิตฺวา “สเจ เต อาจริย อครุ, มยฺเมตฺถ เอกฺรตฺติ์ วสยฺยามาติ.

อ.คาบสนั้น อุปฺสงฺกมิตฺวา เข้าไปหาแล้ว ตํ เทวถํ ซึ่งคาบสชื่อว่าเทวะนั้น อาห
กล่าวแล้ว ว่า อาจริย ข้าแต่อาจารย์ สเจ ถ้าวว่า อครุ อ.ความไม่หนักใจ เต แห่งท่าน โหติ
ย่อมมี ไชร้, มยฺ อ.กระผม ท. วสยฺย พึงอยู่ เอกฺถ ฐานะ ในที่นี้ สิ้นราตรีหนึ่ง ดังนี้

**“มหตี สาธา, ปวิสิตฺวา เอกมฺหเต วสาติ วุตฺเต, ปวิสิตฺวา ปุเรตรํ ปวิญฺจสฺส อปร
ภาเค นิสีทิ.**

วจนะ ครั้นเมื่อคำ ว่า สาธา อ.โรง มหตี ไหล่, ตฺวํ อ.ท่าน ปวิสิตฺวา เข้าไปแล้ว วส
จงอยู่ เอกมฺหเต ในที่สุดแห่งหนึ่ง อิติ ดังนี้ เตน ตาปเสน อันดาบสนั้น วุตฺเต กล่าวแล้ว, ปวิ
สิตฺวา เข้าไปแล้ว นิสีทิ นั่งแล้ว อปรภาเค ในส่วนอื่นอีก ตาปสสฺส แห่งดาบส ปวิญฺจสฺส ผู้
เข้าไปแล้ว ปุเรตรํ ก่อนกว่า ฯ

**อุโภปิ สาธาณียํ กถํ กเถตฺวา, สยนกาคเ นารโท เทวสฺส นิปฺชฺชนญฺจานนฺจ ท
วารณฺจ สลฺลกุเขตฺวา นิปฺชฺชิ.**

ตาปสา อ.ดาบส ท. อุโภปิ แม้ทั้งสอง กเถตฺวา กล่าวแล้ว กถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว
สาธาณียํ อันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึก, สยนกาคเ ในกาลเป็นทีนอน นารโท อ.ดาบสชื่อนานาร
ทะ สลฺลกุเขตฺวา กำหนดแล้ว นิปฺชฺชนญฺจานนฺจ ซึ่งที่เป็นทีนอน ตสฺส เทวสฺส จ แห่งดาบสชื่อ
ว่าเทวละด้วย ทฺวารํ จ ซึ่งประตูด้วย นอนแล้ว ฯ

**โส ปน เทวโล นิปฺชฺชมาโน อตุตฺโท นิสินฺนญฺจานนฺ อนิปฺชฺชิตฺวา ทฺวารมฺชฺเช ติริยํ
นิปฺชฺชิ.**

ปน ส่วนว่า โส เทวโล อ.ดาบสชื่อว่าเทวละนั้น นิปฺชฺชมาโน เมื่อนอน อนิปฺชฺชิตฺวา
ไม่นอนแล้ว นิสินฺนญฺจานนฺ ในที่-- อตุตฺโท แห่งตน --นั่งแล้ว นิปฺชฺชิ นอนแล้ว ติริยํ ขวาง
ทฺวารมฺชฺเช ในท่ามกลางแห่งประตู ฯ

นารโท รตฺติํ นิภฺขมฺนฺโต ตสฺส ชฺฆาสุ อกฺกมิ.

นารโท อ.ดาบสชื่อนานารทะ นิภฺขมฺนฺโต ออกไปอยู่ รตฺติํ ในกลางคืน อกฺกมิ เหยียบ
แล้ว ชฺฆาสุ ที่ชฺฆา ท. ตสฺส เทวสฺส ของดาบสชื่อว่าเทวละนั้น ฯ

“โก มํ อกฺกมิตฺติ วุตฺเต, “อาจริย อหฺนฺติ อาห.

วจนะ ครั้นเมื่อคำ ว่า โก อ.ใคร อกฺกมิ เหยียบแล้ว มํ ซึ่งเรา อิติ ดังนี้ เทวเลน อัน
ดาบสชื่อว่าเทวละ วุตฺเต กล่าวแล้ว, นารโท อ.ดาบสชื่อนานารทะ อาห กล่าวแล้ว ว่า อาจริย
ข้าแต่อาจารย์ อหํ อ.กระผม อิติ ดังนี้ ฯ

“กุญฺชฌิต อรณฺณโต อาคนฺตฺวา มม ชฺฆาสุ อกฺกมสฺสิตฺติ.

เทวโล อ.คาบสชื่อว่าเทวละ อาห. กล่าวแล้ว ว่า กุญชภูติ คู่ก่อนชภูติโกง ตฺว อ.ท่าน
อาคนตุวา มาแล้ว อรณฺธโต จากป่า อกฺกมสิ ย่อมเหยียบ ชฎาสฺ ที่ชฎา ท. มม ของเรา อิติ
ดังนี้ ฯ

**“อาจริย ตุมหากํ อิธ นิปนฺนภาวํ น ชานามิ, ขมถ เมติ วตุวา ตสฺส กนฺทนต์สฺ
เสว, พหิ นิภฺขมิ.**

นารโท อ.คาบสชื่อว่านารทะ วตุวา กล่าวแล้ว ว่า อาจริย ข้าแต่อาจารย์ อหํ อ.กระผม
น ชานามิ ย่อมไม่รู้ นิปนฺนภาวํ ซึ่งความที่-- ตุมหากํ แห่งท่าน ท. --เป็นผู้นอนแล้ว อิธ ฐ
าเน ในที่นี้, ตุมเห อ.ท่าน ท. ขมถ ของจงอดโทษ เม ต่อกระผมเกิด ดังนี้. ตสฺส เทวตสฺ
เมื่อคาบสชื่อว่าเทวละนั้น กนฺทนต์สฺ คร่ำครวณอยู่ เอว นั้นเทียว, นิภฺขมิ ออกไปแล้ว พหิ
ในภายนอก ฯ

**อิตโร “อํ ปวิสฺสูโตปี มํ อกฺกเมยฺยาติ ปริวตฺเตตฺวา ปาทฐฺจาเน สีสํ กตฺวา นิปฺช
ชิ.**

อิตโร เทวโล อ.คาบสชื่อว่าเทวละนอกนี้ จินฺเตสิ คิดแล้ว ว่า อํ ตาปโส อ.คาบสนี้
ปวิสฺสูโตปี แม้เข้าไปอยู่ อกฺกเมยฺย พึงเหยียบ มํ ซึ่งเรา อิติ ดังนี้ ปริวตฺเตตฺวา เป็นไปรอบ
แล้ว นิปฺชชิ นอนแล้ว กตฺวา กระทำ สีสํ ซึ่งศีรษะ ปาทฐฺจาเน ในที่แห่งเท้า ฯ

**นารโทปี ปวิสฺสูโต “ปฺรมฺปาหํ อาจริเย อปรฺชฺณี, อิทานิสุส ปาทปฺสุเสน ปวิสฺสุ
สามิติ จินฺเตตฺวา อากฺขณฺโต คีวาย อกฺกมิ, “โก เอโสติ วุตฺเต, “อหํ อาจริยาติ
วตุวา “กุญฺชภูติ ปฺรมํ ชฎาสฺ อกฺกมิตฺวา อิทานิ คีวาย อภิสฺปิสุสามิ ตนฺติ วุตฺเต,
“อาจริย มยฺหํ โทโส นตฺถิ, อหํ ตุมหากํ เอวํ นิปนฺนภาวํ น ชานามิ, ‘ปฺรมฺปี เม
อปรารฺชํ อตฺถิ, อิทานิ ปาทปฺสุเสน ปวิสฺสุสามิติ ปวิญฺโสมฺหิ, ขมถ เมติ อาห.**

นารโทปี แม้อ.คาบสชื่อว่านารทะ ปวิสฺสูโต เข้าไปอยู่ จินฺเตตฺวา คิดแล้ว ว่า อหํ อ.เรา
อปรฺชฺณี ผิดแล้ว อาจริเย ในอาจารย์ ปฺรมํ ปี มาก่อน, อิทานิ ในกาลนี้ อหํ อ.เรา จักเข้าไป
ปาทปฺสุเสน โดยข้างแห่งเท้า อสฺส อาจริยสฺส ของอาจารย์นั้น อิติ ดังนี้ อากฺขณฺโต มาอยู่
อกฺกมิ เหยียบแล้ว คีวาย ที่คอ, วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า โก เอโส อ.ไครนั้น อิติ ดังนี้ เทวเลน
อันคาบสชื่อว่าเทวละ กล่าวแล้ว, วตุวา กล่าวแล้ว ว่า อาจริย ข้าแต่อาจารย์ อหํ อ.กระผม อิติ
ดังนี้ วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า กุญฺชภูติ คู่ก่อนชภูติโกง ตฺว อ.ท่าน อกฺกมิตฺวา เหยียบแล้ว ชฎาสฺ
ที่ชฎา ท. ปฺรมํ ก่อน อกฺกมสิ ย่อมเหยียบ คีวาย ที่คอ อิทานิ ในกาลนี้, อหํ อ.เรา อภิสฺปิสุสา

มิ จักแข่ง ซึ่งท่าน อิติ ดังนี้ เทวเลน อันดาบสชื่อว่าเทวละ วุตฺเต กล่าวแล้ว, อาห กล่าวแล้ว ว่า อาจารย์ ข้าแต่อาจารย์ อ โทษ ของกระผม ย่อมไม่มี, อห อ กระผม น ชานามิ ย่อมไม่รู้ นิปฺนฺภาวํ ซึ่งความที่-- ตุมฺหากํ แห่งท่าน ท --เป็นผู้นอนแล้ว เอว อย่างนี้, อห อ กระผม ปวิญฺโง เป็นผู้เข้าไปแล้ว จินฺตเนน ด้วยความคิด ว่า อปรารํ อ ความผิด ปจฺมํ ปี แม้ครั้งที่ หนึ่ง เม แห่งเรา อตุลฺล, มีอยู่, อิทานิ ในกาลนี้ อห อ เรา ปวิสฺสุตฺตานิ จักเข้าไป ปาทปฺสุเสน โดยข้างแห่งเท้า อิติ ดังนี้ อมฺหิ ย่อมเป็น ตุมฺเห อ ท่าน ท ขมถ ของจงอดโทษ เม ต่อ กระผมเถิด อิติ ดังนี้ ฯ

“กุฏฺฐกฺกิล อภิสปฺสุตฺตานิ ตนฺติ

เทวโล อ ดาบสชื่อว่าเทวละ อาห กล่าวแล้ว ว่า กุฏฺฐกฺกิล คู่ออนชกฺกิลโกง อห อ เรา อภิสปฺสุตฺตานิ จักแข่ง ตํ ซึ่งท่าน อิติ ดังนี้ ฯ

“มา เอวํ อกริตุลฺล อาจริยาติ

นารโท อ ดาบสชื่อนารทะ อาห กล่าวแล้ว ว่า อาจารย์ ข้าแต่ท่านอาจารย์ ตุมฺเห อ ท่าน ท มา อกริตุลฺล อย่าได้กระทำแล้ว เอว อย่างนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

โส ตสฺส วจนํ อนาทยิตฺวา

“สทฺสฺสรฺสสิ สตเตโช สุริโย ตมวิโนทโน,

ปาโต อุทฺยนฺเต สุริเย มุทฺธา เต ผลตุ สตุตฺตชาติ

ตํ อภิสปิเยว

โส เทวโล อ ดาบสชื่อนารทะนั้น อนาทยิตฺวา ไม่เอื้อเฟื้อแล้ว วจนํ ซึ่งคำ ตสฺส นารทสฺส ของดาบสชื่อนารทะนั้น อภิสปิ แข่งแล้ว ซึ่งดาบสชื่อนารทะนั้น เอว นั้นเทียบว่า

สุริโย อ พระอาทิตย์ สทฺสฺสรฺสสิ มีรัศมีอันบัพทิตกำหนดแล้วด้วยพัน สตเตโช มีเดชอัน บัพทิตกำหนดแล้วด้วยร้อย ตมวิโนทโน มีอันบรรเทาซึ่งมีด เป็นปกติ, สุริเย ครั้นเมื่อพระ อาทิตย์ อุทฺยนฺเต ขึ้นไปอยู่ ปาโต ในเวลาเช้า มุทฺธา อ ศีรษะ เต ของท่าน ผลตุ จงแตก สตุตฺตชาติ โดยส่วนเจ็ด อิติ ดังนี้ ฯ

นารโท “อาจารย์ มยฺหํ โทโส นตุลฺล, มม วทฺนตฺสฺเสว, ตุมฺเห อภิสปิตุลฺล, ยสฺส โทโส

อตุลฺล; ตสฺส มุทฺธา ผลตุ มา นิทฺโทสตุตฺตชาติ วตุวา

“สทฺสฺสรฺสสิ สตเตโช สุริโย ตมวิโนทโน,

ปาโต อุทฺยนฺเต สุริเย มุทฺธา เต ผลตุ สตุตฺตชาติ

อภิสิทธิ์

นารโท อ คาสสชื่อนานารทะ วตุวากล่าวแล้ว ว่า อาจารย์ ข้าแต่อาจารย์ โทโส อ โทษ มยห์ ของกระผม นคติ ย่อมไม่มี, มม เมื่อกระผม วทนุตตส กล่าวอยู่ เอว นั้นเทียว, ตุมเห อ ท่าน ท อภิสิทธิ์ ต่งแล้ว โทโส อ โทษ ยตส ของบุคคลใด อตติ มีอยู่; มุทุธา อ ศีระชะ ตตส ของบุคคลนั้น ผลตุ จงแตก มุทุธา อ ศีระชะ นิทุโทตตส ของบุคคลผู้ไม่มีโทษ มา ผลตุ จงอย่าแตก อิติ ดังนี้ อภิสิทธิ์ ต่งแล้วว่า

อ พระอาทิตย์ มีรัศมีอันบัณฑิตกำหนดแล้วด้วยพัน มีเดชอันบัณฑิตกำหนดแล้วด้วย ร้อย มีอันบรรเทาสั่งมิด เป็นปกติ, ครั้นเมื่อพระอาทิตย์ ขึ้นไปอยู่ ปาโต ในเวลาเช้า อ ศีระชะ ของท่าน จงแตก สตตธา โดยส่วนเจ็ด อิติ ดังนี้ ฯ

โส ปน มหานุกาโว “อติเต จตตาทิส อนาคเต จตตาทิสติ อสติกปเป อนุสสร
ติ;

ปน ก็ โส นารโท อ คาสสชื่อนานารทะ นั้น มหานุกาโว เป็นผู้มีอำนาจมาก หุตวา เป็น อนุสสรติ ย่อมตามระลึกได้ อสติกปเป ซึ่งกับปีแปดสิบ ท คือ กปเป ซึ่งกับปี ท จตตาทิส สี่สิบ อติเต ในกาลอันล่วงไปแล้ว กปเป ซึ่งกับปี ท จตตาทิส สี่สิบ อนาคเต ในกาลอันไม่มาแล้ว;

ตตมา “กตส นุ โข อุปริ ตาโป ปติสตติติ อุปชารนุโต “อาจารย์สุตติ ฌตวา

ตตมี อนุคมป ปฏิจจ อธิทพเลน อรุณคุคณน นิวารล

ตตมา เพราะเหตุ นั้น โส ตาโปส อ คาสส นั้น อุปชารนุโต ใคร่ครวณอยู่ว่า ตาโป อ ความแข่ง ปติสตติ จักตกไป อุปริ ในเบื้องบน กตส นุ โข แห่งใครหนอแล อิติ ดังนี้ ฌตวา รู้แล้วว่า ตาโป อ ความแข่ง ปติสตติ จักตกไป อุปริ ในเบื้องบน อาจารย์สุตติ แห่งอาจารย์ อิติ ดังนี้ ปฏิจจ อาศัยแล้ว อนุคมป ซึ่งความเอ็นดู ตตมี อาจารย์สุตติ ในอาจารย์นั้น นิวารล ห้ามแล้ว อรุณคุคณน ซึ่งการขึ้นไปแห่งอรุณ อธิทพเลน ด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ ฯ

นาครา อรุณ อนุคจจจนเต, ราชทวาริ คนตวา “เทว ตยิ รหข การนเต, อรุโณ

น อฏฐาติ. อรุณ โน อฏฐาเปหิติ กนทิส.

ชนา อ.ชน ท. นาครา ผู้อยู่ในเมือง อรุณ ครั้นเมื่ออรุณ อนุคจจจนเต ไม่ขึ้นไปอยู่, คนตวา ไปแล้ว ราชทวาริ ผู้ประคองแห่งพระราช กนทิส ใคร่ครวณแล้วว่า เทว ข้าแต่ พระองค์ผู้สมมติเทพ ตยิ ครั้นเมื่อพระองค์ ปุคคัล ทรงยังบุคคล การนเต ให้กระทำอยู่ รหข

ซึ่งความเป็นแห่งพระราชา, อรุโณ อ.อรุณ น อฏฐาติ ย่อมไม่ตั้งขึ้น, ตวั อ.พระองค์ อรุณ
ของทรงยังอรุณ อฏฐาเปหิ ให้ตั้งขึ้น โน แก่ข้าพระองค์ ท. อิติ ดังนี้ ๑

ราชา อตฺตโน กายกมฺมาทีนํ โอลเณนโต กิลฺยจิ อุตฺตํ อทิสฺวา “กึ นฺ โข การณ
ติ จินฺเตตฺวา “ปพฺพชิตานํ วิวาทน ภาวิตพฺพนฺติ ปฺริสฺสกมาโน “กจฺจิ อิมสฺมึ
นคเร ปพฺพชิตา อตฺถิติ ปุจฺฉิ.

ราชา อ.พระราชา โอลเณนโต ทรงตรวจดูอยู่ กายกมฺมาทีนํ ซึ่งกรรม ท. มีกายกรรม
เป็นต้น อตฺตโน ของพระองค์ อทิสฺวา ไม่ทรงเห็นแล้ว อุตฺตํ ซึ่งกรรม อันไม่ควรแล้ว กิลฺย
อะไร ๆ จินฺเตตฺวา ทรงดำริแล้วว่า การณ อ.เหตุ กึ นฺ โข อะไร หนอแล อิติ ดังนี้ ปฺริสฺสก
มาโน ทรงระแวงอยู่ว่า วิวาทน อันความวิวาท ปพฺพชิตานํ แห่งบรรพชิต ท. ภาวิตพฺพํ ฟังมี
อิติ ดังนี้ ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้วว่า ปพฺพชิตา อ.บรรพชิต ท. อิมสฺมึ นคเร ในเมืองนี้ อตฺถิ มีอยู่
กจฺจิ แลหรือ อิติ ดังนี้ ๑

“หิโย สหายํ กุมฺภการสาธํ อาคตา อตฺถิ เทวติ วุตฺเต, ตํขณฺณเว ราชา อุกฺกาหิ
ตตฺถ คนฺตฺวา นารทํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสินฺโน อาห

วจน ครั้นเมื่อคำ ว่า เทว ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ ปพฺพชิตา อ.บรรพชิต ท. อาคตา
ผู้มาแล้ว กุมฺภการสาธํ สู่โรงแห่งบุคคลผู้กระทำซึ่งหม้อ สหาย ในเวลาเย็น หิโย ในวันวาน
อตฺถิ มีอยู่ อิติ ดังนี้ ราชปฺริเสหิ อันราชบุรุษ ท. วุตฺเต กราบทูลแล้ว, ตํ ขณฺ เหว ในขณะ
นั้น นั้นเทียว ราชา อ.พระราชา อุกฺกาหิ ด้วยทั้งคบเพลิง ท. ราชปฺริเสหิ อันราชบุรุษ ท. ฐา
ริยมานาหิ ทรงไว้อยู่ คนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว ตตฺถ ฐาน ในที่นั้น วนฺทิตฺวา ทรงไหว้แล้ว
นารทํ ซึ่งดาบสชื่อนานารทะ นิสินฺโน ประทับนั่งแล้ว เอกมนฺตํ ณ ที่สุดแห่งหนึ่ง อาห ตรัส
แล้วว่า

“กมฺมนฺตา นปฺปวตฺตนฺติ ชมฺพฺพทีปสฺส นารท,
เกน โลโก ตโมฏฺโต ? ตํ เม อุกฺขาหิ ปุจฺฉิตฺติ

นารท ข้าแต่พระดาบสชื่อนานารทะ กมฺมนฺตา อ.การงาน ท. ชมฺพฺพทีปสฺส ของชมพูทวีป
นปฺปวตฺตนฺติ ย่อมไม่เป็นไปทั่ว, อ.โลก เป็นโลก ตโมฏฺโต ? มีดเป็นแล้ว เกน การณ
เพราะเหตุอะไร โหติ ย่อมเป็น ? ตวั อ.ท่าน ผู้-- เม อันข้าพเจ้า ปุจฺฉิตฺติ --ถามแล้ว อุกฺขาหิ
จงบอก ตํ การณ ซึ่งเหตุนั้น มยฺหํ แก่ข้าพเจ้า อิติ ดังนี้ ๑

นารโท สพฺพํ ปวตฺติ อากิขิตฺวา “อิมินา การณนาหํ อิมินา อภิสปีโต, อถาหํ
‘มยุหํ โทโส นตฺถิ, ยสฺส โทโส อตฺถิ; ตสฺเสว อุปริ สาโป ปตฺตฺติ วตฺวา อภิสปี;
อภิสปีตฺวา จ ปน ‘กสฺส นฺโห อุปริ สาโป ปตฺติสฺสตีติ อุปฺชาเรนฺโต ‘สุริยคุมฺมณ
เวลาย อัจริยสฺส มุทฺธา สตฺตฺธา ผลิสฺสตีติ ทิสฺวา เอตฺสฺมี อนุกมฺโป อรุณสฺส
อุคฺคณฺตุํ น เทมิตฺติ.

นารโท อ.คาบสเชื่อว่านารทะ อาหิขิตฺวา ปวตฺติ กราบทูลแล้ว สพฺพํ ปวตฺติ ซึ่งเรื่อง
อันเป็นไปทั่ว ทั้งปวง อาห กราบทูลแล้วว่า อหํ อ. อาตมภาพ อิมินา ตาปเสน เป็นผู้อัน
คาบสนี้ อภิสปีโต แข่งแล้ว อิมินา การณ เพราะเหตุนี้ อมุหิ ย่อมเป็น, อถ ภาเว ครั้นเมื่อ
ความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ อหํ อ.อาตมภาพ วตฺวา กล่าวแล้วว่า โทโส อ.โทษ ของ
กระผม นตฺถิ ย่อมไม่มี, โทโส อ.โทษ ยสฺส ปุคฺคสฺส ของบุคคลใด อตฺถิ มีอยู่; สาโป อ.
ความแข่ง ปตฺตฺ จตฺกไป อุปริ ในเบื้องบน ตสฺส ปุคฺคสฺส แห่งบุคคลนั้น เอว นั้นเทียว อิติ
ดังนี้ อภิสปี แข่งแล้ว; จ ปน ก็แล อหํ อ.อาตมภาพ อภิสปีตฺวา ครั้นแข่งแล้ว อุปฺชาเรนฺโต
‘ใคร่ครวณอยู่ว่า สาโป อ.ความแข่ง ปตฺติสฺสตีติ จตฺกไป อุปริ ในเบื้องบน กสฺส นฺโห แห่ง
ใคร หนอแล อิติ ดังนี้ ทิสฺวา เห็นแล้วว่า มุทฺธา อ.ศึรยะ อัจริยสฺส อัจริยสฺส ของอาจารย์
ผลิสฺสตีติ จกฺตฺก สตฺตฺธา โดยส่วนเจ็ด สุริยคุมฺมณเวลาย ในเวลาเป็นที่ขึ้นไปแห่งพระอาทิตย์
อิติ ดังนี้ ปฏิจฺจ อาศึยแล้ว อนุกมฺโป ซึ่งความอนุเคราะห์ เอตฺสฺมี อัจริยสฺมี ในอาจารย์นั้น น
เทมิ ย่อมไม่ให้ อุคฺคณฺตุ เพื่ออันขึ้นไป อรุณสฺส แห่งอรุณ อิติ ดังนี้ ฯ

“กถํ ปนสฺส ฆนฺเต อนฺตรายิ น ภเวยฺยาติ.

ราชา อ.พระราช ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ปน ก็ อนฺตรายิ อ.
อันตราย น ภเวยฺย ไม่พึงมี อสฺส เทวสฺส แก่คาบสเชื่อว่าเทวะนั้น กถํ อย่างไร อิติ ดังนี้ ฯ

“สเจ มํ ขมาเปยฺย, น ภเวยฺยาติ.

นารโท อ.คาบสเชื่อว่านารทะ อาห กราบทูลแล้วว่า สเจ ถ้าว่า เทวโล อ.คาบสชื่อ
ว่าเทวละ มํ ยังอาตมภาพ ขมาเปยฺย น พึงให้อวดโทษไฉร้, อนฺตรายิ อ.อันตราย น ภเวยฺย
ไม่พึงมี อิติ ดังนี้ ฯ

“เตนฺหิ ขมาเปหิ.

ราชา อ.พระราช อาห ตรัสแล้วว่า เตนฺหิ ถ้าอย่างนั้น ตฺวํ อ.ท่าน นารทฺ ยังคาบสชื่อ
ว่านารทะ ขมาเปหิ จงให้อวดโทษเถิด อิติ ดังนี้ ฯ

“เอโส มํ ชญาสุ จ คีวาย จ อกฺกมิ, นาหํ เอตํ ญฺญชฺฌิตํ ขมาเปมิตฺติ.

เทวโล อ.คาบสชื่อว่าเทวละ อาห กราบทูลแล้วว่า เอโส ชญฺโโล อ.ชญฺโลณํ อกฺกมิ
เหยียบแล้ว มํ ซึ่งอาตมภาพ ชญาสุ จ ที่ชญา ท. ด้วย คีวาย จ ที่คอยด้วย, อหํ อ.อาตมภาพ น
ขมาเปมิ จะไม่-- เอตํ ญฺญชฺฌิตํ ยังชญฺโโลงนํ --ให้อดโทษ อิติ ดังนี้ ฯ

“ขมาเปหิ ฆนฺเต, มา เอวํ กริตฺติ.

ราชา อ.พระราชอาห ตรัสแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ตูวํ อ.ท่าน นารทํ ยัง
คาบสชื่อว่านารทะ ขมาเปหิ จงให้อดโทษเถิด, ตูวํ อ.ท่าน มา กริ อย่ากระทำแล้ว เอวํ อย่าง
นี้ อิติ ดังนี้ ฯ

“น ขมาเปมิตฺติ.

เทวโล อ.คาบสชื่อว่าเทวละ อาห กราบทูลแล้วว่า อหํ อ.อาตมภาพ น ขมาเปมิ จะ
ไม่-- ญฺญชฺฌิตํ ยังชญฺโโลง --ให้อดโทษ อิติ ดังนี้ ฯ

“มฺหุชฺชา เต สตุตฺตา ผลิสฺสตีติ วุตฺเตปิ, น ขมาเปสิเยว.

วจนฺ ครั้นเมื่อพระดำรัสว่า มฺหุชฺชา อ.ศิระษะ เต ของท่าน ผลิสฺสตี จักแตก สตุตฺตา
โดยส่วนเจ็ด อิติ ดังนี้ รณฺญา อันพระราช วุตฺเตปิ แม้ตรัสแล้ว, เทวโล อ.คาบสชื่อว่าเทวละ
น ขมาเปสิ ไม่-- นารทํ ยังคาบสชื่อว่านารทะ --ให้อดโทษแล้ว เอวํ นั้นเทียว ฯ

**อล นํ ราชา “น ตูวํ อตุตฺตโน รุจฺยา ขมาเปสฺสตีติ, หตุตฺปาทญฺจฺฉิควาสู ตํ คา
หาเปตฺวา นารทสฺส ปาทญฺเจ โอนมาเปสิ.**

อล ครั้งนั้น ราชา อ.พระราช วตฺวา ตรัสแล้ว นํ เทวลํ กะคาบสชื่อว่าเทวละนั้น ว่า
ตูวํ อ.ท่าน น ขมาเปสฺสตีติ จักไม่-- นารทํ ยังคาบสชื่อว่านารทะ --ให้อดโทษ รุจฺยา ตาม
ความชอบใจ อตุตฺตโน ของตน หรือ ดังนี้, ราชปฺริเส ทรงยังราชบุรุษ ท. คาหาเปตฺวา ให้จับ
แล้ว ตํ เทวลํ ซึ่งคาบสชื่อว่าเทวละนั้น หตุตฺปาทญฺจฺฉิควาสู ที่มีและเท้าและท้องและคอ ท.
เทวลํ ทรงยังคาบสชื่อว่าเทวละ โอนมาเปสิ ให้น้อมลงแล้ว ปาทญฺเจ ณ ที่ใกล้แห่งเท้า นา
รทสฺส ของคาบสชื่อว่านารทะ ฯ

**นารโท “อุฏฺเฐหิ อจฺริย, ขมามิ เตติ วตฺวา “มหาราช นายํ ยถามนฺน ขมาเปติ,
อวิหฺเร เอโก สโร อตุลฺล, ตตุล นํ สีเส มตฺติกาปิณฺฑํ กตฺวา กลปฺปมาณฺณ อุตฺเท ธ
ปาเปหิตฺติ อาห.**

นารโท อ.ดาบสชื่อว่านารทะ วตุวา กล่าวแล้ว ว่า อาจารย์ ข้าแต่อาจารย์ ตูว์ อ.ท่าน อุฏฺเฐติ จงลุกขึ้นเถิด, อหํ อ.กระผม ขมามี ย่อมอดโทษ เต ต่อท่าน อิติ ดังนี้ อาห กราบทูลแล้วว่า มหาราช ลูกอ่อนมหาบพิตร อยู่ คาปโส อ.ดาบสนี้ มํ ยังอาคมภาพ ขมาเปติ ย่อมให้อดโทษ ยถามเนน ตามใจอย่างไร น หามิได้, สโร อ.สระ เอโก แห่งหนึ่ง อตุลิตี มีอยู่ อวิทุเร ในที่อันไม่ไกล, ตูว์ อ.พระองค์ กตุวา ทรงกระทำแล้ว มตฺติกาปิณฺฑํ ซึ่งก้อนแห่งดินเหนียว สีเส บนศิรชะ ราชปุริเส ทรงยังราชบุรุษ ท. จปาเปหิ จงให้พักไว้ นํ คาปสํ ซึ่งดาบสนั้น อุทเก ในน้ำ กลปฺปมาเณ มีคอปเป็นประมาณ ตตุล สเร ในสระนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

ราชา ตถา การลิตี.

ราชา อ.พระราชา ราชปุริเส ทรงยังราชบุรุษ ท. การลิตี ให้กระทำแล้ว ตถา อย่างนั้น ฯ

นารโท เทวถํ อามนฺเตตฺวา “อาจารย์ มยา อิทุชฺชียา วิสฺสฏฺฐาย, สุริยสนฺดาเป อุฏฺฐหนฺเต, ตูว์ อุทเก นิมุขชิตฺวา อญฺเณ จาเนน อุตฺตริตฺวา กจฺเจยฺยาสีตติ อาห.

นารโท อ.ดาบสชื่อว่านารทะ อามนฺเตตฺวา เรียกมาแล้ว เทวถํ ซึ่งดาบสชื่อว่าเทวละ อาห กล่าวแล้ว ว่า อาจารย์ ข้าแต่อาจารย์ อิทุชฺชียา ครั้นเมื่อฤทธิ มยา อันกระผม วิสฺสฏฺฐาย คลายแล้ว, สุริยสนฺดาเป ครั้นเมื่อความร้อนพร้อมแห่งพระอาทิตย์ อุฏฺฐหนฺเต ตั้งขึ้นอยู่ ตูว์ อ.ท่าน นิมุขชิตฺวา ดำลงแล้ว อุทเก ในน้ำ อุตฺตริตฺวา ข้ามขึ้นแล้ว กจฺเจยฺยาสี พังไป อญฺเณ จาเนน โดยที่อื่น อิติ ดังนี้ ฯ

ตสฺส สุริยรํสีหิ สมฺมุฏฺฐมตฺโตว มตฺติกาปิณฺฑโฑ สตุตฺตา พลิตี.

มตฺติกาปิณฺฑโฑ อ.ก้อนแห่งดินเหนียว สีเส บนศิรชะ ตสฺส คาปสสฺส ของดาบสนั้น สมฺมุฏฺฐมตฺโตว อันศักดิ์ว่า-- สุริยรํสีหิ อันรัศมีแห่งพระอาทิตย์ ท. --ถูกต้องแล้วเทียว พลิตี แดกแล้ว สตุตฺตา โดยส่วนเจ็ด ฯ

โส นิมุขชิตฺวา อญฺเณ จาเนน ปลายิตี.

โส คาปโส อ.ดาบสนั้น นิมุขชิตฺวา ดำลงแล้ว ปลายิตี หนีไปแล้ว อญฺเณ จาเนน โดยที่อื่น ดังนี้ ฯ

สตุถา อิมํ ฐมฺมเทสนํ อาหริตฺวา “ตทา ภิกฺขเว ราชา อานนฺโท อโหสิ, เทวโล ติลุโส, นารโท อหเมว, เอวํ ตทาเปส ทฺวพฺพโจเยวาทิ วตุวา ติสสตุเถรํ อามนฺเตตฺวา “ติสฺส ภิกฺขุโน หิ ‘อสุเคนาหํ อกฺกุฏฺโฐ, อสุเคน ปทโฏ, อสุเคน ชิตฺ, อสุโก

เม ภณฺทํ อหาลีติ จินฺตุนฺตสฺส เวนฺนํ น วุปฺสุมฺติ; เหวํ ปน อนุปฺนยฺหนฺตสฺส
เสว อุปฺสุมฺตีติ วตฺวา อีมา คาลา อภาสี

สตฺถา อ.พระศาสดา อหริตฺวา ครั้นทรงนำมาแล้ว อิมํ ฐมฺมเทศนํ ซึ่งพระธรรมเทศนา
นี้ วตฺวา ตรัสแล้วว่า ภิกฺขเว ดูก่อนภิกฺขุ ท. ราชา อ.พระราชา ตทา ในกาลนั้น อานนฺโท
เป็นอานนทํ อโหสิ ได้เป็นแล้ว อิทานิ ในกาลนี้, เทวโล อ.ดาบสชื่อว่าเทวละ ตทา ในกาล
นั้น ติสฺโส เป็นติสสะ อโหสิ ได้เป็นแล้ว อิทานิ ในกาลนี้, นารโท อ.ดาบสชื่อนารทะ
ตทา ในกาลนั้น อหํ เหว เป็นเรา เหว นั้นเทียว อโหสิ ได้เป็นแล้ว อิทานิ ในกาลนี้, เอส
ตฺโส อ.ติสสะนั้น ทฺวพฺพโจ เป็นผู้อันบุคคลพึง ว่าได้โดยยาก เหว นั้นเทียว อโหสิ ได้เป็น
แล้ว ตทาปิ แม้กาล ในกาลนั้น เหว อย่างนี้ อิติ ดังนี้ อามนฺเตตฺวา ตรัสเรียกมาแล้ว ติสฺสคฺ
เถรํ ซึ่งพระเถระชื่อว่าติสสะ วตฺวา ตรัสแล้วว่า ติสฺส ดูก่อนติสสะ ปน ก็ ภิกฺขุโน เมื่อภิกฺขุ
จินฺตุนฺตสฺส คิดอยู่ว่า อหํ อ.เรา อกฺกุจฺโฆ เป็นผู้-- อสุเคน อันบุคคลโน้น --ค่าแล้ว อมฺหิ
ย่อมเป็น, ปหฺโฏ เป็นผู้-- อสุเคน อันบุคคลโน้น --ประหารแล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น, ชิตฺโต เป็นผู้--
- อสุเคน อันบุคคลโน้น --ชนะแล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น, อสุโก อ.บุคคลโน้น อหาลี ได้ลักแล้ว
เม ภณฺทํ ซึ่งสิ่งของ เม ของเรา อิติ ดังนี้ เหวํ นาม ชื่อ อ.เวร น วุปฺสุมฺติ ย่อมไม่เข้าไป
สงวนวิเศษ; ปน แต่ว่า ภิกฺขุโน เมื่อภิกฺขุ อนุปฺนยฺหนฺตสฺส ไม่เข้าไปผูกไว้อยู่ โกรธ ซึ่งความ
โกรธ เหว อย่างนี้ เหว นั้นเทียว เหว อ.เวร อุปฺสุมฺติ ย่อมเข้าไปสงวน อิติ ดังนี้ อภาสี ได้
ตรัสแล้ว อีมา คาลา ซึ่งพระศาสดา ท. เหล่านี้ ว่า

“อกฺกุจฺโฆ อิมํ, อวธิ มํ, อชินิ มํ, อหาลี เม,

เย จ ตํ อนุปฺนยฺหนฺติ, เหวํ เตสํ น สมฺมติ.

‘อกฺกุจฺโฆ อิมํ, อวธิ มํ, อชินิ มํ, อหาลี เม,

เย จ ตํ อนุปฺนยฺหนฺติ, เหวํ เตสุมฺตฺติ.

ปน ก็ ชนา อ.ชน ท. เหล่าใด อนุปฺนยฺหนฺติ ย่อมเข้าไปผูกไว้ ตํ โกรธ ซึ่งความโกรธนั้น
ว่า โส ปุคฺคโล อ.บุคคลโน้น อกฺกุจฺโฆ ค่าแล้ว มํ ซึ่งเรา โส ปุคฺคโล อ.บุคคลโน้น อวธิ ได้
ฆ่าแล้ว มํ ซึ่งเรา, โส ปุคฺคโล อ.บุคคลโน้น อชินิ ได้ชนะแล้ว มํ ซึ่งเรา โส ปุคฺคโล อ.
บุคคลโน้น อหาลี ได้ลักแล้ว ภณฺทํ ซึ่งสิ่งของ เม ของเรา ดังนี้ เหวํ อ.เวร เตสํ ชนानํ ของ
ชน ท. เหล่านั้น น สมฺมติ ย่อมไม่สงวน ฯ

เทศนาปริโยสานเ สตสหสฺสภิกฺขุ โสตาปตฺติผลาทินิ ปาปฺณิสฺสุ.

เทศนาปริโยสาน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งเทศนา สดสหัสสุภิกขุ อ.ภิกษุแสนหนึ่ง
ท. ปาปุณีสู บรรลุแล้ว โสตาปัตติผลาทีนิ ซึ่งอริยผล ท. มีโสตปาตติผลเป็นต้น ฯ

ธมฺมเทศนา มหาชนสุส สาตฺถิกา อโหสิ.

ธมฺมเทศนา อ.พระธรรมเทศนา สาตฺถิกา เป็นเทศนาไปกับด้วยวาจา มีประโยชน์ อโหสิ
ได้มีแล้ว มหาชนสุส แก่มหาชน ฯ

ทฺวพฺพโจปี สุวโจ ชาโตติ.

ติสฺสตุเถโร อ.พระเถระชื่อว่าติสสะ ทฺวพฺพโจปี แม้เป็นผู้อันบุคคลพึงว่าได้โดยยาก สุวโจ
เป็นผู้อันบุคคลพึงว่าได้โดยง่าย ชาโต เกิดแล้ว อิติ ดังนี้แล ฯ

ติสฺสตุเถรวตฺถ.

ติสฺสตุเถรวตฺถ อ.เรื่องแห่งพระเถระชื่อว่าติสสะ นิฎฺฐิตํ จบแล้ว ฯ

๔. กาลียกฺขินิยาอุปฺปตฺติวตฺถ.

กาลียกฺขินิยาอุปฺปตฺติวตฺถ อ.เรื่องแห่งความเกิดขึ้นแห่งนางยักษิณีชื่อว่ากาลิ มยา อัน
ข้าพเจ้า วุจฺจเต วุจฺจเต จะกล่าว ฯ

**“น ทิเวเรน เวรานิติ อิมํ ธมฺมเทศนํ สตุถา เขตฺวเน วิหรนฺโต อญฺตรํ วญฺญิตฺติ
อารพฺภ กเถสิ.**

สตุถา อ.พระศาสดา วิหรนฺโต เมื่อประทับอยู่ เขตฺวเน ในพระเชตวัน อารพฺภ
ทรงปรารภวญฺญิตฺติ ซึ่งหึงหมั่น อญฺตรํ คนใดคนหนึ่ง กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ ธมฺมเทศนํ
ซึ่งพระธรรมเทศนานี้ ว่า น ทิเวเรน เวรานิ ดังนี้เป็นต้น ฯ

**เอโก กิร ญฺญมฺพิกปฺตุโต, ปิตริ กาลกเต, เขตฺเต จ ฆเร จ สพฺพกมฺมานิ อตฺตนา
ว กโรนฺโต มาตรํ ปฏิชฺคฺคิ.**

กิร ได้ยินว่า ญฺญมฺพิกปฺตุโต อ.บุตรแห่งญฺญมพิกคนหนึ่ง, ปิตริ ครั้นเมื่อบิดา กาลกตา
เป็นผู้มีกัลละอันกระทำแล้ว สนฺเต มีอยู่, กโรนฺโต กระทำอยู่ สพฺพกมฺมานิ ซึ่งการงาน ทั้งปวง
ท. เขตฺเต จ ในนาด้วย ฆเร จ ในเรือนด้วย อตฺตนา ว ด้วยตนเทียว ปฏิชฺคฺคิ ปฏิบัติแล้ว
มาตรํ ซึ่งมารดา ฯ

ออสฺส มาตา “กุมาริกํ เต ตาต อาเนสุสสามิติ อาห.

ออสฺส ครั้งนั้น มาตา อ.มารดา อาห กล่าวแล้ว ออสฺส ปุตุตฺตสฺส แก่บุตรนั้นว่า ตาต แน่
พ่อ อหํ อ.เรา อาเนสุสสามิ จักนำมา กุมาริกํ ซึ่งนางกุมาริกา เต แก่เจ้า อิติ ดังนี้ ฯ

“อมม มา เอว วเทถ, อหิ ยาวชีว ตุมเห ปฏิกุคิสฺสามิติ.

โส ปุตุโต อ.บุตรนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า อมม ข้าแต่แม่ ตุมเห อ.ท่าน ท. มา วเทถ จง
อย่ากล่าว เอว อย่างนี้, อหิ อ.กระผม ปฏิกุคิสฺสามิ จักปฏิบัติ ตุมเห ซึ่งท่าน ท. ยาวชีว
กำหนดเพียงใดแห่งชีวิต อิติ ดังนี้ ฯ

“ตาต เขตฺเต จ ฆเร จ กิจฺจํ ตฺวเมว กโรติ, เตน มยฺหิ จิตฺตฺสฺสํ นาม น โหติ,
อาเนตฺตฺสามิ เตติ.

มาตา อ.มารดา อาห. กล่าวแล้ว ว่า ตาต แน่พ่อ ตฺว อ.เจ้า เอว นั้นเทียว กโรติ ย่อม
กระทำ กิจฺจํ ซึ่งกิจ เขตฺเต จ ในนาด้วย ฆเร จ ในเรือนด้วย, เตน เพราะเหตุนี้ จิตฺตฺสฺสํ
นาม ชื่อ อ.ความสบายแห่งจิต มยฺหิ ของเรา น โหติ ย่อมไม่มี, อหิ อ.เรา อาเนตฺตฺสามิ จัก
นำมา เต แก่เจ้า อิติ ดังนี้ ฯ

โส ปุณฺณปุณฺณ ปฏิกฺขิปปิตฺวาปี ตฺวณฺหิ อโหสิ.

โส ปุตุโต อ.บุตรนั้น ปฏิกฺขิปปิตฺวาปี แม่ห้ามแล้ว ปุณฺณปุณฺณ บ่อย ๆ ตฺวณฺหิ เป็นผู้หนึ่ง
อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

สา เอกํ กุลํ คนฺตุํ เกหา นิภฺขมิ.

สา มาตา อ.มารดานั้น นิภฺขมิ ออกไปแล้ว เกหา จากเรือน คนฺตุํ เพื่ออันไป เอกํ กุล
สู่ตระกูล ฯ หนึ่ง ฯ

อถ นํ ปุตุโต “กตรฺกฺลํ คจฺจนฺตาติ ปุจฺจิตฺวา, “อสุกฺขนฺนามาติ วุตฺเต, ตตฺถ คมนํ

ปฏฺธิเสเชตฺวา อตฺตโน อภิรฺุจฺจํ กุลํ อาจิกฺขิ.

อถ ครั้งนั้น ปุตุโต อ.บุตร ปุจฺจิตฺวา ถามแล้ว นํ มาตรํ ซึ่งมารดานั้น ว่า ตุมเห อ.ท่าน
ท. คจฺจนฺต จะไป กตรฺกฺลํ สู่ตระกูลไหน ดังนี้, วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า อหิ อ.เรา คจฺจามิ จะไป
กุลํ สู่ตระกูล อสุกํ นาม ชื่อโน้น อิติ ดังนี้ มาตรา อันมารดา วุตฺเต กล่าวแล้ว, ปฏฺธิเสเชตฺวา
ห้ามแล้ว คมนํ ซึ่งการไป ตตฺถ กุล ในตระกูลนั้น อาจิกฺขิ บอกแล้ว กุล ซึ่งตระกูล อภิรฺุจฺจํ
อันอันตนชอบใจยิ่งแล้ว ฯ

สา ตตฺถ คนฺตฺวา กุมาริํ วาเรตฺวา ทิวสํ ววฺฐุสเปตฺวา ตํ อาเนตฺวา ตสฺส ฆเร
อกาสิ.

สา มาตา อ.มารดานั้น คนตุวา ไปแล้ว ตตฺถ กุเล ในตระกูลนั้น วาเรตุวา ขอแล้ว กุมาริก ซึ่งนางกุมาริกา ววฏฺฐเปตุวา กำหนดแล้ว ทิวส ซึ่งวัน อาเนตุวา นำมาแล้ว ตํ กุมาริก ซึ่งนางกุมาริกานั้น อกาสิ ได้กระทำแล้ว ฆเร ในเรือน ตสฺส ปุตุตสฺส ของบุตรนั้น ฯ

สา วณฺณา อโหสิ.

สา กุมาริกา อ.นางกุมาริกานั้น วณฺณา เป็นหญิงหมั้น อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

อถ นํ มาตา “ปุตุต ตฺวํ อตุตฺโท รุจิยา กุมาริก อานาเปสิ, สา อิทานิ วณฺณา
ชาตา; อปุตุตถญจ นาม กุลํ วินสฺสติ, ปเวณิ น ฆญฺญิติ; เตน อณฺณํ เต กุมาริก
อาเนสุสามิติ, เตน “อลํ อมฺมาติ วุจฺจมานาปิ ปฺนปฺปนํ กเถสิ.

อถ ครั้งนั้น มาตา อ.มารดา อาห กล่าวแล้ว นํ ปุตุต กะบุตรนั้น ว่า ปุตุต เนาะลูก ตฺวํ
อ.เจ้า มํ ยังเรา อานาเปสิ ให้นำมาแล้ว กุมาริก ซึ่งนางกุมาริกา รุจิยา ตามความชอบใจ อตุต
โท ของตน อิทานิ ในกาลนี้ สา กุมาริกา อ.นางกุมาริกานั้น วณฺณิตฺถิ เป็นหญิงหมั้น ชาตา
เกิดแล้ว; จ ก็ กุลํ อ.ตระกูล อปุตุตถํ นาม ชื่อว่าไม่มีบุตร วินสฺสติ ย่อมฉิบหาย ปเวณิ อ.
เชื้อสาย ปุตุเตน อันบุตร น ฆญฺญิติ ย่อมไม่สืบต่อ, เตน เพราะเหตุนั้น อหํ อ.เรา อาเนสุสามิ
จักนำมา กุมาริก ซึ่งนางกุมาริกา อณฺณํ คนอื่น เต แก่เจ้า ดังนี้, วุจฺจมานาปิ แม่ผู้-- เตน ปุตุ
เตน อันบุตรนั้น --กล่าวอยู่ว่า อมฺม ข้าแต่แม่ อลํ อ.อย่าเลย อิติ ดังนี้ กเถสิ กล่าวแล้ว ปฺนป
ปฺนํ บ่อย ๆ ฯ

วณฺณิตฺถิ ตํ ถลํ สุตฺวา “ปุตุตา นาม มาตาปิตุํ วจฺนํ อติภุมิตุํ น สกฺโกนฺหติ, อ
ิทานิ อณฺณํ วิชายิณี อิตฺถิ อาเนตุวา มํ ทาสีโกเคน ภฺลฺลชิสฺสติ, ยนฺนุนาหํ สย
เมวํ กุมาริก อาเนยฺยนฺติ จินฺนเตตุวา เอกํ กุลํ คนฺตุวา ตสฺสตุถาย กุมาริก วาเรต
วา “กิณฺนาเมตํ อมฺม วเทสิติ เตหิ ปฏฺธิจิจิตฺตา “อหํ วณฺณา, อปุตุตถํ กุลํ วินส
สติ, ตุมฺหากํ ธีตา ปุตุตํ ปฏฺธิถิตฺวา กุญฺญพฺสฺส สามิณี ภวิสฺสติ, เทถ ตํ มยฺหํ
สามิกสุสาติ ยาจิตฺวา สมฺปฏฺธิจฺฉาเปตุวา อาเนตุวา สามิกสุส ฆเร อกาสิ.

วณฺณิตฺถิ อ.หญิงหมั้น สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ ถลํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวนั้น จินฺนเตตุวา คิด
แล้วว่า ปุตุตา นาม ชื่อ อ.บุตร ท. น สกฺโกนฺหติ ย่อมไม่อาจ อติภุมิตุํ เพื่ออันก้าวล่วง วจฺนํ
ซึ่งคำ มาตาปิตุํ ของมารดาและบิดา ท., อิทานิ ในกาลนี้ มาตา อ.มารดา อาเนตุวา นำ
มาแล้ว วิชายิณี ซึ่งหญิงผู้คลอดโดยปกติ อณฺณํ คนอื่น ภฺลฺลชิสฺสติ จักใช้สอย มํ ซึ่งเรา
ทาสีโกเคน โดยการให้สอยเพียงดังทาสี, ยนฺนุน กระไรหนอ อหํ อ.เรา อาเนยฺยํ ฟังนำมา ก

มาริกิ ซึ่งนางกุมาริกา เอกิ คนหนึ่ง สยิ เอว เอง นั้นเทียว อิติ ดังนี้ คนตุวา ไปแล้ว เอกิ กุลิ
 คู่ตระกูล ๆ หนึ่ง วาเรตุวา ขอแล้ว กุมาริกิ ซึ่งนางกุมาริกา อตุถาย เพื่อประโยชน์ สามิกสุส
 แก่สามินัน เตหิ ชเนหิ ผู้อันชน ท. เหล่านั้น ปฏิภุชิตุตา คัดค้านแล้ว ว่า อมม เนอะแม่ ตุวั
 อ.เรอ วเทสิ กล่าวแล้ว เอจ วจัน ซึ่งค้านัน ก็ นาม ชื่ออะไร อิติ ดังนี้ ยาจิตุวา วิงวอนแล้ว
 ว่า อหิ อ.คิฉัน วณฺณิตฺติ เป็นหลังหมัน อมฺหิ ย่อมเป็น, กุลิ อ.ตระกูล อปุตุตฺก อันไม่มีบุตร
 วินฺสฺสฺติ ย่อมนิบหาย, ชิตา อ.ชิตา ตุมฺหากิ ของท่าน ท. ปฏิภุชิตุตา ได้เฉพาะแล้ว ปุตุตฺ ซึ่ง
 บุตร สามินิ เป็นเจ้าของ กุณฺมฺพสุส แห่งชุมทรัพย์ ภวิสฺสฺติ จักเป็น, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. เทอ
 ของให้ ตํ ชิตฺร ซึ่งชิตานัน สามิกสุส แก่สามิ มยฺหํ ของคิฉัน อิติ ดังนี้ เตหิ ชเนหิ ยังชน
 ท. เหล่านั้น สมฺปฏิจฺญาเปตุวา ให้รับรองแล้ว อาเนตุวา นำมาแล้ว อกาสิ ได้กระทำแล้ว ฆเร
 ในเรือน สามิกสุส ของสามิ ฯ

อสุสา เอตทโหสิ “สจายํ ปุตุตํ วา ชิตฺรํ วา ลภิสฺสฺติ, อยเมว กุณฺมฺพสุส สามินิ
 ภวิสฺสฺติ, ยถา ทารกํ น ลภติ; ตเถว นํ กาคํ วณฺณิตฺติ.

อถ ครั้งนั้น เอตํ จินฺตณํ อ.ความคิดนั้น ว่า สจ ถ้าวว่า อยํ อิตฺถิ อ.หญิงนี้ ลภิสฺสฺติ จัก
 ได้ ปุตุตํ วา ซึ่งบุตรหรือ ชิตฺรํ วา หรือว่าซึ่งชิตาไซ้, อยํ อิตฺถิ อ.หญิงนี้ เอว นั้นเทียว
 สามินิ เป็นเจ้าของ กุณฺมฺพสุส แห่งชุมทรัพย์ ภวิสฺสฺติ จักเป็น, อยํ อิตฺถิ อ.หญิงนี้ น ลภติ
 จะไม่ได้ ทารกํ ซึ่งเด็ก ยถา โดยประการใด; อ.อัน-- มยา อันเรา กาคํ --กระทำ นํ อิตฺถิ ซึ่ง
 หญิงนั้น ตถา โดยประการนั้น วณฺณิตฺติ ย่อมควร อิติ ดังนี้ โหสิ ได้มีแล้ว อสุสา วณฺณิตฺติยา
 แก่หญิงหมันนั้น ฯ

อถ นํ อาห “ยथा ते गुञ्जियं कपुलो पटिगुञ्जाति; तथा मे आरोग्ययासीति.

อถ ครั้งนั้น วณฺณิตฺติ อ.หญิงหมัน อาห กล่าวแล้ว อิตฺถิ กะหญิงนั้น ว่า ยथा ในกาล
 ใด คพฺโกล อ.สัตว์ผู้เกิดแล้วในครรภ์ ปटิगुञ्जाติ ย่อมตั้งอยู่เฉพาะ गुञ्जियํ ในท้อง เต ของท่าน
 तथा ในกาลนั้น ตุวั อ.ท่าน आरोग्ययाสิ พึงบอก เม แก่เรา อิติ ดังนี้ ฯ

सा “साधुतिं प्रीक्षतुवा, कपुले पटिगुञ्जिते, तस्य आरोग्ये.

สา อิตฺถิ อ.หญิงนั้น ปรีक्षตฺวา พึงตอบแล้ว ว่า สาธุ อ.ดีละ ดังนี้, คพฺเล ครั้นเมื่อสัตว์
 ผู้เกิดแล้วในครรภ์ ปटिगुञ्जिते ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว, आरोग्ये บอกแล้ว तस्य วณฺณิตฺติยา แก่หญิง
 หมันนั้น ฯ

तस्य पन्तायै निजं याकुतत् तदि.

ปน ก็ สา วณฺณิตฺติ อ.หิงหมันนั้น เอว นั้นเทียว เทติ ย่อมให้ ยาคุมฺตฺตํ ซึ่งข้าวต้ม และข้าวสวย ตสฺสา อิตฺติยา แก่หิงนั้น นิจฺจํ เนื่องนิตยฺ ๑

ออสฺสา อาหารเนว สทฺธิ คพฺภปาตนเภสขฺ อทาลิ.

อธ ครั้งนั้น สา วณฺณิตฺติ อ.หิงหมัน นั้น อทาลิ ได้ให้แล้ว คพฺภปาตนเภสขฺ ซึ่งยา เป็นเครื่องยังสัตว์ผู้เกิดแล้วในครรภ์ ให้ตกไป สทฺธิ กับ อาหารเนว ด้วยอาหาร เอว นั้นเทียว ออสฺสา อิตฺติยา แก่หิงนั้น ๑

คพฺโภ ปติ.

คพฺโภ อ.สัตว์ผู้เกิดแล้วในครรภ์ ปติ ตกไปแล้ว ๑

ทฺติยมฺปิ คพฺเภ ปติญฺจิเต, ตสฺสา อาโรเจสิ.

คพฺเภ ครั้นเมื่อสัตว์ผู้เกิดแล้วในครรภ์ ปติญฺจิเต ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว ทฺติยมฺ ปิ แม้ครั้งที่สอง , สา อิตฺติ อ.หิงนั้น อาโรเจสิ บอกแล้ว ตสฺสา วณฺณิตฺติยา แก่หิงหมันนั้น ๑

อิตรปิ ทฺติยมฺปิ ตเถว ปาเตสิ.

อิตรปิ วณฺณิตฺติ อ.หิงหมันแม่นอกนี้ คพฺภํ ยังสัตว์ผู้เกิดแล้วในครรภ์ ปาเตสิ ให้ตกไปแล้ว ตถา อย่างนั้น เอว นั้นเทียว ทฺติยมฺ ปิ แม้ครั้งที่สอง ๑

อธ นํ ปฏฺวิสุสกิตฺติโย ปุจฺฉิสฺสุ “กจฺจิ เต สปตฺติ อนุตฺตรายํ กโรตฺติ.

อธ ครั้งนั้น ปฏฺวิสุสกิตฺติโย อ.หิงผู้คุ้นเคย ท. ปุจฺฉิสฺสุ ถามแล้ว นํ อิตฺติ ซึ่งหิงนั้นว่า สปตฺติ อ.หิงผู้เป็นไปกับด้วยผิว กโรติ ย่อมกระทำ อนุตฺตรายํ ซึ่งอันตราย เต แก่เธอ กจฺจิ แลหรือ อิตฺติ ดังนี้ ๑

สา ตมตฺถํ อาโรเจตุว, “อนุตฺตพาลे กสฺมา เอวมกาลี ? อยฺ ทว อิสฺสริยภเยน

คพฺภปาตนเภสขฺ โยเชตุว เทติ, เต คพฺโภ ปตติ, มา ปฺน เอวมกาลีติ วุตฺตา,
ตติยวเร น กเถสิ.

สา อิตฺติ อ.หิงนั้น อาโรเจตุวบอกแล้ว ตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความนั้น, ตาหิ อิตฺติหิ ผู้อัน หิง ท. เหล่านั้น วุตฺตา กล่าวแล้วว่า อนุตฺตพาลे น่ะหิงผู้อันธพาล ตฺวํ อ.เธอ อากาลี ? ได้กระทำแล้ว เอว อย่างนี้ กสฺมา เพราะเหตุอะไร ? อยฺ อิตฺติ อ.หิงนี้ โยเชตุว ประกอบ แล้ว คพฺภปาตนเภสขฺ ซึ่งยาเป็นเครื่องยังสัตว์ผู้เกิดแล้วในครรภ์ให้ตกไป เทติ ย่อมให้ ทว แก่เธอ อิสฺสริยภเยน เพราะกลัวแต่ความเป็นใหญ่, เตน เพราะเหตุนี้ คพฺโภ อ.สัตว์ผู้เกิดแล้ว

ในครรรค์ เต ของเธอ ปตติ ย่อมตกไป, ตุवं อ.เธอ มา อกาสิ อย่าได้กระทำแล้ว เอวํ อย่างนี้
ปุน อีก ดังนี้, น กเถสิ ไม่บอกแล้ว ตติยวาระ ในวาระที่สาม ฯ

ออสฺสา อิตฺรา อุทฺธํ ทิสฺวา “กสฺมา มยฺหํ คพฺภสฺส ปตฺติญฺจิตฺถาวํ น กเถสิตี วตฺวา,
“ตุवं อานตฺวา เทว วาเร คพฺภํ ปาเตสิ, กิเมตฺถํ ตฺยฺหํ กเถมิตี วุตฺเต, “นญฺจาทานิมี
หิตี จินฺตตฺวา, ตสฺสา ปมาทํ โอลฺลเกนฺตี, ปริณเต คพฺเภ, โอลฺลเก ลกิตฺวา เกสขฺขํ
โยเชตฺวา อทาลิ.

อธ ครั้งนั้น อิตรา วณฺณิตฺติ อ.หึงหมั่นนอกนี้ ทิสฺวา เห็นแล้ว อุทฺธํ ซึ่งทอ้ง อสฺสา
อิตฺติยา ของหึงนั้น วตฺวากล่าวแล้วว่า ตุवं อ.ท่าน น กเถสิ ไม่บอกแล้ว ปตฺติญฺจิตฺถาวํ ซึ่ง
ความที่-- คพฺภสฺส แห่งสัตว์ผู้เกิดแล้วในครรรค์ --เป็นผู้ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว มยฺหํ แก่เรา กสฺมา
เพราะเหตุอะไร ดังนี้, วเจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า ตุवं อ.ท่าน อานตฺวา นำมาแล้ว มํ ซึ่งดิฉัน คพฺภํ
ยังสัตว์ผู้เกิดแล้วในครรรค์ ปาเตสิ ให้ตกไปแล้ว วาเร ลี้นวาระ ท. เทว สอง, อหํ อ.ดิฉัน กเถ
มิ จะบอก ตฺยฺหํ แก่ท่าน ก็ อตฺถํ เพื่อประโยชน์อะไร อิติ ดังนี้ ตาย อิตฺติยา อันหึงนั้น วุต
เต กล่าวแล้ว, จินฺตตฺวา คิดแล้วว่า อหํ อ.เรา นญฺจา เป็นผู้ฉิบหายแล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น อิทา
นิ ในกาลนี้ ดังนี้, โอลฺลเกนฺตี แลดูอยู่ ปมาทํ ซึ่งความพลั้งเผลอ ตสฺสา อิตฺติยา แห่งหึงนั้น,
คพฺเภ ครั้นเมื่อสัตว์ผู้เกิดแล้วในครรรค์ ปริณเต แก่รอบแล้ว. ลกิตฺวา ได้แล้ว โอลฺลเก ซึ่ง
โอกาส โยเชตฺวา ประกอบแล้ว เกสขฺขํ ซึ่งยา อทาลิ ได้ให้แล้ว ฯ

คพฺโภ ปริณตตฺตา ปตฺติตุํ อสฺสโกโณโต ติริยํ นิปฺขฺชิ.

คพฺโภ อ.สัตว์ผู้เกิดแล้วในครรรค์ อสฺสโกโณโต ไม่อาจอยู่ ปตฺติตุํ เพื่ออันตกไป ปริณตตฺตา
เพราะความที่-- คพฺภสฺส แห่งครรรค์ --เป็นสภาพแก่รอบแล้ว นิปฺขฺชิ นอนแล้ว ติริยํ ขวาง ฯ

ติพฺพา ขรา เวทนา อุปฺปฺขฺชิ.

เวทนา อ.เวทนา ติพฺพา กล้า ขรา แข็ง อุปฺปฺขฺชิ เกิดขึ้นแล้ว ฯ

ชีวิตสํสํ ปาปฺปฺณิ.

สา อิตฺติ อ.หึงนั้น ปาปฺปฺณิ ถึงแล้ว ชีวิตสํสํ ซึ่งความสงสัยในชีวิต ฯ

สา “นาสิตฺมฺหิ ตยา, ตฺวเมว มํ อานตฺวา ตโย ทารเก นาเสสิ; อิทานิ สยปี นสฺ
สามิ, อิตฺทานิ จุตฺตา ยกฺขิณี หุตฺวา ตว ทารเก ขาทิตุํ สมตฺถา หุตฺวา นิพฺพตฺเตย
ยฺนฺติ ปตฺถนํ ฐเปตฺวา กาลํ กตฺวา ตสฺมีเยว เกเห มหฺขาริ หุตฺวา นิพฺพตฺติ.

สา อิตถิ อ.หญิงนั้น ธปตฺวา ตั้งไว้แล้ว ปตฺถนํ ซึ่งความปรารถนาว่า อหํ อ.เรา เป็นผู้-
- ตยา อันท่าน นาสิตํ ให้ฉิบหายแล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น, ตฺวํ อ.ท่าน เอว นั้นเทียว อาเนตฺวา
นำมาแล้ว มํ ซึ่งเรา ทารเก ยังเด็ก ท. ตโย สาม นาสติ ให้ฉิบหายแล้ว อิทานิ ในกาลนี้ อหํ
อ.เรา นสฺสามิ จะฉิบหาย สยฺปิ แม่เอง, อหํ อ.เรา จุตฺตา เคลื่อนแล้ว อิตฺ อตฺตภาวโต จาก
อรรถาพนี้ อิทานิ ในกาลนี้ ยกฺขิณิ เป็นนางยักษ์นิ หุตฺวา เป็น สมตฺถา เป็นผู้สามารถ ขาทิตุํ
เพื่ออันเกี่ยวกัน ทารเก ซึ่งเด็ก ท. ตว ของท่าน หุตฺวา เป็น นิพฺพตฺเตยฺย พึงบังเกิด อิติ ดังนี้
กตฺวา กระทำแล้ว กาลํ ซึ่งกาลละ มชฺชาเรี เป็นนางแมว หุตฺวา เป็น นิพฺพตฺติ บังเกิดแล้ว
ตสฺมี เคเห ในเรือนนั้น เอว นั้นเทียว ฯ

อิตรปี สามิโก กเหตฺวา “ตยา เม กุลฺลฺปะเจโท กโตติ กปฺปรชนฺนุกาทีหิ สุโปธิตํ
โปเถสิ.

สามิโก อ.สามิ จับแล้ว อิตรปี วณฺณิตฺถิ ซึ่งหญิงหมั้นแม่นอกนี้ วตฺวา กล่าวแล้วว่า กุ
ลฺลฺปะเจโท อ.การเข้าไปตัดซึ่งตระกูล เม ของเรา ตยา อันท่าน กโต กระทำแล้ว อิติ ดังนี้
โปเถสิ โขยแล้ว สุโปธิตํ โขยแล้วด้วยดี กปฺปรชนฺนุกาทีหิ ด้วยอวัยวะ ท. มีศอกและเข้าเป็น
ต้น ฯ

สา เตนวาพาเรน กาลํ กตฺวา ตตฺเถว กุกฺกุฏี หุตฺวา นิพฺพตฺติ.

สา วณฺณิตฺถิ อ.หญิงหมั้นนั้น กตฺวา กระทำแล้ว กาลํ ซึ่งกาลละ เตน อาพาเรน ด้วย
ความเจ็บนั้น เอว นั้นเทียว กุกฺกุฏี เป็นแม่ไก่ หุตฺวา เป็น นิพฺพตฺติ บังเกิดแล้ว ตตฺถ เคเห
ในเรือนนั้น เอว นั้นเทียว ฯ

น จิรสฺเสว กุกฺกุฏี อณฺุทานิ วิชาเย.

กุกฺกุฏี อ.แม่ไก่ วิชาเย ตกแล้ว อณฺุทานิ ซึ่งฟองไข่ ท. น จิรสฺส ต่อกาลไม่นาน เอว
นั้นเทียว ฯ

มชฺชาเรี อาคนฺตฺวา ตานิ ขาทิ.

มชฺชาเรี อ.นางแมว อาคนฺตฺวา มาแล้ว ขาทิ เกี่ยวกันแล้ว ตานิ อณฺุทานิ ซึ่งฟองไข่ ท.
เหล่านั้น ฯ

ทฺติยมฺปิ ตติยมฺปิ ขาทิเยว.

มชฺชาเรี อ.นางแมว ขาทิ เกี่ยวกันแล้ว ทฺติยํ ปี แม้ครั้งที่สอง ตติยํ ปี แม้ครั้งที่สาม
เอว นั้นเทียว ฯ

ภูกุณฐี “ตโย วาเร มม อณฺทานิ ขาทิตฺวา, อิทานิ มปิ ขาทิตฺวามาสฺมิ; อิตฺตานิ จ
ตา ตํ สปุตฺตํ ขาทิตฺถํ ลเภยฺยนฺติ ปตฺถนํ กตฺวา ตโต จฺจ จฺจ ทิปฺปนี หุตฺวา นิพฺพตฺติ.

ภูกุณฐี อ.แม่ไก่ กตฺวา กระทำแล้ว ปตฺถนํ ซึ่งความปรารถนาว่า ตฺวํ อ.ท่าน ขาทิตฺวา
เคี้ยวกินแล้วอณฺทานิ ซึ่งฟองไข่ ท. มม ของเรา วาเร สิ้นวาระ ท. ตโย สาม ขาทิตฺวามา เป็น
ผู้ใคร่เพื่ออันเคี้ยวกิน มปิ แม้ซึ่งเรา อสิ ย่อมเป็น อิทานิ ในกาลนี้; อหํ อ.เรา จฺจา เคลื่อน
แล้ว อิตฺ อตฺตภาวโต จากอรรถภาพนี้ อิทานิ ในกาลนี้ ลเภยฺย ฟังได้ ขาทิตฺถํ เพื่ออันเคี้ยวกิน ตํ
ซึ่งท่าน สปุตฺตํ ผู้เป็นกับด้วยบุตร อิติ ดังนี้ จฺจา เคลื่อนแล้ว ตโต อตฺตภาวโต จากอรรถภาพ
นั้น ทิปฺปนี เป็นแม่เสือเหลือง หุตฺวา เป็น นิพฺพตฺติ บังเกิดแล้ว ฯ

อิตรปิ มิตฺติ หุตฺวา นิพฺพตฺติ.

มขฺขาริ อ.นางแมว อิตรปิ แม่นอกนี้ มิตฺติ เป็นแม่เนื้อ หุตฺวา เป็น นิพฺพตฺติ บังเกิด
แล้ว ฯ

ตสฺสา วิชาตวิชาตกาเล ทิปฺปนี อาคนฺตฺวา ตโย วาเร ปุตฺตเก ขาทิ.

ทิปฺปนี อ.แม่เสือเหลือง อาคนฺตฺวา มาแล้ว ขาทิ เคี้ยวกินแล้ว ปุตฺตเก ซึ่งลูกน้อย ท.
วาเร สิ้นวาระ ท. ตโย สาม วิชาตวิชาตกาเล ในกาล-- ตสฺสา มิกิยา แห่งแม่เนื้อนั้น --คลอด
แล้วและคลอดแล้ว ฯ

มิตฺติ มรณฺกาล “อิมาย เม ติกฺขตฺตํ ปุตฺตา ขาทิตา, อิทานิ มปิ ขาทิตฺวามาสฺมิ; อิตฺทา
นิ จฺจา เอตํ สปุตฺตํ ขาทิตฺถํ ลเภยฺยนฺติ ปตฺถนํ กตฺวา กาลํ กตฺวา ยกฺขิณี หุตฺวา
นิพฺพตฺติ.

มิตฺติ อ.แม่เนื้อ กตฺวา กระทำแล้ว ปตฺถนํ ซึ่งความปรารถนา มรณฺกาล ในกาลเป็นที่
ตายว่า ปุตฺตา อ.บุตร ท. เม ของเรา อิมาย ทิปฺปนิยา อันแม่เสือเหลืองนี้ ขาทิตา เคี้ยวกินแล้ว
ติกฺขตฺตํ สามครั้ง, ทิปฺปนี อ.แม่เสือเหลือง ขาทิตฺวามาสฺมิ จักเคี้ยวกิน มปิ แม้ซึ่งเรา อิทานิ ในกาล
นี้; อหํ อ.เรา จฺจา เคลื่อนแล้ว อิตฺ อตฺตภาวโต จากอรรถภาพนี้ อิทานิ ในกาลนี้ ลเภยฺย ฟังได้
ขาทิตฺถํ เพื่ออันเคี้ยวกิน เอตํ ทิปฺปนี ซึ่งแม่เสือเหลืองนั้น สปุตฺตํ ผู้เป็นไป กับด้วยบุตร อิติ
ดังนี้ กตฺวา กระทำแล้ว กาลํ ซึ่งกาลละ ยกฺขิณี เป็นนางยักษ์ หุตฺวา เป็น นิพฺพตฺติ บังเกิด
แล้ว ฯ

ทิปฺปนี ตโต จฺจา สวตฺถิยํ กุณฺธิตา หุตฺวา นิพฺพตฺติ.

ทีปินีปี แม่ อ.แม่เลื้อเหลื่อง จูตา เคลื่อนแล้ว ตโต อตุตถาวโต จากอรรถาพจน์ กุฐีธา เป็นกุฐีธา หุตวา เป็น นิพพุตติ บังเกิดแล้ว สาวตถุณิ ในเมืองชื่อว่าสาวตถิ ฯ

สา วุฑฺฒิปฺปุตฺตา ทวารคาม ปติกุลํ อคมาสิ.

สา กุฐีธา อ.กุฐีธานั้น วุฑฺฒิปฺปุตฺตา ผู้ถึงแล้วซึ่งความเจริญ อคมาสิ ได้ไปแล้ว ปติกุลํ ผู้ตระกูลแห่งผิว ทวารคาม ในบ้านใกล้ประตู ฯ

อปรภาเค ปุตฺตํ วิชayi.

อปรภาเค ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก สา กุฐีธา อ.กุฐีธานั้น วิชayi คลอดแล้ว ปุตฺตํ ซึ่งบุตร ฯ

ยกุจิณี ตสฺสา ปิยสหายิกาฉนฺณเณ อาคนฺตุวา “กุหิ เม สหายิกาติ ปุจฺฉิ.

ยกุจิณี อ.นางยักขิณี อาคนฺตุวา มาแล้ว ปิยสหายิกาฉนฺณเณ ด้วยเพศแห่งหญิงสหายผู้เป็นที่รัก ตสฺสา อิตฺติยา ของหญิงนั้น ปุจฺฉิ ถามแล้วว่า สหายิกา อ.หญิงสหาย เม ของดิฉัน วสติ ย่อมอยู่ กุหิ ฉาเน ในที่ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

“อนฺโตคพฺเภ วิชาตาติ อาหํสุ.

ชนา อ.ชน ท. อาหํสุ กล่าวแล้วว่า สหายิกา อ.หญิงสหาย เต ของท่าน วิชาตา คลอดแล้ว อนฺโตคพฺเภ ในภายในแห่งห้อง อิติ ดังนี้ ฯ

สา ตํ สุตฺวา “ปุตฺตํ นฺุ โข วิชาตา อูทาหุ ธีตรํ, ปสฺสิสฺสสามิ นนฺติ, ปวิสิตุวา ปสฺสนฺติ วิย ทารกํ คเหตฺวา ขาทิตฺวา คตา.

สา ยกุจิณี อ.นางยักขิณีนั้ สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ วจนํ ซึ่งคำนั้น วตุวา กล่าวแล้วว่า สหายิกา อ.หญิงสหาย วิชาตา คลอดแล้ว ปุตฺตํ ซึ่งลูกชาย นฺุ โข หรือหนอแล อูทาหุ หรือว่า สหายิกา อ.หญิงสหาย วิชาตา คลอดแล้ว ธีตรํ ซึ่งลูกสาว, อหํ อ.เรา ปสฺสิสฺสสามิ จักเห็น นํ ทารกํ ซึ่งเด็กนั้น ดังนี้, ปวิสิตุวา เข้าไปแล้ว ปสฺสนฺติ วิย เป็นราวกะว่า ดูอยู่ หุตฺวา เป็น คเหตฺวา จับแล้ว ทารกํ ซึ่งเด็กเลี้ยงกินแล้ว คตา ไปแล้ว ฯ

ทฺุติยวารีปี ตเถว ขาทิ.

ยกุจิณี ยกุจิณี อ.นางยักขิณี ขาทิ. เลี้ยงกินแล้ว คตา อย่างนั้น เอว นันเทียว ทฺุติยวารีปี แม่ในวาระที่สอง ฯ

ตติยวาระ อิตรา ครุคพุกา หุตวา สามิก อามนุตตวา “สามิ อิมสุมิ จาน เอกา
ยกุขินี มม เทว ปุตเต ขาทิตวา คตา, อิทานิ มม กุลเกหฺ คนุตวา วิชายิสสามิติ
กุลเกหฺ คนุตวา วิชายิ.

ตติยวาระ ในวาระที่สาม อิตรา อิตถิ อ.หญิงนอกนี้ ครุคพุกา เป็นผู้มีกรรมอันหนัก หุต
วา เป็น อามนุตตวา เรียกมาแล้ว สามิก ซึ่งสามิ วุตวา กล่าวแล้วว่า สามิ ข้าแต่นาย ยกุขินี
อ.นางยักขินี เอกา ตนหนึ่ง ขาทิตวา เกี่ยวกินแล้ว ปุตเต ซึ่งบุตร ท. เทว สอง มม ของเรา
อิมสุมิ จาน ในที่นี้ คตา ไปแล้ว, อิทานิ ในกาลนี้ อหฺ อ.ดิฉัน คนุตวา ไปแล้ว กุลเกหฺ คู่
เรือนแห่งตระกูล มม ของดิฉัน วิชายิสสามิ จักคลอด อิติ ดังนี้ คนุตวา ไปแล้ว กุลเกหฺ คู่
เรือนแห่งตระกูล วิชายิ คลอดแล้ว ฯ

ตทา सा यकुขिनी อุत्तवारं คता โหति.

ตทา ในกาลนั้น सा ยकुขินี อ.นางยักขินีนั้น คตา เป็นผู้ ถึงแล้ว อุत्तवार ซึ่งวาระ
แห่งน้ำ โหติ ย่อมเป็น ฯ

เวสฺสวณฺสฺสํ हि यकुขिनीया वारण ओन्तत्तโต लीसप्रमुप्राय उทกं आहरन्तिยา जा
तुमुमासजฺजेनปี प्लज्जमासजฺजेनปี मुजฺจนฺति.

हि จริงอยู่ ยकुขินียา อ.นางยักขินี ท. อาหารนุติโย นำมาอยู่ อุทก ซึ่งน้ำ ลีสปรมุป्राय
โดยอันสืบ ๆ แห่งศักระ ओन्तत्तโต จากสระชื่อว่าโณคาต วารณ ตามวาระ เวสฺสวณฺสฺส
เพื่อท้าวเวสสุวรรณ มุจฺจนฺติ ย่อมพ้น จาตุมุมาสจฺजेन ปี โดยอันล่วงไปแห่งประชุมแห่งเดือนสี่
บ้าง ป्लจ्जमाสจฺजेन ปี โดยอันล่วงไปแห่งประชุมแห่งเดือนห้าบ้าง ฯ

อปฺรา गिलन्तकाया जीवितकुष्यपी पापुण्णन्ति.

ยकुขินียา อ.นางยักขินี ท. อปฺรา เหล่าอื่นอีก กิลนฺตคาया ผู้มีกายอันบอบช้าแล้ว ปา
ปุณฺณฺติ ย่อมถึง जीवितकुष्यปี แม้ซึ่งความสิ้นไปแห่งชีวิต ฯ

सा पन उत्तवारतो मुत्तमत्तदा व वेकेन तं भरं कनุตवा “गुहि मे सहायिकाति पुज
न्ति.

ปน ก็ सा ยकुขินียา อ.นางยักขินีนั้น มุत्तมत्तदा ผู้สัปดาห์แล้ว อุत्तवारतो ว จาก
วาระแห่งน้ำเทียว คนุตวา ไปแล้ว ตं भरं คู่เรือนนั้น เวเคน โดยเร็ว ปุจฺฉิ ถามาแล้วว่า สहायि
กา อ.หญิงสหาย เม ของดิฉัน คตา ไปแล้ว गुहि จาน ในที่ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

“กูหิ นํ ปสฺสิสฺสสฺส, ตสฺสา อิมสฺมึ จานเ ชตทาทเก ยกฺขินี ขาทติ; ตสฺมา กุลเกหํ
คตาคิ.

ชนา อ.ชน ท. อาหํสุ กล่าวแล้ว ว่า ตูว อ.ท่าน ปสฺสิสฺสสฺส จักเห็น นํ อิตฺถิ ซึ่งหญิงนั้น
กูหิ จานเ ในที่ไหน, ยกฺขินี อ.นางยักขินี ขาทติ ย่อมเกี่ยวกิน ชตทาทเก ซึ่งเด็กผู้เกิดแล้ว ท.
อิมสฺมึ จานเ ในที่นี้ ตสฺสา อิตฺถิยา ของหญิงนั้น; ตสฺมา เพราะเหตุนั้น ตา อิตฺถิ อ.หญิงนั้น
คตา ไปแล้ว กุลเกหํ ผู้เรือนแห่งตระกูล อิตฺติ ดังนี้ ฯ

สา “ยตุถ วา ตตุถ วา กจฺจนฺตุ, น เม มุจฺจิสฺสตีติ เวรเวคสมฺมุสฺสาหิตา นคฺราภิมุจฺจิ
ปฺกฺขนฺทิ.

สา ยกฺขินี อ.นางยักขินีนั้น จินฺนเตตฺวา คิดแล้ว ว่า ตา อิตฺถิ อ.หญิงนั้น กจฺจนฺตุ จงไป
ยตุถ จานเ วา ในที่ใด หรือ ตตุถ จานเ วา หรือว่า ในที่นั้น, ตา อิตฺถิ อ.หญิงนั้น น มุจฺจิสฺส
สตี จักไม่พ้น เม จากเรา อิตฺติ ดังนี้ เวรเวคสมฺมุสฺสาหิตา ผู้อันกำลังแห่งเวรให้อาจหาผลขึ้น
พร้อมแล้ว นคฺราภิมุจฺจิ ผู้มีหน้าเฉพาะต่อเมือง ปฺกฺขนฺทิ เล่นไปแล้ว ฯ

อิตรปิ นามคฺคหณทิวเส ตํ ทารกํ นหาเปตฺวา นามํ กตฺวา “สามิ อิทานิ สกฺขรํ
กจฺจามาติ ปุตฺตํ อาทาย สามิเกน สทฺธิ วิหารมชฺฌคเตน มคฺเคน กจฺจนฺตี ปุตฺตํ
สามิกสฺส ทตฺวา วิหารโปกฺขรณิยํ นหาตฺวา อุตฺตริตฺวา ปุตฺตํ คเหตฺวา, สามิเก
นหายนฺเต, ปุตฺตํ ปายมานา จิตา, ยกฺขินี อาคจฺจนฺตี ทิสฺวา สญฺชานิตฺวา “สามิ เว
เคน เอหิ, ตา ยกฺขินีติ อูจฺจาสทฺทํ กตฺวา, ยาว ตสฺสาคมนํ สญฺชาตํ อสฺสโกนฺตี
นิวคฺคิตฺวา อนฺโตวิหาราภิมุจฺจิ ปฺกฺขนฺทิ.

อิตฺถิ อ.หญิง อิตรปิ แม้นอกนี้ ตํ ทารกํ ยังเด็กนั้น นหาเปตฺวา ให้อาบแล้ว
นามคฺคหณทิวเส ในวันเป็นที่ถือเอาซึ่งชื่อ กตฺวา กระทำแล้ว นามํ ซึ่งชื่อ กล่าวแล้ว ว่า สามิ
ข้าแต่่นาย อิทานิ ในกาลนี้ มยฺ อ.เราท. กจฺจาม จงไป สกฺขรํ ผู้เรือนอันเป็นของตน อิตฺติ
ดังนี้ อาทาย พาเอา ปุตฺตํ ซึ่งบุตร กจฺจนฺตี ไปอยู่ วิหารมชฺฌคเตน โดยหนทางอันไปแล้ว
ในท่ามกลางแห่งวิหาร สทฺธิ กับ สามิเกน ด้วยสามิ ทตฺวา ให้แล้ว ปุตฺตํ ซึ่งบุตร สามิกสฺส
แก่สามิ นหาตฺวา อาบแล้ว วิหารโปกฺขรณิยํ ในสระโบกขรณิโกถวิหาร อุตฺตริตฺวา ข้ามขึ้น
แล้ว คเหตฺวา, รับแล้ว ปุตฺตํ ซึ่งบุตร, สามิเก ครั้นเมื่อสามิ นหายนฺเต อาบอยู่ จิตา ยืน-- ยัง
บุตร ปายมานา ให้ดื่มอยู่ --แล้ว จิรํ ซึ่งน้ำนม, ทิสฺวา เห็นแล้ว ยกฺขินี ซึ่งนางยักขินี
อาคจฺจนฺตี ผู้มาอยู่ สญฺชานิตฺวา รู้พร้อมแล้ว กตฺวา กระทำแล้ว อูจฺจาสทฺทํ ซึ่งเสียงสูง ว่า ตา

มิ ข้าแต่ นาย ตูว์ อ.ท่าน เอหิ จงมา เวเคน โดยเร็ว, อัย อิตฺถิ อ.หญิงนี้ สา ยุกฺขินี เป็นนาง
ยักขิณีนัน โหติ ย่อมเป็น ดังนี้, อสฺสโกณฺโถ ไม่อาจอยู่ สณฺหาตุ เพื่ออันดำรงอยู่พร้อม ยาว
เพียงใด อาคมํ ซึ่งอันมา ตสฺส สามิกสฺส แห่งสามีนัน นีวตฺตติวาทา กลับแล้ว อนฺโตวิหาราภิ
มุขิ ผู้มีหน้าเฉพาะ ต่อภายในแห่งวิหาร ปกฺขนฺทิ แล่นไปแล้ว ฯ

ตสฺมิ สมเย สตฺธา ปริสมชฺเฌ ฌมฺมํ เทเสติ.

ตสฺมิ สมเย ในสมัยนั้น สตฺธา อ.พระศาสดา เทเสติ ทรงแสดงอยู่ ฌมฺมํ ซึ่งธรรม ปริ
สมชฺเฌ ในท่ามกลางแห่งบริษัท ฯ

สา ปุตุตฺ ตถาคตสฺส ปาทปิฏฺเฐ นิปฺพชาเปตฺวา “ตุมฺหากํ มยา เอส ทินฺโน,

ปุตุตฺตสฺส เม ชีวิตํ เทธาติ อาห.

สา กุลธิดา อ.กุลธิดานั้น ปุตุตฺ ยังบุตร นิปฺพชาเปตฺวา ให้อนแล้ว ปาทปิฏฺเฐ ที่หลัง
แห่งพระบาท ตถาคตสฺส ของพระตถาคตเจ้า อาห กราบทูลแล้วว่า เอโส ปุตุโต อ.บุตรนั้น
มยา อันหม่อมฉัน ทินฺโน ถวายแล้ว ตุมฺหากํ แก่พระองค์ ท., ตุมฺเห อ.พระองค์ ท. เทธ ขอ
จงประทาน ชีวิตํ ซึ่งชีวิต ปุตุตฺตสฺส แก่บุตร เม ของหม่อมฉันเกิด อิติ ดังนี้ ฯ

ทวารโกฏฺฐเก อริวตฺโถ สุมฺนเทโว ยุกฺขินียา อนฺโต ปวิสิตฺตํ นาทาลิ.

สุมฺนเทโว อ.สุมฺนเทพ อริวตฺโถ ผู้สิงอยู่แล้ว ทวารโกฏฺฐเก ที่ซุ้มแห่งประตู น นาทาลิ
ไม่ได้ให้แล้ว ปวิสิตฺตํ เพื่ออันเข้าไป อนฺโต ในภายใน ยุกฺขินียา แก่นางยักขิณี ฯ

สตฺถ อานนฺทตฺเถรํ อามนฺเตตฺวา “คจฺจนนฺท ตํ ยุกฺขินี ปกฺโกสาลิ อาห.

สตฺธา อ.พระศาสดา อามนฺเตตฺวา ตรัสเรียกมาแล้ว อานนฺทตฺเถรํ ซึ่งพระเถระชื่อว่า
อานนทฺ อาห ตรัสแล้ว อานนฺท ลูก่อนอานนทฺ ตูว์ อ.เธอ คจฺจ จงไป ปกฺโกส จงร้องเรียก ตํ
ยุกฺขินี ซึ่งนางยักขิณีนัน อิติ ดังนี้ ฯ

เถโร ตํ ปกฺโกสิ.

เถโร อ.พระเถระ ปกฺโกสิ ร้องเรียกแล้ว ตํ ยุกฺขินี ซึ่งนางยักขิณีนัน ฯ

อิตฺรา “อัย ฆนฺเต อาคจฺจตฺติ อาห.

อิตฺรา กุลธิดา อ.กุลธิดานอกนี้ อาห กราบทูลแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อัย
ยุกฺขินี อ.นางยักขิณีนัน อาคจฺจตฺติ ย่อมมา อิติ ดังนี้ ฯ

สตฺธา “เอตฺถ, มา สทฺทํ อกาลิตี วตฺวา, ตํ อาคนฺตฺวา จิตฺ “กสฺมา เอวํ กรโหสิ ?

สเจ หิ ตุมฺเห มาทิสฺสส พุทฺธสฺส สมมุขีภาวํ นาคมิสฺสส, อหิณฺณฺถานํ วิย เวรํ

อจุณพทุทนาน วิย กาโกพุกาน วิย จ กปฺปฏิจติก โว เวร อภวิสฺส, กสฺมา เวร
ปฏิวเร กโรธ ? เวร หิ อเวเรน อุปสมฺมุติ, โน เวเรนาติ วตฺวา อิมํ คาคมาห

สตฺถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้วว่า เอสา ยกฺขินี อ.นางยักษิณีนั่น เหตุ จงมาเถิด,
ตฺวํ อ.เธอ มา อกาลิ อย่าได้กระทำแล้ว สทฺทํ ซึ่งเสียดังนี้, วตฺวา, ตรัสแล้ว ตํ ยกฺขินี กะ
นางยักษิณีนั่น อาคนฺตฺวา ผู้มาแล้ว จิตฺ ยืนแล้วว่า ตฺวํ อ.เธอ กโรติ ย่อมกระทำ เหว อย่างนี้
กสฺมา เพราะเหตุอะไร ? หิ ก็ สเจ ถ้าว่า ตุมฺเห อ.เธอ ท. น อาคมิสฺสส จักไม่มาแล้ว สมฺมุชฺสี
ภาวํ ผู้ความเป็นแห่งบุคคลผู้มีหน้าพร้อม พุทฺธสฺส ต่อพระพุทธเจ้า มาทิสฺสส ผู้เช้นกับด้วยเรา
ไซริ, เวร อ.เวร โว ของเธอ ท. กปฺปฏิจติก เป็นเวรตั้งอยู่ตลอดกัปป์ อภวิสฺส จักได้เป็นแล้ว
อหินฺกุลานํ วิย จ ราวกะ อ. เวรของงูเห่าและพังพอน ท. ด้วย อจุณพทุทนาน เวร วิย จ ราว
กะ อ.เวร ของหมีและไม้สะคร้อ ท. ด้วยราวกะ กาโกพุกาน เวร จ อ.เวร ของกาและนกเค้า
ท. ด้วย, ตุมฺเห อ.เธอ ท. กโรธ ย่อมกระทำ เวรปฏิวเร ซึ่งเวรและเวรตอบ กสฺมา เพราะเหตุ
อะไร ? หิ เพราะว่า เวร อ.เวร อุปสมฺมุติ ย่อมเข้าไปสงบ อเวเรน ด้วยความไม่มีเวร, เวร อ.
เวร โน อุปสมฺมุติ ย่อมไม่เข้าไปสงบ เวเรน ด้วยเวร อิติ ดังนี้ อาห ตรัสแล้ว อิมํ คาคํ ซึ่ง
พระศาสดานี้ว่า

“น หิ เวเรน เวรานิ สมฺมุนฺตึช กุทาจนํ

อเวเรน จ สมฺมุนฺตึช เอส ฐมฺโม สนนฺตโนติ.

หิ ก็ เวรานิ อ.เวร ท. อิชฺ โลเก ในโลกนี้ น สมฺมุนฺตึช ย่อมไม่สงบ เวเรน ด้วยเวร กุ
ทาจนํ ในกาลไหน ๆ จ แต่ว่า เวรานิ อ.เวร ท. สมฺมุนฺตึช ย่อมสงบ อเวเรน ด้วยความไม่
มีเวร เอส ฐมฺโม อ.ธรรมนั้น สนนฺตโน เป็นธรรมเก่า โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

คาคาปริโยसानเ สย ยกฺขินี โสตาปตฺติผล ปติฏฺฐหิ.

คาคาปริโยसानเ ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคาคา สย ยกฺขินี อ.นางยักษิณีนั่น
ปติฏฺฐหิ ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว โสตาปตฺติผล ในโสดาปัตติผล ฯ

สมฺปตฺตปริสาयी เทสนา สาคฺคิกา อโหสิ.

เทสนา อ.เทสนา สาคฺคิกา เป็นเทสนาเป็นไปกับด้วยวาจา มีประโยชน์ อโหสิ ได้มีแล้ว
สมฺปตฺตปริสาयी แม้แก่บริษัทผู้ถึงพร้อมแล้ว ฯ

สตฺถา ตํ อิติ ออาห “เอติสฺสา ทว ปุตฺตํ เทหิติ.

สตถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ตัม อิตฺถิ กะหิงนััน ว่า ตุวั อ.เธอ เทหิ จงให้
ปุตฺตัม ซึ่งบุตร ตว ของเธอ เอตฺตสา ยกฺขจินิยา แก่นางยักขิณินััน อิติ ดังนี้ ฯ

“ภายามิ ภนุเตติ.

สา อิตฺถิ อ.หิงนััน อาห ทูลแล้ว ว่า ภนุเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหัม อ.หม่อมฉัน ภายามิ
ข่มกลัว อิติ ดังนี้ ฯ

“มา ภายิ, นตฺถิ เต เอตัม นิสุสาย ปริปนฺโณติ.

สตถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า อ.เธอ มา ภายิ อย่างกลัวแล้ว, ปริปนฺโณ อ.
อันตรายเป็นเครื่องเบียดเบียนรอบ นตฺถิ ข่มไม่มี เต แก่เธอ นิสุสาย เพราะอาศัย เอตัม ยกฺขินิ
ซึ่งนางยักขิณินััน อิติ ดังนี้ ฯ

สา ปุตฺตัม ตสฺสา อทาสิ.

สา อิตฺถิ อ.หิงนััน อทาสิ ได้ให้แล้ว ปุตฺตัม ซึ่งบุตร ตสฺสา ยกฺขจินิยา แก่นางยักขิณิ
นััน ฯ

สา ตัม คเหตุวา จุมฺพิตฺวา อาลึงฺคิตฺวา ปฺน มาตุเยว ทตฺวา โรทิตฺตํ อารภิ.

สา ยกฺขินิ อ.นางยักขิณินััน คเหตุวา รับแล้ว ตัม ปุตฺตัม ซึ่งบุตรนััน จุมฺพิตฺวา จวบแล้ว
อาลึงฺคิตฺวา สวมกอดแล้ว ทตฺวา ให้แล้ว มาตุ แก่มารดา ปฺน เอว อิก นัันเทียว อารภิ เริ่ม
แล้ว โรทิตฺตํ เพื่ออันร้องไห้ ฯ

อถ นัม สตถา “กิมตฺนฺติ ปุจฺฉิ.

อถ ครั้ยนััน สตถา อ.พระศาสดา ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้ว นัม ยกฺขินิ ซึ่งนางยักขิณินััน ว่า
เอตัม การณํ อ.เหตุนััน ก็ อะไร อิติ ดังนี้ ฯ

“ภนุเต อหัม ปุพฺเพ ยถา ตถา ชีวิทํ กปฺเปนฺตปิ กุจฺฉิปุริ นาม นาลตฺถํ, อิทานิ กถํ
ชีวิสุสามิติ.

สา ยกฺขินิ อ.นางยักขิณินััน อาห กราบทูลแล้ว ว่า ภนุเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ปุพฺเพ
ในกาลก่อน อหัม อ.หม่อมฉัน กปฺเปนฺตปิ แม้สำเร็จอยู่ ชีวิทํ ซึ่งชีวิต ยถา โดยประการใด
ตถา โดยประการนััน น อลตฺถํ ไม่ได้ได้แล้ว กุจฺฉิปุริ นาม ซึ่งอาหารวัตถุ ชื่ออันยังท้องให้
เต็ม, อิทานิ ในกาลนี้ อหัม อ.หม่อมฉัน ชีวิสุสามิ จักเป็นอยู่ กถํ อย่างไร อิติ ดังนี้ ฯ

อถ นัม สตถา “มา จินฺตยิตี สมฺมสุสาเสตฺวา, ตัม อตฺถิ อาห “อิมํ เนตฺวา อตฺตโน เค
เห นิवासาเปตฺวา อคฺคยาคุภตฺเตหิ ปฏฺิขคฺคาหิตี.

อด ครั้งนั้น สตุธา อ.พระศาสดา นั ยุกุขินี ทรงยังนางยักษิณีนั สมสุสาเสตุวา ให้
หายใจออกคล่องดีแล้ว วจนเน ด้วยพระดำรัส ว่า ตุวั อ.เธอ มา จินตยิ อย่าคิดแล้ว ดังนี้อาห
ตรัสแล้ว ตั อดถึ กะหลิงนั้นว่า ตุวั อ.เธอ เนตุวา นำไปแล้ว อิมั ยุกุขินี ซึ่งนางยักษิณีนั นิ
วาสาเปตุวา ให้เข้าอยู่แล้ว เเคเห ในเรือน อดุตโน ของตน ปฏิษุคคาหิ จงปฏิบัติ อดุคยาอุคต
เตหิ ด้วยข้าวต้มและข้าวสวอันเลิศ ท. อิติ ดังนี้ ฯ

สา ตั เนตุวา ปิฏฐจิวเส ปติฏฐาเปตุวา อดุคยาอุคตเตหิ ปฏิษุคคิ.

สา อิตถึ อ.หลิงนั้น เนตุวา นำไปแล้ว ตั ยุกุขินี ซึ่งนางยักษิณีนั ปติฏฐาเปตุวา ให้
ดำรงอยู่แล้ว ปิฏฐจิวเส ในโรงแห่งครกกระเดื่อง ปฏิษุคคิ ปฏิบัติแล้ว อดุคยาอุคตเตหิ ด้วย
ข้าวต้มและข้าวสวอันเลิศ ท. ฯ

ตสุสา วิหิปหรรณกาล มุสลั มุทุขั ปหรรนุ ตั วิย อุปฏฐาติ.

มุสลั อ.สาก อุปฏฐาติ.ย่อมปรากฏ ตสุสา ยุกุขินียา แก่นางยักษิณีนั ปหรรนุ ตั วิย ราว
กะว่า ต่อยอยู่ มุทุขั ซึ่งศิรยะ วิหิปหรรณกาล ในกาลเป็นที่ซ่อมซึ่งข้าวเปลือก ฯ

**สา สหายิกั อามนุเตตุวา “อิมสมึ จานเ วสิตุ น สกขิสฺสสามิ, อดุตุล มั ปติฏฐ
าเปหิ ตั วตุวา, มุสสสาลาโย อุกกจาญญิ อุกุทเน นิมฺพโกเส สงการกุญเ ความทวารติ
เอเตสุ จานเสุ ปติฏฐาปีตาปี, “อิธ เม มุสลั สีสั ภินุทนต์ วิย อุปฏฐาติ, อิธ ทาร
กา อุจฺฉิฏฐจฺจุทกั โอตาเรนฺติ, อิธ สุนขา นิปฺพชนฺติ, อิธ ทารกา อดุจฺจิ กโรนฺติ, อิธ
กจวรี ฉทุพฺเพนฺติ, อิธ ความทารกา ลกฺขโยคฺคั กโรนฺตฺติ สพฺพานิ ตานิ ปฏิฏฺธิปิ.**

สา ยุกุขินี อ.นางยักษิณีนั อามนุเตตุวา เรียกมาแล้ว สหายิกั ซึ่งหลิงสหาย วตุวา
กล่าวแล้วว่า อหิ อ.เรา น สกขิสฺสสามิ จักไม่อาจ วสิตุ เพื่ออันอยู่ อิมสมึ จานเ ในที่นี้, ตวั
อ.ท่าน มั ยังเรา ปติฏฐาเปหิ จงให้ตั้งอยู่เฉพาะ อดุตุล จานเ ในที่อื่น ดังนี้, สหายิกาย
แม่-- ผู้อันหลิงสหาย ปติฏฐาปีตาปี --ให้ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว เอเตสุ จานเสุ ในที่ ท. แม่เหล่านั้น
มุสสสาลาโย คือในโรงแห่งสาก อุกกจาญญิ ในคุ่มแห่งน้ำ อุกุทเน ที่เตา นิมฺพโกเส ที่ชายคา
สงการกุญเ ที่กองแห่งหยากเยื่อ ความทวารเ ไกลประตูแห่งบ้าน, ปฏิฏฺธิปิ ห้ามแล้ว ตานิ จ
านานิ ซึ่งที่ ท. เหล่านั้น สพฺพานิ ทั้งปวง วจนเน ด้วยคำ ว่า มุสลั อ.สาก อุปฏฐาติ ย่อม
ปรากฏ มยหิ แก่เรา ภินุทนต์ วิย ราวกะว่า ต่อยอยู่ สีสั ซึ่งศิรยะ อิธ จานเ ในที่นี้, ทารกา
อ.เด็ก ท. อุจฺฉิฏฐจฺจุทกั ยังน้ำอันเป็นเคน โอตาเรนฺติ ย่อมให้ข้ามลง อิธ จานเ ในที่นี้, สุนขา
อ.สุนัข ท. นิปฺพชนฺติ ย่อมนอน อิธ จานเ ในที่นี้, ทารกา อ.เด็ก ท. กโรนฺติ ย่อมกระทำ อดุจฺจิ

ซึ่งความไม่สะอาด อิธ จาน ในที่นี้ ชนา อ.ชน ท. จตุเทณฺติ, ย่อมทั้ง กจฺร ซึ่งหยากเยื่อ
อิธ จาน ในที่นี้, กามทารกา อ.เด็กในบ้าน ท. กโรนฺติ ย่อมกระทำ ลกฺขโยคํ ซึ่งกรรมอัน
บุคคลพึงประกอบด้วยคะแนน อิธ จาน ในที่นี้ อิติ ดังนี้ ๑

อด นํ พหิกาม วิวิตฺโตกาเส ปตฺติฐาเปตฺวา ตตฺถ ตสฺสา อคฺคยาคุณฺตฺตาทีนํ หริตฺ
วา ปฏฺิษฺศฺกฺติ.

อด ครั้งนั้น สหายิกา อ.หญิงสหาย นํ ยกฺขินี ย่นางยักษิณีนํ ปตฺติฐาเปตฺวา ให้ตั้งอยู่
เฉพาะแล้ว วิวิตฺโตกาเส ในโอกาสอันสงัดแล้ว พหิกาม ในภายนอกแห่งบ้าน หริตฺวา นำไป
แล้ว อคฺคยาคุณฺตฺตาทีนํ ซึ่งอาหารวัตถุ ท. มีข้าวต้มและข้าวสวายนลิสเป็นต้น ตสฺสา ยกฺขินิ
ยา แก่นางยักษิณีนํ ปฏฺิษฺศฺกฺติ ปฏิบัติแล้ว ตตฺถ จาน ในที่นั้น ๑

สา ยกฺขินี เอวํ จินฺตฺติ “อํ เม สหายิกา อิทานิ พหุปลการา, หนฺนทาหํ กิณฺจิ ปฏฺิ
คฺคณํ กโรมีติ, “อิมสฺมี สํวจฺนเร สุพฺพญฺญจิกา ภวิสฺสติ, ถลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
อิมสฺมี สํวจฺนเร พุพฺพญฺญจิกา ภวิสฺสติ, นินฺนญฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
อาโรเจสิ.

สา ยกฺขินี อ.นางยักษิณีนํ จินฺตฺติ คิดแล้ว เอวํ อย่างนี้ ว่า สหายิกา อ.หญิงสหาย เม
ของเรา อํ นี้ พหุปลการา เป็นผู้มีอุปการะมาก โหติ ย่อมเป็น อิทานิ ในกาลนี้, หนฺนทา เธอเกิด
อํ อ.เรา กโรมิ จะกระทำ ปฏฺิคฺคณํ ซึ่งคุณตอบ กิณฺจิ อะไร ๑ ดังนี้, อาโรเจสิ บอกแล้ว ตสฺ
สา สหายิกาย แก่หญิงสหาย ว่า สุพฺพญฺญจิกา อ.ฝนดี ภวิสฺสติ จักมี อิมสฺมี สํวจฺนเร ในปีนี้,
ตฺวํ อ.ท่าน กโรหิ จงกระทำ สสฺสํ ซึ่งข้าวกล้า ถลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล ในที่อันดอน, พุพฺพญฺญจิกา อ.ฝนแล้ง
ภวิสฺสติ จักมี อิมสฺมี สํวจฺนเร ในปีนี้, ตฺวํ อ.ท่าน กโรหิ จงกระทำ สสฺสํ ซึ่งข้าวกล้า
นินฺนญฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ ในที่อันลุ่ม เอวํ นั้นเทียว อิติ ดังนี้ ๑

เสสฺสเนหิ กตสฺสฺสํ อติอุทฺเทน วา อนฺนทฺเทน วา นสฺสฺสติ.

กตสฺสฺสํ อ.ข้าวกล้า อัน-- เสสฺสเนหิ อันชนผู้เหลือ ท. --กระทำแล้ว นสฺสฺสติ ย่อมฉิบ
หาย อติอุทฺเทน วา ด้วยน้ำอันเกิน หรือ อนฺนทฺเทน วา หรือว่าด้วยน้ำอันน้อย ๑

ตสฺสา สสฺสํ อติวิย สมฺปชฺชติ.

สสฺสํ อ.ข้าวกล้า ตสฺสา อติวิย ของหญิงนั้น สมฺปชฺชติ ย่อมถึงพร้อม อติวิย เกิน
เปรียบ ๑

อด นั “อมุม ตยา กตํ สสุตํ เนว อจฺโจทเคน นสฺสติ, น อโนทเคน นสฺสติ; สุพ
พฺภวจิตฺตพฺภวจิภาวํ ฌตฺวา กมฺมํ กโรติ, ก็ นุ โข เอตนฺติ ปจฺจีสฺส.

อด ครั้งนั้น ชนา อ.ชน ท. ปุ่จิสฺส ถาถามแล้ว นั อิตฺธิ ซึ่งหมิงนั้น ว่า อมฺม เนาะแม่
สฺสสฺ อ.ข้าวกล้า อัน-- ตยา อันท่าน กตฺ --กระทำแล้ว น นสฺสติ ย่อมไม่เสียหาย อจฺโจอทเคน
ด้วยน้ำอันเกิน เหว นั้นเทียว, น นสฺสติ ย่อมไม่เสียหาย อโนทเคน ด้วยน้ำอันน้อย, ตฺวํ อ.
ท่าน ฅตฺวา รู้แล้ว สฺวพฺพญฺริทฺพฺพญฺริภาวํ ซึ่งความเป็นแห่งฝนดีและฝนแล้ง กโรติ ย่อมกระทำ
กมฺม ซึ่งการงานหรือ ?, เอตํ การณํ อ.เหตุนั้น ก็ นุ โข อะไรหนอแล อิติ ดังนี้ ฯ

“อมุหาก่ สหายิกา ยกฺขินี สพฺพญฺฐิทุพฺพญฺฐิภาวํ อจฺจุขติ, มยํ ตสฺสา วจเนน ถส
 นิยุเนสุ สุตฺตานิ กโรม, เตน โน สุตํ สมนฺปชฺชติ, ก็ น ปสฺสถ นิพฺพุตํ อมุหาก่
 เคหโต ยาคฺกุตฺตาทินี หริยมานานิ ? ตานิ เอติสฺสา หริยนฺติ, ตุมฺहेปิ เอติสฺสา
 อคฺคยาคฺกุตฺตาทินี หรอ, ตุมฺหากมปิ กมฺมนเต โอลฺลเกสฺสตีติ.

สา อิติ อ.หญิงนั้น อาท กล่าวแล้ว ว่า ยกฺขินี อ.นางยักษิณี สหายิกา ผู้เป็นสหาย อม
 หาก ของเราท. อาจิขติ ย่อมบอก สพฺพญฺจิทฺตพฺพญฺจิวํ ซึ่งความเป็นแห่งฝนดีและฝนแล้ง,
 มยฺ อ.เราท. กโรม ย่อมกระทำ สุตฺตานี ซึ่งข้าวกล้า ท. ถณินฺเนสุ ในที่ดอนและที่ลุ่ม ท.
 วจนน ตามคำ ตสฺสา ยกฺขินียาย ของนางยักษิณีนั้น, เทน เพราะเหตุนั้น สุตฺตํ อ.ข้าวกล้า โน
 ของเราท. สมฺปชฺชติ ย่อมถึงพร้อม, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. น ปสฺสย ย่อมไม่เห็น ยาคฺคตฺตาทินิ
 ซึ่งอาหารวัตถุ ท.มีข้าวต้มและข้าวสวายเป็นต้น อมฺเหหิ อันเรา ท. หริยมานานิ นำไปอยู่ เกห
 โต จากเรือน อมฺหากํ ของเราท. นิพฺพุํ เนื่องนิศย์ ก็ หรือ ? ตานิ อาหารวตฺตุนิ อ.อาหาร
 วัตถุ ท. เหล่านั้น อมฺเหหิ อันเรา ท. หริยนฺติ ยื่อนำไป เอติสฺสา ยกฺขินียาย เพื่อนางยักษิณี
 นั้น, ตุมฺเหปิ แม้ อ.ท่าน ท. หรต จงนำไป อคฺคยาลคฺคตฺตาทินิ ซึ่งอาหารวัตถุ ท. มีข้าวต้ม
 และข้าวสวอันเลิศเป็นต้น เอติสฺสา ยกฺขินียาย เพื่อนางยักษิณีนั้น, ยกฺขินี อ.นางยักษิณี โอโ
 เกสฺสติ จักตรวจฺจ กมฺมเนเต ซึ่งการงาน ท. ตมฺหากํ ปี แม้ของท่าน ท. อิติ ดังนี้ ฯ

อดสุสา สกลนครวาสิโน สุกการํ กริสุ.

อด ครั้งนั้น ขนา อ.ชน ท. สกลนครวาติโน ผู้อยู่ในเมืองทั้งสิ้นโดยปกติ กริสุ กระทำ
แล้ว ซึ่งสักการะ อสตา ยกจินิยา แก่นางยักษิณีนั่น ๆ

สาปิตโต ปฏฺจาย สพฺเพสํ กมฺมมนฺเต โอโละเกนฺตี ลากคฺคปฺปตฺตา อโหสิ มหาปริ
วารา.

สาปี ยุกฺขินี อ.นางยักขินีแม่นั้น โอโธเกนฺตี ตรวจดูอยู่ กมฺมมนุเต ซึ่งการงาน ท. ชนานํ ของชน ท. สพุเพสํ ทั้งปวง ลากคุดปุตฺตา เป็นผู้ถึงแล้วซึ่งลากอันเลิศ มหาปริวารา เป็นผู้ปริวารมาก อโหสิ ได้เป็นแล้ว ปฏฺจาย จำเดิม ตโต กาลโต แต่กาลนั้น ๆ

สา อปรภาเค อฏฺฐ สลากภตฺตานิ ปฏฺฐเปสิ.

สา ยุกฺขินี อ.นางยักขินีนั้น ปฏฺฐเปสิ เริ่มตั้งแล้ว สลากภตฺตานิ ซึ่งสลากภัตร ท. อฏฺฐ ๘ อปรภาเค ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก ๆ

ตานิ ยาวชฺชกาลา ทิยนฺติเยว.

ตานิ สลากภตฺตานิ อ.สลากภัตร ท. เหล่านั้น ชเนหิ อันชน ท. ทิยนฺติ ถวายอยู่ ยาว เพียงใด ยาวชฺชกาลา เอว แต่กาลอันมีในวันนี้ เอว นั้นเทียว ๆ

๔. กาลียุกฺขินียาอุปฺปตฺติวตฺตฺ.

กาลียุกฺขินียาอุปฺปตฺติวตฺตฺ อ.เรื่องแห่งความเกิดขึ้นแห่งนางยักขินีชื่อว่ากาลิ นี้ นิฏฺฐิตํ จบแล้ว ๆ

๕. โกสมฺพิทวตฺตฺ.

โกสมฺพิทวตฺตฺ อ.เรื่องแห่งภิกษุผู้อยู่ในเมืองชื่อว่าโกสัมพี มยา อันข้าพเจ้า วุจฺเจเต จะ กล่าว ๆ

“ปเร จ น วิชานนฺตํ อิมํ ฌมฺมเทสนํ สตุถา เขตวเน วิหรนฺโต โกสมฺพิเก ภิกฺขุ
อารพฺภ กเถสิ.

โกสมฺพิยํ หิ โฆสิตารามे ปญฺจสฺตปญฺจสฺตปริวารา เทว ภิกฺขุ วิหริสฺสุ: วินยธโร จ ฌมฺม
มกฺกิลโก จ.

หิ ดังจะกล่าวโดยพิสดาร ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เทว สอง วินยธโร จ คือ อ.พระวินัยธร ด้วย ฌมฺมมกฺกิลโก จ คือ อ.พระธรรมกถึกด้วย ปญฺจสฺตปญฺจสฺตปริวารา ผู้มีภิกษุมิร้อยห้าและร้อยห้าเป็นประมาณเป็นปริวาร วิหริสฺสุ อยู่แล้ว โฆสิตาราม ในโฆสิตาราม โกสมฺพิยํ ไกล เมืองชื่อว่าโกสัมพี ๆ

เตสฺสุ ฌมฺมมกฺกิลโก เอกทิวสํ สรีรวลลฺขํ กตฺวา อุทกโกฏฺฐเก อาจมนนฺตฺวาทสํ ภาช
เน ธเปตฺวา นิภฺขมิ.

เตสฺ ภิกขุสฺ ในภิกขุ ท. ๒ เหล่านั้นหนา **ธมฺมกถิก** อ.พระธรรมกถึก กตฺวา กระทำ แล้ว **สรีรวลณฺ** ซึ่งวลณะในสรีระ **จเปตฺวา** เหลือไว้แล้ว **อามนอุทกาวเสถ** ซึ่งน้ำเป็นเครื่องชำระอันเหลือลง ภาชนะ ภาชนะ ในภาชนะ **อุทกโกฏฺฐเก** ในซุ้มแห่งน้ำ **นิกฺขมิ** ออกไปแล้ว **เอกทิวส** ในวันหนึ่ง ฯ

ปจฺจา วินยโร ตตฺถ ปวิญฺโ **ตํ อุทกํ ทิสฺวา นิกฺขมิตฺวา** **อิตรํ ปุจฺฉิ “อาวุโส**
ตยา อุทกํ ฐปีตนฺติ.

วินยโร อ.พระวินัยธร **ปวิญฺโ** เข้าไปแล้ว **ตตฺถ อุทกโกฏฺฐเก** ในซุ้มแห่งน้ำนั้น **ปจฺจา** ในภายหลัง **ทิสฺวา** เห็นแล้ว **ตํ อุทกํ** ซึ่งน้ำนั้น **นิกฺขมิตฺวา** ออกไปแล้ว **ปุจฺฉิ** ถามแล้ว **อิตรํ** **ธมฺมกถิก** ซึ่งพระธรรมกถึกนอกนี้ ว่า **อาวุโส** คุณก่อนท่านผู้มีอายุ **อุทกํ** อ.น้ำ **ตยา** อันท่าน **ฐปีตํ** เหลือไว้แล้วหรือ **อิติ** ดังนี้ ฯ

“อาม อาวุโสติ.

ธมฺมกถิก อ.พระธรรมกถึก **อาห** กล่าวแล้วว่า **อาวุโส** คุณก่อนท่านผู้มีอายุ **อาม** เออ **เอว** อ.อย่างนั้น **อิติ** ดังนี้ ฯ

“กิ ปนตฺถ อาปตฺติภาวํ น ชานาสีติ.

วินยโร อ.พระวินัยธร **ปุจฺฉิ** ถามแล้วว่า **ปน** ก็ **ตฺว** อ.ท่าน **น ชานาสิ** ย่อมไม่รู้ **อาปตฺติภาว** ซึ่งความเป็นแห่งอาบัติ **เอตฺถ** **วตฺถุมฺหิ** ในเพราะเรื่องนี้ หรือ **อิติ** ดังนี้ ฯ

“อาม น ชานามิติ.

ธมฺมกถิก อ.พระธรรมกถึก **อาห** กล่าวแล้วว่า **อาม** เออ **อห** อ.ข้าพเจ้า **น ชานามิ** ย่อมไม่รู้ **อิติ** ดังนี้ ฯ

“โหตาวุโส, เอตฺถ อาปตฺติติ.

วินยโร อ.พระวินัยธร **อาห** กล่าวแล้วว่า **อาวุโส** คุณก่อนท่านผู้มีอายุ **อิทํ** **วตฺถ** อ.เรื่องนั้น **จึงมีเกิด**, **อาปตฺติ** อ.อาบัติ **โหติ** **โหนฺติ** ย่อมมี **เอตฺถ** **วตฺถุมฺหิ** ในเพราะเรื่องนี้ **อิติ** ดังนี้ ฯ

“เตนหิ ปฏิกฺกิริสฺสามิ นนฺติ.

ธมฺมกถิก อ.พระธรรมกถึก **อาห** กล่าวแล้วว่า **เตนหิ** ถ้าอย่างนั้น **อ.ข้าพเจ้า** **ปฏิกฺกิริสฺสามิ** จักกระทำคืน **น** **อาปตฺติ** ซึ่งอาบัตินั้น **อิติ** ดังนี้ ฯ

“สเจ ปน เต อาวุโส อสฺสจิจฺจ อสฺติยา กตํ, นตฺถิ อาปตฺติติ.

วินยธโร อ.พระวินัยธร อาห กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส ลูกของท่านผู้มีอายุ ปน ก็ สเจ ถ้าว่า วิติกกกมน อ.วิติกกมนะ เต อันท่าน อสณฺธิจฺจ ไม่แก้งแล้ว กตฺ กระทำแล้ว อสติยา เพราะ ความระลึกไม่ได้ไช้ไร, อาปตฺติ อ.อาบัติ นตฺถิ ย่อมไม่มี อิติ ดังนี้ ฯ

โส ตสฺสา อาปตฺติยา อนาปตฺติทฺธิจฺจ อโหสิ.

โส ฌมฺมกถิกอ อ.พระธรรมกถิกนั้น อนาปตฺติทฺธิจฺจ เป็นผู้มีความเห็น-- ตสฺสา อาปตฺติยา ในอาบัตินั้น ว่า --ไม่เป็นอาบัติ อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

วินยธโรปิ อตฺตโน นิสฺสิตกานํ “อํ ฌมฺมกถิกอ อาปตฺติ อาปชฺชมาโนปิ น ชานา ตีติ อารฺเจสิ.

วินยธโรปิ แม่ อ.พระวินัยธร อารฺเจสิ บอกแล้ว นิสฺสิตกานํ แก่นิสิต ท. อตฺตโน ของ ตน ว่า อํ ฌมฺมกถิกอ อ.พระธรรมกถิกนี้ อาปชฺชมาโนปิ แม่ต้องอยู่ อาปตฺติ ซึ่งอาบัติ น ชานาติ ย่อมไม่รู้ อิติ ดังนี้ ฯ

เต ตสฺส นิสฺสิตเก ทิสฺวา “ตุมหากํ อุปชฺชมาโย อาปตฺติ อาปชฺชิตฺวาปิ อาปตฺติภาวํ น ชานาตีติ อาหํสุ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น ทิสฺวา เห็นแล้ว นิสฺสิตเก ซึ่งนิสิต ท. ตสฺส ฌมฺมกถิกสฺส ของพระธรรมกถิกนั้น อาหํสุ กล่าวแล้ว ว่า อุปชฺชมาโย อ.อุปชฌาย์ ตุมหากํ ของท่าน ท. อาปชฺชิตฺวาปิ แม่ต้องแล้ว อาปตฺติ ซึ่งอาบัติ น ชานาติ ย่อมไม่รู้ อาปตฺติภาวํ ซึ่งความเป็น แห่งอาบัติ อิติ ดังนี้ ฯ

เต คนฺตุวา อตฺตโน อุปชฺชมายสฺส อารฺเจตุ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น คนฺตุวา ไปแล้ว อารฺเจตุ บอกแล้ว อุปชฺชมายสฺส แก่ อุปชฌาย์ อตฺตโน ของตน ฯ

โส เอวมาห “อํ วินยธโร ปุพฺเพ “อนาปตฺติตฺติ วตฺวา อิทานิ ‘อาปตฺติตฺติ วตฺติ, มุสาวาที เอโสติ.

โส ฌมฺมกถิกอ อ.พระธรรมกถิกนั้น อาห กล่าวแล้ว เอว อย่างนี้ ว่า อํ วินยธโร อ. พระวินัยธรนี้ วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า อนาปตฺติ ไม่เป็นอาบัติ อิติ ดังนี้ ปุพฺเพ ในกาลก่อน วตฺติ ย่อมกล่าว ว่า อาปตฺติ เป็นอาบัติ อิติ ดังนี้ อิทานิ ในกาลนี้, เอโส วินยธโร อ.พระวินัยธรนั้น มุสาวาที เป็นผู้กล่าวเท็จโดยปกติ โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

เต คนฺตุวา “ตุมหากํ อุปชฺชมาโย มุสาวาทีติ กถยีสฺสุ.

เต ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. เหล่านั้น คนๆนั้น ไปแล้ว กถียัสส กล่าวแล้วว่า อุปัชฌายะ อ.
อุปัชฌาย์ ตุมหากัม ของท่าน ท. มุสาวาทิ เป็นผู้กล่าวเท็จโดยปกติ โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

เต เอวํ อณุมมณฺณํ กลหํ วฑฺฒยีสฺส.

เต ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. เหล่านั้น กลหํ ยังความทะเลาะ อณุมมณฺณํ ซึ่งกันและกัน วฑฺฒยีสฺส
ให้เจริญแล้ว เอวํ ด้วยประการฉะนี้ ฯ

ตโต วินยธโร โอภาสํ ลภิตฺวา ฐมฺมกถิกสฺส อาปตฺติยา อทฺตสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ
อภาสี.

ตโต ในลำดับนั้น วินยธโร อ.พระวินยธร ลภิตฺวา ได้แล้ว โอภาสํ ซึ่งโอกาส อภาสี
ได้กระทำแล้ว อุกฺเขปนียกมฺมํ ซึ่งอุกฺเขปนียกรรม อทฺตสเน ในเพราะอันไม่เห็น อาปตฺติยา
ซึ่งอาบัติ ฐมฺมกถิกสฺส แก่พระธรรมกถิก ฯ

ตโต ปญฺจาย เตสํ ปจฺจยทายกา อุปฺปญฺจกาปิ เทว โกฏฺฐาสา อเหตุ.

อุปฺปญฺจกาปิ แม้ อ.อุปฺปญฺจก ท. ปจฺจยทายกา ผู้ถวายซึ่งปัจจัย เตสํ ภิกขุณํ แก่ภิกขุ ท.
เหล่านั้น โกฏฺฐาสา เป็นส่วน เทว สอง อเหตุ ได้เป็นแล้ว ปญฺจาย จำเดิม ตโต กาลโต แต่
กาลนั้น ฯ

โอวาทปฏิกฺคคาหิกา ภิกฺขุณีโยปิ อารกฺขเทวตาปิ ตาสํ สนฺทิกฺขสมฺภตฺตา อาภาสญฺช
เทวตาปิ ยาว พุรฺหมโลกาปิ สพฺเพ ปุณฺธุชนา เทว ปกฺขา อเหตุ.

ภิกฺขุณีโยปิ อ.นางภิกษุณี ท. โอวาทปฏิกฺคคาหิกา ผู้รับซึ่งโอวาทที่ดี อารกฺขเทวตาปิ อ.
เทวดาผู้อารักขา ท. กิติ อาภาสญฺชเทวตาปิ อ.เทวดาผู้ดำรงอยู่ในอากาศ ท. สนฺทิกฺขสมฺภตฺตา ผู้
เห็นกันดีแล้วและคบกันดีแล้ว ตาสํ เทวตานํ แห่งเทวดา ท. เหล่านั้น กิติ ปุณฺธุชนา อ.ปุณฺธุชน
ท. สพฺเพ ทั้งปวง ยาว เพียงใด พุรฺหมโลกาปิ แต่พรหมโลกก็ดี ปกฺขา เป็นฝ่าย เทว สอง
อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

ยาว อกนิญฺจกฺขนา ปน เอกนิญฺจนาทํ โกลาหลํ อคฺมาสี.

ปน ก็ โกลาหลํ อ.ความโกลาหล เอกนิญฺจนาทํ มีความบั่นถือนอกแล้ว เป็นอันเดียวกัน
อคฺมาสี ได้ไปแล้ว ยาว เพียงใด อกนิญฺจกฺขนา แต่ภพชื่อว่าอกนิญจะ ฯ

อเถโก ภิกฺขุ ตถาคตํ อุปสงฺกมิตฺวา อุกฺเขปนิกานํ “ฐมฺมิเกเนวํ กมฺเมเน อุกฺขิตฺโต
ติ ลทฺธิ อุกฺขิตฺตานาวตฺตกานํ “อฐมฺมิเกเน กมฺเมเน อุกฺขิตฺโตติ ลทฺธิ อุกฺเขปนิกเกหิ
วาริยมาณานิ จ เตสํ ตํ อนุปริวารเตว วิจรณภาวํ อาโรเจสี.

อด ครั้งนั้น เอโก ภิกขุ อ.ภิกขุรูปหนึ่ง อุปสงกมิตวา เข้าไปเฝ้าแล้ว ตถาคตัม ซึ่งพระ
ตถาคตเจ้า อาโรเจติ กราบทูลแล้ว ลทฐิ ซึ่งลัทธิ ว่า อัยมมมกถิโก อ.พระธรรมกถิกนี้ สง
เมน อันสงฆ์ อุภุจิตโต ยกวัตรแล้ว กมฺเมน ด้วยกรรม ฐมฺมิเกน อันประกอบแล้วด้วยกรรม
เอน นั้นเทียว อิติ ดังนี้ ภิกขุณฺห์ แห่งภิกษุ ท. อุภุเขปกานํ จ ผู้ยกวัตรด้วย ลทฐิ ซึ่งลัทธิว่า
อุปชฌายอ อ.พระอุปัชฌาย์ ของเรา ท. สงฺเมน อันสงฆ์ อุภุจิตโต ยกวัตรแล้ว กมฺเมน ด้วย
กรรม ฐมฺมิเกน อันไม่ประกอบแล้วด้วยกรรม อิติ ดังนี้ ภิกขุณฺห์ แห่งภิกษุ ท. อุภุจิตตา
นฺวตฺตกานํ จ ผู้ประพฤติตาม-- ฐมฺมกถิกํ ซึ่งพระธรรมกถิก --ผู้อันสงฆ์ยกวัตรแล้วด้วย วิ
จรณภาวํ ซึ่งความเป็นคืออันเทียวไป อนุปริวารเตวา ตามแวดล้อม ตํ ฐมฺมกถิกํ ซึ่งพระธรรม
กถิกนั้น เตสํ ภิกขุณฺห์ แห่งภิกษุ ท. เหล่านั้น วาริยมานานปี จ แม่ผู้-- อุภุเขปเกหิ อันภิกษุ ท.
--ผู้ยกวัตรห้ามอยู่ด้วย ฯ

ภควา “สมคฺคา กิร โหณฺตุติ เทว วาเร เปเสตฺวา “น อิจฺจนฺติ ฆนฺเต สมคฺคา ภวิ
ตฺตุนฺติ สุตฺวา ตติยวาเร “ภินฺโน ภิกฺขุสงฺโฆ, ภินฺโน ภิกฺขุสงฺโฆติ สุตฺวา เตสํ สนฺตํ
คณฺตฺวา, อุภุเขปกานํ อุภุเขปเน อิตเรสฺสจฺจ อาปตฺติยา อทสฺสเน อาทิณฺว กเถตฺวา
ปฺน เตสํ ตตฺถเวย เอกสฺมิมายํ อุโปสธาทีนํ อนุชานิตฺวา ภตฺตคฺคาทีสุ ฆณฺฑนชาตานํ
“อาสนนฺตริกาย นิสิตฺตพฺพนฺติ ภตฺตคฺเค วตฺตํ ปญฺยาเปตฺวา “อิทานิปี ฆณฺฑนชาตา
วิหรนฺตฺติติ สุตฺวา ตตฺถ คณฺตฺวา “อลํ ภิกฺขเว มา ฆณฺฑนนฺตฺวาทีนํ วตฺวา “ภิกฺขเว
ฆณฺฑนกลหวิคฺคหวิวาทา นามเต อนตฺถการกา, กลหํ นิสฺสาย หิ ลฺลุกฺกิกปิ สกฺขนิ
กา หตฺถินาคํ จีวิตกฺขยํ ปาเปสฺสีติ ลฺลุกฺกิกชาตํ กเถตฺวา “ภิกฺขเว สมคฺคา โหธ มา
วिवท; วิวาทํ นิสฺสาย หิ อนกสทสฺสวฏฺฏกปิ จีวิตกฺขยํ ปตฺตาติ วฏฺฏกชาตํ
กเถสิ.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า เปเสตฺวา ทรงส่งไปแล้ว โอวาทํ ซึ่งพระโอวาท ว่า กิร ได้
ยินว่า ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. สมคฺคา เป็นผู้พร้อมเพรียงกัน โหณฺตุ จงเป็น อิติ ดังนี้ วาเร สันวาระ
ท. เทว สอง สุตฺวา ทรงสดับแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. น อิจฺจน
ติ ย่อมไม่ปรารถนา ภวितฺถุ เพื่ออันเป็น สมคฺคา ผู้พร้อมเพรียงกัน หุตฺวา เป็น อิติ ดังนี้ สุตฺวา
ทรงสดับแล้ว ว่า ภิกฺขุสงฺโฆ อ.หมู่แห่งภิกษุ ภินฺโน แดกกันแล้ว, ภิกฺขุสงฺโฆ อ.หมู่แห่งภิกษุ
ภินฺโน แดกกันแล้ว ดังนี้เป็นต้น ตติยวาเร ในวาระที่ ๓ คณฺตฺวา เสด็จไปแล้ว สนฺตํ กํ
สำนัก เตสํ ภิกขุณฺห์ ของภิกษุ ท. เหล่านั้น, กเถตฺวา ตรัสแล้ว อาทิณฺว ซึ่งโทษ อุภุเขปเน ใน

เพราะการยกวัตร ภิกขุหนึ่ง แห่งภิกษุ ท. อุกฺเขปกานํ จ ผู้ยกวัตรด้วย อทฺตฺสเน ในเพราะการไม่เห็น อาปตฺติ ซึ่งอาบัติ ภิกขุหนึ่ง แห่งภิกษุ ท. อิตฺเรสํ จ เหล่านอกนี้ด้วย อนุชานิตฺวา ทรงอนุญาตแล้ว อุโปสถาทินิ ซึ่งกรรม ท. มีอุโบสถเป็นต้น เอกสํมายนํ ในสํมาอันเดียวกัน ตตฺถ โฆสิตารามํ ในโฆสิตารามนั้น เอว นั้นเทียว เตสํ ภิกขุณํ แก่ภิกษุ ท. เหล่านั้นปน อีก ปรณฺญาเปตฺวา ทรงบัญญัติแล้ว วตฺตํ ซึ่งวัตร ภตฺตคฺคฺเค ในโรงแห่งภักตร ว่า ภิกฺขุหิ อํนภิกษุ ท. นิสิตฺตพฺพํ ฟังนํ อาสนนุตฺตริกาย ในแถวอันมีในระหว่างแห่งอาสนะ ดังนี้เป็นต้น ภิกขุณํ แก่ภิกษุ ท. ภณฺฑนชาตานิ ผู้ความแตกร้าวก่เกิดแล้ว ภตฺตคฺคฺคาทิสฺส ในที่ ท. มีโรงแห่งภักตรเป็นต้น สุตฺวา ทรงสดับแล้วว่า ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ภณฺฑนชาตา ผู้มีความแตกร้าวก่เกิดแล้ว วิหรนฺติ อยู่อยู่ อิทานิปี แม้ในกาลนี้ อิติ ดังนี้ กนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว ตตฺถ จาเน ในที่นั้น วตฺวา ตรัสแล้ว วจนานิ ซึ่งพระคำรัส ท. มีคำว่า ภิกฺขเว คู่อ่อนภิกษุ ท. อลํ อ.อย่าเลย ตุมฺเห อ.เธอ ท. มา ภณฺฑนํ อย่าได้กระทำแล้ว ซึ่งความแตกร้าว อาทินิ ดังนี้เป็นต้น วตฺวา ตรัสแล้วว่า ภิกฺขเว คู่อ่อนภิกษุ ท. ภณฺฑนกลหวิคฺคหวิวาทา นาม ชื่อ อ.ความแตกร้าวและความทะเลาะและความแก่งแย่งและความวิวาท ท. เหล่านั้น อนตฺตการกา เป็นเหตุกระทำ ซึ่งความฉิบหายมิใช่ประโยชน์ โหนฺติ ย่อมเป็น, หิ ก็ สกฺกนิกา อ.นางนก ลกฺกิกกาปิ แม้ชื่อว่านกลไ้ นิสฺสาย อาศัยแล้ว กลหํ ซึ่งความทะเลาะ หตฺถินาคํ ยังช้างตัวประเสริฐ ปาเปสฺสิ ให้ถึงแล้ว ชีวิตฺถยํ ซึ่งความสิ้นไปแห่งชีวิต อิติ ดังนี้ กเถตฺวา ตรัสแล้ว ลกฺกิกชาตกํ ซึ่งลกฺกิกชาตก วตฺวา ตรัสแล้วว่า ภิกฺขเว คู่อ่อนภิกษุ ท. ตุมฺเห อ.เธอ ท. สมคฺคา เป็นผู้พร้อมเพรียงกัน โหถ จงเป็นมา วิวาท จงอย่าวิวาทกัน; หิ ก็ อนนฺตสทฺตสวณฺณกาปิ แม้ อ.นกกกระจาบ มีพันมิใช่หนึ่ง ท. นิสฺสาย อาศัยแล้ว วิวาทํ ซึ่งความวิวาท ปตฺตา ถึงแล้ว ชีวิตฺถยํ ซึ่งความสิ้นไปแห่งชีวิต อิติ ดังนี้ กเถสิ.ตรัสแล้ว ซึ่งแล้ว วณฺณกชาตกํ ซึ่งวณฺณกชาตก ฯ

เอวํปิ เตสุ วจนํ อนาถิยนฺตฺส, อณฺตเรณ ฐมฺมวาทีนา ตถาคตฺตสฺส วิเทสํ อนิจฺจนฺตฺเณ “อาคเมตฺตฺว ภนฺเต ภควา ฐมฺมสฺสสามิ, อปฺโปปฺปสฺสูกโก ภนฺเต ภควา ทิฏฺฐฐมฺมสฺส วิหารํ อนุยฺยตฺโต วิหรตฺว; มยเมตฺเตน ภณฺฑนเนน กลहेน วิคฺคเณน วิวาทเนน ปณฺญายิสฺสามาติ วุตฺเต, “ภูตปฺปพฺพํ ภิกฺขเว พาราณสียํ พุรหุมนทตฺโต นาม กาสีราชา อโหสิติ พุรหุมนทตฺเตน ทิมิติสฺส โกสฺสธมฺมโร รชํ อจฺฉินฺนิตฺวา อณฺตคเวเสน วสนฺตสฺส มาริตภาวญฺเจว ทิฆาเวกฺกมาเรณ อตฺตโน ชีวิตฺเต ทินฺเน, ตโต ปฏฺจาย เตสํ สมคฺคภาวญฺจ กเถตฺวา “เตสํ หิ นาม ภิกฺขเว ราชานํ อาทินฺนทณฺฑนํ อาทินฺนสตฺถานํ

เอวรูป ขนฺติโสฺรจํ ภวิสฺสติ, อิธ โข ตํ ภิกฺขเว โสเภ; ยํ ตุมฺเห เอวํ สุวากฺขาเต
 ฌมฺมวินยฺเย ปพฺพชิตา สมนา ขมา จ ภเวยฺยาล โสฺรตา จาติ โวทิตฺวาปิ เนว เต
 สมคฺเค กาคํ อสฺสขิ.

เตสุ ภิกขุสุ ครั้นเมื่อภิกษุ ท. เหล่านั้น อนาถินบุตร ไม่เอื้อเฟื้ออยู่ วจนฺ ซึ่งพระดำรัส
 เอวํ แม้อย่างนี้, วจนฺ ครั้นเมื่อคำ ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภควา อ.พระผู้มีพระภาค
 เจ้า ฌมฺมสุตฺตํ ผู้ทรงเป็นเจ้าของแห่งธรรม กาลํ ทรงยังกาล อากเมตฺ จงให้มาเถิด,ภนฺเต ข้า
 แต่พระองค์ผู้เจริญ ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า อปฺโปสฺสกุโก ผู้ทรงมีความชวนชวนน้อย อนฺ
 ญฺตฺโต ทรงตามประกอบแล้ว ทิฏฺฐฌมฺมสุขวิหารํ ซึ่งธรรมเป็นเครื่องอยู่สบายในธรรมอันสัตว์
 เห็นแล้ว วิหฺรตฺ ของงประทับอยู่เถิด; มยฺ อ.ข้าพระองค์ ท. ปญฺญาธิสฺตํ จักปรากฏ ภนฺท
 เนน ด้วยความแตกร้าง กลเอน ด้วยความทะเลาะ วิคฺคเณน ด้วยความแก่งแย่ง วิวาเทน ด้วย
 ความวิวาทนั้น อิติ ดังนี้ ภิกฺขุณา อันภิกษุ ฌมฺมวาทินา ผู้กล่าวซึ่งธรรมโดยปกติ อญฺญตฺเรน
 รูปใดรูปหนึ่ง อนิจฺจนฺเตน ผู้ไม่ปรารถนาอยู่ วิหฺลํ ซึ่งความลำบาก ตถาคตฺตสฺส แห่งพระ
 ตถาคตเจ้า วุตฺเต กราบทูลแล้ว, ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า กเถตฺวา ตรัสแล้ว ซึ่งความที่--
 โกสฺสธฺรฺวโณ แห่งพระราชาผู้เป็นใหญ่ในแว่นแคว้นชื่อว่าโกสฺส ทิฆิณฺธิสฺส พระนามว่าทิฆิณ
 ธิสฺส ผู้ประทับอยู่อยู่ อญฺญาตกเวเสน ด้วยเพศอันใคร ๆ ไม่รู้แล้ว ทรงเป็นผู้-- พุรหุ
 มตฺตฺเตน อันพระราชาพระนามว่าพรหมทัต อจฺฉินฺทิตฺวา ทรงแย่งชิงเอาแล้ว รหฺขํ ซึ่งความ
 เป็นแห่งพระราชา มาริตฺถาวั จ --ให้สวรรคแล้ว ด้วย เอว นันเทยฺว ซึ่งความที่-- เตสฺส แห่ง
 กษัตริย์ ท. ๒ เหล่านั้น จีวิตฺ ครั้นเมื่อพระชนมชีพ ทิฆาวิจฺจมาเรณ อันพระกุมารพระนามว่า
 ทิฆาวิ ทินฺเน ถวายแล้ว อุตฺตโน แก่พระองค์, สมคฺคภาวํ ทรงเป็นผู้พร้อมเพรียงกัน ปญฺจาย
 จํเดิม ตโต กาลโต แต่กาลนั้น จ ด้วย ว่า ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. ภูตปฺปพฺพํ อ.เรื่องเคยมีแล้ว
 กาสีราชา อ.พระราชาผู้เป็นใหญ่ในแว่นแคว้นชื่อว่ากาสิ พุรหฺมมตฺตฺโต นาม พระนามว่า
 พรหมทัต ได้มีแล้ว พาราณสียํ ในเมืองชื่อว่าพาราณสี ดังนี้เป็นต้น โวทิตฺวาปิ แม้ตรัสสอน
 แล้ว ว่า ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. ขนฺติโสฺรจํ อ.ความอดทนและความเป็นแห่งบุคคลผู้ยินดีแล้ว
 ในธรรมอันงาม เอวรูป มีอย่างนี้เป็นรูป ภวิสฺสติ ได้มีแล้ว หิ แล เตสฺส ราชนํ แก่พระราชา ท.
 เหล่านั้น อาทินฺนทฺถุทธานํ ผู้มีท่อนไม้อันถือเอาแล้ว อาทินฺนสตฺถานํ ผู้มีศัสตราอันถือเอาแล้ว,
 ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. ตุมฺเห อ.เธอ ท. ปพฺพชิตา เป็นผู้บวชแล้ว ฌมฺมวินยฺเย ในธรรมและวินัย
 มยา อันเรา สุวากฺขาเต กล่าวดีแล้ว เอวํ อย่างนี้ สมนา มีอยู่ ขมา จ เป็นผู้อดทนด้วย โส

ตา จ เป็นผู้ยินดีแล้วในธรรมอันงามด้วย ภเวยฺยาถ ฟังเป็น ยี่ ไค อ.ความที่--ตุมหากัม แห่งเธอ
ท. ขมโสรตตุดัม --เป็นผู้อดทนและยินดีแล้ว ในธรรมอันงามนั้น โสเภถ ฟังงาม ฐมฺมวินย
ในธรรมและวินัย อิธ โข นี้แล อิติ ดังนี้ อสกุจิ ไม่ได้ทรงอาจแล้ว กาคู เพื่ออันทรงกระทำ
เต ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. เหล่านั้น สมคฺคา สมคฺเค ให้เป็นผู้พร้อมเพรียงกัน เอว นั้นเทียว ฯ

โส ตาย อากิณฺณวิหารตาย อุกฺกณฺธิโต “อหํ โข อิทานิ อากิณฺโณ ทุกฺขํ วิหรามิ,
อิเม จ ภิกฺขุ มม วจนํ น กโรนฺติ; ยนฺนุนาหํ เอโก คณฺมุหา วูปกฺกุโธ วิหเรยฺยนฺติ
จินฺตเตว โกสมฺปิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา อนปฺปโลเกตฺวา ภิกฺขุสงฺฆํ เอกโกว อตฺตโน
ปตฺตจิวฺรมาทาย พาลกโลณการามํ คนฺตฺวา ตตฺถ ภคฺคฺเตรสฺส เอกจาริกวตฺตํ กเถตฺ
วา ปาจิณวสมิคทาเย ติณฺณํ กุลปฺตฺตานํ สามคฺคีรสถานิสํสํ กเถตฺวา, เยน ปา
ริเลยฺยกํ, ตทวสริ.

โส สตฺถา อ.พระศาสดานั้น อุกฺกณฺธิโต ทรงระอาแล้ว อากิณฺณวิหารตาย เพราะความที่
แห่งพระองค์มีความอยู่อันเกลือกกล่นแล้วนั้น ทรงดำริแล้วว่า อหํ โข อ.เราแล อากิณฺโณ
เกลือกกล่นแล้ว วิหรามิ ย่อมอยู่ ทุกฺขํ ลำบาก อิทานิ ในกาลนี้, จ อนึ่ง อิเม ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท.
เหล่านี้ น กโรนฺติ ย่อมไม่กระทำ วจนํ ซึ่งคำ มม ของเรา; ยนฺนุน กระไรหนอ อหํ อ.เรา เอ
โก ผู้เดียว วูปกฺกุโธ หลีกออกแล้ว คณฺมุหา จากหมู่ วิหเรยฺย ฟังอยู่ อิติ ดังนี้ จริตฺวา เสด็จ
เทียวไปแล้ว ปิณฺฑาย เพื่อก่อนข้าว โกสมฺปิยํ ในเมืองชื่อว่าโกสัมพี อนปฺปโลเกตฺวา ไม่ทรง
อำลาแล้ว ภิกฺขุสงฺฆํ ซึ่งหมู่แห่งภิกษุ เอกโกว ผู้พระองค์เดียวเทียว อาทาย ทรงถือเอาแล้ว
ปตฺตจิวฺร ซึ่งบาตรและจีวร อตฺตโน ของพระองค์ คนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว พาลกโลณการามํ ตู
พาลกโลณการาม กเถตฺวา ตรัสแล้ว เอกจาริกวตฺตํ ซึ่งวัตรของภิกษุผู้มีอันเทียวไปผู้เดียวเป็น
ปกติ ภคฺคฺเตรสฺส แก่พระเถระชื่อว่าภคฺคฺ ตตฺถ อาราม ในอารามนั้น กเถตฺวา ตรัสแล้ว
สามคฺคีรสถานิสํสํ ซึ่งอาวาสสงฆ์ แห่งรสของความสามัคคี กุลปฺตฺตานํ แก่กุลบุตร ท. ติณฺณํ ๓
ปาจิณวสมิคทาเย ในป่าเป็นที่ให้ซึ่งอภัย แก่เนื้อชื่อว่าปราชินวงศ์, อ.ป่าชื่อว่าปารีไลยค์ ติณฺณํ
ย่อมตั้งอยู่ เยน ทิสภาเคน โดยส่วนแห่งทิศใด, อวสริ เสด็จเทียวไปแล้ว เตน ทิสภาเคน
โดยส่วนแห่งทิศนั้น ฯ

ตตฺร สุทํ ภควา ปาริเลยฺยกํ อุปนิสฺสาย รกฺขิตฺวนสฺสนฺเต ภทฺทสาลมุเล ปาริเลยฺย
เคน ทตฺตินา อุปฏฺฐายมาโน ผาสุกํ วสุสวาลํ วสิ.

สุทฺ ใค้ยัันว่า ตทา ในกาลนั้น ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า อุปนิสฺสาย เสด็จเข้าไป
อาศัยแล้ว ปาริเลยยกั ซึ่งป้าชื่อว่าปารีไลยัก ผู้-- หตฺธินา อันช้าง ปาริเลยยเกน ชื่อว่าปารี
ไลยัก อุปฺภุจฺยมาโน --บำรุงอยู่ วสิ ประทับอยู่แล้ว วสุธาวาส์ ประทับอยู่ตลอดพรรษา ผาสกั
สำราณ ภทฺทสาณมฺเณ ณ โคนแห่งต้นรังอันเจริญ รกฺขิตฺวนสฺสเน ในชัฏฐชื่อว่ารักขิตวัน ฯ

โกสมพิวาลิโนปิ โข อุปาสกา วิหาริ คณฺตุวา สตฺถาริ อปฺสฺสนฺตา “กุหิ ภนฺเต สตฺ
ถาติ ปุจฺฉิสฺสุ.

อุปาสกา อ.อุบาสกและอุบาสิกา ท. โกสมพิวาลิโนปิ แม้ผู้อยู่ในเมืองชื่อว่าโกสัมพีโดย
ปกติแล คณฺตุวา ไปแล้ว วิหาริ สู้วิหาร อปฺสฺสนฺตา ไม่เห็นอยู่ สตฺถาริ ซึ่งพระศาสดา ปุจฺฉิสฺสุ
ถามแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สตฺถา อ.พระศาสดา คโต เสด็จไปแล้ว กุหิ จาเน ในที่
ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

เต ภิกฺขุ อาหํสฺสุ “ปาริเลยยกวนสฺสทํ คโตติ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น อาหํสฺสุ กล่าวแล้ว ว่า สตฺถา อ.พระศาสดา คโต เสด็จไป
แล้ว ปาริเลยยกวนสฺสทํ สู้ชัฏฐแห่งป้าชื่อว่าปารีไลยัก อิติ ดังนี้ ฯ

“กิการณา ภนฺเตติ.

อุปาสกา อ.อุบาสกและอุบาสิกา ท. ถามแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สตฺถา อ.พระ
ศาสดา คโต เสด็จไปแล้ว กิการณา เพราะเหตุอะไร อิติ ดังนี้ ฯ

“อมฺเห สมฺมุเค กาคฺคํ วายมิ, มยฺ ปน น สมฺมุคา อหฺมุหาคิ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. อาหํสฺสุ กล่าวแล้ว ว่า สตฺถา อ.พระศาสดา วายมิ ทรงพยายามแล้ว กาคฺคํ
เพื่ออันกระทำ อมฺเห ซึ่งเรา ท. สมฺมุเค ให้เป็นผู้พร้อมเพรียงกัน, ปน แต่ว่า มยฺ อ.เรา ท.
สมฺมุคา เป็นผู้พร้อมเพรียงกัน อหฺมุห ได้เป็นแล้ว น หามิได้ อิติ ดังนี้ ฯ

“ภนฺเต ตุมฺเห สตฺถุ สนฺติเก ปพฺพชิตฺวา, ตสฺมี สามคฺคิ กโรนฺเตปิ, สมฺมุคา น
อหฺวตฺถาติ.

อุปาสกา อ.อุบาสกและอุบาสิกา ท. ปุจฺฉิสฺสุ กล่าวแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ตุมฺเห
อ.ท่าน ท. ปพฺพชิตฺวา บวชแล้ว สนฺติเก ในสำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา, ตสฺมี สตฺถุริ ครั้น
เมื่อพระศาสดา นั้น กโรนฺเตปิ แม้ทรงกระทำอยู่ สามคฺคิ ซึ่งความสามัคคี, สมฺมุคา เป็นผู้
พร้อมเพรียงกัน อหฺวตฺถ ได้เป็นแล้ว น หามิได้ อิติ ดังนี้ ฯ

“เอวมาวุโสติ.

ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. อาหังสุ กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ท. เอว อ.อย่างนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

มนุสฺสา “อิเม สตฺถุ สนฺติเก ปพฺพชิตฺวา, ตสฺมี สามคฺคิ กโรนฺเตปิ, สมคฺคา น
ชาตา; มยฺ อิมะ นิสุตฺตาย สตฺถารํ ทญฺจํ น ลภิมฺหา; อิมสํ เนว อาสนํ ทสฺสาม, น
อภิวาทนาทึนํ กริสุตฺตมาตติ ตโต ปญฺจาย เตสํ สามิจิมตฺตกปิ น กริสุ.

มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. มนุเตตฺวา ปรีกษากันแล้ว ว่า อิมะ ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. เหล่านี้ ปพฺพ
ชิตฺวา บวชแล้ว สนฺติเก ในสำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา ตสฺมี สตฺถริ ครั้นเมื่อพระศาสดานั้น
กโรนฺเตปิ, แม้ทรงกระทำอยู่ สามคฺคิ ซึ่งความสามัคคี, สมคฺคา เป็นผู้พร้อมเพรียงกัน ชาตา
เกิดแล้ว น หามิได้; มยฺ อ.เรา ท. นิสุตฺตาย อาศัยแล้ว อิมะ ภิกขุ ซึ่งภิกขุ ท. เหล่านี้ น ลภิม
หา ไม่ได้แล้ว ทญฺจํ เพื่ออันเฝ้า สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา: มยฺ อ.เรา ท. น ทสฺสาม จักไม่ถวาย
ซึ่งอาสนะ อิมสํ ภิกขุณํ แก่ภิกขุ ท. เหล่านี้ เอว นั้นเทียว น กริสุตฺตมา จักไม่กระทำ อภิวา
ทนาทึนํ ซึ่งสามิจิกรรม ท. มีการกราบไหว้เป็นต้น อิมสํ ภิกขุณํ แก่ภิกขุ ท. เหล่านี้ อิติ ดังนี้
น กริสุ ไม่กระทำแล้ว สามิจิมตฺตกปิ ซึ่งกิจแม้สักว่าสามิจิกรรม เตสํ ภิกขุณํ แก่ภิกขุ ท.
เหล่านั้น ปญฺจาย จำเดิม ตโต กาลโต แต่กาลนั้น ฯ

เต อปฺปาหารตาย สุตฺตสมานา กติปาเหเนว อุชฺฐกา หุตฺวา อญฺญมญฺญํ อจฺจยฺ เทเสต
วา ขมาเปตฺวา “อุปาสกา มยฺ สมคฺคา ชาตา, ตุมฺเหปิ โน ปุริมสทิสาว โหถาติ
อาหังสุ.

เต ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. เหล่านั้น สุตฺตสมานา ชุบพอมอยู่ อปฺปาหารตาย เพราะความที่แห่ง
ตนเป็นผู้มีอาหารน้อย อุชฺฐกา เป็นคนตรง หุตฺวา เป็น กติปาเหเนว เอว โดยวันเล็กน้อย เอว
นั้นเทียว เทเสตฺวา แสดงแล้ว อจฺจยฺ ซึ่งโทษล่วงเกิน อญฺญมญฺญํ ซึ่งกันและกัน อญฺญมญฺญํ
ยังกันและกัน ขมาเปตฺวา ให้ออดโทษแล้ว อาหังสุ กล่าวแล้ว ว่า อุปาสกา คุณก่อนอุปาสกะและ
อุบาสิกา ท. มยฺ อ.เรา ท. สมคฺคา เป็นผู้พร้อมเพรียงกัน ชาตา เป็นผู้เกิดแล้ว อมฺหะ ย่อมเป็น,
ตุมฺเหปิ แม้ อ.ท่าน ท. ปุริมสทิสาว เป็นเช่นกับด้วยบุคคลผู้มีในก่อนเทียว โหถ จงเป็น โน
แก่เรา ท. อิติ ดังนี้ ฯ

“ขมาปิโต ปน โว ฆนฺเต สตฺถาติ.

มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. อาหังสุ กล่าวแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ปน ก็ สตฺถา อ.
พระศาสดา โว อันท่าน ท. ขมาปิโต ให้ทรงอดโทษแล้วหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“น ขมาปีโต อาวุโสติ.

ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. อาหุสฺส กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ท. สตฺถา อ.พระศาสดา
อมุเหหิ อันเรา ท. น ขมาปีโต ไม่ทรงให้อวดโทษแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“เตนหิ สตฺถารํ ขมาเปถ, สตฺถุ ขมาปีตกาเล มยปี ตุมหากํ ปุริมสทิสสา ภวิสฺสา
มาติ.

มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. อาหุสฺส กล่าวแล้ว ว่า เตนหิ ถ้าอย่างนั้น ตุมเห อ.ท่าน ท. ขมาเปถ
ของ-- สตฺถารํ ยังพระศาสดา --ให้ทรงอดโทษเถิด, มยปี แม้ อ.กระผม ท. ปุริมสทิสสา เป็น
เช่นกับด้วยบุคคลผู้มีมาก่อน ภวิสฺสาม จักเป็น ตุมหากํ แก่ท่าน ท. ขมาปีตกาเล ในกาล--
สตฺถุ แห่งพระศาสดา โว อันท่าน ท. --ให้ทรงอดโทษแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

เต อนฺโตวสุสฺสกาเวน สตฺถุ สนฺติกํ คนฺตุํ อวิสฺหนฺตา ทฺถุเขน ตํ อนฺโตวสุสฺสํ วิตฺตินา
เมสุ.

เต ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. เหล่านั้น อวิสฺหนฺตา ไม่อาจอยู่ คนฺตุํ เพื่ออันไป สนฺติกํ คู่สำนัก
สตฺถุ ของพระศาสดา อนฺโตวสุสฺสกาเวน เพราะความเป็นแห่งภายในแห่งพรรษา อนฺโตวสุสฺสํ ยัง
ภายในแห่งพรรษานั้น วิตฺตินาเมสุ ให้น้อมไปล่วงวิเศษแล้ว ทฺถุเขน โดยยาก ฯ

สตฺถา ปน เตน หตฺถินา อุปฏฺฐิยาโม โสขํ วสิ.

ปน ก็ สตฺถา อ.พระศาสดา ผู้ หตฺถินา ผู้อันช้าง อุปฏฺฐิยาโม บำรุงอยู่ วสิ ประทับ
อยู่แล้ว โสขํ สบาย ฯ

โสปี คณฺ ปหาย ฆาสุวิหารตฺถาย ตํ วณฺณํ ปาวิสิ.

โสปี หตฺถิ อ.ช้างเผือกนั้น ปหาย ละแล้ว คณฺ ซึ่งฝูง ปาวิสิ ได้เข้าไปแล้ว ตํ วณฺณํ
สู่ขวัญแห่งป่านั้น ฆาสุวิหารตฺถาย เพื่อต้องการแก่อันอยู่สำราญ ฯ

ยถา ?

ธมฺมสงฺคาหกาจริโย อ.พระธรรมสังคากาจารย์ อาหฺ กล่าวแล้ว ยถา อย่างไร ?

“อหํ โข อาภิณฺโณ วิหฺรามิ หตฺถิหิ หตฺถินิหิ หตฺถิกถเมหิ หตฺถิจฺฉาเปหิ, ฉินฺนค
คานิ เจว ติณฺณานิ ขาทามิ, โอบคฺโคภคฺคณฺจ เม สาขางฺคํ ขาทนฺติ, อาวฺธานิ จ
ปานียานิ ปิวามิ, โอบคฺคณฺตฺตสฺส เม อุตฺตติณฺณสฺส หตฺถินิโย กายํ อุปนินฺนสนฺติโย
คจฺจนฺติ, ยนฺนุนาหํ เอโก คณฺมฺหา วูปกฺกุโธ วิหเรยฺยนฺติ.

ธมฺมสงฺคาหกาจริโย อ.พระธรรมสังคหาจารย์ อาห กล่าวแล้ว เอว อย่างนี้ว่า อถ
ครั้งนั้น เอตฺ จินฺตณํ อ.ความคิดนั้น อโหสิ ได้มีแล้ว อสฺส หตฺถิสฺส แก่ช้านั้น ว่า อหํ โข อ.
เราแล อาภินฺโน เกลื่อนกล่นแล้ว วิหรามิ ย่อมอยู่ หตฺถิหิ ด้วยช้างพลาย ท. หตฺถินิหิ ด้วย
ช้างพัง ท. หตฺถิกลเมหิ ด้วยช้างสะเท็น ท. หตฺถิจฺฉาเปหิ ด้วยช้างผู้ลูงน้อย ท. อหํ อ.เรา ขาพา
มิ ย่อมเกี่ยวกิน ตินฺนํ ซึ่งหล้า ท. มีปลาย จินฺนคฺคานิ จ อัน-- อันช้าง ท. เหล่านั้น --ตัด
แล้วด้วย เอว นั้นเทียว, เต หตฺถิ อ.ช้าง ท. เหล่านั้น ขาพหฺนติ ย่อมเกี่ยวกิน สาขางคฺคํ ซึ่ง
รูกขาวยะอันบุคคลพึงหักคือกิ่งไม้ อัน-- เม อันเรา โอบคฺคโคภคฺคํ จ --หักลงแล้วและหักลง
แล้วด้วย, อหํ อ.เรา ปิวามิ ย่อมดื่ม ปานียานิ ซึ่งน้ำอันบุคคลพึงดื่ม ท. อาวิลานิ จ อันชุ่มมัว
ด้วย, เม เมื่อเรา โอบาหฺนตฺตสฺส หยั่งลงอยู่ อุตฺตมฺมสฺส ข้ามขึ้นแล้ว หตฺถินิโย อ.ช้างพัง ท.
อุปนิมฺมสนฺติโย เข้าไปเสียดสีอยู่ กายํ ซึ่งกาย คจฺจนฺติ ย่อมไป, ยนฺนุน กระทบหนอ อหํ อ.เรา
เอโก ผู้เดียว วูปกฺกุโธ หลีกออกแล้ว คณฺมฺหา จากฝูง วิหเรยฺย พึงอยู่ อิติ ดังนี้ ดังนี้ ฯ

อถ โข โส หตฺถินาโค ยฺยูธา อปฺกุกมฺม, เยน ปารีเลยฺยํ รกฺขิตฺวณฺสณฺโท ภา
ทสาณฺมฺลํ เยน ภควา, เตนฺอุปฺสงฺกมิ; อุปฺสงฺกมิตฺวา จ ปน ภควนฺตํ วณฺทิตฺวา โอล
เกนฺโต อณฺณํ กิลฺลิจิ อทิสฺวา ภาทฺทสาณฺมฺลํ ปาเทน ปหฺรณฺโต ตจฺเจตฺวา โสณฺทาย
สาขํ คเหตฺุวา สมฺมชฺชิ; ตโต ปฏฺฐาย โสณฺทาย มฺหํ คเหตฺุวา ปานียํ ปริโภชนียํ
อุปฺภุสฺสเปติ; อณฺโหนทเกน อตุเถ สติ, อณฺโหนทกํ ปฏฺฐียาเทติ.

อถ โข ครั้งนั้นแล หตฺถินาโค อ.ช้างตัวประเสริฐนั้น อปฺกุกมฺม หลีกออกแล้ว ยฺยูธา จาก
โขลง, ปารีเลยฺยํ อ.ป้าชื่อว่าปารีไลย รกฺขิตฺวณฺสณฺโท อ.ชฎีชื่อว่ารักขิตวัน ภาทฺทสาณฺมฺลํ อ.
โคนแห่งต้นรังอันเจริญ ติณฺนํ ย่อมตั้งอยู่ เยน ทิสฺสาภาเคน โดยส่วนแห่งทิศใด, ภควา อ.พระ
ผู้มีพระภาคเจ้า วสฺติ ย่อมประทับอยู่ เยน ทิสฺสาภาเคน โดยส่วนแห่งทิศใด, อุปฺสงฺกมิ เข้าไป
เฝ้าแล้ว เตน ทิสฺสาภาเคน โดยส่วนแห่งทิศนั้น; จ ปน ก็แล โส หตฺถิ อ.ช้างนั้น อุปฺสงฺกมิตฺวา
ครั้งเข้าไปเฝ้าแล้ว วณฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว ภควนฺตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า โอลเกนฺโต
แลคูดอยู่ อทิสฺวา ไม่เห็นแล้ว กิลฺลิจิ ซึ่งวัตถุอะไร ๆ อณฺณํ อื่น ปหฺรณฺโต กระทบอยู่ ภา
ทสาณฺมฺลํ ซึ่งโคนแห่งต้นรังอันเจริญ ปาเทน ด้วยเท้า ตจฺเจตฺวา ถากแล้ว คเหตฺุวา จับแล้ว
สาขํ ซึ่งกิ่งไม้ โสณฺทาย ด้วยวงว สมฺมชฺชิ กวาดแล้ว; หตฺถิ อ.ช้าง คเหตฺุวา จับแล้ว มฺหํ ซึ่ง
หม้อ โสณฺทาย ด้วยวงว อุปฺภุสฺสเปติ ย่อมเข้าไปต้งไว้ ปานียํ ซึ่งน้ำอันบุคคลพึงดื่ม ปริโภชนียํ
ซึ่งน้ำอันบุคคลพึงใช้สอย ปฏฺฐาย จำเดิม ตโต กาลโต แต่กาลนั้น; อตุเถ ครั้นเมื่อความ

ต้องการ อุณฺโหทเคน ด้วยน้ำอันร้อน สติ มีอยู่, หตฺถิ อ.ช้าง ปฏิยาเทติ ย่อมจัดแจง อุณฺโหทกั
ซึ่งน้ำอันร้อน ฯ

กถิ ?

ปฺจุฉา อ.อันถาม ว่า หตฺถิ อ.ช้าง ปฏิยาเทติ ย่อมจัดแจง กถิ อย่างไร ? ดังนี้
หตฺเถน กฺกุชานิ ฆสฺสิตฺวา อคฺคิ สมฺปาเทติ, ตํ ทารุณิ ปกฺขิปนฺโต ชาเลตฺวา ตตฺถ
ปาสาณํ ปจิตฺวา ทารุทณฺทเคน ปวณฺเณตฺวา ปริจฺฉินฺนาย ชุทฺทกโสนฺทํ จิปติ;
ตโต หตฺถํ โอตารेतฺวา อุทกสฺส ตตฺถภาวํ ชานิตฺวา คนฺตฺวา สตุถารํ วนฺทติ.

วิสฺขชนํ อ.อันแก้ว่า หตฺถิ อ.ช้าง ฆสฺสิตฺวา สิ้นแล้ว กฺกุชานิ ซึ่งไม้แห้ง ท. หตฺเถน ด้วย
วง อคฺคิ ยังไฟ สมฺปาเทติ ย่อมให้ถึงพร้อม หตฺถิ อ.ช้าง ปกฺขิปนฺโต ใส่เข้าอยู่ ทารุณิ ซึ่งฟัน
ท. ตํ อคฺคิ ยังไฟนั้น ชาเลตฺวา ให้ไฟลงแล้ว ปจิตฺวา เผาแล้ว ปาสาณํ ซึ่งแผ่นหิน ท. ตตฺถ
อคฺคิมฺหิ ในไฟนั้น ปวณฺเณตฺวา เชี่ยวแล้ว ทารุทณฺทเคน ด้วยท่อนแห้งไม้ จิปติ ย่อมซัดไป ชุทฺ
ทกโสนฺทํ ในลำรางน้อย อัน-- อันตน ปริจฺฉินฺนาย --กำหนดแล้ว; ดังนี้ ตโต ในลำดับนั้น
หตฺถิ อ.ช้าง หตฺถํ ยังวง โอตารेतฺวา ให้ข้ามลงแล้ว ชานิตฺวา รู้แล้ว ตตฺถภาวํ ซึ่งความที่--
อุทกสฺส แห่งน้ำ --เป็นของร้อนแล้ว คนฺตฺวา ไปแล้ว วนฺทติ ย่อมจบ สตุถารํ ซึ่งพระศาสดา
ฯ

สตุถา “อุทกํ เต ตาปีตํ ปารีเสยฺยกาติ วตฺวา ตตฺถ คนฺตฺวา นหายติ.

สตุถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้วว่า ปารีเสยฺยก ลูก่อนปารีไลยก์ อุทกํ อ.น้ำ เต อัน
เธอ ตาปีตํ ให้ร้อนแล้วหรือ อิติ ดังนี้ คนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว ตตฺถ जाने ในที่นั้น นหายติ
ย่อมทรงสนาน ฯ

อถสฺส นานาวิธานิ ผลานิ อahrtฺวา เทติ.

อถ ครั้งนั้น หตฺถิ อ.ช้าง อahrtฺวา นำมาแล้ว ผลานิ ซึ่งผลไม้ ท. นานาวิธานิ อันมี
อย่างต่าง ๆ เทติ ย่อมถวาย อสฺส สตุถุ แก่พระศาสดานั้น ฯ

ยทา ปน สตุถา คามํ ปิณฺฑาทาย ปวิสฺติ; ตทา สตุถุ ปตฺตจิวรรมาทาย กุมฺภํ ปติฏฺฐ
าเปตฺวา สตุถารํ สทฺธิเยว กจฺจนฺติ.

ปน ก็ ยทา ในกาลใด สตุถา อ.พระศาสดา ปวิสฺติ ย่อมเสด็จเข้าไป คามํ ตู้บ้าน ปิณฺ
ฑาทาย เพื่อก่อนข้าว; ตทา ในกาลนั้น หตฺถิ อ.ช้าง อาทาย ถือเอาแล้ว ปตฺตจิวรร ซึ่งบาตรและ

จิวร สตฺถุ ของพระศาสดา ปตฺตจิวรฺ ยังบาตรและจิวร ปติฏฺฐาเปตฺวา ให้ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว กุมฺ
เก บนกระพอง คจฺฉติ ย่อมไป สทฺธิ กับ สตฺถารา ด้วยพระศาสดา เอว นั้นเทียว ฯ

สตฺถา คามฺพจาร์ ปตฺวา “ปาริเลยฺยก อิตฺ ปฏฺฐาย ตยา คนฺตุํ น สกฺกา, อาหาร
เม ปตฺตจิวรฺรติ อาหาราเปตฺวา คามํ ปิณฺทาย ปวิสฺติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา ปตฺวา เสด็จถึงแล้ว คามฺพจาร์ ซึ่งอุปจารแห่งบ้าน วตฺวา ตรัสแล้ว
ว่า ปาริเลยฺยก คู่ก่อนปาริไลยก็ ตยา อันเจ้า น สกฺกาไม่อาจ คนฺตุํ เพื่ออันไป ปฏฺฐาย จำเดิม
อิตฺ ฐานโต แต่ที่นี้, ตฺวํ อ.เจ้า อาหาร จงนำมา ปตฺตจิวรฺ ซึ่งบาตรและจิวร ของเรา อิติ ดังนี้
หตฺถิ ทรงยังช้าง อาหาราเปตฺวา ให้นำมาแล้ว ปวิสฺติ ย่อมเสด็จเข้าไป คามํ สูบ้าน ปิณฺทาย
เพื่อก่อนข้าว ฯ

โสปี ยาว สตฺถุ นิภฺขมฺนา ตตฺถเอว จตฺวา สตฺถุ อาคมฺนกาเล ปจฺจุคฺคฺมณํ กตฺวา ปุ
ริมนฺยเณว ปตฺตจิวรฺ คเหตฺวา วสนฺภูจฺฉาเน โอตฺตารตฺวา วตฺตํ ทสฺสเสตฺวา สาขาย
วิชฺติ, รตฺถิ วาลมิกปริปฺนฺถนิวารณตฺถํ มหนฺตํ ทณฺท์ โสณฺฑาย คเหตฺวา “สตฺถารํ
รทฺธิสฺสสามิตฺติ ยาว อรฺรณฺคฺคฺมฺนา วนสฺสนฺทสฺส อนฺตรนฺตรเร วิจฺรติ.

โสปี หตฺถิ อ.ช้างเมื่อนั้น จตฺวา ขึ้นแล้ว ตตฺถ ฐาน ในที่นั้น เอว นั้นเทียว ยาว
เพียงใด นิภฺขมฺนา แต่อันเสด็จออก สตฺถุ แห่งพระศาสดา กตฺวา กระทำแล้ว ปจฺจุคฺคฺมณํ ซึ่ง
การต้อนรับ อาคมฺนกาเล ในกาลเป็นที่เสด็จมา สตฺถุ แห่งพระศาสดา คเหตฺวา รับแล้ว ปตฺต
จิวรฺ ซึ่งบาตรและจิวร ปุริมนฺยเณว เอว โดยนัยอันมีในก่อน นั้นเทียว ปตฺตจิวรฺ ยังบาตรและ
จิวร โอตฺตารตฺวา ให้ข้ามลงแล้ว วสนฺภูจฺฉาเน ในที่เป็นที่ประทับอยู่ ทสฺสเสตฺวา แสดงแล้ว วตฺตํ
ซึ่งวัตร วิชฺติ ย่อมพัก สาขาย ด้วยกิ่งไม้, รตฺถิ ในเวลากลางคืน หตฺถิ อ.ช้าง คเหตฺวา ถือเอา
แล้ว ทณฺท์ ซึ่งท่อนไม้ มหนฺตํ ใหญ่ โสณฺฑาย ด้วยวงว วาลมิกปริปฺนฺถนิวารณตฺถํ เพื่ออัน
ห้าม ซึ่งอันตรายเป็นเครื่องเบียดเบียนรอบ แต่เนื้อร้าย วิจฺรติ ย่อมเทียวไป อนฺตรนฺตรเร ใน
ระหว่างและระหว่าง วนสฺสนฺทสฺส แห่งชฎแห่งป่า ยาว เพียงใด อรฺรณฺคฺคฺมฺนา แต่อันขึ้นไป
แห่งอรฺรณฺ จินฺตเนน ด้วยความคิด ว่า อหํ อ.เรา รทฺธิสฺสสามิ จักรักษา สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา อ
ติ ดังนี้ ฯ

ตโต ปฏฺฐายเยว กิร โส วนสฺสนฺท รทฺธิสฺสวณฺสสนฺท นาม ชาโต.

กิร ได้ยินว่า โส วนสฺสนฺท อ.ชฎแห่งป่านั้น รทฺธิสฺสวณฺสสนฺท นาม ชื่อเป็นชฎชื่อว่า
รทฺธิสฺสวณฺ ชาโต เกิดแล้ว ปฏฺฐาย จำเดิม ตโต กาลโต แต่กาลนั้น เอว นั้นเทียว ฯ

อรุณ อุกุเต, มุโขทกทาน์ อาทิ กตุวา เตเนว อุปาเยน สพฺพวตฺตานิ กรโติ.

อรุณ ครั้นเมื่ออรุณ อุกุเต ขึ้นไปแล้ว, หตฺถิ อ.ช้าง กรโติ ย่อมกระทำ สพฺพวตฺตานิ ซึ่งวัตรทั้งปวง ท. อุปาเยน โดยอุบาย เตน เว นั้น นั้นเทียว กตุวา กระทำ มุโขทกทาน์ ซึ่งการถวายซึ่งน้ำเป็นเครื่องล้างซึ่งพระพักตร์ อาทิ ให้เป็นต้น ฯ

เอโก มกฺกโฏ ตํ หตฺถิ อญฺจาย สมฺมญฺจาย ตถาคตฺตสฺส อภิสมาจาริกํ กรโณตฺมํ ทิสฺวา

วา “อหิปี ภิญฺจิเทว กริสฺสสามิตี วิจฺรณฺโต เอกทิวสํ นิมฺมกฺขิกํ ทณฺฑกามรฺฐปฺณฺณํ

ทิสฺวา ทณฺฑกํ ภณฺขิตฺวา ทณฺฑเกเนว สทฺธิ มรฺฐปฺณฺณํ สตฺถุ สนฺติกํ หริตฺวา กท

ลিপฺตํ จินฺนทิตฺวา ตตฺถ รเปตฺวา อทาสิ.

อล ครั้งนั้น มกฺกโฏ อ.ลิง เอโก ตัวหนึ่ง ทิสฺวา เห็นแล้ว ตํ หตฺถิ ซึ่งช้างนั้น อญฺจาย ผู้ลุกขึ้นแล้ว สมฺมญฺจาย ลุกขึ้นพร้อมแล้ว กรโณตฺมํ กระทำอยู่ อภิสมาจาริกํ ซึ่งอภิสมาจาริกวัตร ตถาคตฺตสฺส แก่พระตถาคตเจ้า จินฺนเตตฺวา คิดแล้วว่า อหิปี แม่ อ.เรา กริสฺสสามิ จักกระทำ วตฺตํ ซึ่งวัตร ภิญฺจิ บางอย่าง เว นั้นเทียว อิติ ดังนี้ วิจฺรณฺโต เทียวไปอยู่ ทิสฺวา เห็นแล้ว ทณฺฑกามรฺฐปฺณฺณํ ซึ่งรวงแห่งผึ้ง ที่ท่อนไม้ นิมฺมกฺขิกํ อันไม่มีตัว เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง ภณฺขิตฺวา หักแล้ว ทณฺฑกํ ซึ่งท่อนไม้ หริตฺวา นำไปแล้ว มรฺฐปฺณฺณํ ซึ่งรวงแห่งผึ้ง สทฺธิ กับ ทณฺฑเก ด้วยท่อนไม้ เว นั้นเทียว สนฺติกํ สู้สำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา จินฺนทิตฺวา ตัดแล้ว กท ลิปฺตํ ซึ่งใบแห่งกล้วย รเปตฺวา อทาสิ ได้วางถวายแล้ว ตตฺถ ฐานะ ในที่นั้น ฯ

สตุถา คณฺหิ.

สตุถา อ.พระศาสดา คณฺหิ ทรงรับแล้ว ฯ

มกฺกโฏ “กริสฺสตี นุ โข ปริโณคํ น กริสฺสตีตี โอลเณนฺโต คเหตุวา นิสินฺนํ ทิสฺวา

วา “กี นุ โขตี จินฺนเตตฺวา ทณฺฑโกฏฺฐิ คเหตุวา ปริวตฺเตตฺวา อุปฺชาเรนฺโต อณฺฑกา

นิ ทิสฺวา ตานิ สณฺธิกํ อปเนตฺวา ปฺน อทาสิ.

มกฺกโฏ อ.ลิง โอลเณนฺโต แลดูอยู่ จินฺนเตเนน ด้วยความคิด ว่า สตุถา อ.พระศาสดา กริสฺสตี จักทรงกระทำ ปริโณคํ ซึ่งการบริโภค นุ โข หรือหนอแล อุทาหุ หรือว่า สตุถา อ. พระศาสดา น กริสฺสตี จักไม่ทรงกระทำ ปริโณคํ ซึ่งการบริโภค อิติ ดังนี้ ทิสฺวา เห็นแล้ว สตุถารํ ซึ่งพระศาสดา คเหตุวา ผู้ทรงรับแล้ว นิสินฺนํ ประทับนั่งแล้ว จินฺนเตตฺวา คิดแล้วว่า กี นุ โข อ.อะไร หนอแล อิติ ดังนี้ คเหตุวา จับแล้ว ทณฺฑโกฏฺฐิ ซึ่งปลายแห่งท่อนไม้ ทณฺฑโกฏฺฐิ ยังปลายแห่งท่อนไม้ ปริวตฺเตตฺวา ให้เป็นไปรอบแล้ว อุปฺชาเรนฺโต ไคร่ครวณอยู่ ทิสฺวา

เห็นแล้ว อนุทกานี ซึ่งตัวอ่อน ท. อปเนตฺวา นำไปปราศแล้ว ตานี อนุทกานี ซึ่งตัวอ่อน ท. เหล่านั้น สถณิกํ ก่อข ๑ อทาสี ได้ฉวยแล้ว ปฺนุ อิก ๑

สตฺถา บริโคมกาสี.

สตฺถา อ.พระศาสดา อทาสี ได้ทรงกระทำแล้ว บริโคมํ ซึ่งการบริโคม ๑

โส ตฺถุจฺจมานโส ตํ ตํ สาขํ คเหตฺวา นจฺจนฺโต อฏฺฐาสี.

โส มกฺกโฏ อ.ถึงนั้น ตฺถุจฺจมานโส ผู้มีใจยินดีแล้ว คเหตฺวา จับแล้ว ตํ ตํ สาขํ ซึ่งกิ่งไม้ นั้น ๑ นจฺจนฺโต อฏฺฐาสี ได้ยืนฟ้อนอยู่แล้ว ๑

อธสฺส คหิตสาขาปี อกฺกนฺตสาขาปี ภิชฺชิ.

อธ ครั้งนั้น อ.กิ่งไม้ -- มกฺกเกฺน อันถึงนั้น คหิตสาขาปี --จับแล้ว ก็ดี อ.กิ่งไม้-- มกฺกเกฺน อันถึงนั้น อกฺกนฺตสาขาปี --เหยียบแล้ว ก็ดี ภิชฺชิ หักแล้ว ๑

โส เอกสฺมี ขาณุมตฺตเก ปตฺติวฺวา, นิพฺพุทฺธคตฺโต ปสนฺเนเนว จิตฺเตน กาลํ กตฺวา

ดาวตีสกฺวเน ตีสโยชนิกเก กนกวิมานे นิพฺพุตฺติ, อจฺจราสทสฺสปรีวโร อโหสิ.

โส มกฺกโฏ อ.ถึงนั้น ปตฺติวฺวา ตกไปแล้ว ขาณุมตฺตเก บนที่สุดแห่งตอไม้ เอกสฺมี แห่งหนึ่ง, นิพฺพุทฺธคตฺโต ผู้มีตัวอันตอไม้แทงแล้ว จิตฺเตน มีจิต ปสนฺเนเนว อันเลื่อมใสแล้ว เวนั้นเที่ยว กตฺวา กระทำแล้ว กาลํ ซึ่งกาละ นิพฺพุตฺติ บังเกิดแล้ว กนกวิมานे ในวิมานอันเป็นวิการแห่งทอง ตีสโยชนิกเก อันประกอบแล้วด้วยโยชน์ ๓๐ ดาวตีสกฺวเน ในภพชื่อว่าดาวดั่งส์, อจฺจราสทสฺสปรีวโร เป็นผู้มีพันแห่งนางอัปสรเป็นบริวาร อโหสิ ได้เป็นแล้ว ๑

ตถาคตฺตสฺส ตตฺถ หตฺถินาเคน อุปฺปฏฺฐิจฺจมานสฺส วสนภาโว สกลขมฺพุทฺธิเป ปากโฏ
อโหสิ.

วสนภาโว อ.ความเป็นคืออันประทับอยู่ ตถาคตฺตสฺส แห่งพระตถาคตเจ้า หตฺถินาเคน ผู้อันช้างตัวประเสริฐ อุปฺปฏฺฐิจฺจมานสฺส บำรุงอยู่ ตตฺถ วเน ในป่านั้น ปากโฏ เป็นสภาพปรากฏแล้ว สกลขมฺพุทฺธิเป ในขมพุทวิปทั้งสิ้น อโหสิ ได้เป็นแล้ว ๑

สวตฺถินฺครโต “อนาถปิณฺฑิกโก วิสาขา มหาอุปาสิกาติ เอวมาทีนํ มหากุลานี

อานนฺตเตรุตฺตสฺส สาสนํ ปหิณฺณิสฺสุ “สตฺถารํ โน ภนฺเต ทสฺสเสถาติ.

มหากุลานี อ.ตระกูลใหญ่ ท. เอวมาทีนํ มีอย่างนี้-- คือ อนาถปิณฺฑิกโก อ.เศรษฐีชื่อว่า อนาถปิณฺฑิกะ วิสาขา อ.นางวิสาขา มหาอุปาสิกา ผู้มหาอุบาสิกา --เป็นคณฺ ปหิณฺณิสฺสุ ส่งไปแล้ว สาสนํ ซึ่งข่าวสาส์น อานนฺตเตรุตฺตสฺส แก่พระเถระชื่อว่าอานนทํ สวตฺถินฺครโต จาก

เมืองชื่อว่าดาวัตถิว่า ภนุเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ทสฺเสถ ของจงแสดง สตถาริ
ซึ่งพระศาสดา โน แก่เรา ท. อิติ ดังนี้ ฯ

ทิสาวาสินปิ ปญฺจสตา ภิกฺขุ วุตฺตวสุสา อานนฺทตฺเถริ อุปสํกมิตฺวา “จิรสฺสุตา
โน อาวุโส อานนฺท ภควโต สมฺมุขา ฌมฺมิกถา; สาธุ มยฺ อาวุโส อานนฺท ลเภย
ยาม ภควโต สมฺมุขา ฌมฺมิกถํ สวณายาติ ยาจิสุ.

ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. ปญฺจสตา มีรอยห้ำเป็นประมาณ ทิสาวาสินปิ แม้ผู้อยู่ในทิศโดยปกติ
วุตฺตวสุสา ผู้มีกาลฝนอันอยู่แล้ว อุปสํกมิตฺวา เข้าไปหาแล้ว อานนฺทตฺเถริ ซึ่งพระเถระชื่อว่า
อานนทฺ ยาจิสุ อ้อนวอนแล้วว่า อานนฺท ลูกก่อนอานนทฺ อาวุโส ผู้มีอายุ ฌมฺมิกถํ อ.วาจาเป็น
เครื่องกล่าวซึ่งธรรม สมฺมุขา ในที่พร้อมพระพักตร์ ภควโต ของพระผู้มีพระภาคเจ้า โน อัน
เราท. สุตฺตา ฟังแล้ว จิรฺ สิ้นกาลนาน; อานนฺท ลูกก่อนอานนทฺ อาวุโส ผู้มีอายุ สาธุ ดังเราท.
ขอโอกาส มยฺ อ.เราท. ลเภยยาม ฟังได้ สวณาย เพื่ออันฟัง ฌมฺมิกถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว
ซึ่งธรรม สมฺมุขา ในที่พร้อมพระพักตร์ ภควโต ของพระผู้มีพระภาคเจ้า อิติ ดังนี้ ฯ

เถโร เต ภิกฺขุ อาทาย ตตฺถ คนฺตุวา “เตมาสํ เอกวิหริโน ตถาคตฺตสฺส สนฺติกํ
เอตฺตเกหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ อฺปสํกมิตฺถํ อฺยุตฺตนฺติ จินฺตเตวา เต ภิกฺขุ พหิ ฐเปตฺวา
เอกโกว สตถาริ อฺปสํกมิ.

เถโร อ.พระเถระ อาทาย พาเอา เต ภิกฺขุ ซึ่งภิกฺขุ ท. เหล่านั้น คนฺตุวา ไปแล้ว ตตฺถ
จฺานเน ในที่นั้น จินฺตเตวา คิดแล้วว่า อ.อัน-- มยา อันเรา อฺปสํกมิตฺถํ --เข้าไป สนฺติกํ สู่
สำนัก ตถาคตฺตสฺส ของพระตถาคตเจ้า เอกวิหริโน ผู้ประทับอยู่ พระองค์เดียวโดยปกติ เต
มาสํ ตลอดประชุมแห่งเดือนสาม สทฺธิ กับ ภิกฺขุหิ ด้วยภิกฺขุ ท. เอตฺตเกหิ มีประมาณเท่านี้
อฺยุตฺตํ ไม่ควรแล้ว อิติ ดังนี้ ฐเปตฺวา พักไว้แล้ว เต ภิกฺขุ ซึ่งภิกฺขุ ท. เหล่านั้น พหิ ใน
ภายนอก เอกโกว ผู้เดียวเที่ยว อฺปสํกมิ เข้าไปเฝ้าแล้ว สตถาริ ซึ่งพระศาสดา ฯ

ปาริเลยฺยโก ตํ ทิสฺวา ทณฺฑกํ อาทาย ปกฺขนฺนฺติ.

ปาริเลยฺยโก อ.ช้างชื่อว่าปาริไลยก์ ทิสฺวา เห็นแล้ว ตํ อานนฺท ซึ่งพระอานนทฺนั้น อา
ทาย ถือเอาแล้ว ทณฺฑกํ ซึ่งท่อนไม้ ปกฺขนฺนฺติ เล่นไปแล้ว ฯ

สตฺถา โอลฺลเกตฺวา “อเปหิ ปาริเลยฺยก, มา นิวารยิ; พุทฺธูปฺปจฺจาโก เอโสติ อาห.

สตถา อ.พระศาสดา โอโละเกตุวา ทรงแลดูแล้ว อาห ตรัสแล้วว่า ปาริเลยยก ลูกอ่อนปารี
ไโดยก์ ตฺว อ.เจ้า อเปหิ จงหลีกไป, ตฺว อ.เจ้า มา นิวารยิ อย่าห้ามแล้ว; เอโส ภิกขุ อ.ภิกษุ
นั่น พุทฺธปฏฺฐาโก เป็นผู้บำรุง ซึ่งพระพุทฺธเจ้า โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

โส ตตฺถเว ทณฺฑํ จทฺเตตฺตวา ปตฺตจิวรปฏิคฺคหณฺ อปาจุฉิ.

โส หตฺถิ อ.ช้างนั้น จทฺเตตฺตวา ทิ้งแล้ว ทณฺฑํ ซึ่งท่อนไม้ ตตฺถ จาน ในที่นั้น เอว
นั่นเทียว อปาจุฉิ ถามโดยเอื้อเพื่อแล้ว ปตฺตจิวรปฏิคฺคหณฺ ซึ่งการรับเฉพาะซึ่งบาตรและจีวร
ฯ

เอโร นาทาสิ.

เอโร อ.พระเถระ น อทาสิ ไม่ได้ให้แล้ว ฯ

นาโค “สเจ อุกฺคหิตวตฺโต ภวิสฺสติ, สตฺถุ นิสิตฺทนปสาณผลเก อตฺตโน ปริกฺขารํ

น จเปสฺสตีติ จินฺเตสิ.

นาโค อ.ช้างตัวประเสริฐ จินฺเตสิ คิดแล้วว่า สเจ ถ้าว่า อัย ภิกขุ อ.ภิกษุนี้ อุกฺคหิตวตฺ
โต เป็นผู้วัตรอันเรียนเอาแล้ว ภวิสฺสติ จักเป็นไฉน, อัย ภิกขุ อ.ภิกษุนี้ น จเปสฺสติ จักไม่
วาง ปริกฺขารํ ซึ่งบริวาร อตฺตโน ของตน นิสิตฺทนปสาณผลเก บนแผ่นแห่งหินเป็นที่ประทับ
นั่ง สตฺถุ ของพระศาสดา อิติ ดังนี้ ฯ

เอโร ปตฺตจิวรํ ภูมียํ จเปสิ.

เอโร อ.พระเถระ จเปสิ วางแล้ว ปตฺตจิวรํ ซึ่งบาตรและจีวร ภูมียํ บนภาคพื้น ฯ

วตฺตสมฺปนฺนา หิ ครุณฺ อาสเน วา สยเน วา อตฺตโน ปริกฺขารํ น จเปนฺติ.

หิ จริงอยู่ ชนา อ.ชน ท. วตฺตสมฺปนฺนา ผู้ถึงพร้อมแล้วด้วยวัตร น จเปนฺติ ย่อมไม่วาง
ปริกฺขารํ ซึ่งบริวาร อตฺตโน ของตน อาสเน วา บนที่เป็นที่นั่งหรือ สยเน วา หรือว่าบนที่
เป็นที่นอน ครุณฺ ของครู ท. ฯ

โส ตํ ทิสฺวา ปสนฺนจิตฺโต อโหสิ.

โส หตฺถิ อ.ช้างนั้น ทิสฺวา เห็นแล้ว ตํ อาการ ซึ่งอาการนั้น ปสนฺนจิตฺโต เป็นผู้มึนจิต
เลื่อมใสแล้ว อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

เอโร สตฺถารํ วนฺทิตฺวา เอกมณฺตํ นิสิตฺติ.

เอโร อ.พระเถระ วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา นิสิตฺติ นั่งแล้ว เอ
กมณฺตํ ณ ที่สุดแห่งหนึ่ง ฯ

สตถา “อานนท เอกโกว อาคโตลลิตี ปุจฺจิตฺวา ปญฺจสเทหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ อากตภาวํ
สุตฺวา “กุหิ ปน เตติ วตฺวา, “ตุมหากํ จิตฺตํ อชานนฺโต พหิ จเปตฺวา อาคโตมฺหิตี
วุตฺเต, “ปกุโกสาหิ เตติ อาท.

สตถา อ.พระศาสดา ปุจฺจิตฺวา ตรัสถามแล้วว่า อานนท ลูกก่อนอานนทฺ ทุว อ.เธอ เอก
โกว ผู้ผู้เดียวเที่ยว อาคโต เป็นผู้มาแล้ว อสิ ย่อมเป็นหรือ อิติ ดังนี้ สุตฺวา ทรงสดับแล้ว
อากตภาวํ ซึ่งความที่-- เณรสฺส แห่งพระเถระ --เป็นผู้มาแล้ว สทฺธิ กับ ภิกฺขุหิ ด้วยภิกษุ ท.
ปญฺจสเทหิ มีร้อยห้าเป็นประมาณ วตฺวา ตรัสแล้ว ปน ก็ เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น วสน
ติ ย่อมอยู่ กุหิ ฐานะ ในที่ไหน ดังนี้, วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า อหํ อ.ข้าพระองค์ อชานนฺโต ไม่
ทราบอยู่ จิตฺตํ ซึ่งพระทัย ตุมหากํ ของพระองค์ ท. จเปตฺวา พักไว้แล้ว เต ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท.
เหล่านั้น พหิ ในภายนอก อาคโต เป็นผู้มาแล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ เณรณ อันพระเถระ
กราบทูลแล้ว, อาท ตรัสแล้วว่า ทุว อ.เธอ ปกุโกสาหิ จงร้องเรียก เต ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท.
เหล่านั้น อิติ ดังนี้ ฯ

เอโร ตถา อภาสิ.

เอโร อ.พระเถระ อภาสิ ได้กระทำแล้ว ตถา อย่างนั้น ฯ

เต ภิกฺขุ อาคณฺตฺวา สตฺถารํ วนฺทิตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺตํ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น อาคณฺตฺวา มาแล้ว วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตฺถารํ ซึ่ง
พระศาสดา นิสิตฺตํ นั่งแล้ว เอกมฺนตํ ณ ที่สุดแห่งหนึ่ง ฯ

สตถา เตหิ สทฺธิ ปฐิสฺสนฺถารํ กตฺวา, เตหิ ภิกฺขุหิ “ภนฺเต ภควา พุทฺธสฺสขุมาโล
เจว ขตฺติยสฺสขุมาโล จ, ตุมฺहेหิ เตมาสํ เอกเกหิ ติฏฺฐนฺเตหิ นิสิตฺตฺนเตหิ จ ทฺวกรํ
กตํ; วตฺตปฏฺวตฺตการโกปี มุโขทกทายโกปี นาโหสิ มนฺเต วุตฺเต, “ภิกฺขเว ปารีเลช
ยภทฺตฺธินา มม สพฺพภิกฺขุจาณี กตานิ, เหวรูปํ หิ สหายกํ ลภนฺเตน เอกโต วสิตฺถุ
ยุตฺตํ, อลภนฺตฺสส เอกจาริกภาโวว เสยฺโยติ วตฺวา อีมา นาควคฺเค ติสฺโส คาถาโย
อภาสิ

สตถา อ.พระศาสดา กตฺวา ทรงกระทำแล้ว ปฐิสฺสนฺถารํ ซึ่งปฏิสันถาร สทฺธิ กับ เตหิ
ภิกฺขุหิ ด้วยภิกษุ ท. เหล่านั้น, วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภควา อ.
พระผู้มีพระภาคเจ้า พุทฺธสฺสขุมาโล จ เป็นพระพุทฺธเจ้าผู้ละเอียดอ่อนด้วย เอว นั้นเที่ยว ขต
ติยสฺสขุมาโล เป็นกษัตริย์ผู้ละเอียดอ่อนด้วย อสิ ย่อมเป็น, ทฺวกรํ อ.กรรมอันบุคคลกระทำได้

โดยยาก **ตุมฺเหหิ** อันพระองค์ ท. **เอกเกหิ** ผู้พระองค์เดียว **ติฏฺฐนฺเตหิ จ** ผู้ประทับยืนอยู่ด้วย
นิตฺติทฺนฺเตหิ จ ผู้ประทับนั่งอยู่ด้วย **เตมาสํ** ตลอดประชุมแห่งเดือนสาม **กตํ** ทรงกระทำแล้ว;
ปฺลฺกฺล อ.บุคคล **วตฺตปฺปวตฺตการโกปิ** ผู้กระทำซึ่งวัตรและวัตรตอบก็ดี **มุโขทททายโกปิ** ผู้
 ถวายซึ่งน้ำเป็นเครื่องล้างซึ่งพระพักตร์ **กํตี** มลฺยฺเณ เห็นจะ **น** อโหสิ ไม่ได้มีแล้ว **อิติ** ดังนี้
เตหิ ภิกฺขุหิ อันภิกษุ ท. เหล่านั้น **วตฺเต** กราบทูลแล้ว, **วตฺวา** ตรัสแล้วว่า **ภิกฺขเว** คู่ก่อนภิกษุ
 ท. **สพฺพทิจฺจานิ** อ.กิจทั้งปวง ท. **มม** ของเรา **ปาริเลยฺยกหตฺถินา** อันข้างชื่อว่าปาริไลยก์ **กตา**
 นิ กระทำแล้ว, **หิ** จริงอยู่ **อ.อัน--** **ปฺลฺกฺเลน** อันบุคคล **ลภฺนฺเตน** ผู้ได้อยู่ **สหายกํ** ซึ่งสหาย
เอวรูปํ ผู้มีอย่างนี้เป็นรูป **วสฺสํ** --อยู่ **เอกโต** โดยความเป็นอันเดียวกัน **ยฺยุตฺตํ** ควรแล้ว, **อ.ความ**
 ที่-- **ปฺลฺกฺลสฺส** แห่งบุคคล **อลภฺนฺตสฺส** ผู้ไม่ได้้อยู่ **สหายกํ** ซึ่งสหาย **เอวรูปํ** ผู้มีอย่างนี้เป็นรูป
เอกจาริกภาโว --เป็นผู้มีการเที่ยวไปแห่งบุคคลคนเดียวเป็นปกติเที่ยว **เสยฺโย** เป็นอาการ
 ประเสริฐกว่า **โหติ** ย่อมเป็น **อิติ** ดังนี้ **อภาสิ** ได้ตรัสแล้ว **กาถาโย** ซึ่งพระกาถา ท. **ติสุโส ๓**
นาควคฺเค ในนาควรรค **อิมํ** เหล่านี้ว่า

“**สเจ ลเภถ นิปํ สหายํ**
สทฺธิจํ สาธุวหาริ ธีรํ,
อภิกฺขุยฺย สพฺพทานิ ปริสุตฺตานิ
จเรยฺย เตนตฺตมโน สติมา.
โน เจ ลเภถ นิปํ สหายํ
สทฺธิจํ สาธุวหาริ ธีรํ,
ราชาว รฏฺฐํ วิชิตํ ปหาย,
เอโก จเร, มาตฺตฺกฺรณฺเณว นาโค.

เอกสฺส จริตํ เสยฺโย, **นตฺถิ พาเล สหายตา;**
เอโก จเร น จ ปาปานิ กยิรา,
อปฺโปสฺสสุโก มาตฺตฺกฺรณฺเณว นาโคติ.

สเจ ถ้าวว่า **ปฺลฺกฺล** อ.บุคคล **ลเภถ** พึงได้ **สหายํ** ซึ่งสหาย **นิปํ** ผู้มีปณฺหาเป็นเครื่อง
 รักษาซึ่งตนโดยไม่เหลือ **ธีรํ** ผู้เป็นปราชญ์ **สาธุวหาริ** ผู้มีธรรมเป็นเครื่องอยู่อันประโยชน์ให้
 สำเร็จ **สทฺธิจํ** ผู้เที่ยวไปอยู่ **สทฺธิ** กับ **อตฺตนา** ด้วยตนไซ้, **โส** **ปฺลฺกฺล** อ.บุคคลนั้น **อตฺตม**
โน เป็นผู้มิใช่ใจเป็นของแห่งตน **สติมา** เป็นผู้มิตติ **หตฺวา** เป็น **อภิกฺขุยฺย** กรอบงำแล้ว **ปริสุตฺตานิ**

ซึ่งอันตรายเป็นเครื่องนอนรอบ ท. สพุพานิ ทั้งปวง จเรยฺย พึงเที่ยวไป สพุธิ กับ เตน สหาย เณ ด้วยสหายนั้น ๆ

เจ หากว่า ปุคฺคโล อ.บุคคล โน ลเถถ ไม่พึงได้ สหายกํ ซึ่งสหาย นิปํ ผู้มีปัญญาเป็น เครื่องรักษาซึ่งตนโดยไม่เหลือ ชิริ ผู้เป็นปราชญ์ สารุวิหาริ ผู้มีธรรมเป็นเครื่องอยู่อันยัง ประโยชน์ให้สำเร็จ เที่ยวไปอยู่ สพุธิ กับ อตฺตนา ด้วยตนไซ้, โส ปุคฺคโล อ.บุคคลนั้น เอโก เป็นคนเดียว หุตฺวา เป็น จเร พึงเที่ยวไป ราชา อิว เพียงดัง อ.พระราชา ปหาย ทรงละแล้ว รกฺขํ ซึ่งแว่นแคว้น วิชิตํ อันอันพระองค์ทรงชนะวิเศษแล้ว จรฺนุโต เสด็จเที่ยวไปอยู่, นาโค เพียงดัง อ.ช้างตัวประเสริฐ มาตงฺโก ชื่อว่ามาตังคะ จรฺนุโต เที่ยวไปอยู่ อรณฺเณ ในป่า ฯ

จิริตํ อ.การเที่ยวไป เอกสฺส ปุคฺคลสฺส แห่งบุคคลคนเดียว เสนฺโย เป็นกิริยาประเสริฐ กว่า โหติ ย่อมเป็น, หิ เพราะว่า สหายตา อ.คุณเครื่องความเป็น แห่งสหาย นตฺถิ ย่อมไม่มี พาเล ในเพราะชนพาล; ปุคฺคโล อ.บุคคล เอโก เป็นคนเดียว หุตฺวา เป็น จเร พึงเที่ยวไป นา โค อิว เพียงดัง อ.ช้างตัวประเสริฐ มาตงฺโก ชื่อว่ามาตังคะ อปฺโปสฺสูกฺโก ตัวมีความขวนขวาย น้อย จรฺนุโต เที่ยวไปอยู่ อรณฺเณ จ ในป่าด้วย น กยิรา ไม่พึงกระทำ ปาปานิ จ ซึ่งบาป ท. ด้วย อิติ ดังนี้ ฯ

คถาปริโยสานเณ ปญฺจสตาปิ เต ภิกฺขุ อรหตุเต ปติฏฺฐหิสุ.

คถาปริโยสานเณ ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคถา เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น ปญฺจสตาปิ แม้มีร้อยห้าเป็นประมาณ ปติฏฺฐตังอยู่เฉพาะแล้ว อรหตุเต ในพระอรหัต ฯ

อาณนฺตฺเถโร อนาถปิณฺฑิกาทิหิ เปลิตํ สาสนํ อาโรเจตฺวา “ภนฺเต อนาถปิณฺ

ติกปมฺพา ปญฺจ อริยสาวกโกฏฺฐิโย ตุมฺหากํ อากมฺมํ ปจฺจาสิสฺสนฺตํ อาท.

อาณนฺตฺเถโร อ.พระเถระชื่อว่าอาณนทฺ์ อาโรเจตฺวา กราบทูลแล้ว สาสนํ ซึ่งข่าวสาสน์ อัน-- อันชน ท. อนาถปิณฺฑิกาทิหิ มีเศรษจฺจเชื่อว่าอนาถบิณฑิกะเป็นต้น เปลิตํ --ส่งไปแล้ว อาท กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อริยสาวกโกฏฺฐิโย อ.โกฏฺฐแห่งอริยสาวก ท. ปญฺจ ห้า อนาถปิณฺฑิกปมฺพา มีเศรษจฺจเชื่อว่าอนาถบิณฑิกะเป็นประมุข ปจฺจาสิสฺสนฺติ ย่อมหวัง เฉพาะ อากมฺมํ ซึ่งการเสด็จมา ตุมฺหากํ แห่งพระองค์ ท. อิติ ดังนี้ ฯ

สตฺถา “เตนหิ คณฺหาหิ ปตฺตจิวฺรณฺติ ปตฺตจิวฺรํ คาทาปตฺวา นิภฺขมิ.

สตถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า เตนหิ ถ้าอย่างนั้น ตวุ อ.เชอ คณฺหาหิ จงถือเอา ปตฺตจิวร ซึ่งบาตรและจีวร อิติ ดังนี้ เถร ยังพระเถระ กาหาเปตฺวา ให้ถือเอาแล้ว ปตฺตจิวร ซึ่งบาตรและจีวร นิภฺขมิ เสด็จออกไปแล้ว ฯ

นาโค คณฺตฺวา มกุเ ติริยํ อฏฺฐาสิ.

นาโค อ.ช้างตัวประเสริฐ คณฺตฺวา ไปแล้ว อฏฺฐาสิ ได้ขึ้นแล้ว ติริยํ ขวาง มกุเ ใน หนทาง ฯ

ภิกฺขุ ตํ ทิสฺวา ภควนฺตํ ปุจฺฉนฺติ “กิํ กโรติ ภนฺเตติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ทิสฺวา เห็นแล้ว ตํ หตฺถิ ซึ่งช้างนั้น ปุจฺฉนฺติ ทูลถามแล้ว ภควนฺตํ ซึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หตฺถิ อ.ช้าง กโรติ จะกระทำ กิํ ซึ่งอะไร อิติ ดังนี้ ฯ

“ตุมฺหากํ ภิกฺขเว ภิกฺขํ ทาตุํ ปุจฺจาสิสฺสติ, ทิฆรตฺตํ โข ปณายํ มยฺหํ อุปการโก,
นาสุส จิตฺตํ โกเปตุํ วฏฺฏติ, นีวตฺตถ ภิกฺขเวติ.

สตถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ภิกฺขเว ลูกก่อนภิกษุ ท. หตฺถิ อ.ช้าง ปุจฺจาสิสฺสติ ย่อมหวังเฉพาะ ทาตุํ เพื่ออันถวาย ภิกฺขํ ซึ่งภิกษา ตุมฺหากํ แก่เธอ ท., ปณ กิํ อยู่ หตฺถิ อ. ช้าง นี้ อุปการโก เป็นผู้กระทำซึ่งอุปการะ มยฺหํ แก่เรา โหติ ย่อมเป็น ทิฆรตฺตํ โข ลิ่นกาล นานแล, อ.อัน-- มยา อันเรา จิตฺตํ ยังจิต อสุส หตฺถิสฺสุส แห่งช้างนั้น โกเปตุํ --ให้กำเร็บ วฏฺฏติ ย่อมไม่ควร, ภิกฺขเว ลูกก่อนภิกษุ ท. ตุมฺเห อ.เธอ ท. นีวตฺตถ จงกลับ อิติ ดังนี้ ฯ

สตถา ภิกฺขุ คเหตฺวา นีวตฺติ.

สตถา อ.พระศาสดา คเหตฺวา ทรงพาเอา ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. นีวตฺติ เสด็จกลับแล้ว ฯ

หตฺถิปิ วนสณฺฑํ ปวิสิตฺวา ปนสทกฺกิลลาทีนํ นานาผลานิ สํหริตฺวา ราสี กตฺวา
ปฺนทิวเส ภิกฺขุณฺ อทาสิ.

หตฺถิปิ แม้ อ.ช้าง ปวิสิตฺวา เข้าไปแล้ว วนสณฺฑํ สู่ชฎแห่งป่า สํหริตฺวา รวบรวมแล้ว นานาผลานิ ซึ่งผลไม้ต่าง ๆ ท. ปนสทกฺกิลลาทีนํ มีผลแห่งขนุนและกล้วยเป็นต้น กตฺวา กระทำแล้ว ราสี ให้เป็นกอง อทาสิ ได้ถวายแล้ว ภิกฺขุณฺ แก่ภิกษุ ท. ปฺนทิวเส ในวันรุ่งขึ้น ฯ

ปฺลยจฺสตา ภิกฺขุ สพฺพทานิ เขเปตุํ นาสุกฺขิสฺสุ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ปฺลยจฺสตา มีร้อยห้าเป็นประมาณ น อสุกฺขิสฺสุ ไม่ได้อาจแล้ว เพื่ออัน-- ผลานิ ยังผลไม้ ท. สพฺพทานิ ทั้งปวง เขเปตุํ --ให้สั่นไป ฯ

ภคตกิจอุปัชฌายา สตุธา ปตฺตจิวรํ คเหตฺวา นิภูขมิ.

ภคตกิจอุปัชฌายา ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งกิจด้วยภคฺต สตุธา อ.พระศาสดา คเหตฺวา ทรงถือเอาแล้ว ปตฺตจิวรํ ซึ่งบาตรและจีวร นิภูขมิ เสด็จออกไปแล้ว ฯ

นาโค ภิกฺขุณฺโณ อนุตฺตรนฺตเรณ คนฺตฺวา สตุถุ ปุรโธ ติริยํ อฏฺฐาสิ.

นาโค อ.ช้างตัวประเสริฐ คนฺตฺวา ไปแล้ว อนุตฺตรนฺตเรณ โดยระหว่างและระหว่าง ภิกฺขุณฺโณ แห่งภิกษุ ท. อฏฺฐาสิ ได้ยืนแล้ว ติริยํ ขวาง ปุรโธ ข้างพระพักตร์ สตุถุ ของพระศาสดา ฯ

ภิกฺขุ ตํ ทิสฺวา ภควนฺตํ ปุจฺฉิสฺสุ “กิํ กโรติ ภนฺเตติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ทิสฺวา เห็นแล้ว ตํ หตฺถิ ซึ่งช้างนั้น ปุจฺฉิสฺสุ ทูลถามแล้ว ภควนฺตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หตฺถิ อ.ช้าง กโรติ จะกระทำ กิํ ซึ่งอะไร อิติ ดังนี้ ฯ

“อຍ္ ยํ ภิกฺขเว ตุมฺहे เปเสตฺวา มํ นิวตฺเตติ.

สตุธา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ภิกฺขเว คู่อ่อนภิกษุ ท. อຍ္ หตฺถิ อ.ช้างนี้ เปเสตฺวา ส่งไปแล้ว ตุมฺहे ซึ่งเธอ ท. มํ ยังเรา นิวตฺเตติ จะให้กลับ อิติ ดังนี้ ฯ

“เอวํ ภนฺเตติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท.อาหํสฺส กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เอวํ อ.อย่างนั้น หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม ภิกฺขเวติ.

สตุธา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ภิกฺขเว คู่อ่อนภิกษุ ท. อาม เออ เอวํ อ.อย่างนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

อถ นํ สตุธา “ปาริเลยฺยก อิทํ มม อนิวตฺตคฺคณํ, ตว อิมินา อตฺตภาเวน ฌานํ

วา วิปสฺสณํ วา มคฺคผลํ วา นตฺถิ, ติฏฺฐ ตฺวนฺตฺติ อาห.

อถ ครั้งนั้น สตุธา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว นํ หตฺถิ กะช้างนั้น ว่า ปาริเลยฺยก คู่อ่อนปาริไลยก็ อิทํ คมนํ อ.การไปนี้ อนิวตฺตคฺคณํ เป็นการไปไม่กลับแล้ว มม แห่งเรา โหติ ย่อมเป็น, ฌานํ วา อ.ฌานหรือ วิปสฺสณํ วา หรือว่า อ.วิปัสสนา มคฺคผลํ วา หรือว่า อ.มรรคและผล นตฺถิ ย่อมไม่มี ตว แก่เจ้า อิมินา อตฺตภาเวน ด้วยอัตภาพนี้, ตฺวํ อ.เจ้า ติฏฺฐ จงหยุดเถิด อิติ ดังนี้ ฯ

ตํ สุตฺวา นาโค มุข โสณฺทํ ปกฺขิปปิตฺวา โรทฺหโต ปจฺฉโต ปจฺฉโต อคฺมาลี.

นาโค อ.ช้างตัวประเสริฐ สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ วจฺนํ ซึ่งพระดำรัสนั้น ปกฺขิปปิตฺวา ใส่เข้าแล้ว โสณฺทํ ซึ่งงวง มุข ในปาก โรทฺหโต ร้องให้อยู่ อคฺมาลี ได้ไปแล้ว ปจฺฉโต ปจฺฉโต ข้างหลัง ๆ ๆ

โส หิ สตุถาริ นีวตฺเตตฺถํ ลภฺนฺโต เตเนว นียาเมน ยาวชีวํ ปฏฺยชฺชเคฺยฺย.

ปนํ ก็ โส นาโค อ.ช้างตัวประเสริฐนั้น ลภฺนฺโต เมื่อได้ เพื่ออัน-- สตุถาริ ยังพระศาสดา นีวตฺเตตฺถํ --ให้เสด็จกลับ ปฏฺยชฺชเคฺยฺย.พึงปฏิบัติ เตน นียาเมน โดยทำนองนั้น เวนํ นั้นเทียว ยาวชีวํ กำหนดเพียงใดแห่งชีวิต ๆ

สตุถา ปนํ ตํ คามูปจาริํ ปตฺวา “ปาริเลฺยฺยก อิตฺถํ ปฏฺยจาย ตว อญฺญิ, มนุสฺสา

วาโส สปริปฺนฺโถ, ติฏฺฐ ตฺวนฺตฺติ อาท.

ปนํ ส่วนว่า สตุถา อ.พระศาสดา ปตฺวา เสด็จถึงแล้ว ตํ คามูปจาริํ ซึ่งอุปัชฌาแห่งบ้านนั้น อาท ตรัสแล้วว่า ปาริเลฺยฺยก ลูกก่อนปาริไลยก์ อยู่ ญฺญิ อ.ภาคพื้นนี้ อญฺญิ เป็นที่มิใช่ภาคพื้น ตว ของเจ้า โหติ ย่อมเป็น ปฏฺยจาย จำเดิม อิตฺถํ จานฺโต แต่ที่นี้, มนุสฺสาวาโส อ.ประเทศเป็นที่อยู่อาศัยแห่งมนุษย์ สปริปฺนฺโถ เป็นประเทศเป็นไปกับด้วยอันตรายเป็นเครื่องเบียดเบียนรอบ โหติ ย่อมเป็น, ตวํ อ.เจ้า ติฏฺฐ จงหยุด อิติ ดังนี้ ๆ

โส โรทฺมาโน ตตฺถ จตฺวา, สตุถริ จกฺขุปลํ วิชฺหเน, ททฺเยน ผลิเตน กาลํ กตฺวา

สตุถริ ปสาเทน ตาวตีสกฺวเน ตีสโยชนิกิ กนฺกวิมานเ อจฺจราสทสฺสมชฺเชน นิพฺพุตฺติ.

โส หตฺถิ อ.ช้างนั้น โรทฺมาโน จตฺวา ขึ้นร้องให้อยู่แล้ว ตตฺถ จาเน ในที่นั้น สตุถริ ครั้นเมื่อพระศาสดา วิชฺหเน ทรงละอยู่ จกฺขุปลํ ซึ่งคลองแห่งจักขุ, ททฺเยน มีหทัย ผลิเตน อันแตกแล้ว กตฺวา กระทำแล้ว กาลํ ซึ่งกาละ นิพฺพุตฺติ บังเกิดแล้ว อจฺจราสทสฺสมชฺเชน ในท่ามกลางแห่งพื้นแห่งนางอัปสร กนฺกวิมานเ ในวิมานอันเป็นวิหารแห่งทอง ตีสโยชนิกิ อันประกอบแล้วด้วยโยชน์ ๓๐ ตาวตีสกฺวเน ในภพชื่อว่าดาวดึงส์ ปสาเทน เพราะความเลื่อมใส สตุถริ ในพระศาสดา ๆ

“ปาริเลฺยฺยกเทวปฺตฺโตเตวฺวสุส นามํ อโหสิ.

วจฺนํ อ.คำ ว่า ปาริเลฺยฺยกเทวปฺตฺโต อ.เทพบุตรชื่อว่าปาริไลยก์ อิติ ดังนี้ เวนํ นั้นเทียว นามํ เป็นชื่ออสุส เทวปฺตฺตฺตฺส ของเทพบุตรนั้น อโหสิ ได้เป็นแล้ว ๆ

สตถาปี อนุปุพฺพเพน เขตวนํ อคมาลิต.

สตถาปี แม้ อ.พระศาสดา อคมาลิต ได้เสด็จถึงแล้ว เขตวนํ ซึ่งพระเขตวัน อนุปุพฺพเพน ตามลำดับ ฯ

**โกสมุพิกา ภิกฺขุ “สตถา กิร สวตฺถิ อากโตติ สุตฺวา สตถารํ ขมาเปตฺตํ ตตฺถ
อคมฺสฺ.**

ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. โกสมุพิกา ผู้อยู่ในเมืองชื่อว่าโกสัมพี สุตฺวา ฟังแล้วว่า กิร ได้ยินว่า สตถา อ.พระศาสดา อากโต เสด็จมาแล้ว สวตฺถิ สู่เมืองชื่อว่าสวตฺถิ อิติ ดังนี้ อคมฺสฺ ได้ไปแล้ว ตตฺถ จาเน ในที่นั้น เพื่ออัน-- สตถารํ ยังพระศาสดา ขมาเปตฺตํ --ให้ทรงอดโทษ ฯ

**โกสลราชา “เต กิร โกสมุพิกา ฅนฺตนาการกา ภิกฺขุ อากจฺจนฺตฺติ สุตฺวา สตถารํ
อุปสงฺกมิตฺวา “อหํ ฅนฺเต เตสํ มม วิชิตํ ปวิสิตํ น ทสฺสามิตี อาท.**

โกสลราชา อ.พระราชาพระนามว่าโกสล สุตฺวา ทรงสดับแล้วว่า กิร ได้ยินว่า ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. ฅนฺตนาการกา ผู้กระทำซึ่งความแตกร้าง โกสมุพิกา ผู้อยู่ในเมืองชื่อว่าโกสัมพี เต เหล่านั้น อากจฺจนฺติ มาอยู่ อิติ ดังนี้ อุปสงฺกมิตฺวา เสด็จเข้าไปเฝ้าแล้ว สตถารํ ซึ่งพระศาสดา อาท ตรัสแล้วว่า ฅนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหํ อ.หม่อมฉัน น ทสฺสามิ จักไม่ให้ ปวิสิตํ เพื่ออันเข้าไป วิชิตํ สู่แว่นแคว้น มม ของหม่อมฉัน เตสํ ภิกฺขุณํ แก่ภิกฺขุ ท. เหล่านั้น อิติ ดังนี้ ฯ

**“มหาราช สีสวนฺตา เต ภิกฺขุ, เกวลํ อญฺญมญฺญํ วิวาเทน มม วจฺนํ น ฅนฺทิสฺสุ; อิ
ทานิ มํ ขมาเปตฺตํ อากจฺจนฺติ: อากจฺจนฺตฺ มหาราชาคิ.**

สตถา อ.พระศาสดา อาท ตรัสแล้ว ว่า มหาราช คู่ก่อนมหาบพิตร เต ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. เหล่านั้น สีสวนฺตา มีศีล, น ฅนฺทิสฺสุไม่ถือเอาแล้ว วจฺนํ ซึ่งคำ มม ของอาตมภาพ วิวาเทน เพราะความวิวาท อญฺญมญฺญํ ซึ่งกันและกัน เกวลํ อย่างเดียว; อากจฺจนฺติ ย่อมมา เพื่ออัน-- มํ ยังอาตมภาพ ขมาเปตฺตํ --ให้ออดโทษ อิทานิ ในกาลนี้; มหาราช คู่ก่อนมหาบพิตร เต ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. เหล่านั้น อากจฺจนฺตฺ จงมา อิติ ดังนี้ ฯ

**อนาถปิณฺฑโกปี “ฅนฺเต อหํ เตสํ วิหารํ ปวิสิตํ น ทสฺสามิตี วตฺวา ตเถว ภควตา
ปฏิกฺขิตฺโต ตฺถนฺทึ อโหสิ.**

อนาถปิณฺฑโกปี แม้อ.เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฺฑิกะ วตฺวา กราบทูลแล้ว ว่า ฅนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหํ อ.ข้าพระองค์ น ทสฺสามิ จักไม่ให้ ปวิสิตํ เพื่ออันเข้าไป วิหารํ สู่วิหาร

เตสํ ภิกฺขุณฺํ แก่ภิกฺษุ ท. เหล่านั้น อิติ ดังนี้ ภควตา ผู้อันพระผู้มีพระภาคเจ้า ปฏิภุจฺจิตฺโต ทรง
คัดค้านแล้ว ตถา อย่างนั้น เอว นั้นเทียว ตฺวณฺหิ เป็นผู้หนึ่ง อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

**สาวตฺถิยํ อนุปฺปตฺตานํ ปน เตสํ ภควา เอกมฺนฺเต วิวิตฺตํ การาเปตฺวา เสนาสนํ
ทาเปสิ.**

ปน ก็ ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ปุคฺคลํ ทรงยังบุคคล การาเปตฺวา ให้กระทำแล้ว
ซึ่งที่ วิวิตฺตํ อันสงัดแล้ว เอกมฺนฺเต ณ ที่สุดแห่งหนึ่ง ปุคฺคลํ ทรงยังบุคคล ทาเปสิ ให้ถวาย
แล้ว เสนาสนํ ซึ่งเสนาสนะ เตสํ ภิกฺขุณฺํ แก่ภิกฺษุ ท. เหล่านั้น อนุปฺปตฺตานํ ผู้ถึงโดยลำดับ
แล้ว สาวตฺถิยํ ซึ่งเมืองชื่อว่าสาวตฺถิ ฯ

อํ ภิกฺษุ เตหิ สทฺธิํ เนว เอกโต นิสีทฺหนฺติ น ติฏฺฐนฺติ.

อณฺเณ ภิกฺษุ อ.ภิกฺษุ ท. เหล่าอื่น น นิสีทฺหนฺติ ย่อมไม่นั่ง เอว นั้นเทียว น ติฏฺฐนฺติ
ย่อมไม่ยืน เอกโต โดยความเป็นอันเดียวกัน สทฺธิํ กับ เตหิ ภิกฺษุหิ ด้วยภิกฺษุ ท. เหล่านั้น ฯ

อาคตาคตา สตฺถารํ ปุจฺจนฺติ “กตเม เต ภนฺเต ภณฺทนาการกา โกสมฺพิกา ภิกฺษุติ.

ชนา อ.ชน ท. อาคตาคตา ผู้มาแล้วและมาแล้ว ปุจฺจนฺติ ย่อมทูลถาม สตฺถารํ ซึ่งพระ
ศาสดา ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภิกฺษุ อ.ภิกฺษุ ท. โกสมฺพิกา ผู้อยู่ในเมืองชื่อว่าโกสุมพิ
ภณฺทนาการกา ผู้กระทำซึ่งความแตกร้าง เต เหล่านั้น กตเม เหล่าไหน ? อิติ ดังนี้ ฯ

สตฺถา “เอเตติ ทสฺเสติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา ทสฺเสติ ทรงแสดงอยู่ ว่า ภิกฺษุ อ.ภิกฺษุ ท. เอเต เหล่านั้น อิติ ดังนี้
ฯ

**เต “เอเต กิร เต, เอเต กิร เตติ อาคตาคเตหิ อํกุลฺลียา ทสฺสียมานา ลขฺขาย ลีลํ
อุกฺขิปปิตุํ อสฺสโกณฺตา ภควโต ปาทฺมฺเณ นิปฺชฺชิตฺวา ภควนฺตํ ขมาเปสุ.**

เต ภิกฺษุ อ.ภิกฺษุ ท. เหล่านั้น ชนฺเหิ ผู้อันชน ท. อาคตาคเตหิ ผู้มาแล้วและมาแล้ว ทสฺ
สียมานา แสดงอยู่ อํกุลฺลียา ด้วยนิ้วมือ ว่า กิร ได้ยินว่า ภิกฺษุ อ.ภิกฺษุ ท. เต เหล่านั้น เอเต
เหล่านั้น โกสมฺพิกา เป็นภิกฺษุผู้อยู่ในเมืองชื่อว่าโกสุมพิ โหนฺติ ย่อมเป็น, กิร ได้ยินว่า ภิกฺษุ
อ.ภิกฺษุ ท. เต เหล่านั้น เอเต เหล่านั้น โกสมฺพิกา เป็นภิกฺษุผู้อยู่ในเมืองชื่อว่าโกสุมพิ โหนฺติ
ย่อมเป็น, อิติ ดังนี้ อสฺสโกณฺตา ไม่อาจอยู่ อุกฺขิปปิตุํ เพื่ออันยกขึ้น ลีลํ ซึ่งศิระะ ลขฺขาย
เพราะความละอาย นิปฺชฺชิตฺวา หมอบลงแล้ว ปาทฺมฺเณ ณ ที่ใกล้แห่งพระบาท ภควโต ของ
พระผู้มีพระภาคเจ้า ภควนฺตํ ยังพระผู้มีพระภาคเจ้า ขมาเปสุ ให้ทรงอดโทษแล้ว ฯ

สตถา “ภาริย โว ภิกขเว กตํ; ตุมฺहे นาม มาทิสฺส พุทฺธสฺส สนฺติเก ปพฺพชิตฺวาปิ, มยิ สามคฺคิ กโรฺหเต, มม วณฺํ น กริตฺถ, โปราณกปณฺทิตาปิ วชฺฌปฺปตฺตานํ มาตาปีตุนํ โอวาทํ สุตฺวา, เตสฺส จีวิตา โวโรปียมานิสฺสุปิ, ตํ อนตฺถิกมิตฺวา ปจฺจนา ทฺวิสฺส รฏฺเฐสฺส รชฺชํ การยิํสูติ วตฺวา ปฺนทฺเว ทิฆาธุกุมารชาตํ กเถตฺวา “เอวํ ภิกขเว ทิฆาธุกุมารโร มาตาปีตฺสู จีวิตา โวโรปียมานิสฺสุปิ, เตสํ โอวาทํ อนตฺถิกมิตฺวา ปจฺจนา พุรหฺมทตฺตสฺส ชีตฺรํ ลภิตฺวา ทฺวิสฺส กาลิโกสฺสรฏฺเฐสฺส รชฺชํ การลฺลิตฺ, ตุมฺเหหิ ปน มม วณฺํ อกโรฺหเตหิ ภาริยํ กตฺนฺติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

สตถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้วว่า ภิกขเว ลูกก่อนภิกษุ ท. กมฺมํ อ.กรรม ภาริยํ อันหนัก โว อันเธอ ท. กตํ กระทำแล้ว; ตุมฺहे นาม ชื่อ อ.เธอ ท. ปพฺพชิตฺวาปิ แม้บวชแล้ว สนฺติเก ในสำนัก พุทฺธสฺส ของพระพุทธเจ้า มาทิสฺส ผู้เช้นกับด้วยเรา, มยิ ครั้นเมื่อเรา กโรฺหเต กระทำอยู่ สามคฺคิ ซึ่งความสามัคคี, น กริตฺถ ไม่กระทำแล้ว วณฺํ ซึ่งคำ มม ของเรา, โปราณกปณฺทิตาปิ แม้ อ.บัณฑิตผู้มีในก่อน ท. สุตฺวา ฟังแล้ว โอวาทํ ซึ่งโอวาท มาตาปีตุนํ ของมารดาและบิดา ท. วชฺฌปฺปตฺตานํ ผู้ถึงแล้ว ซึ่งความเป็นผู้อันบุคคลพึงฆ่า, เตสฺส มาตาปีตเรสฺส ครั้นเมื่อมารดาและบิดา ท. เหล่านั้น ชเนหิ อันชน ท. โวโรปียมานิสฺสุปิ แม้ปลงลงอยู่ จีวิตา จากชีวิต, อนตฺถิกมิตฺวา ไม่ท้าวล่วงแล้ว ตํ โอวาทํ ซึ่งโอวาทนั้น ปุคฺคํ ยังบุคคล การยิํสุ ให้กระทำแล้ว รชฺชํ ซึ่งความเป็นแห่งพระราชา รฏฺเฐสฺส ในแคว้นแคว้น ท. ทฺวิสฺส ๒ ปจฺจนา ในภายหลัง อิติ ดังนี้ กเถตฺวา ตรัสแล้ว ทิฆาธุกุมารชาตํ ซึ่งทิฆาธุกุมารชาตก ปฺน อีกเอว นั้นเทียว วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกขเว ลูกก่อนภิกษุ ท. ทิฆาธุกุมารโร อ.พระกุมารพระนามว่า ทิฆาธุ มาตาปีตฺสู ครั้นเมื่อพระมารดาและพระบิดา ท. ชเนหิ อันชน ท. โวโรปียมานิสฺสุปิ แม้ปลงลงอยู่ จีวิตา จากพระชนมชีพ เอวํ อย่างนี้, อนตฺถิกมิตฺวา ไม่ท้าวล่วงแล้ว โอวาทํ ซึ่งพระโอวาท เตสํ มาตาปีตุนํ ของพระมารดาและพระบิดา ท. เหล่านั้น ลภิตฺวา ทรงได้แล้ว ชีตฺรํ ซึ่งพระธิดา พุรหฺมทตฺตสฺส ของพระเจ้าพรหมทัต ปจฺจนา ในภายหลัง การลฺลิต ทรงยังบุคคลให้กระทำแล้ว รชฺชํ ซึ่งความเป็นแห่งพระราชา กาลิโกสฺสรฏฺเฐสฺส ในแคว้นแคว้นชื่อว่ากาลิและแคว้นแคว้นชื่อว่าโกศล ท. ทฺวิสฺส ๒, ปน ส่วนว่า กมฺมํ อ.กรรม ภาริยํ อันหนัก ตุมฺเหหิ อันเธอ ท. อกโรฺหเตหิ ผู้ไม่กระทำอยู่ วณฺํ ซึ่งคำ มม ของเรา กตํ กระทำแล้ว อิติ ดังนี้ อาห ตรัสแล้ว อิมํ คาถํ ซึ่งพระคาถา นี้ ว่า

“ปฺเร จ น วิชานนฺติ “มยเมตฺถ ยมาม เส;

เย จ ตตฺถ วิชานนฺติ, ตโต สมฺมุนฺติ เมธคาคิ.

จ ก็ ชนา อ.ชน ท. ปเร เหล่าอื่น น วิชานนฺติ ย่อมไม่รู้แจ้งว่า มยฺ อ.เรา ท. ยมาม เส
ย่อมย่อยยับ ลี เอตฺถ สงฺฆมฺมุญฺเณ ในท่ามกลางแห่งสงฆ์ นี้ ดังนี้; จ ส่วนว่า เย ชนา อ.ชน ท.
เหล่าใด ตตฺถ สงฺเฆในหมู่นั้น วิชานนฺติ ย่อมรู้แจ้ง, เมธคา อ.ความหมายมั่น ท. สมฺมุนฺติ
ย่อมสงบ ตโต สนฺตวิกฺโข จากสำนัก เติสฺ ชนํ ของชน ท. เหล่านั้น ตโต นั้น อิติ ดังนี้ ฯ

คถาปรีโยสานเณ สมฺปตฺตํภิกฺขุ โสตาปตฺติผลาทีสุ ปตฺติฏฺฐหีสุติ.

คถาปรีโยสานเณ ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคถา สมฺปตฺตํภิกฺขุ อ.ภิกษุผู้ถึงพร้อม
แล้ว ท. ปตฺติฏฺฐหีสุ ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว โสตาปตฺติผลาทีสุ ในอริยผล ท. มีโสตปาตติผลเป็นต้น
อิตฺติ ดังนี้แล ฯ

โกสมฺพิทฺวตฺตุ.

โกสมฺพิทฺวตฺตุ อ.เรื่องแห่งภิกษุผู้อยู่ในเมืองชื่อว่าโกสัมพี นิฏฺฐิตํ จบแล้ว ฯ

๖. จุลลกาลมहाกาลวตฺตุ.

“สุภานุปฺลฺลํ วิหรนฺตตฺติ อิมํ ฌมฺมเทสนํ สตฺถา เสตฺพยนครํ อุปนิสฺสาย

ลีสฺปาเวน วิหรนฺโต จุลลกาลมहाกาล อารพฺภ กเถสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อุปนิสฺสาย เมื่อเสด็จเข้าไปอาศัย เสตฺพยนครํ ซึ่งเมืองชื่อว่าเสตฺพ
พะ วิหรนฺโต ประทับอยู่ ลีสฺปาเวน ในป่าแห่งไม้สี่เสียด อารพฺภ ทรงปรารภ จุลลกาลมहा
กาลเณ ซึ่งภิกษุชื่อว่าจุลลกาลและภิกษุชื่อว่ามหากาล ท. กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ ฌมฺมเทสนํ ซึ่งพระ
ธรรมเทศนา นี้ว่า สุภานุปฺลฺลํ วิหรนฺตํ ดังนี้ เป็นต้น ฯ

เสตฺพยนครวาลีนํ หิ “จุลลกาโล มชฺฌิมกาโล มหากาโล จาติ ตโย ภาตโร

ภุมฺมพิกา.

หิ ดังจะกล่าวโดยพิสดาร ภุมฺมพิกา อ.ภุมฺมพี ท. ภาตโร ผู้เป็นพี่น้องชายกัน ตโย ๓
คือ จุลลกาโล อ.จุลลกาลด้วย มชฺฌิมกาโล อ.มัชฌิมกาลด้วย มหากาโล จ อ.มหากาลด้วย
เสตฺพยนครวาลีนํ เป็นผู้อยู่ในเมืองชื่อว่าเสตฺพพะโดยปกติ อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

เตสุ เขฏฺฐกนิฏฺฐา ทิสาสฺส วิจิริตฺวา ปญฺจหิ สกฺกสฺสเทหิ ภณฺทํ อาหารนฺติ.

เตสุ ภุมฺมพิเกสุ ในภุมฺมพี ท. ๓ เหล่านั้นหนา เขฏฺฐกนิฏฺฐา อ.พี่ชายผู้เจริญที่สุดและ
น้องชายผู้น้อยที่สุด ท. วิจิริตฺวา เทียวไปแล้ว ทิสาสฺส ในทิส ท. อาหารนฺติ ย่อมนำมา ภณฺทํ
ซึ่งสิ่งของ สกฺกสฺสเทหิ ด้วยร้อยแห่งเกวียน ท. ปญฺจหิ ๕ ฯ

มชฌิมกาโล อาภตํ วิกุกกัณณติ.

มชฌิมกาโล อ.กุกุมพีเชื่อว่ามชฌิมกาโล วิกุกกัณณติ ย่อมขาย ภณฺฑํ ซึ่งสิ่งของอัน-- อันชน
ท. เหล่านั้น อาภตํ --นำมาแล้ว ฯ

อเอกสุมฺมิ สมเย เต อุโภปี ภาตโร ปญฺจหิ สกกุสฺสเทหิ นานาภณฺฑํ คเหตฺวา

สาวตุถิ คณฺตุวา สาวตุถิยา จ เขตฺตวนฺตฺส จ อนฺตเร สกฺกฺวานิ โมจยิสฺส.

อด ครั้งนั้น เอกสุมฺมิ สมเย ในสมัยหนึ่ง ภาตโร อ.พี่น้องชาย ท. อุโภปี แม่ทั้งสอง
เหล่านั้น คเหตฺวา ถือเอา นานาภณฺฑํ ซึ่งสิ่งของต่าง ๆ สกกุสฺสเทหิ ด้วยร้อยแห่งเกวียน ท.
ปญฺจหิ ๕ คณฺตุวา ไปแล้ว สาวตุถิ คู่เมืองชื่อว่าสาวตุถิ โมจยิสฺส แก่แล้ว สกฺกฺวานิ ซึ่งเกวียน
ท. อนฺตเร ในระหว่าง สาวตุถิยา จ แห่งเมืองชื่อว่าสาวตุถิด้วย เขตฺตวนฺตฺส จ แห่งพระเชตวัน
ด้วย ฯ

เตสุ มหากาโล สายณฺหสมเย มาลาคนฺธาติหตฺเต สาวตุถิวาสินฺ อริยสาวเก

ธมฺมสฺสวานาย คจฺจนฺเต ทิสฺวา “กุหิ อิม คจฺจนฺตฺติ ปุจฺฉิตฺวา ตมตฺถํ สุตฺวา

“อหิปี คมิสฺสามิติ จินฺเตตฺวา กนิญฺจํ อามนฺเตตฺวา “ตาต สกฺกุสฺส อปฺปมตฺโต โหหิ,

อหิปี ธมฺมํ โสตุํ คมิสฺสามิติ วตฺวา คณฺตุวา ตถาคตํ วนฺทิตฺวา ปริสปรียนฺเต นิ
สิทฺธิ.

เตสุ กุกุมพีเกสุ ในกุกุมพี ท. ๒ เหล่านั้นหนา มหาปาโล อ.กุกุมพีเชื่อว่ามหากาล ทิสฺวา
เห็นแล้ว อริยสาวเก ซึ่งอริยสาวก ท. สาวตุถิวาสินฺ ผู้อยู่ในเมืองชื่อว่าสาวตุถิโดยปกติ มา
ลาคนฺธาติหตฺเต ผู้มีวัตถุมีระเบียบและของหอมเป็นต้นในมือ คจฺจนฺเต ผู้ไปอยู่ ธมฺมสฺสวานาย
เพื่ออันฟัง ซึ่งธรรม สายณฺหสมเย ในสมัยเป็นที่สิ้นไปแห่งวัน ปุจฺฉิตฺวา ถามแล้วว่า อิม
ชนา อ.ชน ท. เหล่านี้ คจฺจนฺติ จะไป กุหิ จาเน ในที่ไหน อิติ ดังนี้ สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ อตฺถํ
ซึ่งเนื้อความนั้น จินฺเตตฺวา คิดแล้วว่า อหิปี แม่ อ.เรา คมิสฺสามิ จักไป อิติ ดังนี้ อามนฺเตตฺ
วา เรียกมาแล้ว กนิญฺจํ ซึ่งน้องชายผู้น้อยที่สุด วตฺวา กล่าวแล้วว่า ตาต เนอะพ่อ ตูว อ.เจ้า
อปฺปมตฺโต เป็นผู้ไม่ประมาณแล้ว สกฺกุสฺส ในเกวียน ท. โหหิ จงเป็น, อหิปี แม่ อ.เรา คมิสฺสา
มิ จักไป โสตุํ เพื่ออันฟัง ธมฺมํ ซึ่งธรรม อิติ ดังนี้ คณฺตุวา ไปแล้ว วนฺทิตฺวา ถวายบังคม
แล้ว ตถาคตํ ซึ่งพระตถาคตเจ้า นิสิทฺธิ นั่งแล้ว ปริสปรียนฺเต ในที่สุดรอบแห่งบริษัท ฯ

สตุถา ตํทิวสํ ตสฺส อชฺฌาสนเยน อนุปฺพุทฺธิกํ กเถนฺโต ทุกฺขกฺขนฺธสฺสตุตฺตาทิวเสน

อนกปรียาเยน กามานํ อาทินวํ โอการํ สงฺกิเลสฺสจฺจ กเถสิ.

ตัมบิถึ ในวันนี้ สุตตา อ.พระศาสดา กณฺโถ เมื่อตรัส อนุปฺพุทฺธิกั ซึ่งวาจาเป็น เครื่องกล่าวโดยลำดับ อหฺมฺสาเยน ตามอหฺยาชัย ตสฺส กุณฺมฺพิกสฺส แห่งกุณฺมพินัน กเถสิ ตรัส แล้ว อาทินวฺ ซึ่งโทษด้วย โอการํ ซึ่งการกระทำด้วย สงฺกิลลํ จ ซึ่งความเศร้าหมองพร้อม ด้วย กามานํ แห่งกาม ท. อนนฺกปริยาเยน โดยปริยายมิใช่หนึ่ง ทุกฺขกฺขนฺธสฺส ตาทิวนํ ด้วย อำนาจแห่งสูตรมีทุกขกัณฑ์สูตรเป็นต้น ฯ

ตํ สุตฺวา มหากาลิ “สพฺพํ กิร ปหาเย คนฺตพฺพํ, ปรโลกํ คจฺจนฺตํ เนว โภคา น ฌาตโย อหฺมฺจฺจนฺติ, ก็ เม ฌรเวสเสน, ปพฺพชิสฺสามิถี จินฺเตตฺวา, มหาชเน วนฺ ทิตฺวา ปกฺกนฺเต, สุตฺถารํ ปพฺพชฺชํ ยาจิตฺวา, สุตฺถารา “นตฺถิ เต โกจิ อปฺโลเกตฺว โฟติ วุตฺเต, “กนิญฺโฐ เม อตฺถิ ฌนฺเตติ วตฺวา, “เตนหิ อปฺโลเกหิ นนฺติ วุตฺเต, “สาธุ ฌนฺเตติ อาคณฺตฺวา กนิญฺฐํ เอตทวโจ “ตาต อิมํ สพฺพํ สาปเตยฺยํ ปฏิปชฺ ชาติ.

มหากาลิ อ.กุณฺมพิจื่อว่ามหากาล สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ วจฺนํ ซึ่งพระดำรัสนั้น จินฺเตตฺวา คิดแล้ว ว่า กิร ได้ยินว่า ปุคฺคเลน อันบุคคล ปหาเย ละแล้ว วตฺถุ ซึ่งวัตถุ สพฺพํ ทั้งปวง คนฺตพฺพํ ฟังไป, โภคา อ.โภคะ ท. น อหฺมฺจฺจนฺติ ย่อมไม่ไปตาม เหว นั้นเที่ยว ฌาตโย อ. ฌาติ ท. น อหฺมฺจฺจนฺติ ย่อมไม่ไปตาม ซึ่งบุคคล คจฺจนฺตํ ผู้ไปอยู่ ปรโลกํ สู่โลกอื่น, ก็ ปิโยชนํ อ.ประโยชน์ อะไร เม ของเรา ฌรเวสเสน ด้วยการอยู่ครองซึ่งเรือน, อหํ อ.เรา ปพฺพชิสฺสามิ จักบวช ดังนี้, มหาชเน ครั้นเมื่อมหาชน วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว ปกฺกนฺเต หลีกไปแล้ว, ยาจิตฺวา ทูลขอแล้ว ปพฺพชฺชํ ซึ่งการบวช สุตฺถารํ กะพระศาสดา, วจฺเน ครั้น เมื่อพระดำรัส ว่า โกจิ อ.ใคร ๆ เต ผู้อันท่าน อปฺโลเกตฺว โฟ ฟังอำลา นตฺถิ ย่อมไม่มี หรือ อิติ ดังนี้ อันพระศาสดา วุตฺเต ตรัสแล้ว, วตฺวากราบทูลแล้ว ว่า ฌนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ กนิญฺโฐ อ.น้องชายผู้น้อยที่สุด เม ของข้าพระองค์ อตฺถิ มีอยู่ ดังนี้, วจฺเน ครั้นเมื่อพระดำรัส ว่า เตนหิ ถ้าอย่างนั้น ตวํ อ.ท่าน อปฺโลเกหิ จงอำลา นํ กนิญฺฐํ ซึ่งน้องชายผู้น้อยที่สุดนั้น อิติ ดังนี้ สุตฺถารา อันพระศาสดา วุตฺเต ตรัสแล้ว, สมฺปฏฺฐิจิตฺวา รับพร้อมแล้ว ว่า ฌนฺเต ข้าแต่ พระองค์ผู้เจริญ สาธุ อ.ดีละ อิติ ดังนี้ อาคณฺตฺวา มาแล้ว อวโจ ได้กล่าวแล้ว เอตํ วจฺนํ ซึ่ง คำนั้น กนิญฺฐํ กะน้องชายผู้น้อยที่สุด ว่า ตาต แนะพ่อ ตวํ อ.เจ้า ปฏิปชฺชงฺกโรบครอง อิมํ สาปเตยฺยํ ซึ่งสมบัติ นี้ สพฺพํ ทั้งปวง อิติ ดังนี้ ฯ

“ตุมฺเห ปน ภาตีกาติ.

กนิฏฺโฐ อ.น้องชายผู้น้อยที่สุดนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า ภาติก ข้าแต่พี่ ปน ก็ ตุมฺเห อ. ท่าน ท. เล่า ? อิติ ดังนี้ ฯ

“อหํ สตุฏฺฐ สนฺติเก ปพฺพชิสฺสามิติ.

โส ญฺญมฺปิโก อ.ญฺญมฺพินั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า อหํ อ.เรา ปพฺพชิสฺสามิ จักบวช สนฺติเก ในสำนัก สตุฏฺฐ ของพระศาสดา อิติ ดังนี้ ฯ

โส ตํ นานปฺปการหิ ยาจิตฺวา นีวตฺเตตฺตํ อสฺสโกนฺโต “สาธุ สามี ยถาชฺฆมาสยํ กโร
ธาคิ อาห.

โส กนิฏฺโฐ อ.น้องชายผู้น้อยที่สุด ยาจิตฺวา อ้อนวอนแล้ว ตํ ญฺญมฺพิกํ ซึ่งญฺญมฺพินั้น นานปฺปการหิ โดยประการต่าง ๆ ท. อสฺสโกนฺโต ไม่อาจอยู่ เพื่ออัน-- ญฺญมฺปิเกน ยังญฺญมฺพินีวตฺเตตฺตํ --ให้กลับได้ อาห.กล่าวแล้ว ว่า สามิ ข้าแต่นาย สาธุ อ.ดีละ,ตุมฺเห อ.ท่าน ท. กโรธจกระทำ ยถาชฺฆมาสยํ ตามอัธยาศัย อิติ ดังนี้ ฯ

มหากาโล คณฺตุวา สตุฏฺฐ สนฺติเก ปพฺพชิ.

มหากาโล อ.มหากาล คณฺตุวา ไปแล้ว ปพฺพชิ บวชแล้ว สนฺติเก ในสำนัก สตุฏฺฐ ของพระศาสดา ฯ

“อหํ ภาติกํ คเหตฺวาว อุปฺปพฺพชิสฺสามิติ จุลฺลกาโลปิ ปพฺพชิ.

จุลฺลกาโลปิ แม่ อ.จุลกาล ปพฺพชิ บวชแล้ว จินฺตเนน ด้วยความคิด ว่า อหํ อ.เรา คเหตฺวาว พาเอาแล้ว ภาติก ซึ่งพี่ชายเที่ยว อุปฺปพฺพชิสฺสามิ จักสึก อิติ ดังนี้ ฯ

อปฺรภาเค มหากาโล อุปฺสมปฺทํ ลภิตฺวา สตุฏฺถารํ อุปฺสงฺกมิตฺวา สาสเน ชฺชรานิ ปุจ
จิตฺวา, สตุฏฺถารา ทฺวิสุ ชฺชรสุ กถิตฺสุ, “อหํ ฆนฺเต มหุลลกกาลे ปพฺพชิตฺตฺตา
คณฺธธฺรํ ปฺรเรตฺตํ น สกฺขิสฺสามิ, วิปฺสฺสนาธฺรํ ปน ปฺรเรตฺตํ ยาว อรหฺตฺตา โส
สานิกธฺตฺตํ กถาเปตฺวา, ปจฺมยามาติกกเม สพฺเพสุ นิทฺทํ โอฏฺถกนฺเตสุ, สฺसानํ
คณฺตุวา ปจฺจุสกาลे สพฺเพสุ อนฺนุจฺจิตฺเตยฺว, วิหารํ อากฺขจติ.

อปฺรภาเค ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก มหากาโล อ.มหากาล ลภิตฺวา ได้แล้ว อุปฺสมปฺทํ ซึ่งการอุปสมบท อุปฺสงฺกมิตฺวา เข้าไปเฝ้าแล้ว สตุฏฺถารํ ซึ่งพระศาสดา ปุจจิตฺวา ทูลถามแล้ว ชฺชรานิ ซึ่งชฺชระ ท. สาสเน ในศาสนา, ชฺชรสุ ครั้นเมื่อชฺชระ ท. ทฺวิสุ สอง สตุฏฺถารา อันพระศาสดา กถิตฺสุ ตรัสแล้ว, วตฺวา กราบทูลแล้ว ว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหํ อ.ข้าพระองค์ น สกฺขิสฺสามิจักไม่อาจ เพื่ออัน-- คณฺธธฺรํ ยังคณฺธชฺชระ ปฺรเรตฺตํ --ให้เต็ม ปพฺพชิตฺตฺตา

เพราะความที่-- แห่งข้าพระองค์ --เป็นผู้บวชแล้ว มหาลุกกาเล ในกาลแห่งตนเป็นคนแก่, ปน
แต่ว่า อหิ อ.ข้าพระองค์ วิปัสสนาธุระ ยังวิปัสสนาธุระ ปุเรสุตตามิ จักให้เต็ม อิติ ดังนี้ สตถาร
ยังพระศาสดา กถาเปตวาทให้ตรัสบอกแล้ว โสทานิกฐตุงค์ ซึ่งธุดงค์แห่งภิกษุผู้มีอันอยู่ในป่าช้า
เป็นปกติ ยาว เพียงใด อรหตุตา แต่พระอรหัต, สพุเพสุ ชเนสุ ครั้นเมื่อชน ท. ทั้งปวง
โอภกนุเตสุ ก้าวลงแล้ว นิพุทฺธ สู่ความหลับ ปรมยามาติทุกเม ในกาลเป็นที่ก้าวล่วงซึ่งยามที่
หนึ่ง, คนุตวา ไปแล้ว สุตานํ สู่ป่าช้า สพุเพสุ ชเนสุ ครั้นเมื่อชน ท. ทั้งปวง อนุญจิตะสุ ไม่
ลุกขึ้นแล้ว เอว นันเทียว ปจฺจุสกาเล ในกาลอันขจัดเฉพาะซึ่งความมืดมัว, อาคจฺจนฺตํ ย่อมมา
วิหารํ สู่วิหาร ฯ

อเถกา สุตานโคปิกา กาลี นาม ฉวทาหิกา เถรสฺส จิตฺตฺจฺจานนฺจ นิสิตฺตฺจฺจานนฺจ
ฉกมมณฺญจานนฺจ ทิสฺวา “โก นุ โข อิทาจฺจนฺตํ, ปรีกฺขณฺทิสฺสามิ นนฺตํ
ปรีกฺขณฺทิสฺสามิ อสฺสโกณฺตํ เอกทิวสํ สุตานกฺกฺกฺกาย ทิปฺ ชาเลตฺวา ปุตฺตฺตฺตฺโร อาทาย
คนุตฺวา เอกมณฺเต นิสินา มชฺฌิมยามเ เถรํ อาคจฺจนฺตํ ทิสฺวา คนุตฺวา วนฺทิตฺวา
“อโยโย โน ภนฺเต อิมสฺมิ ฌาเน วิหฺรตฺติติ อาท.

อถ ครั้งนั้น อิตฺถิ อ.หญิง ฉวทาหิกา ผู้เผ่าซึ่งชาคสพ เอกา คนหนึ่ง กาลี นาม ชื่อว่า
กาลี สุตานโคปิกา ผู้เผ่าซึ่งป่าช้า ทิสฺวา เห็นแล้ว จิตฺตฺจฺจานนํ จ ซึ่งที่เถรสฺส แห่งพระเถระยืน
แล้วด้วย เอว นันเทียว นิสิตฺตฺจฺจานนํ จ ซึ่งที่เป็นที่นั่ง เถรสฺส แห่งพระเถระด้วย จกมมณฺญจ
านํ จ ซึ่งที่เป็นที่จงกรม เถรสฺส แห่งพระเถระด้วย จินฺเตตฺวา คิดแล้ว ว่า โก นุ โข อ.ใคร
หนอแล ย่อมมา อิท ฌาเน ในที่นี้, อหิ อ.เรา ปรีกฺขณฺทิสฺสามิ จักกำหนดจับ นํ ปุคฺคํ ซึ่ง
บุคคลนั้น อิติ ดังนี้ อสฺสโกณฺตํ ไม่อาจอยู่ ปรีกฺขณฺทิสฺสามิ เพื่ออันกำหนดจับ เอกทิวสํ ในวัน
หนึ่ง ทิปฺ ยังประทีป ชาเลตฺวา ให้โพลงแล้ว สุตานกฺกฺกฺกาย ในกระท่อมใกล้ป่าช้า อาทาย พา
เอา ปุตฺตฺตฺตฺโร ซึ่งบุตรและธิดา ท. คนุตฺวา ไปแล้ว นิสินา แอบแล้ว เอกมณฺตํ ณ ที่สุดแห่ง
หนึ่ง ทิสฺวา เห็นแล้ว เถรํ ซึ่งพระเถระ อาคจฺจนฺตํ ผู้มาอยู่ มชฺฌิมยามเ ในยามอันมีใน
ท่ามกลาง คนุตฺวา ไปแล้ว วนฺทิตฺวา ไหว้แล้ว อาท กล่าวแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ
อโยโย อ.พระผู้เป็นเจ้า วิหฺรติ ย่อมอยู่ อิมสฺมิ ฌาเน ในที่นี้ โน ของเรา ท. หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม อุปาติเกติ.

เถโร อ.พระเถระ อาท กล่าวแล้วว่า อุปาติเก คู่ก่อนอุปาติกา อาม เออ เอว อ.อย่าง
นั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“ภนฺเต สุสานเน วิหรนฺเตหิ นาม วตฺตํ อุกฺคณฺหิตุํ วัณฺณตฺติติ.

กาลิ อ.นางกาลิ อาห กล่าวแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.อัน-- ภิกฺขุหิ อັນภิกฺษุ ท. วิหรนฺเตหิ นาม ชื่อผู้อยู่อยู่ สุสานเน ในป่าช้า อุกฺคณฺหิตุํ --เรียนเอา วตฺตํ ซึ่งวัตร วัณฺณตฺติ ย่อมควร อิติ ดังนี้ ฯ

**เถโร “กิ ปน มยฺ ตยา กถิตวตฺเต วตฺติสุสามาติ อวตฺวา “กิ กาคุํ วัณฺณตฺติ อุปาสิเก
ติ อาห.**

เถโร อ.พระเถระ อวตฺวา ไม่กล่าวแล้วว่า ปน ก็ มยฺ อ.เรา ท. วตฺติสุสาม จักประพฤติ กถิตวตฺเต ในวัตร-- ตยา อันท่าน --บอกแล้ว ก็ หรือ อิติ ดังนี้ อาห กล่าวแล้ว ว่า อุปาสิเก ดูก่อนอุปาสิกา อ.อัน-- มยา อันเรา กาคุํ --กระทำ ก็ ซึ่งอะไร วัณฺณตฺติ ย่อมควร อิติ ดังนี้ ฯ

**“ภนฺเต โสสานิกะหิ นาม สุสานเน วสนภาโว สุสานโคปกานํ วิหาระ มหาเถรสฺส
คามโกชกสฺส จ กเถตุํ วัณฺณตฺติติ.**

กาลิ อ.นางกาลิ อาห กล่าวแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.อัน-- ภิกฺขุหิ อັນภิกฺษุ ท. โสสานิกะหิ นาม ชื่อว่ามีอันอยู่ในป่าช้าเป็นปกติ กเถตุํ --บอก วสนภาโว ซึ่งความเป็น คืออันอยู่ สุสานเน ในป่าช้า ชนานํ แก่ชน ท. สุสานโคปกานํ จ ผู้เฝ้าซึ่งป่าช้าด้วย มหาเถรสฺส จ แก่พระเถระผู้ใหญ่ วิหาระ ในวิหารด้วย คามโกชกสฺส จ แก่บุคคลผู้บริโภคน้ำซึ่งบ้านด้วย วัณฺณตฺติ ย่อมควร อิติ ดังนี้ ฯ

“กิการณฺตติ.

เถโร อ.พระเถระ ปุจฺฉิ ถามแล้ว ว่า อ.อัน-- ภิกฺขุหิ อັນภิกฺษุ ท. กเถตุํ --บอก เถลั ชนานํ แก่ชน ท. เหล่านั้น วัณฺณตฺติ ย่อมควร ก็การณฺต เพราะเหตุอะไร อิติ ดังนี้ ฯ

**“กตกมฺมา โจรา สามิกะหิ ปทานุปทํ อนุพฺนฺชนฺตา สุสานเน ภณฺทิกํ จทฺเทตฺวา
ปฺลายนฺติ; อถ มนุสฺสา โสสานิกานํ ปรีปนฺถํ กโรนฺติ; เอเตสํ ปน กถิตะ, มยฺ
อิมสฺส ภทฺททฺตสฺส เอตฺตกนฺนาม กาลํ เอตฺถ วสนภาวํ ชานาม, อโจโร เอโสติ
อุปทฺทวํ นิวาเรนฺติ; ตสฺมา เอเตสํ กเถตุํ วัณฺณตฺติติ.**

กาลิ อ.นางกาลิ อาห กล่าวแล้ว ว่า หิ เพราะว่า โจรา อ.โจร ท. กตกมฺมา ผู้มีกรรมอัน กระทำแล้ว สามิกะหิ ผู้นั้นเจ้าของ ท. อนุพฺนฺชนฺตา ติดตามอยู่ ปทานุปทํ ซึ่งรอยเท้าและ รอยเท้าตาม จทฺเทตฺวา ทิ้งแล้ว ภณฺทิกํ ซึ่งห่อมีภณฺทะ สุสานเน ในป่าช้า ปฺลายนฺติ จะหนีไป; อถ ภาเว ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. กโรนฺติ จะกระทำ

ปริปนฺถ์ ซึ่งอันตรายเป็นเครื่องเบียดเบียนรอบ ภิกฺขุณฺโณ แก่ภิกฺขุ ท. โสธานิกานํ ผู้มีอันอยู่ในป่า
 เข้าเป็นปกติ; ปน แต่ว่า อตฺตเถ กรันเมื่อเนื้อความ ภิกฺขุหิ อันภิกฺขุ ท. กถิตะ บอกแล้ว เอเตสํ
 ชนานํ แก่ชน ท. เหล่านั้น, เอเต ชนา อ.ชน ท. เหล่านั้น นิวาเรณฺติ จะห้าม อุปฺททวํ ซึ่ง
 อันตราย วจเณน ด้วยคำ ว่า มยํ อ.เรา ท. ชานาม ย่อมรู้ วสนภาวํ ซึ่งความเป็นคืออันอยู่
 เอตฺถ จาเน ในที่นี้ กาลํ ลีณกาล เอตฺถกํ ุณาม ชื่อมีประมาณเท่านี้ อิมสฺส ภทฺททตฺตสฺส แห่ง
 ท่านผู้เจริญนี้, เอโส ภทฺททโต อ.ท่านผู้เจริญนั้น อโโจโร เป็นผู้มิใช่โจร โหติ ย่อมเป็น ดังนี้;
 ตสฺมา เพราะเหตุนี้ อ.อัน-- ภิกฺขุหิ อันภิกฺขุ ท. กเถตุ --บอก เอเตสํ ชนานํ แก่ชน ท. เหล่า
 นั้น วฏฺฐติ ย่อมควร อิติ ดังนี้ ฯ

“อญฺญํ ก็ กาทพฺพนฺติ.

เถโร อ.พระเถระ ปุจฺฉิ ถาถามแล้ว ว่า กมฺมํ อ.กรรม ก็ อะไร อญฺญํ อื่น เม อันเรา
 กาทพฺพํ พึงกระทำ อิติ ดังนี้ ฯ

“ภนฺเต สุสานเณ วสนฺเตน นาม อญฺเณน มจฺจมนฺตปิฏฺจติลคฺคพาทีนํ วชฺเชตพฺพานิ,
 ทิวา นนฺทททายิตพฺพํ,อกุสฺสีเตน ภวิตพฺพํ อารทฺธวิริเยน, อสเสน อมายาวินา หุตฺวา
 กลฺยาณชฺฌาสเยน ภวิตพฺพํ, สายํ สพฺเพสฺส สุตฺเตสฺส วิหารโต อาคนฺตพฺพํ, ปจฺจสกา
 เล สพฺเพสฺส อญฺญจิตฺเตสฺสเยว, วิหารํ คนฺตพฺพํ, สเจ ภนฺเต อญฺโย อิมสฺมึ จาเน เอวํ วิ
 หรณฺโต ปพฺพชิตกิจฺจํ มตฺถกํ ปาเปตฺถ สกฺขิสฺสตี, สเจ มตฺสรีริ อานตฺวา ฉทฺทเทน
 ติ, กมฺพลกฺกุฏาคารํ อาโรเปตฺวา คนฺธมาลาทีหิ สกฺกการํ กตฺวา สรีริกิจฺจํ กริสฺสสามิ;
 โน เจ สกฺขิสฺสตี, จิตฺกํ อาโรเปตฺวา อคฺคิ ชาเลตฺวา สงฺกฺนา อากทฺธติตฺวา พหิ ฐ
 เปตฺวา ผรสุนา โกฏฺฐเฏตฺวา ขณฺฑาขณฺฑิกํ ฉินฺทิตฺวา อคฺคิมฺหิ ปกฺขิปีตฺวา ตฺยหํ
 ทสฺเสตฺวา ณาเปสฺสามิตี.

กาลิ อ.นางกาลิ กล่าวแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ มจฺจมนฺตปิฏฺจติลคฺคพาทีนํ อ.วัตร
 ท. มีปลาและเนื้อและแป้งและงาและน้ำอ้อยยบเป็นต้น อญฺเณน อันพระผู้เป็นเจ้า วสนฺเตน
 นาม ชื่อว่าผู้อยู่อยู่ สุสานเณ ในป่าช้า วชฺเชตพฺพานิ พึงเว้น อญฺเณน อันพระผู้เป็นเจ้า วสนฺเตน
 นาม ชื่อว่าผู้อยู่อยู่อยู่ สุสานเณ ในป่าช้า นนฺทททายิตพฺพํ ไม่พึงประพฤดิลับ ทิวา ในกลางวัน,
 อกุสฺสีเตน เป็นผู้ไม่เกียจกร้านแล้ว อารทฺธวิริเยน เป็นผู้มีความเพียรอันปรารภแล้ว ภวิตพฺพํ พึง
 เป็น, อสเสน เป็นผู้ไม่โอ้อวด อมายาวินา เป็นผู้ไม่มีมายา หุตฺวา เป็น กลฺยาณชฺฌาสเยน เป็น
 ผู้มีอัธยาศัยอันงาม ภวิตพฺพํ พึงเป็น, ชนฺตฺส กรันเมื่อชน ท. สพฺเพสฺส ทั้งปวง สุตฺเตสฺส กลับ

แล้ว สาย ในเวลาเย็น อาคนุตพุท ฟังมา วิหารโต จากวิหาร, ชนสุ ครั้นเมื่อชน ท. สพุเพสุ
 ทั้งปวง อนุญจิตสุ ไม่ลุกขึ้นแล้ว เอว นั้นเทียว ปจจุสกาเล ในกาลอันขจัดเฉพาะซึ่งความมืด
 มัว, คนุตพุท ฟังไป วิหาร สูวิหาร, ภาเนเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ สเจ ถ้าว่า อยุโย อ.พระผู้เป็น
 เจ้า วิหรนโต อยู่อยู่ อิมสมิ ฐาน ในที่นี้ เอว อย่างนี้ไสร้ สกขิสฺสติ จักอาจ ปาเปตุ เพื่ออัน--
 ปพพชิตกิจจ ยังกิจแห่งบรรพชิต --ให้ถึง มตถก ซึ่งที่สุด, สเจ ถ้าว่า ชนา อ.ชน ท. อาเนตุ
 วน นามาแล้ว มตสรีร ซึ่งสรีระของคนตายแล้ว จตุเทนุติ จะทิ้งไสร้, อหิ อ.ดิฉัน อาโรเปตุ
 วน ยกขึ้นแล้ว กมฺพลกุฎาคาร สูเรือนยอดอันบุคคลปกปิดแล้วด้วยผ้าขนสัตว์ กตุวา กระทำ
 แล้ว สกการ ซึ่งสักการะ คนุชมาลาทีหิ ด้วยวัตถุ ท.มีของหอมและระเบียบเป็นต้น กริสฺสามิ
 จักกระทำ สรีรกิจจ ซึ่งกิจด้วยสรีระ; เจ หากว่า อ.พระผู้เป็นเจ้า โน สกขิสฺสติ จักไม่อาจไสร้
 , อหิ อ.ดิฉัน อาโรเปตุ ยกขึ้นแล้ว จิตก สูเชิงตะกอน อคฺคิ ยังไฟ ชาเลตุวา ให้โพลงแล้ว
 อากทฺธิตุวา ครามาแล้ว สงฺกฺนา ด้วยขอ รเปตุวา ตั้งไว้แล้ว พหิ ในภายนอก โภญฺญตุวา ทูบ
 แล้ว พรสุนา ด้วยขวาน จินฺหิตฺวา ตัดแล้ว กตุวา กระทำ ขณฺหาขณฺทิก ให้เป็นของมีท่อน
 และท่อนอันเจริญ ปกฺขิปิตฺวา ใส่เข้าแล้ว อคฺคิมฺหิ ในไฟ ทสฺเสตุวา แสดงแล้ว ตฺยหฺม แก่ท่าน
 สรีร ยังสรีระ ณาเปสฺสามิ จักให้ไหม้ อิติ ดังนี้ ฯ

อด นํ เถโร “สาธุ ภทฺเต, เอกํ ปน รูปารมฺมณํ ทิสฺวา มยฺหํ กเถหิตี อาห.

อด ครั้งนั้น เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว กาลิ กะนางกาลินั้น ว่า ภทฺเต คุณก่อน
 นางผู้เจริญ สาธุ อ.ศีละ, ปน ก็ ตฺวํ อ.ท่าน ทิสฺวา เห็นแล้ว รูปารมฺมณํ ซึ่งอารมณ์คือรูป
 เอก อย่างหนึ่ง กเถหิ จงบอก มยฺหํ แก่เรา อิติ ดังนี้ ฯ

สา “สาธุติ ปจฺจุสฺสติ.

สา กาลิ อ.นางกาลินั้น ปจฺจุสฺสติ ได้ฟังตอบแล้ว ว่า สาธุ อ.ศีละ อิติ ดังนี้ ฯ

เถโร ยถาธุมาสเยน สุสานे สมณธมฺมํ กโรติ.

เถโร อ.พระเถระ กโรติ ย่อมกระทำ สมณธมฺมํ ซึ่งสมณธรรม สุสานे ในป่าช้า
 ยถาธุมาสเยน ตามอัธยาศัย อย่างไร ฯ

จุลลกาลตฺเถโร ปน อญฺญาย สมญฺญาย ฆราวาสํ จินฺเตติ, ปุคฺคตทาร์ อนุสฺสฺรติ,

“อํ เม ภาติโก อติภาริยํ กมฺมํ กโรตฺติ จินฺเตติ.

ปน ส่วนว่า จุลลกาลตฺเถโร อ.พระเถระชื่อว่าจุลลกาล อญฺญาย ลุกขึ้นแล้ว สมญฺญาย ลุก
 ขึ้นพร้อมแล้ว จินฺเตติ ย่อมคิด ฆราวาสํ ซึ่งการอยู่ครองซึ่งเรือน, อนุสฺสฺรติ ย่อมตามระลึกถึง

ปุตตทาร์ ซึ่งบุตรและทาระ, จินุเตสิ คิดแล้ว ว่า ภาติโก อ.พีชาย เม ของเรา อยู่ นี้ กโรติ
ย่อมกระทำ กมฺม ซึ่งกรรม อติภาริย อันหนักยิ่ง อิติ ดังนี้ ฯ

อเถกา กุฐิตา ตมฺหุตฺตํ สมฺภูจฺติเตน พฺยาธินา สายณฺหสมเย อมิลาทา อกิลนฺดา
กาลมกาสิ.

อด ครั้งนั้น กุฐิตา อ.กุฐิตา คนหนึ่ง อมิลาทา ไม่เหี่ยวแห้งแล้ว อกิลนฺดา ไม่บอบ
ซ้ำแล้ว อกาสิ ได้กระทำแล้ว กาลํ ซึ่งกาละ สายณฺหสมเย ในสมัยเป็นที่ลื่นไปแห่งวัน พฺยาธินา
ด้วยความเจ็บ สมฺภูจฺติเตน อันตั้งขึ้นพร้อมแล้ว ตมฺหุตฺตํ ในครุหนึ่งนั้น ฯ

ตเมนํ ชาติโย ทารุเตลาทีหิ สทฺธิํ สายํ สุสานํ เนตฺวา สุสานโคปิกาย “อิมํ ฌาเปหิ
ติ ภตฺติ ทตฺวา นิยุยาเทตฺวา ปกุกมฺมิตฺตํ.

ชาติโย อ.ชาติ ท. เนตฺวา นำไปแล้ว ตํ เอตํ กุฐิตฺรํ ซึ่งกุฐิตานั่นนั้น สุสานํ สู่ป่าช้า
สายํ ในเวลาเย็น สทฺธิํ กับ ทารุเตลาทีหิ ด้วยวัตถุ ท. มีพื้นและน้ำมันเป็นต้น ทตฺวา ให้แล้ว
ภตฺติ ซึ่งค่าจ้าง สุสานโคปิกาย แก่หญิงผู้เฝ้าซึ่งป่าช้า วจเนน ด้วยคำ ว่า ตวํ อ.เธอ อิมํ กุฐิตฺรํ
ยังกุฐิตานี้ ฌาเปหิ จงให้ไหม้ อิติ ดังนี้ นิยุยาเทตฺวา มอบให้แล้ว ปกุกมฺมิตฺตํ หลีกไปแล้ว ฯ

สา ตสฺสา ปารุปนวตฺถํ อปเนตฺวา ตํ มุหุตฺตมตํ ปณฺธิตปฺปณฺธิตํ สุวณฺณวณฺณํ สรีรํ

ทิสฺวา “อิมํ อยุยสุส ทสฺเสตฺถํ ปฏฺฐิรูปํ อารมฺมณฺนํ จินฺเตตฺวา คนฺตฺวา เถรํ วนํ

ทิตฺวา “เอวรูปํ นาม ภนฺเต อารมฺมณฺ อตฺถิ, โอลฺลเกยฺยาถาติ อาห.

สา สุสานโคปิกา อ.หญิงผู้เฝ้าซึ่งป่าช้านั้น อปเนตฺวา นำไปปราศแล้ว ปารุปนวตฺถํ ซึ่ง
ผ้าเป็นเครื่องห่ม ตสฺสา กุฐิตฺตฺยา ของกุฐิตานั่น ทิสฺวา เห็นแล้ว สรีรํ ซึ่งสรีระ สุวณฺณวณฺณํ
มีสีเพียงดั่งสีแห่งทอง ปณฺธิตปฺปณฺธิตํ อันประณีตและประณีต มุหุตฺตมตํ อันตายแล้ว ในครุหนึ่ง
นั้น จินฺเตตฺวา คิดแล้วว่า อิมํ อารมฺมณฺ อ.อารมฺมณฺนี้ ปฏฺฐิรูปํ เป็นอารมฺมณฺอันสมควร ทสฺเสตฺถํ
เพื่ออันแสดง อยุยสุส แก่พระผู้เป็นเจ้า โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ คนฺตฺวา ไปแล้ว วนํทิตฺวา
ไหว้แล้ว เถรํ ซึ่งพระเถระ อาห กล่าวแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อารมฺมณฺ อ.อารมฺมณฺ
เอวรูปํ นาม ชื่อมีอย่างนี้เป็นรูป อตฺถิ มีอยู่, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. โอลฺลเกยฺยาถ ควรแลดู อิติ
ดังนี้ ฯ

เถโร “สาธฺตฺติ คนฺตฺวา ปารุปนวตฺถํ นิหราเปตฺวา ปาทตลโถ ยาว เกสคฺคา โอลฺล

เกตฺวา “อติปณฺธิตเมตํ รูปํ สุวณฺณวณฺณํ อคฺคิมฺหิ นํ ปกฺขิปปิตฺวา มหาชาลาหิ คหิต

กาลม มยฺหํ อาโรเจยฺยาสีติ วตฺวา สกฺกฺชานเมว คนฺตฺวา นิสฺสีทิ.

เถโร อ.พระเถระ สมปฏิจิตฺตวา รับพร้อมแล้ว ว่า สาธุ อ.ศีละ อิติ ดังนี้ คนฺตฺวา ไปแล้ว กาลิ ช่างนางกาลิ นิหราเปตฺวา ให้นำออกแล้ว ปารุปนฺวตฺถํ ซึ่งผ้าเป็นเครื่องห่ม โอโลเกตฺวา แลดูแล้ว ปาทตฺลโธ แต่พื้นแห่งเท้า ยาว เพียงใด เกสฺกฺคา แต่ปลายแห่งผม วตฺวา กล่าวแล้วว่า เอตํ รูปํ อ.รูปนั้น อติปณีตํ เป็นรูปประณีตเกิน สุวณฺณวณฺณํ เป็นรูปมีสีเพียงดังสีแห่งทอง โหติ ห ย่อมเป็น, ตฺวํ อ.ท่าน ปกฺขิปปิตฺวา ใส่เข้าแล้ว นํ รูปํ ซึ่งรูปนั้น อคฺคิมฺหิ ในไฟ อาโรเจยฺยาสิ พึงบอก มยฺหํ แก่เรา คหิตฺกาคเ ในกาล-- แห่งรูปนั้น มหาชาลาหิ อันเปลวไฟใหญ่ ท. --จับแล้ว อิติ ดังนี้ คนฺตฺวา ไปแล้ว สกฺกฺจฺจํ คู่ที่อันเป็นของตน เอว นั้นเทียว นิสฺสํ นั้งแล้ว ฯ

สา ตถา กตฺวา เถรสฺส อาโรเจสิ.

สา กาลิ อ.นางกาลินั้น กตฺวา กระทำแล้ว ตถา อย่างนั้น อาโรเจสิ บอกแล้ว เถรสฺส แก่พระเถระ ฯ

เถโร คนฺตฺวา โอโลเกสิ.

เถโร อ.พระเถระ คนฺตฺวา ไปแล้ว โอโลเกสิ แลดูแล้ว ฯ

ชาลา ย ปหฺนฺยปหฺนฺญจฺจํ กวรฺคาวิ วีย สรีรรณฺณํ อโหสิ.

สรีรรณฺณํ อ.สีแห่งสรีระ กวรฺคาวิ วีย เป็นราวกะว่าแม่โคต่าง อโหสิ ได้เป็นแล้ว ในที่แห่งสรีระ-- ชาลา ย อันเปลวไฟ ปหฺนฺยปหฺนฺญจฺจํ --กระทบแล้วและกระทบแล้ว ฯ

ปาทา นมิตฺวา โอลฺมพฺปิสฺส, หตฺถา ปฏิกฺขชฺชิสฺส, ลลาภฺมํ นิจฺจมฺมํ อโหสิ.

ปาทา อ.เท้า ท. นมิตฺวา งอแล้ว โอลฺมพฺปิสฺส ห้อยลงแล้ว, หตฺถา อ.มือ ท. ปฏิกฺขชฺชิสฺส งอกลับแล้ว, ลลาภฺมํ อ.หน้าผาก นิจฺจมฺมํ เป็นอวัยวะไม่มีหนัง อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

เถโร “อิทํ สรีรํ อิทาเนว โอโลเกณฺตฺวานํ อปรียนฺตฺติกรํ หุตฺวา อิทาเนว ขยฺยปฺปตฺตํ

วยปฺปตฺตนฺติ รตฺติจฺจฺจํ คนฺตฺวา นิสฺสํ ติตฺวา ขยฺยํ สมฺปสฺสฺมาโน

“อนิจฺจา วต สงฺขารํ อุปฺปาทวยธฺมฺมิโน,

อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺชนฺติ เตสํ วุปฺสโม สุโขติ

คาคํ วตฺวา วิปฺสฺสนํ วทฺเตตฺวา สห ปฏิสมฺภิตาหิ อรหฺตฺตํ ปาปฺณิ.

เถโร อ.พระเถระ มนฺตฺกิริตฺวา กระทำไว้ในใจแล้วว่า อิทํ สรีรํ อ.สรีระ นี้ อปรียนฺตฺติกรํ เป็นอวัยวะกระทำซึ่งกิเลสให้เป็นสภาพไม่มีที่สุครอบ หุตฺวา เป็น ขนํ แก่ชน ท. โอโลเกณฺตฺวานํ ผู้แลดูอยู่ อิทานิ เอว ในกาลนี้ นั้นเทียว ขยฺยปฺปตฺตํ เป็นอวัยวะถึงแล้วซึ่งความสิ้นไป

วยปฺปุตฺตํ เป็นอวัยวะถึงแล้วซึ่งความเสื่อมไป โหติ ย่อมเป็น อิทานิ เอว ในกาลนี้ เอว นั้น เทียว อิติ ดังนี้ คนฺตุวา ไปแล้ว รตฺติญฺจํ ที่ที่เป็นที่พักในเวลากลางคืน นิสิตฺติวา สมฺปสฺส มาโน นั่งพิจารณาอยู่แล้ว ขยวํ ซึ่งความสิ้นไปและความเสื่อมไป วตฺวา กล่าวแล้ว คาลํ ซึ่งกาลว่า

สงฺขารํ อ.สังขาร ท. อนิจฺจา วต ไม่เที่ยงหนอ อูปฺปาทวยธมฺมิโน มีความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปเป็นธรรม อูปฺปชฺชิตฺวา เกิดขึ้นแล้ว นิรุชฺฌนฺติ ย่อมดับไป, วุปสฺโม อ.ความเข้าไปสงบวิเศษ เตสํ สงฺขารานํ แห่งสังขาร ท. เหล่านั้น สุโข เป็นเหตุนำมาซึ่งความสุข โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

วิปสฺสณํ ยังวิปัสสนา วฑฺฒเตตฺวา ให้เจริญแล้ว ปาปฺณิ บรรลุแล้ว อรหตฺตํ ซึ่งพระอรหัต สห กับ ปฏิสมฺภิตาหิ ด้วยปฏิสัมภิตา ท. ฯ

ตสฺมี อรหตฺตํ ปตฺเต, สตุถา ภิกฺขุสงฺฆมปริวฺโต จาริกญฺจจฺรมาโน เสตพฺพนครํ คนฺตุวา สีสฺปาวนํ ปาวีสี.

ตสฺมี เถเร ครั้นเมื่อพระเถระนั้น ปตฺเต บรรลุแล้ว อรหตฺตํ ซึ่งพระอรหัต, สตุถา อ. พระศาสดา ภิกฺขุสงฺฆมปริวฺโต ผู้อันหมู่แห่งภิกษุแวดล้อมแล้ว จาริกญฺจจฺรมาโน เสด็จเที่ยวไปอยู่ ผู้ที่จาริก คนฺตุวา เสด็จไปแล้ว เสตพฺพนครํ ผู้เมืองชื่อว่าเสตัพพะ ปาวีสี ได้เสด็จเข้าไปแล้ว สีสฺปาวนํ ผู้ป่าแห่งไม้สีเสียด ฯ

จุลฺลกาลสฺส ภริยาโย “สตุถา กิร อนุปฺปตฺโตติ สุตฺวา “อมฺหากํ สามิกํ คณฺหิสฺสามาติ เปเสตฺวา สตุถารํ นิมนฺตาเปสฺสุ.

ภริยาโย อ.ภรรยา ท. จุลฺลกาลสฺส ของพระจุลกาล สุตฺวา ฟังแล้วว่า กิร ได้ยินว่า สตุถา อ.พระศาสดา อนุปฺปตฺโต เสด็จถึงโดยลำดับแล้ว อิติ ดังนี้ คิดกันแล้วว่า มยํ อ.เรา ท. คณฺหิสฺสตาม จักจับ สามิกํ ซึ่งสามิ อมฺหากํ ของเรา ท. อิติ ดังนี้ เปเสตฺวา ส่งไปแล้ว บุริสฺส ซึ่งบุรุษ นิมนฺตาเปสฺสุ ยังบุรุษ ให้ทูลนิมนต์แล้ว สตุถารํ ซึ่งพระศาสดา ฯ

พฺพุชานํ ปน อปริจิตฺตญฺจเน อาสนปฺลยฺตุตฺติ อาจิขฺนฺเตน เอเกน ภิกฺขุณา ปรมตฺรํ คนฺตุํ วฏฺฏติ.

ปน ก็ อ.อัน-- เอเกน ภิกฺขุณา อันภิกษุ รูปหนึ่ง อาจิขฺนฺเตน ผู้บอกอยู่ อาสนปฺลยฺตุตฺติ ซึ่งการปลาด ซึ่งอาสนะ คนฺตุ --ไป ปรมตฺรํ ก่อนกว่า ในที่-- พฺพุชานํ แห่งพระพุทธรูปเจ้า ท. อปริจิตฺตญฺจเน --ไม่ทรงคั่นเคยแล้ว วฏฺฏติ ย่อมควร ฯ

พทุธานํ ทิ มหุณฺมิฏฺฐาเน อาสนํ ปญฺยาเปตฺวา ตสฺส ทกฺขิณโต สาริปุตฺตตฺเถรสฺส
วามโต มหาโมคฺคัลลานตฺเถรสฺส ตโต ปฏฺฐายอุโภสุ ปสฺเสสุ ภิกฺขุสงฺฆมฺภสฺส อาสนํ
ปญฺยาเปตพฺพํ โหติ; ตสฺมา มหากาลตฺเถโร จีวรปารุปนญฺ्ञาเน จตฺวา “ตฺวํ ปุโรโต
คนฺตฺวา อาสนปญฺญตฺติ อากิขาหิตี จุลลกาลํ เปสฺเสสิ.

หิ จริยังอยู่ อาสนํ อ.อาสนะ เป็นอาสนะ--อันบุคคล ปญฺยาเปตฺวา ปล่อยแล้ว มหุณฺมิฏฺฐา
เน ซึ่งอาสนะในที่อันมีในท่ามกลาง พทุธานํ แก่พระพุทธรเจ้า ท. ปญฺยาเปตพฺพํ ฟังปล่อย
สาริปุตฺตตฺเถรสฺส แก่พระเถระชื่อว่าสาริบุตร ทกฺขิณโต ข้างขวา ตสฺส อาสนมฺภสฺส แห่งอาสนะ
นั้น มหาโมคฺคัลลานตฺเถรสฺส แก่พระเถระชื่อว่ามหาโมคคัลลานะ มหาโมคฺคัลลานตฺเถรสฺส
ข้างซ้าย ตสฺส อาสนมฺภสฺส แห่งอาสนะนั้น ภิกฺขุสงฺฆมฺภสฺส แก่หมู่แห่งภิกษุ ปสฺเสสุ ในข้าง ท. ทั้ง
สอง ปฏฺฐาย จำเดิม ตโต จานโต แต่ที่นั่น โหติ ย่อมเป็น; ตสฺมา เพราะเหตุนี้ มหากาลตฺเถ
โร อ.พระเถระชื่อว่ามหากาล จตฺวา ยืนแล้ว จีวรปารุปนญฺ्ञาเน ในที่เป็นที่ห่มซึ่งจีวร เปสฺเส
ส่งไปแล้ว จุลลกาลํ ซึ่งพระจุลกาล วจนเน ด้วยคำว่า ตฺวํ อ.ท่าน คนฺตฺวา ไปแล้ว ปุโรโต
ข้างหน้า อากิขาหิ จงบอก อาสนปญฺญตฺติ ซึ่งการปล่อย ซึ่งอาสนะ อิติ ดังนี้ ฯ

ตสฺส ทิฏฺฐกาลโต ปฏฺฐาย เกหฺหนา เตน สทฺธิ ปริหาสํ กโรนฺตฺวา นิจาสนานิ
สงฺฆมตฺเถรโกฏฺฐิํ อตฺถรณฺติ, อุจฺจาสนานิ

เกหฺหนา อ.ชนในเรือน ท. กโรนฺตฺวา กระทำอยู่ ปริหาสํ ซึ่งการห้าวระ สทฺธิ กับ เตน
จุลลกาลเน ด้วยพระจุลกาลนั้น อตฺถรณฺติ ย่อมลาด นิจาสนานิ ซึ่งอาสนะต่ำ ท. สงฺฆมตฺเถร
โกฏฺฐิํ ในที่สุดแห่งพระเถระในสงฆ์, อตฺถรณฺติ ย่อมลาด อุจฺจาสนานิ ซึ่งอาสนะสูง ท. สงฺฆน
วโกฏฺฐิํ ในที่สุดแห่งภิกษุผู้ใหม่ในสงฆ์ ปฏฺฐาย จำเดิม ทิฏฺฐกาลโต แต่กาล-- ตสฺส จุลล
กาลมฺภสฺส แห่งพระจุลกาลนั้น อันชน ท. เหล่านั้น --เห็นแล้ว ฯ

อิตโร “มา เอวํ กโรถ, อุจฺจาสนานิ อุปริ ปญฺยาเปถ, นิจาสนานิ เหมฺจฺจาทิ อาห.

อิตโร จุลลกาลโ อ.พระจุลกาล นอกนี้ อาห กล่าวแล้วว่า ตฺมฺเห อ.ท่าน ท. มา กโรถ
จงอย่ากระทำ เอวํ อย่างนี้, ตฺมฺเห อ.ท่าน ท. ปญฺยาเปถ จงปล่อย อุจฺจาสนานิ ซึ่งอาสนะสูง
ท. อุปริ ในเบื้องบน, ตฺมฺเห อ.ท่าน ท. ปญฺยาเปถ จงปล่อย นิจาสนานิ ซึ่งอาสนะต่ำ ท.
เหมฺจฺจ ในภายใต้ อิติ ดังนี้ ฯ

อิตฺถิโย ตสฺส วจนํ อสฺสณฺนติโย วีย “ตฺวํ กิํ กโรนฺโต วิจฺรลฺสิ ? กิํ ตว อาสนานิ

ปญฺยาเปตฺวํ น วญฺญติ ? ตฺวํ กํ อาปฺจุจิตฺวา ปพฺพชฺชิต ? เกน ปพฺพชาปิโตสิ ? กสฺ

มา อิธาคโตลีสติ วตุวา นิवासนปารูปน์ อจฺฉินฺหิตฺวา เสตกานิ วตุทานิ นิवासตุวา
ลีสเส มาลาจุมพฺภุกํ ฐเปตุวา “คจฺฉ ทฺวํ, สตฺถารํ อาเนหิ; มยฺ อาสนานิ ปญฺญาเปสฺสุ
สามาติ ปหิณฺสีสุ.

อิตฺถิโย อ.หลิง ท. อสฺสณฺนติโย วีย เป็นราวกะว่าไม่ฟังอยู่ วจนฺ ซึ่งคำ ตสฺส จุลล
กาลสฺส ของพระเถระนั้น หุตฺวา เป็น วตุวา กล่าวแล้ว ว่า ทฺวํ อ.ท่าน กโรนฺโต วิจฺรลฺลิตฺติ ย่อม
เที่ยวไปกระทำอยู่ ก็ ซึ่งอะไร ? อ.อัน-- ทว อันท่าน ปญฺญาเปตฺตุ --ปลาด อาสนานิ ซึ่ง
อาสนะ ท. น วฏฺฐติ จะไม่ควร ก็ หรือ ? ทฺวํ อ.ท่าน อาปฺปจฺฉิตฺวา อำลาแล้ว ก็ ซึ่งใคร
ปพฺพชิตฺโต เป็นผู้บวชแล้ว อลฺลิตฺติ ย่อมเป็น ? ทฺวํ อ.ท่าน เป็นผู้-- เกน อันใคร ปพฺพชยาปิโต --ให้
บวชแล้ว อลฺลิตฺติ ย่อมเป็น ? ทฺวํ อ.ท่าน อากโต เป็นผู้มาแล้ว อิธ จาเน ในที่นี้ อลฺลิตฺติ ย่อมเป็น
กสฺมา เพราะเหตุอะไร อิตฺติ ดังนี้ อจฺฉินฺหิตฺวา แย้งชิงแล้ว นิवासนปารูปน์ ซึ่งผ้าเป็นเครื่องนุ่ง
และผ้าเป็นเครื่องห่ม จุลลกาลํ ยังพระจุลกาล นิवासตุวา ให้นุ่งแล้ว วตุทานิ ซึ่งผ้า ท. เสตกา
นิ อันขาว ฐเปตุวา วางแล้ว มาลาจุมพฺภุกํ ซึ่งเทริดอันเป็นวิหารแห่งระเบียบ ลีสเส บนศีรษะ
ปหิณฺสีสุ ส่งไปแล้ว วจนเน ด้วยคำว่า อ.ท่าน คจฺฉ จงไป, ทฺวํ อ.ท่าน อาเนหิ จงนำมา สตฺ
ถารํ ซึ่งพระศาสดา; มยฺ อ.เรา ท. ปญฺญาเปสฺสุตาม จักปลาด อาสนานิ ซึ่งอาสนะ ท. อิตฺติ ดังนี้
ฯ

โส นจิรํ ภิกฺขุภาเว ฐตุวา อวสฺสลิโกว อฺปฺปพฺพชิตฺวา ลขฺขิตฺตํ น ชานาติ; ตสฺมา
เตน อากปฺเปน นิราสฺสโกว คนฺตฺวา สตฺถารํ วณฺหิตฺวา พุทฺธปฺปมฺขํ ภิกฺขุสงฺฆํ อา
ทาย อากโต.

โส จุลลกาโล อ.จุลกาลนั้น ฐตุวา ดำรงอยู่แล้ว ภิกฺขุภาเว ในความเป็นแห่งภิกษุ นจิรํ
สิ้นกาลไม่นาน อวสฺสลิโกว ผู้ไม่มีกาลฝนเที่ยว อฺปฺปพฺพชิตฺวา ลีกลแล้ว น ชานาติย่อมไม่รู้ ลข
ขิตฺตํ เพื่ออันละอาย; ตสฺมา เพราะเหตุนั้น โส จุลลกาโล อ.จุลกาลนั้น นิราสฺสโกว ผู้ไม่มีความ
รังเกียจ-- เตน อากปฺเปน ด้วยมรรยาทนั้น --เที่ยว คนฺตฺวา ไปแล้ว วณฺหิตฺวา ถวายบังคมแล้ว
สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา อาทาย พาเอา ภิกฺขุสงฺฆํ ซึ่งหมู่แห่งภิกษุ พุทฺธปฺปมฺขํ มีพระพุทฺธเจ้า
เป็นประมุข อากโต มาแล้ว ฯ

ภิกฺขุสงฺฆมฺสฺส ปน ภตฺตกิจฺจาวसानน มหากาลสฺส ภริยาโย “อิมาทิ อตฺตโน สามิกโก
คหิโต, มยฺปิ อมฺหากํ สามิกํ คณฺหิตฺตฺสามาติ จินฺเตตฺวา ปฺนทิวสตุถาย สตฺถารํ
นิมนฺตยฺสีสุ.

ปน ก็ ภตฺตกิจฺจาวสาน ในกาลเป็นที่สุดลงแห่งกิจด้วยภัตถ ภิภฺขุสงฺฆมฺมุตฺต ของหมู่แห่ง ภิภฺขุ ภริยาโย อ.ภรรยา ท. มหากาลมฺมุตฺต ของพระเถระชื่อว่ามหากาล จินฺตเตตฺตวา คิดแล้ว ว่า สา มิโก อ.สามี อตฺตโน ของตน อิมานิ อิตฺติยาหิ อันหึง ท. เหล่านี้ คหิโต จับแล้ว มยฺปิ แม่ อ.เรา ท. คณฺหิสฺสาม จักจับ สามิกิ ซึ่งสามี อมฺหากํ ของเรา ท. อิติ ดังนี้ นิมนตฺยีสฺส ทูล นิมนต์แล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา ปุณฺทิวสฺสตาย เพื่อประโยชน์ในวันรุ่งขึ้น เพื่อประโยชน์แก่ การเสด็จมา ฯ

ตทา ปน อาสนปฺลยาปนตฺถํ อญฺโณ ภิภฺขุ อคฺมาสิ.

ปน ก็ ตทา ในกาลนั้น อ.ภิภฺขุ อญฺโณ รูปอื่น อคฺมาสิ ได้ไปแล้ว อาสนปฺลยาปนตฺถํ เพื่ออันปลาด ซึ่งอาสนะ ฯ

ตา ตสฺมี ขณฺเฏ โอกาสํ อลภิตฺวา พุทฺธปฺปมฺขํ ภิภฺขุสงฺฆํ นิสิตฺทาเปตฺวา ภิภฺขํ อทฺธ.

ตา อิตฺติโย อ.หึง ท. เหล่านั้น อลภิตฺวา ไม่ได้แล้ว โอกาสํ ซึ่งโอกาส ตสฺมี ขณฺเฏ ในขณะนั้น ภิภฺขุสงฺฆํ ยังหมู่แห่งภิภฺขุ พุทฺธปฺปมฺขํ มีพระพุทฺธเจ้าเป็นประมุข นิสิตฺทาเปตฺวา ให้นั่งแล้ว อทฺธ ได้ถวายแล้ว ภิภฺขํ ซึ่งภิกษา ฯ

จุลฺลกาลมฺมุตฺต ปน เทว ภริยาโย, มชฺฌิมกาลมฺมุตฺต จตฺตโส, มหากาลมฺมุตฺต อญฺฐ.

ปน ก็ ภริยาโย อ.ภรรยา ท. เทว ๒ จุลฺลกาลมฺมุตฺต ของจุลกาล อตฺติ มีอยู่, ภริยาโย อ. ภรรยา ท. จตฺตโส ๔ มชฺฌิมกาลมฺมุตฺต ของมัชฌิมกาล อตฺติ มีอยู่, ภริยาโย อ.ภรรยา ท. ๘ มหากาลมฺมุตฺต ของพระเถระชื่อว่ามหากาล อตฺติ มีอยู่ ฯ

ภิภฺขุปี ภตฺตกิจฺจํ กาตุกามา นิสิตฺติตฺวา ภตฺตกิจฺจมกฺกํ, พหิ คณฺตุกามา อญฺจาย อคฺมฺส.

ภิภฺขุปี แม่ อ.ภิภฺขุ ท. กาตุกามา ผู้ใคร่เพื่ออันกระทำ ภตฺตกิจฺจํ ซึ่งกิจด้วยภัตถ นิสิตฺติตฺวา นั่งแล้ว ภตฺตกิจฺจมกฺกํ ได้กระทำแล้วซึ่งกิจด้วยภัตถ, ภิภฺขุ อ.ภิภฺขุ ท. คณฺตุกามา ผู้ใคร่เพื่ออันไป พหิ ในภายนอก อญฺจาย ลุกขึ้นแล้ว อคฺมฺส ได้ไปแล้ว ฯ

สตฺถา ปน นิสิตฺติตฺวา ภตฺตกิจฺจํ กริ.

ปน ส่วนว่า สตฺถา อ.พระศาสดา นิสิตฺติตฺวา ประทับนั่งแล้ว กริ ทรงกระทำแล้ว ภตฺตกิจฺจํ ซึ่งกิจด้วยภัตถ ฯ

ตสฺส ภตฺตกิจฺจปรีโยสาน ตา อิตฺติโย “ภนฺเต มหากาลโณ อมฺหากํ อนุโมทณํ กตฺวา คมฺมิตฺติ, ตุมฺहे ปุโรโต คจฺฉนฺตํ วทิสฺส.

ภคตกิจจะปริโยสาน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งกิจด้วยภักตร ตสฺส สตฺถุ ของพระศาสดา นั้น ตา อิตฺติโย อ.หญิง ท. เหล่านั้น วทิสฺส กราบทูลแล้วว่า ภาณุเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ มหา กาลโ อ พระเถระชื่อว่ามหากาล กตฺวา กระทำแล้ว อนุโมทนํ ซึ่งอนุโมทนา อมฺหากํ แก่ หม่อมฉัน ท. คมิสฺสติ, จักไป, ตุมฺเห อ.พระองค์ ท. กจฺจล ของจงเสด็จไป ปุโรโต ข้างหน้า อิตฺติ ดังนี้ ฯ

สตฺถา “สาธุติ วตฺวา ปุโรโต อคฺมาสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้ว สาธุ อ.ดีละ อิตฺติ ดังนี้ อคฺมาสิ ได้เสด็จไปแล้ว ปุโรโต ข้างหน้า ฯ

คามทฺวารํ ปตฺวา ภิกฺขุสงฺฆโม อูชฺฌายิ “กิณฺหาเมตํ สตฺถารา กตํ, ญตฺวา นุ โข กตํ อุทาหุ อชานิตฺวา ?, หิยฺโย จุลลกาลสฺส ปุโรโต คตฺตฺตา ปพฺพชฺชนฺตฺราโย ชาโต, อชฺช อญฺญสฺส ปุโรโต คตฺตฺตา อนฺตฺราโย นาโหสิ, อิทานิ สตฺถา มหากาลํ นินฺตฺเตตฺวา อากโต, สีลฺวา โข ปน ภิกฺขุ อาจารสมฺปนฺโน; กริสฺสนฺติ นุ โข ตสฺส ปพฺพชฺชนฺตฺรายนฺติ.

ภิกฺขุสงฺฆโม อ.หมู่แห่งภิกษุ ปตฺวา ถึงแล้ว คามทฺวารํ ซึ่งประตูแห่งบ้าน อูชฺฌายิ ยก โทยแล้วว่า เอตํ กมฺมํ อ.กรรม นั้น สตฺถารา อันพระศาสดา กตํ ทรงกระทำแล้ว ก็ นาม ชื่อ อย่างไร, กมฺมํ อ.กรรม อันพระศาสดา ญตฺวา ทรงทราบแล้ว กตํ ทรงกระทำแล้ว ก็ นุ โข หรือหนอแล อุทาหุ หรือว่า กมฺมํ อ.กรรม สตฺถารา อันพระศาสดา อชานิตฺวา ไม่ทรงทราบ แล้ว กตํ ทรงกระทำแล้ว ?, ปพฺพชฺชนฺตฺราโย อ.อันตรายแห่งการบวช ชาโต เกิดแล้ว เพราะ ความที่-- จุลลกาลสฺส แห่งจุลกาล คตฺตฺตา --เป็นผู้ไปแล้ว ปุโรโต ข้างหน้า หิยฺโย ในวันวาน, อชฺช ในวันนี้ อนฺตฺราโย อ.อันตราย น โหสิ ไม่ได้มีแล้ว เพราะความที่--ภิกษุโน แห่งภิกษุ อญฺญสฺส รูปอื่น คตฺตฺตา --เป็นผู้ไปแล้ว ปุโรโต ข้างหน้า, อิทานิ ในกาลนี้ สตฺถา อ.พระ ศาสดา มหากาลํ ทรงยังพระเถระชื่อว่ามหากาล นินฺตฺเตตฺวา ให้กลับแล้ว อากโต เสด็จมาแล้ว, ปน ก็ ภิกฺขุ อ.ภิกษุ สีลฺวา โข เป็นผู้มั่งคั่งแล อาจารสมฺปนฺโน เป็นผู้ถึงพร้อมแล้วด้วยมรรยาท โหติ ย่อมเป็น; ตา อิตฺติโย อ.หญิง ท. เหล่านั้น กริสฺสนฺติ จักกระทำ ปพฺพชฺชนฺตฺรายํ ซึ่ง อันตรายแห่งการบวช ตสฺส เถรสฺส แก่พระเถระนั้น นุ โข หรือหนอแล อิตฺติ ดังนี้ ฯ

สตฺถา เตสํ วจนํ สุตฺวา นินฺตฺติตฺวา จิโต “กิ กเถถ ภิกฺขเว ปุจฺฉิ.

สตถา อ.พระศาสดา สุตวา ทรงสดับแล้ว วจนฺ ซึ่งคำ เตธฺ ภิกขุณฺ ของภิกษุ ท.
เหล่านั้น นินฺคตติตฺวา จิโต เสด็จกลับประทับยืนแล้ว ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้วว่า ภิกขเว ลูกก่อนภิกษุ
ท. ตุมฺเห อ.เธอ ท. กเถถ ย่อมกล่าวว ก็ วจนฺ ซึ่งคำ อะโร อิติ ดังนี้ ฯ

เต ตมตฺถํ อารโหสุ.”

เต ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น อารโหสุ กราบทูลแล้ว ตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความนั้น ฯ

กิ ปน ตุมฺเห ภิกขเว จุลลกาลํ วิย มหากาลํ สลฺลกุเขธาติ.

สตถา อ.พระศาสดา ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้วว่า ภิกขเว ลูกก่อนภิกษุ ท. ปน ก็ ตุมฺเห อ.เธอ
ท. สลฺลกุเขถ ย่อมกำหนด มหากาลํ ซึ่งมหากาล กตฺวา กระทำ จุลลกาลํ วิย ให้เป็นราวกะว่า
จุลลกาล ก็ หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม ภนฺเต, ตสฺส หิ เทว ปชาปติโย, อิมสฺส อญฺญ; อญฺญหิ ปริกฺขิปปิตฺวา คหิโต

กิ กริสฺสติ ภนฺเตติ.

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. อาหํสุ กราบทูลแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อาม พระเจ้าข้า
เວํ อ.อย่างนั้น, หิ เพราะว่า ปชาปติโย อ.ปชาบดี ท. เทว ๒ ตสฺส จุลลกาลสฺส ของจุลลกาล
นั้น โหนฺติ มีอยู่, ปชาปติโย อ.ปชาบดี ท. อญฺญ ๘ อิมสฺส มหากาลสฺส ของพระเถระชื่อว่า
มหากาลนี้ โหนฺติ มีอยู่; ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ มหากาลตฺเถโร อ.พระเถระชื่อว่ามหา
กาล ปชาปติยาหิ ผู้อันปชาบดี ท. อญฺญหิ ๘ ปริกฺขิปปิตฺวา แวดล้อมแล้ว คหิโต จับเอาแล้ว
กริสฺสติ จักกระทำให้ อย่างไร อิติ ดังนี้ ฯ

สตถา “มา ภิกขเว เเวํ อวจฺจุตฺถ, จุลลกาโล อญฺญาย สมนฺญาย สุภารมฺมณพฺหุโล

วิหฺรติ, ปปาตตณฺเณ จิตฺตพฺพลฺลรฺกฺขสฺสทิสฺส, มยฺหํ ปน ปฺตฺโต มหากาโล อสุภานุปฺสฺสตี

วิหฺรติ, มนฺเสสฺสพฺพทฺโต วิย อจฺโกล วาติ วตฺวา อีมา คาลาโย อภาสิ

สตถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกขเว ลูกก่อนภิกษุ ท. ตุมฺเห อ.เธอ ท. มา อว
จฺจุตฺถ, อย่าได้กล่าวแล้ว เเวํ อย่างนี้, จุลลกาโล อ.ภิกษุชื่อว่าจุลลกาล อญฺญาย ลูกขึ้นแล้ว สมนฺญ
าย ลูกขึ้นพร้อมแล้ว สุภารมฺมณพฺหุโล เป็นผู้มากด้วยอารมณ์ว่างาม หุตฺวา เป็น วิหฺรติ ย่อม
อยู่, โส จุลลกาโล อ.ภิกษุชื่อว่าจุลลกาลนั้น จิตฺตพฺพลฺลรฺกฺขสฺสทิสฺส เป็นผู้เช่นกับด้วยตนไม่มีกำลัง
อันโทษประทุษร้ายแล้วอันตั้งอยู่แล้ว ปปาตตณฺเณ ที่ริมแห่งเหว โหติ ย่อมเป็น, ปน ส่วนว่า
มหากาโล อ.ภิกษุชื่อว่ามหากาล ปฺตฺโต ผู้เป็นบุตร มยฺหํ ของเรา อสุภานุปฺสฺสตี เป็นผู้ตามเห็น
ซึ่งอารมณ์ว่าไม่งามโดยปกติ หุตฺวา เป็น วิหฺรติ ย่อมอยู่, โส จุลลกาโล อ.ภิกษุชื่อว่ามหากาล

นั่น อจโล ว เป็นผู้มีควมหวานไหว น หามิได้ เทียว โหติ ย่อมเป็น มนเสลปพฺพโต วีย ราว
กะ อ.ภูเขฯ อันประกอบแล้วด้วยศิลาอันเป็นแท่งทึบ อิติ ดังนี้ อกาสีได้ตรัสแล้ว อิมฯ กาทา
โย ซึ่งพระคาถา ท. เหล่านี้ว่า

“สุภานุปฺสฺสึ วิหรนฺตํ อินฺทฺริเยสุ อสฺสํ
โกชนมฺหิ อมตฺตณฺณํ กุสฺสํ หีนวิริยํ
ตํ เว ปสฺสตี มาโร, วาโต รุกฺขํ ทพฺพลํ.
อสุภานุปฺสฺสึ วิหรนฺตํ อินฺทฺริเยสุ สฺสํ
โกชนมฺหิ จ มตฺตณฺณํ สทฺธํ อารทฺธวิริยํ
ตํ เว นปฺปสฺสตี มาโร, วาโต เสถํ ปพฺพตฺตนิ

มาโร อ.มาร ปสฺสตี ย่อมรังควาน ตํ ปุคฺคํ ซึ่งบุคคลนั้นแล สุภานุปฺสฺสึ ผู้ตามเห็นซึ่ง
อารมณ์ว่างามโดยปกติ วิหรนฺตํ อยู่อยู่ อสฺสํผู้ไม่สำรวมแล้ว อินฺทฺริเยสุ ในอินทริย์ ท.
อมตฺตณฺณํ ผู้ไม่รู้ ซึ่งประมาณ โกชนมฺหิ ในโกชนะ กุสฺสํ ผู้เกียจคร้านแล้ว หีนวิริยํ ผู้มีความ
เพียรอันทราม วาโต อิว เพียงดัง อ.ลม รังควานอยู่ รุกฺขํ ซึ่งต้นไม้ ทพฺพลํ อันมีกำลังอัน
โทษประทุษร้ายแล้ว มาโร อ.มาร นปฺปสฺสตี ย่อมไม่รังควาน ตํ ปุคฺคํ เว ซึ่งบุคคลนั้นแล
อสุภานุปฺสฺสึ ผู้ตามเห็นซึ่งอารมณ์ว่าไม่งามโดยปกติ วิหรนฺตํ อยู่อยู่ ด้วย สฺสํผู้สำรวมดี
แล้ว อินฺทฺริเยสุ จ ในอินทริย์ ท ด้วย มตฺตณฺณํ ผู้รู้ซึ่งประมาณ โกชนมฺหิ จ ในโกชนะด้วย
สทฺธํ จ ผู้มีศรัทธาด้วย อารทฺธวิริยํ ผู้มีความเพียรอันปรารถแล้วด้วย, วาโต อิว เพียงดัง อ
ลม อปฺปสฺสตี ไม่รังควานอยู่ ปพฺพตฺตํ ซึ่งภูเขา เสถํ อันประกอบแล้วด้วยศิลา อิติ ดังนี้ ฯ

ดาปี โข ตสฺส ปุราณทฺติยิกา เถรํ ปริวเรตฺวา “ตฺวํ กํ อาปฺจุจิตฺวา ปพฺพชิตฺวา ?

อิทา นิ คิหิ ภวิสฺส น ภวิสฺสํติอาทินิ วตฺวา กาสายานิ นิหริตฺกามา อเหตุ

ปุราณทฺติยิกา อ. หญิงที่สองผู้มีในก่อน ท. ตสฺส เถรตฺส ของพระเถระนั้น ดาปี โข แม้
เหล่านั่นแล ปริวเรตฺวา แวดล้อมแล้ว เถรํ ซึ่งพระเถระ วตฺวา กล่าวแล้ว วจนานิ ซึ่งคำ ท
มีคำว่า ตฺวํ อ. ท่าน อาปฺจุจิตฺวา อำลาแล้ว กํ ซึ่งใคร ปพฺพชิตฺวา เป็นผู้บวชแล้ว อติ ย่อมเป็น
? อิทา นิ ในกาลนี้ ตฺวํ อ. ท่าน คิหิ เป็นคฤหัสถ์ ภวิสฺส จักเป็น ก็ หรือ อุทาหุ หรือว่า ตฺวํ
อ. ท่าน คิหิ เป็นคฤหัสถ์ น ภวิสฺส จักไม่เป็น ดังนี้เป็นต้น นิหริตฺกามา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันนำ
ออก กาสายานิ ซึ่งผ้ากาสายะ ท. อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

เถโร ตาส์ อาการํ สลุลกฺเขตฺวา นิสินฺนาสนา วุฏฺฐาย อิทฺธิยา อุปฺปติตฺวา ญฺญาตา
รณฺณณิกํ ภินฺทิตฺวา อาภาเสน คนฺตฺวา, สตุฏฺฐิ คาลา ปรีโยสาเปนฺเตยฺว, สตุฏฺ
สุณฺณวณฺณํ สรีริ อภิตฺถวนฺโต โอตฺตริตฺวา ตถาคตฺตสฺส ปาเท วนฺทิ.

เถโร อ.พระเถระ สลุลกฺเขตฺวา กำหนดแล้ว อาการํ ซึ่งอาการ ตาส์ อิตฺธิยา ของหญิง
ท. เหล่านั้น วุฏฺฐาย ลุกขึ้นแล้ว นิสินฺนาสนา จากอาสนะแห่งตนนั่งแล้ว อุปฺปติตฺวา เหาะขึ้น
แล้ว อิทฺธิยา ด้วยฤทธิ์ ภินฺทิตฺวา ทำลายแล้ว ญฺญาตารณฺณณิกํ ซึ่งข้อฟ้าแห่งเรือนยอด คนฺตฺวา
ไปแล้ว อาภาเสน โดยอาภาศ, สตุฏฺฐิ ครั้นเมื่อพระศาสดา คาลา ทรงยังคาลา ท. ปรีโยสาเปนฺ
เต ให้จบลงรอบอยู่ เอว นั้นเทียว, อภิตฺถวนฺโต ชมเชยอยู่ สรีริ ซึ่งพระสรีระ สุณฺณวณฺณํ มีสี
เพียงดั่งสีแห่งทอง สตุฏฺ ของพระศาสดา โอตฺตริตฺวา ข้ามลงแล้ว วนฺทิ ถวายบังคมแล้ว ปาเท
ซึ่งพระบาท ท. ตถาคตฺตสฺส ของพระตถาคตเจ้า ฯ

คาลาปรีโยสาเน สมฺปตฺตภิกฺขุ โสตาปตฺติผลาทีสุ ปติฏฺฐหิสูติ.

คาลาปรีโยสาเน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคาลา สมฺปตฺตภิกฺขุ อ.ภิกษุผู้ถึงพร้อม
แล้ว ท. ปติฏฺฐหิสู ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว โสตาปตฺติผลาทีสุ ในอริยผล ท. มีโสตาปตฺติผลเป็นต้น
อิติ ดังนี้แล ฯ

จุลฺลกาลมหากาล วตฺตุ

อ.เรื่องแห่งภิกษุชื่อว่าจุลกาลและภิกษุชื่อว่ามหากาล นิฏฺฐิตํ จบแล้ว ฯ

๗.เทวทตฺตวตฺตุ.[๗]

เทวทตฺตวตฺตุ อ.เรื่องแห่งพระเทวทัต มยา อันข้าพเจ้า วุจฺเจเต จะกล่าว ฯ

“อนิกฺกสาโวติ อิมํ ฆมฺมุเตสนํ สตุฏฺฐา เขตฺวเน วิหรนฺโต ราชคฺเห เทวทตฺตสฺส คนฺ
ธารกาสาวลาภํ อารพฺภ กเถสิ.

สตุฏฺฐา อ.พระศาสดา วิหรนฺโต เมื่อประทับอยู่ เขตฺวเน ในพระเชตวัน อารพฺภ ทรง
ปรารภ คนฺธารกาสาวลาภํ ซึ่งการได้ซึ่งผ้ากาสาเวอันบุคคลนำมาแล้วจากแวนแคว้นชื่อว่า
คันธาระ เทวทตฺตสฺส แห่งพระเทวทัต ราชคฺเห ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์ กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ
ฆมฺมุเตสนํ ซึ่งพระธรรมเทศนา นี้ ว่า อนิกฺกสาโว ดังนี้เป็นต้น ฯ

เอกสุมี หิ สมเย เทว อคฺคสาวกา ปญฺจสเต ปญฺจสเต อตฺตโน ปริวาร อาทาย

สตุฏฺถารํ อาปฺจูจิตฺวา เขตฺวโนโต ราชคฺห์ อคมฺสู.

หิ ดังจะกล่าวโดยพิสดาร เอกสุมี สมเย ในสมัยหนึ่ง อคฺคสาวกา อ.พระอัครสาวก ท. เทว สอง อาทาย พาเอาแล้ว ปริวาร ซึ่งบริวาร ท. อุตฺตโน ของตน ปญฺจสเท ปญฺจสเท มี ร้อยห้าเป็นประมาณ ๆ อาปุจฺฉิตฺวา ทูลลาแล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา อคมฺสฺส ได้ไปแล้ว รา ชลหํ สู่มืองชื่อว่าราชคฤห์ เขตวนโค จากพระเชตวัน ฯ

ราชคหฺวาสีโน เทวปี ตโยปี พหุปี เอกโต หุตฺวา อาคนฺตุกทานํ อทฺสฺ.

ชนา อ.ชน ท. ราชคหฺวาสีโน ผู้อยู่ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์โดยปกติ เทวปี สองบ้าง ตโยปี สามบ้าง พหุปี มากบ้าง หุตฺวา เป็น เอกโต โดยความเป็นอันเดียวกัน อทฺสฺ ได้ถวาย แล้ว อาคนฺตุกทานํ ซึ่งทานเพื่อภิกษุผู้จรมมา ฯ

อเถกทิวสํ อายสฺมา สารีปฺตุโต อนุโมทนํ กรโณโต “อุปาสกา เอโก สยํ ทานํ เทติ, ปรี น สมาทเปติ; โส นิพฺพตฺตนิพฺพตฺตญฺฐานเณ โภคสมฺปทํ ลภติ, โน ปริวารสมฺปทํ, เอโก ปรี สมาทเปติ, สยํ น เทติ; นิพฺพตฺตนิพฺพตฺตญฺฐานเณ ปริวารสมฺปทํ ลภติ, โน โภคสมฺปทํ, เอโก สยปี น เทติ, ปรีปี น สมาทเปติ; โส นิพฺพตฺตนิพฺพตฺตญฺฐานเณ กญฺจิกมคฺคตฺปี กุจฺฉิปุริ น ลภติ, อนาโธ โหติ นิปฺปจฺจโย, เอโก สยปี เทติ, ปรีปี สมาทเปติ; โส นิพฺพตฺตนิพฺพตฺตญฺฐานเณ อตฺตภาวสเสปี อตฺตภาวสสสเสปี โภคสมฺปทญฺเจว ปริวารสมฺปทญฺจ ลภตฺตีติ เอวํ ฐมฺมํ เทเสสิ.

อถ ครั้งนั้น เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง สารีปฺตุโต อ.พระสารีบุตร อายสฺมา ผู้มีอายุ กรโณโต เมื่อกระทำ อนุโมทนํ ซึ่งการอนุโมทนา เทเสสิ แสดงแล้ว ฐมฺมํ ซึ่งธรรม เอวํ อย่างนี้ ว่า อุ ปาสกา คู่ก่อนอุบาสกและอุบาสิกา ท. ปุคฺคโล อ.บุคคล เอโก คนหนึ่ง เทติ ย่อมถวาย ทานํ ซึ่งทาน สยํ เอง, น สมาทเปติ ย่อมไม่ชักชวน ปรี ซึ่งบุคคลอื่น; โส ปุคฺคโล อ.บุคคลนั้น ย่อมได้ โภคสมฺปทํ ซึ่งความถึงพร้อมด้วยโภคะ, โน ลภติ ย่อมไม่ได้ ปริวารสมฺปทํ ซึ่งความถึงพร้อมด้วยบริวาร นิพฺพตฺตนิพฺพตฺตญฺฐานเณ ในที่แห่งตนบังเกิดแล้วและบังเกิดแล้ว, ปุคฺคโล อ.บุคคล เอโก คนหนึ่ง สมาทเปติ ย่อมชักชวน ปรี ซึ่งบุคคลอื่น, น เทติ ย่อมไม่ถวาย สยํ เอง; โส ปุคฺคโล อ.บุคคลนั้น ลภติ ย่อมได้ ปริวารสมฺปทํ ซึ่งความถึงพร้อมด้วยบริวาร โน ลภติ ย่อมไม่ได้ โภคสมฺปทํ ซึ่งความถึงพร้อมด้วยโภคะ นิพฺพตฺตนิพฺพตฺตญฺฐานเณ ในที่แห่งตน บังเกิดแล้วและบังเกิดแล้ว, ปุคฺคโล อ.บุคคล เอโก คนหนึ่ง น เทติ ย่อมไม่ถวาย สยปี แม่เอง , น สมาทเปติ ย่อมไม่ชักชวน ปรี ซึ่งบุคคลแม่อื่น; โส ปุคฺคโล อ.บุคคลนั้น น ลภติ ย่อม

ไม่ได้ กุญฺฉิปุริ ซึ่งวัตถุอันยังต้องให้เต็ม กณฺฐิกมตฺตปิ แม้สักว่าข้าวปลายเกรียน, อนาโถ เป็น
ผู้ไม่มีที่พึง นิปฺปจฺจโย เป็นผู้ไม่มีปัจจัย โหติ ย่อมเป็น นิพฺพตฺตนิพฺพตฺตฐาน ในที่แห่งตน
บังเกิดแล้วและบังเกิดแล้ว, ปุคฺคโล อ.บุคคล เอโก คนหนึ่ง เทติ ย่อมถวาย สยปิ แม่เอง,
สมาทเปติ ย่อมชักชวน ปรีปิ ซึ่งบุคคลแม่อื่น; โส ปุคฺคโล อ.บุคคลนั้น ลกฺติ, ย่อมได้
โลกสมฺปทํ จ ซึ่งความถึงพร้อมด้วยโภคะด้วย เอว นั่นเทียว ปรีวารสมฺปทํ จ ซึ่งความถึง
พร้อมด้วยบริวารด้วย อตฺตภาวสฺเตปิ ในร้อยแห่งอัตภาพบ้าง อตฺตภาวสทฺสสฺเตปิ ในพันแห่ง
อัตภาพบ้าง อตฺตภาวสทฺสสฺเตปิ ในแสนแห่งอัตภาพบ้าง นิพฺพตฺตนิพฺพตฺตฐาน ในที่แห่ง
ตนบังเกิดแล้วและบังเกิดแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

ตเมโก ปณฺฑิตปุริโส สุตฺวา “อจฺฉริยา วต โภ ฆมฺมเทสนา, สุขการณํ มยา อิมาสํ
ทฺวินฺนํ สมฺปตฺตึนํ นิปฺปาตณกกมฺมํ กาคฺตุํ วกฺขฺยตฺติ จินฺนเตตฺวา “ภนฺเต มยฺหํ ภิกฺขุ
คณฺหาติ เถรํ นิมนฺเตสิ.

ปณฺฑิตปุริโส อ.บุรุษผู้ฉลาด เอโก คนหนึ่ง สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ วจฺนํ ซึ่งคำนั้น จินฺนเตตฺวา
คิดแล้ว ว่า โภ เนะท่านผู้เจริญ ฆมฺมเทสนา อ.พระธรรมเทศนา อจฺฉริยา วต นำอัสจรรย
หนอ, สุขการณํ อ.เหตุแห่งความสุข เถเรน อันพระเถระ กถิตํ กล่าวแล้ว,อ.อัน-- มยา อันเรา
กาคฺตุํ --กระทำ นิปฺปาตณกกมฺมํ ซึ่งกรรมเป็นเหตุยังสมบัติ ท. -- อิมาสํ ทฺวินฺนํ สองเหล่านี้ --
ให้สำเร็จ วกฺขฺยตฺติ ย่อมควร อิติ ดังนี้ นิมนฺเตสิ นิมนต์แล้ว เถรํ ซึ่งพระเถระ ว่า ภนฺเต ข้าแต่
ท่านผู้เจริญ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. คณฺหา ของรับ ภิกฺขุ ซึ่งภิกษา มยฺหํ ของกระผม เสว ในวัน
พรุ่ง อิติ ดังนี้ ฯ

“กิตฺตเกหิ ภิกฺขุหิ อตฺโถ อุปาสกาติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อุปาสกา ลูกก่อนอุบาสกา อตฺโถ อ.ความต้องการ
ภิกฺขุหิ ด้วยภิกษุ ท. กิตฺตเกหิ มีประมาณเท่าไร โหติ มีอยู่ เตะ แก่ท่าน อิติ ดังนี้ ฯ

“กิตฺตกา ปน โว ภนฺเต ปรีวาราคิ.

อุปาโสโก อ.อุบาสกา ปุจฺฉิ ถามแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ปน ก็ ปรีวาราคิ
บริวาร ท. โว ของท่าน ท. กิตฺตกา มีประมาณเท่าไร อิติ ดังนี้ ฯ

“สทฺสสมตฺตา อุปาสกาติ.

เถโร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว ว่า อุปาสกา ลูกก่อนอุบาสกา ปรีวาราคิ อ.บริวาร ท. โน
ของเรา สทฺสสมตฺตา มีพันเป็นประมาณ อิติ ดังนี้ ฯ

“สพฺเพหิ สทฺธิเยว ภิกฺขุ คณฺหถ ภนฺเตติ.

อุปาสโก อ.อุบาสก อาห กล่าวแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. คณฺหถ ขอจงรับ ภิกฺขุ ซึ่งภิกษา สทฺธิ กับ ภิกฺขุหิ ด้วยภิกษุ ท. สพฺเพหิ ทั้งปวง เอว นั้น เทียว อิติ ดังนี้ ฯ

เอโร อธิวาเสสิ.

เอโร อ.พระเถระ นิมนฺตนํ ยังคํานิมนต์ อธิวาเสสิ ให้อยู่ทับแล้ว ฯ

อุปาสโก นครวิธีย์ จรฺนโต “อมฺมตาทา มยา ภิกฺขุสทฺธสฺสํ นิมนฺตํ, ตุมฺเห กิตฺต กานํ ภิกฺขุณํ ภิกฺขุ ทาตุํ สกฺขิสฺสถ, ตุมฺเห กิตฺตกานนฺติ สมากฺเพติ.

อุปาสโก อ.อุบาสก จรฺนโต เทียวไปอยู่ นครวิธีย์ ในถนน ในเมือง สมากฺเพติ ย่อม ชักชวน ว่า อมฺมตาทา เน่แม่และพ่อ ท. ภิกฺขุสทฺธสฺสํ อ.พันแห่งภิกษุ มยา อันข้าพเจ้า นิมนฺตํ นิมนต์แล้ว, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. สกฺขิสฺสถ จักอาจ ทาตุํ เพื่ออันถวาย ภิกฺขุ ซึ่งภิกษา ภิกฺขุณํ แก่ภิกษุ ท. กิตฺตกานํ มีประมาณเท่าไร, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. สกฺขิสฺสถ จักอาจ ทาตุํ เพื่ออันถวาย ภิกฺขุ ซึ่งภิกษา ภิกฺขุณํ แก่ภิกษุ ท. กิตฺตกานํ มีประมาณเท่าไร อิติ ดังนี้ ฯ

มนฺุสฺสา อตฺตโน อตฺตโน ปโหนกนียาเมน “มยํ ทสฺสนํ ทสฺสาม, มยํ วิสฺตียา, มยํ สตฺสฺสาติ อาหํสุ,

มนฺุสฺสา อ.มนุษย์ ท. อาหํสุ กล่าวแล้ว ว่า มยํ อ.ข้าพเจ้า ท. ทสฺสาม จักถวาย ภิกฺขุณํ แก่ภิกษุ ท. ทสฺสนํ สิบ, มยํ อ.ข้าพเจ้า ท. ทสฺสาม จักถวาย ภิกฺขุณํ แก่ภิกษุ ท. วิสฺตียา ยี่สิบ, มยํ อ.ข้าพเจ้า ท. ทสฺสาม จักถวาย สตฺสฺสํ แก่ร้อย ภิกฺขุณํ แห่งภิกษุ ท. อิติ ดังนี้ ปโหนกนียาเมน โดยกำหนดอันเพียงพอ อตฺตโน แก่ตน อตฺตโน แก่ตน ฯ

อุปาสโก “เตนฺหิ เอกสฺมี จาเน สมากมํ กตฺวา เอกโตว ปจิสฺสาม, สพฺเพ เทล

คิลตฺตทุทฺสบุปิผาณิตาทีนํ สมากฺราเปสิ. เอกสฺมี จาเน สมากฺราเปสิ.

อุบาสก วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า เตนฺหิ ถ้าอย่างนั้น มยํ อ.เรา ท. กตฺวา กระทำแล้ว สมากมํ ซึ่งการมาพร้อมกัน เอกสฺมี จาเน ในที่แห่งหนึ่ง ปจิสฺสาม จักหุงต้ม เอกโตว โดย ความเป็นอันเดียวกันเทียว, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. สพฺเพ ทั้งปวง สมากฺร จรรวบรวม เทลคิลตฺต ทุทฺสบุปิผาณิตาทีนํ ซึ่งอาหารวัตถุ ท. มีน้ำมันและงาและข้าวสารและเนยใสและน้ำอ้อยเป็นต้น อิติ ดังนี้ อญฺญมญฺญํ ยังกันและกัน สมากฺราเปสิ ใหรรวบรวมไว้แล้ว เอกสฺมี จาเน ในที่แห่ง หนึ่ง ฯ

ออสฺส เอโก ญฺญมฺพิก สตสฺสทฺสคฺคณกํ ฅนฺธารกาสาววตฺถํ ทตฺวา “สเจ เต
ทานวญฺญํ นปฺปโหติ, อิทํ วิสฺสชฺเชตฺวา, ยทฺธํ, ตํ ปฺปรยฺยาสิ; สเจ ปโหติ, ยสฺส
อิจฺจสิ; ตสฺส ภิกฺขุโน ททฺยยาสิติ อาห.

อถ ครั้นนั้น ญฺญมฺพิก อ.ญฺญมฺพิ คนหนึ่ง ทตฺวา ให้แล้ว ฅนฺธารกาสาววตฺถํ ซึ่งผ้า
กาสาวะอันบุคคลนำมาแล้วจากแวนแคว้นชื่อว่าคัณธาระ สตสฺสทฺสคฺคณกํ อันมีราคาแสนหนึ่ง
ออสฺส อุปาสกสฺส แก่อุปาสกนั้น อาห.กล่าวแล้วว่า สเจ ถ้าว่า ทานวญฺญํ อ.วัตถุอันเป็นไปใน
ทาน เต ของท่าน นปฺปโหติ ย่อมไม่พอไช้, ตฺวํ อ.ท่าน วิสฺสชฺเชตฺวา จำหน่ายแล้ว อิทํ วัตถุ
ซึ่งผ้านี้, อ.วัตถุ ไค อุณํ เป็นของพร่อง โหติ โหณฺติ อสิ อมฺห ย่อมเป็น ยังวัตถุนั้น พึงให้เต็ม
สเจ ถ้าว่า เอตํ จินฺตณํ อตฺตถาวโถ วัตถุ วัตถุ อ.วัตถุ ปโหติ ย่อมเพียงพอไช้, ตฺวํ อ.ท่าน
อิจฺจสิ ย่อมปรารธนา ทาตุ เพื่ออันถวาย ยสฺส ภิกฺขุสฺส แก่ภิกษุใด, ตฺวํ อ.ท่าน ททฺยยาสิ พึง
ถวาย ตสฺส ภิกฺขุโน แก่ภิกษุนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

ตทา ตสฺส สพฺพํ ทานวญฺญํ ปโหติ, กิณฺจิ อุณฺณนาม นาโหสิ.

ตทา ในกาลนั้น อ.วัตถุอันเป็นไปในทาน ทั้งปวง ออสฺส อุปาสกสฺส ของอุปาสกนั้น
เพียงพอแล้ว, อ.วัตถุอะไร ๆ นาม ชื่อว่าอุณํ เป็นของพร่อง น อโหสิ ไม่ได้มีแล้ว ฯ

โส มนุสฺเส ปุจฺฉิ “อิทํ ฅนฺธมกาสาวํ เอเกน ญฺญมฺพิกเณ เอวํ นาม วตฺวา ทินฺนํ,
ทานวญฺญํ อติเรกํ ชาตํ, กสฺสิทํ เทมาติ.

โส อุปาสกโก อ.อุปาสกนั้น ปุจฺฉิ ถามแล้ว มนุสฺเส ซึ่งมนุษย์ท. ว่า ฅนฺธมกาสาวํ อ.ผ้า
กาสาวะ อันมีค่าหามิได้นี้ เอเกน ญฺญมฺพิกเณ อันญฺญมฺพิ คนหนึ่ง เอวํ วตฺวา กล่าวแล้ว ชื่อ
อย่างนี้ ทินฺนํ ถวายแล้ว, ทานวญฺญํ อ.วัตถุอันเป็นไปในทาน อติเรกํ เป็นของยิ่งเกิน ชาตํ เกิด
แล้ว, มยฺ อ.เราท. เทม จะถวาย อิทํ วัตถุ ซึ่งผ้านี้ กสฺส แก่ใคร อิติ ดังนี้ ฯ

เอกจฺเจ “สารีปฺตฺตตฺเตรฺสฺสาติ อาหฺสุ.

ชนา อ.ชนท. เอกจฺเจ บางพวก อาหฺสุ กล่าวแล้วว่า มยฺ อ.เราท. เทม จะถวาย สารี
ปฺตฺตตฺเตรฺสฺส แก่พระเถระชื่อว่าสารีบุตร อิติ ดังนี้ ฯ

เอกจฺเจ “เถโร สสฺสปริปากสมเย อาคฺนตฺวา คมนสิโล; เทวทฺตฺโต อมฺหากํ มงฺ
กลามงฺกลสฺส สหาโย อุตฺกมณฺโณ วิย นิจฺจํ ปติฏฺฐิโต, ตสฺส ตํ เทมาติ อาหฺสุ.

ชนา อ.ชนท. เอกจฺเจ บางพวก อาหฺสุ กล่าวแล้วว่า เถโร อ.พระเถระ เป็นผู้มีการ--
อาคฺนตฺวา มาแล้ว สสฺสปริปากสมเย ในสมัยเป็นที่เกราบแห่งข้าวกัลา คมนสิโล --ไปเป็น

ปกติ โหติ ย่อมเป็น; เทวทตฺโต อ.พระเทวทัต สหาย เป็นสหาย มงฺกลามงฺกลเสฏฺฐ ในงาน
มงฺกลและมีฆมังกล ท. ของเรา ท. หุตฺวา เป็น ปติฏฺฐิตฺโต ดำรงอยู่แล้ว นิจุจํ เนื่องนิตยํ
อุทกมณิกโก วีย รวากะ อ.หม้อแห่งน้ำ, มยํ อ.เรา ท. เทม จะถวาย ตํ วตฺถํ ซึ่งผ้านั้น ตสฺส
เทวทตฺตสฺส แก่พระเทวทัตนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

สมฺพหุลิกาย กถายปี “เทวทตฺตสฺส ทาทพฺพนฺติ วตฺตารโ พหุตฺรา อเหตุ.”

กถายปี แม้ครั้งเมื่อวาจาเป็นเครื่องกล่าว สมฺพหุลิกาย เป็นวาจามีมากพร้อม สนฺเต มีอยู่
ชนา อ.ชน ท. วตฺตารโ ผู้กล่าว ว่า วตฺถํ อ.ผ้า อันเรา ท. ทาทพฺพํ ควรถวาย เทวทตฺตสฺส แก่
พระเทวทัต อิติ ดังนี้ พหุตฺรา เป็นผู้มากกว่า อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

อถ นํ เทวทตฺตสฺส อทฺสุ.

อถ ครั้งนั้น ชนา อ.ชน ท. อทฺสุ ได้ถวายแล้ว นํ วตฺถํ ซึ่งผ้านั้น เทวทตฺตสฺส แก่พระ
เทวทัต ฯ

โส ตํ ฉินฺทิตฺวา ลีฬฺพิตฺวา รชิตฺวา นิวาเสตฺวา ปารุปีตฺวา วิจรติ.

โส เทวทตฺโต อ.พระเทวทัตนั้น ฉินฺทิตฺวา ตํ วตฺถํ ตัดแล้ว ซึ่งผ้านั้น ลีฬฺพิตฺวา เย็บ
แล้ว รชิตฺวา ย้อมแล้ว นิวาเสตฺวา นุ่งแล้ว ปารุปีตฺวา ห่มแล้ว วิจรติ ย่อมเที่ยวไป ฯ

มนุสฺสสา ตํ ทิสฺวา “นยิทํ เทวทตฺตสฺส อนฺนุจฉวิกํ; สารีปฺตตฺตเถรสฺส อนฺนุจฉวิกํ;

เทวทตฺโต อตฺตโน อนฺนุจฉวิกํ นิวาเสตฺวา ปารุปีตฺวา วิจรตีติ วทิสฺสุ.

มนุสฺสสา อ.มนุษย์ ท. ทิสฺวา เห็นแล้ว ตํ เทวทตฺตํ ซึ่งพระเทวทัตนั้น วทิสฺสุ กล่าวแล้วว่า
อิทํ วตฺถํ อ.ผ้านี้ อนฺนุจฉวิกํ เป็นผ้าสมควร เทวทตฺตสฺส แก่พระเทวทัต โหติ ย่อมเป็น น หา
มิได้; ตํ วตฺถํ อ.ผ้านั้น อนฺนุจฉวิกํ เป็นผ้าสมควร สารีปฺตตฺตเถรสฺส แก่พระเถระชื่อว่าสารีบุตร
โหติ ย่อมเป็น; เทวทตฺโต อ.พระเทวทัต นิวาเสตฺวา นุ่งแล้ว ปารุปีตฺวา ห่มแล้ว วตฺถํ ซึ่งผ้า
อนฺนุจฉวิกํ อันไม่สมควร อตฺตโน แก่ตน วิจรติ ย่อมเที่ยวไป อิติ ดังนี้ ฯ

อเถโก ทิสฺวาสิโก ภิกฺขุ ราชคฺหา สวตฺถึ คณฺตุวา สตฺถารํ วนฺทิตฺวา กตปฏฺฐิสฺสนฺธา

โร สตฺถารา ทฺวินฺนํ อคฺคสวากานํ ฬาสฺสวิหารํ ปุจฺฉิตฺวา อาทิตฺวา ปฏฺฐาย สพฺพํ ตํ

ปวตฺตี อารโหติ.

อถ ครั้งนั้น ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ทิสฺวาสิโก ผู้อยู่ในทิศโดยปกติ เอโก รูปหนึ่ง คณฺตุวา ไป
แล้ว สวตฺถึ ผู้เมืองชื่อว่าสวตฺถึ ราชคฺหา จากเมืองชื่อว่าราชคฤห์ วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว
สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา กตปฏฺฐิสฺสนฺธาโร ผู้มีปฏิสันถาร อันพระศาสดา ทรงกระทำแล้ว ผู้อัน

พระศาสดา ปุจฉิโต ตรัสถามแล้ว ผาสสูวิหาร ซึ่งการอยู่สำราญ อคฺคสาวกานํ แห่งพระอัครสาวกท. ทุณฺโณ สอง อาโรเจสิ กราบทูลแล้ว ตํ ปวตฺติ ซึ่งความเป็นไปทั่วนั้น สพุพํ ทั้งปวง ปฏฺฐาย จำเดิม อาทิโต แต่ต้น ฯ

สตฺถา “น โข ภิกฺขุ อิทาเนว โส อตฺตโน อนนฺนุจฺฉวิกํ วตฺถํ ชาเรติ, ปุพฺเพปิ ชาเร
สิยฺเววติ วตฺวา อตฺติํ อหริ;

สตฺถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้วว่า ภิกฺขุ ดูก่อนภิกฺขุ โส เทวทตฺโต อ.เทวทตฺตนั้น ชาเรติ ย่อมทรงไว้ วตฺถํ ซึ่งผ้า อนนฺนุจฺฉวิกํ อันไม่สมควร อตฺตโน แก่ตน อิทานิ เอว ในกาลนี้ นั้นเทียว น โข หามิได้แล, เทวทตฺโต อ.เทวทตฺต ชาเรติ ทรงไว้แล้ว วตฺถํ ซึ่งผ้า อนนฺนุจฺฉวิกํ อันไม่สมควร อตฺตโน แก่ตน เอว นั้นเทียว ปุพฺเพปิ แม้ในกาลก่อน อิติ ดังนี้ อหริ ทรงนำมาแล้ว อตฺติํ ซึ่งเรื่องอันล่วงไปแล้ว ว่า ;

อตฺติเต พาราณสียํ พุรหฺมทตฺเต รชฺชํ กาเรนฺเต, พาราณสียาสี เอโก หตฺถิมารโก
หตฺถี มารตฺวา ทนฺเต จ ตเจ จ อนฺตานิ จ มนฺมตฺสจ อหริตฺวา วิภิกฺชนฺโต ชี
วิตํ กปฺเปสิ.

อตฺติเต ในกาลอันล่วงไปแล้ว พุรหฺมทตฺเต ครั้นเมื่อพระเจ้าพรหมทัต ปุคฺคํ ทรงยัง บุคฺคก กาเรนฺเต ให้กระทำอยู่ รชฺชํ ซึ่งความเป็นแห่งพระราช พาราณสีย ในเมืองชื่อว่า พาราณสี, หตฺถิมารโก อ.บุคฺคกผู้ยังข้างให้ตาย เอโก คนหนึ่ง พาราณสียาสี ผู้อยู่ในเมืองชื่อว่า พาราณสีโดยปกติ หตฺถี ยังข้าง มารตฺวา ให้ตายแล้ว อหริตฺวา นำมาแล้ว ทนฺเต จ ซึ่งงา ท. ด้วย ตเจ จ ซึ่งหนัง ท. ด้วย อนฺตานิ จ ซึ่งไส้ใหญ่ ท. ด้วย มนฺมตฺส จ ซึ่งเนื้อลำด้วย วิภิกฺชนฺโต ขายอยู่ กปฺเปสิ สำเร็จแล้ว ชีวิตํ ซึ่งชีวิต ฯ

อถฺกสฺมิ อรฺญเ อเนกสฺสทฺสา หตฺถี โคจํ คเหตุว คจฺจนฺตา ปุจฺเจกพุทฺธํ ทิสฺวา
ตโต ปฏฺฐาย คมนาคมนกาเล ชนฺนุเกหิ นิปตฺติว วนฺทิตฺวา ปฏฺกมฺนฺติ.

อถ ครั้งนั้น หตฺถี อ.ข้าง ท. อเนกสฺสทฺสา มีพณฺมิใช่หนึ่ง อรฺญเ ในป่า เอกสฺมิ แห่งหนึ่ง คเหตุว คาบ โคจํ ซึ่งเหยื่อ คจฺจนฺตา ไปอยู่ ทิสฺวา เห็นแล้ว ปุจฺเจกพุทฺธํ ซึ่งพระปัจเจกพุทฺธเจ้า ท. คจฺจนฺตา เมื่อไป ปฏฺฐาย จำเดิม ตโต กาลโต แต่กาลนั้น นิปตฺติว หมอบลงแล้ว ชนฺนุเกหิ ด้วยเข้า ท. วนฺทิตฺวา จบแล้ว คมนาคมนกาเล ในกาลเป็นที่ไปและเป็นที่มา ปฏฺกมฺนฺติ ย่อมหลีกไป ฯ

เอกทิวส์ หตุติมารโก ตํ กิริยํ ทิสฺวา “อหํ อิเม กิจฺเจเน มารมฺมิ, อิเม จ
กมฺนาคมนกาเล ปจฺเจกพุทฺธเช วนฺทนฺติ, กิณฺุ โข ทิสฺวา วนฺทนฺตฺติ จินฺุเตนฺโต “กา
สวานฺติ สลฺลภฺเชตฺวา “มยาปิ อิทานิ กาสาวํ ลทฺฐํ วัณฺณตฺติ จินฺุเตตฺวา เอกสฺส ปจ
เจกพุทฺธสฺส ชาตสฺสรํ โอรุຍှ ဟ ဟာယနုတေတ တိရ ဧပိတေု ကာသာေတု ဂိဝံ ရေနတု
တေံ หตุတိန္ ကမ္မာကမ္မနုကေ တတฺတိ ကเหตุဝา တေိတံ ပာပိတုဝา ဂိတိတိ.

เอกทิวส์ ในวันหนึ่ง ปุคฺคโล อ.บุคฺคล หตุติมารโก ผู้ยังข้างให้ตาย ทิสฺวา เห็นแล้ว ตํ
กิริยํ ซึ่งกิริยานั้น จินฺุเตนฺโต คิดอยู่ ว่า อหํ อ.เรา อิเม หตุติ ยังข้าง ท. เหล่านี้ มารมฺมิ ย่อมให้
ตาย กิจฺเจเน ได้โดยยาก จ ก็ อิเม หตุติ อ.ข้าง ท. เหล่านี้ วนฺทนฺติ ย่อมจบ ปจฺเจกพุทฺธเช ซึ่ง
พระปัจเจกพุทฺธเจ้า ท. กมนาคมนกาเล ในกาลเป็นที่ไปและเป็นที่มา, หตุติ อ.ข้าง ท. ทิสฺวา
เห็นแล้ว ก็ ุ โข ซึ่งอะไร หนอแล วนฺทนฺติ ย่อมจบ อิติ ดังนี้ สลฺลภฺเชตฺวา กำหนดแล้วว่า
หตุติ อ.ข้าง ท. ทิสฺวา เห็นแล้ว กาสาวํ ซึ่งผ้ากาสาละ วนฺทนฺติ ย่อมจบ อิติ ดังนี้ จินฺุเตตฺวา
คิดแล้ว ว่า อ.อัน-- มยาปิ แม้อันเรา ลทฺฐํ --ได้ กาสาวํ ซึ่งผ้ากาสาละ วัณฺณตฺติ ย่อมควร อิทานิ
ในกาลนี้ อิติ ดังนี้ รေနตฺวา ลักแล้ว กาสาเวสุ ในผ้ากาสาละ ท. อัน-- เอกสฺส ปจฺเจก
พุทฺธสฺส อันพระปัจเจกพุทฺธเจ้า รูปหนึ่ง โอรุຍှ ผู้ลงแล้ว ชาตสฺสรํ ผู้สระอันเกิดแล้ว
นာယนุတေတ อาบอยู่ ฐပိတေု --ตั้งไว้แล้ว တိရ ที่ฝั่ง --หนา ဂိဝံ ซึ่งจิวร คเหตุဝา ถือเอาแล้ว
တေိတံ ซึ่งหอก ပာပိတုဝา ဂိတိတိ ย่อมนั่งคลุม တေိတံ ซึ่งอวัยวะ อันเป็นไปกับด้วยศรัทธา
กม္မာကမ္မနုကေ ไกล่หนทางเป็นที่ไปและเป็นที่มา တေံ หตุတိန္ แห่งข้าง ท. เหล่านั้น ។

หตุติ ตํ ทิสฺวา “ปจฺเจกพุทฺธเช สယာ วนฺทิตုဝา ပကုမ္မနုတိ.

หตุติ อ.ข้าง ท. ทิสฺวา เห็นแล้ว ตํ ปุคฺคลံ ซึ่งบุคฺคลนั้น วนฺทิตုဝา จบแล้ว สยฺယ
ด้วยความสำคัญ ว่า ปจฺเจกพุทฺธเช อ.พระปัจเจกพุทฺธเจ้า อิติ ดังนี้ ပကုမ္မနုတိ ย่อมหลีกไป ។

โส တေံ တပုပ္ပညုတေ ခုဏ္ဍနုတံ တတုတိယာ ပဟိတုဝာ မာရတုဝာ တနုတาทိနိ ကเหตุဝာ
တေံ ဂူမိယံ ဂိနုနိတုဝာ ခုဏ္ဍတိ.

โส ลุတုတโก อ.พรานนั้น ပဟိတုဝา ประหารแล้ว หตุติ ซึ่งข้าง ခုဏ္ဍနုတံ ตัวไปอยู่
တပုပ္ပညုတေ ข้างหลัง-- หตุติสฺส แห่งข้าง --ทั้งปวง တေံ หตุတိန္ แห่งข้าง ท. เหล่านั้น တတု
တိယာ ด้วยหอก ตํ หตุติ ยังข้างนั้น မာရတုဝา ให้ตายแล้ว ကเหตุဝာ ถือเอาแล้ว တနုတาทိနိ ซึ่ง
อวัยวะ ท. มีงาเป็นต้น ဂိနုနိတုဝา ฝั่งแล้ว တေံ ซึ่งอวัยวะอันเหลือ ဂူမိယံ ในแผ่นดิน ခုဏ္ဍတိ
ย่อมไป ។

อปรภาณ โภชิตุโต หตฺถิโยนิยํ ปฏิสนฺธิ คเหตฺวา หตฺถิเชฏฺฐโก ยฺยูปติ อโหสิ.

อปรภาณ ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก โภชิตุโต อ.พระโพธิสัตว์ คเหตฺวา ถือเอาแล้ว ปฏิสนฺธิ ซึ่งปฏิสนธิ หตฺถิโยนิยํ ในกานัดแห่งช้าง หตฺถิเชฏฺฐโก เป็นช้างตัวเจริญที่สุด ยฺยูปติ เป็นเจ้าแห่งโขลง อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

ตทาปี โส ตเถว กโรติ.

ตทาปี แม้ในกาลนั้น โส ลุฑฺทโก อ.พรานนั้น กโรติ ย่อมกระทำ ตเถว อย่างนั้น เวนั้นเทียว ฯ

มหาบุริโส อตฺตโน ปริสาย ปริหานี ญตฺวา “กูหิ อิม หตฺถิ คตา มนฺทา ชาทาติ ปุจฺฉิตฺวา, “น ชานาม สามีติ วุตฺเต, “กูหิ คจฺจนฺตา มํ อนาปุจฺฉา น คมิสฺสนฺติ, ปริปนฺเถน ภวิตพฺพนฺติ จินฺเตตฺวา “เอกสฺมี จาเน กาสาวํ ปารูปิตฺวา นิสินฺนสฺส สนฺติกา ปริปนฺเถน ภวิตพฺพนฺติ ปริสฺสกิจฺจฺวา ตํ ปริคฺคณฺหิตุํ สพฺเพ หตฺถิ ปุโรโต เปเสตฺวา สยํ ปจฺจโต วิลมพฺพมานो อากจฺจติ.

มหาบุริโส อ.พระมหาบุรุษ ญตฺวา ทราบแล้ว ปริหานี ซึ่งความเสื่อมรอบ ปริสาย แห่งบริษัท อตฺตโน ของตน ปุจฺฉิตฺวา ถามแล้ว ว่า อิม หตฺถิ อ.ช้าง ท. เหล่านี้ คตา ไปแล้ว กูหิ จาเน ในที่ไหน มนฺทา เป็นสัตว์น้อย ชาทา เกิดแล้ว ดังนี้, วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า สามี ข้าแต่ นาย มยฺ อ.เราท. น ชานาม ย่อมไม่รู้ อิติ ดังนี้ อันช้าง ท. วุตฺเต กล่าวแล้ว, จินฺเตตฺวา คิดแล้วว่า หตฺถิ อ.ช้าง ท. คจฺจนฺตา เมื่อไป กูหิ จาเน ในที่ไหน อนาปุจฺฉา ไม่อาลาแล้ว มํ ซึ่งเรา น คมิสฺสนฺติ จักไม่ไป, ปริปนฺเถน อันอันตรายเป็นเครื่องเบียดเบียนรอบ ภวิตพฺพ พึงมี อิติ ดังนี้ ปริสฺสกิจฺจฺวา ระวางแล้ว ว่า ปริปนฺเถน อันอันตรายเป็นเครื่องเบียดเบียนรอบ ภวิตพฺพ พึงมี สนฺติกา จากสำนัก บุริสฺสฺส ของบุรุษ ปารูปิตฺวา นิสินฺนสฺส ผู้นั่งคลุ่มแล้ว กาสาวํ ซึ่งผ้ากาสาวะ เอกสฺมี จาเน ในที่แห่งหนึ่ง อิติ ดังนี้ เปเสตฺวา ส่งไปแล้ว หตฺถิ ซึ่งช้าง ท. สพฺเพ ทั้งปวง ปุโรโต ข้างหน้า อากจฺจติ ย่อมมา วิลมพฺพมานो ล้าอยู่ ปจฺจโต ข้างหลัง สยํ เอง ปริคฺคณฺหิตุํ เพื่อกันกำหนดจับ ตํ บุริสฺส ซึ่งบุรุษนั้น ฯ

โส เสสฺสหตฺถิสฺสุ วนฺทิตฺวา คเตสฺสุ, มหาบุริสฺสํ อากจฺจนฺตํ ทิสฺวา จีวรํ สํหริตฺวา สตฺถิ วิสฺสชฺชติ.

โส ลุฑทโก อ.พรานนั้น เสสหตฺถิสฺส ครั้นเมื่อช้าง ตัวเหลือ ท. วนฺทิตฺวา จบแล้ว คเตสฺส ไปแล้ว, ทิสฺวา เห็นแล้ว มหาปริสฺส ซึ่งพระมหามุรุษ อากฺขณฺตํ ผู้มาอยู่ สํหริตฺวา ม้วนแล้ว จีวรํ ซึ่งจีวร วิสฺสขฺชิ ปล่อยไปแล้ว สตฺติ ซึ่งหอก ฯ

มหาปริสฺส สติ อุปฺภุสเปตฺวา อากฺขณฺโต ปจฺจนฺโต ปฏิกฺกมิตฺวา สตฺติ วณฺเจสิ.

มหาปริสฺส อ.พระมหามุรุษ อุปฺภุสเปตฺวา เข้าไปตั้งไว้แล้ว สติ ซึ่งสติ อากฺขณฺโต มา อยู่ ปฏิกฺกมิตฺวา ก้าวกลับแล้ว ปจฺจนฺโต ข้างหลัง วณฺเจสิ ลงแล้ว สตฺติ ซึ่งหอก ฯ

อถ นํ “อิมินา เม หตฺถิ นาสิตาติ คณฺหิตุํ ปกฺขนฺทิ.

อถ ครั้นนั้น มหาปริสฺส อ.พระมหามุรุษ ปกฺขนฺทิ แล่นไปแล้ว คณฺหิตุํ เพื่ออันจับ นํ ลุฑทกํ ซึ่งพรานนั้น ด้วยความสำคัญ ว่า หตฺถิ อ.ช้าง ท. เม ของเรา อิมินา ปุริเสน อันบุรุษนี้ นาสิตา ให้ฉิบหายแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

อิตโร เอกํ รุกฺขํ ปุโรโต กตฺวา นิลิยิ.

อิตโร ลุฑทโก อ.พรานนอกนี้ กตฺวา กตํ กระทำแล้ว รุกฺขํ ซึ่งต้นไม้ เอกํ ต้นหนึ่ง ปุโรโต ข้างหน้า นิลิยิ แอบแล้ว ฯ

อถ นํ รุกฺขเณ สทฺธิ โสณฺฑาย ปริกฺขิปปิตฺวา “คเหตฺวา ภูมียํ โปถฺสฺสามิตี เตน นี หริตฺวา ทสฺสิตํ กาสาวํ ทิสฺวา “สจาหํ อิมสฺมึ ทสฺสิตฺตฺสามิ, อนกฺสทฺสเสสฺส เม พุทฺธปฺปจฺเจกพุทฺธจีณาสเวสฺส ลขฺชา นาม ภินฺนา ภวิสฺสตีติ อธิวาสตฺวา “ตยา เม เอตฺตกา ฅาตฺกา นาสิตาติ ปุจฺฉิ.

อถ ครั้นนั้น มหาปริสฺส อ.พระมหามุรุษ ปริกฺขิปปิตฺวา รวบรวมแล้ว นํ ลุฑทกํ ซึ่งพราน นั้น สทฺธิ กับ รุกฺขเณ ด้วยต้นไม้ โสณฺฑาย ด้วยวงง จินฺเตตฺวา คิดแล้ว ว่า อหํ อ.เรา คเหตฺวา จับแล้ว โปถฺสฺสามิ จักฟาด ภูมียํ บนภาคพื้น อิติ ดังนี้ ทิสฺวา เห็นแล้ว กาสาวํ ซึ่งผ้า กาสาวะ อัน-- เตน ลุฑทเกณ อันพรานนั้น นีหริตฺวา นำออกแล้ว ทสฺสิตํ --แสดงแล้ว โกรธ ยังความโกรธ อธิวาสตฺวา ให้อยู่ทับแล้ว จินฺตเนน ด้วยความคิด ว่า สเจ ถ้าว่า อหํ อ.เรา ทสฺสิตฺตฺสามิ จักประทุษร้าย อิมสฺมึ ปุริเส ในบุรุษนี้ไซ้, ลขฺชา นาม ชื่อ อ.ความละอาย พุทฺธปฺปจฺเจกพุทฺธจีณาสเวสฺส ในพระพุทฺธเจ้าและพระปัจเจกพุทฺธเจ้าและพระจีณาสพ ท. อนกฺสทฺสเสสฺส มีพณฺโฆหนึ่ง เป็นกิริยา-- เม อันเรา ภินฺนา --ทำลายแล้ว ภวิสฺสตีติ จักเป็น อิติ ดังนี้ ปุจฺฉิ ถามแล้ว ว่า ฅาตฺกา อ.ชาติ ท. เอตฺตกา มีประมาณเท่านี้ เม ของเรา ตยา อัน เจ้า นาสิตา ให้ฉิบหายแล้วหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม สามิติ.

ลูทโทโก อ.พราน อาห กล่าวแล้ว ว่า สามิ ข้าแต่ นาย อาม เออ เอว อ.อย่างนั้น อิติ
ดังนี้ ฯ

“กสุมา เอว ภาริยัม กมฺมํ อกาสิ ? อตุตโน อนนฺจุฉวิกํ วิตรากานํ อนนฺจุฉวิกํ วตุถํ
ปริททิตฺวา เอวรูปํ ปาปกมฺมํ กโรนฺเตน ภาริยํ ตยา กตฺนฺติ.

มหาปริโส อ.พระมหาบุรุษ อาห กล่าวแล้ว ว่า ตฺวํ อ.เจ้า อกาสิ ได้กระทำแล้ว กมฺมํ
ซึ่งกรรม ภาริยัม อันหนัก เอว อย่างนี้ กสุมา เพราะเหตุอะไร ? กมฺมํ อ.กรรม ภาริยัม อันหนัก
อันเจ้า ปริททิตฺวา ผู้เมื่อนุ่งห่มแล้ว อนนฺจุฉวิกํ ซึ่งผ้าอันไม่สมควร อตุตโน แก่ตน อนนฺจุฉวิกํ
อันสมควร ชนานํ แก่ชน ท. วิตรากานํ ผู้มีราคะไปปราศแล้ว กโรนฺเตน กระทำ ปาปกมฺมํ
ซึ่งกรรมอันลามก เอวรูปํ อันมีอย่างนี้เป็นรูป กตํ กระทำแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

เอวญจ ปน วตุวา อตุตริปิ นิคฺคณฺหนฺโต

“อนิกฺกสาโว กาสาวํ โย วตุถํ ปริทฺเทสฺสติ

อเปโต ทมฺสจฺเจน, น โส กาสาวมรฺหติ,

โย จ วนฺตกาสาวสฺส สึเลสุ สฺสุมฺหาหิโต

อเปโต ทมฺสจฺเจน, ส เว กาสาวมรฺหติติ

คำถ์ วตุวา “อตุตฺตนฺเต กตฺนฺติ วตุวา ตํ วิสฺสขฺเชสิ.

จ ปน ก็แล มหาปริโส อ.พระมหาบุรุษ วตุวา ครั้นกล่าวแล้ว เอว อย่างนี้ นิคฺคณฺหนฺ
โต เมื่อข่มขี่ อตุตฺริปิ แม้ยัง วตุวา กล่าวแล้ว คำถ์ ซึ่งคาถาว่า

โย อ.บุคคลใด อนิกฺกสาโว ผู้มีกิเลสเพียงดั่งน้ำฝาดอันไม่ออกแล้ว อเปโต ผู้ไปปราศ
แล้ว ทมฺสจฺเจน จากทมะ และสัจจะ ปริทฺเทสฺสติจักนุ่งห่ม กาสาวํ ซึ่งผ้ากาสาละ, โส อ.
บุคคลนั้น น อรฺหติ ย่อมไม่ควร ปริทฺทิตฺวํ เพื่ออันนุ่งห่ม กาสาวํ ซึ่งผ้ากาสาละ, จ ส่วนว่า โย
อ.บุคคลใด วนฺตกาสาวํ เป็นผู้มีกิเลสเพียงดั่งน้ำฝาดอันคายแล้ว สฺสุมฺหาหิโตเป็นผู้ตั้งมั่นดีแล้ว
สึเลสุ ในศีล ท. เป็นผู้เข้าถึงแล้ว ด้วยทมะและสัจจะ อสฺส พึงเป็น โส อ.บุคคลนั้น แล ย่อม
ควร ปริทฺทิตฺวํ เพื่ออันนุ่งห่ม กาสาวํ ซึ่งผ้ากาสาละ อิติ ดังนี้ ฯ

วตุวา กล่าวแล้ว ว่า กมฺมํ อ.กรรม อตุตฺตํ อันไม่ควรแล้ว เต อันเจ้า กตํ กระทำแล้ว อ
ติ ดังนี้ วิสฺสขฺเชสิ ปล่อยแล้ว ตํ ลูททกํ ซึ่งพรานนั้น ดังนี้ ฯ

สตถา อิมํ ฐมฺมเทสนํ อาหริตฺวา “ตทา หตฺถิมารโก เทวทตฺโต อโหสิ, ตสฺส
นิคฺคหโก หตฺถินาโค อหเมวติ ชาตกํ สโมธานตฺวา “น ภิกฺขุ อิทาเนว, ปุพฺเพปิ
เทวทตฺโต อตฺตโน อนนฺนจฺฉวิกํ วตฺถํ ธารลียะวติ วตฺวา อีมา คาถา อภาสิ

สตถา อ.พระศาสดา อาหริตฺวา ครั้นทรงนำมาแล้ว อิมํ ฐมฺมเทสนํ ซึ่งพระธรรมเทศนา
นี้ ชาตกํ ทรงยังชาตก สโมธานตฺวา ให้ตั้งลงพร้อมแล้ว ว่า หตฺถิมารโก อ.บุคคลผู้ยังข้างให้
ตาย ตทา ในกาลนั้น เทวทตฺโต เป็นเทวทัต อโหสิ ได้เป็นแล้ว อิทานิ ในกาลนี้, หตฺถินาโค
อ.ข้างตัวประเสริฐ นิคฺคหโก ตัวข่มขี่ ตสฺส หตฺถิมารกตฺส ซึ่งบุคคลผู้ยังข้างให้ตายนั้น ตทา
ในกาลนั้น อหํ เหว เป็นเรา เหว นั้นเทียว อโหสิ ได้เป็นแล้ว อิทานิ ในกาลนี้ อิติ ดังนี้ วตฺ
วา ตรัสแล้ว ลูก่อนภิกฺขุ เทวทตฺโต อ.เทวทัต ธารลียะวติ ย่อมทรงไว้ วตฺถํ ซึ่งผ้า อนนฺนจฺฉวิกํ อัน
ไม่สมควร อตฺตโน แก่ตน อิทานิ เหว ในกาลนี้ เหว นั้นเทียว น โข หามิได้ แล, เทวทตฺโต
อ.เทวทัต ธารลียะวติ ทรงไว้แล้ว วตฺถํ ซึ่งผ้า อนนฺนจฺฉวิกํ อันไม่สมควร อตฺตโน แก่ตน เหว นั้น
เทียว ปุพฺเพปิ แม้ในกาลก่อน อิติ ดังนี้ อภาสิได้ตรัสแล้ว อีมา คาถา ซึ่งพระศาสดา ท.
เหล่านี้ว่า

“อนิกฺกสาโว กาสาวํ	โย วตฺถํ ปริทฺhesฺสติ
อเปโต ทมฺสจฺเจน,	น โส กาสาวมรหฺติ,
โย จ วนฺตกสาวัสฺส	สีเลสุ สุสฺมาหิโต
อูเปโต ทมฺสจฺเจน,	ส เว กาสาวมรหฺตีติ.

โย อ.บุคคลใด อนิกฺกสาโว ผู้มีกิเลสเพียงดั่งน้ำฝนอันไม่ออกแล้ว อเปโต ผู้ไป
ปราศจากแล้ว ทมฺสจฺเจน จากทมะและสังขะ ปริทฺhesฺสติจักนุ่งห่ม วตฺถํ ซึ่งผ้า กาสาวํ
กาสาเว, โส อ.บุคคลนั้นน อรหฺติ ย่อมไม่ควร ปริทฺหิตุ์ เพื่ออันนุ่งห่ม กาสาวํ ซึ่งผ้ากาสาเว,
จ ส่วนว่า โย อ.บุคคลใด วนฺตกสาโว เป็นผู้ที่มีกิเลสเพียงดั่งน้ำฝน อันคายแล้ว สุสฺมาหิโตเป็น
ผู้ตั้งมั่นดีแล้ว สีเลสุ ในศีล ท. อูเปโต เป็นผู้เข้าถึงแล้ว ทมฺสจฺเจน ด้วยทมะและสังขะ อสฺส
พึงเป็น, โส อ.บุคคลนั้น เว แล อรหฺติ ย่อมควร ปริทฺหิตุ์ เพื่ออันนุ่งห่ม กาสาวํ ซึ่งผ้า
กาสาเว อิติ ดังนี้ ฯ

ฉนฺททฺทชาตเคนาปิ อยฺมตฺถโธ ทิเปตพฺพุทฺธิ.

อัย อตฺถโธ อ.เนื้อความนี้ ปญฺจกิตฺเตน อันบัณฑิต ทิเปตพฺพุทฺธิ พึงแสดง ฉนฺททฺทชาตเ
เคนาปิ แม้ด้วยหลักพันตชาดก อิติ ดังนี้แล ฯ

คาถาปริโยสาน โส ทิสาวาสโก ภิกขุ โสตาปนโน ชาโต.

คาถาปริโยสาน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคาถา ภิกขุ อ.ภิกขุ ทิสาวาสโก ผู้อยู่ในทิศโดยปกติโส นั้น โสตาปนโน เป็นพระโสคาบัน ชาโต เกิดแล้ว ฯ

อญฺเฌปี พหุ โสตาปตฺติผลาทินิ ปาปฺณิสฺสุ.

ชนา อ.ชน ท. พหุ มาก อญฺเฌปี แม่เหล่าอื่น ปาปฺณิสฺสุ บรรลุแล้ว โสตาปตฺติผลาทินิ ซึ่งอริยผล ท. มีโสคาปตฺติผลเป็นต้น ฯ

เทสนา มหาชนสฺส สาตฺถิกา อโหสิตี.

เทสนา อ.เทสนา สาตฺถิกา เป็นเทสนาเป็นไปกับด้วยวาจา มีประโยชน์ อโหสิ ได้มีแล้ว มหาชนสฺส แก่มหาชน อิติ ดังนี้แล ฯ

เทวทตฺตวตฺตุ.

เทวทตฺตวตฺตุ อ.เรื่องแห่งพระเทวทัต นิฏฺฐิตํ จบแล้ว ฯ

๘.สญฺชยวตฺตุ.[๘]

อ.เรื่องแห่งปริพาชกชื่อว่าสญชัย มยา อันข้าพเจ้า วุจฺเจเต วุจฺเจเต จะกล่าว ฯ

“อสาเร สารมตินฺติ อิมํ ฆมฺมเทสนํ สตฺถา เวพฺพเน วิหรนฺโต ทฺวี้หิ อคฺคสาวเกหิ
นิเวทิตํ สญฺชยสฺส อนาคมนํ อารพฺภ กเถสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา วิหรนฺโต เมื่อประทับอยู่ เวพฺพเน ในพระเวฬุวัน อารพฺภ ทรงปรารภ อนาคมนํ ซึ่งการไม่มา สญฺชยสฺส แห่งปริพาชกชื่อว่าสญชัย อัน-- อคฺคสาวเกหิ อันพระอัครสาวก ท. ทฺวี้หิ สอง นิเวทิตํ --กราบทูลให้ทรงทราบแล้ว กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ ฆมฺมเทสนํ ซึ่งพระธรรมเทศนา นี้ ว่า อสาเร สารมติโน อิติ ดังนี้ เป็นต้น ฯ

ตตฺตฺรายํ อนุปฺพุทฺธิกา:

อนุปฺพุทฺธิกา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวโดยลำดับ ตตฺตฺร วตฺตุสฺสมี ในเรื่องนั้น อยู่ นี้;
อมุหํ หิ สตฺถา อโธ กปฺปสฺสทสฺสหาธิกาณํ จตฺตุนํ อสฺสขยฺยานํ มตฺตเก อมรว
ตีนคร สฺสเมโธ นาม พุราหฺมณกฺุมาโร หุตฺวา สพฺพสิปปาณํ นิพฺพตฺติ ปตฺโต
มาตาปิตูนํ อจฺเจยน อนนฺทโกฏิสงฺขมํ ฆนํ ปริจฺจชิตฺวา อิลิปฺพพฺพชฺชํ ปพฺพชิตฺวา
หิมวณฺเต วสนฺโต ฌานาภิญฺญาโย นิพฺพตฺเตตฺตฺวา อากาเสน คจฺจนฺโต ที่ปงฺกทส
พลสฺส สฺสทสฺสนวiharโต อมรวตีนครํ ปวิสนตฺถาย มคฺคํ โสธียมานํ ทิสฺวา สยฺปิ
เอกํ ปเทสํ คเหตฺวา, ตสฺมี อนิฏฺฐิตเยว อาคตสฺส สตฺถุโน อตฺตานํ เสตฺถํ กตฺวา อชิ

นิจมนํ กลเล อตุลริตฺวา “สตฺถา สสาวกสงฺโฆ กลลํ อนกฺกมิตฺวา มํ อกฺกมนฺโต
คจฺจนฺตฺติ นิปนฺโน, สตฺถารา ทิสฺวา ว “พฺพุทฺธงฺกูโร เอส อนาคเต กปฺปสฺสทสฺสาธิ
กานํ จตฺตุนํ อสงฺเขยฺยานํ ปรีโยसानเ โคตโม นาม พฺพุโ ภวิสฺสตีติ พฺยาโกโต,
ตสฺส สตฺถุโน อปรภาเค “โกณฺฑกฺโข สุมงฺคโล สุมโน เรวโต โสภิตो อโนมทสฺสี
ปทุโม นารโท ปทุมุตฺตโร สุมะโ สฺสาโต ปิยทสฺสี อตฺถทสฺสี ฐมมทสฺสี สิทฺธตฺโถ
ติสฺโส ปุสฺโส วิปสฺสี สีชี เวสฺสภู กกุสนฺโธ โกนาคมโน กสฺสโป จาติ โลกํ โอภา
เสตฺวา อุปฺปนฺนํ อิมสํปี เตวีสติยา พฺพุทฺธานํ สนฺติเก ลทฺธพฺยากรโณ “ทส ปาร
มิโย ทส อุปฺปารมิโย ทส ปรมตฺตปารมิโยติ สมตฺตปารมิโย ปฺเรตฺวา
เวสฺสสนฺตรตฺตภาเว จิตฺ สตฺตกฺขตฺตํ ปจฺวิกฺกมฺปนาณิ มหาทานาณิ ทตฺวา ปุตฺตทาริ
ปรีจฺจชิตฺวา อายุปรีโยसानเ ตฺสิตฺปฺเร นิพฺพตฺติตฺวา ตตฺถ ยาวตายุํ จตฺวา,
ทสทสฺสจกฺกวาพเทวตาหิ สนฺนิปตฺติตฺวา

“กาโลยฺนเต มหาวิร, อุปฺปชฺช มาตฺตจฺจฉิยํ,

สเทวํ ทารยฺนโต พฺพุทฺธสฺส อมตํ ปทฺนติ

วุตฺเต, ปญฺจ มหาวิโลกนาณิ วิโลเกตฺวา ตโต จโต สกฺยราชกุเล ปฏิสันฺธิ คเหตฺวา
ตตฺถ มหาสมฺปตฺติยา ปรีจาริยาโม นนฺกุกฺกเมน ภทฺทโรพฺพนํ ปตฺวา ตินฺณํ อุตฺตํ
อนฺจฺจวิเกสฺส ตีสฺส ปาสาเทสฺส เทวโลกสิริ วิย รชฺชสิริ อนฺภวนฺโต อุตฺตยานกิปาย
คฺมนสมเย นนฺกุกฺกเมน ชินฺณพฺยาธิมตฺตสงฺขาเต ตโย เทวทูเต ทิสฺวา สลฺยชาตลํเวโค
นิวตฺติตฺวา จตฺตถวเร ปพฺพชิตํ ทิสฺวา “สาธฺ ปพฺพชฺชาติ ปพฺพชฺชาย รุจิ อุปฺปา
เทตฺวา อุตฺตยานํ คนฺตฺวา ตตฺถ ทิวสํ เขเปตฺวา มงฺคโลปฺกฺขรณฺตีเร นิสินฺโน กป
ปเกวสํ คเหตฺวา อาคเตน วิสฺสุกฺกมฺมฺนา เทวปฺตฺเตน อลงฺกตปฏฺิยตฺโต ราหุล
กุมารสฺส ชาตสาสนํ สุตฺวา ปุตฺตติเนทสฺส พลวภาวํ ญตฺวา “ยาว อิทํ พนฺธนํ น
พนฺธติ, ตาวเทว จินฺนทิสฺสามีติ จินฺนเตตฺวา สายํ นครํ ปวิสฺนโต

“นิพฺพุตา ฐุน สา มาตา, นิพฺพุโต ฐุน โส ปีตา,

นิพฺพุตา ฐุน สา นารี, ยสฺสายํ อิทิสฺส ปตฺติ

กิสาโคตมียา นาม ปิตุจฺจาชิตาย ภาสิตํ อิมํ คถํ สุตฺวา “อหํ อิมาย นิพฺพุตปทํ
สาวิโตติ คีวโต มุตฺตาทาริ โอมุญฺจิตฺวา ตสฺสา เปเสตฺวา อตฺตโน ภวนํ ปวิสิตฺวา
สิริสยเน นิสินฺโน, นิพฺพุตคานํ นาฏกิตฺตินํ วิปฺปการํ ทิสฺวา นิพฺพินฺนทพโย

ฉนฺนํ อญฺญาเปตฺวา กนฺถกํ อหฺราเปตฺวา กนฺถกํ อารุญฺห ฉนฺนสหาโย ทสสทฺสจก
 กวาพเทวตาหิปริวฺโต มหาภินิภฺขมนํ นิภฺขมิตฺวา อโนมานทีตีเร ปพฺพชิตฺวา อนุภ
 กเมน ราชคหํ คนฺตฺวา ตตฺถ ปิณฺฑทาย จริตฺวา ปณฺทวปพฺพตปพฺภาเร นิสินฺโน
 มคฺชรณฺดา ราชฺเชน นิมนฺตฺยมาโน ตํ ปฏิภุจิปิตฺวา สพฺพพฺลฺลตํ ปตฺวา อตฺตโน วิ
 ชิตํ อากมนตฺถาย เตน คหิตปฏฺธิโล อพารณฺจ อุทฺทกณฺจ อุปสงฺกมิตฺวา เตสํ
 สนฺตฺติเก อธิคตฺวิเสสํ อนลงฺกริตฺวา ฉพฺพสฺสานิ มหาปฺชานํ ปทหิตฺวา วิสาขปฺปณฺณมึ
 ทิวเส ปาโตว สฺวชทาย ทินฺนํ ปายาสํ ปริภุญฺชิตฺวา เหนฺรณฺชราย นทฺธิยา สฺวณฺณปาตี
 ปวาเหตฺวา เหนฺรณฺชราย นทฺธิยา ตีเร มหาวนสฺสเน นานาสมาปตฺตีหิ ทิวสภาคํ วิติ
 นามेतฺวา สายนฺุหสมเย โสตฺถิเยน ทินฺนํ ตินฺนํ คเหตฺวา กาเพน นาคฺราเชน
 อภิตฺถตฺถุโณ โพรธมณฺเฑ อารุญฺห ตินฺนํ สนฺถริตฺวา “น ตาวิมํ ปถลงฺกํ ภินฺทิสฺสา
 มิ, ยาว เม อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ น วิมฺจุจิสฺสตีติ ปฏฺธิณฺถ กตฺวา ปฺรตฺถาภิมุ
 โข นิสิตฺวา, สุริเย อนตฺถงฺกมิเตยฺว, มารพลํ วิธมิตฺวา ปจฺมยาเม ปุพฺเพ
 นิवासณฺณํ มชฺฌิมยาเม จุตฺตปาทณฺณํ ปตฺวา ปจฺฉิมยามาวसानเ ปจฺจยาการ
 ณฺณํ โอตารेतฺวา อรฺณฺณคฺคเมเน ทสพลจตฺตฺวารชฺชาทิสพฺพคฺคณฺปฏฺธิมณฺทิตํ
 สพฺพพฺลฺลตณฺณํ ปฏิวิธมิตฺวา สตฺตตฺตฺตาหํ โพรธมณฺเฑ วิตินามेतฺวา อญฺจเม สต
 ตาเห อชปาลนิกฺโรธมฺเเล นิสินฺโน ฐมฺมคฺคภีรตฺวาปจฺจเวกฺขณฺเนน อปฺโปสฺสุกฺกตํ
 อาปชฺชมาโน ทสสทฺสสมหาพฺรหฺมปริวเรณ สหฺมปติพฺรหฺมณา อายาจิตฐมฺมเทส
 โน พุทฺธจกฺขุณา โลกํ โอโลเกตฺวา พฺรหฺมโน อชฺเชสฺสนํ อธิวเสตฺวา “กสฺส นฺ โข
 อหํ ปธมํ ฐมฺมํ เทสยฺยนฺติ โอโลเกนฺโต อาพารุทฺทกานํ กาลกตภาวํ ญตฺวา
 ปณฺจวคฺคิยานํ ภิกฺขุณฺํ พหุปการตํ อนุสฺสริตฺวา อญฺจายาสนา กาสีปฺรํ คจฺฉนฺโต
 อนฺตรามคฺเค อุปเกน อาชีวเกน สทฺธี มนฺเตตฺวา อาสาพหฺปณฺณมึทิวเส อสิปตฺเน
 มิคทาเย ปณฺจวคฺคิยานํ ภิกฺขุณฺํ วสนนฺทฺฐานํ ปตฺวา เต อนนฺุจฺฉวิเกน สมฺมทาจารน
 สมฺมทาจรนฺเต สณฺาเปตฺวา อณฺาโกณฺทลฺลปฺมฺเฆ อญฺจารสพฺรหฺมโกฏฺฐิโย อมตปानํ
 ปาเยนฺโต ฐมฺมจกฺกํ ปวตฺเตตฺวา ปวตฺติตปวรฐมฺมจกฺโก ปณฺจมิยํ ปกฺขสฺส สพฺเพปิ
 เต ภิกฺขุ อรหตฺเต ปติญฺญาเปตฺวา ตํทิวสเมว ยสฺสสฺส กุลปฺตฺตสฺส อุปนิสฺสยสมฺมปตฺตี
 ทิสฺวา ตํ รตฺติภาเค นิพฺพินฺทิตฺวา เคหํ ปหาย นิภฺขมนฺตํ “เอหิ ยสาติ ปกฺโกสิตฺวา

**ตสุมิเยว รตติภาเค โสตาปตติผล ปาเปตฺวา ปฺนทิวเส อรหตุตํ ปาเปตฺวา อปรปิ
ตสฺส สหายเก จตุปณฺดาสนเณ เอหิกฺกขุปพฺพชฺชาย ปพฺพาเซตฺวา อรหตุตํ ปาเปสิ.**

หิ ดังจะกล่าวโดยพิสดาร สตฺธา อ.พระศาสดา อมฺหากํ ของเรา ท. พฺราหมณฺกุมารโ
เป็นกุมารของพราหมณ์ สุมะโร นาม ชื่อว่าสุเมธ อมรเวตินฺนเร ในเมืองชื่อว่าอมรเวตี มตฺถเก
ในที่สุด อสงฺเขยฺยานํ แห่งอสงฺไชย ท. จตฺตุนํ ๔ กปฺปสตสหัสสาธิกานํ อันยังด้วยแสนแห่ง
กัปปํ อิโต ภทฺตทกฺกปฺปิ แต่ภทฺทกัปปนี้ หุตฺวา เป็น ปตฺวา ถึงแล้ว นิปฺพตฺติ ซึ่งความสำเร็จ
สพฺพสิปปานํ แห่งศีลปะทั้งปวง ท. ปริจฺจชิตฺวา บริจาคแล้ว ธนํ ซึ่งทรัพย์ อนนฺทโกฏิสงฺขยํ
อันบุคคลพึงนับพร้อมด้วยโกฏิมิใช่หนึ่ง โดยอันล่วงไป มาตาปิตุนํ แห่งมารดาและบิดา ท.
ปพฺพชิตฺวา บวชแล้ว อสิปปพฺพชํ บวชโดยความเป็นฤาษี วสนฺโต อยู่อยู่ หิมวฺนเต ในป่าหิม
พานต์ ฌานาภิญญาโย ยังฌานและอภิฌณา ท. นิพฺพตฺเตตฺวา ให้เกิดแล้ว คจฺจนฺโต ไปอยู่ อา
กาเสน โดยอากาศ ทิสฺวา เห็นแล้ว มคฺคํ ซึ่งหนทาง อัน-- อันบุคคล โสธียมานํ ชำระอยู่ ปวิ
สนตฺถาย เพื่อประโยชน์แก่การเสด็จเข้าไป อมรเวตินฺนเร ชื่อเมืองชื่อว่าอมรเวตี สุตฺตสนฺนิหารโต
จากวิหารชื่อว่าสุทฺธินํ ที่ปงฺกรทสพลลฺลสฺส แห่งพระทศพลพระนามว่าทีปังกร คเหตฺวา, ถือเอา
แล้ว ปเทสํ ซึ่งประเทศ เอกํ แห่งหนึ่ง สยฺปิ แม่เอง, ตสุมิ ปเทเส ครั้นเมื่อประเทศนั้น
อนิฏฺฐิจเต ไม่สำเร็จแล้ว เอว นั้นเทียว กตฺวา กระทำแล้ว อตฺตทานํ ซึ่งตน เสตฺถุ ให้เป็นสะพาน
สตฺถุโน เพื่อพระศาสดา อาคตสฺส ผู้เสด็จมาแล้ว อตฺถริตฺวา ลาดแล้ว อชินิจมฺมํ ซึ่งแผ่นหนัง
ของเสือเหลือง กลเล บนเปือกตม นิปฺนโน, นอนแล้ว อธิปฺปาเยน ด้วยความประสงคฺว่า สตฺ
ธา อ.พระศาสดา สสาวกสงฺโฆ ผู้เป็นไปกัปปด้วยหมู่แห่งพระสาวก อนกฺกมิตฺวา ไม่ทรงเหยียบ
แล้ว กลลํ ซึ่งเปือกตม ของ-- อกฺกมฺนฺโต ทรงเหยียบอยู่ มํ ซึ่งเรา คจฺจนฺตุ --เสด็จไป ดังนี้,
ผู้-- สตฺถารา อันพระศาสดา ทิสฺวา ว ทรงเห็นแล้วเทียว พฺยาโกโต ทรงพยากรณ์แล้วว่า เอโส
ปริโส อ.บุรุษนั้น พุทฺธงฺกุโร ผู้เป็นหน่อเนื้อของพระพุทธเจ้า พุทฺโธ เป็นพระพุทธเจ้า โคตโม
นาม พระนามว่าโคตม ภาวิสฺสติ จักเป็น ปรีโยसानเณ ในกาลเป็นที่สุดลงรอบ อสงฺเขยฺยานํ
แห่งอสงฺไชย ท. จตฺตุนํ สี่ กปฺปสตสหัสสาธิกานํ อันยังด้วยแสนแห่งกัปปํ อนาคต ในกาล
อันไม่มาแล้ว ดังนี้, อปรภาเค ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก ตสฺส สตฺถุโน แห่งพระศาสดา
พระองค์นั้น ลทฺธพฺยากรโณ ผู้มีพยากรณ์อันได้แล้ว สนฺติเก ในสำนัก พุทฺธานํ ของ
พระพุทธเจ้า ท. เถวีสติยา ๒๓ พระองค์ อิมสฺปิ แม่เหล่านี้ ผู้-- อุปฺปนฺนํ เสด็จอุบัติ โลก
ยังโลก โสภาสตฺวา ให้สว่างแล้ว คือ โกณฺฑกฺขโณ อ.พระโกณฺฑกฺขณะด้วย สุมงฺคโล อ.พระสุ

มังกละด้วย สุมโน อ.พระสุมณะด้วย เรวโต อ.พระเรวตะด้วย โสภิตอ.พระโสภิตะด้วย
 โอนมทสฺสี อ.พระอนอมทสฺสีด้วย ปทุมอ.พระปทุมะด้วย นารโท อ.พระนารทะด้วย ปทุ
 มุตโตร อ.พระปทุมตตระด้วย สุมะโ อ.พระสุมะระด้วย สุชาโต อ.พระสุชาตะด้วย ปิยทสฺสี
 อ.พระปิยทสฺสีด้วย อุตฺตทสฺสี อ.พระอุตฺตทสฺสีด้วย ฐมฺมทสฺสี อ.พระธรรมทสฺสีด้วย ลิตฺทศฺส
 อ.พระลิตฺทศฺสด้วย ติสฺโส อ.พระติสสะด้วย ปุสฺโส อ.พระปุสสะด้วย วิปสฺสี อ.พระวิปสฺสี
 ด้วย ลีจี อ.พระลีจีด้วย เวสฺสภู อ.พระเวสสภูด้วย กุสฺสนุ อ.พระกุสสันธะด้วย โกนาคมโน
 อ.พระโกนาคมณะด้วย กุสฺสโป จ อ.พระกัสสปะด้วย สมคฺสีปารมฺมียอ ทรงยังบารมี สมคฺสีปาร
 มฺมียอ ๓๐ อันเสมอ ท. คือ ปารมฺมียอ อ.บารมี ท. ทส ๑๐ อุปปารมฺมียอ อ.อุปบารมี ท. ทส ๑๐
 ปรมตฺตปารมฺมียอ อ.ปรมตฺตบารมี ท. ทส ๑๐ ปุเรตฺวา ให้เต็มแล้ว จิตฺ ดำรงอยู่แล้ว

เวสฺสนุตรตฺตภาเว ในอรรถาพแห่งพระเวสสันดร ทตฺวา ทรงถวายแล้ว มหาทานานิ ซึ่งทานอัน
 ใหญ่ ท. ปรีวิกรมฺพนานิ อันเป็นเหตุหวั่นไหวแห่งแผ่นดิน สตฺตกฺขตฺตํ เจ็ดครั้ง ปรีจฺจชิตฺวา
 ทรงบริจาคแล้ว ปุตฺตทาร์ ซึ่งพระโอรสและพระชายา นิพฺพตฺติตฺวา ทรงบังเกิดแล้ว ตฺสิตฺปุเร
 ในบุรีชื่อว่าตฺสิต อายุปริโยสานे ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งอายุ จตฺวา ทรงดำรงอยู่แล้ว ยาว
 ตายุกํ ลั่นการกำหนดเพียงใดแห่งอายุ ตฺสิตฺปุเร ในบุรีชื่อว่าตฺสิตนั้น, วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า

มหาวิร ข้าแต่พระมหาวิระ อยู่ กาโล อ.กาลนี้ เต เป็นกาลของพระองค์ โหติ ย่อมเป็น,
 ตฺวอ.พระองค์ อุปฺปชฺช เสด็จอุบัติแล้ว มาตฺตฺกฺจฺฉิ ในพระครรภ์ของพระมารดา โลกํ ทรงยัง
 โลก สเทวํ อันเป็นไปกับด้วยเทวโลก ตารณฺโโต ให้ข้ามอยู่ พุชฺชนฺสฺส ของจตรัสรู้ ปทํ ซึ่ง
 ความไม่ประมาทเป็นเครื่องถึง อมตํ ซึ่งอมตะ ดังนี้

ทสฺสทสฺสจฺจกฺกวาพเทวตาหิ อันเทวดาในจักรวาลหมื่นหนึ่ง ท. สนฺนิปตฺติตฺวา ประชุมกัน
 แล้ว วุตฺเต กราบทูลแล้ว, วิโลเกตฺวา ทรงเล็งแล้ว มหาวิโลกนานิ ซึ่งจณะอันบุคคลพึงเล็ง
 ใหญ่ ท. ปญฺจ ห้า จูโต ทรงเคลื่อนแล้ว ตโต ตฺสิตฺปุเร จากบุรีชื่อว่าตฺสิตนั้น คเหตฺวา ทรง
 ถือเอาแล้ว ปฏฺฐิสฺสนฺธิ ซึ่งปฏฺฐิสฺสนธิ สกฺยราชกุเล ในราชตระกูลแห่งเจ้าศากยะ ผู้-- ฌาตีหิ อัน
 พระญาติ ท. ปรีจาริยมาโน ทรงบำเรออยู่ มหาสมฺปตฺติยา ด้วยสมบัติใหญ่ ตตฺถ ราชกุเล ใน
 ราชตระกูลนั้น ปตฺวา ทรงถึงแล้ว ภทฺรโยพฺพนํ ซึ่งความเป็นแห่งหนุ่มอันเจริญ อนุภฺกเมน
 ตามลำดับ อนุภวณฺโโต ทรงเสวยอยู่ รชฺชสิริ ซึ่งสิริในความเป็นแห่งพระราชา เทวโลกสิริ วิย
 อันราวกว่าสิริในเทวโลก ปาสาเทสฺส ในปราสาท ท. ตีสุ ๓ อนุภฺจวิเกสฺส อันสมควร อุทฺธํ แก่
 ฤคฺ ท. ตินฺณ ๓ ทิสฺวา ทรงเห็นแล้ว เทวทูเต ซึ่งเทวทูต ท. ตโย ๓ ชินฺณพฺยาธิมตฺตสฺสขาเต
 อันบัณฑิตนับพร้อมแล้วว่าชนผู้แก่แล้วและชนผู้เจ็บและชนผู้ตายแล้ว อนุภฺกเมน ตามลำดับ

คณสมเเย ในสมัยเป็นที่เสด็จไป อุตฺตยานกัปปาย เพื่อทรงกริทาในพระอุตฺตยาน สลฺยชาติลเวโก ผู้มีความสังเวชอันเกิดพร้อมแล้ว นิตฺตติตฺวา เสด็จกลับแล้ว ทิสฺวา ทรงเห็นแล้ว ปพฺพชิตฺตํ ซึ่งบรรพชิต จตฺตถวาระ ในวาระที่ ๔ รุจิ ทรงยังความพอใจ ปพฺพชฺชาย ในการบวชว่า ปพฺพชฺชา อ.การบวช สาธุ เป็นคุณชาติยังประโยชน์ให้สำเร็จ โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ อุตฺตปาเทตฺวา ให้เกิดขึ้นแล้ว คณตฺวา เสด็จไปแล้ว อุตฺตยานํ สู่พระอุตฺตยาน ทิสฺวํ ทรงยังวัน เขเปตฺวา ให้สิ้นไปแล้ว ตตฺถ อุตฺตยาน ในพระอุตฺตยานนั้น นิสฺสนฺโน ประทับนั่งแล้ว มงฺคโลปกฺขรณฺนิตฺติเร ที่ฝั่งแห่งสระโบกขรณอันเป็นมงฺคล ผู้-- เทวปฺตฺเตน อันเทพบุตร วิสฺสุกมฺมุนา ชื่อว่าวิษณุกรรมคเหตฺวา ผู้ถือเอาแล้ว กปฺปกเวสํ ซึ่งเพศแห่งช่างกัลบก อาคเตน มาแล้ว --กระทำให้พ้อแล้ว และตกแต่งแล้ว สุตฺวา ทรงสดับแล้ว ชาติสาสนํ ซึ่งข่าวสาสน์-- ราหุลกุมารสฺส แห่งพระกุมารพระนามว่าราหุล --ประสูติแล้ว ฌตฺวา ทรงทราบแล้ว พลวภาวํ ซึ่งความที่-- ปุตฺตลีนฺhesสฺส แห่งความรักในพระโอรส --เป็นสภาพมีกำลัง จินฺนเตตฺวา ทรงดำริแล้วว่า อิทํ พนฺธํ อ.วัตถุเป็นเครื่องผูกนี้ นํ น พนฺธติ จะไม่ผูก ยาว เพียงใด, อหํ อ.เรา จินฺนิตฺตฺสํ จักตัด อิทํ พนฺธํ ซึ่งวัตถุเป็นเครื่องผูกนี้ ตาว เอวเพียงนั้น นั้นเทียว อิติ ดังนี้ ปวิสฺสนฺโต เสด็จเข้าไปอยู่ นครํ สู่เมือง สายํ ในเวลาเย็น สุตฺวา ทรงสดับแล้ว อิมํ คาลํ ซึ่งกาลานี้ อัน-- ปิตุจฺฉาญํตาย อันพระบิดาของพระเจ้าอา กิสฺวาโคตฺมียา นาม พระนามว่ากิสฺวาโคตฺมียา --ภานฺตี ตรัสแล้วว่า

อโย สิทฺธตฺตฺโต อ.พระสิทธัตถะนี้ อิทิสฺโส ผู้เช่นนี้ ปุตฺตโต เป็นพระโอรส ยสฺสา มาตา ของพระมารดา ใด โหติ ย่อมเป็น สทา มาตา อ.พระมารดานั้น นิพฺพุตฺโต ทรงดับแล้ว นฺนุ แน่, อโย สิทฺธตฺตฺโต อ.พระสิทธัตถะนี้ อิทิสฺโส ผู้เช่นนี้ ปุตฺตโต เป็นพระโอรส ยสฺส ปิตา ของพระบิดา ใด โหติ ย่อมเป็น สทา ปิตา อ.พระบิดานั้น นิพฺพุตฺโต ทรงดับแล้ว นฺนุ แน่, อโย สิทฺธตฺตฺโต อ.พระสิทธัตถะนี้ อิทิสฺโส ผู้เช่นนี้ สามีโก เป็นพระสวามี ยสฺสา นารี ของพระนาง ใด โหติ ย่อมเป็น สทา นารี อ.พระนางนั้น นิพฺพุตฺโต ทรงดับแล้ว นฺนุ แน่ ดังนี้

จินฺนเตตฺวา ทรงดำริแล้วว่า อหํ อ.เรา เป็นผู้-- อิมาย กิสฺวาโคตฺมียา อันพระนางกิสฺวาโคตฺมียานี้ สามีโก --ให้ฟังแล้ว นิพฺพุตฺตปทํ ซึ่งบทว่า ทุกข์ ดับแล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ โอมฺมฺลฺยจิตฺวา ทรงเปลื้องแล้ว มุตฺตดาหารํ ซึ่งแก้วมุกดาหาร คีวโต จากพระศอ เปเสตฺวา ทรงส่งไปแล้ว ตสฺสา กิสฺวาโคตฺมียา แก่พระนางกิสฺวาโคตฺมียานี้ ปวิสฺสิตฺวา เสด็จเข้าไปแล้ว ภวนํ สู่ภพอตฺตโน ของพระองค์ นิสฺสนฺโน ประทับนั่งแล้ว สิริสยเน บนที่เป็นที่บรรทมอันเป็นสิริ, ทิสฺวา ทรงเห็นแล้ว วิปฺปการํ ซึ่งประการอันแปลก นาฏกิตฺติณํ ของหญิงนักฟ้อน ท. นิทฺทปฺปคตํ ผู้

เข้าถึงแล้วซึ่งความหลับ นิพพิณนทโย ผู้มีพระทัยอันเปื้อน่ายแล้ว จนนํ ทรงยังนายฉันทะ
อุฎฐาเปตฺวา ให้ลุกขึ้นแล้ว อาหารเปตฺวา ทรงให้นำมาแล้ว กนฺธกํ ซึ่งม้าชื่อว่ากัณณะ อารุห
เสด็จขึ้นแล้ว กนฺธกํ ม้าชื่อว่ากัณณะ จนนสหาโย ผู้มีนายฉันทะเป็นสหาย ทสสทสฺสจก
กฺวาทเวตฺตาหิปริวฺโต ผู้อันเทวดาในจักรวาทหนึ่ง ท. แวดล้อมแล้ว นิภุมิตฺวา เสด็จ
ออกไปแล้ว มหาภินิภุมนํ เสด็จออกเพื่อคุณอันยิ่งใหญ่ ปพฺพชิตฺวา ผนฺวแล้ว โอนมานที
ตีเร ที่ฝั่งแห่งแม่น้ำชื่อว่าโนมา คนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว ราชคหํ ตูเมืองชื่อว่าราชคฤห์ อนุภ
กเมน โดยลำดับ จริตฺวา เสด็จเที่ยวไปแล้ว ตตฺถ ราชคเห ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์นั้น ปิณฺฑทาย
เพื่อก่อนข้าว นิสินฺโน ประทับนั่งแล้ว ปณฺทวปพฺพตปฺพการํ ที่เงื้อมแห่งภูเขาชื่อว่าปัทมว
มคฺชรณฺดา ผู้อันพระราชาผู้เป็นใหญ่ในแคว้นชื่อว่ามคฺช นิมนฺตฺยมาโน ทรงเชื้อเชิญอยู่
รชฺเชน ด้วยความเป็นแห่งพระราชา ปฏิกฺขิปปิตฺวา ทรงห้ามแล้ว ตํ รชฺชํ ซึ่งความเป็นแห่ง
พระราชานั้น คหิตปฏฺยโล ผู้มีปฏฺยฉานพระราชานั้นทรงรับแล้ว อากมฺนตฺถาย เพื่อ
ประโยชน์-- แก่การบรรลุลแล้ว สพฺพพลฺลตํ ซึ่งความเป็นแห่งพระสัพพัตถ --เสด็จมา วิจิตํ ตู
แคว้นแคว้น อุตฺตโน ของพระองค์ อุปสงฺกมิตฺวา เสด็จเข้าไปหาแล้ว อาพารํ จ ซึ่งดาบสชื่อว่า
อาพาระด้วย อุทฺทกํ จ ซึ่งดาบสชื่อว่าอุทกะด้วย อนนฺตฺกิริตฺวา ไม่ทรงกระทำให้พอแล้ว
อิชฺชิตฺวาเสถ์ ซึ่งคุณวิเศษอันพระองค์ทรงถึงทั้แล้ว สนฺตฺติเก ในสำนัก เถสฺ ตาปสถานํ ของ
ดาบส ท. เหล่านั้น ปทหิตฺวา ทรงเริ่มตั้งแล้ว มหาปธานํ ซึ่งความเพียรใหญ่ จพฺพสฺสทานิ สัน
ปีหก ท. ปริภุญชิตฺวา เสวยแล้ว ปายาสํ ซึ่งข้าวปายาส อัน-- สุชาตยา อันนางสุชาดา ทินฺนํ -
--ถวายแล้ว ปาโถว ในเวลาเช้าเที่ยว วิสาขปฺปณฺณมิตฺวเส ในวันคือดิถีมีพระจันทร์อันเต็มแล้ว
ด้วยวิสาขฤกษ์ ปวาเหตฺวา ทรงลอยแล้ว สุวณฺณปาตี ซึ่งถาดอันเป็นวิการแห่งทอง นทฺธิยา ใน
แม่น้ำ เนรณฺชราย ชื่อว่าเนรณฺชรา ทิวสภาคํ ทรงยังส่วนแห่งวัน วิตฺตินาเมตฺวา ให้น้อมไปถว
งวิเศษแล้ว นานาสมาปตฺติหิ ด้วยสมบัติต่าง ๆ ท. มหาวนสณฺฑเท ในชฎแห่งป่าใหญ่ ตีเร ที่ฝั่ง
นทฺธิยา แห่งแม่น้ำ เนรณฺชราย ชื่อว่าเนรณฺชรา คเหตฺวา ทรงรับแล้ว ตินฺนํ ซึ่งหล้า อัน-- โสตฺถิ
เยน อันพราหมณ์ชื่อว่าโสตฺถิยะ ทินฺนํ --ถวายแล้ว สายนฺนุสสมเย ในสมัยเป็นที่สิ้นไปแห่งวัน
อภิตฺตฤตฺถุโณ ผู้มีพระคุณ-- นาคราเชน อันนาคผู้ราชา กาเพน ชื่อว่ากาพะ --ชมเชยแล้ว อา
รุหเสด็จขึ้นแล้ว โพธิมณฺฑํ ตูคองแห่งไม้โพธิ์ สนฺตฺกิริตฺวา ทรงลาดแล้ว ตินฺยานิ ซึ่งหล้า ท.
กตฺวา ทรงกระทำแล้ว ปฏฺยณฺถํ ซึ่งการปฏฺยณาว่า จิตฺตํ อ.จิต เม ของเรา ตํ น วิมฺภจฺจิตฺตติ
จักไม่พ้นวิเศษอาสเวหิ จากอาสวะ ท. อนฺนปาทาย เพราะอันไม่เข้าไปยึดมั่น ยาว เพียงใด อหํ

อ.เรา น ภินุติสุตถามิ จักไม่ทำลาย อิมํ ปลุลงฺกํ ซึ่งบัลลังก์นี้ ตาว เพียงนั้น อิติ ดังนี้ ปฺรต
 ภาณิมุโข ผู้มีพระพักตร์เฉพาะต่อทิศอันตั้งอยู่ในเบื้องหน้า นิสิติตฺวา ประทับนั่งแล้ว, สุริเย
 ครันเมื่อพระอาทิตย์ อนุตฺตงฺกมิตฺเต เป็นสภาพถึงแล้ว ซึ่งอันตั้งอยู่ไม่ได้ เอว นั้นเทียว สนฺเต
 มียอยู่, วิธมิตฺวา ทรงก้าจัดแล้ว มารพลํ ซึ่งมารและพลของมาร ปตฺวา ทรงบรรลุลแล้ว ปุพฺเพ
 นิवासณํ ซึ่งปุพเพนิवासณํ ปจฺมยาม ในปจฺมยาม จุตฺตปฺปาทณํ ซึ่งจุตฺตปฺปาทณํ
 มขฺฌิมยาม ในมขฺฌิมยาม ณํ ทรงแยงณํ โอตารตฺวา ให้ข้ามลงแล้ว ปจฺจยาการ
 ในปัจจยาการ ปจฺจิมยามาวสาน ในกาลเป็นที่สุดลงแห่งปัจจิมยาม ปฏิวิธมิตฺวา ทรงรู้ตลอด
 แล้ว สทฺทพฺพญุตณํ ซึ่งพระสัพพัตถญุตณํ ทสพฺพจตุเวสารชฺชาทิสพฺพคุณปฏิมณฺฑิตํ อัน
 ประดับเฉพาะแล้ว ด้วยคุณทั้งปวง มีทศพลญาณและเวสารัชชญาณ ๔ เป็นต้น อรุณฺณคฺคฺมเน
 ในกาลเป็นที่ขึ้นไปแห่งอรุณ สตฺตตฺตคาหํ ทรงแยงสัปดาห์เจ็ด วิตินาเมตฺวา ให้น้อมไปล่วง
 วิเศษแล้ว โพธิมณฺฑลํ ซึ่งควงแห่งไม้โพธิ์ นิสินฺโน ประทับนั่งแล้ว อชฺฌาลนิกโรธมฺเณ ที่โคน
 แห่งต้นอชฺฌาลนิกโรธ สตฺตคาเห ในสัปดาห์ อฏฺฐเม ที่แปด อาปชฺชมาโน ทรงถึงท้าวอยู่ อป
 โปสฺสสุกฺกํ ซึ่งความเป็นแห่งบุคคลผู้มีความขวนขวายน้อย ธรรมคฺคฺมกิริยาปจฺจเวกฺขณน ด้วย
 การพิจารณา ซึ่งความที่แห่งธรรมเป็นสภาพลิกซึ่ง อายาจิตฺตมฺมเทสโน ผู้มีการแสดงซึ่งธรรม--
 สหฺมปติพฺรหฺมณา อันพรหมชื่อว่าสหฺมปติ ทสสทฺสสมหาพฺรหฺมปริวารน ผู้มีท้าวมหาพรหม
 หมื่นหนึ่งเป็นบริวาร --ทูลวิงวอนแล้ว โอโละเกตฺวา ทรงตรวจดูแล้ว โลกํ ซึ่งโลก พุทฺธจกฺขุณา
 ด้วยจักขุ ของพระพุทฺธเจ้า อชฺเชตฺสนํ ทรงแยงคำเป็นเครื่องเชื้อเชิญ พฺรหฺมโน ของพรหม อธิว
 เสตฺวา ให้อยู่ทับแล้ว โอโละเกนฺโต ทรงตรวจดูอยู่ว่า อหํ อ.เรา เทเสยฺยํ พิงแสดง ธรรมํ ซึ่ง
 ธรรม ปจฺมํ ครั้งที่หนึ่ง กสฺส นุ โข แก่ใคร หนอแล อิติ ดังนี้ ญตฺวา ทรงทราบแล้ว กาลกต
 ภาวํ ซึ่งความที่-- อาพาธุทฺทกานํ แห่งคาบสซึ่งว่าอาพาธ และคาบสซึ่งว่าอุทกะ ท. --เป็นผู้มี
 กาละอันกระทำแล้ว อนุสฺสริตฺวา ทรงอนุสรณ์ถึงแล้ว พหุปรการํ ซึ่งความที่-- ภิกฺขุณํ แห่ง
 ภิกษุ ท. ปญฺจวคฺคิยานํ ผู้นับเนื่องแล้วในพวก ๕ --เป็นผู้มีอุปการะมาก อุฏฺฐาย เสด็จลุกขึ้น
 แล้ว อาสนา จากอาสนะ คจฺจนฺโต เสด็จไปอยู่ กาสีปุริ สู่เมืองชื่อว่ากาสิ มนฺเตตฺวา ทรง
 สนทนาแล้ว สทฺธิ กับ อาชีวกน ด้วยอาชีวก อุปเกน ชื่อว่าอุปกะ อนุตรามคฺเค ในระหว่าง
 แห่งหนทาง ปตฺวา เสด็จถึงแล้ว วสนญฺจณํ ซึ่งที่เป็นที่อยู่ ภิกฺขุณํ ของภิกษุ ท. ปญฺจวคฺคิยานํ
 ผู้นับเนื่องแล้วในพวก ๕ มิกทาย ในป่าเป็นที่ให้ซึ่งอภัย แก่เนื้อ อิติปตฺเน ชื่อว่าอิติปตนะ
 อาสาพฺพญฺณมิตฺตวเส ในวันคือดิถีมีพระจันทร์อันเต็มแล้วด้วยอาสาพฺพญฺณ เต ภิกฺขุ ทรงแยง
 ภิกษุ ท. เหล่านั้น สมุทฺทาจรนฺเต ผู้ประพตฺติร้องเรียกอยู่ สมุทฺทาจาเรน ด้วยความประพตฺติร้อง

เรียก อนนุจณวิเคน อันไม่สมควร สลฺยาเปตฺวา ให้รู้พร้อมแล้ว อฏฺฐารสพฺรหมโกฏิโย ทรงยังโกฏิแห่งพรหม ๑๘ ท. อลฺยาโกณฺทลฺยปฺมุเข มีพระอณฺดาโกณฺทลฺยเป็นประมุข ปาเยนฺโต ให้คืบอยู่ อมตปานิ ซึ่งน้ำอันบุคคลพึงดื่มชื่อว่าอมฤต รมฺมจกฺกํ ทรงยังจักรคือธรรมปวตฺเตตฺวา ให้เป็นไปทั่วแล้ว ปวตฺติตปวรรมฺมจกฺโก ผู้มีจักรคือธรรมอันประเสริฐอันทรงให้เป็นทั่วแล้ว เต ภิกฺขุ ทรงยังภิกฺขุ ท. เหล่านั้น สพฺเพปิ แม้ทั้งปวง ปติฏฺฐาเปตฺวา ให้ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว อรหตฺเต ในพระอรหัต ปญฺจิมิ ในคิณิที่ ๕ ปกฺขสฺส แห่งปักข์ ทิสฺวา ทรงเห็นแล้ว อุปนิสฺสยสมฺปตฺติ ซึ่งความถึงพร้อมแห่งอุปนิสัย กุลปฺตฺตสฺส แห่งกุลบุตร ยสฺส ชื่อว่า ยสะ ตํทิสฺ ในวันนั้น เอว นั้นเทียว ปกฺโกติตฺวา ทรงร้องเรียกแล้ว ตํ ยสฺ ซึ่งยสะนั้น นิพฺพิทิตฺวา ผู้เบื่อหน่ายแล้ว ปหาย ละแล้ว เภหิ ซึ่งเรือน นิภฺขมฺมตํ ออกไปอยู่ รตฺติภาเค ในส่วนแห่งราตรี วจเนน ด้วยพระคำรัส ว่า ยสฺ ลูกก่อนยสะ ตฺวํ อ.ท่าน เอहि จงมา อิติ ดังนี้ ตํ ยสฺ ทรงยังยสะนั้น ปาเปตฺวา ให้บรรลุลแล้ว โสตาปตฺติผล ซึ่งโสคาปตฺติผล รตฺติภาเค ในส่วนแห่งราตรีนั้น เอว นั้นเทียว ปาเปตฺวา ให้บรรลุลแล้ว อรหตฺตํ ซึ่งพระอรหัต ปฺนทิวเส ในวันรุ่งขึ้น จตฺตปญฺญาสขเน ทรงยังชน ๕๔ ท. สหายเก ผู้เป็นสหาย ตสฺส ยสฺส ของพระยสะนั้น อปเรปิ แม้เหล่าอื่นอีก ปพฺพาเซตฺวา ให้บวชแล้ว เอหิภิกฺขุปพฺพชฺชาย ด้วยเอหิภิกฺขุบรรพชา ปาเปติ ให้บรรลุลแล้ว อรหตฺตํ ซึ่งพระอรหัต ฯ

เอวํ โลก เอกสฺสญฺจียา อรหฺนฺเตสฺส ชาเตสฺส วุตฺถวสฺส ปวเรตฺวา “จรธ ภิกฺขเว จาริกนฺติ สญฺจิกฺกขุ ทิสาสฺส เปเสตฺวา สยํ อูรฺเวลํ คจฺฉนฺโต อนฺตรามคฺเค กปฺปาสี กวนสฺสญฺเต ตีสขเน ภทฺทวคฺคิยกุมารे วินสิ.

อรหฺนฺเตสฺส ครั้นเมื่อพระอรหันต์ ท. เอกสฺสญฺจียา ๖๑ ชาเตสฺส เกิดแล้ว โลก ในโลก เอวํ อย่างนี้ สตฺถา อ.พระศาสดา วุตฺถวสฺส ผู้มีกาลฝนอันประทับอยู่แล้ว ปวเรตฺวา ทรงปวารณาแล้ว เปเสตฺวา ทรงส่งไปแล้ว สญฺจิกฺกขุ ซึ่งภิกฺขุ ๖๐ ท. ทิสาสฺส ในทิส ท. วจเนน ด้วยพระคำรัส ว่า ภิกฺขเว ลูกก่อนภิกฺขุ ท. ตุมฺเห อ.เธอ ท. จรธ จงเทียวไป จาริกิ์ สู้ที่จาริก ดังนี้ เป็นต้น คจฺฉนฺโต เสด็จไปอยู่ อูรฺเวลํ สู่ประเทศชื่อว่าอูรฺเวลา สยํ เอง วินสิ ทรงแนะนำแล้ว ภทฺทวคฺคิยกุมารे ซึ่งกุมารผู้นับเนื่องแล้วในพวกอันเจริณ ท. ตีสขเน ผู้เป็นชน ๓๐ กปฺปาสี กวนสฺสญฺเต ในชฎแห่งป่าฝ้าย อนฺตรามคฺเค ในระหว่างแห่งหนทาง ฯ

เตสฺส สพฺพปจฺฉิมโก โสตาปนฺโน, สพฺพตฺตโม อนาคามี อโหสิ.

เสด็จ กุมาริเกศ ในกุมาร ท. เหล่านั้นหนา กุมาริ อ.กุมาร สัพพปจฉิมโก ผู้เกิดแล้วใน
 ภายหลัง แห่งกุมารทั้งปวง โสตาปนุโน เป็นพระโสดาบัน อโหสิ ได้เป็นแล้ว, กุมาริ อ.กุมาร
 สัพพุตโตโม ผู้สูงสุดแห่งกุมารทั้งปวง อนาคามี เป็นพระอนาคามี อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

เตปิ สพุเพ เอหิภิกขุภาวะเนว ปพุพาเซตฺวา ทิสาสฺ เปสเสตฺวา สยํ อุรุเวลํ คนฺตฺวา
 อทฺตฺกทฺตฺมานิ ปาฏิหาริยสทฺสฺสานิ ทสฺเสตฺวา อุรุเวลกสฺสปาทโย สทฺสฺสขมฺมิตปริวาร
 เถภาติภิกขุเถ วิเนตฺวา เอหิภิกขุภาวะเนว ปพุพาเซตฺวา คยาสิสฺส นิสีทาเปตฺวา
 อาทิตฺตปริยายเทสฺสนาย อรหตฺเต ปติฏฺฐาเปตฺวา เตน อรหฺนฺตสทฺสฺเสน ปริวฺโต
 “พิมฺพิสารถฺรโณ ทินฺนํ ปฏฺิณฺณํ โมเจสฺสสามิติ ฉฏฺฐิฉินฺยุยานํ คนฺตฺวา “สตฺถา กิร
 อากโตติ สฺตฺวา ทฺวาทสนนฺตฺเทหิ พุราหฺมณคฺคหปติเกหิ สทฺธิ อากตฺสฺส รณฺโณ
 มรฺุรธมฺมกถํ กเถนฺโต ราชานํ เอกาทสฺหิ นนฺตฺเทหิ สทฺธิ โสตาปคฺคตฺิผล ปติฏฺฐาเปตฺ
 วา เอกํ นนฺตํ สรณฺสฺส ปติฏฺฐาเปตฺวา ปุณฺทิวเส สกฺกน เทวธฺมา มาณวกณฺณํ
 คเหตฺวา อภิตฺตฺลตฺคฺโคธ ราชคฺคหนครํ ปวิสิตฺวา ราชนิเวสเน กตภคฺคตฺกิจฺโจ เวพฺพวนา
 รามํ ปฏฺิคฺคเหตฺวา ตตฺเถว วาสํ กปฺเปสฺสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา กุมาริ ทรงยังกุมาร ท. สพฺเพ ทั้งปวง เตปิ แม่เหล่านั้น ปพฺพา
เซตฺวา ให้บวชแล้ว เอหิกฺกุขภาเว ด้วยความเป็นแห่งเอหิกฺกุ เอะ นั้นเทียว เปเสตฺวา ทรง
ส่งไปแล้ว ทิสาสฺ ในทิส ท. คนฺตุวา เสด็จไปแล้ว อูรูเวลํ ผู้ประเทศชื่อว่าอูรูเวลา สยํ เอง ทสฺ
เสตฺวา ทรงแสดงแล้ว ปาฏิหาริยสหตฺตานิ ซึ่งพันแห่งปาฏิหาริย์ ท. อทฺตจฺจุตฺตานิ ที่ ๔ ด้วย
ทั้งถึง วิเนตฺวา ทรงแนะนำแล้ว เทภาดิกขภูเฬ ซึ่งขมูลพี่น้องชาย ๓ คน ท. สหตฺตขมูลปริ
วาระ มีขมูลพันหนึ่งเป็นบริวาร อูรูเวลกตฺตสปาทโย มีขมูลชื่อว่าอูรูเวลากัสสปะเป็นคณ ปพฺพา
เซตฺวา ให้บวชแล้ว เอหิกฺกุขภาเว ด้วยความเป็นแห่งเอหิกฺกุ เอะ นั้นเทียว นิสีทาเปตฺวา ให้
นั่งแล้ว คยาสิเส ณ ประเทศชื่อว่าคยาสิสะ ปติฏฺฐาเปตฺวา ให้ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว อรหตฺเต ใน
พระอรหันต์ อาทิตฺตปริยายเทศนาย ด้วยเทศนาคืออาทิตตปริยายสูตร ผู้-- เตน อรหนฺตสทฺธ
เสน อันพันแห่งพระอรหันต์นั้น ปริวุโต --แวดล้อมแล้ว จินฺนุเตตฺวา ทรงดำริแล้วว่า อหํ อ.เรา
โมเจตฺตมามิ จักเปลื้อง ปฏิญฺญา ซึ่งปฏิญาณ อัน-- อันเรา ทินฺนํ --ให้แล้ว พิมฺพิสารธฺโฆ แก่
พระราชพาพระนามว่าพิมพิสาร อิติ ดังนี้ คนฺตุวา เสด็จไปแล้ว ลลฺลาภิวนฺนํ ผู้สวนชื่อว่าลลฺลา
วัน ราชคชนครปุจฉาเร ไกลอุปัฏจารแห่งเมืองชื่อว่าราชคฤห์ กเถนฺโด ตริสอยํ มธุรรธมฺมกถํ ซึ่ง
วาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรมอันไพเราะ ธมฺมโฆ แก่พระราชพา ผู้-- สตฺตา ทรงสดับแล้ว ว่า กิร

ได้ยินว่า สตถา อ.พระศาสดา อาคโต เสด็จมาแล้ว อิติ ดังนี้ อาคตสฺส --เสด็จมาแล้ว สทฺธิ กับ พุราหมณคหปติเกหิ ด้วยพราหมณ์และคฤหบดี ท. ทฺวาทสนนุเตหิ มีหมื่นสิบสองเป็น ประมาณ ราชานํ ทรงยังพระราชสา สทฺธิ กับ นนุเตหิ ด้วยนหุต ท. เอกาทสฺหิ ๑๑ ปติฏฺฐาเปตฺวา ให้ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว โสตาปตฺตติผล ในโสตาปตฺตติผล นนุตํ ทรงยังนหุต เอกํ หนึ่ง ปติฏฺฐา เปตฺวา ให้ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว สรณฺสฺ ในสรณะ ท. อภิตฺตฺตคฺคฺโคณ ผู้มีพระคุณ-- สกฺกน อนํท้าว ลักกะ เทวเรณฺดา ผู้พระราชแห่งเทพ กเหตฺวา ทรงถือเอาแล้ว มาณวกฺกณฺณํ ซึ่งเพศแห่ง มาณพ --ทรงชมเชยแล้ว ปวิสิตฺวา เสด็จเข้าไปแล้ว ราชคหนครํ สู่เมืองชื่อว่าราชคฤห์ ปุณฺทิว เส ในวันรุ่งขึ้น กตภคฺตฺตกิจฺโจ ผู้มีกิจด้วยภัตตรอันทรงกระทำแล้ว ราชนิเวสเน ในพระราช นิเวศน์ ปฏิกฺคฺกเหตฺวา ทรงรับเฉพาะแล้ว เวพฺพวนารามํ ซึ่งอารามชื่อว่าเวพฺพวัน กปฺเปสิ ทรง สำเร็จแล้ว วาสํ ซึ่งการประทับอยู่ ตตฺถ อารามे ในอารามนั้น เอว นันํเทยว ฯ

ตฤณ นํ สาริปุตฺตโมคฺคสฺสอานา อุปสงฺกมิตฺต.

สารีปุตต์โมคคัลลานา อ.พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ ท. อุปสงกมัตถ์ เข้าไปเฝ้า
แล้ว นํ์ สตถารํ ซึ่งพระศาสดานั้น ตตถ อารามे ในอารามนั้น ฯ

๓.๖.๑๒.๕๔.๗๘.๙๐.๙๕.๙๙

อนุப்புพิภกา อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าวโดยลำดับ **ตตร** ในเรื่องนั้น **อัย** นี้:

อนุปปนเนเยว หิ พุทฺเธ, ราชคหโต อวิทูเร “อุปติสฺสคานิ จ โกลิตคานิ จาติ

เทพ พุราหุมนคามา อเฮลล์.

หิ ก็ พุทุธ ครั้นเมื่อพระพุทธรเจ้า **อนุปบุเน** ไม่เสด็จอุบัติแล้ว เอว นั้นเทียว, พุ
 ราหุณคามา อ.บ้านแห่งพราหมณ์ ท. เทว ๒ คือ **อุปติสฺสคโม จ** อ.อุปติสสคามด้วย โกลิต
 คโม จ อ.โกลิตคามด้วย **อเหตุ** ได้มีแล้ว อวิทุเร ในที่ไม่ไกล **ราชคโธ** จากเมืองชื่อว่ารา
 ชคถ์ ๑

เตส อุปติสฺสคามะ สารียา นาม พุราหุณฺณิยา คพฺภุสฺส ปตฺติฏฺฐิตทิวเสยว โกลิตคา

เม โมกคุดิตยา นาม พุราหุมนิยาปี คพโภ ปติฏฐหิ.

เตสฺ พุราหฺมณคาเมสฺ ในบ้านแห่งพราหมณ์ ท. ๒ เหล่านั้นหนา กพฺโกล อ.ครรรค์ พุ
ราหฺมณียาปิ แม่ของพราหมณ์ โมคฺคฺลฺลฺยา นาม ชื่อว่าโมคคัลลี โกลิตคาเม ในโกลิตคาม
ปติญฺสฺหิ ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว ปติญฺจิตฺทิวเส ในวันแห่งครรรค์ พุราหฺมณียา ของพราหมณ์ สารียา
นาม ชื่อว่าสารี อปติสฺสคาเม ในอปติสสคาม --ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว เอว นั้นเทียว ฯ

ตานี กิร เทวปี กุลานี ยาว สตุตมา กุลปรีวัญญา อาพทุสปฏิพทุสหายกาเนว.

กิร ได้ยินว่า กุลานี อ.ตระกูล ท. เทวปี แม่สอง ตานี เหล่านั้น อาพทุสปฏิพทุสหายกา เป็นสหายเนื่องกันทั่วแล้วและเนื่องเฉพาะแล้ว เอว นั้นเทียว ยาว เพียงใด กุลปรีวัญญา แต่อันเวียนรอบแห่งตระกูล สตุตมา ที่เจ็ด อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

ตาส์ ทูวินุปี เอกทิวสเมว คพุกบริหาริ อทฺสู.

ฉาตโย อ.ฉาติ ท. อทฺสู ได้ให้แล้ว คพุกบริหาริ ซึ่งวัตถุเป็นเครื่องบริหาริซึ่งครรรัก พุราหุมนิยา แก่พราหฺมนิ ท. ทูวินุปี แม่สอง ตาส์ เหล่านั้น เอกทิวส ในวันเดียวกัน เอว นั้นเทียว ฯ

คา อุโภปี ทสมาสจฺจน ปุตฺเต วิชายีสฺ.

พฺราหฺมณฺโย อ.พราหฺมนิ ท. อุโภปี แม่ทั้งสอง คา เหล่านั้น วิชายีสฺ คลอดแล้ว ปุตฺเต ซึ่งบุตร ท. ทสมาสจฺจน โดยอันล่วงไปแห่งเดือน ๑๐ ฯ

นามคฺคหณทิวเส สาริยา พฺราหฺมณฺยา ปุตฺตสฺส อุปติสฺสคามเก เชฏฺฐกุลสฺส

ปุตฺตตฺตา “อุปติสฺสโสติ นามํ อกฺสู.

นามคฺคหณทิวเส ในวันเป็นที่ถือเอาซึ่งชื่อ ฉาตโย อ.ฉาติ ท. อกฺสู ได้กระทำแล้ว วจนํ ซึ่งคำว่า อุปติสฺส อ.อุปติสสะ อิติ ดังนี้ นามํ ให้เป็นชื่อ ปุตฺตสฺส ของบุตร พฺราหฺมณฺยา ของพราหฺมนิ สาริยา ชื่อว่าสารี ปุตฺตตฺตา เพราะความที่-- แห่งเด็กนั้น --เป็นบุตร เชฏฺฐกุลสฺส ของตระกูลเจริญที่สุด อุปติสฺสคาม ในอุปติสสคาม ฯ

อิตรสฺส โกลิตคาม เชฏฺฐกุลสฺส ปุตฺตตฺตา “โกลิตฺติ นามํ อกฺสู.

ฉาตโย อ.ฉาติ ท. อกฺสู ได้กระทำแล้ว วจนํ ซึ่งคำว่า โกลิตฺติ อ.โกลิตะ อิติ ดังนี้ นามํ ให้เป็นชื่อ ปุตฺตสฺส ของบุตร พฺราหฺมณฺยา ของพราหฺมนิ โมคฺคฺลฺลํ นาม ชื่อว่าโมคคัลลํ อิตรสฺส นอกนี้ ปุตฺตตฺตา เพราะความที่-- แห่งเด็กนั้น --เป็นบุตร เชฏฺฐกุลสฺส ของตระกูลเจริญที่สุด โกลิตคาม ในโกลิตคาม ฯ

เต อุโภปี วุฑฺฒิมฺหฺวาย สพฺพสิปฺปานํ ปาริ อคฺมฺสู.

ปุตฺตา อ.บุตร ท. อุโภปี แม่ทั้งสอง เต เหล่านั้น วุฑฺฒิมฺหฺวาย อาศัยแล้วซึ่งความเจริญ อคฺมฺสู ได้ถึงแล้ว ปาริ ซึ่งฝั่ง สพฺพสิปฺปานํ แห่งศีลปะทั้งปวง ท. ฯ

อุปติสฺสมาณวสฺส กิพนฺตุถาย นทึ วา อฺยฺยานํ วา คมนกาเล ปณฺจ สุวณฺณสิวิกาเส

ตานี โหนฺติ, โกลิตมาณวสฺส ปณฺจ อาชฺณรตฺตานิ.

คมนาเล ในกาลเป็นที่ไป นที วา สู่แม่น้ำ หรือ อูยานัน วา หรือว่าสู่สวน ก็พนตุถาย เพื่อประโยชน์แก่การเล่น อุปติสฺสมาณวสุส ของมาณพชื่อว่าอุปติสสะ สุวณฺณสิวิกาตานิ อ. ร้อยแห่งวออันเป็นวิหารแห่งทอง ท. ปลูก ๕ ปริวารานิ เป็นปริวาร โหนฺติ ย่อมเป็น คมนาเล ในกาลเป็นที่ไป นที วา สู่แม่น้ำ หรือ อูยานัน วา หรือว่าสู่สวน ก็พนตุถาย เพื่อประโยชน์แก่การเล่น โกสิตมาณวสุส ของมาณพชื่อว่าโกสิตะ อาชณฺณรตตานิ อ. ร้อยแห่งรดอันเทียมแล้ว ด้วยม้าอาชาไนย ท. ปลูก ๕ ปริวารานิ เป็นปริวาร โหนฺติ ย่อมเป็น ๑

เทวปี ชนา ปลูกปลูกมาณวสตปริวารา โหนฺติ.

ชนา อ. ชน ท. เทวปี แม่ ๒ ปลูกปลูกมาณวสตปริวารา เป็นผู้มีร้อยแห่งมาณพ ห้า ห้า ปริวารโ เป็นปริวาร โหนฺติ ย่อมเป็น ๑

ราชคเห จ อนุสัจฺจเร คีรคฺคสมชฺโซ นาม โหติ.

จ ก็ คีรคฺคสมชฺโซ นาม ชื่อ อ. มหฺรสป อันบุคคลพึงเล่น บนยอดแห่งภูเขา อนุสัจฺจเร ในปีตามลำดับ โหติ. ย่อมมี ราชคเห ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์ ๑

เตสํ ทฺวินฺนปี เอกภูฏาเนเยว มลฺยาติมลฺยํ พนฺธนฺติ.

ปริวารา อ. ปริวาร ท. พนฺธนฺติ ย่อมผูก มลฺยาติมลฺยํ ซึ่งเตียงและเตียงเกิน เอกภูฏาเน ในที่แห่งเดียวกัน เหว นั้นเกี่ยว ชนानํ เพื่อชน ท. ทฺวินฺนปี แม่ ๒ เตสํ เหล่านั้น ๑

เทวปี เอกโตว นิสิตฺตฺวา สมชฺชํ ปสฺสนฺตา หสิตพฺพภูฏาเน หสนฺติ, สํเวคฺคภูฏาเน

สํเวคํ อาปชฺชนฺติ, ทายํ ทาตุํ ยุตฺตภูฏาเน ทายํ เทนฺติ.

ชนา อ. ชน ท. เทวปี แม่ ๒ นิสิตฺตฺวา นั่ง-- ปสฺสนฺตา ดูอยู่ สมชฺชํ ซึ่งมหฺรสป เอกโตว โดยความเป็นอันเดียวกันเกี่ยว หสนฺติ ย่อมหัวเราะ หสิตพฺพภูฏาเน ในที่อันตนควรหัวเราะ, อาปชฺชนฺติ ย่อมถึงทั่ว สํเวคํ ซึ่งความสดลค สํเวคฺคภูฏาเน ในที่เป็นที่ตั้งแห่งความสดลค เทนฺติ ย่อมให้ ทายํ ซึ่งรางวัล ยุตฺตภูฏาเน ในที่อันควรแล้ว ทาตุํ เพื่ออันให้ ทายํ ซึ่งรางวัล ๑

เตสํ อิมินา นิยาเมน เอกทิวสํ สมชฺชํ ปสฺสนฺตานํ ปรีปกกตตฺตา ฅณฺสุส ปุริมทิว

เสสุ วีย หสิตพฺพภูฏาเน หาโส วา สํเวคฺคภูฏาเน สํเวโค วา ทายํ ทาตุํ ยุตฺตภูฏาเน

ทายํ วา นาโหสิ.

เตสํ ชนानํ เมื่อชน ท. ๒ เหล่านั้น ปสฺสนฺตานํ ดูอยู่ สมชฺชํ ซึ่งมหฺรสป เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง อิมินา นิยาเมน โดยทำนองนี้ หาโส อ. การหัวเราะ หสิตพฺพภูฏาเน ในที่ อันตน

ควรหว่าเราะ วา หรือ วา หรือว่า สัมเวโค อ.ความสด สัมเวกฺขณ ในที่ เป็นที่ตั้งแห่งความ
สด วา หรือว่า ทาย อ.รางวัล ยุตฺตณฺณ ในที่อันควรแล้ว ทาตุ เพื่ออันให้ ทาย ซึ่งรางวัล
หาโส วีย รวากะ อ.การหว่าเราะ หลิตพฺพณฺณ ในที่ อันตนควรหว่าเราะ วา หรือ วา หรือ
ว่า สัมเวโค อ.ความสด สัมเวกฺขณ ในที่ เป็นที่ตั้งแห่งความสด วา หรือว่า ทาย อ.รางวัล
ยุตฺตณฺณ ในที่ อันควรแล้ว ทาตุ เพื่ออันให้ ทาย ซึ่งรางวัล ปุริมทิวเสสุ ในวันอันมีใน
ก่อน ท. น อโหสิ ไม่ได้มีแล้ว ปริปากคตฺตทา เพราะความที่-- านสุส แห่งณาน --เป็นคุณชา
ตถึงแล้วซึ่งความแถมรอบ ๆ

เทว ปน ชนา เอว จินฺตยีสฺส “กั เอตฺถ โอลฺลเกตฺตพฺพํ อตฺถิ, สพฺเพปิเม อปฺปตฺเต
วสุสเสเต อปฺณตฺตติกาวั คมฺมิตฺตสนฺติ, อมฺเหหิ ปน เอกํ โมกฺขมฺมํ ปรีเยตฺถํ วุญฺญ
ตฺติ อารมฺมณํ คเหตฺวา นิสฺสีทิสฺส.

ปน ก็ ชนา อ.ชน ท. เทว ๒ จินฺตยีสฺส คิดแล้ว เอว อย่างนี้ ว่า วตฺถุ อ.วัตถุ ก็ อะไร
อัน-- อมฺเหหิ อันเรา ท. โอลฺลเกตฺตพฺพํ --พึงแลดู เอตฺถ สมชฺเช ในมหรสพ นี้ อตฺถิ มีอยู่,
ชนา อ.ชน ท. อิม เหล่านี้ สพฺเพปิ แม้ทั้งปวง วสุสเสเต ครั้นเมื่อร้อยแห่งปี อปฺปตฺเต ไม่ถึง
แล้ว คมฺมิตฺตสนฺติ จักถึง อปฺณตฺตติกาวั ซึ่งความเป็นแห่งบุคคลผู้ไม่มีบัลลังค์, ปน ก็ อ.อัน--
อมฺเหหิ อันเรา ท. ปรีเยตฺถํ --แสวงหา โมกฺขมฺมํ ซึ่งธรรมเป็นเหตุพ้น เอกํ อย่างหนึ่ง วุญฺญตฺติ
ย่อมควร อติ ดังนี้ คเหตฺวา นิสฺสีทิสฺส.นั่งถือเอาแล้ว กตฺวา กระทำ อารมฺมณํ ให้เป็นอารมณ์ ฯ

ตโต โกลิตฺโต อุปฺติสฺสํ อาห “สมฺม อุปฺติสฺสํ ตฺวํ น อญฺญเส ทิวเสสุ วีย หญฺจ
ปหฺญโส, อิทานิ อนตฺตมณฺธาตุโกสิ, กิณฺเต สลฺลภฺขิตฺตนิ.

ตโต ในลำดับนั้น อ.โกลิตฺตะ อาห กล่าวแล้ว อุปฺติสฺสํ กะอุปฺติสสะว่า อุปฺติสฺส แนะอุป
ติสสะ สมฺม ผู้สหาย ตฺวํ อ.ท่าน หญฺจปหฺญโส เป็นผู้รู้แจ้งแล้วและรู้แจ้งทั่วแล้ว หญฺจปหฺญโส
วีย รวากะว่า ผู้รู้แจ้งแล้วและรู้แจ้งทั่วแล้ว ทิวเสสุ ในวัน ท. อญฺญเหล่าอื่น อติ ย่อมเป็น น
หามีได้, อิทานิ ในกาลนี้ ตฺวํ อ.ท่าน อนตฺตมณฺธาตุโก เป็นผู้มีธาตุของบุคคลผู้มีใจมิใช่เป็น
ของมีอยู่แห่งตน อติ ย่อมเป็น, ก็ อ.อะไร เเต อันท่าน สลฺลภฺขิตฺตํ กำหนดได้แล้ว อติ ดังนี้ ฯ

โส อาห “สมฺม โกลิตฺต ‘เอเตสํ โอลฺลกเน สาโร นตฺถิ, นีรตฺถกเมตฺ, อตฺตโน
โมกฺขมฺมํ คเวตฺถํ วุญฺญตฺติ อิทํ จินฺตยฺนฺโต นิสฺสินฺนํ, ตฺวํ ปน กสฺมา อนตฺตม
โนสฺสี.

โส อุปติสฺโส อ.อุปติสสะนั้น อาห กล่าวแล้ว ว่า โกลิต แนะโกลิตะ สมฺม ผู้สหาย อหํ
อ.เรา จินฺตยนฺโต นิสินฺโน เป็นผู้นั่งคิดอยู่แล้ว อิํ การณ์ ซึ่งเหตุนี้ ว่า สาโร อ.สาระ โอโลก
เน ในการแลดู เอเตสฺ ชนํ ซึ่งชน ท. เหล่านั้น นตฺถิ ย่อมไม่มี, เอตํ โอโลกนํ อ.การดูแล
นั้น นิรตฺถกํ เป็นของไม่มีประโยชน์ โหติ ย่อมเป็น, อ.อัน-- อมฺเหหิ อันเรา ท. คเวสิตฺตุํ --
แสวงหา โมกฺขชรมํ ซึ่งธรรมเป็นเครื่องหลุดพ้น อตฺตโน เพื่อตน วฏฺฏติ ย่อมควร อิติ ดังนี้
อมฺหิ ย่อมเป็น, ปน ก็ ตวํ อ.ท่าน อนตฺตมโน เป็นผู้มิใช่เป็นของมีอยู่แห่งตน อสิ ย่อม
เป็น กสฺมา เพราะเหตุอะไร อิติ ดังนี้ ฯ

โสปี ตเถวาท.

โสปี โกลิตโต อ.โกลิตะ แม้นั้น อาห กล่าวแล้ว เอว อย่างนั้น เอว นั้นเทียว ฯ

ออสฺส อตฺตนา สทฺธิ เอกขณาสยตํ ฌตฺวา อุปติสฺโส อาห “สมฺม อมฺหากํ
อุภินฺนปิ สฺวจินฺติตํ, โมกฺขชรมํ ปน คเวสิตฺตุํ วฏฺฏติ, คเวสนฺเตหิ นาม เอกํ ปพฺพชฺชํ
ลทฺฐํ วฏฺฏติ, กสฺส สนฺติเก ปพฺพชามาคิ.

อธ ครั้งนั้น อุปติสฺโส อ.อุปติสสะ ฌตฺวา รู้แล้ว เอกขณาสยตํ ซึ่งความที่-- ออสฺส โก
ลิตสฺส แห่งโกลิตะนั้น --เป็นผู้มีอริยาศัยเป็นอันเดียวกัน สทฺธิ กับ อตฺตนา ด้วยตน อาห
กล่าวแล้ว ว่า สมฺม แนะสหาย การณ์ อ.เหตุ อมฺหากํ อันเรา ท. อุภินฺนปิ แม้ทั้งสอง สฺวจินฺติตํ
คิดกันดีแล้ว, ปน ก็ อ.อัน-- อมฺเหหิ อันเรา ท. คเวสิตฺตุํ --แสวงหา โมกฺขชรมํ ซึ่งธรรมเป็น
เหตุพ้น วฏฺฏติ ย่อมควร, อ.อัน-- ชเนหิ อันชน ท. คเวสนฺเตหิ นาม ชื่อว่า ผู้แสวงหาอยู่
ลทฺฐํ --ได้ ปพฺพชฺชํ ซึ่งการบวช เอก อย่างหนึ่ง วฏฺฏติ ย่อมควร, มยฺ อ.เรา ท. ปพฺพชาม
จะบวช สนฺติเก ในสำนัก กสฺส ของใคร อิติ ดังนี้ ฯ

เตน โข ปน สมเยน ปริพฺพาทโก ราชคเห ปฏฺวิสฺติ มหติยา ปริพฺพาทกปริสาย
สทฺธิ.

ปน ก็ เตน สมเยน โข โดยสมัยนั้นแล ปริพฺพาทโก อ.ปริพาชก สลฺขโย ชื่อว่าสลขัย
ปฏฺวิสฺติ ย่อมอยู่เฉพาะ ราชคเห ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์ สทฺธิ กับ ปริพฺพาทกปริสาย ด้วย
บริษัทคือปริพาชก มหติยา หมู่ใหญ่ ฯ

เต “ตสฺส สนฺติเก ปพฺพชิสฺสามาคิ ปญฺจมาณวกสตานิ ‘สิวิกาโย จ รเถ จ คเหตุ
วา กจฺจลาติ อญฺโฆเชตฺวา ปญฺจหิ มาณวกสเทหิ สทฺธิ สลฺขยสฺส สนฺติเก ปพฺพช
สุ.

เต ชนา อ.ชน ท. เหล่านั้น มนุเตตฺวา ปรีกษากันแล้วว่า มยฺ อ.เรา ท. ปพฺพชิตฺตํ
จักบวช สนฺติเก ในสำนัก ตสฺส ปรีพฺพชกสฺส ของปรีพชกนั้น อิติ ดังนี้ อโยเชตฺวา ส่งไป
แล้ว ปญฺจมาณวกสถานิ ซึ่งร้อยแห่งมานพหํ ท. วจเนน ด้วยคำว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. คเหตุ
วา ถือเอา สิวิกาโย จ ซึ่งวอ ท. ด้วย รเถ จ ซึ่งรถ ท. ด้วย คจฺจล จงไปเถิด อิติ ดังนี้ ปพ
พชิตฺตํ บวชแล้ว สนฺติเก ในสำนัก สลฺยชยสฺส ของปรีพชกชื่อว่าสลยชย สทฺธิ กับ มาณวกส
เทหิ ด้วยร้อยแห่งมานพ ท. ปญฺจหิ ๕ ฯ

เตสํ ปพฺพชิตกาลโต ปญฺจาย สลฺยชโย อติเรกลากคฺคยสคฺคปฺปตฺโต อโหสิ.

สลฺยชโย อ.ปรีพชกชื่อว่าสลยชย อติเรกลากคฺคยสคฺคปฺปตฺโต เป็นผู้ถึงแล้ว ซึ่งลากอัน
เลิศและยศอันเลิศยิ่งเกิน อโหสิ ได้เป็นแล้ว ปญฺจาย จำเดิม ปพฺพชิตกาลโต แต่กาล-- ชนํ
แห่งชน ท. ๒ เตสํ เหล่านั้น --บวชแล้ว ฯ

เต กติปาเหเนว สพฺพํ สลฺยชยสฺส สมยํ ปรีกฺคณฺหิตฺวา “อาจริย ตุมฺหากํ ชนํ

สมโย เอตฺตโกว อุทาหุ อุตฺตรีปี อตฺถิติ ปุจฺฉิสฺสุ.

เต เทว ชนา อ.ชน ท. ๒ เหล่านั้น ปรีกฺคณฺหิตฺวา เรียนเอาแล้ว สมยํ ซึ่งลัทธิเป็นเหตุรู้
สลยชยสฺส ของปรีพชกชื่อว่าสลยชย สพฺพํ ทั้งปวง กติปาเหเนว โดยวันเล็กน้อย เอว นั้นเทียว
ปุจฺฉิสฺสุ ถามแล้วว่า อาจริย ข้าแต่อาจารย์ ชนสมโย อ.ลัทธิเป็นเหตุรู้ ตุมฺหากํ ของท่าน ท.
เอตฺตโกว เป็นลัทธิมีประมาณเท่านี้เทียว โหติ ย่อมเป็น ก็ หรือ อุทาหุ หรือว่า อตฺถิ มีอยู่
อุตฺตรีปี แม้ยัง อิติ ดังนี้ ฯ

“เอตฺตโกว, สพฺพํ ตุมฺเหหิ วุตฺเต, เต จินฺตยีสฺสุ “เอวํ สติ, อิมสฺส สนฺติเก พุร

หฺมจริยวาโส นีรตฺตโก, มยฺ โมกฺขชรมฺมํ คเวสิตฺถํ นิภฺขนฺตา, โส อิมสฺส สนฺติเก อุป

ปาเทตฺถํ น สกฺกา, มหา โข ปน ชมฺพทฺธิโป, กามนิคมชนปทราชธานีโย จรฺนฺตา

อทฺธา โมกฺขชรมฺมเทสํ กญฺจิ อาจริยํ ลภิสฺสามาติ.

วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า ชนสมโย อ.ลัทธิเป็นเหตุรู้ เม ของเรา เอตฺตโกว มีประมาณ
เท่านี้เทียว, ชนํ อ.ความรู้ สพฺพํ ทั้งปวง ตุมฺเหหิ อันท่าน ท. าค์ รู้แล้ว อิติ ดังนี้ สลฺยชเยน
อันปรีพชกชื่อว่าสลยชย วุตฺเต กล่าวแล้ว, เต เทว สหายกา อ.สหาย ท. ๒ เหล่านั้น จินฺตเต
วา คิดแล้วว่า อถ ภาเว ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่, พุรหฺมจริยวาโส อ.การอยู่
เพื่อพรหมจรรย์ สนฺติเก ในสำนัก อิมสฺส อาจริยสฺส ของอาจารย์นี้ นีรตฺตโก เป็นสภาพไม่มี
ประโยชน์ โหติ ย่อมเป็น, มยฺ อ.เรา ท. นิภฺขนฺตา เป็นผู้ออกไปแล้ว คเวสิตฺถํ เพื่ออันแสวงหา

โมกฺขชมฺมํ ซึ่งธรรมเป็นเหตุพ้น อมฺห ย่อมเป็น, โส โมกฺขชมฺโม อ.ธรรมเป็นเหตุพ้นนั้น อมฺ
เหหิ อันเรา ท. ไม่อาจ อุปฺปาเทตฺtu เพื่ออันให้เกิดขึ้น สนฺติเก ในสำนัก อิมฺสฺส อจฺจยฺสฺส
ของอาจารย์นี้, ปน ก็ ชมฺพุทฺธิโป อ.ชมพุทฺธิป มหา โข เป็นทวีปใหญ่แล โหติ ย่อมเป็น, มยฺ
อ.เรา ท. จรฺนฺตา เทียวไปอยู่ ความนิคมชนปทราชธานีโย สู่บ้านและนิคมและชนบทและราช
ธานี ท. ลลิตฺตาม จักได้ อจฺจยฺ ซึ่งอาจารย์ กญฺจิ บางคน โมกฺขชมฺมเทสํ ผู้แสดงซึ่งธรรม
เป็นเหตุพ้น อทฺธา แน่แท้ อิติ ดังนี้ ฯ

ตโต ปฏฺจาย “ยตฺถ ยตฺถ ปณฺธิตา สมณพฺรหฺมณา สนฺตฺติ วทฺนฺติ; ตตฺถ ตตฺถ
คณฺตุวา สากจฺฉํ กโรนฺติ.

ชนา อ.ชน ท. วทฺนฺติ ย่อมกล่าว ว่า สมณพฺรหฺมณา อ.สมณะและพราหมณ์ ท. ปณฺธิ
ตา ผู้ฉลาด สนฺติ มีอยู่ ยตฺถ ยตฺถ จาเน ในที่ใด ๆ อิติ ดังนี้ เต เทว สหายกา อ.สหาย ท.
๒ เหล่านั้น คณฺตุวา ไปแล้ว ตตฺถ ตตฺถ จาเน ในที่นั้น ๆ กโรนฺติ ย่อมกระทำ สากจฺฉํ ซึ่ง
การสนทนา ปฏฺจาย จำเดิม ตโต กาลโต แต่กาลนั้น ฯ

เตหิ ปฏฺจปณฺหํ อญฺเ กเถตฺtu น สกฺโกนฺติ, เต ปน เตสํ ปณฺหํ วิสฺสขฺเขนฺติ.

อญฺเ ชนา อ.ชน ท. เหล่าอื่น น สกฺโกนฺติ ย่อมไม่อาจ กเถตฺtu เพื่ออันกล่าว ปฏฺจปณฺหํ
ซึ่งป้ลหา อัน-- เตหิ สหายเกหิ อันสหาย ท. ๒ เหล่านั้น --ถามแล้ว, ปน แต่ว่า เต เทว
สหายกา อ.สหาย ท. ๒ เหล่านั้น วิสฺสขฺเขนฺติ ย่อมแก้ ปณฺหํ ซึ่งป้ลหา เตสํ ชนानํ ของชน
ท. เหล่านั้น ฯ

เอวํ สกฺลชมฺพุทฺธิป ปรีกฺขณฺหิตฺวา นีวตฺติตฺวา สกฺกุณฺจนาเมว อาคณฺตุวา “สมฺม โก
ลิต อมฺเหสฺส โย ปจฺมํ อมตํ อธิคจฺฉติ, โส อาโรเจตฺติ กตฺถิํ อํกํสุ.

เต เทว สหายกา อ.สหาย ท. ๒ เหล่านั้น ปรีกฺขณฺหิตฺวา สอบสวนแล้ว สกฺลชมฺพุทฺธิป
ซึ่งชมพุทฺธิปทั้งสิ้น เอวํ อย่างนี้ นีวตฺติตฺวา กลับแล้ว อาคณฺตุวา มาแล้ว สกฺกุณฺจนา สู่ที่อันเป็น
ของคน เอวํ นั้นเทียว อํกํสุ ได้กระทำแล้ว กตฺถิํ ซึ่งกตึกา ว่า โกลิต เนอะโกลิตะ สมฺม ผู้
สหาย อมฺเหสฺส ในเราท. หนา โย อ.บุคคลใด อธิคจฺฉติ ย่อมถึงทับ อมตํ ซึ่งธรรมอันไม่ตาย
แล้ว ปจฺมํ ก่อน โส อ.บุคคลนั้น อาโรเจตฺtu จงบอก สหายกสฺส แก่สหาย อิตฺรสฺส นอกนี้ อิติ
ดังนี้ ฯ

เอวํ เตสฺส กตฺถิํ กตฺวา วิหรนฺเตสฺส, สตฺถา วุตฺตานุกฺกเมน ราชคหํ ปตฺวา เวพฺพวนํ
ปฏฺธิกฺกเหตฺวา เวพฺพวน วิหรติ.

เตสฺ สหายเกสฺ ครั้นเมื่อสหาย ท. ๒ เหล่านั้น กตฺวา กระทำแล้ว กตฺกัมม ซึ่งกตีกา วิหรนฺ
เตสฺ, อยู่อยู่ เอรฺ อย่างนี้ สตฺถา อ.พระศาสดา ปตฺวา เสด็จถึงแล้ว ราชคหํ ซึ่งเมืองชื่อว่ารา
ชคฤห์ วุตฺตานุกฺกเมน ตามลำดับแห่งคำ อันข้าพเจ้า กล่าวแล้ว ปฏิคฺคเหตฺวา ทรงรับเฉพาะ
แล้ว เวพฺพวัน ซึ่งพระเวพฺพวัน วิหรติ ประทับอยู่อยู่ เวพฺพเน ในพระเวพฺพวัน ฯ

ตทา “จรธ ภิกฺขเว จาริกํ พหุชนหิตายาติ รตนตฺตยคุณปฺปกาสนตฺถํ อฺยุโยชิตานํ
เอกสฺสญฺจียา อรหฺนฺตานํ อนุตฺเร ปญฺจวคฺคิยานํ อพฺภนฺตฺเร อสฺสชิตฺเถโร ปฏินิวัต
ติตฺวา ราชคหํ อาคโต ปุณฺทิวเส ปาโตว ปตฺตจิวฺรมาทาย ราชคหํ ปิณฺฑาทาย ปาวิสิ.

ตทา ในกาลนั้น อสฺสชิตฺเถโร อ.พระเถระชื่อว่าอัสสชิ อพฺภนฺตฺเร ในภายใน ปญฺจวคฺคิ
ยานํ แห่งภิกษุ ท. ผู้นับเนื่องแล้วในพวก ๕ อนุตฺเร ในระหว่าง อรหฺนฺตานํ แห่งพระอรหันต์
ท. เอกสฺสญฺจียา ๖๑ ผู้-- สตฺถารา อันพระศาสดา อฺยุโยชิตานํ --ทรงส่งไปแล้ว รตนตฺตยคุณ
ปฺปกาสนตฺถํ เพื่ออันประกาศซึ่งพระคุณแห่งหมวดสามแห่งรัตนะ วจเนน ด้วยพระดำรัส ว่า
ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. ตุมฺहे อ.เธอ ท. จรธ จงเที่ยวไป จาริกํ ผู้ที่จาริก พหุชนหิตาย เพื่อ
ความเกื้อกูลแก่ชนมาก ดังนี้เป็นต้น ปฏินิวัตติตฺวา กลับเฉพาะแล้ว อาคโต มาแล้ว ราชคหํ ผู้
เมืองชื่อว่าราชคฤห์ อาทาย ถือเอาแล้ว ปตฺตจิวฺร ซึ่งบาตรและจีวร ปาวิสิ ได้เข้าไปแล้ว รา
ชคหํ ผู้เมืองชื่อว่าราชคฤห์ ปิณฺฑาทาย เพื่อก่อนข้าว ปาโตว ในเวลาเช้าเที่ยว ปุณฺทิวเส ในวัน
ใหม่ ฯ

ตสฺมี สมเย อุปติสฺสปริพฺพชาโก หาโต ว ภตฺตกิจฺจํ กตฺวา ปริพฺพชาการามํ
คจฺฉนฺโต เถรํ ทิสฺวา จินฺตสฺสี “มยา เอวรฺูโป นาม ปพฺพชิตฺโต น ทิฏฺฐปฺพุทฺโธเยว,
เย โลเก อรหฺนฺโต วา อรหฺตฺตมคฺคํ วา สมากปฺนฺนา, อญฺ เตสํ ภิกฺขุ อณฺฺตรโร; ยนฺนุ
นาหํ อิมํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา ปุญฺเจยฺยํ “กํสิ ตฺวํ อาวุโส อุตฺททิสฺส ปพฺพชิตฺโต, โก
วา เต สตฺถา, กสฺส วา ตฺวํ ฌมฺมํ โรเจสฺสีติ.

ตสฺมี สมเย ในสมัยนั้น อุปติสฺสปริพฺพชาโก อ.ปริพาชกชื่อว่าอุปติสสะ กตฺวา กระทำ
แล้ว ภตฺตกิจฺจํ ซึ่งกิจด้วยภัตร ปาโตว ในเวลาเช้าเที่ยว คจฺฉนฺโต ไปอยู่ ปริพฺพชาการามํ ผู้
อารามของปริพาชก ทิสฺวา เห็นแล้ว เถรํ ซึ่งพระเถระ จินฺตสฺสี คิดแล้วว่า ปพฺพชิตฺโต อ.
บรรพชิต เอวรฺูโป นาม ชื่อมีอย่างนี้เป็นรูป เป็นผู้-- มยา อันเรา น ทิฏฺฐปฺพุทฺโธ --ไม่เคยเห็น
แล้ว เอรฺ นั้นเที่ยว โหติ ย่อมเป็น, อรหฺนฺโต วา อ.พระอรหันต์ ท. หรือ วา หรือว่า ปุคฺคโล
อ.บุคคล ท. สมากปฺนฺนา ผู้บรรลุลแล้ว อรหฺตฺตมคฺคํ ซึ่งอรหัตตมรรค เย เหล่าใด อตฺถิ มีอยู่

โลก ในโลก, อยู่ ภิกขุ อ.ภิกขุนี้ เป็น-- อรหันตาทิ แห่งพระอรหันต์ ท. วา หรือ วา หรือว่า
 ปุคฺคสฺส แห่งบุคคล ท. สมาสพนา ผู้บรรลุแล้ว อรหตฺตมคฺคํ ซึ่งอรหัตตมรรค เสด็จ --
 เหล่านั้นหนา อณฺตโร รูปใดรูปหนึ่ง โหติ ย่อมเป็น; ยนฺนุน กระไรหนอ อหํ อ.เรา อุปสงฺก
 มิตฺวา เข้าไปหาแล้ว อิมํ ภิกขุ ซึ่งภิกขุนี้ ปุจฺเจยฺย พึงถาม ว่า อาวุโส ข้าแต่ท่านผู้มีอายุ ตูว
 อ.ท่าน ปพฺพชิต เป็นผู้บวชแล้ว อุตฺตมสฺส เจาจจ กํ ซึ่งใคร อติ ย่อมเป็น, โก อ.ใคร สตุถา
 เป็นครู เต ของท่าน โหติ ย่อมเป็น วา หรือ วา หรือว่า ตูว อ.ท่าน โรเจติ ย่อมชอบใจ
 ธรรม ซึ่งธรรม กสฺส ของใคร ดังนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

ออสฺส เอตทโหติ “อกาโล โข อิมํ ภิกขุ ปณฺหํ ปุจฺจิตํ, อนฺตรมรํ ปวิฏฺโง ปิณ
 ทาย จรติ; ยนฺนุนาหํ อิมํ ภิกขุ ปิฏฺฐิตํ ปิฏฺฐิตํ อนฺนพนฺธเยยฺย, อตฺถิเกหิ อุปาตํ
 มกฺคนฺติ.

อถ ครั้งนั้น เอตํ ปรีวิตกฺกนํ อ.ความปรีวิตกนั้น ว่า อยู่ กาโล อ.กาลนี้ อกาโล โข
 เป็นสมัยมิใช่กาล แล ปุจฺจิตํ เพื่ออันถาม ปณฺหํ ซึ่งปัญหา อิมํ ภิกขุ กะภิกขุนี้ โหติ ย่อมเป็น
 , อยู่ ภิกขุ อ.ภิกขุนี้ ปวิฏฺโง เข้าไปแล้ว อนฺตรมรํ สู่ระหว่างแห่งเรือน จรติ ย่อมเที่ยวไป
 ปิณฺทาย เพื่อบิณฑะ; ยนฺนุน กระไรหนอ อหํ อ.เรา ปรีเยสนฺโต แสงหาอยู่ มคฺคํ ซึ่งธรรม
 เป็นเหตุพ้น อัน--ชนหิ อันชน ท. อตฺถิเกหิ ผู้มีความต้องการ อุปาตํ เข้าไปรู้แล้ว อนฺนพนฺธเยยฺย
 พึงติดตาม อิมํ ภิกขุ ซึ่งภิกขุนี้ ปิฏฺฐิตํ ปิฏฺฐิตํ ข้างหลัง ข้างหลัง อิติ ดังนี้ อโหสิ ได้มีแล้ว
 ตสฺส อุปติสฺสสฺส แก่ปริพาชกชื่อว่าอุปติสสะนั้น ฯ

โส เถรํ ลทฺธปิณฺทปาตํ โอกาสํ คจฺจนฺตํ ทิสฺวา นิสิตฺตูกามาตญฺจสฺส ฌตฺวา อตฺต
 โน ปรีพฺพชาชกปีจกํ ปญฺยาเปตฺวา อทาลิ.

โส อุปติสฺสโส อ.ปริพาชกชื่อว่าอุปติสสะ นั้น ทิสฺวา เห็นแล้ว เถรํ ซึ่งพระเถระ
 ลทฺธปิณฺทปาตํ ผู้มีบิณฑบาตอันได้แล้ว คจฺจนฺตํ ผู้ไปอยู่ โอกาสํ สู่โอกาส อณฺตรํ จ โอกาส
 ใดโอกาสหนึ่งด้วย ฌตฺวา ทราบแล้ว ซึ่งความที่-- อสฺส เถรสฺส แห่งพระเถระนั้น นิสิตฺตูก
 กามา จ เป็นผู้ใคร่เพื่ออันนั่งด้วย ปญฺยาเปตฺวา ได้ตั้ง ปรีพฺพชาชกปีจกํ ซึ่งตั้ง แห่งปริพาชก
 อตฺตโน ของตน อทาลิ ถวายแล้ว ฯ

ภตฺตกิจฺจปรีโยसानํ ปิสฺส อตฺตโน กุณฺธุทิกาย อุกกํ อาทาลิ.

โส อุปติสฺโส อ.ปริพาชกชื่อว่าอุปติสสะนั้น อทาสี ได้ถวายแล้ว อุทกํ ซึ่งน้ำ กุณฺฑิกาย ในลักจัน อตฺตโน ของตน อสฺส เณรฺสฺส แก่พระเถระนั้น ภตฺตกิจฺจปรีโยสานเ ปิ แม้ในกาล เป็นที่สุดลงรอบแห่งกิจด้วยภักตร ฯ

เอวํ อจฺริยวตฺตํ กตฺวา กตภตฺตกิจฺจเณ เณเรน สทฺธิ มธฺรปฏฺฐิสนฺธารํ กตฺวา เอว มห “วิปฺปสฺสนนํ โข เต อาวุโส อินฺทฺริยานิ, ปรีสุทฺธโ จวิณฺญโณ ปรีโยทาโต; กํ สติ ตฺวํ อาวุโส อุทฺทิสฺส ปพฺพชิต, โก วา เต สตฺถา, กสฺส วา ตฺวํ ฌมฺมํ โรเจสฺสิตี ปุจฺฉิ.

โส อุปติสฺโส อ.ปริพาชกชื่อว่าอุปติสสะนั้น กตฺวา ครั้นกระทำแล้ว อจฺริยวตฺตํ ซึ่งวัตร เพื่ออาจารย์ เอวํ อย่างนี้ กตฺวา กระทำแล้ว มธฺรปฏฺฐิสนฺธารํ ซึ่งการต้อนรับอันมีรสหวาน สทฺธิ กับ เณเรน ด้วยพระเถระ กตภตฺตกิจฺจเณ ผู้มีกิจด้วยภักตรอันกระทำแล้ว วตฺวา กล่าวแล้ว เอวํ อย่างนี้ ปุจฺฉิ ถามแล้วว่า อาวุโส ข้าแต่ท่านผู้มีอายุ อินฺทฺริยานิ อ.อินทฺริยํ ท. เต ของ ท่าน วิปฺปสฺสนนํ โข ผ่องใสแล้วแล, จวิณฺญโณ อ.สี่แห่งผิว ปรีสุทฺธโ หมดจฺจรอบแล้ว ปรีโยทาโต หุดผ่องรอบแล้ว, อาวุโส ข้าแต่ท่านผู้มีอายุ ตฺวํ อ.ท่าน ปพฺพชิต เป็นผู้บวชแล้ว อุทฺทิสฺส เจาะจง กํ ซึ่งใคร สติ ย่อมเป็น, โก อ.ใคร สตฺถา เป็นครู เต ของท่าน โหติ ย่อมเป็น วา หรือ, วา หรือว่า ตฺวํ อ.ท่าน โรเจสฺสิตี ย่อมชอบใจ ฌมฺมํ ซึ่งธรรม กสฺส ของใคร อิติ ดังนี้ ฯ

เอโร จินฺตลลิตี “อิมเ ปรีพฺพชกา นาม สาสนสฺส ปฏฺฐิปกฺขณฺตา, อิมสฺส สาสเน กมฺม ภิรตํ ทสฺสเสตฺถสํมิตี อตฺตโน นวกภาวํ ทสฺสเสนฺโต อาห “อหํ โข อาวุโส นวํ อจฺริปพฺพชิต อธฺนาคโต อิมํ ฌมฺมวินยํ, น ตาว สกฺขิสฺสสํมิ วิตุถาเรน ฌมฺมํ เท เสตฺถนฺติ.

เอโร อ.พระเถระ จินฺตลลิตี คิดแล้ว ว่า อิมเ ปรีพฺพชกา นาม ชื่อ อ.ปริพาชก ท. เหล่านี้ ปฏฺฐิปกฺขณฺตา เป็นปฏิบัติ -- สาสนสฺส ต่อพระศาสนา --เป็นแล้ว โหณฺติ ย่อมเป็น,อหํ อ.เรา ทสฺสเสตฺถสํมิ จักแสดง กมฺมภิรตํ ซึ่งความที่-- แห่งธรรม สาสเน ในพระศาสนา --เป็นสภาพ ลึกซึ้ง อิมสฺส ปรีพฺพชกสฺส แก่ปริพาชกนี้ อิติ ดังนี้ ทสฺสเสนฺโต เมื่อแสดง นวกภาวํ ซึ่งความ ที่-- อตฺตโน แห่งตน --เป็นผู้ใหม่ อาห กล่าวแล้วว่า อาวุโส คุณ่อนท่านผู้มีอายุ อ.เราแล นวํ เป็นผู้ใหม่ ปพฺพชิต เป็นผู้บวชแล้ว ลึนกาลไม่นาน อาคโต เป็นผู้มาแล้ว อิมํ ฌมฺมวินยํ ถู

พระธรรมและพระวินัยนี้ อธิษฐาน โดยกาลไม่นาน อุมฺหิ ย่อมเป็น, อหํ อ.เรา น สกฺขิสฺสํมมิจฺจ
ไม่อาจ เทสํ เพื่ออันแสดง ธรรม ซึ่งธรรม วิชฺชาเรณ โดยพิสดาร ตาว ก่อน อิติ ดังนี้ ฯ

ปริพฺพชาโก “อหํ อุปติสฺโส นาม, ตวํ ยถาสตฺติยา อปฺป วา พหุํ วา วท, เอตํ
นยสฺเตน นยสทฺสฺเสน ปฏฺวิหฺมุติํ มยฺหํ ภาริตี วตฺวา อาห

“อปฺป วา พหุํ วา ภาสฺสฺส, อตฺตณฺเว เม พฺรหฺมิ,
อตฺตณฺเว เม อตฺโถ ก็ กาหสิ พุณฺณํ พหุํติ.

ปริพฺพชาโก อ.ปริพฺพชก วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า อหํ อ.เรา อุปติสฺโส นาม เป็นผู้ชื่อว่าอุป
ติสสะ อุมฺหิ ย่อมเป็น, ตวํ อ.ท่าน วท จงกล่าว ธรรม ซึ่งธรรม อปฺป วา อันน้อยหรือ พหุ
วา หรือว่า อันมาก ยถาสตฺติยา ตามความสามารถอย่างไร, ปฏฺวิหฺมุติํ อ.อันรู้ตลอด เอตํ
ธรรม ซึ่งธรรมนั้น นยสฺเตน ด้วยร้อยแห่งนัย นยสทฺสฺเสน ด้วยพันแห่งนัย ภาริ เป็นภาระ
มยฺหํ ของเรา โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ อาห กล่าวแล้ว ว่า

ตวํ อ.ท่าน ภาสฺสฺส จงกล่าว ธรรม ซึ่งธรรม อปฺป วา อันน้อยหรือ พหุํ วา หรือว่าอัน
มาก, ตวํ อ.ท่าน พฺรหฺมิ จงกล่าว อตฺถิ ซึ่งเนื้อความ เว นั้นเทียว มยฺหํ แก่เรา, อตฺโถ อ.
ความต้องการ อตฺตณฺ ด้วยเนื้อความ เว นั้นเทียว โหติ ย่อมมี เม แก่เรา ตวํ อ.ท่าน กาหสิ
จักกระทำ พุณฺณํ ซึ่งพยัญชนะ พหุํ ให้เป็นคำมาก ก็ ทำไม อิติ ดังนี้ ฯ

เอวํ วุตฺเต, เถโร

“เย ธรรมา เหตุปฺปภาว, เตสํ เหตุํ ตถาคโต,
เตสฺสจ โย นิโรธ จ; เอวํวาทิ มหาสมฺมโนติ.

คาคมาห.

วจเน ครั้นเมื่อคำ เอวํ อย่างนี้ เตน ปริพฺพชาเคน อันปริพฺพชาคนั้น วุตฺเต กล่าวแล้ว, เถ
โร อ.พระเถระ อาห กล่าวแล้ว คาคิ ซึ่งคาถาว่า

ตถาคโต อ.พระตถาคตเจ้า อาห ตรัสแล้ว เหตุ ซึ่งเหตุ แห่ง-- เย ธรรมา อ.ธรรม ท.
เหล่าใด เหตุปฺปภาว เป็นสภาพมีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน โหนฺติ ย่อมเป็น, ธรรมา ธรรม ท. เตสํ
--เหล่านั้น จ ด้วย, การณ ซึ่งเหตุ แห่ง-- โย นิโรธ อ.ความดับ ใด ธรรมานํ แห่งธรรม ท.
เตสํ --เหล่านั้น ตํ นิโรธ ความดับนั้น จ ด้วย; มหาสมฺมโน อ.พระมหาสมณะ เอวํวาทิ เป็นผู้
มีอันตรัสอย่างนี้ เป็นปกติ โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

ปริพฺพชาโก ปจฺมปททฺวยเมว สุตฺวา สทฺสฺสนยสมฺปนฺเน โสตาปตฺติผลํ ปตฺติญฺหิ.

ปรีพุพาสโก อ.ปรีพาสก สุตฺวา พังแล้ว ปรมปทฺทวํ ซึ่งหมวดสองแห่งบทที่หนึ่ง เอ
 นั้นเทียว ปติฏฺฐหิ ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว โสคาปตฺติผล ในโสคาปตฺติผล สหสฺสณยสมฺปนฺเน อันถึง
 พร้อมแล้ว ด้วยนัยพັນหนึ่ง ฯ

อัคริ์ ปททุยั โสตาปนุณกาเล นิฎฐาเปลิ.

เถโร อ.พระเถระ ปททวย ยังหมวดสองแห่งบท อิตฺร นอกนี้ นิฎฐาเปติ ให้จบแล้ว ใน
กาล-- ปริพุพชาทสฺส แห่งปริพาทก โสตาปนฺนกาเล --เป็นพระโสดาบัน ๑

โส โสตาปนโน หุตฺวา อุปริวิเสสเ อปฺปวตฺตนฺเต “ภวิสฺสติ เอตฺถ การณนฺติ

สฤตฤขตฤวา เอรฤ อห “ภนฤเต มา อูปรฤ ฐมฤมเทสนฤ วฤฑฤณยฤตฤธ, เอรฤตฤกเมว โหฤตฤ,
กฤหฤ อมฤหฤกั สฤตฤธฤา วสฤตฤตฤิ.

โส อ.ปริพาชกนั้น โสตาปนโน เป็นพระโสดาบัน หุตวา เป็น อุปริวิเสส ครั้นเมื่อคุณวิเศษ ในเบื้องต้น **อปฺปวตฺตุนเต** ไม่เป็นไปข้างหน้าอยู่ **สลฺลภุขตฺวา** กำหนดแล้วว่า การณ์ อ.เหตุ **เอตฺถ วตฺถุมหิ** ในเรื่องนี้ **ภวิสฺสตี** จักมี **อิตี** ดังนี้ **อาห** กล่าวแล้ว **เอรึ** กะพระเถระ ว่า **ภนฺเต** ข้าแต่ท่านผู้เจริญ **ตฺมฺเห** อ.ท่าน **ท. มา วทฺตยิตฺถ** อย่า-- **ธมฺมเทสนํ** ยังธรรมเทศนา -- ให้เจริญแล้ว **อุปริ** ในเบื้องต้น, **วจนํ** อ.คำ **เอตฺตํ** มีประมาณเท่านั้น **เอว** นั่นเทียว **โหตุ** จงมีเถิด, **สตุถา** อ.พระศาสดา **อมฺหากํ** ของเรา **ท. วสตี** ย่อมประทับอยู่ **ภูหิ** จาเน ในที่ไหน **อิตี** ดังนี้ ฯ

“เวฟวเน อาวุโสติ.

เถโร อ.พระเถระ อาท กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ สุตถา อ.พระศาสดา วสติ ย่อมประทับอยู่ เวฬุเน ในพระเวฬุวัน อิติ ดังนี้ ฯ

“เตนหิ ฆนฺเต ตุมฺहे ปุรโต ยถา; มยฺหํ เอโก สหายโก อตุลฺลิตฺติ, อมฺเหหิ จ

อลุนมุลญ์ กติกา กตา โย ปรม์ อมต อธิกัจฉติ, โส อาโรเจตฺติ อหนตํ ปฏินุญ

โมเจตวา สหายกัม คเหตุวา ตุมหากัม คตมคเคนเนว สตถุ สนตีกัม อาคมิสสามิติ

ปลงจุปปฏิญจิตน เอรสุส ปาเทส นิปิตฺตวา ติกุขตฺตํ ปทกฺขิณํ กตฺวา เอรํ อญฺญโย

เซตวา ปรีพุพชการามาภิมุโช อคมาสิ.

ปริพฺพชาโก อ.ปริพชาท อาห กล่าวนั้นว่า ฅนเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ เตนหิ ถ้าอย่างนั้น
 ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ยถา ขອງไป ปุโรโต ข้างหน้า; สหายโก อ.สหาย เอโก คนหนึ่ง มยฺหํ ของ
 กรรมม อตฺถิ มีอยู่, จ อนึ่ง กตฺติกา อ.ความน้ดหมาย อลฺมลลํ ซึ่งกันและกัน อมฺเหหิ อันเรา

ท. กตุวา กระทำแล้ว ว่า โย อ.บุคลลโค อธิจจนติ ย่อมถึงทับ อมตัม ซึ่งธรรมอันไม่ตายแล้ว
 ปรม์ ก่อน โส อ.บุคลลนัณ อาโรเจตุ จงบอก อิติ ดังนี้ อหัม อ.กระหม โมเจตวา เปลื้องแล้ว
 ตัม ปฏิญญํ ซึ่งปฏิญญานัณ คเหตุวา พาเอา สหายกัม ซึ่งสหาย อาคมิสฺสามิ จักมา สนฺตีกัม ผู้
 สำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา ตามหนทาง-- ตุมฺหากัม แห่งท่าน ท. คตมฺมุเคน ไปแล้ว เอว นั้น
 เทียว อิติ ดังนี้ นิปติตฺวา หมอบลงแล้ว ปาเทสฺส โกลัเท้า ท. เถรสฺส ของพระเถระ ปญฺจป
 ปติญฺจิตน ด้วยอันตั้งไว้เฉพาะแห่งองค์ห้า กตุวา กระทำแล้ว ปทกฺขิณํ ซึ่งการเวียนรอบ
 ติกฺขตฺตํ ๓ ครั้ง อโยเชตฺวา เถรี ส่งไปแล้ว ซึ่งพระเถระ ปริพฺพาชการามภิมฺโข ผู้มีหน้า
 เฉพาะต่ออารามของปริพาชก อคฺมาลํ ได้ไปแล้ว ฯ

โกลิตปริพฺพาชโก ตัม ทูรโตว อาจจนฺตัม ทิสฺวา “อชฺช มยฺหํ สหายกฺขสฺส มุขวณฺ

โณ น อญฺทิวเสสฺส วีย, อทฺธานน อมตัม อธิคตัม ภวิสฺสตีติ อมตาริคมํ ปุจฺฉิ.

โกลิตปริพฺพาชโก อ.ปริพาชกชื่อว่าโกลิตะ ทิสฺวา เห็นแล้ว ตัม ปริพฺพาชกัม ซึ่งปริพาชก
 นั้น อาจจนฺตัม ผู้มาอยู่ ทูรโตว แต่ไกลเทียว จินฺตฺเตตฺวา คิดแล้ว ว่า อชฺช ในวันนี้ มุขวณฺโณ
 อ.สีแห่งหน้า สหายกฺขสฺส ของสหาย มยฺหํ ของเรา อญฺทิวเสสฺส มุขวณฺโณ วีย เป็นราวกะว่า สี
 แห่งหน้า อญฺทิวเสสฺส ในวันอื่น ท. โหติ ย่อมเป็น น หามิได้ อมตัม อ.อมตะ เป็นคุณ-- อิมินา
 สหายเกณ อันสหายนี้ อธิคตัม ถึงทับแล้ว ภวิสฺสตี จักเป็น อทฺธานน แน่แท้ อิติ ดังนี้ ปุจฺฉิ
 ถามแล้ว อมตาริคมํ ซึ่งการบรรลู่ซึ่งอมตะ ฯ

โสปีสฺส “อามาวุโส อมตัม อธิคตฺนฺติ ปฏฺิขานิตฺวา ตเมว คาลํ อภาสิ.

โสปี อุปติสฺสปริพฺพาชโก อ.ปริพาชกชื่อว่าอุปติสสะ แม้นั้น ปฏฺิขานิตฺวา ปฏิญญาแล้ว
 ว่า อามาวุโส เน้นท่านผู้มีอายุ อาม เออ อมตัม อ.อมตะ เม อันเรา อธิคตัม ถึงทับแล้ว อิติ ดังนี้
 อภาสิ ได้กล่าวแล้ว ตัม คาลํ ซึ่งคาลานั้น เอว นั้นเทียว ตสฺส โกลิตปริพฺพาชกสฺส แก่ปริพาชก
 ชื่อว่าโกลิตะนั้น ฯ

คาลาปริโยสานน โกลิตโต โสตาปตฺติผล ปตฺติญฺจหิตฺวา อาห “กูหิ กิร สมฺมม อมฺหากัม
 สตฺถา วสตีติ.

คาลาปริโยสานน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งคาลา โกลิตโต อ.ปริพาชกชื่อว่าโกลิตะ
 ปตฺติญฺจหิตฺวา ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว โสตาปตฺติผล ในโสตาปตฺติผล อาห กล่าวแล้ว ว่า สมฺมม เน้น
 สหาย กิร ได้ยินว่า สตฺถา อ.พระศาสดา อมฺหากัม ของเรา ท. วสตี ย่อมประทับอยู่ กูหิ ฐาน
 ในที่ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

“เวพฺพวน กิร สมฺม, เอวํ โน อจฺริเยน อสฺสชิตฺเตเรน กถิตนฺติ.

อุปติสฺโส อ.ปริพาชกชื่อว่าอุปติสสะ อาห กล่าวแล้ว ว่า สมฺม เนสฺสหาย กิร ได้ยินว่า สตฺถา อ.พระศาสดา อมฺหากํ ของเรา ท. วสฺติ ย่อมประทับอยู่ เวพฺพวน ในพระเวพฺพวัน, วณฺํ อ.คำ เอวํ อย่างนี้ อสฺสชิตฺเตเรน อันพระเถระชื่อว่าอัสสชิ อจฺริเยน ผู้เป็นอาจารย์ โน ของเรา ท. กถิตํ บอกแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“เตนฺหิ สมฺม อายาม, สตฺถารํ ปสฺสิตฺตสามาติ.

โกลิโต อ.ปริพาชกชื่อว่าโกลิตะ อาห กล่าวแล้ว ว่า สมฺม เนสฺสหาย เตนฺหิ ถ้าอย่าง นั้น มยํ อ.เรา ท. อายาม จงมาเถิด, มยํ อ.เรา ท. ปสฺสิตฺตสาม จักเฝ้า สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา อิติ ดังนี้ ฯ

สาริปฺพุตฺตเถโร จ นาเมส สทาปิ อจฺริยปฺปชโก ว; ตสฺมา สหายกํ เอวมาท “สมฺม อมฺเหหิ อธิคตํ อมตํ อมฺหากํ อจฺริยสฺส สลฺลขยปริพฺพาชกสฺสาปิ กเถสฺสาม, พุชฺฌมาโน ปฏฺวิวิฆฺณิสฺสติ, อปฺปฏฺวิวิฆฺณนฺโต อมฺหากํ สทฺททิตฺวา สตฺถุ สนฺติกํ คมิสฺสติ, พุทฺธานํ เทสนํ สุตฺวา มคฺคผลปฏฺฏิเวรํ กริสฺสตีติ.

ปน ก็ชื่อ เอโส สาริปฺพุตฺตเถโร อ.พระเถระชื่อว่าสาริบุตรนั้น อจฺริยปฺปชโก ว เป็นผู้ บรูชาซึ่งอาจารย์เที่ยว โหติ ย่อมเป็น สทาปิ แม้ในกาลทุกเมื่อ; ตสฺมา เพราะเหตุนั้น อุปติสฺโส อ.ปริพาชกชื่อว่าอุปติสสะนั้น อาห กล่าวแล้ว เอวํ อย่างนี้ สหายกํ กะสหาย ว่า สมฺม เนสฺสหาย มยํ อ.เรา ท. กเถสฺสาม จักบอก อมตํ ซึ่งอมตะ อัน-- อมฺเหหิ อันเรา ท. อธิคตํ --ถึง ทับแล้ว สลฺลขยปริพฺพาชกสฺสาปิ แม้แก่ปริพาชกชื่อว่าสลลขัย อจฺริยสฺส ผู้เป็นอาจารย์ อมฺหากํ ของเรา ท., อจฺริโย อ.อาจารย์ พุชฺฌมาโน รู้อยู่ ปฏฺวิวิฆฺณิสฺสติ จักรู้ตลอด, อปฺปฏฺวิวิฆฺณนฺโต เมื่อไม่รู้ตลอด สทฺททิตฺวา เชื้อแล้ว อมฺหากํ ต่อเรา ท. คมิสฺสติ จักไป สนฺติกํ สู่สำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา, สุตฺวา ฟังแล้ว เทสนํ ซึ่งเทศนา พุทฺธานํ ของพระพุทฺธเจ้า ท. กริสฺสติ จัก กระทำ มคฺคผลปฏฺฏิเวรํ ซึ่งการรู้ตลอดซึ่งมรรคและผล อิติ ดังนี้ ฯ

ตโต เทวปี ชนา สลฺลขยสฺส สนฺติกํ อคมฺสู.

ตโต ในลำดับนั้น ชนา อ.ชน ท. เทวปี แม้สอง อคมฺสู ได้ไปแล้ว สนฺติกํ สู่สำนัก สลฺลขยสฺส ของปริพาชกชื่อว่าสลลขัย ฯ

สลฺลขโย เต ทิสฺวา “กํ ตาตา โกจิ โว อมตมคฺคเทสโก ลทฺโธติ ปุจฺฉิ.

สณฺขโย อ.ปริพาชกชื่อว่าสณฺชย ทิสฺวา เห็นแล้ว เต เทว สหายกา ซึ่งสหาย ท. ๒
เหล่านั้น ปุจฺฉิ ถามแล้ว ว่า ตาตา ลูกอ่อนพ่อ ท. โกจิ อ.ใคร ๆ อมตมกฺกเทศโก ผู้แสดงซึ่ง
ทางแห่งอมตะ โว อันท่าน ท. ลทฺโธ ได้แล้ว ก็ หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม อาจริย ลทฺโธ; พุทฺโธ โลเก อุปฺปนฺโน, ฆมฺโม อุปฺปนฺโน, สงฺโฆ อุปฺปนฺโน;
ตุมฺเห ตฺวฺเจ อสฺสเร วิจฺจรธ, เอธ, สตฺถุ สนฺตํกํ คมฺมิตฺตํ สามีติ.

เต เทว สหายกา อ.สหาย ท. ๒ เหล่านั้น อาหํสู กล่าวแล้ว ว่า อาจริย ข้าแต่อาจารย์
อาม ขอรับ อาจริโย อ.อาจารย์ อมฺเหหิ อันกระผม ท. ลทฺโธ ได้แล้ว; พุทฺโธ อ.พระพุทธรเจ้า
อุปฺปนฺโน เสด็จอุบัติแล้ว โลเก ในโลก, ฆมฺโม อ.พระธรรม อุปฺปนฺโน เกิดขึ้นแล้ว, สงฺโฆ อ.
พระสงฆ์ อุปฺปนฺโน เกิดขึ้นแล้ว; ตุมฺเห อ.ท่าน ท. วิจฺจรธ ย่อมประพฤติ ฆมฺมํ ซึ่งธรรม ท.
อสฺสเร อันไม่มีสาระ ตฺวฺเจ อันเปล่า, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. เอธ จงมา, มยฺ อ.เรา ท. คมฺมิตฺตํ
จักไป สนฺตํกํ ผู้สำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา อิติ ดังนี้ ฯ

“คจฺฉนฺต ตุมฺเห, อหํ น สกฺขิตฺตํ สามีติ.

สณฺขโย อ.ปริพาชกชื่อว่าสณฺชย อาห กล่าวแล้ว ว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. คจฺฉนฺต จงไป, อหํ
อ.เรา น สกฺขิตฺตํ จักไม่อาจ อิติ ดังนี้ ฯ

“กัการณํ.

เต เทว สหายกา อ.สหาย ท. ๒ เหล่านั้น ปุจฺฉิสุ ถามแล้ว ว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. น
สกฺขิตฺตํ จักไม่อาจ กัการณํ เพราะเหตุอะไร อิติ ดังนี้ ฯ

“อหํ มหฺนสฺส อาจริโย หุตฺวา วิจฺรี, ตสฺส เม อนฺตฺวาสิกวาส จาภฺยิยา อุตฺกจฺจ
นภาวุปรตฺตติสฺส, น สกฺขิตฺตํ อหํ อนฺตฺวาสิกวาสํ วสิตฺตุนฺติ.

สณฺขโย อ.ปริพาชกชื่อว่าสณฺชย อาห กล่าวแล้ว ว่า อหํ อ.เรา อาจริโย เป็นอาจารย์
มหฺนสฺส ของมหฺนสน หุตฺวา เป็น วิจฺรี เทียวไปแล้ว, อนฺตฺวาสิกวาส อ.การอยู่โดยความ
เป็นอันตฺวาสิก ตสฺส เม แห่งเรานั้น อุตฺกจฺจนภาวุปรตฺตติสฺส เป็นเช่นกับด้วยการเกิดขึ้น
แห่งความเป็นคืออันไหวแห่งน้ำในคุ่ม โหติ ย่อมเป็น, อหํ อ.เรา น สกฺขิตฺตํ จักไม่อาจ
วสิตฺตํ เพื่ออันอยู่ อนฺตฺวาสิกวาส อยู่โดยความเป็นอันตฺวาสิก อิติ ดังนี้ ฯ

“มา เอวํ กริยฺตฺถ อาจริยาติ.

เต เทว สหายกา อ.สหาย ท. ๒ เหล่านั้น อาหํสู กล่าวแล้ว ว่า อาจริย ข้าแต่อาจารย์
ตุมฺเห อ.ท่าน ท. มา กริยฺตฺถ อย่ากระทำแล้ว เอวํ อย่างนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

“โหตุ ตาตา, คจฺฉถ ตุมฺเห, นาหํ สกฺขิสฺสามิติ.

สณฺขโย อ.ปริพาชกชื่อว่าสณฺชย อาห กล่าวนั้น ว่า ตาตา เนอะพ่อ ท. ตํ วตฺถุ อ.เรื่องนั้น โหตุ จงมีเถิด, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. คจฺฉถ จงไป, อหํ อ.เรา น สกฺขิสฺสามิ จักไม่อาจ อิติ ดังนี้ ฯ

**“อาจริย โลเก พุทฺธสฺส อุปฺปนฺนกาลโต ปฏฺจาย มหาวโน คณฺฐมาลาทิหตุโธ
คณฺตุวา ตเมว ปุเชสฺสติ, มยฺยปี ตตฺถเวย คมิสฺสสาม, ตุมฺเห ก็ กริสฺสเถติ.**

เต เทว สหายกา อ.สหาย ท. ๒ เหล่านั้น อาหฺสู กล่าวนั้น ว่า อาจริย ข้าแต่อาจารย์ มหาวโน อ.มหาชน คณฺฐมาลาทิหตุโธ มีวัตรผู้มีของหอมและระเบียบเป็นต้นในมือ คณฺตุวา ไปแล้ว ปุเชสฺสติ จักบูชา ตํ พุทฺธํ ซึ่งพระพุทฺธเจ้านั้น เวย นั้นเทียว ปฏฺจาย จำเดิม อุปฺปนฺนกาลโต แต่กาล-- พุทฺธสฺส แห่งพระพุทฺธเจ้า --เสด็จอุบัติแล้ว โลเก ในโลก, มยฺยปี แม้ อ.เรา ท. คมิสฺสสาม จักไป ตตฺถ จาเน ในที่นั้น เวย นั้นเทียว ตุมฺเห อ.ท่าน ท. กริสฺสเถ จักกระทำ ก็ อย่างไร อิติ ดังนี้ ฯ

“ตาตา กิณฺหุ โข อิมสฺมี โลเก ทนฺธา พหุ, อุทาหุ ปณฺฑิตาติ.

สณฺขโย อ.ปริพาชกชื่อว่าสณฺชย อาห กล่าวนั้น ว่า ตาตา ลูกอ่อนพ่อ ท. ทนฺธา อ.คนโง่ ท. อิมสฺมี โลเก ในโลกนี้ พหุ เป็นผู้มาก โทหนฺติ ย่อมเป็น ก็ ินฺหุ โข หรือหนอแล, อุทาหุ หรือว่า ปณฺฑิตา อ.คนฉลาด ท. พหุ เป็นผู้มาก โทหนฺติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“ทนฺธา อาจริย พหุ, ปณฺฑิตา นาม กติปฺยาเวย โทหนฺติติ.

เต เทว สหายกา อ.สหาย ท. ๒ เหล่านั้น อาหฺสู กล่าวนั้น ว่า อาจริย ข้าแต่อาจารย์ ทนฺธา อ.คนโง่ ท. พหุ เป็นผู้มาก โทหนฺติ ย่อมเป็น, ปณฺฑิตา นาม ชื่อ อ.คนฉลาด ท. กติปฺยา เป็นผู้เล็กลั่นเวย เวย นั้นเทียว โทหนฺติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“เตนฺหิ ตาตา ปณฺฑิตา ปณฺฑิตา สมณฺสฺส โคตมฺสฺส สนฺตํกํ คมิสฺสสนฺติ, ทนฺธา

ทนฺธา มม สนฺตํกํ อาคมิสฺสสนฺติ; คจฺฉถ ตุมฺเห, นาหํ คมิสฺสสามิติ.

สณฺขโย อ.ปริพาชกชื่อว่าสณฺชย อาห กล่าวนั้น ว่า ตาตา ลูกอ่อนพ่อ ท. เตนฺหิ ถ้าอย่างนั้น ปณฺฑิตา ปณฺฑิตา อ.คนฉลาด ท. อ.คนฉลาด ท. คมิสฺสสนฺติ จักไป สนฺตํกํ ผู้สำนัก สมณฺสฺส โคตมฺสฺส ของพระสมณะผู้โคตม, ทนฺธา ทนฺธา อ.คนโง่ ท. อ.คนโง่ ท. อาคมิสฺสสนฺติ จักมา สนฺตํกํ ผู้สำนัก มม ของเรา; ตุมฺเห อ.ท่าน ท. คจฺฉถ จงไป, อหํ อ.เรา น คมิสฺสสามิ จักไม่ไป อิติ ดังนี้ ฯ

เต “ปญฺยิสฺสส ตุมฺเห อจฺริยาติ ปกฺกมฺมฺสฺส.

เต เทว สหายกา อ.สหาย ท. ๒ เหล่านั้น อาหํสฺส กล่าวแล้วว่า อจฺริย ข้าแต่อาจารย์ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ปญฺยิสฺสส จักปรากฏ อิติ ดังนี้ ปกฺกมฺมฺสฺส หลีกไปแล้ว ฯ

เตสฺส คจฺจนฺเตสฺส, สลฺยขยฺสฺส ปรีสา ภิชฺช.

เตสฺส สหายเกสฺส ครั้นเมื่อสหาย ท. ๒ เหล่านั้น คจฺจนฺเตสฺส ไปอยู่, ปรีสา อ.บริษัท สลฺยขยฺสฺส ของปริพาชกชื่อว่าสวชฺช ภิชฺช แรกกันแล้ว ฯ

ตสฺมฺหิ ขณฺเ อารามํ ตุจฺจํ อโหสิ.

ตสฺมฺหิ ขณฺเ ในขณะนั้น อารามํ อ.อาราม ตุจฺจํ เป็นสภาพเปล่า อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

โส ตุจฺจํ อารามํ ทิสฺวา อุณฺหํ โลหิตํ นทฺเทติ.

โส สลฺยขโย อ.ปริพาชกชื่อว่าสวชฺชนั้น ทิสฺวา เห็นแล้ว อารามํ ตุจฺจํ ซึ่งอาราม อันเปล่า นทฺเทติ สำรอกแล้ว โลหิตํ ซึ่งเลือด อุณฺหํ อันร้อน ฯ

เตหิปี สทฺธิ คจฺจนฺเตสฺส ปญฺจสฺส ปรีพฺพชกสฺส, สลฺยขยฺสฺส ปรีสาย อทฺตม

เตยฺยสตานิ นีวตฺตีสฺส.

ปรีพฺพชกสฺส ในร้อยแห่งปริพาชก ท. ปญฺจสฺส ๕ คจฺจนฺเตสฺส ผู้ไปอยู่ สทฺธิ กับ เตหิปี ทฺวฺหิ สหายเกหิ ด้วยสหาย ท. ๒ แม้เหล่านั้นหนา อทฺตมเตยฺยสตานิ อ.ร้อยที่สามด้วย ทั้งทั้ง ท. ปรีสาย แห่งบริษัท สลฺยขยฺสฺส ของปริพาชกชื่อว่าสวชฺช นีวตฺตีสฺส กลับแล้ว ฯ

อตฺตโน อนฺเตวาลิกเกหิ อทฺตมเตยฺยเกหิ ปรีพฺพชกสฺสเทหิ สทฺธิ เวพฺพวนํ อคฺมฺสฺส.

เต เทว สหายกา อ.สหาย ท. ๒ เหล่านั้น อคฺมฺสฺส.ได้ไปแล้ว เวพฺพวนํ คู่พระเวพฺพวน สทฺธิ กับ ปรีพฺพชกสฺสเทหิ ด้วยร้อยแห่งปริพาชก ท. อทฺตมเตยฺยเกหิ ที่สามด้วยทั้งทั้ง อนฺเตวาลิกเกหิ ผู้เป็นอันเตวาลิก อตฺตโน ของตน ฯ

สตุถา จตฺตปรีสมฺมุทฺตํ นิสฺสินฺโน ฐมฺมํ เทสนฺนฺโต เต ทูรโต ว ทิสฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

“เอเต ภิกฺขเว เทว สหายกา อาคจฺจนฺติ โกลิโต จ อุปติสฺสฺโส จ, เอตํ เม สวากฺยํ

ภวิสฺสตี อคฺคํ ภทฺตยฺกนฺติ.

สตุถา อ.พระศาสดา นิสฺสินฺโน ประทับนั่งแล้ว จตฺตปรีสมฺมุทฺตํ ในท่ามกลางแห่งบริษัท ๔ เทสนฺนฺโต เมื่อทรงแสดง ฐมฺมํ ซึ่งธรรม ทิสฺวา ทรงเห็นแล้ว เต เทว สหายเก ซึ่งสหาย ท. ๒ เหล่านั้น ทูรโต แต่ที่ไกลเที่ยว อามนฺเตสิ ตรัสเรียกมาแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. วจนฺน ด้วย พระดำรัส ว่า ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. สหายกา อ.สหาย ท. เทว ๒ เอเต เหล่านั้น คือ โกลิโต

จ อ.โกธิตะด้วย คือ อุปติสฺโส จ อ.อุปติสสะด้วย อาคจฺจนฺติ ย่อมมา, สหายกฺยํ อ.คู่แห่ง
สหาย นั้น สหายกฺยํ เป็นคู่แห่งสาวก อคฺคํ เป็นคู่อันเลิศ ภทฺทกฺยํ เป็นคู่อันเจริญ เม ของเรา
ภวิสฺสติ จักเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

เต สตถารํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺสู.

เต เทว สหายกา อ.สหาย ท. ๒ เหล่านั้น วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตถารํ ซึ่งพระ
ศาสดา นิสิตฺสู นั่งแล้ว เอกมนฺตํ ณ ที่สุดแห่งหนึ่ง ฯ

**เต ภควนฺตํ เอตทวโจ “ลภะยยาม มยฺ ภนฺเต ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ; ลภะยยาม
อุปสมฺบพฺทนฺติ.**

เต เทว สหายกา อ.สหาย ท. ๒ เหล่านั้น อวโจ ได้กราบทูลแล้ว เอตํ วจัน ซึ่งคำนั้น
ภควนฺตํ กะพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ มยฺ อ.ข้าพระองค์ ท. ลภะยยาม
พึงได้ ปพฺพชฺชํ ซึ่งการบวช สนฺติเก ในสำนัก ภควโต ของพระผู้มีพระภาคเจ้า; มยฺ อ.ข้า
พระองค์ ท. ลภะยยาม พึงได้ อุปสมฺบพฺท ซึ่งการอุปสมบท สนฺติเก ในสำนัก ภควโต ของ
พระผู้มีพระภาคเจ้า อิติ ดังนี้ ฯ

**“เอถ ภิกฺขโวติ ภควา อโวจ, “สุวากฺขาโต ฌมฺโม, จรธ พุรฺหมจฺริยํ สมฺมา
ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยาयाติ.**

ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า อโวจ ได้ตรัสแล้ว ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ภิกฺขโว เป็นภิกษุ
หุตฺวา เป็น เอถ จมา อิติ ดังนี้ อาห ตรัสแล้วว่า ฌมฺโม อ.ธรรม เม อันเรา สุวากฺขาโต
กล่าวดีแล้ว, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. จรธ จงประพฤติ พุรฺหมจฺริยํ ซึ่งพรหมจรรย์ อนฺตกิริยาเย เพื่อ
อันกระทำซึ่งที่สุด ทุกฺขสฺส แห่งทุกข์ สมฺมา โดยชอบ อิติ ดังนี้ ฯ

สพฺเพปิ อิทธิมยฺปตฺตจิวรรธา วสฺสสติกฺกตุเถรา วีย อเหตุ.

ชนา อ.ชน ท. สพฺเพปิ แม้ทั้งปวง อิทธิมยฺปตฺตจิวรรธา เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งบาตรและจีวร
อันสำเร็จแล้วด้วยฤทธิ์ วสฺสสติกฺกตุเถรา วีย เป็นราวกะว่าพระเถระผู้ประกอบแล้วด้วยร้อยแห่ง
กาลฝน อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

อถ เนตํ ปริสาย จริยาเวสน สตฺธา ฌมฺมเทสนํ วฑฺฒเนติ.

อถ ครั้งนั้น สตฺธา อ.พระศาสดา ฌมฺมเทสนํ ทรงยังธรรมเทศนา วฑฺฒเนติ ให้เจริญแล้ว
จริยาเวสน ด้วยอำนาจแห่งความประพฤติ ปริสาย แห่งบริษัท เนตํ สหายกาณํ ของสหาย ท.
๒ เหล่านั้น ฯ

รเปตฺวา เทว อคฺคสาวเก อวเสสา อรหตุํ ปาปฺณิสฺส.

ปริพฺพชกา อ.ปริพชก ท. อวเสสา ผู้เหลือลง รเปตฺวา เว้น อคฺคสาวเก ซึ่งพระอัครสาวก ท. เทว สอง ปาปฺณิสฺส บรรลุแล้ว อรหตุํ ซึ่งพระอรหันต์ ฯ

อคฺคสาวกานํ ปน อูปริมคฺคกิจฺจํ น นิฏฺฐาติ.

ปน ก็ อูปริมคฺคกิจฺจํ อ.กิจด้วยมรรคในเบื้องต้น อคฺคสาวกานํ ของพระอัครสาวก ท. น นิฏฺฐาติ ไม่สำเร็จแล้ว ฯ

กึการณา ?

ปฺจุณา อ.อันถาม ว่า อูปริมคฺคกิจฺจํ อ.กิจด้วยมรรคในเบื้องต้น อคฺคสาวกานํ ของพระอัครสาวก ท. น นิฏฺฐาติ ไม่สำเร็จแล้ว กสฺมา เพราะเหตุอะไร ? ดังนี้

สาวกปารมีฌานสฺส มหฺนุตตาย.

วิสฺขณฺณํ อ.อันแก้ ว่า อูปริมคฺคกิจฺจํ อ.กิจด้วยมรรคในเบื้องต้น อคฺคสาวกานํ ของพระอัครสาวก ท. น นิฏฺฐาติ. ไม่สำเร็จแล้ว สาวกปารมีฌานสฺส เพราะความที่-- สาวกปารมีแห่งสาวกปารมีฌาน มหฺนุตตาย --เป็นคุณใหญ่ ดังนี้ ฯ

อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน ปพฺพชิตทิวสโต สตุตฺตเม ทิวเส มคฺชรฆฺเฐ กลฺลวาลคามกํ อฺปนฺนิสฺสาย วิหรนฺโต, ถีนมิทฺฐะ โอกฺกมฺนฺเต, สตุถารา สํเวชิตฺถ ถีนมิทฺฐํ วิโนเทตฺวา ตถาคเตน ทินฺนํ ชาติุมมฺภฺจฺจํ สฺถนฺนโตว อูปริมคฺคตฺตยกิจฺจํ นิฏฺฐาเปตฺวา สาวกปารมีฌานสฺส มตฺถกํ ปตฺโต, สารีปุตฺตตฺเถโรปิ ปพฺพชิตทิวสโต อทฺถมมาลํ อติภุมิตฺวา สตุถารา สทฺธิํ ตเมว ราชคหํ อฺปนฺนิสฺสาย สฺฐกรชาตเลณฺเณ วิหรนฺโต, อตฺตโน ภาคินฺยฺยสฺส ทินฺนขปริพฺพชกสฺส เวทนาปริคฺคหสฺสตฺตฺตเน เทลียมาเน, สุตฺตานุสาเรณ ฌาณํ เปสฺเสตฺวา ปฺรสุสวทฺตฺตํ ภตฺตํ ภูณฺชนฺโต วิยสาวกปารมีฌานสฺส มตฺถกํ ปตฺโต.

อถ ครั้งนั้น มหาโมคฺคัลลาโน อ.พระมหาโมคคัลลานะ อายสฺมา ผู้มีอายุ อฺปนฺนิสฺสาย เข้าไปอาศัย กลฺลวาลคามกํ ซึ่งบ้านชื่อว่ากลลวาล มคฺชรฆฺเฐ ในแคว้นแคว้นชื่อว่ามคธ วิหรนฺโต อยู่อยู่ สตุตฺตเม ทิวเส ในวันที่เจ็ด ปพฺพชิตทิวสโต แคว้นแห่งตนบวชแล้ว ถีนมิทฺฐะ ครั้นเมื่อความท้อแท้และความง่วง โอกฺกมฺนฺเต ครอบงำอยู่, สตุถารา ผู้อันพระศาสดา สํเวชิตฺถ ทรงให้สลดแล้ว วิโนเทตฺวา บรรเทาแล้ว ถีนมิทฺฐํ ซึ่งความท้อแท้และความง่วง สฺถนฺนโตว พังอยู่-- ชาติุมมฺภฺจฺจํ ซึ่งกัมมัญ्ञานมีธาตุเป็นอารมณ์ อัน-- ตถาคเตน อันพระตถาคตเจ้า ทินฺนํ

ประทานแล้ว --เทียว อุปริมคฤตยกิจจํ ยังกิจในหมวดสามแห่งมรรคในเบื้องต้น นิฏฐาปตฺวา ให้สำเร็จแล้ว ปตฺวา ถึงแล้ว มตฺถกํ ซึ่งที่สุด สาวกปารมีฌานสุส แห่งสาวกบารมีฌาน, สารีปุตฺตเตโรปิ แม้ อ.พระเถระชื่อว่าสารีบุตร อุปนิสฺสาย เข้าไปอาศัย ราชคหํ ซึ่งเมืองชื่อว่า ราชคฤห์ ตํ นั้น เอว นั้นเทียว วิหรนฺโต อยู่อยู่ สุกรขาตเลณ ในถ้ำชื่อว่าสุกรขาตา สทฺธิ กับ สตุถารา ด้วยพระศาสดา อติกุณฺณมิตฺวา ก้าวล่วง อทฺธมมาสํ ซึ่งเดือนด้วยทั้งถึง ปพฺพชิตทิวสโต แต่วันแห่งตนบวชแล้ว เวทนาปริคฺคหสฺสตุตฺตเนต ครั้นเมื่อเวทนาปริคคหสฺสตร สตุถารา อันพระศาสดา เทสิยมาเน ทรงแสดงอยู่ ทิมนขปรีพฺพชาวกสฺส แก่ปริพาชกชื่อว่าทิมนชะ ภาคิเนยฺยสุส ผู้เป็นหลาน อตฺตโน ของตน, เปสฺเสตฺวา ส่งไปแล้ว ฌาณํ ซึ่งฌาน สุตฺตานุสาเรน ตามแนวแห่งพระสูตร ปตฺโต ถึงแล้ว มตฺถกํ ซึ่งที่สุด สาวกปารมีฌานสุส แห่งสาวกบารมีฌาน ภูณฺชนฺโต วิย ราวกะ อ.บุคคล ผู้บริโภคอยู่ ภคฺตํ ซึ่งข้าวสวຍ ปรสฺสวาทฺตํ อันอันบุคคลให้เจริญแล้ว แก่บุคคลอื่น ๆ

“นनु จายสุมา มหาปญฺโณ, อถ กสฺมา มหาโมคฺคัลลานโต จิตฺเรน สาวกปารมีฌาณํ ปาปฺณิตี.

ปฺจุฉา อ.อันถาม ว่า ปน ก็ สารีปุตฺโต อ.พระสารีบุตร อายสุมา ผู้มีอายุ มหาปญฺโณ เป็นผู้ที่มีปัญญามาก โหติ ย่อมเป็น นนุ มิใช่หรือ, อถ ภาเว ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ สารีปุตฺโต อ.พระสารีบุตร ปาปฺณิ ถึงแล้ว สาวกปารมีฌาณํ ซึ่งสาวกบารมีฌาน จิตฺเรน โดยกาลนานกว่า มหาโมคฺคัลลานโต กว่าพระมหาโมคคัลลานะ กสฺมา เพราะเหตุอะไร อิติ ดังนี้ ๆ

ปริกมฺมมหนฺตตาย.

วิสฺซชนํ อ.อันแก้ ว่า สารีปุตฺโต อ.พระสารีบุตร ปาปฺณิ ถึงแล้ว สาวกปารมีฌาณํ ซึ่งสาวกบารมีฌาน จิตฺเรน โดยกาลนานกว่า มหาโมคฺคัลลานโต กว่าพระมหาโมคคัลลานะ ปริกมฺมมหนฺตตาย เพราะความที่แห่งตนเป็นผู้มีบริกรรมใหญ่ ดังนี้ ๆ

ยถาหิ ทฺวคฺคตมนฺุสฺสา กตฺถจิ คณฺตุกามา จิปปเมว นิภฺขมฺมุติ, ราชฺชนํ ปน หตฺถิवा หนฺกปฺปนาทํ มหนฺตํ ปริกมฺมํ ลทฺฐํ วฏฺฏติ; เอวํ สมฺปทมิทํ เวทิตพฺพ.

หิ เหมือนอย่างว่า ทฺวคฺคตมนฺุสฺสา อ.มนุษย์ผู้ถึงแล้วซึ่งยาก ท. คณฺตุกามา ผู้ใคร่เพื่ออันไป กตฺถจิ ฐานะ ในที่ไหน ๆ นิภฺขมฺมุติ ย่อมออกไป จิปปํ พลัน เอว นั้นเทียว, ปน ส่วนว่า อ.อัน-- ราชฺชนํ อันพระราชา ท. ลทฺฐํ --ทรงได้ ปริกมฺมํ ซึ่งบริกรรม มหนฺตํ ใหญ่ หตฺถิवा

หนกปฺปนาที มีความสำเร็จแห่งพาหนะคือช้างเป็นต้น วฏฺฐติ ย่อมควร ยถา ฉั้นใจ; สมฺปท
มิตฺ อ.คำเป็นเครื่องยังอุปไมยให้ถึงพร้อมนี้ ปญฺหิตฺน อันบัณฑิต เวทิตพฺพํ ฟังทราบ เอิ
ฉั้นนั้น ฯ

คํทิวสเมว ปน สตฺถา วฑฺฒมานกจูจายาย เวฬุวนเ สวากสนฺนิปาตํ กตฺวา ทฺวินฺนํ
เถรानํ อคฺคสวากฺกุจฺจานํ ทตฺวา ปาฏิโมกฺขํ อุตฺทิสฺสิ.

ปน ก็ คํทิวส ในวันนั้น เอิ นั้นเทียว สตฺถา อ.พระศาสดา กตฺวา ทรงกระทำแล้ว
สวากสนฺนิปาตํ ซึ่งการประชุมแห่งสาวก เวฬุวน ในพระเวฬุวัน วฑฺฒมานกจูจายาย ในเวลา
มีเงาอันเจริญอยู่ ทตฺวา ประทานแล้ว อคฺคสวากฺกุจฺจานํ ซึ่งตำแหน่งแห่งพระอัครสาวก เถรานํ
แก่พระเถระ ท. ทฺวินฺนํ สอง อุตฺทิสฺสิ ทรงสวดแล้ว ปาฏิโมกฺขํ ซึ่งพระปาฏิโมกข์ ฯ

ภิกฺขุ อฺหุณฺณยีสฺสุ “สตฺถา มุโขโลเกนเนน ภิกฺขุณฺนํ เทติ, อคฺคสวากฺกุจฺจานํ เทนฺเตน นาม
ปฺรหมํ ปพฺพชิตานํ ปญฺจวคฺคิยานํ ทาตุํ วฏฺฐติ, เอเต อโนโลเกนฺเตน ยสฺสเถรปฺปมุ
ขานํ ปญฺจปญฺญาสา ย ภิกฺขุณฺนํ ทาตุํ วฏฺฐติ, เอเต อโนโลเกนฺเตน ภทฺทวคฺคิยานํ, เอ
เต อโนโลเกนฺเตน อูรฺเวลกสฺสปาทีนํ เตภาติกาณํ; เอเต ปน เอตฺตเก ปหาย
สพฺพปจฺจมา ปพฺพชิตานํ อคฺคสวากฺกุจฺจานํ เทนฺเตน มุขํ โอลฺลเกตฺวา ทินฺนุนฺติ วที
สุ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. อฺหุณฺณยีสฺสุ ยกโทษแล้วว่า สตฺถา อ.พระศาสดา เทติ ย่อมประทาน
ภิกฺขุณฺนํ แก่ภิกษุ ท. มุโขโลเกนเนน ด้วยการทรงแลดูข้างหน้า, อ.อัน-- สตฺถารา อันพระศาสดา
เทนฺเตน นาม ชื่อ ผู้เมื่อประทาน อคฺคสวากฺกุจฺจานํ ซึ่งตำแหน่งแห่งพระอัครสาวก ทาตุํ --
ประทาน ภิกฺขุณฺนํ แก่ภิกษุ ท. ปญฺจวคฺคิยานํ ผู้นับเนื่องแล้วในพวกห้า ปพฺพชิตานํ ผู้บวชแล้ว
ปฺรหมํ ก่อน วฏฺฐติ ย่อมควร, อ.อัน-- สตฺถารา อันพระศาสดา อโนโลเกนฺเตน ผู้ไม่ทรงแลดูอยู่
เอเต ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. เหล่านั้น ทาตุํ --ประทาน ภิกฺขุณฺนํ แก่ภิกษุ ท. ปญฺจปญฺญาสา ๕๕
ยสฺสเถรปฺปมุขานํ มีพระเถระชื่อว่ายสะเป็นประมุข วฏฺฐติ ย่อมควร, อ.อัน-- สตฺถารา อัน
พระศาสดา อโนโลเกนฺเตน ผู้ไม่ทรงแลดูอยู่ เอเต ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. เหล่านั้น ทาตุํ --
ประทาน ภิกฺขุณฺนํ แก่ภิกษุ ท. ภทฺทวคฺคิยานํ ผู้นับเนื่องแล้วในพวกอันเจริญ วฏฺฐติ ย่อมควร,
อ.อัน-- สตฺถารา อันพระศาสดา อโนโลเกนฺเตน ผู้ไม่ทรงแลดูอยู่ เอเต ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท.
เหล่านั้น ทาตุํ -- ประทาน ภิกฺขุณฺนํ แก่ภิกษุ ท. เตภาติกาณํ ผู้ที่เฝ้าชาม ๓ รูป อูรฺเวลกสฺสปา
ทีนํ มีพระอูรฺเวลกัสสปะเป็นต้น วฏฺฐติ ย่อมควร; ปน แต่ว่า อคฺคสวากฺกุจฺจานํ อ.ตำแหน่ง

แห่งพระอัครสาวก สตถารา อันพระศาสดา ปหาย ผู้เมื่อทรงละแล้ว เอเต ภิกขุ ซึ่งภิกษุ ท. เหล่านั้น เอตตเถ มีประมาณเท่านี้ เทนุเตน ประทาน อคฺคสาวกภูฐานิ ซึ่งตำแหน่งแห่งพระ อัครสาวก ภิกขุณฺ ภิกษุ ท. ปพฺพชิตานํ ผู้บวชแล้ว สพฺพปจฺจา ในภายหลังแห่งภิกษุทั้ง ปวง ทินฺนํ ประทานแล้ว โอลฺลเกตุวา เพราะทรงแลดู มุขํ ซึ่งหน้า อิติ ดังนี้ ฯ

สตฺถา “กึ กเถถ ภิกฺขเวติ ปุจฺฉิตฺวา, “อิทํ นามาติ วุตฺเต, “นาหํ ภิกฺขเว มุขํ
โอลฺลเกตุวา ภิกขุณฺ เทมิ, เอเตสํ ปน อตฺตนา อตฺตนา ปตฺติตปตฺติตเมว เทมิ;
อณฺดาโกณฺทลฺโล หิ เอกสุมี สสุเส นว อคฺคสสุสทานานิ เทนุโต น อคฺคสาวกภูฐานิ
ปตฺเตตุวา อทาลิ, อคฺคธมฺมํ ปน อรหตฺตํ สพฺพปรมํ ปฏฺวิวิตฺตํ ปตฺเตตุวา อทาลิ
ติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา ปุจฺฉิตฺวา ตรัสถามแล้วว่า ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. ตุมฺเห อ.เธอ ท. กเถถ ย่อมกล่าวว่ กึ วจฺนํ ซึ่งเรื่อง อะไร ดังนี้, วจฺเน ครั้นเมื่อคำ ว่า มยํ อ.ข้าพระองค์ ท. กเถม ย่อมกล่าวว่ วจฺนํ ซึ่งเรื่อง อิทํ นาม ชื่อนี้ อิติ ดังนี้ เตหิ ภิกฺขุหิ อันภิกษุ ท. เหล่านั้น วุตฺเต กราบทูลแล้ว, วตุวา ตรัสแล้วว่า ภิกฺขเว ดูก่อนภิกษุ ท. อหํ อ.เรา เทมิ ย่อมให้ ภิกขุณฺ ภิกษุ ท. โอลฺลเกตุวา เพราะแลดู มุขํ ซึ่งหน้า น หามิได้, ปน แต่ว่า อหํ อ.เรา เทมิ ย่อม ให้ ฐานิ ซึ่งตำแหน่ง อตฺตนา อตฺตนา อันตน ๆ ปตฺติตปตฺติตํ ปรรณนาแล้วและปรรณนา แล้ว เอว นั้นเทียว เอเตสํ ภิกขุณฺ ภิกษุ ท. เหล่านั้น; ปน ก็ อณฺดาโกณฺทลฺโล อ.อณฺดา โกณฺทลฺลเษ เทนุโต เมื่อถวาย ทานํ ซึ่งทาน อคฺคสสุสทานานิ ในเพราะข้าวกล้ำอันเลิศ ท. นว ๘ สสุเส ในเพราะข้าวกล้ำ เอกสุมี ครั้งหนึ่ง ปตฺเตตุวา ปรรณนาแล้ว อคฺคสาวกภูฐานิ ซึ่ง ตำแหน่งแห่งอัครสาวก อทาลิ ได้ถวายแล้ว น หามิได้, ปน แต่ว่า อณฺดาโกณฺทลฺโล อ.อณฺดาโกณฺทลฺลเษ ปตฺเตตุวา ปรรณนาแล้ว ปฏฺวิวิตฺตํ เพื่ออันรู้ตลอด อรหตฺตํ ซึ่งพระ อรหัต อคฺคธมฺมํ อันเป็นธรรมอันเลิศ สพฺพปรมํ ก่อนกว่าชนทั้งปวง อทาลิ ได้ถวายแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“กทา ภควาติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. อาหํสุ กราบทูลแล้ว ว่า ภควา ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า อณฺดา โกณฺทลฺโล อ.พระอณฺดาโกณฺทลฺลเษ ปตฺเตตุวา ปรรณนาแล้ว ปฏฺวิวิตฺตํ เพื่ออันรู้ตลอด อรหตฺตํ ซึ่งพระอรหัต อคฺคธมฺมํ อันเป็นธรรมอันเลิศ สพฺพปรมํ ก่อนกว่าชนทั้งปวง อทาลิ ได้ถวายแล้ว กทา ในกาลไร อิติ ดังนี้ ฯ

“สุณิสฺสส ภิกฺขเวติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา ปุ่จฺฉิ ตริสตามแล้ว ว่า ภิกฺขเว คู่อ่อนภิกษุ ท. ตุมฺเห อ.เรอ ท.
สุณิสฺสส จักพึงหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม ภนฺเตติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. อาหํสฺส กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อาม พระเจ้าข้า
มยฺ อ.ข้าพระองค์ ท. สุณิสฺสาม จักพึง อิติ ดังนี้ ฯ

“ภิกฺขเว อิทฺธ เอกนวุตฺติกปฺเป วิปฺสฺสึ ภควา โลเก อุทปฺปาทิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาหริ ทรงแสดงมาแล้ว อติตฺ ซึ่งเรื่องอันล่วงไปแล้ว ว่า ภิกฺขเว
คู่อ่อนภิกษุ ท. ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า วิปฺสฺสึ พระนามว่าวิปัสสิ อุทปฺปาทิ ได้เสด็จอุบัติ
แล้ว โลเก ในโลก เอกนวุตฺติกปฺเป ในกัปปีที่ ๕๑ อิทฺธ ภทฺทกปฺปโต แตกาทกัปนี้ ฯ

ตทา “มหากาโล จุลลกาโลติ เทว ภาติกา กุญฺญมฺพิกา มหฺนตฺ สาลิกฺเขตฺตํ วปาเปสฺสุ.

ตทา ในกาลนั้น กุญฺญมฺพิกา อ.กุญฺญมฺพ ท. ภาติกา ผู้เป็นพี่น้องกัน เทว ๒ คน คือ มหา
กาโล อ.มหากาล จุลลกาโล อ.จุลกาล ปุ่คฺคํ ยังบุคฺคล วปาเปสฺสุ ให้หว่านแล้ว สาลิกฺเขตฺตํ
ซึ่งนาแห่งข้าวสาลี มหฺนตฺ ใหญ่ ฯ

อเอกทิวสํ จุลลกาโล สาลิกฺเขตฺตํ คนฺตุวา เอกํ สาลิกฺพฺภํ ฝาลฺเลตฺวา ขาทิ.

อล ครั้งนั้น เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง จุลลกาโล อ.จุลกาล คนฺตุวา ไปแล้ว สาลิกฺเขตฺตํ สู่
นาแห่งข้าวสาลี ฝาลฺเลตฺวา ฉีกแล้ว สาลิกฺพฺภํ ซึ่งท้องแห่งข้าวสาลี หนึ่ง ขาทิ เคี้ยวกินแล้ว ฯ

อติมธฺรํ อโหสิ.

ตํ อาหารวตฺถุ อ.อาหารวัตถุ นั้น อติมธฺรํ เป็นของมีรสอันอร่อยยิ่ง อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

โส พุทฺธปฺปมุขสฺส สขฺมสฺส สาลิกฺพฺภทานํ ทาตุกาโม หุตฺวา เขญฺญภาติกํ อุปสงฺก

มิตฺวา “ภาติกา สาลิกฺพฺภํ ฝาลฺเลตฺวา พุทฺธานํ อนุจฺฉวิกํ กตฺวา ปจาเปตฺวา ทานํ เท

มาติ อาห.

โส จุลลกาโล อ.จุลกาลนั้น ทาตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันถวาย สาลิกฺพฺภทานํ ถวายซึ่ง
ท้องแห่งข้าวสาลี สขฺมสฺส แก่พระสงฆ์ พุทฺธปฺปมุขสฺส มีพระพุทฺธเจ้าเป็นประมุข หุตฺวา เป็น
อุปสงฺกมิตฺวา เข้าไปหาแล้ว เขญฺญภาติกํ ซึ่งพืชขายผู้เจริญที่สุด อาห กล่าวแล้ว ว่า ภาติกา ข้าแต่
พี่ มยฺ อ.เรา ท. ฝาลฺเลตฺวา ฉีกแล้ว สาลิกฺพฺภํ ซึ่งท้องแห่งข้าวสาลี ปุ่คฺคํ ยังบุคฺคล ปจาเปตฺ

วา ให้ดื่มแล้ว กตฺวา กระทำ อนุจฺฉวิกิ ให้เป็นของสมควร พุทฺธานํ แก่พระพุทฺธเจ้า ท. เทม
จะถวาย ทานํ ซึ่งทาน อิติ ดังนี้ ฯ

“กั วเทสิ, สาลิกพุทฺ ภฺลิตฺวา ทานํ นาม เนว อตีเต ภูตฺพุทฺ, นานาคเต ภวิสฺ
สติ, มา สสุสํ นาสยิติ.

เชฏฺฐภาติโก อ.พี่ชายผู้เจริญที่สุด อาห กล่าวแล้ว ว่า ตฺวํ อ.ท่าน วเทสิ กล่าวแล้ว กั
วจนํ ซึ่งคำ อะไร, ภฺลิตฺวา นาม ชื่อ-- อ.การฉีกแล้ว สาลิกพุทฺ ซึ่งท้องแห่งข้าวสาละ ทานํ -
ถวาย ภูตฺพุทฺ เป็นของไม่เคยมีแล้ว อตีเต ในกาลอันล่วงไปแล้ว เว นั้นเทียว โหติ ย่อม
เป็น,น ภวิสฺสติ จักไม่มี อนาคต ในกาลอันไม่มาแล้ว, ตฺวํ อ.ท่าน อย่า-- สสุสํ ยังข้าวกล้า
มา นาสยิ --ให้ฉิบหายแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

โส ปุณฺปุณฺ ยาจิเยว.

โส จุลลกาโล อ.จุลกกาลนั้น ยาจิ อ้อนวอนแล้ว ปุณฺปุณฺ บ่อย ๆ เว นั้นเทียว ฯ

อล นํ ภاتا “เตนหิ เขตฺตํ เทว โกญฺจาเส กตฺวา มม โกญฺจาสํ อนามลิตฺวา อตฺต

โน เขตฺตโกญฺจาเส, ยํ อิจฺฉสิ, ตํ กโรหิติ อาห.

อล ครั้งนั้น ภاتا อ.พี่ชาย อาห กล่าวแล้ว นํ จุลลกาลํ กะจุลกกาลนั้น ว่า เตนหิ ถ้า
อย่างนั้น ตฺวํ อ.เจ้า กตฺวา กระทำแล้ว เขตฺตํ ซึ่งนา โกญฺจาเส ให้เป็นส่วน เทว สอง อนา
มลิตฺวา ไม่แตะต้องแล้ว โกญฺจาสํ ซึ่งส่วน มม ของเรา, ตฺวํ อ.เจ้า อิจฺฉสิ ย่อมปรารถนา ยํ
กมฺมํ ซึ่งกรรมใด, กโรหิ จงกระทำ ตํ กมฺมํ ซึ่งกรรมนั้น เขตฺตโกญฺจาเส ในส่วนแห่งนา อตฺต
โน ของตน อิติ ดังนี้ ฯ

โส “สาธฺตฺติ เขตฺตํ วิภจิตฺวา พหุ มนุสฺเสส หตฺถกมฺมํ ยาจิตฺวา สาลิกพุทฺ ภฺลิตฺวา
นิรฺรทเก จิเร ปจาเปตฺวา สปิรมฺมฺสกุขราหิ โยเชตฺวา พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆมฺส
ทานํ ทตฺวา ภตฺตกิจฺจุปฺริโยสาเน “อิทํ ภนฺเต มม อคฺคทานํ อคฺคฆมฺมสฺส สพฺพปฺล
มํ ปฏฺวีธาย สํวตฺตตฺตฺติ อาห.

โส จุลลกาโล อ.จุลกกาลนั้น สมฺปฏฺฐิจฺจิตฺวา รับพร้อมแล้ว ว่า สาธฺ อ.ดีละ อิติ ดังนี้ วิภ
จิตฺวา แบ่งแล้ว เขตฺตํ ซึ่งนา ยาจิตฺวา ขอแล้ว หตฺถกมฺมํ ซึ่งหัตถกรรม มนุสฺเสส กะมนุษย์ ท.
พหุ มาก ภฺลิตฺวา ฉีกแล้ว สาลิกพุทฺ ซึ่งท้องแห่งข้าวสาละ ปจาเปตฺวา ยังบุคคลให้ดื่มแล้ว
จิเร ในน้ำนม นิรฺรทเก อันไม่มีน้ำ โยเชตฺวา ประงแล้ว สปิรมฺมฺสกุขราหิ ด้วยเนยใสและน้ำผึ้ง
และน้ำตาลกรวด ท. ทตฺวา ถวายแล้ว ทานํ ซึ่งทาน ภิกฺขุสงฺฆมฺส แก่หมู่แห่งภิกษุ พุทฺธปฺป

มุขสูตร มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข อาห กราบทูลแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อคฺคทานํ อ.ทานอันเลิศ มม ของข้าพระองค์ อิทํ นี ตัวตุดตุ จงเป็นไปพร้อม ปฏิเวธาย เพื่ออันรู้ตลอด อคฺคธมฺมสูตร ซึ่งธรรมอันเลิศ สัพพปรมํ ก่อนกว่าชนทั้งปวง อิติ ดังนี้ ภตฺตกิจฺจปริโยสาเน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งกิจด้วยภักตร ฯ

สตถา “เอวํ โหตุติ อนุโมทนํ อกาสิ.

สตถา อ.พระศาสดา อกาสิ ได้ทรงกระทำแล้ว อนุโมทนํ ซึ่งอนุโมทนาว่า ปตฺถนํ อ. ความปรารถนา ปตฺถิตปตฺถิตํ อันอันท่านปรารถนาแล้ว เอวํ อย่างนี้ จงมีเถิด อิติ ดังนี้ ฯ

โส เขตฺตํ คนฺตุวา โอโธเกนฺโต สกลเขตฺเต กณฺณิกาพทุเรหิ วีย สาลิสฺเสหิ

สณฺจนฺนํ ทิสฺวา ปญฺจวิธํ ปีติํ ปฏิลภิตฺวา “ลลภา วต เมติ จินฺตตฺวา ปุณฺณกาเล

ปุณฺณกฺคํ นาม อทาสิ, คามวาสีหิ สทุธิ อคฺคสฺสสฺสทานํ นาม อทาสิ; ลายเน

ลายนคฺคํ, เวณิกเรณ เวณิกคํ, กลาปาทีสุ กลาปคฺคํ ขลคฺคํ ภณฺฑคฺคํ โกฏฺฐคฺคณฺติ

เอวํ เอกสฺสเส นว วาเร อคฺคทานํ อทาสิ.

โส จุลลกาโล อ.จุลกาลนั้น คนฺตุวา ไปแล้ว เขตฺตํ ชูณา โอโธเกนฺโต แลดูอยู่ ทิสฺวา เห็นแล้ว ซึ่งนา สณฺจนฺนํ อันดาคายแล้ว สาลิสฺเสหิ ด้วยรวงแห่งข้าวสาลี ท. กณฺณิกาพทุเรหิ วีย อันราวกะว่า เนื่องกันแล้วโดยความเป็นช่อ สกลเขตฺเต ในนาทั้งสิ้น ปฏิลภิตฺวา ได้เฉพาะแล้ว ปีติํ ซึ่งปีติ ปญฺจวิธํ มีอย่าง ๕ จินฺตตฺวา คิดแล้วว่า ลลภา วต อ.ลลภ ท. หนอ เมของเรา อิติ ดังนี้ อทาสิ ได้ถวายแล้ว ปุณฺณกฺคํ นาม ชื่อซึ่งทานอันเลิศในเพราะข้าวเม่า ปุณฺณกาเล ในกาลแห่งข้าวเม่า, อทาสิ ได้ถวายแล้ว อคฺคสฺสสฺสทานํ นาม ชื่อซึ่งทานในเพราะข้าวกล้าอันเลิศ สทุธิ กับ คามวาสีหิ ด้วยชน ท. ผู้อยู่ในบ้านโดยปกติ; อทาสิ ได้ถวายแล้ว ลายนคฺคํ ซึ่งทานอันเลิศ ในการเกี่ยว ลายเน ในกาลเป็นที่เกี่ยว, อทาสิ ได้ถวายแล้ว เวณิกคํ ซึ่งทานอันเลิศ ในการกระทำซึ่งขะเน็ด เวณิกเรณ ในกาลเป็นที่กระทำ ซึ่งขะเน็ด, อทาสิ ได้ถวายแล้ว ทานํ ซึ่งทาน กลาปคฺคํ อันเลิศในฟ่อน ทานํ ซึ่งทาน ขลคฺคํ อันเลิศในลาน ทานํ ซึ่งทาน ภณฺฑคฺคํ อันเลิศในลอม ทานํ ซึ่งทาน โกฏฺฐคฺคํ อันเลิศในฉาง กาเลสุ ในกาล ท. กลาปาทีสุ มีกาลเป็นที่กระทำซึ่งฟ่อนเป็นต้น อทาสิ ได้ถวายแล้ว อคฺคทานํ ซึ่งทานอันเลิศ วาเร ถิ่นวาระ ท. นว ๘ เอกสฺสเส ในเพราะข้าวกล้าครั้งหนึ่ง เอวํ อย่างนี้ ด้วยประการฉะนี้ ฯ

ตสฺส สพฺเพสุ วาเรสุ คหิตคหิตญฺจานํ ปริปริ.

คหิตคหิตฎฐานํ อ.ที่-- ตสฺส ตสฺสสตฺส แห่งข้าวกล้ำ อันจุลกาลนั้น --ถือเอาแล้วและ
ถือเอาแล้ว วาเรสุ ในวาระ ท. สพฺเพสุ ทั้งปวง ปริปริ เต็มรอบแล้ว ฯ

สตุสํ อติเรกํ อุฏฺฐานสมฺปนฺนํ โอโหสิ.

สตุสํ อ.ข้าวกล้ำ อติเรกํ เป็นข้าวเหลือเฟือ อุฏฺฐานสมฺปนฺนํ เป็นข้าวถึงพร้อมแล้ว ด้วย
อันตั้งขึ้น โอโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

ธมฺโม นามส อตฺตทานํ รกฺขนุตฺตํ รกฺขติ.

ธมฺโม นาม ชื่อ อ.ธรรม เอโส นั้น รกฺขติ ย่อมรักษา ซึ่งบุคคล รกฺขนุตฺตํ ผู้รักษาอยู่ อตฺต
ทานํ ซึ่งตน ฯ

ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี

ธมฺโม สฺตฺธิณฺโณ สฺตฺถมาวหาติ

เอธานิสฺโส ธมฺเม สฺตฺธิณฺเณ

น ทฺวคฺคตฺติ คจฺจนติ ธมฺมจารีติ.

ตสฺมา เพราะเหตุนี้ ภาควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า อาห ตรัสแล้ว

ธมฺโม หเว อ.ธรรม แล รกฺขติ ย่อมรักษา ธมฺมจารีซึ่งบุคคลผู้ประพฤติซึ่งธรรมโดย
ปกติ ธมฺโม อ.ธรรม สฺตฺธิณฺโณ อันบุคคลประพฤติดีแล้ว อาวหาติ ย่อมนำมา สุข ซึ่งความสุข
 ऐसा อานิสฺโส อ.อันสงฆ์นั้น ธมฺเม เป็นอันสงฆ์ในธรรม สฺตฺธิณฺเณอันบุคคลประพฤติดีแล้ว
โหติ ย่อมเป็น ธมฺมจารี อ.บุคคลผู้ประพฤติซึ่งธรรมโดยปกติ น คจฺจนติ ย่อมไม่ไป ทฺวคฺคตฺติ สู่
ทฺวคฺคตฺติ อิติ ดังนี้ ฯ

เอวเมว วิปฺสฺสตีสมฺมาสมฺพุทฺธกาเล อคฺคธมฺมํ ปจฺมํ ปฏฺวิวิธุมิตุํ ปตฺตฺเถนฺโต นว อคฺ

คทานานิ อทาสิ.

อลฺลวาลฺลวาทฺถุโล อ.อัลลวาลฺลวาทฺถุโล ปตฺตฺเถนฺโต ปรรณนาอยู่ ปฏฺวิวิธุมิตุํ เพื่ออันรู้
ตลอด อคฺคธมฺมํ ซึ่งธรรมอันเลิศ ปจฺมํ ก่อน อทาสิ ได้ถวายแล้ว อคฺคทานานิ ซึ่งทานอันเลิศ
ท. นว แก้ว วิปฺสฺสตีสมฺมาสมฺพุทฺธกาเล ในกาลแห่งพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้าพระนามว่าวิปฺสฺสตี เอว
อย่างนี้ เอว นั้นเทียว ฯ

อิโต สตฺสทสฺสทกปฺปมตฺถเก ปน หสฺวตีนคเร ปทฺมุตฺตรพุทฺธกาเลปิ สตฺตทาหํ มหา

ทานํ ทตฺวา ตสฺส ภควโต ปาทฺมฺเณ นิปฺชชิตฺวา อคฺคธมฺมสฺส ปจฺมํ ปฏฺวิวิธุมนตฺถ

เมว ปตฺตฺถนํ จเปสิ.

ปน อนึ่ง อญญาโกณฑัญญะ อ.อัญญาโกณฑัญญะ ทตฺวา ถวายแล้ว มหาทาน ซึ่งทาน
ใหญ่ สตฺตาหิ ล้วนวันเจ็ด ปาทมุเล หมอบลงแล้ว ปาทมุเล ณ ที่ใกล้แห่งพระบาท ภควโต
ของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น จเปติ.ตั้งไว้แล้ว ปตฺถนํ ซึ่งความปรารถนา ปฏิวิขฺณนตฺถํ เพื่อ
ประโยชน์แก่อันรู้ตลอด อคฺคธมฺมสฺส ซึ่งธรรมอันเลิศ ปมฺมํ ก่อน เหว นั้นเทียว ปทุมุตฺตร
พุทธกาลปิ แม้ในกาลแห่งพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตฺตระ หังสตีนคเร ในเมืองชื่อว่าหงสว
ดี สตฺตสทฺตสทฺตปมฺมตฺถเก ในที่สุดแห่งกัปปีแสนหนึ่ง อิตฺโต ภทฺตทกปฺปโต แต่ภทฺตทกปฺปนี ๙

อิตฺติ อิมินา ปตฺถิตเมว มยา ทินฺนํ, นาหํ มุขํ โอลฺลเกตฺวา เทมิตฺติ.

จानํ อ.ตำแหน่ง อิมินา อญญาโกณฑัญญะณ อ.อัญญาโกณฑัญญะนี้ ปตฺถิตํ ปรารถนา
แล้ว เหว นั้นเทียว มยา อันเรา ทินฺนํ ให้แล้ว อิตฺติ ด้วยประการฉะนี้, อหํ อ.เรา เทมิ ย่อมให้
โอลฺลเกตฺวา เพราะแลดู มุขํ ซึ่งหน้า น หามิได้ อิตฺติ ดังนี้ ๙

“ยสฺสกุลปฺตตปฺปมฺหา ปญฺจปญฺสา ชนา กิํ กมฺมํ กริฺสุ ภนฺเตติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ปุจฺฉิสุ ทูลถามแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ชนา อ.ชน ท.
ปญฺจปญฺสา ห้าสิบห้า ยสฺสกุลปฺตตปฺปมฺหา มีกุตฺตบฺตรชื่อว่ายสะเป็นประมุข กริฺสุ กระทำแล้ว ก็
กมฺมํ ซึ่งกรรม อะไร อิตฺติ ดังนี้ ๙

“เอเตปิ เอกสฺส พุทฺธสฺส สนฺติเก อรหตฺตํ ปตฺถเนนฺตา พหุํ ปุณฺณกมฺมํ กตฺวา, อปร
ภาเค อนุปฺปนฺเน พุทฺธ, สหายกา หุตฺวา วคฺคพฺนฺเชน ปุณฺยานิ กริฺนฺตา อนาถสรี
รานิ ปฏฺิขคฺคฺนฺตา วิจริฺสุ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า ชนา อ.ชน ท. เอเตปิ แม้เหล่านั้น ปตฺถเนนฺตา
ปรารถนาอยู่ อรหตฺตํ ซึ่งพระอรหัตฺต สนฺติเก ในสำนัก พุทฺธสฺส ของพระพุทธเจ้า เอกสฺส
พระองค์หนึ่ง กตฺวา กระทำแล้ว ปุณฺณกมฺมํ ซึ่งกรรมคือบุญ พหุํ มาก, อปรภาเค ในกาลอัน
เป็นส่วนอื่นอีก พุทฺธ ครั้นเมื่อพระพุทธเจ้า อนุปฺปนฺเน ไม่เสด็จอุบัติแล้ว, สหายกา เป็น
สหายกัน หุตฺวา เป็น กริฺนฺตา กระทำอยู่ ปุณฺยานิ ซึ่งบุญ ท. วคฺคพฺนฺเชน ด้วยการผูกกันเป็น
พวก ปฏฺิขคฺคฺนฺตา วิจริฺสุ เทียวปฏิบัติอยู่แล้ว อนาถสรีรานิ ซึ่งสรีระอันไม่มีที่พึ่ง ท. ๙

เต เอกทิวสํ สทฺพฺภํ อิตฺถิ กาลกตํ ทิสฺวา “ฉาเปสฺสามาติ สฺสุสานํ หริฺสุ.

เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง เต ชนา อ.ชน ท. เหล่านั้น ทิสฺวา เห็นแล้ว อิตฺถิ ซึ่งหญิง สทฺพฺภํ
ผู้เป็นไปกับด้วยกรรม กาลกตํ ผู้มีกาลละอันกระทำแล้ว มนฺเตตฺวา ปรึกษากันแล้วว่า มยฺ อ.เรา
ท. สรีริ ยังสรีระ ฉาเปสฺสาม จักให้ไหม้ อิตฺติ ดังนี้ หริฺสุ นำไปแล้ว สฺสุสานํ สู่ป่าช้า ๙

เตสุ ปณฺจ ชเน “ตุมฺเห ฌาเปถาติ สฺसानะ ฐเปตฺวา เสสา คามํ ปวิฏฺฐา.

เตสุ ชเนสุ ในชน ท. เหล่านั้นหนา ชนา อ.ชน ท. เสสา ผู้เหลือ ฐเปตฺวา เว้น ชเน ซึ่ง
ชน ท. ปณฺจ ๕ สฺसानะ ในป่าช้า จงเนน ด้วยคำว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. สรรี ยังสรีระ ฌาเป
จงให้ไหม้ อิติ ดังนี้ ปวิฏฺฐา เข้าไปแล้ว คามํ สู้บ้าน ฯ

ยสทาโรโก ตํ สรรี สุเลหิ วิขุณฺติววา ปริวตฺเตตฺวา ปริวตฺเตตฺวา ฌาเปนฺโต

อสุภสณฺณํ ปฏิลลิกิ.

ยสทาโรโก อ.ทารกชื่อว่ายสะ วิขุณฺติววา แทงแล้ว ตํ สรรี ซึ่งสรีระนั้น สุเลหิ ด้วยหลาว
ท. สรรี ยังสรีระ ปริวตฺเตตฺวา ปริวตฺเตตฺวา ให้เป็นไปรอบแล้ว ฯ ฌาเปนฺโต ให้ไหม้อยู่
ปฏิลลิกิ ได้เฉพาะแล้ว อสุภสณฺณํ ซึ่งอสุภสัณหา ฯ

อิตเรสํปิ จตุณฺณํ ชนानํ “ปสุตฺถ โภ อิมํ สรรี ตตฺถ ตตฺถ วิทฺขสฺสจฺจมฺมํ กพรโค

รฺพ วิย อสุจี ทุคฺคณฺธํ ปฏิภูณฺติ ทสฺเสติ.

ยโส อ.ยสะ ทสฺเสติ แสดงแล้ว ชนानํ แก่ชน ท. จตุณฺณํ ๔ อิเตรสํปิ แม่เหล่านอกนี้
จงเนน ด้วยคำว่า โภ คุณก่อนท่านผู้เจริญ ท. ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ปสุตฺถ จงเห็น อิมํ สรรี ซึ่ง
สรีระนี้ วิทฺขสฺสจฺจมฺมํ มีหนังอันไฟขจัดแล้ว ตตฺถ ตตฺถ ฌาเน ในที่นั้น ฯ กพรโครูป วิย ราว
กะว่าแม่โคต่าง อสุจี อันไม่สะอาด ทุคฺคณฺธํ มีกลิ่นชั่ว ปฏิภูณฺติ อันสกปรก อิติ ดังนี้ ฯ

เตปิ ตตฺถ อสุภสณฺณํ ปฏิลลิกิสุ.

ชนา อ.ชน ท. เตปิ แม่เหล่านั้น ปฏิลลิกิสุ ได้เฉพาะแล้ว อสุภสณฺณํ ซึ่งอสุภสัณหา
ตตฺถ สรีเร ในสรีระนั้น ฯ

เต ปณฺจ ชนา คามํ คนฺตฺวา เสสสหายกานํ กถียิสุ.

ชนา อ.ชน ท. ปณฺจ ห้า เต เหล่านั้น คนฺตฺวา ไปแล้ว คามํ สู้บ้าน กถียิสุ บอกแล้ว
เสสสหายกานํ แก่สหายผู้เหลือ ท. ฯ

ยโส ปน ทาโรโก เคหํ คนฺตฺวา มาตาปิตุณฺญจ ภริยาย จ กเถติ.

ปน ส่วนว่า ยโส อ.ทารกชื่อว่ายสะ คนฺตฺวา ไปแล้ว เคหํ สู้เรือน กเถติ บอกแล้ว
มาตาปิตุณฺญจ แก่มารดาและบิดา ท. ด้วย ภริยาย จ แก่ภรรยาด้วย ฯ

เต สพฺเพปิ อสุภํ ภาวียิสุ.

เต ชนา อ.ชน ท. เหล่านั้น สพฺเพปิ แม้ทั้งปวง อสุภํ ยังอสุภกรรมฐาน ภาวียิสุ ให้
เจริญแล้ว ฯ

อิทเมเตสํ ปุพฺพกมฺมํ.

อิทํ กมฺมํ อ.กรรมนี้ ปุพฺพกมฺมํ เป็นกรรมในกาลก่อน เอเตสํ ชนानํ ของชน ท. เหล่า นั้น โหติ ย่อมเป็น ฯ

เตเนว ยสฺส อิตฺถาคาเร สุสานสฺสา อุปฺปชฺชิ.

เตน เพราะเหตุนั้น เอว นั้นเทียว สุสานสฺสา อ.ความสำคัญว่าป่าช้า อิตฺถาคาเร ใน เรือนอันเต็มแล้วด้วยหญิง อุปฺปชฺชิ เกิดขึ้นแล้ว ยสฺส แก่ยสะ ฯ

ตาย จ อุปฺนิสฺสยสมฺปตฺติยา สพฺเพสํ วิเสสาธิกโม นิพฺพตฺติ.

จ ก็ วิเสสาธิกโม อ.การถึงทัพบซึ่งคุณวิเศษ นิพฺพตฺติ บังเกิดแล้ว ชนानํ แก่ชน ท. สพฺเพสํ ทั้งปวง อุปฺนิสฺสยสมฺปตฺติยา เพราะความถึงพร้อมแห่งอุปนิสัยนั้น ฯ

เอวํ อิมเ อตฺตนา ปตฺติตฺตเมว ลภิสฺสุ.

อิมเ ชนา อ.ชน ท. เหล่านี้ ลภิสฺสุ ได้แล้ว ฌานํ ซึ่งตำแหน่ง อัน-- อตฺตนา อันตน ปตฺติตฺตํ ประรณนาแล้ว เอวํ นั้นเทียว เอวํ อย่างนี้ ฯ

นาทํ มุขํ โอลฺลเกตุวา ทมฺมมิตฺติ.

อหํ อ.เรา ทมฺมํ ย่อมให้ โอลฺลเกตุวา เพราะแลดู มุขํ ซึ่งหน้า น หามิได้ อิติ ดังนี้ ฯ

“ภทฺทวคฺคิยา สหายกา ปน ก็ กริสฺสุ ฆนฺเตติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ปุจฺฉิสฺสุ ทูลถามแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ปน ก็ สหายกา อ.สหาย ท. ภทฺทวคฺคิยา ผู้นับเนื่องแล้วในพวกอันเจริญ กริสฺสุ กระทำแล้ว ก็ กมฺมํ ซึ่งกรรม อะไร อิติ ดังนี้ ฯ

“เอเตปิ ภิกฺขเว ปุพฺพพุทฺธานํ สนฺติเก อรหตฺตํ ปตฺเตตุวา ปุณฺณานิ กตฺวา, อปร

ภาเค อนุปฺปนฺเน พุทฺเธ, ติสฺสตุตา หุตฺวา ตฺถุทฺธิโลวาทํ สุตฺวา สญฺจิวิสฺสสทฺทสฺสานิ

ปญฺจ สีลาณี รกฺขิสฺสุ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. สหายกา อ.สหาย ท. เอเตปิ แม้เหล่านั้น ปตฺเตตุวา ประรณนาแล้ว อรหตฺตํ ซึ่งพระอรหัตฺต สนฺติเก ในสำนัก ปุพฺพ พุทฺธานํ ของพระพุทฺธเจ้าในกาลก่อน ท. กตฺวา กระทำแล้ว ปุณฺณานิ ซึ่งบุญ ท., อปรภาเค ใน กาลอันเป็นส่วนอื่นอีก พุทฺเธ ครั้นเมื่อพระพุทฺธเจ้า อนุปฺปนฺเน ไม่เสด็จอุปบัติแล้ว ติสฺสตุตา เป็นนักร้อง ๓๐ คน หุตฺวา เป็น สุตฺวา ฟังแล้ว ตฺถุทฺธิโลวาทํ ซึ่งโอวาทแห่งสุกรผู้เป็นบัณฑิต

ชื่อว่าคุณทิละ รกขีสุ รักษาแล้ว สีลานิ ซึ่งศีล ทปญจ. ๕ สกฺขิวิสุตสทธานิ ลิ่นพันแห่งปี ๖๐ ท. ๑

เอว อิมปิ อุตตนา ปตฺติตปตฺติตเมว ลภีสุ, นาคํ มุขํ โอลฺลเกตุวา ภิกฺขุณฺ ทมฺมิตฺติ.

สหายกา อ.สหาย ท. อิมปิ แม่เหล่านี้ ลภีสุ ได้แล้ว จานํ ซึ่งตำแหน่ง อัน-- อุตตนา อันตน ปตฺติตปตฺติต ปรารธนาแล้วและปรารธนาแล้ว เอว นั้นเทียว เอว อย่างนี้, อหํ อ.เรา ทมฺมิ ย่อมให้ ภิกฺขุณฺ แก่ภิกษุ ท. โอลฺลเกตุวา เพราะแลดู มุขํ ซึ่งหน้า น หามิได้ อิติ ดังนี้ ๑

“อฺรุเวลกสฺสปาทโย ปน ภาเนเต กิ ภิริสฺสตี.

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. ปุจฺฉีสุ ทูลถามแล้วว่า ภาเนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ปน ก็ ภิกษุ อ. ภิกษุ ท. อฺรุเวลกสฺสปาทโย มีพระอฺรุเวลากัสสปะเป็นต้น ภิริสฺสตี. กระทำแล้ว กมฺมํ ซึ่งกรรม ก็ อะไร อิติ ดังนี้ ๑

“อรหตฺตเมว ปตฺเตตุวา ปุณฺณานิ ภิริสฺส.

สตุถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า เต ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านี้ ปตฺเตตุวา ปรารธนาแล้ว อรหตฺตํ ซึ่งพระอรหัต เอว นั้นเทียว ภิริสฺส กระทำแล้ว ปุณฺณานิ ซึ่งบุญ ท. ๑

อิตฺติ หิ เทวนวฺตฺติกปฺเป ‘ติสฺโส สฺสสฺสตี เทว พุทฺธา อฺปฺปชฺชิสฺส.

หิ ดังจะกล่าวโดยย่อ พุทฺธา อ.พระพุทฺธเจ้า ท. เทว สอง คือ ติสฺโส อ.พระพุทฺธเจ้า พระนามว่าติสสะ สฺสสฺส อ.พระพุทฺธเจ้าพระนามว่าสฺสสะ อฺปฺปชฺชิสฺส เสด็จอุบัติแล้ว เทวนวฺตฺติกปฺเป ในกัปปี ๕๒ อิตฺติ ภทฺทกปฺปโต แต่ภทฺทกปฺปนี ๑

สฺสสฺสพุทฺธสฺส มหิณฺโท นาม ราชา ปิตา อโหสิ.

ราชา อ.พระราช มหิณฺโท นาม พระนามว่ามหินท์ ปิตา เป็นพระบิดา สฺสสฺสพุทฺธสฺส ของพระพุทฺธเจ้าพระนามว่าสฺสสะ อโหสิ ได้เป็นแล้ว ๑

ตสฺมี ปน สมฺโพธิ ปตฺเต, รณฺโณ กนิญฺญปฺปโต อคฺคสาวโก, ปุโรหิตปฺปโต ทฺติยสาวโก อโหสิ.

ปน ก็ พุทฺธ ตสฺมี พุทฺธ ครั้นเมื่อพระพุทฺธเจ้านั้น ปตฺเต ทรงบรรลุลแล้ว สมฺโพธิ ซึ่งพระฌานเป็นเครื่องตรัสรู้พร้อม กนิญฺญปฺปโต อ.พระโอรสผู้น้อยที่สุด รณฺโณ ของพระราช อาคฺคสาวโก เป็นสาวกผู้เลิศ อโหสิ ได้เป็นแล้ว, ปุโรหิตปฺปโต อ.บุตรของปุโรหิต ทฺติยสาวโก เป็นสาวกที่สอง อโหสิ ได้เป็นแล้ว ๑

ราชา สตถุ สนฺติโก คนฺตฺวา “เชฏฺฐปฺตฺโต เม พุทฺโธ, กนิฏฺฐปฺตฺโต อคฺคสาวโก, ปุโรหิตปฺตฺโต ทุตฺติยสาวโกติ เต โอลฺลเกตฺวา “มเมว พุทฺโธ, มเมว ฌมฺโม, มเมว สงฺโฆ; นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ติกฺขตฺตํ อุทามํ อุทาเนตฺวา สตถุ ปาทมฺเณ นิปฺชชิตฺวา “ภนฺเต อิทานิ เม นวฺตฺวสฺสทสฺสพริมาณสฺส อายุ โน โกฏิยํ นิสิตฺติตฺวา นิทฺทายนกาโล วีย, อญฺเฐฺ คเหทฺวาร์ อคนฺตฺวา, ยาวาหํ ชีวามิ, ตาว เม จตฺตาริ ปจฺจเย อธิวาสธาติ ปฏฺยญฺญํ คเหตฺวา นิพฺพุทฺธํ พุทฺธปฺปญฺจามํ กโรติ.

ราชา อ.พระราชา คนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว สนฺติโก ผู้สำนัก สตถุ ของพระศาสดา โอลฺลเกตฺวา ทรงแลดูแล้ว เต ชนา ซึ่งชน ท. เหล่านั้น จินฺตเนน ด้วยอันทรงดำริ ว่า เชฏฺฐปฺตฺโต อ.บุตรผู้เจริญที่สุด เม ของเรา พุทฺโธ เป็นพระพุทฺธเจ้า อโหสิ ได้เป็นแล้ว, กนิฏฺฐปฺตฺโต อ.บุตรผู้น้อยที่สุด อคฺคสาวโก เป็นสาวกผู้เลิศ อโหสิ ได้เป็นแล้ว, ปุโรหิตปฺตฺโต อ.บุตรของ ปุโรหิต ทุตฺติยสาวโก เป็นสาวกที่สอง อโหสิ ได้เป็นแล้ว อิติ ดังนี้ อุทาเนตฺวา ทรงเปล่งแล้ว อุทามํ ซึ่งอุทาน ติกฺขตฺตํ ๓ ครั้ง ว่า พุทฺโธ อ.พระพุทฺธเจ้า มม ของเรา เอว นั้นเทียว, ฌมฺโม อ.พระธรรม มม ของเรา เอว นั้นเทียว, สงฺโฆ อ.พระสงฆ์ มม ของเรา เอว นั้นเทียว; นโม อ.ความนอบน้อม โหตุ จงมี ภควโต แก่พระผู้มีพระภาคเจ้า ตสฺส พระองค์นั้น อรหโต ผู้เป็นพระอรหันต์ สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ผู้ตรัสรู้ดีโดยชอบแล้ว อิติ ดังนี้ นิปฺชชิตฺวา ทรงหมอบลงแล้ว ปาทมฺเณ ณ ที่ใกล้แห่งพระบาท สตถุ ของพระศาสดา คเหตฺวา ทรงรับแล้ว ปฏฺยญฺญํ ซึ่งปฏิญาณว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อยู่ กาโล อ.กาลนี้ นิทฺทายนกาโล วีย เป็นราวกะว่า กาลเป็นที่นั่งประพาศหลับ โกฏิยํ ในที่สุด อายุโน แห่งอายุ นวฺตฺวสฺสทสฺสพริมาณสฺส มีพันแห่งปีเก้าสิบเป็นประมาณ เม ของหม่อมฉัน โหติ ย่อมเป็น,ตฺวํ อ.พระองค์ อคนฺตฺวา ไม่เสด็จไปแล้ว คเหทฺวาร์ ผู้ประคองแห่งเรือน ชนํ ของชน ท. อญฺเฐฺ เหล่าอื่น, อหํ อ.หม่อมฉัน ชีวามิ ย่อมเป็นอยู่ ยาว เพียงใด, ปจฺจเย ทรงยังปัจจัย ท. จตฺตาริ สี่ เม ของหม่อมฉัน อธิวาสฺส จงให้อยู่ทับ ตาว เพียงนั้น อิติ ดังนี้ กโรติ ย่อมทรงกระทำ พุทฺธปฺปญฺจามํ ซึ่งการบำรุงซึ่งพระพุทฺธเจ้า นิพฺพุทฺธํ เนื่องนิคฺย ๑

รณฺโณ ปน อปฺเรปี ตโย ปฺตฺตา อเหตุ.

ปน ก็ ปฺตฺตา อ.พระโอรส ท. ตโย สาม อปฺเรปี แม่เหล่าอื่นอีก รณฺโณ ของพระราชา อเหตุ ได้มีแล้ว ๑

เตสุ เชฏฐสฺส ปญฺจ โยธสฺตานิ ปริวารโ, มชฺฌิมสฺส ตีณิ, กนิญฺจสฺส เทว.

เตสุ ปุตฺเตสุ ในพระโอรส ท. ๓ เหล่านั้นหา โยธสฺตานิ อ.ร้อยแห่งทหาร ท. ปญฺจ ๕ ปริวารโ เป็นบริวาร เชฏฐสฺส ของพระโอรสผู้เจริญที่สุด อ.เหลือ ได้เป็นแล้ว, โยธสฺตานิ อ.ร้อยแห่งทหาร ท. ตีณิ ๓ ปริวารโ เป็นบริวาร มชฺฌิมสฺส ของพระโอรสผู้มีในท่ามกลาง อ.เหลือ ได้เป็นแล้ว, โยธสฺตานิ อ.ร้อยแห่งทหาร ท. เทว ๒ ปริวารโ เป็นบริวาร กนิญฺจสฺส ของพระโอรสผู้น้อยที่สุด อ.เหลือ ได้เป็นแล้ว ฯ

เต “มยฺมปิ ภาทิกํ โภเชตฺสฺสามาติ ปิตฺร โອกาสํ ยาจิตฺวา ปุณฺปฺปุณฺ ฃาจนฺตฺวาปี
อลภิตฺวา, ปจฺจนฺเต กุปีเต, ตสฺส วุปฺสมนฺตฺถาย เปสิตา ปจฺจนฺตํ วุปฺสเมตฺวา ปิตุ
สฺนฺตํ อากมฺิสฺสุ.

เต ตโย ปุตฺตา อ.พระโอรส ท. ๓ เหล่านั้น มนฺเตตฺวา ทรงปรึกษากันแล้วว่า มยฺ ปิ แม้ อ.เรา ท. ภาทิกํ ยังพระเจ้าพี่ จักให้เสวย อิติ ดังนี้ ยาจิตฺวา ทรงขอแล้ว โອกาสํ ซึ่ง โอกาส ปิตฺร กะพระบิดา ฃาจนฺตฺวาปี แม้ทรงขอยุ่ ปุณฺปฺปุณฺ บ่อย ๆ อลภิตฺวา ไม่ทรงได้แล้ว , ปจฺจนฺเต ครั้นเมื่อประเทศอันเป็นที่สุดเฉพาะ โจรเหิ อันโจร ท. กุปีเต ให้กำเริบแล้ว, ผู้--ปิ ตรา อันพระบิดา เปสิตา --ทรงส่งไปแล้ว วุปฺสมนฺตฺถาย เพื่อประโยชน์แก่ความเข้าไปสงบ วิเศษ ตสฺส ปจฺจนฺตฺสฺส แห่งประเทศอันเป็นที่สุดเฉพาะนั้น ปจฺจนฺเต ครั้นทรงยังประเทศอัน เป็นที่สุดเฉพาะ วุปฺสเมตฺวา ให้เข้าไปสงบวิเศษแล้ว อากมฺิสฺสุ เสด็จมาแล้ว สฺนฺตํ สู่สำนัก ปิตุ ของพระบิดา ฯ

อล เน ปิตา อาลิจฺจิตฺวา สีเส จุมฺพิตฺวา “วรํ โว ตาตา ทมฺมํติ อาห.

อล ครั้งนั้น ปิตา อ.พระบิดา อาลิจฺจิตฺวา ทรงสวมกอดแล้ว เน ปุตฺเต ซึ่งพระโอรส ท. เหล่านั้น จุมฺพิตฺวา ทรงจุมพิตแล้ว สีเส ที่พระเศียร อาห ตรัสแล้วว่า ตาตา เนอะพ่อ ท. อหฺ อ.เรา ทมฺมํ จะให้ วรํ ซึ่งพร โว แก่เจ้า ท. อิติ ดังนี้ ฯ

เต “สาธุ เทวาทิ วรํ คหิตํ กตฺวา ปุณฺ กติปาหฺจฺเยน ปิตรา “คณฺหฺล ตาตา
วรฺนฺติ วุตฺตา “เทว อมฺุหํ อญฺเณ เกนจิ อตุโธ นฺตฺถิ, อิตฺ ปญฺจาย มยฺ ภาทิกํ
โภเชตฺสฺสาม, อิมํ โน วรํ เทหิตี อาหฺสฺสุ.

เต ปุตฺตา อ.พระโอรส ท. เหล่านั้น สมฺปฺญิจฺจิตฺวา ทรงรับพร้อมแล้ว ว่า เทว ข้าแต่ พระองค์ผู้สมมติเทพ สาธุ อ.ดีละ อิติ ดังนี้ กตฺวา ทรงกระทำแล้ว วรํ ซึ่งพร คหิตํ ให้เป็น พรอันพระองค์ทรงรับเอาแล้ว ผู้-- ปิตรา อันพระบิดา วุตฺตา --ตรัสแล้ว ตาตา เนอะพ่อ ท.

ตุมฺเห อ.เจ้า ท. ฅนฺท จงรับ วรฺ ซึ่งพร อิติ ดังนี้ กติปาหจฺเยน โดยอันล่งไปแห่งวัน
เล็กน้อย ปุณฺ อิก อาหฺสุ กราบทูลแล้ว ว่า เทว ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ อตุโธ อ.ความ
ต้องการ เกณจิ ด้วยวัตถุอะไร ๆ อญฺเณ อื่น นตุติ ย่อมไม่มี อมฺหากํ แก่ข้าพระพุทธเจ้า ท.,
มยฺ อ.ข้าพระพุทธเจ้า ท. ภาติกํ ยังพระเจ้าพี่ โภเชสุตาม, จักให้เสวย ปญฺจาย จําเดิม อิตฺ
กาลโต แต่กาลนี้, ตฺวํ อ.พระองค์ เทหิ ของพระราชทาน อิมํ วรฺ ซึ่งพรนี้ โน แก่
ข้าพระพุทธเจ้า ท. อิติ ดังนี้ ฯ

“น เทมิ ตาตาคิ.

ราชา อ.พระราชฯ ตรัสแล้ว ว่า ตาตา เนาะพ่อ ท. อหํ อ.เรา น เทมิ ย่อมไม่ให้ อิติ
ดังนี้ ฯ

“นิจฺจกํลํ อเทนฺตา สตุต สํวจฺจรานิ เทถาคิ.

ปุตุตา อ.พระโอรส ท. อาหฺสุ กราบทูลแล้ว ว่า ตุมฺเห อ.พระองค์ ท. อเทนฺตา เมื่อไม่
พระราชทาน นิจฺจกํลํ ตลอดกาลเนื่องนิคฺยฺ เทถ ของพระราชทาน สํวจฺจรานิ สิ้นปี ท.
สตุต เจ็ด อิติ ดังนี้ ฯ

“น เทมิ ตาตาคิ.

ราชา อ.พระราชฯ อาห ตรัสแล้ว ว่า ตาตา เนาะพ่อ ท. อหํ อ.เรา น เทมิ ย่อมไม่ให้ อิติ
ดังนี้ ฯ

“เตนฺหิ ฅ ปญฺจ จตุตาริ ตีณิ เทว เอกํ สํวจฺจรํ สตุต มาเส ฅ มาเส ปญฺจ มาเส
จตุตาริ มาเส ตโย มาเส เทถาคิ.

ปุตุตา อ.พระโอรส ท. อาหฺสุ กราบทูลแล้ว ว่า เตนฺหิ ถ้าอย่างนั้น ตุมฺเห อ.พระองค์
ท. เทถ ของพระราชทาน สํวจฺจเร สิ้นปี ท. ฅ ๖ สํวจฺจเร สิ้นปี ท. ปญฺจ ๕ สํวจฺจเร สิ้น
ปี ท. จตุตาริ ๔ สํวจฺจเร สิ้นปี ท. ตีณิ ๓ สํวจฺจเร สิ้นปี ท. เทว ๒ สํวจฺจรํ สิ้นปี เอกํ
หนึ่ง มาเส สิ้นเดือน ท. สตุต ๗ มาเส สิ้นเดือน ท. ฅ ๖ มาเส สิ้นเดือน ท. ปญฺจ ๕ มาเส
สิ้นเดือน ท. จตุตาริ ๔ มาเส สิ้นเดือน ท. ตโย ๓ อิติ ดังนี้ ฯ

“น เทมิ ตาตาคิ

ราชา อ.พระราชฯ อาห ตรัสแล้ว ว่า ตาตา เนาะพ่อ ท. อหํ อ.เรา น เทมิ ย่อมไม่ให้ อิติ
ดังนี้ ฯ

“โหตุ เทว, เอเกกฺสุส โน เอเกกํ มาสํ กตุวา ตโย มาเส เทถาคิ.

ปุตฺตา อ.พระโอรส ท. อาหํสุ กราบทูลแล้วว่า เทว ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ เอตํ
ปพฺพํ อ.ข้อนั้น โหตุ จมฺมีเถิด, ตุมฺเห อ.พระองค์ ท. เทอ ของพระราชทาน มาเส ลั่นเดือน
ท. ตโย ๓ โน แก่ข้าพระพุทธเจ้า ท. กตฺวา กระทำ มาสํ ให้เป็นเดือน เอเกกํ เดือนหนึ่ง ๆ
มยฺหํ แก่ข้าพระพุทธเจ้า เอเกกสฺส คนหนึ่ง ๆ อิติ ดังนี้ ฯ

“สาธุ ตาตา, เตนฺหิ ตโย มาเส โภเชถาคิ.

ราชา อ.พระราช อาห ตรัสแล้วว่า ตาตา เน่พ่อ ท. สาธุ อ.ดีละ, เตนฺหิ ถ้าอย่างนั้น
ตฺวํ อ.เจ้า ท. ภาตํกํ ยังพระเจ้านี่ โภเชถ จงให้เสวย มาเส ลั่นเดือน ท. ตโย ๓ อิติ ดังนี้ ฯ

เตสํ ปน ตินฺณมฺปิ เอโกว โภจฺจาการิก, เอโกว อายุตฺตโก.

ปน ก็ โภจฺจาการิก อ.บุคคลผู้ประกอบแล้วในเรือนคลัง ปุตฺตานํ ของพระโอรส ท.
ตินฺณํ ปิ แม่สาม เตสํ เหล่านั้น เอโกว คนเดียวกันเที่ยว, อายุตฺตโก อ.นายเสมียน เอโกว คน
เดียวกันเที่ยว ฯ

เต ทฺวาทสนฺหุตฺตปริสปริวารา.

เต ตโย ปุตฺตา อ.พระโอรส ท. ๓ เหล่านั้น ทฺวาทสนฺหุตฺตปริสปริวารา เป็นผู้มีบุรุษมี
นหุต ๑๒ เป็นประมาณเป็นบริวาร โหนฺติ ย่อมเป็น ฯ

เต ปกฺโกสาเปตฺวา “มยฺ อิมํ เตมาสํ ทส สีสานิ คเหตุวา เทว กาสายานิ นิวาเสตฺ
วา สตฺถารา สหฺวาสํ วสิสฺสาม, ตุมฺเห เอตฺตํ นาม ทานวฏฺฏํ คเหตุวา เทวสิกํ
นวุตฺติสทฺฐานํ ภิกฺขุณฺ โยธสทฺสสฺส จ โน สพฺพํ ขาตฺนียโกชนียํ สํวตฺเตยฺยาถ,
มยฺ หิ อิตฺโต ปฏฺจาย น ภิกฺขุจิ วฏฺขามาติ วทิสฺสุ.

ปุตฺตา อ.พระโอรส ท. ๓ ปกฺโกสาเปตฺวา ทรงยังบุคคลให้ร้องเรียกแล้ว เต ปริเส ซึ่ง
บุรุษ ท. เหล่านั้น วทิสฺสุ ตรัสแล้วว่า มยฺ อ.เรา ท. คเหตุวา รับแล้ว สีสานิ ซึ่งศีล ท. ทส ๑๐
นิวาเสตฺวา นุ่งแล้ว กาสายานิ ซึ่งผ้ากาสาชะ ท. เทว ๒ วสิสฺสาม จักอยู่ สหฺวาสํ อยู่พร้อม
สทฺธิ กับ สตฺถารา ด้วยพระศาสดา อิมํ เตมาสํ ตลอดประชุมแห่งเดือนสามนี้, ตุมฺเห อ.ท่าน
ท. คเหตุวา รับแล้ว ทานวฏฺฏํ ซึ่งค่าใช้จ่ายในทาน เอตฺตํ นาม ชื่อมีประมาณเท่านี้ ขาตฺนีย
โกชนียํ ยังของอันบุคคลพึงเที่ยวและของอันบุคคลพึงบริโภค สพฺพํ ทั้งปวง สํวตฺเตยฺยาถ พึง
ให้เป็นไปพร้อม ภิกฺขุณฺ แก่ภิกษุ ท. นวุตฺติสทฺฐานํ แก่หมื่นรูปด้วย โยธสทฺสสฺส แก่พันแห่ง
ทหาร โน ของเรา ท. ด้วย เทวสิกํ ทุก ๆ วัน, หิ เพราะว่า มยฺ อ.เรา ท. น วฏฺขามาติ จักไม่
กล่าว ภิกฺขุจิ วจฺนํ ซึ่งคำอะไร ๆ ปฏฺจาย จำเดิม อิตฺโต กาลโต แต่กาลนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

เต ตโยปี ปริวารกปฺริสสหฺสฺสํ คเหตุวา ทส สีลานิ สมาทาย กาสายวตฺตานิ นิวา
เสตฺวา วิหารเยว วลีสุ.

ปุตฺตา อ.พระโอรส ท. เต ตโยปี แม่สามเหล่านั้น คเหตุวา ทรงพาเอาแล้ว ปริวารกปฺริสสหฺสฺสํ ซึ่งพันแห่งบุรุษผู้เป็นบริวาร สมาทาย ทรงสมาทานแล้ว สีลานิ ซึ่งศีล ท. ทส ๑๐ นิวาเสตฺวา ทรงนั่งแล้ว กาสายวตฺตานิ ซึ่งผ้ากาสายะ ท. วลีสุ ประทับอยู่แล้ว วิหาร ในวิหาร เหว นั้นเทียว ฯ

โกฏฺฐาคาริกอ จ อายุตฺตโก จ เอกโต หุตฺวา ตินฺณํ ภาติกานํ โกฏฺฐาคารเหติ วาเรน
วาเรน วฏฺฐํ คเหตุวา ทานํ เทนฺติ.

โกฏฺฐาคาริกอ จ อ.บุคคลผู้ประกอบแล้วในเรือนคลังด้วย อายุตฺตโก จ อ.นายเสมียน ด้วย หุตฺวา เป็น เอกโต โดยความเป็นอันเดียวกัน คเหตุวา รับแล้ว วฏฺฐํ ซึ่งค่าใช้จ่าย วาเรน วาเรน ตามวาระ ฯ โกฏฺฐาคารเหติ จากเรือนคลัง ท. ภาติกานํ ของพระโอรสผู้พี่น้องชาย ท. ตินฺณํ ๓ เทนฺติ ย่อมถวาย ทานํ ซึ่งทาน ฯ

กมฺมกรานํ ปน ปุตฺตา ยาคฺคตฺตาทินิ อตฺถาย โรทนฺติ.

ปน ก็ ปุตฺตา อ.บุตร ท. ชนานํ ของชน ท. กมฺมกรานํ ผู้กระทำซึ่งการงาน โรทนฺติ ย่อมร้องให้ อตฺถาย เพื่อประโยชน์ ยาคฺคตฺตาทินิ แก่อาหารวัตถุ ท. มีข้าวต้มและข้าวสวยเป็นต้น ฯ

เต เตสํ, ภิกฺขุสงฺฆเณ อนาคเตเยว, ยาคฺคตฺตาทินิ เทนฺติ.

เต ชนา อ.ชน ท. เหล่านั้น, ภิกฺขุสงฺฆเณ ครั้นเมื่อหมู่แห่งภิกษุ อนาคเต ไม่มาแล้ว เหว นั้นเทียว, เทนฺติ ย่อมให้ ยาคฺคตฺตาทินิ ซึ่งอาหารวัตถุ ท. มีข้าวต้มและข้าวสวยเป็นต้น เตสํ ปุตฺตานํ แก่บุตร ท. เหล่านั้น ฯ

ภิกฺขุสงฺฆมฺหฺสฺส ฆตฺตกิจฺจาวสฺสเน กิลฺยจิ อติเรกํ น ภูตปฺพุพฺพ.

อาหารวัตถุ อ.อาหารวัตถุ อติเรกํ อันยิ่งเกิน กิลฺยจิ ไร ฯ น ภูตปฺพุพฺพ เป็นของไม่เคยมี แล้ว ฆตฺตกิจฺจาวสฺสเน ในกาลเป็นที่สุดลงแห่งกิจด้วยภักตร์ ภิกฺขุสงฺฆมฺหฺสฺส แห่งหมู่แห่งภิกษุ โหติ ย่อมเป็น ฯ

เต อปรภาเค “ทารกานํ เทมาติ อตฺตนาปี คเหตุวา ขาทิสฺส, มนุญฺญปิ อาหารํ ทิสฺ
วา อธิวาสํ นาสกฺขิสฺส.

อปรภาเค ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก เต ชนา อ.ชน ท. เหล่านั้น วตุวา กล่าวแล้ว ว่า
มยฺ อ.เรา ท. เทม จะให้ ทารกานํ แก่เด็ก ท. อิติ ดังนี้ กเหตุวา ถือเอาแล้ว อตุตนา ปี แม้
ด้วยตน ขาทิสฺส เคี้ยวกินแล้ว,ทิสฺวา เห็นแล้ว อาหาร ซึ่งอาหาร มนุญฺญปิ แม้อันเป็นที่ฟูแห่ง
ใจ น อสภุจิสฺส ไม่ได้เอาแล้ว เพื่ออัน-- มนุญฺญ ยังความฟูแห่งใจ อธิวาเสตุ ให้อยู่ทับ ฯ

เต ปน จตุราสีตีสหสฺสา อเหตุ.

ปน ก็ เต ชนา อ.ชน ท. เหล่านั้น จตุราสีตีสหสฺสา เป็นผู้มีฟันแปดสิบสี่เป็นประมาณ
อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

เต สงฺฆสฺส ทินฺนํ วฏฺฐํ ขาทิตฺวา กายสฺส เกทา เปตฺติวิสเย นิพฺพตฺติสฺส.

เต ชนา อ.ชน ท. เหล่านั้น ขาทิตฺวา เคี้ยวกินแล้ว วฏฺฐํ ซึ่งคำใช้จ่าย อัน--อันบุคคล
ทินฺนํ --ถวายเป็นแล้ว สงฺฆสฺส แก่สงฆ์ นิพฺพตฺติสฺส บังเกิดแล้ว เปตฺติวิสเย ในวิสัยแห่งเปรต เก
ทา เพราะความแตกไป กายสฺส แห่งกาย ฯ

เต ภาคิกา ปน ปุริสสหสฺเสน สทฺธิํ กาลํ กตุวา เทวโลเก นิพฺพตฺติตฺวา เทวโลกา

เทวโลกํ สัสนฺตา เทวนวฺตฺติกปฺเป เขเปสฺสุ.

ปน ส่วนว่า เต ภาคิกา อ.พระโอรส ท. ผู้เป็นพี่น้องกันเหล่านั้น สทฺธิํ กับ ปุริสสหส
เสน ด้วยฟันแห่งบุรุษ กตุวา กระทำแล้ว กาลํ ซึ่งกาละ นิพฺพตฺติตฺวา บังเกิดแล้ว เทวโลเก
ในเทวโลก สัสนฺตา ท่องเที่ยวไปอยู่ เทวโลกํ สู่เทวโลก เทวโลกา จากเทวโลก เทวนวฺตฺติกป
เป ยังกับปี ๕๒ ท. เขเปสฺสุ ให้สิ้นไปแล้ว ฯ

เอวฺ เต ตโย ภาคโร อรหฺตฺตํ ปตฺตฺเถนฺตา ตทา กลฺยาณกมฺมํ กรีสุ.

ภาคโร อ.พระโอรส ท. ผู้เป็นพี่น้องกัน ตโย ๓ เต เหล่านั้น ปตฺตฺเถนฺตา ประรณนาอยู่
อรหฺตฺตํ ซึ่งพระอรหันต์ กรีสุ กระทำแล้ว กลฺยาณกมฺมํ ซึ่งกรรมอันงาม ตทา ในกาลนั้น เอว
ด้วยประการฉะนี้ ฯ

เต อตุตนา ปตฺติตเมว ลภีสุ.

ชฎิลโ อ.ชฎิล ท. ภาคโร ผู้เป็นพี่น้องกัน ตโย ๓ เต เหล่านั้น ลภีสุ ได้แล้ว ฐานํ ซึ่ง
ตำแหน่ง อัน-- อตุตนา อันตน ปตฺติตํ --ปรารณนาแล้ว เอว นั้นเที่ยว ฯ

นาหํ มุขํ โอลฺลเกตุวา ทมฺมมิตฺติ."

อหํ อ.เรา ทมฺมิ ย่อมให้ โอลฺลเกตุวา เพราะแลดู มุขํ ซึ่งหน้า น หามิได้ อิติ ดังนี้ ฯ

ตทา ปน เตสํ อายุตฺตโก พิมฺพิสาริ อโหสิ, โกฎฺจาคาริกิ วิสาโข อุปาสโก.

ปน ก็ อายุตุตโก อ.นายเสมียน ปุตตาน์ ของพระโอรส ท. ภาคโร ผู้เป็นพี่น้องกัน
ตโย ๓ เต้ เหล่านั้น ตทา ในกาลนั้น พิมพิสาร เป็นพระเจ้าพิมพิสาร อโหสิ ได้เป็นแล้ว
อิทานิ ในกาลนี้, โกฏฐาคารโก อ.บุคคลผู้ประกอบแล้วในเรือนคลัง ตทา ในกาลนั้น อุปาสโก
เป็นอุบาสก วิสาโข ชื่อว่าวิสาขะ อโหสิ ได้เป็นแล้ว อิทานิ ในกาลนี้ ฯ

เตสํ กมฺมกรา ตทา เปเตสุ นิพฺพตฺติตฺวา สุตฺติทฺถุคฺคิวนฺเต สํสฺรณฺตา อิมฺสฺมี กปฺ
เป จตฺตาริ พุทฺธนฺตรานิ เปตโลเกยฺว นิพฺพตฺติสฺส.

ชนา อ.ชน ท. กมฺมกรา ผู้กระทำการงาน ปุตตาน์ ของพระโอรส ท. ตโย ๓ เต้
เหล่านั้น นิพฺพตฺติตฺวา บังเกิดแล้ว เปตโลเก ในปรต ท. ตทา ในกาลนั้น สํสฺรณฺตา ท่องเที่ยว
ไปอยู่ สุตฺติทฺถุคฺคิวนฺเต ด้วยอำนาจแห่งสุคติและทุกติ นิพฺพตฺติสฺส บังเกิดแล้ว เปตโลเก ใน
โลกแห่งปรต เอว นั้นเทียว พุทฺธนฺตรานิ สิ้นพุทธันดร ท. จตฺตาริ ๔ อิมฺสฺมี กปฺเป ในกัป
นี้ ฯ

เต อิมฺสฺมี กปฺเป สพฺพปจฺมํ อุปฺปนฺนํ จตฺตาฬิสาสุสฺสหาสุยาญํ กกุสฺสนฺธํ ภควนฺตํ
อุปฺสงฺกมิตฺวา “อมฺหากํ อาหารํ ลภณกาลํ อาจิขฺขาติ ปุจฺฉิสฺส.

เต เปตา อ.ปรต ท. เหล่านั้น อุปฺสงฺกมิตฺวา เข้าไปเฝ้าแล้ว ภควนฺตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาค
เจ้า กกุสฺสนฺธํ พระนามว่ากกุสันธะ จตฺตาฬิสาสุสฺสหาสุยาญํ ผู้ทรงมีอายุมีพันแห่งปี ๔๐ เป็น
ประมาณ อุปฺปนฺนํ ผู้เสด็จอุบัติแล้ว สพฺพปจฺมํ ก่อนกว่าพระพุทธเจ้าทั้งปวง อิมฺสฺมี กปฺเป ใน
กัปนี้ ปุจฺฉิสฺส ทูลถามแล้วว่า มยฺ อ.พระองค์ ท. อาจิขฺขา ของตรัสบอก ลภณกาลํ ซึ่งกาล
เป็นที่ได้ อาหาร ซึ่งอาหาร อมฺหากํ แก่ข้าพระองค์ ท. อิติ ดังนี้ ฯ

“มม ตาว กาเล น ลภิสฺสอ, มม ปจฺฉโต มหาปจฺฉิยา โยชนมตฺตํ อภิรุพฺพาย โก
นาคมนพฺพุโธ อุปฺปชฺชิสฺสติ, ตํ ปุจฺเจยฺยาถาติ อาห.

กกุสฺสนฺโธ อ.พระผู้มีพระภาคเจ้าพระนามว่ากกุสันธะ อาห ตรัสแล้ว ตุมฺเห อ.ท่าน ท. น
ลภิสฺสอ จักไม่ได้ กาเล ในกาล มม ของเรา ตาว ก่อน, มหาปจฺฉิยา ครั้นเมื่อแผ่นดินใหญ่
อภิรุพฺพาย งอกขึ้นยิ่งแล้ว ฐานํ สิ้นที่ โยชนมตฺตํ มีโยชน์เป็นประมาณ โจนาคมนพฺพุโธ อ.
พระพุทธเจ้าพระนามว่าโจนาคมน อุปฺปชฺชิสฺสติ จักเสด็จอุบัติ ปจฺฉโต ข้างหลัง มม ของเรา,
ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ปุจฺเจยฺยาถ พึงทูลถาม ตํ พุทฺธํ ซึ่งพระพุทธเจ้า พระองค์นั้น อิติ ดังนี้ ฯ

เต ตตฺตกํ กาลํ เขเปตฺวา, ตสฺมี อุปฺปนฺเน, ตํ ปุจฺฉิสฺส.

เต เปตา อ.เปรต ท. เหล่านั้น กาลิ ยังกาล ตตฺตํ มีประมาณเท่านั้น เขเปตฺวา ให้สิ้น
ไปแล้ว, ตสฺมี พุทฺธ กรันเมื่อพระพุทธเจ้า พระองค์นั้น อุปฺปนฺเน เสด็จอุบัติแล้ว, ปุจฺฉิสฺส ทูล
ถามแล้ว ตํ พุทฺธํ ซึ่งพระพุทธเจ้า พระองค์นั้น ฯ

โสปี “มม กาลเ น ลภิสฺส, มม ปุจฺฉโต มหาปจฺฉิยา โยชนมตฺตํ อภิรุพฺพหยา
กสฺสพพุทฺธो อุปฺปชฺชิสฺสติ, ตํ ปุจฺเจยฺยาถาติ อห.

โสปี พุทฺธो อ.พระพุทธเจ้า แม่นั้น อห ตรัสแล้ว ตุมฺเห อ.ท่าน ท. น ลภิสฺส จัก
ไม่ได้ กาลเ ในกาล มม ของเรา, มหาปจฺฉิยา กรันเมื่อแผ่นดินไหว อภิรุพฺพหยา งอกขึ้นยิ่ง
แล้ว จานํ ลิ่นที่ โยชนมตฺตํ มีประโยชน์เป็นประมาณ กสฺสพพุทฺธอ.พระพุทธเจ้าพระนาม
ว่ากัสสปะ อุปฺปชฺชิสฺสติ, จักเสด็จอุบัติ ปุจฺฉโต ข้างหลัง มม ของเรา, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ปุจฺ
เจยฺยาถ พึงทูลถาม ตํ พุทฺธํ ซึ่งพระพุทธเจ้า พระองค์นั้น อิติ ดังนี้ ฯ

เต ตตฺตํ กาลิ เขเปตฺวา, ตสฺมี อุปฺปนฺเน, ตํ ปุจฺฉิสฺส.

เต เปตา อ.เปรต ท. เหล่านั้น กาลิ ยังกาล ตตฺตํ มีประมาณเท่านั้น เขเปตฺวา ให้สิ้น
ไปแล้ว, ตสฺมี พุทฺธ กรันเมื่อพระพุทธเจ้า พระองค์นั้น อุปฺปนฺเน เสด็จอุบัติแล้ว, ปุจฺฉิสฺส ทูล
ถามแล้ว ตํ พุทฺธํ ซึ่งพระพุทธเจ้า พระองค์นั้น ฯ

โสปี “มม กาลเ น ลภิสฺส, มม ปุจฺฉโต มหาปจฺฉิยา โยชนมตฺตํ อภิรุพฺพหยา โค
ตมพุทฺธो นาม อุปฺปชฺชิสฺสติ, ตทา ตุมฺหากํ าดโก พิมฺพิสาโร นาม ราชา ภวิสฺ
สติ, โส สตฺถุ ทานํ ทตฺวา ตุมฺหากํ ปาเปสฺสติ, ตทา ลภิสฺสธาติ อห.

โสปี พุทฺธอ.พระพุทธเจ้าแม่นั้น อห ตรัสแล้ว ตุมฺเห อ.ท่าน ท. น ลภิสฺสจักไม่ได้
กาลเ ในกาล มม ของเรา, มหาปจฺฉิยา กรันเมื่อแผ่นดินไหว อภิรุพฺพหยา งอกขึ้นยิ่งแล้ว จานํ
ลิ่นที่ โยชนมตฺตํ มีประโยชน์เป็นประมาณ โคตมพุทฺธอ. นาม ชื่อ อ.พระพุทธเจ้าพระนามว่าโคตม
อุปฺปชฺชิสฺสติ จักเสด็จอุบัติ ปุจฺฉโต ข้างหลัง มม ของเรา, ตทา ในกาลนั้น าดโก อ.ญาติ ตุม
หากํ ของท่าน ท. ราชา เป็นพระราชา พิมฺพิสาโร นาม พระนามว่าพิมพิสาร ภวิสฺสติ จักเป็น,
โส ราชา อ.พระราชานั้น ทตฺวา ถวายแล้ว ทานํ ซึ่งทาน สตฺถุ แก่พระศาสดา ทานํ ทรงยัง
ทาน ปาเปสฺสติ จักให้ถึง ตุมฺหากํ แก่ท่าน ท., ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ลภิสฺส จักได้ ตทา ในกาล
นั้น อิติ ดังนี้ ฯ

เตสํ เอกํ พุทฺธนฺตรํ เสวทิวสํ วีย อโหสิ.

พุทฺธนุตร อ.พุทฺธนุตรหนึ่ง เสวทิวส วิย เป็นราวกะว่าวันพຼ່ງ อโหสิ ได้มีแล้ว เต้
เปตานั แก่เปรต ท. เหล่านั้น ๑

เต, ตถาคเต อุปปนุเน, พิมุฬิสารรญา ปรมทิวส ทาเน ทินุเน, รตฺติภาเค

เภรวสทฺทํ กตฺวา รญฺโหล อตฺตานํ ทสฺสยีสฺ.

เต เปตา อ.เปรต ท. เหล่านั้น, ตถาคเต ครั้นเมื่อพระตถาคตเจ้า อุปปนุเน เต้จอุบัต
แล้ว,ทาเน ครั้นเมื่อทาน พิมุฬิสารรญา อันพระราชาพระนามว่าพิมฬิสาร ทินุเน ทรงถวาย
แล้ว ปรมทิวส ในวันที่หนึ่ง, กตฺวา กระทำแล้ว เภรวสทฺทํ ซึ่งเสียงอันเป็นที่ตั้งแห่งความกลัว
ทสฺสยีสฺ แสดงแล้ว อตฺตานํ ซึ่งตน รญฺโหล แก่พระราชา รตฺติภาเค ในส่วนแห่งราตรี ๑

โส ปุณทิวเส เวฬุวนํ อาคนฺตุวา ตถาคตสฺส ตํ ปวตฺติ อโรเจสิ.

ปุณทิวเส ในวันรุ่งขึ้น โส ราชา อ.พระราชานั้น อาคนฺตุวา เต้จมาแล้ว เวฬุวนํ สู่พระ
เวฬุวัน อโรเจสิ กราบทูลแล้ว ตํ ปวตฺติ ซึ่งความเป็นไปทั่วนั้น ตถาคตสฺส แก่พระตถาคตเจ้า
๑

สตุถา “มหาราช อโธ เทวนวุตฺติกปฺมตฺตเก ผุสฺสพฺพุทฺธกาเล เอเต ทว ตถา

ภิกฺขุสงฺฆมฺสฺส ทินฺนํ วฏฺฐํ ขาทิตฺวา เปตโลเก นิพฺพุตฺติตฺวา สัสนฺดา กุสฺสนฺชาทโย

พฺพุทฺธ อุปปนุเน ปุจฺฉิตฺวา เตหิ อิทฺถจิทฺถจ วุตฺตา เอตฺตํ กาลํ ทว ทานํ ปุจฺจาสิ

สมานา, หิยโย ตยา ทาเน ทินุเน, ปตฺติ อลภมานา อเวมกัสนฺติ.

สตุถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้วว่า มหาราช ลูกอนมhabพิตร ตถา อ.ญาติ ท.
ทว ของพระองค์ เอเต เหล่านั้น ขาทิตฺวา เคี้ยวกินแล้ว วฏฺฐํ ซึ่งคำใช้จ่าย อัน--อันบุคคล
ตินฺนํ --ถวายแล้ว ภิกฺขุสงฺฆมฺสฺส แก่หมู่แห่งภิกษุ ผุสฺสพฺพุทฺธกาเล ในกาลแห่งพระพุทธเจ้าพระ
นามว่าผุสสะ เทวนวุตฺติกปฺมตฺตเก ในที่สุดแห่งกัปป์ ๕๒ อโธ ภทฺทกปฺโปโต แต่ภทฺทกปฺปนี
นิพฺพุตฺติตฺวา บังเกิดแล้ว เปตโลเก ในโลกแห่งเปรต สัสนฺดา ท่องเที่ยวไปอยู่ ปุจฺฉิตฺวา ทูล
ถามแล้ว พฺพุทฺธ ซึ่งพระพุทธเจ้า ท. กุสฺสนฺชาทโย มีพระกุสสันชะเป็นต้น อุปปนุเน ผู้เต้จ
อุบัตแล้ว ผู้-- เตหิ พฺพุทฺธหิ อันพระพุทฺธเจ้า ท. เหล่านั้น วุตฺตา --ตรัสแล้ว วตฺถุ ซึ่งเรื่อง อิทํ
จ อิทํ จ นี้ด้วย ๑ ปุจฺจาสิสมานา, หวังเฉพาะอยู่ ทานํ ซึ่งทาน ทว ของพระองค์ กาลํ สัน
กาล เอตฺตํ มีประมาณเท่านั้น, ทาเน ครั้นเมื่อทาน ตยา อันพระองค์ ทินุเน ทรงถวายแล้ว หิย
โย ในวันวาน, อลภมานา ไม่ได้อยู่ ปตฺติ ซึ่งส่วนบุญ อกัสนฺติ ได้กระทำแล้ว เหว อย่างนี้ อิติ
ดังนี้ ๑

“ก็ ปน ภนฺเต อิทานิปี ทินฺเน ลภิสฺสนฺตฺติ.

ราชา อ.พระราช ปุจฉิ ตรัสถามแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ปน ก็ ทานะ ครั้นเมื่อทาน มยา อันหม่อมฉัน ทินฺเน ถวายแล้ว อิทานิปี แม้ในกาลนี้ เปตา อ.เปรต ท. ลภิสฺสนฺตฺติ จักได้ ก็ หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม มหาราชาคิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า มหาราช ลูกก่อนมหาบพิตร อาม ขอถวายพระพร เหว อ.อย่างนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

ราชา พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ นิมนฺตฺตฺวา ปุณฺทิวเส มหาทานํ ทตฺวา “ภนฺเต อิตฺเตสํ เปตานํ ทิพฺพพฺพนฺปานํ สมฺปชฺชตฺติ ปตฺตํ อทาสิ.

อ.พระราช นิมนฺตฺตฺวา ทรงนิมนต์แล้ว ภิกฺขุสงฺฆํ ซึ่งหมู่แห่งภิกษุ พุทฺธปฺปมุขํ มีพระพุทฺธเจ้าเป็นประมุข ทตฺวา ถวายแล้ว มหาทานํ ซึ่งทานใหญ่ ปุณฺทิวเส ในวันรุ่งขึ้น อทาสิ ได้พระราชทานแล้ว ปตฺตํ ซึ่งส่วนบุญ ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ทิพฺพพฺพนฺปานํ อ. ข้าวและน้ำอันบุคคลพึงดื่ม อันเป็นทิพย์ สมฺปชฺชตฺติ จนถึงพร้อม เตสํ เปตานํ แก่เปรต ท. เหล่านั้น อิตฺเต มหาทานโต แต่มหาทานนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

เตสํ ตเถว นิพฺพตฺติ.

ทิพฺพพฺพนฺปานํ อ.ข้าวและน้ำอันบุคคลพึงดื่มอันเป็นทิพย์ นิพฺพตฺติ บังเกิดแล้ว เตสํ เปตานํ แก่เปรต ท. เหล่านั้น อย่างนั้น เหว นั้นเทียว ฯ

ปุณฺทิวเส นคฺคา หุตฺวา อตฺตทานํ ทสฺเสตฺถ.

ปุณฺทิวเส ในวันรุ่งขึ้น เปตา อ.เปรต ท. นคฺคา เป็นผู้เปลือย หุตฺวา เป็น ทสฺเสตฺถ แสดงแล้ว อตฺตทานํ ซึ่งตน ฯ

ราชา “อชฺช ภนฺเต นคฺคา หุตฺวา อตฺตทานํ ทสฺเสตฺถ อโรรเจสิ.

ราชา อ.พระราช อาห ทูลแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อชฺช ในวันนี้ เปตา อ.เปรต ท. นคฺคา เป็นผู้เปลือย หุตฺวา เป็น ทสฺเสตฺถ แสดงแล้วซึ่งตน อิติ ดังนี้ ฯ

“วตฺถานิ เต น ทินฺนานิ มหาราชาคิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า มหาราช ลูกก่อนมหาบพิตร วตฺถานิ อ.ผ้า ท. เตาอันพระองค์ น ทินฺนานิ ไม่ทรงถวายแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

ปุนทิวเส พุทธปมุขสฺส ภิกขุสงฺฆสฺส จีวรานิ ทตฺวา “อิโต เตสํ ทิพฺพตฺตานิ โหนฺตุติ ปาเปสิ.

ปุนทิวเส ในวันรุ่งขึ้น ราชา อ.พระราชาทตฺวา ทรงถวายแล้ว จีวรานิ ซึ่งจีวร ท. ภิกขุสงฺฆสฺส แก่หมู่แห่งภิกษุ พุทธปมุขสฺส มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข ปตฺตี ทรงยังส่วนบุญ ปตฺวา ให้ถึงแล้ว เปตานํ แก่เปรต ท. วจเนน ด้วยพระดำรัส ว่า ทิพฺพตฺตานิ อ.ฟ้าอันเป็นทิพย์ ท. โหนฺตุ จงมี เตสํ เปตานํ แก่เปรต ท. เหล่านั้น อิโต ทานโต แต่ทานนี้ อิติ ดังนี้ ๑

คัมภณฺเว เตสํ ทิพฺพตฺตานิ อุปฺปชฺชิสฺสุ.

ทิพฺพตฺตานิ อ.ฟ้าอันเป็นทิพย์ ท. อุปฺปชฺชิสฺสุ เกิดขึ้นแล้ว เตสํ เปตานํ แก่เปรต ท. เหล่านั้น ตํ ขณฺเฏ ในขณะนั้น เหว นั้นเทียว ๑

เต เปตฺตตฺถาวํ วิชิตฺวา ทิพฺพตฺตภาเวน สณฺฑหิสฺสุ.

เต เปตา อ.เปรต ท. เหล่านั้น วิชิตฺวา ละแล้ว เปตฺตตฺถาวํ ซึ่งอัฐภาพแห่งเปรต สณฺฑหิสฺสุ ตั้งอยู่พร้อมแล้ว ทิพฺพตฺตภาเวน โดยอัฐภาพอันเป็นทิพย์ ๑

สตุถา อนุโมทนํ กโรนฺโต “ติโรกูฑฺเตสฺส ติฏฺฐนฺตฺติติ ติโรกูฑฺตานุโมทนํ อกาลิ.

สตุถา อ.พระศาสดา กโรนฺโต เมื่อทรงกระทำ อนุโมทนํ ซึ่งอนุโมทนา อกาลิ ได้ทรงกระทำแล้ว ติโรกูฑฺตานุโมทนํ ซึ่งการอนุโมทนา ด้วยติโรกูฑฺตสูตรว่า ติโรกูฑฺเตสฺส ติฏฺฐนฺตฺติติ ดังนี้ เป็นต้น ๑

อนุโมทนามสฺสเน จตุราสีติยา ปาณสทฺสสถานํ ฌมฺมาภิสฺสมโย อโหสิ.

ฌมฺมาภิสฺสมโย อ.อันรู้เฉพาะซึ่งกรรม อโหสิ ได้มีแล้ว ปาณสทฺสสถานํ แก่พันแห่งสัตว์ผู้มีลมปราน ท. จตุราสีติยา ๘๔ อนุโมทนามสฺสเน ในกาลเป็นที่สุดลงแห่งการอนุโมทนา ๑

อิตฺติ สตุถา เตภาติกขภูฏานํ วตฺถุํ กเถตฺวา อิมฺมปิ ฌมฺมเทสนํ อาหริ.

สตุถา อ.พระศาสดา กเถตฺวา ครั้นตรัสแล้ว วตฺถุํ ซึ่งเรื่อง เตภาติกขภูฏานํ แห่งชฎิลผู้เป็นพี่น้องกัน ๓ คน ท. อาหริ ทรงนำมาแล้ว ฌมฺมเทสนํ ซึ่งพระธรรมเทศนา อิมฺม ปิ แม่นี้ อิติ ด้วยประการฉะนี้ ๑

“อคฺคสาวกา ปน ฆนฺเต กิํ กริสูติ.

ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. ปจฺจุจฺฉิสฺสุ ทูลถามแล้วว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ปน กิํ อคฺคสาวกา อ.พระอัครสาวก ท. กริสู กระทำแล้ว ปตฺถอนํ ซึ่งความปรารณา ก็ อย่างไร อิติ ดังนี้ ๑

“อคฺคสาวกภาวาย ปตฺถอนํ กริสู.

สตฺธา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า อคฺคสาวกา อ.อัครสาวก ท. กตฺวา กระทำแล้ว
ปตฺถนั ซึ่งความปรารถนา อคฺคสาวกภาวาย เพื่อความเป็นแห่งสาวกผู้เลิศ ฯ

อิโต กปฺปสฺตสหฺสฺสาธิกสฺส หิ กปฺปํ อสงฺเขยฺยสฺส มตฺถเก สารีปฺตุโต พุ

ราหุมนมหาสาธุเก นิพฺพุตฺติ, มาเมน สรทฺมานโว นาม อโหสิ.

หิ ดังจะกล่าวโดยย่อ สารีปฺตุโต อ.สารีบุตร นิพฺพุตฺติ บังเกิดแล้ว พุราหุมนมหาสาธุ
เก ในตระกูล แห่งพราหมณ์ผู้มหาศาล มตฺถเก ในที่สุด อสงฺเขยฺยสฺส แห่งอสงฺไชย กปฺปํ
แห่งกัปป์ ท. กปฺปสฺตสหฺสฺสาธิกสฺส อันยิ่งด้วยแสนแห่งกัปป์ อิโต ภทฺทกปฺปโต แต่ภทฺทกัปป์
นี้, สรทฺมานโว นาม เป็นผู้ชื่อว่าสรทฺมานพ นามเน โดยชื่อ อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

โมคฺคฺคฺลาโน คหปติมหาสาธุเก นิพฺพุตฺติ, มาเมน สิริวฑฺฒณฺณมฺพิโก นาม อโ

หิ.

โมคฺคฺคฺลาโน อ.โมคคัลลานะ นิพฺพุตฺติ บังเกิดแล้ว คหปติมหาสาธุเก ในตระกูลแห่ง
คฤหบดีผู้มหาศาล, สิริวฑฺฒณฺณมฺพิโก นาม เป็นผู้ชื่อว่าสิริวฑฺฒณฺณมฺพิ นามเน โดยชื่อ อโหสิ
ได้เป็นแล้ว ฯ

เต อุโภปี สหปฺสฺสุทฺธิกา สหายกา อเหตุ.

ชนา อ.ชน ท. อุโภปี แม่ทั้งสอง เต เหล่านั้น สหปฺสฺสุทฺธิกา เป็นเพื่อนผู้เล่นซึ่งเล่นพร้อม
กัน อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

สรทฺมานโว ปิตุจฺเจยน กุสฺสนุทฺกํ มหาชนํ ปฏิปชฺชิตฺวา เอกทิวสํ รโหคโต จิน

เตสิ “อหํ อิทฺ โลกตฺตภาวเมว ชานามิ, โน ปฺรโลกตฺตภาวํ; ชาตสฺตฺตานญฺจ มรณํ

นาม ชฺฐวํ, มยา เอกํ ปพฺพชฺชํ ปพฺพชิตฺวา โมกฺขมฺมคเวสนํ กาคฺตุํ วญฺญตฺติติ.

สรทฺมานโว อ.มานพชื่อว่าสรทะ ปฏิปชฺชิตฺวา ครอบครองแล้ว มหาชนํ ซึ่งทรัพย์ใหญ่
กุสฺสนุทฺกํ อันเป็นของมีอยู่แห่งตระกูล ปิตุจฺเจยน โดยอันล่วงไปแห่งบิดา รโหคโต ผู้ไปแล้ว
ในที่ลับ เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง จินเตสิ คิดแล้วว่า อหํ อ.เรา ชานามิ ย่อมรู้ โลกตฺตภาวํ เหว
ซึ่งอตฺตภาพ อิทฺ โลเก ในโลกนี้ เหว นั้นเทียว, โน ชานามิ ย่อมไม่รู้ ปฺรโลกตฺตภาวํ ซึ่งอตฺตภาพ
ในโลก อื่น, จ ก็ ชาตสฺตฺตานํ ชื่อ อ.ความตายแห่งสัตว์ผู้เกิดแล้ว ท. ชฺฐวํ เป็นธรรมชาติยั่งยืน
โหนฺติ ย่อมเป็น, อ.อัน-- มยา อันเรา ปพฺพชิตฺวา บวชแล้ว เอกํ ปพฺพชฺชํ บวชอย่างหนึ่ง
กาคฺตุํ --กระทำ ซึ่งการแสวงหา โมกฺขมฺมคเวสนํ ซึ่งธรรมเป็นเหตุพ้น วญฺญตฺติติ ย่อมควร อิติ
ดังนี้ ฯ

โส สหายกํ อุปสงกมิตฺวา อาห “สมฺม สิริวฑฺฒ อหํ ปพฺพชิตฺวา โมกฺขมฺมํ คเว
สิสุสฺสามิ, ตฺวํ มยา สทฺธิํ ปพฺพชิตฺุํ สกฺขิสฺสสฺสิ, น สกฺขิสฺสสฺสิตฺติ.

โส อ.มาณพชื่อว่าสรทะนั้น อุปสงกมิตฺวา เข้าไปหาแล้ว สหายกํ ซึ่งสหาย อาห กล่าว
แล้ว ว่า สิริวฑฺฒ แนะสิริวฑฺฒํ สมฺม ผู้มีฐานะเสมอ อหํ อ.เรา ปพฺพชิตฺวา บวชแล้ว คเวสิสุสา
มิ จักแสวงหา โมกฺขมฺมํ ซึ่งธรรมเป็นเหตุพ้น, ตฺวํ อ.ท่าน สกฺขิสฺสสฺสิ จักอาจ ปพฺพชิตฺุํ เพื่อ
อันบวช สทฺธิํ กับ มยา ด้วยเรา หรือ, หรือว่า ตฺวํ อ.ท่าน น สกฺขิสฺสสฺสิ จักไม่อาจ อิติ ดังนี้
ฯ

“น สกฺขิสฺสฺสามิ สมฺม, ตฺวํเยว ปพฺพชาหิตฺติ.

สิริวฑฺโฒ อ.กณฺฐมพิชื่อว่าสิริวฑฺฒํ อาห กล่าวแล้ว ว่า สมฺม แนะสหาย อหํ อ.เรา น
สกฺขิสฺสฺสามิ จักไม่อาจ, ตฺวํ เอว อ.ท่าน เอว นั้นเทียว ปพฺพชาหิ จงบวช อิติ ดังนี้ ฯ

โส จินฺตสฺสि “ปรโลกํ คจฺฉนฺโต สหายํ วา ติมิตฺเต วา คเหตฺวา คโต นาม นตฺถิ,
อตุตฺตนา กตํ อตุตฺตโนว โหตฺติติ.

โส อ.มาณพชื่อว่าสรทะนั้น จินฺตสฺสิ คิดแล้ว ว่า อ.บุคคล คจฺฉนฺโต ผู้ไปอยู่ ปรโลกํ สู่
โลกอื่น คโต นาม นาม ชื่อว่าผู้พาเอา สหายํ วา ซึ่งสหายหรือ ติมิตฺเต วา หรือว่าซึ่งญาติ
และมิตร ท. คโต ไปแล้ว นตฺถิ ย่อมไม่มี, อ.กรรม อัน-- อตุตฺตนา อันตน กตํ --กระทำแล้ว
โหติ ย่อมมี อตุตฺตโน ว แก่ตนเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

คโต รตนโกฏฺฐาคารํ วิวราเปตฺวา กปณฺฑุริกฺวณฺฑิพฺพกยาจกานํ มหาทานํ ทตฺวา
ปพฺพตฺปาทำ ปวิสิตฺวา อิลิปพฺพชฺชํ ปพฺพชิตฺติ.

คโต ในลำดับนั้น อ.มาณพชื่อว่าสรทะ ปุ่กคฺคํ ยังบุคคล วิวราเปตฺวา ให้เปิดแล้ว รตน
โกฏฺฐาคารํ ซึ่งเรือนคลังแห่งรัตนะ ทตฺวา ให้แล้ว มหาทานํ ซึ่งทานใหญ่ กปณฺฑุริกฺวณฺฑิพฺพก
ยาจกานํ แก่คนกำพร้าและคนผู้ไปสู่ทางไกลและคนมีแผลและคนขอ ท. ปวิสิตฺวา เข้าไปแล้ว
ปพฺพตฺปาทำ สู้เชิงแห่งภูเขา ปพฺพชิตฺติ บวชแล้ว อิลิปพฺพชฺชํ บวชโดยความเป็นฤาษี ฯ

ตสฺส เอโก เทว ตโยติ เอวํ อนุปพฺพชฺชํ ปพฺพชิตฺวา จตฺสจฺจตฺตติสฺสทสฺสมตฺตา ชฎิลา
อเหตุ.

ชนา อ.ชน ท. ปพฺพชิตฺวา บวชแล้ว อนุปพฺพชฺชํ บวชตาม ตสฺส ซึ่งมาณพนั้น เอวํ
อย่างนี้ คือ ชโน อ.ชน คนหนึ่ง ชนา อ.ชน ท. สอง ชนา อ.ชน ท. สาม ชฎิลา เป็นชฎิล
มีฟัน ๓๔ เป็นประมาณ อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

**โส ปณฺจ อภิญฺญา อภูจ จ สมาปตฺติโย นิพฺพตฺเตตฺวา เตสํ ชฺชุตฺตานํ กลฺลณปริกมฺมํ
อาจิกฺขิ.**

โส อ.ชฺชุตฺตานํ อภิญฺญา ยังอภิญฺญา ท. ปณฺจ จ ห้ำด้วย สมาปตฺติโย ยังสมาบัติ ท. อภูจ
จ แปลด้วย นิพฺพตฺเตตฺวา ให้เกิดแล้ว อาจิกฺขิ บอกแล้ว กลฺลณปริกมฺมํ ซึ่งการบริกรรม ซึ่ง
กลฺลณ เตสํ ชฺชุตฺตานํ แก่ชฺชุตฺต ท. เหล่านั้น ๆ

เตปิ สพฺเพ ปณฺจ อภิญฺญา อภูจ จ สมาปตฺติโย นิพฺพตฺเตตฺถ.

ชฺชุตฺตา อ.ชฺชุตฺต ท. สพฺเพ ทั้งปวง เตปิ แม้เหล่านั้น อภิญฺญา ยังอภิญฺญา ท. ปณฺจ จ ห้ำ
ด้วย สมาปตฺติโย ยังสมาบัติ ท. อภูจ จ แปลด้วย นิพฺพตฺเตตฺถ ให้เกิดแล้ว ๆ

เตน สมเยน อโนมทสฺสึ นาม พุทฺโธ โลเก อุตฺปาติ.

เตน สมเยน โดยสมัยนั้น พุทฺโธ อ.พระพุทฺธเจ้า อโนมทสฺสึ นาม พระนามว่าอโนมทส
สึ อุตฺปาติ ได้เสด็จอุบัติแล้ว โลเก ในโลก ๆ

นครํ จนฺทวตี นาม อโหสิ.

นครํ อ.เมือง จนฺทวตี นาม เป็นเมืองชื่อว่าจันทวตี อโหสิ ได้เป็นแล้ว ๆ

ปีตา ยสฺวนฺโต นาม ขตฺติโย, มาตา ยโสธฺรา นาม เทวี, โโพธิ อชฺชุนฺรฺกฺโข, นิสฺสโก

จ อโนโม จ เทว อคฺคสาวกา, วรฺุณ นาม อปฺภุจฺจาโก, สุนฺทฺรา จ สุมฺนา จ เทว

อคฺคสาวิกา; อายุ วสฺสสทฺสทฺสํ อโหสิ, สรีรํ อภูจฺปญฺสาสทฺถุพฺเพ, สรีรปฺปภา

ทฺวาทสโยชนํ ฝริ, ภิกฺขุสทฺสทฺสํ ปรีวาโร อโหสิ.

ปีตา อ.พระบิดา ขตฺติโย เป็นกษัตริย์ ยสฺวนฺโต นาม พระนามว่ายสวันต์ อโหสิ ได้เป็น
แล้ว, มาตา อ.พระมารดา เทวี เป็นพระเทวี ยโสธฺรา นาม พระนามว่ายโสธฺรา อโหสิ ได้เป็น
แล้ว, อชฺชุนฺรฺกฺโข อ.ต้นรกฟ้า โโพธิ เป็นต้นไม้เป็นที่ตรัสรู้ อโหสิ ได้เป็นแล้ว, อคฺคสาวกา อ.
อัครสาวก ท. เทว ๒ อิติ คือ นิสฺสโก จ อ.พระนิสฺสกะด้วย อิติ คือ อโนโม จ อ.พระอโนมะ
ด้วย อโหสิ ได้มีแล้ว, อปฺภุจฺจาโก อ.ภิกษุผู้อุปฐาก วรฺุณ นาม เป็นผู้ชื่อว่า วรฺุณ อโหสิ ได้
เป็นแล้ว, อคฺคสาวิกา อ.อัครสาวิกาท. ๒ อิติ คือ สุนฺทฺรา จ อ.นางสุนฺทรด้วย คือ สุมฺนา
จ อ.นางสุมฺนด้วย อโหสิ ได้มีแล้ว; วสฺสสทฺสทฺสํ อ.แสนแห่งปี อายุ เป็นอายุ อโหสิ ได้
เป็นแล้ว, สรีรํ อ.พระสรีระ อภูจฺปญฺสาสทฺถุพฺเพ เป็นสรีระอันสูงโดยศอก ๕๘ อโหสิ ได้
เป็นแล้ว, สรีรปฺปภา อ.แสงสว่างแห่งพระสรีระ ฝริ แผ่ไปแล้ว ทฺวาทสโยชนํ ตลอดโยชน
๑๒, ภิกฺขุสทฺสทฺสํ อ.แสนแห่งภิกษุ ปรีวาโร เป็นบริวาร อโหสิ ได้เป็นแล้ว ๆ

โส เอกทิวสํ ปจฺจุสกาเล มหากรณาสมาปตฺติโต วุฏฺฐาย โลกํ โวลเณนฺโต สรท
ตาปสํ ทิสฺวา “อหุข มยฺหํ สรทตาปสสฺส สนฺติกํ คตปจฺจเยน ฃมฺมเทสนา จ มหตี
ภวิสฺสติ, โส จ อคฺคสาวกญฺจานํ ปตฺเตสฺสติ, ตสฺส สหายโก สิริวฑฺฒณญฺมพิโก
ทุติยสาวกญฺจานํ ปตฺเตสฺสติ, เทสนาปรีโยसानเ จสฺส ปรีวารา จตฺสตุตฺติสทสฺสขฺฆิ
ลา อรหตฺตํ ปาปฺณิสฺสสนฺติ; มยา ตตฺถ คนฺตุํ วุฏฺฐิตีติ อตฺตโน ปตฺตจิวรมาทาย
อณฺณํ กลฺลิจิ อนามนฺเตตฺวา สีสฺโห วีย เอกจโร หุตฺวา, สรทตาปสสฺส อนฺเตวาลิเกสุ
ผลาผลตฺถาย คเตสฺส, “พุทฺธภาวํ เม ชานาตฺติ, ปสฺสนุตฺตเสว สรทตาปสสฺส, อา
กาสโต โอตริตฺวา ปจฺวียํ ปตฺติญฺจาสิ. สรทตาปโส พุทฺธานุภาวญฺเจว สรีรนิปฺผต
ติญฺจ ทิสฺวา ลกฺขณมฺนฺเต สมฺมสิตฺวา “อิมหิ ลกฺขณหิ สมฺนฺนาคโต นาม
อการมชฺเชว วสนฺโต ราชา โหติ จกฺกวตฺติ, ปพฺพชนฺโต โลเก วิวญฺจนฺโต สพฺพพลฺล
พุทฺโธ โหติ; อयํ ปรีโส นิสฺสํสยํ พุทฺโธติ ชานิตฺวา ปจฺจุคฺคมนํ กตฺวา ปณฺจปตฺติญฺ
เตน วนฺทิตฺวา อาสนํ ปณฺยาเปตฺวา อทาสิ.

เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง โส อ.พระพุทฺธเจ้า พระองค์นั้น วุฏฺฐาย เสด็จออกแล้ว มหากรณ
สมาปตฺติโต จากสมาบัติอันประกอบแล้วด้วยพระกรุณาใหญ่ ปจฺจุสกาเล ในกาลอันขจัดเฉพาะ
ซึ่งมีด โวลเณนฺโต ทรงตรวจดูอยู่ โลกํ ซึ่งโลก ทิสฺวา ทรงเห็นแล้ว สรทตาปสํ ซึ่งคาบสชื่อ
ว่าสรทะ จินฺเตตฺวา ทรงดำริแล้ว ว่า อหุข ในวันนี้ ฃมฺมเทสนา อ.การแสดงซึ่งธรรม มหตี
เป็นคุณใหญ่ ภวิสฺสติ จักเป็น คตปจฺจเยน เพราะปัจจย-- มยฺหํ แห่งเรา -- ผู้ไปแล้ว สนฺติกํ
สู่สำนัก สรทตาปสสฺส จ ของคาบสชื่อว่าสรทะด้วย, โส สรทตาปโส อ.คาบสชื่อว่าสรทะนั้น
ปตฺเตสฺสติ จักปรารธนา อคฺคสาวกญฺจานํ ซึ่งตำแหน่งแห่งอัครสาวกด้วย, สิริวฑฺโฒ อ.ญฺมพิ
ชื่อว่าสิริวฑฺฒ์ สหายโก ผู้เป็นสหาย ตสฺส สรทตาปสสฺส ของคาบสชื่อว่าสรทะนั้น ปตฺเตสฺสติ
จักปรารธนา ทุติยสาวกญฺจานํ ซึ่งตำแหน่งแห่งสาวกที่สองด้วย, จตฺสตุตฺติสทสฺสขฺฆิลา อ.ขฺฆิล
มีพ้น ๙๔ เป็นประมาณ ท. ปรีวารา ผู้เป็นบิรवार ตสฺส สรทตาปสสฺส ของคาบสชื่อว่าสรท
ะนั้น ปาปฺณิสฺสสนฺติ จักบรรลฺล อรหตฺตํ ซึ่งพระอรหัตฺต เทสนาปรีโยसानเ จ ในกาลเป็นที่สุดลง
รอบแห่งเทศนาด้วย; อ.อัน-- มยา อันเรา คนฺตุํ -- ไป ตตฺถ จาเน ในที่นั้น วุฏฺฐติ ย่อมควร
อิตฺติ ดังนี้ อาทย ทรงถือเอาแล้ว ปตฺตจิวร ซึ่งบาตรและจิวร อตฺตโน ของพระองค์ อนามน
เตตฺวา ไม่ตรัสเรียกมาแล้ว กลฺลิจิ ซึ่งใคร ๆ อณฺณํ อัน เอกจโร เป็นผู้เสด็จเที่ยวไป พระองค์
เดียว วีย ราวกะ อ.สีหะ หุตฺวา เป็น, อนฺเตวาลิเกสุ ครั้นเมื่ออันเตวาลิก ท. สรทตาปสสฺส

ของคาบสชื่อว่าสทธะ คเหตุ ไปแล้ว ผลาผลตถาย เพื่อประโยชน์แก่ผลและผลอันเจริญ, ทรง
 อธิษฐานแล้ว ว่า สรทตปโส อ.คาบสชื่อว่าสทธะ ชานาคู จงรู้ ซึ่งความที่-- เม แห่งเรา พุทธ
 ภาว --เป็นพระพุทธรเจ้า ดังนี้, สรทตปสสุส เมื่อคาบสชื่อว่าสทธะ ปสฺสนตสฺส เห็นอยู่ เอว
 นั้นเทียว, โอตริตฺวา เสด็จข้ามลงแล้ว อากาสโต จากอากาศ ปตฺติฏฺฐาสิ. ประทับยืนแล้ว ปจฺวิย
 บนแผ่นดิน, สรทตปโส อ.คาบสชื่อว่าสทธะ ทิสฺวา เห็นแล้ว พุทฺธานุภาว ซึ่งอานุภาพ
 พุทฺธสฺส จ เอว แห่งพระพุทธรเจ้าด้วย เอว นั้นเทียว สรรณีปฺผตฺติ จ ซึ่งความสำเร็จ แห่งพระ
 สรรีด้วย สมฺมุสฺสิตฺวา พิจารณาแล้ว ลกฺขณมฺมุตฺเต ซึ่งมนต์เป็นเครื่องทำนายซึ่งลักษณะ ท. ขา
 นิตฺวา รู้แล้วว่า อ.บุคฺคล สมฺนุณาคโต นาม ชื่อว่าผู้มาตามพร้อมแล้ว ลกฺขณฺเหหิ ด้วยลักษณะ
 ท. อิมฺเหหิ เหล่านี้ วสนฺโนโต อยู่อยู่ อคารมชฺเชน ในท่ามกลางแห่งเรือน ราชา เป็นพระราชา
 จกฺกตฺตฺติ ผู้จักรพรรดิ โหติ ย่อมเป็น, ปพฺพชนฺโนโต เมื่อบวช สพฺพพลฺลฐพฺพุโห เป็นพระพุทธรเจ้า
 ผู้ตรัสรู้ ซึ่งเรื่องทั้งปวง วิวญฺญจฺจโห ผู้มีกิเลสเพียงดังเครื่องมุงบังอันเปิดแล้ว โลก ในโลก โหติ
 ย่อมเป็น; อยู่ ปุริโส อ.บุรุษนี้ พุทฺโห เป็นพระพุทธรเจ้า โหติ ย่อมเป็น นิสฺสํสย โดยความไม่มี
 แห่งความสงสัย อิติ ดังนี้ กตฺวา กระทำแล้ว ปจฺจุจฺจุคฺคณํ ซึ่งการต้อนรับ วนฺทิตฺวา ถวาย
 บังคมแล้ว ปญฺจปตฺติฏฺฐิตฺเตน ด้วยการตั้งไว้เฉพาะแห่งองค์ ๕ ปญฺยาเปตฺวา ได้ปลาด-- อาสน
 ซึ่งอาสนะ อทาสิ ถวายแล้ว ฯ

นิสฺสีทิ ภควา ปญฺตตฺตาสเน.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า นิสฺสีทิ ประทับนั่งแล้ว ปญฺตตฺตาสเน บนอาสนะ อันคาบส
 ปลาดแล้ว ฯ

สรทตปโสปิ อตฺตโน อนุจฺจนวัก อาสนํ คเหตุวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทิ.

สรทตปโสปิ แม้ อ.คาบสชื่อว่าสทธะ คเหตุวา ถือเอาแล้ว อาสนํ ซึ่งอาสนะ อนุจฺจนวัก
 อันสมควร อตฺตโน แก่ตน นิสฺสีทิ นั่งแล้ว เอกมฺนตํ ณ ที่สุดแห่งหนึ่ง ฯ

ตสฺมี สมเย จตฺสจฺจุตฺตติสฺสทฺสสา ชฺฉิลลา ปณฺธิตปณฺธิตานิ โยชวณฺตานิ ผลาผลานิ คเหตุ
วา อาจริยสฺส สนฺตีกํ สมฺปตฺตทา, พุทฺธานุญฺเจว อาจริยสฺส จ นิสฺสินฺนาสนํ โอลโลก
วา อาหํสู “อาจริย มยํ ‘อิมสฺมี โลกํ ตุมฺเหหิ มหฺนตฺตโร นตฺถิติ วิจราม, อยู่ ปน
ปุริโส ตุมฺเหหิ มหฺนตฺตโร มญฺเจติ.

ตสฺมี สมเย ในสมัยนั้น ชฺฉิลลา อ.ชฺฉิล ท. จตฺสจฺจุตฺตติสฺสทฺสสา มีพัน ๗๔ เป็นประมาณ
 คเหตุวา ถือเอาแล้ว ผลาผลานิ ซึ่งผลและผลอันเจริญ ท. ปณฺธิตปณฺธิตานิ ทั้งประณีต ๆ โยชวณ

ตานี อันมิโอชะ สมบูรณ์แล้ว สนฺติภังค์ ซึ่งสำนัก อาจารย์สุต ของอาจารย์, โอโสกต
 ภา แลดูแล้ว นิธิฐานสนธิ ซึ่งอาสนะ-- พุทธาณ จ แห่งพระพุทธเจ้า ท. ด้วย เอว นั้นเทียว
 อาจารย์สุต แห่งอาจารย์ด้วย --นั่งแล้ว อาหุส กล่าวแล้วว่า อาจารย์ ข้าแต่อาจารย์ มย อ.เรา ท.
 วิจารณ์ ย่อมเทียวไป จินตเนน ด้วยความคิด ว่า ปุคฺคโล อ.บุคฺคล มหฺนตฺตโร ผู้ใหญ่กว่า ตุม
 เหฬิ กว่าท่าน ท. นตฺติ ย่อมไม่มี อิมสฺมึ โลเก ในโลกนี้ ดังนี้, ปน ก็ อัย ปริโส อ.บุรุษนี้
 มณฺเฑ เห็นจะ มหฺนตฺตโร จะเป็นผู้ใหญ่กว่า ตุมฺเหฬิ กว่าท่าน ท. ภวิสฺสติ จักเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“ตาตา ก็ เวทอ, สาสเปน สทฺธิ อญฺญสจฺญาโยชนสทสหาสุพุเพธฺ สินรุํ สมํ กาคุํ
อิจฺฉอ, สทฺทพณฺณรฺฐพฺพทฺธเนน สทฺธิ มม อูปรํ มา กริตฺถอ ปุตฺตกาติ.

สรทตปโส อ.ดาบสชื่อว่าสทธะ อาห กล่าวแล้ว ว่า ตาตา เนาะพ่อ ท. ตุมเห อ.เจ้า ท.
วเทถ ย่อมกล่าว วจน์ ซึ่งคำ ก็ อะไ, ตุมเห อ.เจ้า ท. อิฉฉถ ย่อมปรารธนา กาตุ์ เพื่ออัน
กระทำ สิเนรุ์ ซึ่งภูเขาศือว่าสิเนรุ์ อฏฐสฏฐิจโยชนสทธสทสุสุพเพธั อันสูงโดยแสนแห่งโยชนั
๖๘ สม่ ให้เสมอ สทฐิ กับ สาสเปน ด้วยเมล็ดพันธุ์ฝักกาด ก็ หรือ ปุตุตกา เนาะลูก ท. ตุม
เห อ.เจ้า ท. มา กริตุถ อย่ากกระทำแล้ว อุปม่ ซึ่งการเปรียบ มม ซึ่งเรา สทฐิ กับ สทพพญฐ
พุพเพน ด้วยพระสัพพัณญพุทธเจ้า อิติ ดังนี้ ฯ

อถ เต ตาปสา “สจายํ ปุริโส อิตฺตรสฺสโต อภวิสฺส, น มหมากํ อจิริโย เอวรูป
 อุปมํ อหริสฺสติ, ยาว มหาวตายํ ปุริโสติ สพฺเพ ว ปาเทสฺส ปตฺติว สิริสา วนฺที
 สฺ.

อด ครั้งนั้น เต ตาปสา อ.ดาบส ท. เหล่านั้น จินฺตเตว คิดแล้วว่า สเจ ถ้าวว่า อัย ปุ
ริโส อ.บุรุษนี้ อิตฺตรสฺสโต เป็นสัตว์เล็กน้อย อภิสฺส น จักได้เป็นแล้วไซ้, อาจารย์ อ.
อาจารย์ อุมหากัง ของเรา ท. น อหริสฺสโต จักไม่นามา อุปม ซึ่งการเปรียบ เหวรูป มีอย่างนี้
เป็นรูป, อัย ปุริโส อ.บุรุษนี้ มหา เป็นผู้ใหญ่ ยาว เพียงใด วต หนอ โหติ ย่อมเป็น อิติ
ดังนี้ สพฺเพ ว ทั้งปวงเทียว ปติตฺวา หมอบแล้ว ปาเทสฺส ไกล้พระบาท ท. วณฺทิสฺส ถวายบังคม
ทิสฺสา แล้วด้วยศีรษะ ฯ

อถ เน อจริโย อาห “ตาตา อมฺหากํ พุทฺธานํ อนุจฺฉวีกิ เทยฺยธมฺโม นตฺถิ, สตุ
 ธา จ ภิกฺขจารเวลายํ อิธาคโต, มยํ ยถาสตฺติ ยถาพลํ เทยฺยธมฺมํ ทสฺสาม; ตุมฺहे
 ยํ ยํ ปณฺธิตํ ผลาพลํ, ตํ ตํ อหฺรธาคิ อหฺราเปตฺวา หตฺเถ โธวิตฺวา สยํ ตถาคตสฺส
 ปตฺเต ปตฺติจฺจาเปสิ.

อด ครั้งนั้น อาจารย์ อ.อาจารย์ อาห กล่าวแล้ว เน ตาปเส กะดาบส ท. เหล่านั้น ว่า
ตาตา เนอะพ่อ ท. เทยฺยชฺฌโม อ.ไทยธรรม อนุจฺฉวโก อันสมควร พุทฺธานํ แก่พระพุทธเจ้า ท.
อมุหํ ของเรา ท. นตฺถิ ย่อมไม่มี, จ อนึ่ง สตฺถา อ.พระศาสดา อาคโธ เสด็จมาแล้ว อิธ ฐ
าเน ในที่นี้ ภิกฺขุจารเวลาย ในเวลาเป็นที่เที่ยวไปเพื่อภิกษา, มยฺ อ.เรา ท. ทสฺสาม จักถวาย
เทยฺยชฺฌมํ ซึ่งไทยธรรม ยถาสตฺติ ตามความสามารถ ยถาผลํ ตามกำลัง; ผลาผลํ อ.ผลและ
ผลอันเจริญ ปณฺธิํ อันประณีต ยํ ยํ ใด ๆ มีอยู่, ตุมฺเห อ.เจ้าท. อาหารถ จงนำมา ตํ ตํ
ผลาผลํ ซึ่งผลและผลอันเจริญนั้น ๆ อิติ ดังนี้ เน ตาปเส ยังดาบส ท. เหล่านั้น อาหารเปตฺวา
ให้นํามาแล้ว โหวิตฺวา ล้างแล้ว หตฺถे ซึ่งมือ ท. ผลาผลํ ยังผลและผลอันเจริญ ปตฺติจฺจาเปติ
ให้ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว ปตฺเต ในบาตร ตถาคตฺตสฺส ของพระตถาคตเจ้า สยํ เอง ฯ

สตฺถารา ผลาผล ปฏิกฺกหิตมตฺเต, เทวตา ทิพฺโพทํ ปกฺขิปิสุ.

ผลาผล ครั้นเมื่อผลและผลอันเจริญ เป็นผลไม้สักว่า-- สตฺถารา อันพระศาสดา ปฏิกฺก
หิตมตฺเต -- ทรงรับเฉพาะแล้ว มีอยู่, เทวตา อ.เทวตา ท. ปกฺขิปิสุ ใส่เข้าแล้ว ทิพฺโพทํ ซึ่ง
โอชะอันเป็นทิพย์ ฯ

โส ตาปโส อุทกํปี สยเมว ปริสุทฺทาเวตฺวา อทาลิ.

โส ตาปโส อ.ดาบสนั้น ปริสุทฺทาเวตฺวา กรองแล้ว อุทกํ ปี แม้ซึ่งน้ำ อทาลิ ได้ถวายแล้ว
สยํ เอง เอว เอว นั้นเที่ยว ฯ

**ตโต ภตฺตกิจฺจํ กตฺวา นิสินฺเน สตฺถริ, สพฺเพ อนฺเตวาสิกะ ปกฺโกลิตฺวา สตฺถุ สนฺติ
เก สาราณียกถํ กถนฺโต นิสิติ.**

ตโต ในลำดับนั้น สตฺถริ ครั้นเมื่อพระศาสดา นิสินฺเน ประทับนั่งแล้ว กตฺวา ทรง
กระทำ ภตฺตกิจฺจํ ซึ่งกิจด้วยภัตร, สรทตาปโส อ.ดาบสชื่อว่าสรทะ ปกฺโกลิตฺวา ร้องเรียกแล้ว
อนฺเตวาสิกะ ซึ่งอันเตวาสิก ท. สพฺเพ ทั้งปวง กถนฺโต นิสิติ นั่งกล่าวอยู่แล้ว สาราณียกถํ ซึ่ง
วาจาเป็นเครื่องกล่าวเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง สนฺติเก ในสำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา ฯ

สตฺถา “เทว อคฺคสาวกา ภิกฺขุสงฺฆเมว สทฺธิ์ อากจฺจนฺตฺติ จินฺเตสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา จินฺเตสิ ทรงดำริแล้วว่า อคฺคสาวกา อ.อัครสาวก ท. เทว สอง
อากจฺจนฺตฺ จงมา สทฺธิ์ กับ ภิกฺขุสงฺฆเมว ด้วยหมู่แห่งภิกษุ อิติ ดังนี้ ฯ

**เต สตฺถุ จิตฺตํ ญตฺวา สตสฺสทฺสจฺฉินฺนาสวปริวารา อากนฺตฺวา สตฺถารํ วนฺทิตฺวา เอ
กมนฺตํ อฏฺฐิสฺสุ.**

เต อคฺคสาวกา อ.พระอัครสาวก ท. เหล่านั้น ญตฺวา ทราบแล้ว จิตฺตํ ซึ่งพระดำริ สตฺถุ แห่งพระศาสดา สตสทสฺสชินฺหาสวปริวารา ผู้มีพระชินาสพแสนหนึ่งปริวาร เป็นบริวาร อาคนฺตฺวา มาแล้ว วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา อภฺยํสุ ได้ยินแล้ว เอ กมนฺตํ ณ ที่สุดแห่งหนึ่ง ฯ

คโต สรทตาปโส อนฺตฺวาสิกเ อามนฺตฺสิ “ตาทา พุทฺธานํ นิสิณฺหาสนมฺปิ นิจํ, สมณสทสทสฺสสุสาปิ อาสนํ นตฺถิ, ตุมฺहेหิ อชฺช อุพารํ พุทฺธสฺสกุการํ กาคฺคํ วฏฺฏติ, ปพฺพตปาทโต วณฺณคณฺฐสมฺปนฺนานิ ปุปฺผานิ อาทฺรธาติ.

คโต ในลำดับนั้น สรทตาปโส อ.คาบสชื่อว่าสรทหะ อามนฺตฺสิ เรียกมาแล้ว อนฺตฺวาสิกเ ซึ่งอันตฺวาสิก ท. วจเนน ด้วยคำ ว่า ตาทา เนอะพ่อ ท. นิสิณฺหาสนํ ปิ แม้ อ.อาสนะ-- พุทฺธานํ แห่งพระพุทฺธเจ้า ท. -- ประทับนั่งแล้ว นิจํ เป็นที่ดำ โหติ ย่อมเป็น, อาสนํ อ. อาสนะ นตฺถิ ย่อมไม่มี สมณสทสทสฺสสุสาปิ แม้เพื่อแสนแห่งสมณะ, อ.อัน-- ตุมฺहेหิ อันเจ้า ท. กาคฺคํ -- กระทำ พุทฺธสฺสกุการํ ซึ่งสักการะ แก่พระพุทฺธเจ้า อุพารํ อันโอพาร อชฺช ในวันนี้ วฏฺฏติ ย่อมควร, ตุมฺहे อ.เจ้า ท. อาทฺรธ จงนำมา ปุปฺผานิ ซึ่งดอกไม้ ท. วณฺณคณฺฐสมฺปนฺนานิ อันถึงพร้อมแล้วด้วยสีและกลิ่น ปพฺพตปาทโต จากเชิงแห่งภูเขา อิติ ดังนี้ ฯ

กถนกาโล ปปฺลฺโย วิย โหติ, อิทฺธิมโต ปน อิทฺธิวีสโย อจินฺเตยฺโยติ.

กถนกาโล อ.กาลเป็นที่กล่าว ปปฺลฺโย วิย เป็นราวกะว่าเน้นซ้ำ โหติ ย่อมเป็น, ปน แต่ว่า อิทฺธิวีสโย อ.วิสัยแห่งฤทธิ์ อิทฺธิมโต ของบุคคลผู้มีฤทธิ์ อจินฺเตยฺโย เป็นสภาพ อันใคร ๆ ไม่ควรคิด โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้แล ฯ

มฺหุตฺตมตฺเตนฺว เต ตาปสา วณฺณคณฺฐสมฺปนฺนานิ ปุปฺผานิ อาทฺริตฺวา พุทฺธานํ โยชนปฺปมาณํ ปุปฺผาสนํ ปฺลฺยาเปสฺสุ.

เต ตาปสา อ.คาบส ท. เหล่านั้น อาทฺริตฺวา นำมาแล้ว ปุปฺผานิ ซึ่งดอกไม้ ท. วณฺณคณฺฐสมฺปนฺนานิ อันถึงพร้อมแล้วด้วยสีและกลิ่น มฺหุตฺตมตฺเตนฺว เหว โดยกาลสักว่าครู เดียว เหว นั้นเทียว ปฺลฺยาเปสฺสุ. ปุลาตแล้ว ปุปฺผาสนํ ซึ่งอาสนะอันเป็นวิหารแห่งดอกไม้ โยชนปฺปมาณํ มีโยชน์เป็นประมาณ พุทฺธานํ เพื่อพระพุทฺธเจ้า ท. ฯ

อุภินฺนํ อคฺคสาวกานํ ทิคาวุตฺ, เสสานํ ภิกฺขุณํ อทฺตโยชนิกาทิเกทํ, สงฺฆนวกสฺส อฺสภมตฺตํ อโหสิ.

อาสน์ อ.อาสนะ ตีความ มีคำวุต ๓ เป็นประมาณ โอโหสิ ได้มีแล้ว อุกุสสาวกาน เพื่อ
พระอักรสาวก ท. อุภินัน ทั้งสอง, อาสน์ อ.อาสนะ อ.ทุณโยชนิกาทิเกท อันต่างด้วยอาสนะมี
อาสนะประกอบแล้วด้วยโยชนด้วยทั้งทั้งเป็นต้น โอโหสิ ได้มีแล้ว ภิกษุ เพื่อภิกษุ ท. เสถาน
ผู้เหลือ, อาสน์ อ.อาสนะ อ.อุสมตต์ มีอุสมะเป็นประมาณ โอโหสิ ได้มีแล้ว สงฺฆนวกสุส เพื่อ
ภิกษุผู้ใหม่ในสงฆ์ ฯ

“กถํ เอกสุมี อสฺสสมปเท ตาวมหนฺตานิ อาสนานิ ปญฺตฺตานีติ น จินฺเตตฺตพฺพํ.

เกน อันใคร ๆ น จินฺเตตฺตพฺพํ ไม่ควรคิด ว่า อาสนานิ อ.อาสนะ ท. ตาวมหนฺตานิ อัน
ใหญ่เพียงนั้น ตาปเสหิ อันดาบส ท. ปญฺตฺตานิ ปลูกแล้ว อสฺสสมปเท ในอาศรมบท เอกสุมี
แห่งหนึ่ง กถํ อย่างไร อิติ ดังนี้ ฯ

อิทฺธิวิสโย เหส.

หิ เพราะว่า เอโส วิสโย อ.วิสัยนั้น อิทฺธิวิสโย เป็นวิสัยแห่งฤทธิ์ โหติ ย่อมเป็น ฯ

เอวํ ปญฺตฺเตสฺส อาสเนสฺส, สรทตาปโส ตถาคตฺตสฺส ปุรโถ อณฺชลิ ปคฺคยฺห จิโธ

“ภนฺเต มยฺหํ ทิฆมตฺตํ หิตาย สุขาย อิมํ ปุพฺผาสนํ อภิรุทฺธาติ อาห.

อาสเนสฺส ครั้นเมื่ออาสนะ ท. อันดาบส ท. ปญฺตฺเตสฺส ปลูกแล้ว เอวํ อย่างนี้, สรทตาป
โส อ.ดาบสชื่อว่าสรทะ ปคฺคยฺห จิโธ ขึ้นประคองแล้ว อณฺชลิ ซึ่งอณฺชลิ ปุรโถ ข้างพระ
พักตร์ ของพระตถาคตเจ้า อาห กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ตุมฺเห อ.
พระองค์ ท. อภิรุทฺธ ของจงเสด็จขึ้นเฉพาะ อิมํ ปุพฺผาสนํ สู่อาสนะอันเป็นวิหารแห่งดอกไม้นี้
หิตาย เพื่อความเกื้อกูล สุขาย เพื่อความสุข มยฺหํ แก่ข้าพระองค์ ทิฆมตฺตํ สิ้นกาลนานเกิด อ
ติ ดังนี้ ฯ

เตน วุตฺตํ

“นํนาปุพฺผญฺจ คณฺธญฺจ สนฺนิปาเตตฺวาน เอกโธ

ปุพฺผาสนํ ปญาเปตฺวา อิทํ วจนมฺพุริ

‘อิทํ เม อาสนํ วีร ปญฺตฺตํ ตวณฺณวํ,

มม จิตฺตํ ปสาเทนฺโต นิสิตฺถ ปุพฺผมาสเน.

สत्ตฺรตฺตฺติณฺทิวํ พุทฺโธ นิสิตฺถิ ปุพฺผมาสเน

มม จิตฺตํ ปสาเทตฺวา หาสยิตฺวา สเทวเกติ.

อหํ อ.เรา นานาปุပ္ผํ จ ยังดอกไม้ต่าง ๆ ด้วย คนุชํ จ ยังกลิ่นด้วย สนฺนิปาเตตฺวาน ให้ประชุมกันแล้ว เอกโต โดยความเป็นอันเดียวกัน ปญาเปตฺวา ปุลาตแล้ว ปุပ္ผาสนํ ซึ่ง อาสนะอันเป็นวิหารแห่งดอกไม้ พุริ ได้กราบทูลแล้ว อิทํ วจนํ ซึ่งคำนี้ว่า วิร ข้าแต่พระวิ ระ อิทํ อาสนํ อ.อาสนะนี้ เม อันข้าพระองค์ ปญฺตุตํ ปุลาตแล้ว กตฺวา กระทำ อนุจฺฉวี ให้ เป็นที่สมควร ตว แก่พระองค์, ตฺวํ อ.พระองค์ จิตฺตํ เมื่อทรงยังจิต มม ของข้าพระองค์ ปสา เทนฺโต ให้เลื่อมใส นิสีท ขอจงเสด็จประทับนั่ง ปุပ္ผมาสนเณ บนอาสนะอันเป็นวิหารแห่ง ดอกไม้เกิด ฯ

พฺพุโธ อ.พระพุทธเจ้า จิตฺตํ ทรงยังจิต มม ของข้าพระองค์ ปสาเทตฺวา ให้เลื่อมใสแล้ว ทรงยังมนุษย์โลก ท. สเทวเก อันเป็นไป กับ ด้วยเทวโลก หาสยิตฺวา ให้สำเร็จแล้ว ประทับ นั่งแล้ว บนอาสนะอันเป็นวิหารแห่งดอกไม้ ตลอดคืนและวัน ๗ ดังนี้ อิติ ดังนี้ เตน สรเทน อันคาบสชื่อว่าสรทะนั้น รุตฺตํ กล่าวแล้ว ฯ

เอวํ นิสินฺเน สตุริ, เทว อคฺคสาวกา เสสภิกฺขุ จ อตุตฺโน อตุตฺโน ปตฺตาสเน นิ สีทิสฺสุ.

สตุริ ครั้นเมื่อพระศาสดา นิสินฺเน ประทับนั่งแล้ว เอวํ อย่างนี้, อคฺคสาวกา จ อ.พระ อัครสาวก ท. เทว ๒ ด้วย เสสภิกฺขุ จ อ.ภิกษุผู้เหลือ ท. ด้วย นิสีทิสฺสุ นั่งแล้ว ปตฺตาสเน บน อาสนะอันถึงแล้ว อตุตฺโน อตุตฺโน แก่ตน ๆ ฯ

สรททาปโส มหนฺตํ ปุပ္ผจฺจุตฺตํ คเหตฺวา ตถาคตฺตสฺส มตฺถเก ฐาเรนฺโต อฏฺฐาสิ.

สรททาปโส อ.คาบสชื่อว่าสรทะ คเหตฺวา ถือเอาแล้ว ปุပ္ผจฺจุตฺตํ ซึ่งฉัตรอันเป็นวิหาร แห่งดอกไม้ มหนฺตํ อันใหญ่ ฐาเรนฺโต อฏฺฐาสิ ได้ยืนกันอยู่แล้ว มตฺถเก เหนือพระเศียร ตถาคตฺตสฺส ของพระตถาคตเจ้า ฯ

สตุถา “ชฺฐิลานํ อยํ สกฺกาโร มหปฺพลโ หิตุติ นิโรธสมาปฺตตี สมาปชฺชิ.

สตุถา อ.พระศาสดา ทรงอธิษฐานแล้ว ว่า อยํ สกฺกาโร อ.สักการะนี้ ชฺฐิลานํ ของชฺฐิล ท. เป็นมหปฺพลโ สภาพมีผลใหญ่ โหตุ จงเป็น อิติ ดังนี้ สมาปชฺชิ ทรงเข้าแล้ว นิโรธสมาปฺ ตี ซึ่งสมาบัติชื่อนิโรธ ฯ

สตุถุ สมาปฺตตี สมาปฺนุนภาวํ ญตฺวา เทว อคฺคสาวกาปิเสสภิกฺขุปิ สมาปฺตตี สมาปชฺชิ.

ออุคสาวกาปิ อ.พระอัคสาวก ท. เทว ๒ กิติ เสสภิกขุปี อ.ภิกษุผู้เหลือ ท. กิติ ฌตฺวา
รู้แล้ว สมาปยุหนภาวํ ซึ่งความที่-- สตุฏฺฐ แห่งพระศาสดา -- เป็นผู้ทรงเข้าแล้ว สมาปตฺตํ ซึ่ง
สมาบัติ สมาปชฺชิสฺสุ. เข้าแล้ว สมาปตฺตํ ซึ่งสมาบัติ ฯ

ตถาคเต สตุฏฺฐาหํ นิโรธสมาปตฺตํ สมปชฺชิตฺวา นิสินฺเณ, อนฺตฺเววาลิกา, ภิกฺขุจาโร
กาเล สมฺปตฺเต, วณฺมุลผลาผลํ ปริณฺณชิตฺวา เสสกาลํ พุทฺธานํ อณฺชลิ ปคฺคยฺห
ติฏฺฐนฺติ.

ตถาคเต ครั้นเมื่อพระตถาคตเจ้า สมปชฺชิตฺวา นิสินฺเณ ประทับนั่งเข้าแล้ว นิโรธสมาป
ตฺตํ ซึ่งสมาบัติชื่อว่านิโรธ สตุฏฺฐาหํ ตลอดวันเจ็ด, อนฺตฺเววาลิกา อ.อันตฺเววาลิก ท., ภิกฺขุจาโร
กาเล ครั้นเมื่อกาลเป็นที่เที่ยวไปเพื่อศึกษา สมฺปตฺเต ถึงพร้อมแล้ว, ปริณฺณชิตฺวา บริโภคแล้ว
วนฺมุลผลาผลํ ซึ่งรากไม้และผลและผลอันเจริญ ในป่า ปคฺคยฺห ติฏฺฐนฺติ ย่อมยืนประคอง
อณฺชลิ ซึ่งอณฺชลิ พุทฺธานํ ต่อพระพุทฺธเจ้า ท. เสสกาลํ สิ้นกาลอันเหลือ ฯ

สรททาปโส ปน ภิกฺขุจาโรปิ อคฺคตฺวา ปุปฺผจฺจนฺตํ ธารยมาโนว สตุฏฺฐาหํ ปิตฺติ
เชน วิตินาเมสิ.

ปน ส่วนว่า สรททาปโส อ.คาบสชื่อว่าสรท อคฺคตฺวา ไม่ไปแล้ว ภิกฺขุจาโร ปิ แม้ผู้ที่
เป็นที่เที่ยวไปเพื่อศึกษา ธารยมาโนว กันอยู่-- ปุปฺผจฺจนฺตํ ซึ่งฉัตรอันเป็นวิหารแห่งดอกไม้
เที่ยว กาลํ ยังกาล วิตินาเมสิ ให้น้อมไปถวंगพิเศษแล้ว ปิตฺติเชน ด้วยสุขอันเกิดแล้วจากปิต
สตุฏฺฐาหํ ตลอดวันเจ็ด ฯ

สตุฏฺฐา นิโรธโต วุฏฺฐาย ทกฺขิณปฺสฺเส นิสินฺนํ อคฺคสาวกํ นิสฺสตุเถรํ อามนฺเตสิ
“นิสฺส สกฺขการการกานํ ตาปสานํ ปุปฺผาสนานฺโมทนํ กโรหิตฺติ.

สตุฏฺฐา อ.พระศาสดา วุฏฺฐาย เสด็จออกแล้ว นิโรธโต จากนิโรธ อามนฺเตสิ ตรัสเรียก
มาแล้ว นิสฺสตุเถรํ ซึ่งพระเถระชื่อว่านิสฺสเก อคฺคสาวกํ ผู้เป็นอัคสาวก นิสินฺนํ ผู้นั่งแล้ว
ทกฺขิณปฺสฺเส ณ ข้างเบื้องขวา วจเนน ด้วยพระคำรัส ว่า นิสฺส ดูก่อนนิสฺสเก ตฺวํ อ.เธอ กโรหิ
จกระทำให้ ปุปฺผาสนานฺโมทนํ ซึ่งการอนุโมทนาในเพราะอาสนะอันเป็นวิหารแห่งดอกไม้ ตาป
सानํ แก่คาบส ท. สกฺขการการกานํ ผู้กระทำซึ่งสักการะ อิติ ดังนี้ ฯ

เถโร จกฺกวตฺติริณฺโณ ปฏฺฐิตทฺธมฺมหาโลโก มหายุโธ วยิ ตฺถุจฺจมานโส สาวกปารมฺมิ
เณ จตฺวา ปุปฺผาสนานฺโมทนํ อารภิ.

เถโร อ.พระเถระ **ตถุจมานโส** ผู้มีใจยินดีแล้ว มหาโยโช วีย รวากะ อ.นักรบใหญ่
ปฏิตุขมหาลาโก ผู้มีลาภใหญ่อันได้เฉพาะแล้ว สนฺติกา จากสำนัก **จกุกวตฺติธมฺโม** ของพระ
เจ้าจักรพรรดิ จตุวา ตั้งอยู่แล้ว สวากปารมีเณ ในสวากบารมีเณ อารภิ เริ่มแล้ว ปุ่ปฺผาสนา
นุโมทน ซึ่งการอนุโมทนาในพระอาสนะอันเป็นวิหารแห่งดอกไม้ ฯ

ตสฺส เทสนาวสาน เทุตยสวากํ อามนฺเตติ “ตฺวปี ภิกฺขุ ฌมฺมํ เทเสหิติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา **อามนฺเตติ** ตรัสเรียกมาแล้ว **เทุตยสวากํ** ซึ่งพระสวากที่สอง เทส
นาวสาน ในกาลเป็นที่สุดลงแห่งเทศนา **ตสฺส นิสกตฺเถโร** ของพระนิสกะนั้น **วจนเณ** ด้วย
พระคำรัสว่า **ภิกฺขุ** คุณก่อนภิกฺขุ **ตฺวปี** แม้ อ.เธอ เทเสหิ จงแสดง **ฌมฺมํ** ซึ่งธรรม **อิติ** ดังนี้ ฯ

อโนมตฺเถโร เตปิฏกํ พุทฺธวจนํ สมฺมลิทฺวา ฌมฺมํ กเถสิ.

อโนมตฺเถโร อ.พระเถระชื่อว่าอโนมะ **สมฺมลิทฺวา** พิจารณาแล้ว **พุทฺธวจนํ** ซึ่งพระพุท
พจน์ **เตปิฏกํ** คือประชุมแห่งปิฏกสาม **กเถสิ** กล่าวแล้ว **ฌมฺมํ** ซึ่งธรรม ฯ

ทฺวินฺนํ อคฺคสวากานํ เทสนาย เอกสฺสาปี อภิสมฺโย นาโหสิ.

อภิสมฺโย อ.อันรู้เฉพาะ น **อโหสิ** ไม่ได้มีแล้ว **ตาปสสฺส เอกสฺสาปี** แก่ดาบสแม้รูปหนึ่ง
เทสนาย ด้วยเทศนา **อคฺคสวากานํ** ของพระอัครสวาก ท. **ทฺวินฺนํ** ๒ ฯ

อถ สตฺถา อปริมาเณ พุทฺธวิสเย จตุวา ฌมฺมเทสนํ อารภิ.

อถ ครั้งนั้น **สตฺถา** อ.พระศาสดา **จตุวา** ทรงตั้งอยู่แล้ว **พุทฺธวิสเย** ในวิสัย ของ
พระพุทเจ้า **อปริมาเณ** อันไม่มีประมาณ **อารภิ** ทรงเริ่มแล้ว **ฌมฺมเทสนํ** ซึ่งการแสดงซึ่ง
ธรรม ฯ

เทสนาปริโยसानะ จเปตฺวา สรทตาปสํ สพฺเพปิ จตฺสจฺจตฺตติสสฺสขณฺฑิลา อรหตฺตํ
ปาปฺณิสฺสุ.

เทสนาปริโยसानะ ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งเทศนา **จตฺสจฺจตฺตติสสฺสขณฺฑิลา** อ.ขณฺฑิมี
พัน ๙๔ เป็นประมาณ ท. **สพฺเพปิ** แม้ทั้งปวง **จเปตฺวา** เว้น **สรทตาปสํ** ซึ่งดาบสชื่อว่าสรท
ปาปฺณิสฺสุ บรรลุแล้ว **อรหตฺตํ** ซึ่งพระอรหัต ฯ

สตฺถา “เอถ ภิกฺขโวติ หตฺถํ ปสาเรสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา **วตฺวา** ตรัสแล้วว่า **ตฺมฺเห** อ.เธอ ท. **ภิกฺขโว** เป็นภิกฺขุ **หตฺวา** เป็น
เอถ จงมา **อิติ** ดังนี้ **ปสาเรสิ** ทรงเหยียดออกแล้ว **หตฺถํ** ซึ่งพระหัตถ์ ฯ

เตสํ ดาวเทว เกสมสฺสูนิ อนฺตรชายิสฺสุ.

เกสมสุตฺตนิ อ.ผมและหมวด ท. เถลั ของดาบส ท. เหล่านั้น อนฺตรธายีสุ หายไปแล้ว
ดาว เอว ในขณะที่นั้น เอว นั้นเทียว ฯ

อฏฺฐ ปริภุขารกา กาย ปฏิมุกฺกาว อเหตุ.

ปริภุขารกา อ.บริขาร ท. อฏฺฐ ๘ ปฏิมุกกา เป็นของสวมเข้าแล้ว กาย ที่กาย ว เทียว
อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

“สรทตปาโส กสฺมา อรหตฺตํ น ปตฺโตติ.

ปุจฺฉา อ.อันถาม ว่า สรทตปาโส อ.ดาบสชื่อว่าสรท น ปตฺโต ไม่บรรลุลแล้ว อรหตฺตํ
ซึ่งพระอรหันต์ กสฺมา เพราะเหตุอะไร อิติ ดังนี้ ฯ

วิกฺขิตฺตจิตฺตตฺตา.

วิสฺขนํ อ.อันแก้ ว่า สรทตปาโส อ.ดาบสชื่อว่าสรท น ปตฺโต ไม่บรรลุลแล้ว อรหตฺตํ
ซึ่งพระอรหันต์ วิกฺขิตฺตจิตฺตตฺตา เพราะความที่แห่งตนเป็นผู้มีจิตฟุ้งซ่านแล้ว ดังนี้ ฯ

กิริ พุทฺธานํ ทุตฺติยาสนเณ นิสิตฺติวฺวา สวากปารมีเณ จตฺวา ฅมฺมํ เทสยโต อคฺค

สวากสฺส ฅมฺมเทสนํ โสตุํ อารทฺธกาลโต ปฏฺฐาย “อโห วตทหิ อนาคเต อุปฺปช

ชนกสฺส พุทฺธสฺส สาสเน อิมินา สวากน ปฏฺฐิตุสฺส ฐุํ ลเภยฺยนฺติ จิตฺตํ อุปฺปาเท

สิ.

กิริ ได้ยินว่า โส สรทตปาโส อ.ดาบสชื่อว่าสรท นั้น จิตฺตํ ยังความคิด อุปฺปาเทสิ ให้
เกิดขึ้นแล้วว่า อโห วต โอ! หนอ อหิปี แม้อ.เรา ลเภยฺย ฟังได้ ฐุํ ซึ่งฐุระ อัน-- อิมินา
สวากน อันพระสาวกนี้ ปฏฺฐิตุสฺส -- ได้เฉพาะแล้ว สาสเน ในศาสนา พุทฺธสฺส ของ
พระพุทฺธเจ้า อุปฺปชชนกสฺส ผู้เสด็จอุบัติอนาคเต อนาคเต ในกาลอันไม่มาแล้ว อิติ ดังนี้
ปฏฺฐาย จำเดิม อารทฺธกาลโต แต่กาล-- ตสฺส แห่งดาบสชื่อว่าสรท นั้น -- เริ่มแล้ว โสตุํ เพื่อ
อันฟัง ฅมฺมเทสนํ ซึ่งธรรมเทศนา อคฺคสวากสฺส ของพระอัครสาวก นิสิตฺติวฺวา ผู้นั่งแล้ว ทุตฺติ
ยาสนเณ บนอาสนะ ที่สอง พุทฺธานํ ของพระพุทฺธเจ้า ท. จตฺวา ตั้งอยู่แล้ว สวากปารมีเณ ใน
สวากปารมีเณ เทสยโต แสดงอยู่ ฅมฺมํ ซึ่งธรรม ฯ

โส เตน อริวิตกฺกน มคฺคผลปฺปฏฺวิเฐ กาคฺตุํ นาสกฺขิ.

โส สรทตปาโส อ.ดาบสชื่อว่าสรท นั้น น อสฺกฺขิ ไม่ได้อาจแล้ว กาคฺตุํ เพื่ออันกระทำ
มคฺคผลปฺปฏฺวิเฐ ซึ่งการรู้ตลอดซึ่งมรรคและผล เตน อริวิตกฺกน เพราะความปริวิตกนั้น ฯ

ตถาคต ปน วนุทิตฺวา สมมุเข จตุวา อาห “ภนฺเต ตุมฺหากํ อนนฺตฺราสเน นิสินฺโน ภิกฺขุ ตุมฺหากํ สาสเน โก นาม โหติติ.

ปน ก็ สรททาปโส อ.คาบสชื่อว่าสวระ วนุทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว ตถาคต ซึ่งพระตถาคตเจ้า จตุวา ยืนแล้ว สมมุเข ในที่พร้อมหน้า อาห กราบทูลแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ นิสินฺโน ผู้นั่งแล้ว อนนฺตฺราสเน บนอาสนะอันเป็นลำดับ ตุมฺหากํ แห่งพระองค์ ท. โก นาม เป็นผู้ชื่ออะไร สาสเน ในศาสนา ตุมฺหากํ ของพระองค์ ท. โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“มยา ปวตฺตติ ฐมฺมจกฺกํ อนุปตฺเตนฺโต สวากปารมีฌานสฺส โกฏิปฺปตฺโต โสฬส ปญฺา ปฏิวิฆฺณิตฺวา จิโต, มยฺหํ สาสเน อคฺคสาวโก นาม เอโสติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ฐมฺมจกฺกํ ผู้ยังจักรคือธรรม อัน--มยา อันเรา ปวตฺตติ -- ให้เป็นไปทั่วแล้ว อนุปตฺเตนฺโต ให้เป็นไปทั่วตามอยู่ โกฏิปฺปตฺโต บรรลุแล้ว ซึ่งที่สุด สวากปารมีฌานสฺส แห่งสาวกปารมีฌาน ปฏิวิฆฺณิตฺวา รู้ตลอดแล้ว ปญฺา ซึ่งปณฺา ท. โสฬส ๑๖ จิโต ดำรงอยู่แล้ว, เอโส ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุนั้น อคฺคสาวโก นาม ชื่อว่าสาวกผู้เลิศ สาสเน ในศาสนา มยฺหํ ของเรา อิติ ดังนี้ ฯ

“ภนฺเต ยวายํ มยา สตฺตาทํ ปุปฺพจฺจตฺตํ ฐาเรณฺเตน สกฺกาโร กโต, อหํ อิมสฺส ผลเณ อญฺญํ สกฺกตฺตํ วา พุรฺหมตฺตํ วา น ปตฺเตมิ, อนาคเต ปน อยํ นิสกฺตฺเตโร วีย เอกสฺส พุทฺธสฺส อคฺคสาวโก ภเวยฺยนฺติ ปตฺถนํ อกาสิ.

สรททาปโส อ.คาบสชื่อว่าสวระ อกาสิ ได้กระทำแล้ว ปตฺถนํ ซึ่งความปรารถนา ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ สกฺกาโร อ.สักการะ อยํ นี้ ยํ ไฉ มยา อันข้าพระองค์ ฐาเรณฺเตน ผู้กั้นอยู่ ปุปฺพจฺจตฺตํ ซึ่งฉัตรอันเป็นวิหารแห่งดอกไม้ว สตฺตาทํ ตลอดวันเจ็ด กโต กระทำแล้ว, อหํ อ.ข้าพระองค์ น ปตฺเตมิ ย่อมไม่ปรารถนา สกฺกตฺตํ วา ซึ่งความเป็นแห่งท้าวสักกะ หรือ พุรฺหมตฺตํ วา หรือว่าซึ่งความเป็นแห่งพรหม อญฺญํ อื่น ผลเณ ด้วยผล อิมสฺส สกฺการสฺส แห่งสักการะนี้, ปน แต่ว่า อหํ อ.ข้าพระองค์ อคฺคสาวโก เป็นสาวกผู้เลิศ พุทฺธสฺส ของพระพุทฺธเจ้า เอกสฺส พระองค์หนึ่ง ภเวยฺยนํ พึงเป็น อนาคเต ในกาลอันไม่มาแล้ว นิสกฺตฺเตโร วีย ราวกะ อ.พระเถระชื่อนิสกเถ อยํ นี้ อิติ ดังนี้ ฯ

สตฺถา “สมิขฺณิสฺสตี นุ โข อิมสฺส ปุริสสฺส ปตฺถนาติ อนาคตฺสฌานํ เปสฺเสตฺวา โอโธเกนฺโต กปฺปสฺตสทฺสสาธิกํ เอกํ อสงฺเขยฺยํ อติกุภฺมิตฺวา สมิขฺณนภาวํ อทุทฺส,

ทิสฺวา สรทตปสฺส อาท “น เต อโย ปตฺถนา โมฆา ภวิสฺสติ, อนาคเต ปน
กปฺปสฺสทสฺสหาสิคํ เอกํ อสงฺเขยฺยํ อติกุภมิทฺวา โคตโม นาม พุทฺโธ โลเก อุปฺปชฺช
ขิณฺสฺสติ, ตสฺส มาตา มหามาयाเทวี นาม ภวิสฺสติ, ปิตา สุทฺโธทโน นาม มหาราชา
, ปุตุโธ ราหุโล นาม, อุปฺภุจโก อานนฺโท นาม, ทุติยสวโก โมคฺคคฺคฺคาโน นาม,
ตฺวํ ปนสฺส อคฺคสวโก ฌมฺมเสนาปติ สารีปฺตุโธ นาม ภวิสฺสตีติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา เปเสตฺวา ทรงส่งไปแล้ว อนาคตฺสณฺณํ ซึ่งญาณอันเป็นส่วนแห่ง
กาลอันไม่มาแล้ว โอโธเกนฺโธ ทรงตรวจดูอยู่ ว่า ปตฺถนํ อ.ความปรารถนา อิมสฺส ปุริสสฺส
แห่งบุรุษ นี้ สมฺมุขนิสฺสติ จักสำเร็จ นฺ โข หรือหนอแล อิติ ดังนี้ อทฺทส ได้ทรงเห็นแล้ว
สมฺมุขณฺณวํ ซึ่งความเป็นคือ-- อติกุภมิทฺวา อันก้าวล่วงแล้ว อสงฺเขยฺยํ ซึ่งอสงไขย เอกํ หนึ่ง
กปฺปสฺสทสฺสหาสิคํ อันยิ่งด้วยแสนแห่งกัปป์ -- สำเร็จ, สตฺถา อ.พระศาสดา ทิสฺวา ครั้นทรง
เห็นแล้ว อาท ตรัสแล้ว สารทํ กะดาบสชื่อว่าสวาทะ ว่า อโย ปตฺถนํ อ.ความปรารถนา นี้ เต
แห่งท่าน โฆฆา เป็นธรรมชาติเปล่า ภวิสฺสติ จักเป็น น หามีได้, ปน ก็ พุทฺโธ อ.

พระพุทฺธเจ้า โคตโม นาม พระนามว่าโคตม อุปฺปชฺชขิณฺสฺสติ จักเสด็จอุบัติ โลก ในโลก อติกุภ
มิทฺวา ก้าวล่วง เอกํ อสงฺเขยฺยํ ซึ่งอสงไขยหนึ่ง กปฺปสฺสทสฺสหาสิคํ อันยิ่งด้วยแสนแห่งกัปป์
อนาคเต ในกาลอันไม่มาแล้ว, มาตา อ.พระมารดา ตสฺส พุทฺธสฺส ของพระพุทฺธเจ้านั้น มหา
มาयाเทวี นาม เป็นผู้ทรงพระนามว่ามหามาयाเทวี ภวิสฺสติ จักเป็น, ปิตา อ.พระบิดา มหา
ราชา เป็นพระราชเจ้าผู้ใหญ่ สุทฺโธทโน นาม พระนามว่าสุทฺโธทนะ ภวิสฺสติ จักเป็น, ปุตุโธ อ.
พระโอรส ราหุโล นาม เป็นผู้ทรงพระนามว่าราหุล ภวิสฺสติ จักเป็น, อุปฺภุจโก อ.ภิกษุผู้
อุปัฏฺฐจาก อานนฺโท นาม เป็นผู้ชื่อว่าอานนท ภวิสฺสติ จักเป็น, ทุติยสวโก อ.สาวกที่สอง โมค
คฺคฺคาโน นาม เป็นผู้ชื่อว่าโมคคัลลานะ ภวิสฺสติ จักเป็น, ปน ส่วนว่า ตฺวํ อ.ท่าน สารีปฺตุโธ
นาม เป็นผู้ชื่อว่าสารีบุตร ฌมฺมเสนาปติ ผู้ธรรมเสนาบดี อคฺคสวโก ผู้ เป็นสาวกผู้เลิศ อสฺส
พุทฺธสฺส ของพระพุทฺธเจ้านั้น ภวิสฺสติ จักเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

เอวํ ตปสฺสํ พุยากริตฺวา ฌมฺมกถํ กเถตฺวา ภิกฺขุสงฺฆมฺปรีวฺโต อากาสํ ปกฺขนฺทิตฺ.

สตฺถา อ.พระศาสดา พุยากริตฺวา ครั้นทรงพยากรณ์แล้ว ตปสฺสํ ซึ่งดาบส เอวํ เอวํ
อย่างนี้ กเถตฺวา ตรัสแล้ว ฌมฺมกถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม ภิกฺขุสงฺฆมฺปรีวฺโต ผู้อันหมู่
แห่งภิกษุแวดล้อมแล้ว ปกฺขนฺทิตฺ เสด็จไปแล้ว อากาสํ สู่อากาศ ฯ

สรทตปาโสปี อนฺตฺวาสิกตฺเตรานํ สนฺติกํ คณฺตุวา สหายกสฺส สิริวฑฺฒณฺณมฺพิกสฺส
สาสนํ เปสฺสิ “ภนฺเต มม สหายกสฺส วเทถ ‘สหายเกณ เต สรทตปาเสน อนฺ
มทสฺสิสฺส พุทฺธสฺส ปาทมฺเถ อนาคเต อุปฺปชฺชนกสฺส โคตมพุทฺธสฺส สาสเน อคฺค
สาวกญฺจानํ ปตฺถิตํ, ตฺวํ ทุตฺติยสาวกญฺจานํ ปตฺถเอหิตี.

สรทตปาโสปี แม้อ.คาบสชื่อว่าสทธะ คณฺตุวา ไปแล้ว สนฺติกํ ผู้สำนัก อนฺตฺวาสิกต
เตรานํ ของพระเถระผู้เป็นอันตฺวาสิก ท. เปสฺสิ ส่งไปแล้ว สาสนํ ซึ่งข่าวสาสน์ สิริวฑฺ
ฒณฺณมฺพิกสฺส แก่กฺกมฺพิจิชื่อว่าสิริวฑฺฒน์ สหายกสฺส ผู้เป็นสหาย ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ตมฺเห
อ.ท่าน ท. วเทถ จงบอก สหายกสฺส แก่สหาย มม ของเรา ว่า อคฺคสาวกญฺจานํ อ.ตำแหน่ง
แห่งสาวกผู้เลิศ สาสเน ในศาสนา โคตมพุทฺธสฺส ของพระพุทธเจ้า พระนามว่าโคตม อุปฺปช
ชนกสฺส ผู้เสด็จอุบัติ อนาคเต ในกาลอันไม่มาแล้ว สรทตปาเสน อันคาบสชื่อว่าสทธะ สหาย
เกณ ผู้เป็นสหาย เต ของท่าน ปตฺถิตํ ประรณนาแล้ว ปาทมฺเถ ณ ที่ใกล้แห่งพระบาท
พุทฺธสฺส ของพระพุทธเจ้า อนมทสฺสิสฺส พระนามว่าอนมทสฺสิ, ตฺวํ อ.ท่าน ปตฺถเอหิ จ
ประรณนา ทุตฺติยสาวกญฺจานํ ซึ่งตำแหน่งแห่งสาวก ที่สอง อิติ ดังนี้ ฯ

เอวญฺจ ปน วตฺวา เถเรหิ ปุเรตรเมว เอกปสฺสเสน คณฺตุวา สิริวฑฺฒนฺส นินฺเวสนท
วาร อญฺจาลิ.

จ ปน ก็ แล สรทตปาโส อ.คาบสชื่อว่าสทธะ วตฺวา ครั้น กล่าวแล้ว เอว อย่างนี้
คณฺตุวา ไปแล้ว เอกปสฺสเสน โดยข้าง ข้างหนึ่ง ปุเรตรํ ก่อนกว่า เถเรหิ กว่าพระเถระ ท. เอ
ว นั้นเที่ยว ได้ขึ้นแล้ว นินฺเวสนทวาร ใกล้ประตูแห่งนิเวสน์ สิริวฑฺฒนฺส ของกฺกมฺพิจิชื่อว่า
สิริวฑฺฒน์ ฯ

สิริวฑฺโฒ “จิรสฺสํ วต เม อญฺโย อากโตติ อาสเน นิสิตาเปตฺวา อตฺตนา นิจฺตเร
อาสเน นิสินฺโน “อนฺตฺวาสิกปปริสา ปน โว ภนฺเต น ปณฺยณฺตฺติติ ปุจฺฉิ, “อาม
สมฺม, อมฺหากํ อสฺสมํ อนมทสฺสิ พุทฺโธ อากโต, มยฺ ตสฺส อตฺตโน พเลน สก
การํ กริมฺหา, สตฺถา สพุเพสํ ฐมฺมํ เทสฺสิ, เทสนาปริโยสาเน จเปตฺวา มํ เสสา
อรหตฺตํ ปตฺตา ปพฺพชฺชิสฺส, อหํ สตฺถุ อคฺคสาวกํ นิสกตฺเตรํ ทิสฺวา อนาคเต อุปฺปช
ชนกสฺส โคตมพุทฺธสฺส นาม สาสเน อคฺคสาวกญฺจานํ ปตฺถเอสิ, ตฺวปี ตสฺส สาสเน
ทุตฺติยสาวกญฺจานํ ปตฺถเอหิตี.

สิริวฑฺฒ อ.สิริวฑฺฒ อาห กล่าวแล้ว ว่า **อโยโย** อ.พระผู้เป็นเจ้า **เม** ของเรา **อาคโธ** มาแล้ว **จิรสฺสํ** วด **สิ้นกาลนาน** **หนอ** **อิติ** ดังนี้ **สรทํ** ยังดาบสชื่อว่า**สรทะ** **นิสีทาเปตฺวา** ให้ นั่งแล้ว **อาสเน** บน**อาสนะ** **นิสินฺโน** นั่งแล้ว **อาสเน** บน**อาสนะ** **นิจฺตเร** อันต่ำกว่า **อตฺตนา** ด้วยตน **ปฺจุฉิ** ถามแล้ว ว่า **ภนฺเต** ข้าแต่ท่านผู้เจริญ **ปน** ก็ **อนฺเตวาลิกปปริสา** อ.บริษัทคือ **อันเตวาลิก** **ท. โว** ของท่าน **ท. น** **ปญฺยานุติ** ย่อมไม่ปรากฏ **อิติ** ดังนี้ ฯ

สรททาปโส อ.ดาบสชื่อว่า**สรทะ** **อาห** กล่าวแล้ว ว่า **สมฺม** คู่ก่อนสหાય **อาม** **เอ** **เอว** อ.อย่างนั้น, **พุทฺโธ** อ.พระพุทฺธเจ้า **อโนมทสฺสี** พระนามว่า**อโนมทสฺสี** **อาคโธ** เสด็จมาแล้ว **อสุสมํ** คู่อาศรมของเรา **ท., มยํ** อ.เรา **ท. กริมฺหา** กระทำแล้ว **สกุการํ** ซึ่งสักการะ **ตสฺส** **พุทฺธสฺส** แก่พระพุทฺธเจ้านั้น **พลเน** ตามกำลัง **อตฺตโน** ของตน, **สตฺธา** อ.พระศาสดา **ทฺรง** แสดงแล้ว **ธมฺมํ** ซึ่งธรรม แก่เรา **ท. สพุเพสํ** ทั้งปวง, **เทสนาปริโยसानเ** ในกาลเป็นที่สุดลง รอบแห่งเทศนา **อ.ดาบส** **ท. เสสา** ผู้เหลือ **จเปตฺวา** เว้น **มํ** ซึ่งเรา **ปตฺตา** บรรลุแล้ว **อรหตุตํ** ซึ่งพระอรหัต **ปพุพฺชีสุ** บวชแล้ว, **อหํ** อ.เรา **ทิสฺวา** เห็นแล้ว **นิสฺสกุเถรํ** ซึ่งพระเถระชื่อนิสีส ภา **อคุคฺสาวกํ** ผู้เป็นอัครสาวก **สตฺถุ** ของพระศาสดา **ปตฺเถสํ** บรรลุแล้ว **อคุคฺสาวกภูจฺจํ** ซึ่งตำแหน่งแห่งอัครสาวก **สาสเน** ในศาสนา **โคตมพุทฺธสฺส** นาม ชื่อของพระพุทฺธเจ้าพระ นามว่าโคตม **อุปฺปชฺชนกสฺส** ผู้เสด็จอุบัติ **อนาคเต** ในกาลอันไม่มาแล้ว, **ตฺวํ** แม้ **อ.ท่าน** **ปตฺ** **เถहि .**จงบรรลุ **ทุตฺติยสาวกภูจฺจํ** ซึ่งตำแหน่งแห่งสาวก ที่สอง **สาสเน** ในศาสนา **ตสฺส** **โค** **ตมพุทฺธสฺส** ของพระพุทฺธเจ้าพระนามว่าโคตมนั้น **อิติ** ดังนี้ ฯ

“มยฺหํ พุทฺเธหิ สทฺธิํ ปริจโย นตฺถิ ภนฺเตติ.

สิริวฑฺฒ อ.สิริวฑฺฒ อาห กล่าวแล้ว ว่า **ภนฺเต** ข้าแต่ท่านผู้เจริญ **ปริจโย** อ. ความคู่เคียง **สทฺธิ** กับ **พุทฺเธหิ** ด้วยพระพุทฺธเจ้า **ท. มยฺหํ** แห่งข้าพเจ้า **นตฺถิ** ย่อมไม่มี **อิติ** ดังนี้ ฯ

“พุทฺเธหิ สทฺธิํ กถํ มยฺหํ ภาโร โหตุ, ตฺวํ มหนตฺ อภิสกฺการํ สขฺเชหิติ.

สรททาปโส อ.ดาบสชื่อว่า**สรทะ** **อาห** กล่าวแล้ว ว่า **กถํ** อ.การกราบทูล **สทฺธิ** กับ **พุทฺเธหิ** ด้วยพระพุทฺธเจ้า **ท. ภาโร** เป็นภาระ **มยฺหํ** ของเรา **โหตุ** จงเป็น, **ตฺวํ** อ.ท่าน **สขฺเชหิ** จงจัดแจง **อภิสกฺการํ** ซึ่งสักการะอันยิ่งใหญ่เกิด **อิติ** ดังนี้ ฯ

สิริวฑฺฒ **ตสฺส** **วณฺ** **สุตฺวา** **อตฺตโน** **นิเวสนทฺวาร** **ราชมานเน** **อฏฺฐกัรฺสมตฺตํ** **ธ** **นํ** **สมตลํ** **การตฺวา** **วาลิกํ** **โอภิริตฺวา** **ลาชปญฺจมานิ** **ปฺปฬานิ** **วิกฺกิริตฺวา** **นีลุปฺปลจ**

**ฉทนํ มณฺฑปํ การาเปตฺวา พุทฺธาสนํ เสสภิกฺขุณฺปิ อาสนานิ ปฏฺยิยาเทตฺวา มหฺนตํ
สกุการสมฺมานํ สขฺเขตฺวา พุทฺธานํ นิมนฺตนตฺถาย สรททาปสฺสสฺส สยฺมํ อทาลิ.**

สิริวฑฺฒปิ อ.สิริวฑฺฒํ สุตฺวา พิงฺแล้ว วจฺนํ ซึ่งคำ ตสฺส ของคาบสซึ่งว่าสรทะนั้น
การเตวา ยังบุคคลให้กระทำแล้ว ฉานํ ซึ่งที่ อญฺฐกริสมตฺตํ มีกริสแปดเป็นประมาณ ราช
มานเนน โดยเครื่องวัดของพระราชา นิเวสนทฺวาเร ไกล่ประตู่แห่งนิเวศน์ อตฺตโน ของตน
สมตฺตํ ให้เป็นที่มียืนเสมอ โอภิริตฺวา เกลี่ยลงแล้ว วาลิกํ ซึ่งทราย วิภฺภิริตฺวา รัยรายแล้ว ปุ
ผานิ ลาขปฺลยฺจฺมานิ ซึ่งดอกไม้ ท. มีข้าวตอกเป็นที่ห้ำ การาเปตฺวา ยังบุคคลให้กระทำแล้ว
มณฺฑปํ ซึ่งปะรำ นิลุปฺลยฺจฺมานํ มีดอกอุบลเจียวเป็นเครื่องมุง ปญฺยาเปตฺวา ยังบุคคลให้ปูลาด
แล้ว พุทฺธาสนํ ซึ่งอาสนะของพระพุทธเจ้า ปฏฺยิยาเทตฺวา ตกแต่งแล้ว อาสนานิ ซึ่งอาสนะ ท.
เสสภิกฺขุณฺ ปิ แม่แก่ภิกษุผู้เหลือ ท. สขฺเขตฺวา จัดแจงแล้ว สกุการสมฺมานํ ซึ่งสักการะและ
สัมนานะ มหฺนตํ อันใหญ่ อทาลิ ได้ให้แล้ว สยฺมํ ซึ่งสัณณ สรททาปสฺสสฺส แก่คาบสซึ่งว่า
สรทะ นิมนฺตนตฺถาย เพื่อประโยชน์แก่การทูลนิมนต์ พุทฺธานํ ซึ่งพระพุทธเจ้า ท. ๑

ตาปโส พุทฺธปฺปมฺขํ ภิกฺขุสงฺฆํ กเหตฺวา ตสฺส นิเวสนํ อคฺมาลิ.

ตาปโส อ.คาบส กเหตฺวา พาเอา ภิกฺขุสงฺฆํ ซึ่งหมู่แห่งภิกษุ พุทฺธปฺปมฺขํ มีพระพุทธเจ้า
เป็นประมุข อคฺมาลิ ได้ไปแล้ว นิเวสนํ สำนวนนิเวศน์ ตสฺส สิริวฑฺฒสฺส ของสิริวฑฺฒนั้น ๑

**สิริวฑฺฒปิ ปจฺจุคฺคมนํ กตฺวา ตถาคตสฺส หตฺถโต ปตฺตํ กเหตฺวา มณฺฑปํ ปเว
เสตฺวา ปญฺตตฺตาสนเน นิสินฺนสฺส พุทฺธปฺปมฺขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทกฺขิโณทกํ ทตฺวา
ปณฺธิตโกชนเนน ปรีวสิตฺวา ภตฺตตฺถิจฺจปรีโยสานเน พุทฺธปฺปมฺขํ ภิกฺขุสงฺฆํ มหฺนารเห
หิ อจฺฉาเทตฺวา “ภนฺเต นายํ อารมฺโห อปฺปมตฺตกฏฺฐานตฺถาย, อิมินา ว นิยา
เมน สตฺตทาหํ อนุกมฺปํ กโรธาคิ อาห.**

สิริวฑฺฒปิ แม่ อ.สิริวฑฺฒํ กตฺวา กระทำแล้ว ปจฺจุคฺคมนํ ซึ่งการต้อนรับ กเหตฺวา รับ
แล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร หตฺถโต จากพระหัตถ์ ตถาคตสฺส ของพระตถาคตเจ้า สตฺตถารํ ยังพระ
ศาสดา ปเวเสตฺวา ให้เสด็จเข้าไปแล้ว มณฺฑปํ สำนวนปะรำ ทตฺวา ถวายแล้ว ทกฺขิโณทกํ ซึ่งน้ำ
เพื่อทักษิณ ภิกฺขุสงฺฆสฺส แก่หมู่แห่งภิกษุ พุทฺธปฺปมฺขสฺส มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข นิ
สินฺนสฺส ผู้นั่งแล้ว ปญฺตตฺตาสนเน บนอาสนะอันบุคคลปูลาดแล้ว ปรีวสิตฺวา อังคาสแล้ว ปณฺธิ
ตโกชนเน ด้วยโกชนะอันประณีต ภิกฺขุสงฺฆํ ยังหมู่แห่งภิกษุ พุทฺธปฺปมฺขํ มีพระพุทธเจ้าเป็น
ประมุข อจฺฉาเทตฺวา ให้ห่มแล้ว วตฺถเหหิ ด้วยผ้า ท. มหฺนารเหหิ อันควรแก่ค่ามาก ภตฺตตฺถิจฺจปรี

โยสาน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งกิจด้วยภักตร์ อาห กราบทูลแล้ว ว่า ภนุเต ข้าแต่พระองค์ผู้
เจริญ อามุโห อ.ความริเริ่มนี้ ย่อมเป็นไป อุปปมตถกฏฐานตถาย เพื่อประโยชน์ แก่ตำแหน่ง
มีประมาณน้อย น หามิได้, ตุมฺเห อ.พระองค์ ท. ภโรธ ของจงทรงกระทำ อนุกมฺป ซึ่งความ
อนุเคราะห์ สตุตาห์ ตลอดวันเจ็ด นียาเมน โดยทำนอง อิมินา ว นีเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

สตุตา อธิวาเสสิ.

สตุตา อ.พระศาสดา นิมนฺตนํ ทรงยังคำนินมฺตํ อธิวาเสสิ ให้อยู่ทับแล้ว ฯ

โส เตเนว นียาเมน สตุตาห์ มหาทานํ ปวตฺเตตฺวา ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา อณฺชลิ

ปคฺคยฺห จิโต อาห “ภนุเต มม สหาโย สรททาปโส ‘ยสฺส สตุถุ อคฺคสาวโก

ภเวยฺยนฺติ ปตฺเตสิ, อหํ ตสฺเสว ทุติยสาวโก ภเวยฺยนฺติ.

โส สิริวฑฺโฒ อ.สิริวัฑฒํ นั้น มหาทานํ ยังทานใหญ่ ปวตฺเตตฺวา ให้เป็นไปทั่วแล้ว สตุ
ตาห์ ตลอดวันเจ็ด นียาเมน โดยทำนอง เตนํ นั้น เอว นั้นเทียว วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว
ภควนฺตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ปคฺคยฺห จิโต ยืนประคองแล้ว อณฺชลิ ซึ่งอณฺชลิ อาห กราบ
ทูลแล้ว ว่า ภนุเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ สรททาปโส อ.คาบสชื่อว่าสรท สหาโย ผู้เป็นสหาย
มม ของข้าพระองค์ ปตฺเตสิ ประรณนาแล้ว ว่า อหํ อ.เรา อคฺคสาวโก เป็นสาวกผู้เลิศ สตุถุ
ของพระศาสดา ยสฺส พระองค์ใด ภเวยฺยํ พึงเป็น ดังนี้, อหํ อ.ข้าพระองค์ ทุติยสาวโก เป็น
สาวกที่สอง ตสฺส สตุถุ ของพระศาสดาพระองค์นั้น เอว นั้นเทียว ภเวยฺยํ พึงเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

สตุตา อนาคตํ โอลฺลเกตฺวา ตสฺส ปตฺตนาย สมฺมุชฺชนภาวํ ทิสฺวา พฺยาภาสิ “ตฺวปี

อิโต กปฺปสฺตตสฺสหาสิํ อสงฺเขยฺยํ อติภูกมิตฺวา โคตมพฺพุทฺธสฺส ทุติยสาวโก ภวิสฺส
สํติ.

สตุตา อ.พระศาสดา โอลฺลเกตฺวา ทรงแลดูแล้ว อนาคตํ ซึ่งกาลอันไม่มาแล้ว ทิสฺวา
ทรงเห็นแล้ว สมฺมุชฺชนภาวํ ซึ่งความเป็นอันสำเร็จ ปตฺตนาย แห่งความปรารณา ตสฺส
สิริวฑฺฒสฺส แห่งสิริวัฑฒนํ พฺยาภาสิ ทรงพยากรณ์แล้วว่า ตฺวปี แม่ อ.ท่าน ทุติยสาวโก
เป็นสาวกที่สอง พฺพุทฺธสฺส ของพระพุทฺธเจ้า โคตมสฺส พระนามว่าโคตม ภวิสฺส จักเป็น
อติภูกมิตฺวา ก้าวล่วง อสงฺเขยฺยํ ซึ่งอสงไขย กปฺปสฺตตสฺสหาสิํ อันยิ่งด้วยแสนแห่งกัปปี อิโต
ภทฺทกปฺปโต แต่ภทฺทกัปปี อิติ ดังนี้ ฯ

พฺพุทฺธานํ พฺยากรณํ สุตฺวา สิริวฑฺโฒ ภูฏปฺภุโส อโหสิ.

สิริวฑฺฒ อ.สิริวฑฺฒ สุตวา ฟังแล้ว พยากรณ์ ซึ่งคำพยากรณ์ พุทฺธาน ของ
พระพุทฺธเจ้า ท. ภูฏปภฺภูโจ เป็นผู้รู้แจ้งแล้วและรู้แจ้งทั่วแล้ว อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

สตฺถาปี ภตฺตานุโมทนํ กตฺวา สปริวาริ วิหารเมว คโต.

สตฺถาปี แม้ อ.พระศาสดา กตฺวา ทรงกระทำแล้ว ภตฺตานุโมทนํ ซึ่งการอนุโมทนาใน
เพราะภัตร สปริวาริ ผู้เป็นไปกับด้วยบริวาร คโต เสด็จไปแล้ว วิหาริ ผู้วิหาร เอว นั้นเทียว
ฯ

อัย ภิกฺขเว มม ปฺตฺเตหิ ตทา ปตฺติตปฺตฺตนา, เต ยถาปตฺติตเมว ลภิสฺส, นาหํ มุขํ
โอโลเกตฺวา เทมิตฺติ.

ภิกฺขเว คุณ่อนภิกษุ ท. ปตฺตณํ อ.ความปรารถนา อัย นี้ ปตฺติตปฺตฺตนา เป็นความ
ปรารถนา-- ปฺตฺเตหิ อันบุตร ท. มม ของเรา -- ปรารถนาแล้ว ตทา ในกาลนั้น โหติ ย่อม
เป็น,ปฺตฺตา อ.บุตร ท. ของเรา เหล่านั้น ลภิสฺส ได้แล้ว ยถาปตฺติต ตามความปรารถนา เอว
นั้นเทียว, อหํ อ.เรา เทมิ ย่อมให้ โอโลเกตฺวา เพราะแลดู มุขํ ซึ่งหน้า น หามิได้ อิติ ดังนี้ ฯ

เอวํ วุตฺเต, เทว อคฺคสาวกา ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา “ภนฺเต มยฺ อคาริยญฺจตา สมานา
กิริยคฺคสมมุทฺตํ ทสฺสนาย คตาติ ยาว อสฺสชิตฺเตรสฺส สนฺติกา โสตาปตฺติผลปฏฺวิเวชา
สพฺพํ ปจฺจุปปนฺนวตฺถุํ กเถตฺวา “เต มยฺ ภนฺเต สณฺขยสฺส อจาริยสฺส สนฺติกํ
คณฺตฺวา ตํ ตุมฺหากํ ปาพมฺลํ อานตฺตกามา, ตสฺส ลทฺธิยา นิสฺสสารภาวํ กเถตฺวา อิชา
คมเน อานิสฺสํ กถยิมฺหา, โส ‘อิทานิ มยฺหํ อนฺตฺเววสิวาสิ นาม จาญฺญิยา อุตทกฺจล
นภาวปฺปตฺติสทฺธิโส, น สกฺขิสฺสสามิ อนฺตฺเววสิวาสํ วสิตฺตุนฺติ วตฺวา; ‘อจาริย อิทานิ
มหาชโน คณฺฐมาลาทิหตฺโธ คณฺตฺวา สตฺถารํเยว ปุชฺเชตฺติ, ตุมฺเห กถํ ภวิสฺสธาคิ
วุตฺเต, ‘กิ ปน อิมสฺมิ โลก ปณฺฑิตา พหุ อุตทาหุ ทนฺธาติ, ‘ทนฺธาติ กถิตฺเต, ‘เตน
หิ ปณฺฑิตา ปณฺฑิตา สมณสฺส โคตมสฺส สนฺติกํ คมิตฺตสนฺติ, ทนฺธา ทนฺธา มม
สนฺติกํ อากมิตฺตสนฺติ, กจฺจนฺต ตุมฺเหติ วตฺวา อากนฺตํ น อิจฺฉิ ภนฺเตติ.

วจนฺ เกริ่นเมื่อพระดำรัส เอวํ อย่างนี้ สตฺถารา อันพระศาสดา วุตฺเต ตรัสแล้ว, อคฺค
สาวกา อ.พระอัครสาวก ท. เทว สอง วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว ภควนฺตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาค
เจ้า กเถตฺวา กราบทูลแล้ว ปจฺจุปปนฺนวตฺถุํ ซึ่งเรื่องอันเกิดขึ้นเฉพาะแล้ว สพฺพํ ทั้งปวง ยาว
เพียงใด โสตาปตฺติผลปฏฺวิเวชา แต่การรู้ตลอด ซึ่งโสดาปัตติผล สนฺติกา จากสำนัก อสฺสชิตฺ
เตรสฺส ของพระเถระชื่อว่าอัสสชิ ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ มยฺ อ.ข้าพระองค์ ท. อคา

ริยภูตา เป็นผู้มีเรือนเป็นแล้ว สมานา มีอยู่ คตา เป็นผู้ไปแล้ว ทสฺสนาย เพื่ออันเห็น ภิรคฺค
สมชฺชํ ซึ่งมหรสพอันบุคลคลพึงเล่นบนยอดแห่งภูเขา อมฺหะ ย่อมเป็น ดังนี้เป็นต้น วตฺวา กราบ
ทูลแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เตะ มยฺ อ.ข้าพระองค์ ท. เหล่านั้น คนฺตุวา ไปแล้ว
สนฺตํ สนฺตํ สู้สำนัก อาจารย์สฺส ของอาจารย์ สณฺขยสฺส ชื่อว่าสณฺขย อาเนตฺตกา มา เป็นผู้
ใคร่เพื่ออันนำมา ตํ อาจารย์ ซึ่งอาจารย์นั้น ปาทุมฺล สู้ที่ใกล้แห่งพระบาท ตุมฺหากํ ของ
พระองค์ ท. หุตฺวา เป็น, กเถตฺวา บอกแล้ว นิสฺสารภาวํ ซึ่งความที่-- ลทฺธิยา แห่งลัทธิ ตสฺส
อาจารย์สฺส ของอาจารย์นั้น -- เป็นลัทธิไม่มีสาระ กถิมฺหา บอกแล้ว อาณิสฺสํ ซึ่งอาณิสสํ อา
คมเน ในการมา อิธ จาเน ในที่นี้, ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ โส อาจารย์ อ.อาจารย์นั้น
วตฺวา กล่าวแล้วว่า อิทานิ ในกาลนี้ อนฺเตวาลิวาโส นาม ชื่อ อ.การอยู่โดยความเป็นอันเตวา
ลิก มยฺหํ แห่งเรา อุตฺทกจลนภาวปฺปตฺติสฺสํ เป็นเช่นกับด้วยการถึงซึ่งความเป็นอันไหว
แห่งน้ำ จาณฺญา ในคุ่ม อมฺหิ ย่อมเป็น, อหํ อ.เรา น สกฺขิสฺสํ จักไม่อาจ วสฺสํ เพื่ออันอยู่
อนฺเตวาลิวาโส อยู่โดยความเป็นอันเตวาลิก ดังนี้; วเจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า อาจารย์ ข้าแต่อาจารย์
อิทานิ ในกาลนี้ มหาชน อ.มหาชน คนฺธมาลาทิหฺตฺโต ผู้มีวัตรผู้มีของหอมและระเบียบเป็นต้น
ในมือ คนฺตุวา ไปแล้ว ปุชฺชสฺสํ จักบูชา สตฺถาโร ซึ่งพระศาสดา เอว นั้นเทียว, ตุมฺเห อ.ท่าน
ท. ภวิสฺสํ จักเป็น ถลํ อย่างไร อิติ ดังนี้ อมฺเหติ อันข้าพระองค์ ท. วุตฺเต ‘กล่าวแล้ว, วตฺ
วา กล่าวแล้วว่า ปน ก็ ปณฺทิตา อ.คนฉลาด ท. อิมฺสฺมี โลก ในโลกนี้ พหุ เป็นผู้มาก
โหนฺติ ย่อมเป็น หรือ อูทาหุ หรือว่า ทนฺธา อ.คนโง่ ท. พหุ เป็นผู้มาก โหนฺติ ย่อมเป็น ดังนี้
, วเจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า ทนฺธา อ.คนโง่ ท. พหุ เป็นผู้มาก โหนฺติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ อมฺเหติ
อันข้าพระองค์ ท. วุตฺเต กล่าวแล้ว, วตฺวา กล่าวแล้วว่า เตนฺหิ ถ้าอย่างนั้น ปณฺทิตา ปณฺทิต
ตา อ.คนฉลาด ท. ๆ คมฺิสฺสํ จักไป สนฺตํ สู้สำนัก สมนฺตสฺส โคตมสฺส ของพระสมณะ ผู้
โคตม, ทนฺธา ทนฺธา อ.คนโง่ ท. ๆ อาคมฺิสฺสํ จักมา สนฺตํ สู้สำนัก มม ของเรา, ตุมฺเห
อ.ท่าน ท. กจฺจถ จงไป อิติ ดังนี้ น อิจฺฉิ ไม่ปรารถนาแล้ว อาคนฺตุ เพื่ออันมา อิติ ดังนี้ ฯ

ตํ สุตฺวา สตฺถา “ภิกฺขเว สณฺขโย อตฺตโน มิจฺฉาทิฏฺฐิตาย อสํ ‘สาโรติ สารณฺจ
‘อสาโรติ คณฺหิ, ตุมฺเห ปน อตฺตโน ปณฺทิตาย สํ สารโธ สารณฺจ อสารโธ
วตฺวา อสํ ปหาย สารเมว คณฺหิตฺตาทิ วตฺวา อิมํ คาถา อภาสิ

สตฺถา อ.พระศาสดา สุตฺวา ทรงสดับแล้ว ตํ วจฺนํ ซึ่งคำนั้น วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกฺขเว
คฺคก่อนภิกษุ ท. สณฺขโย อ.สณฺขย คณฺหิ ถือเอาแล้ว ฐมฺมํ ซึ่งธรรม อสํ อันไม่เป็นสาระ ว่า

สารโ อ.ธรรมอันเป็นสาระ ดังนี้ด้วย ทุมม ซึ่งธรรม สาร อันเป็นสาระ ว่า อสารโ อ.ธรรมอันไม่เป็นสาระ ดังนี้ด้วย มิจุจาทิฏฐิตาย เพราะความที่แห่งตน เป็นผู้มีความเห็นผิด, ปน ส่วนว่า ตุมเห อ.เธอ ท. ญตฺวา รู้แล้ว ทุมม ซึ่งธรรม สาร อันเป็นสาระ สารโต จ โดยความเป็นธรรมอันเป็นสาระด้วย ทุมม ซึ่งธรรม อสาร อันไม่เป็นสาระ อสารโต จ โดยความเป็นธรรมอันไม่เป็นสาระด้วย ปหาย ละแล้ว ทุมม ซึ่งธรรม อสาร อันไม่เป็นสาระ คณฺหิตถ ถือเอาแล้ว ทุมม ซึ่งธรรม สาร อันเป็นสาระ เอว นั้นเทียบ ปญฺจิตตาย เพราะความที่-- อุตฺตโน แห่งตน -- เป็นคนฉลาด อิติ ดังนี้ อภาสิตได้ตรัสแล้ว อิมา คาถา ซึ่งพระคาถา ท. เหล่านี้ ว่า

“อสาร สารมตินิ สาร จาสารทสฺสโน

เต สารํ นาธิจฺจนฺติ มิจุจาสกฺกปฺปโกจรา

สารญจ สารโต ญตฺวา อสารญจ อสารโต

เต สารํ อธิจฺจนฺติ สุมมาสกฺกปฺปโกจราติ.

เย ชนา อ.ชน ท. เหล่าใด สารมตินิ เป็นผู้มีความรู้ ซึ่งธรรมอันเป็นสาระ อสาร จ ในธรรมอันไม่เป็นสาระด้วย อสารทสฺสโน เป็นผู้เห็นซึ่งธรรมอันไม่เป็นสาระโดยปกติ สาร จ ในธรรมอันเป็นสาระด้วย โหนุ ย่อมเป็น เต ชนา อ.ชน ท. เหล่านั้น มิจุจาสกฺกปฺปโกจรา เป็นผู้มีความดำริผิดเป็นอารมณ์ ญตฺวา เป็น น อธิจฺจนฺติ ย่อมไม่ถึงกับ สาร ซึ่งธรรมอันเป็นสาระ เย ชนา อ.ชน ท. เหล่าใด ญตฺวา รู้แล้ว สาร ซึ่งธรรมอันเป็นสาระ สารโต จ โดยความเป็นธรรมอันเป็นสาระด้วย อสาร ซึ่งธรรมอันไม่เป็นสาระ อสารโต จ โดยความเป็นธรรมอันไม่เป็นสาระด้วย เต ชนา อ.ชน ท. เหล่านั้น สุมมาสกฺกปฺปโกจรา เป็นผู้มีความดำริชอบเป็นอารมณ์ ญตฺวา เป็น อธิจฺจนฺติ ย่อมถึงกับ สาร ซึ่งธรรมอันเป็นสาระ อิติ ดังนี้ ฯ

คาถาปริโยสาน พหุ โสตาปตฺติผลาทินิ ปาปฺณิสฺสุ.

คาถาปริโยสาน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคาถา ชนา อ.ชน ท. พหุ มาก ปาปฺณิสฺสุ บรรลุแล้ว โสตาปตฺติผลาทินิ ซึ่งอริยผล ท. มีโสตาปตฺติผลเป็นต้น ฯ

สนฺนิปตฺตานํ สาคฺคิกา เทสนา อโหสิตี.

เทสนา อ.เทสนา สาคฺคิกา เป็นเทสนาเป็นไปด้วยวาจา มีประโยชน์ อโหสิ ได้มีแล้ว ชนํ แก่ชน ท. สนฺนิปตฺตานํ ผู้ประชุมกันแล้ว อิติ ดังนี้แล ฯ

สฺสยฺหฺวตฺถุ.

สฺสยฺหฺวตฺถุ อ.เรื่องแห่งปริพาชกชื่อว่าสยชัย นิฏฺฐิตํ จบแล้ว ฯ

๕. นนทตฺเถรวตฺถุ.[๕]

นนทตฺเถรวตฺถุ อ.เรื่องแห่งพระเถระชื่อนั้นทะ มยา อันข้าพเจ้า วุจฺเจเต จะกล่าว ฯ

“ยถา อการํ ทฺวณฺณนฺนํ อิมํ ฌมฺมเทสํ สตฺถา เขตฺวเน วิหรนฺโต อายสฺมณฺตํ

นฺนํ อารพฺภ กเถสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา วิหรนฺโต เมื่อประทับอยู่ เขตฺวเน ในพระเชตวัน อารพฺภ ทรงปรารภ นนํ ซึ่งพระนันทะ อายสฺมณฺตํ ผู้มีอายุ กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ ฌมฺมเทสํ ซึ่งพระธรรมเทศนาว่า ยถา อการํ ทฺวณฺณนํ ดังนี้ เป็นต้น ฯ

สตฺถา หิ ปวตฺตติตฺตปวรณฺมจฺจโก ราชคหํ คณฺตุวา เวพฺพเน วิหรนฺโต, “ปุตฺตํ เม
อาเนตฺวา ทสฺสเถวํ สุตฺตํ สทฺธสฺสทฺธสฺสปริวารานํ ทสฺสนํ
ทฺวณฺณํ สพฺพปจฺจโต คณฺตุวา อรหฺตํ ปตฺเตน กาพฺพทายิตฺถเเรน อาคฺมณกํ ฌตฺ
วา สญฺจิมตฺตาย คายา มคฺควณฺณํ วณฺณตฺวา วิสฺตีสทฺธสฺสจีณาสวปริวฺโต
กปิฉวตฺถุปรํ นีโต, เตสฺมาคฺเม โปกฺขรวสฺสํ อตฺถุปฺปตฺติํ กตฺวา มหาเวสฺสณฺตร
ชาตํ กเถตฺวา, ปุณฺทิวเส ปิณฺฑาย ปวิฏฺโฐ “อฺตุตฺถิยฺส นปฺมชฺเชยฺยาติ คายา
ปีตรํ โสตาปตฺติผลํ ปติฏฺฐาเปตฺวา “ฌมฺมญฺจเร สุจฺริตฺตํ คายา มหาปชาปตี
โคตฺมํ โสตาปตฺติผลํ ราชานญฺจ สกทาคามิผลํ ปติฏฺฐาเปติ.

หิ ดังจะกล่าวโดยพิสดาร สตฺถา อ.พระศาสดา ปวตฺตติตฺตปวรณฺมจฺจโก ผู้มีจักรคือธรรม
อันประเสริฐอันทรงให้เป็นไปทั่วแล้ว คณฺตุวา เสด็จไปแล้ว ราชคหํ สู่เมืองชื่อว่าราชคฤห์ วิ
หรนฺโตประทับอยู่อยู่ เวพฺพเน ในพระเวฬุวัน, ผู้-- ทฺวณฺณํ แห่งทตฺถ ท. ทสฺสนํ ๑๐
สทฺธสฺสทฺธสฺสปริวารานํ ผู้มีบริวารพัน ๆ สุตฺตํ สทฺธสฺสทฺธสฺสปริวารานํ ผู้อันพระเจ้าสุทฺธสฺสทฺธสฺส
เปตฺตานํ ทรงส่งไปแล้ว วณฺณเน ด้วยพระดำรัสว่า ตมฺเห อ.ท่าน ท. อาเนตฺวา นำมาแล้ว
ปุตฺตํ ซึ่งบุตร มยฺหํ ของเรา ทสฺสเถวํ จงแสดง เม แก่เรา อิติ ดังนี้ -- หนา กาพฺพทายิตฺถเเรน
อันพระเถระชื่อว่ากาพฺพทายี ผู้-- คณฺตุวา ไปแล้ว สพฺพปจฺจโต ข้างหลัง แห่งทตฺถทั้งปวง ปตฺ
เตน บรรลุแล้ว อรหฺตํ ซึ่งพระอรหันต์ ฌตฺวา ทราบแล้ว อาคฺมณกํ ซึ่งกาลเป็นที่เสด็จมา
วณฺณตฺวา พรรณนาแล้ว มคฺควณฺณํ พรรณนาซึ่งหนทาง คายา ด้วยคาถา สญฺจิมตฺตาย มี
๖๐ เป็นประมาณ วิสฺตีสทฺธสฺสจีณาสวปริวฺโต ผู้อันพระจีณาสพมิมิพนียลเป็นประมาณ
แวกล้อมแล้ว นีโต นำเสด็จไปแล้ว กปิฉวตฺถุปรํ สู่บุรีชื่อว่ากบิลพัสดุ์, กตฺวา ทรงกระทำแล้ว
โปกฺขรวสฺสํ ซึ่งฝนโปกขรพรรษ ฉวตฺตีสมาคฺเม ในสมาคมแห่งพระฉวตฺติ อตฺถุปฺปตฺติํ ให้เป็น

เหตุเกิดขึ้นแห่งเรื่อง กเถตุวา ตรัสแล้ว มหาเวสสันดรชาดก ซึ่งมหาเวสสันดรชาดก, ปวิภูโส
เสด็จเข้าไปแล้ว ปิณฺฑาย เพื่อบิณฑะ ปุนทิวเส ในวันรุ่งขึ้น ปีตรฺ ทรงแยพระชนก ปติภู
าเปตุวา ให้ดำรงอยู่เฉพาะแล้ว โสตาปตฺติผล ในโสตาปตฺติผล คาย ด้วยพระคาถา ว่า ภิกข
อ.ภิกขุ นปฺปมฺหุเขยฺย ไม่พึงประมาท ในก้อนข้าว อุตฺตฺติภูเส อันตนพึงลุกขึ้นยืนรับ ดังนี้เป็น
ต้น มหาปชาปตี ทรงแยพระนางมหาปชาปตี โคตมี ผู้โคตมี ปติภูาเปตุวา ให้ดำรงอยู่
แล้ว โสตาปตฺติผล ในโสตาปตฺติผลด้วย ราชานํ ทรงแยพระราชา ปติภูาเปติ ให้ดำรงอยู่
เฉพาะแล้ว สกทาคามิผล จ ในสกทาคามิผลด้วย ด้วยพระคาถา ว่า

ปฺลุคฺโล อ.บุคคฺล จเร พิงฺประพฺฤติ ฆมฺมํ ซึ่งธรรม สุจฺริตํ ให้เป็นสุจริต ดังนี้ เป็นต้น ฯ
ภตฺตกิจฺจปรีโยสานเ ปน ราชุมมาตุคฺคณฺถํ นิสุสาย จนฺทกีนฺนริชาตํ กเถตุวา,
ตโต ตตฺติยทิวเส นนฺทกุมารสุส อภิเสกเคหปฺปเวสนวิวามงฺคเลสุ วตฺตมานesu, ปิณ
ฑาย ปวิสิตุวา นนฺทกุมารสุส หตฺถเ ปตฺตํ ทตุวา มงฺคลํ วตุวา อญฺญาสาสนา ปก
กมนฺโตะ นนฺทกุมารสุส หตฺถโตะ ปตฺตํ น คณฺหิ.

ปน ก็ ภตฺตกิจฺจปรีโยสานเ ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งกิจด้วยภัตร สตุธา อ.พระ
ศาสดา นิสุสาย ทรงแยแล้ว ราชุมมาตุคฺคณฺถํ ซึ่งกถาอันแสดงซึ่งคุณของพระมารดาแห่ง
พระราหุล กเถตุวา ตรัสแล้ว จนฺทกีนฺนริชาตํ ซึ่งจันทกีนฺนริชาดก, อภิเสกเคหปฺปเวสนวิ
วามงฺคเลสุ ครั้นเมื่อมงคลคือการอภิเษกและมงคลคือการเข้าไปสู่เรือนและมงคลคือวิวาหะ ท.
นนฺทกุมารสุส แห่งพระนันทกุมาร วตฺตมานesu เป็นไปอยู่ ตตฺติยทิวเส ในวันที่ ๓ ตโต
ทิวสโต แต่วันนั้น, ปวิสิตุวา เสด็จเข้าไปแล้ว ปิณฺฑาย เพื่อบิณฑะ ทตุวา ประทานแล้ว ปตฺตํ
ซึ่งบาตร หตฺถเ ในพระหัตถ์ นนฺทกุมารสุส ของพระนันทกุมาร วตุวา ตรัสแล้ว มงฺคลํ ซึ่ง
มงคล อญฺญาเสด็จลุกขึ้นแล้ว อาสนา จากอาสนะ ปกฺกมนฺโตะ เสด็จหลีกไปอยู่ น คณฺหิ ไม่
ทรงรับแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร หตฺถโตะ จากพระหัตถ์ นนฺทกุมารสุส ของพระนันทกุมาร ฯ

โสปี ตถาคตฺตการเวน “ปตฺตํ โว ฆนฺเต คณฺหฺหาติ วตฺตํ นาสกฺขิ.

โสปี นนฺทกุมารโ อ.พระนันทกุมารเมื่อนั้น น อสฺกฺขิ ไม่ได้ทรงอาจแล้ว วตฺตํ เพื่ออัน
กราบทูลว่า ฆนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ตุมฺเห อ.พระองค์ ท. คณฺหฺล ของจงทรงรับ ปตฺตํ ซึ่ง
บาตร โว ของพระองค์ ท. อิติ ดังนี้ ตถาคตฺตการเวน ด้วยความเคารพในพระตถาคตเจ้า ฯ

เอวํ ปน จินฺตฺติ “โสปาณสีเส ปตฺตํ คณฺหิสฺสตีติ.

ปน แต่ว่า นนทกุมารโ อ.พระนันทกุมาร จินุเตสิ ทรงดำริแล้ว เอว อย่างนี้ ว่า สตถา
อ.พระศาสดา คณฺหิสฺสติ จักทรงรับ ปตฺตํ ซึ่งบาตร โสปานสีเส ที่หัวแห่งบันได อิติ ดังนี้ ฯ

สตถา ตสฺมีปิ จาเน น คณฺหิ.

สตถา อ.พระศาสดา น คณฺหิ ไม่ทรงรับแล้ว ตสฺมีปิ จาเน ในที่เมื่อนั้น ฯ

อิตโร “โสปานปาทุมฺเณ คณฺหิสฺสตีติ จินุเตสิ.

อิตโร นนทกุมารโ อ.พระนันทกุมารนอญี่ จินุเตสิ ทรงดำริแล้ว ว่า สตถา อ.พระ
ศาสดา คณฺหิสฺสติ จักทรงรับ โสปานปาทุมฺเณ ณ โคนแห่งหัวของบันได อิติ ดังนี้ ฯ

สตถา น คณฺหิ.

สตถา อ.พระศาสดา น คณฺหิ ไม่ทรงรับแล้ว ตตฺถาปิ จาเน ในที่เมื่อนั้น ฯ

อิตโร “ราชขุณฺเณ คณฺหิสฺสตีติ จินุเตสิ.

อิตโร นนทกุมารโ อ.พระนันทกุมารนอญี่ จินุเตสิ ทรงดำริแล้วว่า สตถา อ.พระ
ศาสดา คณฺหิสฺสติ จักทรงรับ ราชขุณฺเณ ที่เนินของพระราชา อิติ ดังนี้ ฯ

สตถา ตตฺถาปิ น คณฺหิ.

สตถา อ.พระศาสดา น คณฺหิ ไม่ทรงรับแล้ว ตตฺถาปิ จาเน ในที่เมื่อนั้น ฯ

กุมารโ นีวตฺติตุกาโม อรุจียา คจฺจนฺโต ตถาคคการเวเน “ปตฺตํ คณฺหฬาคี วตฺตํ น
สกุโกติ, “อิห คณฺหิสฺสติ, เอตฺถ คณฺหิสฺสตีติ จินฺเตนฺโต คจฺจติ.

กุมารโ อ.พระกุมาร นีวตฺติตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเสด็จกลับ หุตฺวา เป็น คจฺจนฺโต
เสด็จไปอยู่ อรุจียา ด้วยความไม่ชอบพระทัย น สกุโกติ ย่อมไม่ทรงอาจ วตฺตํ เพื่ออันกราบ
ทูล ว่า ตุมฺเห อ.พระองค์ท. คณฺหฬ ของจงทรงรับ ปตฺตํ ซึ่งบาตร อิติ ดังนี้ ตถาคคการเวเน
ด้วยความเคารพในพระตถาคตเจ้า, จินฺเตนฺโต คจฺจติ ย่อมเสด็จดำริไปอยู่ ว่า สตถา อ.พระ
ศาสดา คณฺหิสฺสติ จักทรงรับเอา เอตฺถ จาเน ในที่นี้, คณฺหิสฺสติ จักทรงรับเอา เอตฺถ จาเน
ในที่นั้น อิติ ดังนี้ ฯ

ตสฺมี ขณฺเณ อญฺา อิตฺถิโย ตํ ทิสฺวา ขนปทกฺลฺยาณียา อาจิกฺขิสฺสุ “อญฺเย ภควา

นนทกุมารํ คเหตฺวา คโต, ตุมฺเหหิ ตํ วินา กริสฺสตีติ.

ตสฺมี ขณฺเณ ในขณะนั้น อิตฺถิโย อ.หญิงท. อญฺา เหล่าอื่น ทิสฺวา เห็นแล้ว ตํ การณ์ ซึ่ง
เหตุ นั้น อาจิกฺขิสฺสุ บอกแล้ว ขนปทกฺลฺยาณียา แก่พระนางชนบทกัลยาณี ว่า อญฺเย ข้าแต่พระ
แม่เจ้า ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า คเหตฺวา ทรงพาเอา นนทกุมารํ ซึ่งพระนันทกุมาร คโต

เสด็จไปแล้ว, กริสุตติ จักทรงกระทำ ตัม นนทกุมารัม ซึ่งพระนันทกุมารนั้น วินา เว้น ตุมเหหิ จากพระองค์ ท. อิติ ดังนี้ ฯ

สาปี ตัม อุตทพินทุหิ ปคฺชมรณเตหเว อทุตฺถุลลิจิเตหิ เกเสหิ เวเคน คนฺตฺวา “ตฺวํ ไซ อยุยฺยุตฺต อาคฺจฺเจยฺยาสิติ อาห.

สาปี ชนปทกฺลฺยาณียา อ.พระนางชนบทกัลยาณีแม่นั้น สุตฺวา ทรงสดับแล้ว ตัม วจัน ซึ่งคำนั้น อุตทพินทุหิ ด้วยทั้งหยาดแห่งน้ำ ท. ปคฺชมรณเต อันไหลออกอยู่ เอว นั้นเทียว เกเสหิ ด้วยทั้งผม ท. อทุตฺถุลลิจิเตหิ อันตนสยายแล้วด้วยทั้งกึ่ง คนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว เวเคน โดยเร็ว อาห ทูลแล้วว่า อยุยฺยุตฺต ข้าแต่พระลูกเจ้า ตฺวํ อ.พระองค์ อาคฺจฺเจยฺยาสิ พึงเสด็จมา ตฺวํ ไซ ค่วนแล อิติ ดังนี้ ฯ

ตัม ตสฺสา วจันํ ตสฺส หทยเ ติริยํ ปติตฺวา วิย จิตฺ.

ตัม วจัน อ.พระคำรัส ตสฺสา ชนปทกฺลฺยาณียาย ของพระนางชนบทกัลยาณีนั้น ปติตฺวา วิย ราวกะว่า ติริยํ ตกไป ขวาง จิตฺ ตั้งอยู่แล้ว หทย ในพระทัย ตสฺส ของพระนันทกุมาร นั้น ฯ

สตุถาปีสุส หตุถโต ปตฺตํ อคฺคณฺหิตฺวาว ตัม วิหารํ เนตฺวา “ปพฺพชิสฺสสิ นนฺทาติ อาห.

สตุถาปี แม้อ.พระศาสดา อคฺคณฺหิตฺวา ว ไม่ทรงรับแล้ว ปตฺตํ ซึ่งบาตร หตุถโต จากพระหัตถ์ อสุส นนทกุมารสุส ของพระนันทกุมารนั้นเทียว เนตฺวา ทรงนำไปแล้ว ตัม นนทกุมารัม ซึ่งพระนันทกุมารนั้น วิหารํ สู่วิหาร อาห ตรัสแล้ว นนฺท ลูกอนันนทะ ตฺวํ อ.เธอ ปพฺพชิสฺสสิ จักบวชหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

โส พุทฺธการเวน “น ปพฺพชิสฺสามิติ อวตฺวา “อาม ภนฺเต ปพฺพชิสฺสามิติ อาห.

โส นนทกุมารโ อ.พระนันทกุมารนั้น อวตฺวา ไม่ทูลแล้วว่า อหํ อ.ข้าพระองค์ น ปพฺพชิสฺสามิ จักไม่บวช อิติ ดังนี้ อาห กราบทูลแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อาม พระเจ้าข้า อหํ อ.ข้าพระองค์ ปพฺพชิสฺสามิ จักบวช อิติ ดังนี้ พุทฺธการเวน ด้วยความเคารพ ในพระพุทฺธเจ้า ฯ

สตุถา “เตนหิ ภิกฺขเว นนฺทํ ปพฺพาเชธาติ อาห.

สตุถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ภิกฺขเว ลูกอนนิกขุ ท. เตนหิ ถ้าอย่างนั้น ตุมฺเห อ.เธอ ท. นนฺทํ ยังนันทะ ปพฺพาเชธ จงให้บวชเถิด อิติ ดังนี้ ฯ

สตถา กปิลวตฺตปุริ คนฺตฺวา ตติยทิวเส นนฺทํ ปพฺพาเชติ.

สตถา อ.พระศาสดา คนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว กปิลวตฺตปุริ ผู้บวชชื่อนักบิลพัสดุ์ นนฺทํ ทรงยังพระนันทะ ปพฺพาเชติ ให้ผนวชแล้ว ตติยทิวเส ในวันที่สาม ฯ

สตฺตเม ทิวเส ราชูลมาตา กุมารํ อลงฺกิริตฺวา ภควโต สนฺตํ เปเสสิ “ปสฺส ตาต
เอตํ วิสตีสหสฺสสมณปริวฺตํ สุวณฺณวณฺณํ พุรหฺมรูปวณฺณํ สมณํ, อยนฺเต ปีตา,
เอตสฺส ตว ปีตุโน ชาตกาเล มหฺนตา นิธิกฺมฺภีโย อเหตุํ, ตสฺส นิภฺขมนกาลโต
ปฏฺฐาย น ปสฺสามิ, คจฺฉ นํ ทายชฺชํ ยาจahi “อหํ ตาต กุมารโ, อภิสกํ ปตฺวา
จกฺกวตฺติ ภวิสฺสามิ, ฌเนน เม อตุโธ, ฌนํ เม เทหิ, สามิโก หิ ปุตุโต ปีตุ สนฺ
ตกสฺสาติ.

สตฺตเม ทิวเส ในวันที่เจ็ด ราชูลมาตา อ.พระมารดาของพระราหุล อลงฺกิริตฺวา ทรง
ประดับแล้ว กุมารํ ซึ่งพระกุมาร เปเสสิ ทรงส่งไปแล้ว สนฺตํ ผู้สำนัก ภควโต ของพระผู้มี
พระภาคเจ้า วจเนน ด้วยพระดำรัสว่า ตาต แนะพ่อ ตฺวํ อ.เจ้า ปสฺส จงเห็น สมณํ ซึ่งสมณะ
พุรหฺมรูปวณฺณํ ผู้มีวรรณะแห่งรูปเพียงคั่งพรหม สุวณฺณวณฺณํ ผู้มีวรรณะเพียงคั่งวรรณะแห่ง
ทอง วิสตีสหสฺสสมณปริวฺตํ ผู้อันสมณะมีพันยี่สิบเป็นประมาณแวดล้อมแล้ว นั้น, อยํ สมณํ
อ.สมณะนี้ ปีตา เป็นพระบิดา เตะของเจ้า โหติ ย่อมเป็น, นิธิกฺมฺภีโย อ.หม้อแห่งขุมทรัพย์ ท.
มหฺนตา ใหญ่ อเหตุํ ได้มีแล้ว ชาตกาเล ในกาล-- ปีตุโน แห่งพระบิดา ตว ของเจ้า เอตสฺส
นั้น -- ประสูติแล้ว, อหํ อ.เรา น ปสฺสามิ ย่อมไม่เห็น ปฏฺฐาย จำเดิม นิภฺขมนกาลโต แต่
กาลเป็นที่เสด็จออกไป ตสฺส แห่งพระบิดานั้น, ตฺวํ อ.เจ้า ยาจahi จงไป จงทูลขอ ทายชฺชํ
ซึ่งทรัพย์มรดก นํ ปีตรํ กะพระบิดานั้น ว่า ตาต ข้าแต่เสด็จพ่อ อหํ อ.หม่อมฉัน กุมารโ เป็น
กุมาร อมฺหิ ย่อมเป็น, อหํ อ.หม่อมฉัน ปตฺวา ถึงแล้ว อภิสกํ ซึ่งการอภิเษก จกฺกวตฺติ เป็น
พระเจ้าจักรพรรดิ ภวิสฺสามิ จักเป็น, อตุโธ อ.ความต้องการ ฌนํ ด้วยทรัพย์ เม แห่งหม่อม
ฉัน โหติ มีอยู่, ตฺวํ อ.พระองค์ เทหิ ขอจงประทาน ฌนํ ซึ่งทรัพย์ เม แก่หม่อมฉัน, หิ
เพราะว่า ปุตุโต อ.บุตร สนฺตํ เป็นเจ้าของแห่งทรัพย์อันเป็นของมีอยู่ ปีตุ แห่งบิดา โหติ
ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

กุมารโ ภควโต สนฺตํ คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา ปีตุสิเนหํ ปฏฺฐิตฺวา ทฺวํสตฺถุโ “สุขา
เต สมณ ฉายาติ วตฺวา อณฺณปปี พหุํ อตฺตโน อนฺนรูป วทฺนโต อฏฺฐาสิ.

กุมารโ อ.พระกุมาร คนุตวา เสด็จไปแล้ว สนฺตํกํ ผู้สำนัก ภควโต ของพระผู้มีพระภาค
เจ้า วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว ปฏฺฐิตฺวา กลับได้แล้ว ปิตฺติเนหํ ซึ่งความรักในพระบิดา
หฺนฺจตุญฺโธ ผู้ร่าเริงแล้วและยินดีแล้ว วตฺวา กราบทูลแล้วว่า สมณ ข้าแต่สมณะ ฉายา อ.เงา
เต ของพระองค์ สุขา สบาย อิติ ดังนี้ วนฺทิตฺวา อญฺจาลิ ได้ประทับยืนตรัสอยู่แล้ว อนฺรุปํ ซึ่ง
คำอันสมควร อุตฺตโน แก่ตน พหุํ อันมาก อญฺญปิ แม่อื่น ๆ

ภควา กตมตฺตกิจฺโจ อนฺุโมทนํ กตฺวา อญฺจายาสนา ปกฺกามิ.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า กตมตฺตกิจฺโจ ผู้มีกิจด้วยภัตรอันทรงกระทำแล้ว กตฺวา
ทรงกระทำแล้ว อนฺุโมทนํ ซึ่งการอนุโมทนา อญฺจาย เสด็จลุกขึ้นแล้ว อาสนา จากอาสนะ ปก
กามิ เสด็จหลีกไปแล้ว ๆ

กุมารโปิ “ทายชฺช เม สมณ เทหิ, ทายชฺช เม สมณ เทหิติ ภควนฺตํ อนฺุพฺนฺชิ.

กุมารโปิ แม่ อ.พระกุมาร วตฺวา กราบทูลแล้วว่า สมณ ข้าแต่สมณะ ตฺวํ อ.พระองค์
เทหิ ของประธาน ทายชฺช ซึ่งทรัพย์มรดก เม แก่หม่อมฉัน, สมณ ข้าแต่สมณ ตฺวํ อ.
พระองค์ เทหิ ของประธาน ทายชฺช ซึ่งทรัพย์มรดก เม แก่หม่อมฉัน อิติ ดังนี้ อนฺุพฺนฺชิ
เสด็จติดตามไปแล้ว ภควนฺตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ

ภควาปิ กุมารํ น นินฺวตฺตาเปลฺลิ.

ภควาปิ แม่ อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ไม่ทรง-- กุมารํ ยังพระกุมาร น นินฺวตฺตาเปลฺลิ --ให้
เสด็จกลับแล้ว ๆ

ปริชโนปิ ภควตา สทฺธิ คจฺจนฺตํ นินฺวตฺเตตฺตํ นาสกฺขิ.

ปริชโนปิ แม่ อ.ชนผู้เป็นบริวาร น อสกฺขิ ไม่ได้ आजแล้ว เพื่ออัน-- กุมารํ ยังพระกุมาร
คจฺจนฺตํ ผู้เสด็จไปอยู่ สทฺธิ กับ ภควตา ด้วยพระผู้มีพระภาคเจ้า นินฺวตฺเตตฺตํ --ให้เสด็จกลับ ๆ

อิตฺติ โส ภควตา สทฺธิ อารามเมว อคฺมาลฺลิ.

โส กุมารโ อ.พระกุมารนั้น อคฺมาลฺลิ ได้เสด็จไปแล้ว อารามํ สู่อาราม สทฺธิ กับ ภควตา
ด้วยพระผู้มีพระภาคเจ้า เอว นั้นเทียว อิติ ด้วยประการฉะนี้ ๆ

ตโต ภควา จินฺนเตลฺลิ “ยํ อยํ ปิตุ สนฺตํกํ ฐนํ อิจฺจนฺติ, ม วญฺญานฺนคตํ สวิมาคํ;

หนฺทสฺส มยา ปฏฺฐิตํ สตฺตวิธํ อริยธนํ เทมิ, โลกุตฺตรทายชฺชสฺส นํ สามีกํ กโรมิ
ติ.

โคต ในลำดับนั้น ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า จินฺตลิตฺติ ทรงพระดำริแล้วว่า อัย กุมารโ
อ.กุมารนี้ อิจฺจติ ย่อมปรารธนา ฌน ซึ่งทรัพย์ สมนุคฺคัม อันเป็นของมีอยู่ ปิตุ แห่งบิดา ยํ ไค,
ตํ ฌนํ อ.ทรัพย์นั้น วัฏฏานุคฺคัม เป็นของไปตามแล้วซึ่งวัฏฏะ สวิมาตํ เป็นของเป็นไปกับด้วย
ความคับแคบ โหติ ย่อมเป็น; หนฺนฺทเอาเถิด อหํ อ.เรา เทมิ จะให้ อริยฌน ซึ่งทรัพย์อัน
ประเสริฐ สุตฺตวิธํ อันมีอย่าง ๗ อัน-- มยา อันเรา ปฏิลทฺธํ -- ได้เฉพาะแล้ว โพธิมุเล ที่
โคนแห่งต้นไม้เป็นที่ตรัสรู้ อสฺส กุมารสฺส แก่กุนารนั้น, อหํ อ.เรา กโรมิ จะกระทำ นํ กุมาร
ซึ่งกุนารนั้น โลกุตฺตรทายชฺชสฺส ให้เป็นเจ้าของแห่งทรัพย์มรดก อันเป็นโลกุตฺตระ อิติ ดังนี้ ฯ

อลโข ภควา อายสฺมณฺหํ สารีปุตฺตํ อามนฺตลิตฺติ “เตนหิ ตวํ สารีปุตฺต ราหุลกุมาร
ปพฺพาเซหิติ.

อล โข ครั้งนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า อามนฺตลิตฺติ ตรัสเรียกมาแล้ว สารีปุตฺตํ
ซึ่งพระสารีบุตร อายสฺมณฺหํ ผู้มีอายุ วจนฺน ด้วยพระดำรัส ว่า สารีปุตฺต ดูก่อนสารีบุตร เตน
หิ ถ้าอย่างนั้น ตวํ อ.เธอ ราหุลกุมาร ยังกุมารชื่อว่าราหุล ปพฺพาเซหิ จงให้บวชเถิด อิติ ดังนี้
ฯ

เอโร ตํ ปพฺพาเซสิ.

เอโร อ.พระเถระ ตํ กุมาร ยังพระกุนารนั้น ปพฺพาเซสิ ให้ผนวชแล้ว ฯ

ปพฺพชิตะ ปน กุมาร, รณฺโ โ ตํ สุตฺวา อธิมตฺตํ ทุกฺขํ อุปฺปชฺชติ.

ปน ก็ครั้งเมื่อพระกุมาร ปพฺพชิตะ ผนวชแล้ว, ทุกฺขํ อ.ความทุกข์ อธิมตฺตํ มีประมาณ
ยิ่ง อุปฺปชฺชติ. เกิดขึ้นแล้ว รณฺโ โ แก่พระราชา สุตฺวา เพราะทรงสดับ ตํ สาสนํ ซึ่งข่าวสาสน
นั้น ฯ

ตํ อธิวาสตํ อสฺสโกนฺโตะ ภควโต สมนฺตํ กนฺตฺวา ปฏินิเวเทตฺวา “สาธุ ภนฺเต อย
ยา มาตาปิตุหิ อนนฺตฺวา ตํ ปุตฺตํ น ปพฺพาเซยฺยุนฺติ วรํ ยาจิ.

ราชา อ.พระราชา อสฺสโกนฺโตะ ไม่ทรงอาจอยู่ ตํ ทุกฺขํ เพื่ออันทรงยังความทุกข์นั้น อธิ
วาสตํ ให้อยู่ทับ กนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว สมนฺตํ สู่สำนัก ภควโต ของพระผู้มีพระภาคเจ้า
ภควนฺตํ ทรงยังพระผู้มีพระภาคเจ้า ปฏินิเวเทตฺวา ให้ทรงทราบเฉพาะแล้ว ยาจิ ทูลขอแล้ว
วรํ ซึ่งพร ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ สาธุ ดังหม่อมฉัน ทูลขอวโรกาส อยฺยา อ.พระผู้
เป็นเจ้า ท. น ปพฺพาเซยฺยุนฺติ ไม่พึง-- ปุตฺตํ ยังบุตร มาตาปิตุหิ ผู้อันมารดาและบิดา ท. อน
นฺตฺวา ไม่อนุญาติแล้ว -- ให้บวช อิติ ดังนี้ ฯ

ภควา ตสฺส ตํ วรํ ทตฺวา, ปุณฺณทิวสํ ราชนิเวสเน กตปาตราโส, เอกมนฺตํ นิสินฺ
เนน รญา “ภนฺเต ตุมฺหํ ทุฏฺฐการิกกาเล เอกา เทวตา มํ อุปสงฺกมิตฺวา ‘ปฺตุโต
เต กาลกโตติ อาห, ตสฺสา วจนํ อสทฺทหนฺโต ‘น มยฺหํ ปฺตุโต โหธี อปฺปตฺวา
กาลํ กโรตฺติ ตํ ปฏิภุจฺปิณฺติ วุตฺเต, “อิทานิ มหาราช ก็ สทฺทหิสฺสธ; ปุพฺเพปิ,
อญฺจิกานิ ตฺยํ ทสฺเสตฺวา ‘ปฺตุโต เต มโตติ วุตฺเต, น สทฺทหิตฺถาติ, อิมิสฺสา
อตฺตูปฺตติยา กเถสิ.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ทตฺวา ประทานแล้ว ตํ วรํ ซึ่งพรนั้น ตสฺส รญา แก่
พระราชานั้น, เอกทิวส ในวันหนึ่ง ปุณฺณ อีก ผู้มีอาหารอันบุคคลพึงกินในเวลาเช้าอันทรง
กระทำแล้ว นิเวสเน ในพระราชานิเวศน์, วจน ครั้นเมื่อพระดำรัส ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้
เจริญ ทุฏฺฐการิกกาเล ในกาล-- ตุมฺหํ แห่งพระองค์ ท. --ทรงประกอบแล้วด้วยการกระทำ
ซึ่งกรรมอันบุคคลกระทำได้โดยยาก เอกา เทวตา อ.เทวตา ตนหนึ่ง อุปสงฺกมิตฺวา เข้าไปหา
แล้ว มํ ซึ่งหม่อมฉัน อาห กล่าวแล้ว ว่า ปฺตุโต อ.ลูกชาย เต ของท่าน กาลกโต เป็นผู้มีกาสะ
อันกระทำแล้ว โหติ ย่อมเป็น ดังนี้, อหํ อ.หม่อมฉัน อสทฺทหนฺโต ไม่เชื่ออยู่ วจนํ ซึ่งคำ ตสฺ
สา เทวตาย ของเทวดานั้น ปฏิภุจฺปิ ห้ามแล้ว ตํ ซึ่งเทวดานั้น ว่า ปฺตุโต อ.ลูกชาย มยฺหํ ของ
ข้าพเจ้า อปฺปตฺวา ไม่บรรลुแล้ว โหธี ซึ่งฉานเป็นเครื่องตรัสรู้ กโรติ จะกระทำ กาลํ ซึ่งกาสะ
น หามิได้ อิติ ดังนี้ อิติ ดังนี้ รญา อันพระราชา นิสินฺเนน ผู้ประทับนั่งแล้ว เอกมนฺตํ ณ
ที่สุดแห่งหนึ่ง วุตฺเต ทูลแล้ว, วตฺวา ตรัสแล้วว่า มหาราช คุณอนมhabพิตร อิทานิ ในกาลนี้
ตุมฺเห อ.พระองค์ ท. สทฺทหิสฺสธ จักทรงเชื่อ ก็ อย่างไร; ปุพฺเพปิ แม้ในกาลก่อน, วจน
ครั้นเมื่อคำ ว่า ปฺตุโต อ.ลูกชาย เต ของท่าน มโต ตายแล้ว อิติ ดังนี้ พรหมณฺเนน อัน
พรหมณ์ ทสฺเสตฺวา แสดงแล้ว อญฺจิกานิ ซึ่งกระดูก ท. ตฺยํ แก่พระองค์ วุตฺเตกราบทูลแล้ว,
ตุมฺเห อ.พระองค์ ท. น สทฺทหิตฺถ ไม่ทรงเชื่อแล้ว ดังนี้, กเถสิ ตรัสแล้ว มหาธมฺมปาลชาตกํ
ซึ่งมหาธรรมบาลชาตก อตฺตูปฺตติยา ในเพราะความเกิดขึ้น อิมิสฺสา แห่งเรื่องนี้ ฯ

กถาปริยสาเน ราชา อนาคามิผล ปติฏฺฐหิ.

กถาปริยสาเน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งกถา ราชา อ.พระราชา ปติฏฺฐหิ ทรงตั้งอยู่
เฉพาะแล้ว อนาคามิผล ในอนาคามิผล ฯ

อิติ ภควา ปีตรํ ตีสุ ผลสุ ปติฏฐาเปตฺวา ภิกขุสงฺฆปริวฺโต ปุณฺเทว ราชคหํ คนฺตุ
วา อนาถปิณฺธุทิกเณ สวตฺถึ อากมนฺตฺถาย คหิตปฏฺญโล, นิฏฺฐิตฺเต เขตฺวณฺมหาวิ
หาร, ตตฺถ คนฺตฺวา วาสํ กปฺเปสึ.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ปีตรํ ทรงยังพระบิดา ปติฏฐาเปตฺวา ให้ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว
ผลสุ ในผล ท. ตีสุ สาม อิติ ด้วยประการฉะนี้ ภิกขุสงฺฆปริวฺโต ผู้อันหมู่แห่งภิกษุแวดล้อม
แล้ว คนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว ราชคหํ สู่เมืองชื่อว่าราชคฤห์ ปุณฺ อีก เหว นั้นที่ขย คหิตปฏฺญโล
ผู้มีปฏิญาณ-- อนาถปิณฺธุทิกเณ อันเสร็จจีชื่อว่าอนาถบิณฑิกะ --รับแล้ว อากมนฺตฺถาย เพื่อ
ประโยชน์แก่การเสด็จมา สวตฺถึ สู่เมืองชื่อว่าสวตฺถิ ตโต ราชคหโต จากเมืองชื่อว่าราชคฤห์
นั้น, ครั้นเมื่อมหาวิหารชื่อว่าเชตวัน สำเร็จแล้ว, คนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว กปฺเปสึ ทรงสำเร็จแล้ว
वासํ ซึ่งการประทับอยู่ ตตฺถ เขตฺวณฺมหาวิหาร ในมหาวิหารชื่อว่าเชตวันนั้น ฯ

เอวํ สตฺถุริ เขตฺวเน วิหรนฺเตยฺว, อายสฺมา นนฺโท อุกฺกณฺณจิตฺวา ภิกฺขุณฺ อตฺมตฺถํ
อาโรเจสิ “อนภฺริโต อหํ อาวุโส พุรฺหมจฺริยํ จรามิ, น สกฺโกมิ พุรฺหมจฺริยํ สนฺธา
เรตฺถุ, ลิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสามิตี. จรามิ, น

สตฺถุริ ครั้นเมื่อพระศาสดา วิหรนฺเต ประทับอยู่อยู่ เขตฺวเน ในพระเชตวัน เอวํ อย่างนี้
เอวํ นั้นที่ขย, นนฺโท อ.พระนันทะ อายสฺมา ผู้มีอายุ อุกฺกณฺณจิตฺวา กระสันขึ้นแล้ว อาโรเจสิ
บอกแล้ว เอตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความนั้น ภิกฺขุณฺ แก่ภิกษุ ท. ว่า อาวุโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ท. อหํ
อ.ข้าพเจ้า อนภฺริโต ไม่ยินดียิ่งแล้ว จรามิ ย่อมประพฤติ พุรฺหมจฺริยํ ซึ่งพรหมจรรย์, อหํ อ.
ข้าพเจ้า น สกฺโกมิ ย่อมไม่อาจ สนฺธาเรตฺถุ เพื่ออันทรงไว้พร้อม พุรฺหมจฺริยํ ซึ่งพรหมจรรย์,
อหํ อ.ข้าพเจ้า ปจฺจกฺขาย บอกคืนแล้ว ลิกฺขํ ซึ่งลิกขา อาวตฺติสฺสามิ จักเวียนมา หีนาย เพื่อ
ความเป็นคนเลว อิติ ดังนี้ ฯ

ภควา สุตฺวา อายสฺมณฺตํ นนฺทํ ปกฺโกสาเปตฺวา เอตทวโจ “สจฺจํ กิร ตฺवं นนฺท
สมฺพหฺลณํ ภิกฺขุณฺ เอวมาโรเจสิ ‘อนภฺริโต อหํ อาวุโส พุรฺหมจฺริยํ จรามิ, น สก
โกมิ พุรฺหมจฺริยํ สนฺธาเรตฺถุ, ลิกฺขํ หีนายาวตฺติสฺสามิตี.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า สุตฺวา ทรงสดับแล้ว ตํ ปวตฺตี ซึ่งความเป็นไปทั่ว นั้น
ปุกฺคณฺ ทรงแบบคลล ปกฺโกสาเปตฺวา ให้ร้องเรียกแล้ว นนฺทํ ซึ่งพระนันทะ อายสฺมณฺตํ ผู้มีอายุ
อวโจ ได้ตรัสแล้ว เอตํ วจนํ ซึ่งคำนั้น ว่า นนฺท คุณก่อนนันทะ กิร ได้ยินว่า ตฺवं อ.เธอ อาโร
เจสิ บอกแล้ว เอวํ อย่างนี้ว่า อาวุโส คุณก่อนท่านผู้มีอายุ ท. อหํ อ.ข้าพเจ้า อนภฺริโต ไม่ยินดียิ่ง

แล้ว จรามิ ย่อมประพฤติ พุรหมจิริย ซึ่งพรหมจรรย์, อหํ อ.ข้าพเจ้า น สกโกมิ ย่อมไม่อาจ
สนฺธารเหตุ เพื่ออันทรงไว้พร้อม พุรหมจิริย ซึ่งพรหมจรรย์, อหํ อ.ข้าพเจ้า ปจฺจกฺขาย บอกคืน
แล้ว ลิกฺขํ ซึ่งลิกขา อวตฺตติสฺสามิ จักเวียนมา หินาย เพื่อความเป็นคนเลว อิติ ดังนี้ ภิกฺขุณฺ
แกภิกษุ ท. สมฺพหุลานํ ผู้มากพร้อม สจฺจํ จริงหรือ ดังนี้ ฯ

“เอวํ ภนฺเตติ.

นนฺโท อ.พระนันทะ อาห กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เอวํ อ.อย่าง
นั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“กิสฺส ปน ตฺวํ นนฺท อนภิรโต พุรหมจิริยํ จรติ, น สกโกติ พุรหมจิริยํ สนฺธา
เรตฺถํ, ลิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หินายาวตฺตติสฺสํติ.

สตุถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า นนฺท ดูก่อนนันทะ ปน ก็ ตฺวํ อ.เธอ อนภิรโต
ผู้ไม่ยินดียิ่งแล้ว จรติ ย่อมประพฤติ พุรหมจิริย ซึ่งพรหมจรรย์, ตฺวํ อ.เธอ น สกโกติ ย่อม
ไม่อาจ สนฺธารเหตุ เพื่ออันทรงไว้พร้อม พุรหมจิริย ซึ่งพรหมจรรย์, ตฺวํ อ.เธอ ปจฺจกฺขาย
บอกคืนแล้ว ลิกฺขํ ซึ่งลิกขา อวตฺตติสฺสํติ จักเวียนมา หินาย เพื่อความเป็นคนเลว กิสฺส เพื่อ
อะไร อิติ ดังนี้ ฯ

“สากิยานิ เม ภนฺเต ชนปทกฺลยาณิ ฆรํ นิภฺขมฺมุตฺตสฺส อทฺตฺตูลฺลิจิเตหิ เกสฺสํหิ อป
โลเกตฺวา มํ เอตทโวจ “ตฺวํ ฆโ อญฺยุปฺตฺต อากฺขเจยฺยาสีติ; โส ฆอ อหํ ภนฺเต ตํ
อนุสฺสรมานํ อนภิรโต พุรหมจิริยํ จรามิ, น สกโกมิ พุรหมจิริยํ สนฺธารเหตุ, ลิกฺขํ
ปจฺจกฺขาย หินายาวตฺตติสฺสามิติ.

นนฺโท อ.พระนันทะ อาห กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เม เมื่อข้า
พระองค์ นิภฺขมฺมุตฺตสฺส ออกไปอยู่ ฆรํ จากเรือน ชนปทกฺลยาณิ อ.พระนางชนบทกัลยาณิ
สากิยานิ ผู้สากิยะ เกสฺสํหิ ด้วยทั้งผม ท. อทฺตฺตูลฺลิจิเตหิ อันตนเกล้าแล้วด้วยทั้งกิ่ง อปโลเกตฺวา
เหลิยวมาแล้ว อโวจ ได้กล่าวแล้ว เอตํ วจํ คำนัน มํ กะข้าพระองค์ ว่า อญฺยุปฺตฺต ข้าแต่พระ
ลูกเจ้า ตฺวํ อ.พระองค์ อากฺขเจยฺยาสี พึงเสด็จมา ตฺวํ ฆอ ค่วนแล อิติ ดังนี้ ภนฺเต ข้าแต่
พระองค์ผู้เจริญ โส ฆอ อหํ อ.ข้าพระองค์นั้นแล อนุสฺสรมานํ ระลึกตามอยู่ ตํ วจํ ซึ่งคำ
นั้น อนภิรโต ไม่ยินดียิ่งแล้ว จรามิ ย่อมประพฤติ พุรหมจิริย ซึ่งพรหมจรรย์, อหํ อ.ข้า
พระองค์ น สกโกมิ ย่อมไม่อาจ สนฺธารเหตุ เพื่ออันทรงไว้พร้อม พุรหมจิริย ซึ่งพรหมจรรย์,

อหิ อ.ข้าพระองค์ **ปจฺจกฺขาย** บอกคืนแล้ว **สิฏฺขิ** ซึ่งศึกษา **หาวตฺติสฺสามิ** จักเวียนมา **หีนาย** เพื่อความเป็นคนเลว **อิติ** ดังนี้ ฯ

อลฺโห ภควา **อายสฺมุนฺตํ** **นฺนุทํ** **พาหาย** **คเหตฺวา** **อิทฺธิพฺเลน** **ดาวตฺติสฺเทวโลกํ** **เนนุ**
โต, **อนฺตรามคฺเค** **เอกสฺมี** **ฌามกฺเขตฺเต** **ฌามขานฺนฺมตฺถเก** **นิสินฺน์** **จินฺนภณฺณนา**
สนนฺจฺจุจฺจํ **เอกํ** **ปฺลฺลฺกฺษมกฺกฺกฺกํ** **ทสฺเสตฺวา,** **ดาวตฺติสฺสวเน** **สทฺกสฺส** **เทวเรณฺโณ** **อุปญฺจ**
นํ **อาคตานิ** **กฏฺฐปาทานิ** **ปฺลฺจ** **อจฺฉราสฺตานิ** **ทสฺเสติ.**

อล โห ครั้นนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า คเหตฺวา ทรงจับแล้ว **นฺนุทํ** ซึ่งพระนันทะ **อายสฺมุนฺตํ** ผู้มีอายุ **พาหาย** ที่แขน **เนนุโต** ทรงนำไปอยู่ **ดาวตฺติสฺเทวโลกํ** สู่เทวโลกชื่อว่า **ดาวตฺติส** **อิทฺธิพฺเลน** ด้วยกำลังแห่งพระฤทธิ์, **ทสฺเสตฺวา** ทรงแสดงแล้ว **ปฺลฺลฺกฺษมกฺกฺกํ** ซึ่งนาง **สิงรุณ** **เอกํ** ตัวหนึ่ง **จินฺนภณฺณนาสนนฺจฺจุจฺจํ** ตัวมีหูและจมูกและหางอันขาดแล้ว **นิสินฺน์** ตัวนั้นแล้ว **ฌามขานฺนฺมตฺถเก** บนที่สุดแห่งตออันไฟไหม้แล้ว **ฌามกฺเขตฺเต** ในนาอันไฟไหม้แล้ว **เอกสฺมี** แห่งหนึ่ง **อนฺตรามคฺเค** ในระหว่างแห่งหนทาง **ทสฺเสติ** ทรงแสดงแล้ว **อจฺฉราสฺตานิ** ซึ่งร้อยแห่งนางอัปสร ท. ป๕ **กฏฺฐปาทานิ** ผู้มีเท้าเพียงดังเท้าแห่งนกพิราบ **อาคตานิ** ผู้มาแล้ว **อุปญฺจ** ผู้ที่เป็นที่บำรุง **สทฺกสฺส** ซึ่งท้าวสักกะ **เทวเรณฺโณ** ผู้พระราชแห่งเทพ **ดาวตฺติสฺสวเน** ในภพชื่อว่าดาวตฺติส ฯ

ทสฺเสตฺวา จ ปน **เอวมาห** “**ตํ** **กิ** **มณฺธิ** **นฺนุท,** **กตมา** **นุโ** **อภิรฺูปตฺรา จ**
ทสฺสนิยตฺรา จ **ปาสาทิกตฺรา จ,** **สาเกยานิ** **วา** **ชนปทกฺลฺยาณิ** **อิมานิ** **วา** **ปฺลฺจ**
อจฺฉราสฺตานิ **กฏฺฐปาทานิ**ติ.

จ ปน **กิ**แล **สทฺธา** อ.พระศาสดา **ทสฺเสตฺวา** ครั้นทรงแสดงแล้ว **อาห** ตรัสแล้ว **เอว** อย่างนี้ว่า **นฺนุท** คู่ก่อนนันทะ **ตฺวํ** อ.เธอ **มณฺธิ** จะสำคัญ **ตํ** **ปพฺพํ** ซึ่งข้อนั้น **กิ** อย่างไร, **อ.** **หณฺติ** ท. **กตมา** **นุโ** เหล่าไหน **หนอแล** คือ **ชนปทกฺลฺยาณิ** อ.นางชนบทกัลยาณี **สาเกยานิ** **วา** ผู้ศากิยะหรือ **อจฺฉราสฺตานิ** **วา** หรือว่า คือ **อ.**ร้อยแห่งนางอัปสร ท. **ปฺลฺจ ๕** **กฏฺฐปาทานิ** ผู้มีเท้าเพียงดังเท้าแห่งนกพิราบ **อิมานิ** เหล่านี้ **อภิรฺูปตฺรา จ** เป็นผู้มียูปร่างกว่าด้วย **ทสฺสนิยตฺรา จ** เป็นผู้ควรแก่การเห็นกว่าด้วย **ปาสาทิกตฺรา จ** เป็นผู้ยังความเลื่อมใสให้เกิดกว่าด้วย **โหน** **ติ** ย่อมเป็น **อิติ** ดังนี้ ฯ

ตํ **สฺตฺวา** **อาห** “**เสยฺยถาปิ** **สา** **ภนฺเต** **จินฺนภณฺณนาสนนฺจฺจุจฺจา** **ปฺลฺลฺกฺษมกฺกฺกํ;** **เอว**
เมว **โ** **ภนฺเต** **สาเกยานิ** **ชนปทกฺลฺยาณิ,** **อิมสํ** **ปฺลฺจ** **นฺนุ** **อจฺฉราสฺตานํ** **อุปนิชาย**

สงขุขัฎฐี น อุเปติ, กลัปิ น อุเปติ ภาคปิ น อุเปติ; อลโฆ อิมานเว ปญจ อจฺจ
ราสทานิ อภิรูปตฺตานิ เอว ทสฺสนียตฺตานิ จ ปาสาทิกตฺตานิ จาคิ.

นनुโท อ.พระนันทะ สุตฺวา พังแล้ว ตํ วจนํ ซึ่งคำนั้น อาห กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้า
แต่พระองค์ผู้เจริญ ปญฺจสมกฺกัฏฺฐิ อ.นางถึงรุ่น จินฺนทกฺกณฺณนาสนนฺจฺจุจฺจา ตัวมีหูและจมูกและหาง
อันขาดแล้ว ตา นั้น โหติ ย่อมเป็น เสยฺยถาปิ แม้นั้นใด; ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ชนป
ทกฺกุยาณิ อ.พระนางชนบทกัลยาณี สากิยานิ ผู้ศากิยะ โหติ ย่อมเป็น เอวํ ฉนฺนํ เอว โข
นั่นเทียวแล, ปทชนกฺกุยาณิ อ.พระนางชนบทกัลยาณี สากิยานิ ผู้ศากิยะ น อุเปติ ย่อมไม่
เข้าถึง สงขุขัฎฐี แม้ซึ่งการนับพร้อม, น อุเปติ ย่อมไม่เข้าถึง กลัปิ แม้ซึ่งเลี้ยว น อุเปติ ย่อม
ไม่เข้าถึง ภาคปิ แม้ซึ่งส่วนแห่งร้อย อจฺจราสทานํ แห่งนางอัปสร ท. ปญฺจนํ ๕ อิมสํ
เหล่านี้ อุปนิธาย เพราะอันเข้าไปเทียบเคียง; อลโฆ โดยที่แท้ อจฺจราสทานิ อ.ร้อยแห่งนาง
อัปสร ท. ปญฺจ ๕ อิมานิ เหล่านี้ เอวํ นั้นเทียว อภิรูปตฺตานิ จ เป็นผู้มึรูปร่างกว่าด้วย เอว
นั่นเทียว ทสฺสนียตฺตานิ จ เป็นผู้ควรแก่การเห็นกว่าด้วย ปาสาทิกตฺตานิ จ เป็นผู้ยังความ
เลื่อมใสให้เกิดกว่าด้วย โหนฺติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

อภิรม นนฺท, อภิรม นนฺท, อหนฺเต ปาฏิโกโค ปญฺจนํ อจฺจราสทานํ ปฏฺฐิตาภาย
กกุฏปาทานนฺติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า นนฺท ลูกอนนันทะ ตฺวํ อ.เธอ อภิรม จงยินดี
ยิ่ง, นนฺท ลูกอนนันทะ ตฺวํ อ.เธอ อภิรม จงยินดียิ่ง, อหํ อ.เรา ปาฏิโกโค เป็นผู้รับรอง ปฏฺ
ฐิตาภาย เพื่ออัน-- เตะ ยังเธอ --ให้ได้เฉพาะ อจฺจราสทานํ ซึ่งร้อยแห่งนางอัปสร ท. ปญฺจนํ
๕ กกุฏปาทานนํ ผู้มีเท้าเพียงดังเท้าแห่งนกพิราบ อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“สเจ เม ภนฺเต ภควา ปาฏิโกโค ปญฺจนํ อจฺจราสทานํ ปฏฺฐิตาภาย กกุฏปาทานํ.
อภิรมิสฺสสามํ หนฺเต ภควา พุรหุมนฺจฺริเยติ.

นनुโท อ.พระนันทะ อาห กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ สเจ ถ้าว่า
ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ปาฏิโกโค เป็นผู้ทรงรับรอง ปฏฺฐิตาภาย เพื่ออัน-- เม ยังข้า
พระองค์ --ให้ได้เฉพาะ อจฺจราสทานํ ซึ่งร้อยแห่งนางอัปสร ท. ปญฺจนํ ๕ กกุฏปาทานํ. ผู้มี
เท้าเพียงดังเท้าแห่งนกพิราบ อสิ ย่อมเป็น ไชริ, ภควา ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า หนฺเต ผู้
เจริญ อหํ อ.ข้าพระองค์ อภิรมิสฺสสามิ จักยินดียิ่ง พุรหุมนฺจฺริเย ในพรหมจรรย์ อิติ ดังนี้ ฯ

อลโฆ ภควา อายสฺมมฺหํ นนฺทํ คเหตฺวา ตตฺถ อนฺตรหิโต เชตวเนนฺเว ปาตุโรหสิ.

อด โข ครั้งนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า คเหตฺวา ทรงพาเอาแล้ว นนฺทํ ซึ่ง พระนันทะ อายุสมฺมุตํ ผู้มีอายุ อนฺตรหิตํ ทรงหายไปแล้ว ตตฺถ จาเน ในที่นั้น ปาตุรโหสิ ได้มีปรากฏแล้ว เขตฺวเน ในพระเชตวัน เอว นั้นเทียว ฯ

อสฺสอสุ โข ภิกฺขุ “อายุสฺมา กิร นนฺโท ภควโต ภاتا มาตฺตจฺฉาปฺตฺโต อจฺฉรานํ
เหตุ พุรฺหมจฺริยํ จรติ, ภควา กิรสุส ปาฏิโกโค ปญฺจนํ อจฺฉราสถานํ ปฏฺฐาภาย
กกุฏปาทานนฺติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. อสฺสอสุ โข ได้ฟังแล้ว แลว่า กิร ได้ยินว่า นนฺโท อ.พระนันทะ อายุสฺมา ผู้มีอายุ ภاتا ผู้เป็นพระภาคา ภควโต ของพระผู้มีพระภาคเจ้า มาตฺตจฺฉาปฺตฺโต ผู้เป็น พระโอรส ของพระแม่น้า จรติ ย่อมประพตฺติ พุรฺหมจฺริยํ ซึ่งพรหมจรรยํ เหตุ เพราะเหตุ อจฺฉรานํ แห่งนางอัปสร ท., กิร ได้ยินว่า ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ปาฏิโกโค เป็นผู้ทรง รับรอง ปฏฺฐาภาย เพื่ออัน-- ยังพระนันทะนั้น --ให้ได้เฉพาะ อจฺฉราสถานํ ซึ่งร้อยแห่งนาง อัปสร ท. ปญฺจนํ ๕ กกุฏปาทาน ผู้มีเท้าเพียงดังเท้าแห่งนกพิราบ โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

อดโฆ อายุสฺมโต นนฺทสุส สหายกา ภิกฺขุ อายุสมฺมุตํ นนฺทํ ภตฺตวาเทน จ
อุปฺภกิตฺตวาเทน จ สมฺมทาจฺรนฺติ “ภตฺโก กิรายสฺมา นนฺโท, อุปฺภกิตฺโต กิรายสฺมา
นนฺโท, ปญฺจนํ อจฺฉราสถานํ เหตุ พุรฺหมจฺริยํ จรติ, ภควา กิรสุส ปาฏิโกโค
ปญฺจนํ อจฺฉราสถานํ ปฏฺฐาภาย กกุฏปาทานนฺติ.

อด โข ครั้งนั้นแล ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. สหายกา ผู้เป็นสหาย นนฺทสุส ของพระนันทะ อายุสฺมโต ผู้มีอายุ สมฺมทาจฺรนฺติ ย่อมประพตฺติร้องเรียก นนฺทํ ซึ่งพระนันทะ อายุสมฺมุตํ ผู้มี อายุ ภตฺตวาเทน จ ด้วยวาตะ ว่า พระนันทะผู้กระทำการรับจ้างด้วย อุปฺภกิตฺตวาเทน จ ด้วยวาตะ ว่า พระนันทะ ผู้อันพระศาสดา ทรงไถ่แล้วด้วย ว่า กิร ได้ยินว่า นนฺโท อ.พระนันทะ อายุสฺมา ผู้มีอายุ ภตฺโก เป็นผู้กระทำการ รับจ้าง โหติ ย่อมเป็น, กิร ได้ยินว่า นนฺโท อ.พระนันทะ อายุสฺมา ผู้มีอายุ อุปฺภกิตฺโต เป็นผู้-- อันพระศาสดา --ทรงไถ่แล้ว โหติ ย่อม เป็น, นนฺโท อ.พระนันทะ จรติ ย่อมประพตฺติ พุรฺหมจฺริยํ ซึ่งพรหมจรรยํ เหตุ เพราะเหตุ อจฺฉราสถานํ แห่งร้อยแห่งนางอัปสร ท. ปญฺจนํ ๕, กิร ได้ยินว่า ภควา อ.พระผู้มีพระภาค เจ้า ปาฏิโกโค เป็นผู้ทรงรับรอง ปฏฺฐาภาย เพื่ออัน-- อสฺส ยังพระนันทะนั้น --ให้ได้เฉพาะ

อจุจราสถาน ซึ่งร้อยแห่งนางอัปสร ท. ปณฺณ ๕ กกุฏปาทาน ผู้มีเท้าเพียงดังเท้าแห่ง
นกพิราบ โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

อลโข อายสุมา นนุโท สหายกานํ ภิกฺขุณํ ภตทวาเทน จ อุปกุกิตทวาเทน จ
อฏฺฐิยาโม หรายมาโน ชิจฺจุจมาโน เอโก วูปกฺกุโธ อุปปมตฺโต อาตปิ ปหิตตฺโต
วิหรนฺโต, นจิริสฺเสว ยสฺสตุถาย กุลปฺตุตา สมฺมเทว อการสุมา อนคาริยํ ปพฺพชน
ติ, ตทนฺตุตฺตํ พุรหฺมจิริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเฐว ฐมฺเม สยํ อภินฺยา สจฺฉิกตฺวา
อุปสมฺบฺพุช วิหาสิ, “จิณฺหา ชาติ, วุสิตํ พุรหฺมจิริยํ, กตํ กรณิยํ นาปรํ อิตฺตตฺตยาตา
ติ อพฺภณฺยาสิ, อณฺตุโร จ ปณายสุมา นนุโท อรหฺตํ อโหสิ.

อล โข ครั้งนั้นแล นนุโท อ.พระนันทะ อายสุมา ผู้มีอายุ อฏฺฐิยาโม อัดอัดอยู่ หราย
มาโน ละอายอยู่ ชิจฺจุจมาโน รังเกียจอยู่ ภตทวาเทน จ ด้วยวาตะ ว่า พระนันทะ ผู้กระทำให้
การรับจ้างด้วย อุปกุกิตทวาเทน จ ด้วยวาตะ ว่า พระนันทะ ผู้อันพระศาสดา ทรงไถ่แล้วด้วย
ภิกฺขุณํ ของภิกษุ ท. สหายกานํ ผู้เป็นสหาย เอโก ผู้เดียว วูปกฺกุโธ หลีกออกแล้ว อุปปมตฺโต
ผู้ไม่ประมาทแล้ว อาตปิ ผู้มีความเพียรเป็นเครื่องยังกิเลสให้ร้อนทั่ว ปหิตตฺโต ผู้มีตนอัน
ส่งไปแล้ว วิหรนฺโต อยู่อยู่, กุลปฺตุตา อ.กุลบุตร ท. ปพฺพชนติ ย่อมบวช อนคาริยํ ไม่มีกรรม
เกื้อกูล แก่เรือน อการสุมา จากเรือน สมฺมา โดยชอบ เอว นั้นเทียว อตุถาย เพื่อประโยชน์
ยสฺส แก่คุณวิเศษใด, สจฺฉิกตฺวา กระทำให้แจ้งแล้ว ตํ ซึ่งคุณวิเศษนั้น อนฺตุตฺตํ อันยอดเยี่ยม
พุรหฺมจิริยปริโยสานํ อันมีพรหมจรรย์เป็นที่สุดลงรอบ อภินฺยา เพราะรู้ยิ่ง สยํ เอง น จิริสฺส
ต่อกาลไม่นาน เอว นั้นเทียว อุปสมฺบฺพุช เข้าไปถึงพร้อมแล้ว วิหาสิ อยู่แล้ว ฐมฺเม ในธรรม
ทิฏฺฐเฐว อันสัตว์เห็นแล้วเทียว, นนุโท อ.พระนันทะ อพฺภณฺยาสิ ได้รู้ยิ่งแล้วว่า ชาติ อ.ชาติ
จิณฺหา สิ้นแล้ว, พุรหฺมจิริยํ อ.พรหมจรรย์ อันเรา วุสิตํ อยู่จบแล้ว, กรณิยํ อ.กิจ อันบุคคลพึง
กระทำ อันเรา กตํ กระทำแล้ว, กิจจํ อ.กิจ นาปรํ อื่น ปุณฺ อิก นตฺถิ ย่อมไม่มี อิตฺตตฺตยาตา
เพื่อความเป็นอย่างนี้ ดังนี้, จ ปณฺ กิแล นนุโท อ.พระนันทะ อายสุมา ผู้มีอายุ เป็น-- อรหฺ
ตานํ แห่งพระอรหันต์ ท. หนา อรหฺตํ พระอรหันต์ อณฺตุโร องค์ใดองค์หนึ่ง อโหสิ ได้เป็น
แล้ว ฯ

อเถกา เทวตา รตฺติภาเค สกถํ เขตวนํ โอบาสตุวา สตฺถารํ อุปสงฺกมิตฺวา วน
ทิตฺวา อาโรเจสิ “อายสุมา ภนฺเต นนุโท ภควโต ภาตา มาตุจฺฉาปฺตุโต อาสวานํ

**ขยา อนาคต เจโตวิมุตติ ปญฺเญวิมุตติ ทิฏฺฐาเจว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา
อุปสมฺปนฺน วิหรตีติ.**

อถ ครั้งนั้น อ.เทวดา เอกา คนหนึ่ง เขตวนํ ยังพระเชตะวัน สกฺลํ ทั้งสิ้น โอภาเสตฺวา ให้สว่างแล้ว รตฺติภาเค ในส่วนแห่งราตรี อุปสงฺกมิตฺวา เข้าไปเฝ้าแล้ว สตุถารํ ซึ่งพระศาสดา วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว อาโรเจสิ กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นนฺโท อ. พระนันทะ อายุสุมา ผู้มีอายุ ภาตา ผู้เป็นพระภาคา ภควโต ของพระผู้มีพระภาคเจ้า มาตฺตฺวา ปุตุโต ผู้เป็นพระโอรสของพระแม่น้า สจฺฉิกตฺวา กระทำให้แจ้งแล้ว เจโตวิมุตติ ซึ่งเจโตวิมุตติ ปญฺเญวิมุตติ ซึ่งปญฺเญวิมุตติ อนาคต อันไม่มีอาสวะ ขยา เพราะความสิ้นไป อาสวานํ แห่งอาสวะ ท. อภิญฺญา เพราะรู้ยิ่ง สยํ เอง อุปสมฺปนฺน เข้าไปถึงพร้อมแล้ว วิหรติ อยู่อยู่ ฌมฺเม ในธรรม ทิฏฺฐาเจว อันสัตว์เห็นแล้วเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

**ภควโตปิ โข ญาณํ อุทปฺปาทิ “นนฺโท อาสวานํ ขยา อนาคต เจโตวิมุตติ ปญฺเญวิมุตติ
ทิฏฺฐาเจว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปนฺน วิหรตีติ.**

ญาณํ อ.พระญาณ อุทปฺปาทิ ได้เกิดขึ้นแล้ว ภควโตปิ โข แม้แก่พระผู้มีพระภาคเจ้า แลว่า นนฺโท อ.นันทะ สจฺฉิกตฺวา กระทำให้แจ้งแล้ว เจโตวิมุตติ ซึ่งเจโตวิมุตติ ปญฺเญวิมุตติ ซึ่งปญฺเญวิมุตติ อนาคต อันไม่มีอาสวะ ขยา เพราะความสิ้นไป อาสวานํ แห่งอาสวะ ท. อภิญฺญา เพราะรู้ยิ่ง สยํ เอง อุปสมฺปนฺน เข้าไปถึงพร้อมแล้ว วิหรติ อยู่อยู่ ฌมฺเม ในธรรม ทิฏฺฐาเจว อันสัตว์เห็นแล้วเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

**โสพายสุมา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา วนฺทิตฺวา เอตทโวจ
“ยํ เม ภนฺเต ภควา ปาฏิโกโค ปญฺจนํ อจฺจราสทานํ ปฏฺฐิลาภาย กกุฏปาทานํ,
มฺลฺลจามหํ ภนฺเต ภควนฺตํ เอตฺตฺมา ปฏฺฐิสฺสวาติ.**

นนฺโท อ.พระนันทะ อายุสุมา ผู้มีอายุ โสปี แม่นั้น อุปสงฺกมิตฺวา เข้าไปเฝ้าแล้ว ภควนฺตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า อจฺจเยน โดยอันถ่วงไป ตสฺสา รตฺติยา แห่งราตรีนั้น วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว อโวจ ได้กราบทูลแล้ว เอตํ วจํ คำนั้นว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ปาฏิโกโค เป็นผู้ทรงรับรอง ปฏฺฐิลาภาย เพื่ออัน-- เม ยังข้าพระองค์ --ให้ได้เฉพาะ อจฺจราสทานํ ซึ่งร้อยแห่งนางอัปสร ท. ปญฺจนํ ๕ กกุฏปาทานํ ผู้มีเท้าเพียงดังเท้าแห่งนกพิราบ โหติ ย่อมเป็น ยํ ไค, ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหํ อ.ข้า

พระองค์ มุลฺลจามิ ย่อมเปลื้อง ภควนฺตฺ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า เอตฺตฺมา ปฏฺฐสฺวา จากการฟัง
ตอบนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“มยาปิ โข เต นนฺท เจตฺสา เจโต ปริจฺจ วิทิตฺ ‘นนฺโท อาสวานํ ขยา อนาสวํ
เจโตวิมุตฺติํ ปญฺหาวิมุตฺติํ ทิฏฺฐาเยว ฐมฺเม สยํ อภิญฺยา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรตฺติ,
เทวตาปิ เม เอตมตฺถํ อาโรเจสิ ‘อายุสฺมา ภนฺเต นนฺโท อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจ
โตวิมุตฺติํ ปญฺหาวิมุตฺติํ ทิฏฺฐาเยว ฐมฺเม สยํ อภิญฺยา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรตฺติ,
ยเทว โข เต นนฺท อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ มุตฺตํ, อถาหํ มุตฺโต เอตฺตฺมา ปฏฺฐ
สวาติ. อนุปาทาย

ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า อาห ตรัสแล้ว ว่า นนฺท คู่ก่อนนันทะ เจโต อ.ใจ เต ของ
เธอ “มยาปิ โข แม้อันเราแล ปริจฺจ วิทิตฺ กำหนดรู้แล้ว เจตฺสา ด้วยใจ ว่า นนฺโท อ.นันทะ
สจฺฉนิกตฺวา กระทำให้แจ้งแล้ว เจโตวิมุตฺติ ซึ่งเจโตวิมุตติ ปญฺหาวิมุตฺติ ซึ่งปญฺหาวิมุตติ อนาสวํ
อันไม่มีอาสวะ ขยา เพราะความสิ้นไป อาสวานํ แห่งอาสวะ ท. อภิญฺยา เพราะรู้ยิ่ง สยํ เอง
อุปสมฺปชฺช เข้าไปถึงพร้อมแล้ว วิหรติ อยู่อยู่ ฐมฺเม ในธรรม ทิฏฺฐาเยว อันสัตว์เห็นแล้วเทียว
ดังนี้, เทวตาปิ แม้ อ.เทวดา อาโรเจสิ บอกแล้ว เอตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความนั้น เม แก่เรา ว่า ภน
เต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นนฺโท อ.พระนันทะ อายุสฺมา ผู้มีอายุ สจฺฉนิกตฺวา กระทำให้แจ้งแล้ว
เจโตวิมุตฺติ ซึ่งเจโตวิมุตติ ปญฺหาวิมุตฺติ ซึ่งปญฺหาวิมุตติ อนาสวํ อันไม่มีอาสวะ ขยา เพราะ
ความสิ้นไป อาสวานํ แห่งอาสวะ ท. อภิญฺยา เพราะรู้ยิ่ง สยํ เอง อุปสมฺปชฺช เข้าไปถึงพร้อม
แล้ว วิหรติ อยู่อยู่ ฐมฺเม ในธรรม ทิฏฺฐาเยว อันสัตว์เห็นแล้วเทียว ดังนี้, นนฺท คู่ก่อนนันทะ
ยทา ในกาลใด เอว นั้นเทียว แล จิตฺตํ อ.จิต เต ของเธอ มุตฺโต พ้นแล้ว อาสเวหิ จากอา
สวะ ท. อนุปาทาย เพราะไม่เข้าไปถือนั้น, อถ ในกาลนั้น อหํ อ.เรา มุตฺโต เป็นผู้พ้นแล้ว
เอตฺตฺมา ปฏฺฐสฺวา จากการฟังตอบนั้น อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

อลฺโข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทาทํ อุทาทนฺสิ

อล โข ครั้งนั้นแล ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า วิทิตฺวา ทรงทราบแล้ว เอตํ อตฺถํ ซึ่ง
เนื้อความนั้น อุทาทนฺสิ ทรงเปล่งแล้ว อิมํ อุทาทํ ซึ่งพระอุทาน นี้ ตายํ เวลายํ ในเวลานั้น ว่า

“ยสฺส ติณฺโณ กามปฺปโก มหฺมทิตฺ กามกณฺฏโก

โมหฺกขมฺมปฺปตฺโต สุขทุกฺเข น เวรตฺติ.

กามปงโก อ.เปือกตมคือกาม ยสฺส ปุคฺคสฺส อํนํบุคฺคใด ตินฺนํ ช้ำมแล้ว กามกณฺฏ
โก อ.หนามคือกาม ยสฺส ปุคฺคสฺส อํนํบุคฺค ไค มทุทิตฺตํ ย่ำยี่แล้ว โส ปุคฺคโธ อ.บุคฺคณั้น
โมหฺกขยม อนุปฺปตฺโต ถึงโดยล่ำดับแล้ว โมหฺกขยฺ ซึ่งความสิ้นไปแห่งโมหะ น เวชติ ย่อมไม่
หวั่นไหว สุขทุกฺเข ในเพราะสุขและทุกข์ อิติ ดังนี้ ฯ

อถกทิวสํ ภิกฺขุ อายสฺมณฺหํ นนฺทํ ปุจฺฉิสฺสุ “อาวุโส นนฺท ปุพฺเพ ตวํ ‘อูกฺกณฺฐิตม
หีติ เวทสิ, อิทานิ เต กถนฺติ.

อถ ครั้งนั้น เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ปุจฺฉิสฺสุ ถามแล้ว นนฺทํ ซึ่งพระนันทะ
อายสฺมณฺหํ ผู้มีอายุว่า นนฺท ดูก่อนนันทะ อาวุโส ผู้มีอายุ ปุพฺเพ ในกาลก่อน ตวํ อ.ท่าน
เวทสิ กล่าวแล้ว ว่า อหํ อ.ข้าพเจ้า อูกฺกณฺฐิตํ เป็นผู้กระสันขึ้นแล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น ดังนี้, อ
ิทานิ ในกาลนี้ จิตฺตํ อ.จิต เต ของท่าน โหติ ย่อมเป็น ถล อย่างไร อิติ ดังนี้ ฯ

“นตฺถิ เม อาวุโส คิหิภาวาย อาลโยติ.

นนฺโท อ.พระนันทะ อาห กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส เนะท่านผู้มีอายุ ท. อาลโย อ.ความ
อาลัย คิหิภาวาย เพื่อความเป็นแห่งคลุหัดถ์ นตฺถิ ย่อมไม่มี เม แก่ข้าพเจ้า อิติ ดังนี้ ฯ

ตํ สุตฺวา ภิกฺขุ “อภฺตํ อายสฺมา นนฺโท กถเอติ, อญฺญํ พุยาโกโรติ, อดีตทิวเสสุ
‘อูกฺกณฺฐิตมฺหีติ วตฺวา, อิทานิ ‘นตฺถิ เม คิหิภาวาย อาลโยติ กถเอตฺติ วตฺวา กนฺตุ
วา ภควโต เอตมตฺถํ อารโหสู.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. สุตฺวา ฟังแล้ว วจฺนํ ซึ่งคำนั้น วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า นนฺโท อ.พระนันทะ
อายสฺมา ผู้มีอายุ กถเอติ ย่อมกล่าว อภฺตํ ซึ่งคำอันไม่มีแล้ว, พุยาโกโรติ ย่อมกระทำให้แจ้ง
อญฺญํ ซึ่งพระอรหัตผลอันบุคฺคลพึงรู้ทั่ว, นนฺโท อ.พระนันทะ วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า อหํ อ.
ข้าพเจ้า อูกฺกณฺฐิตํ เป็นผู้กระสันขึ้นแล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ อดีตทิวเสสุ ในวันอันล่วง
ไปแล้ว ท. กถเอติ ย่อมกล่าว ว่า อาลโย อ.ความอาลัย คิหิภาวาย เพื่อความเป็นแห่งคลุหัดถ์
นตฺถิ ย่อมไม่มี เม แก่ข้าพเจ้า อิติ ดังนี้ อิทานิ ในกาลนี้ อิติ ดังนี้ กนฺตุวา ไปแล้ว อารโหสู
กราบทูตแล้ว เอตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความนั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาคเจ้า ฯ

ภควา “ภิกฺขเว อดีตทิวเสสุ นนฺทสฺส อตฺตภาโว ทฺวณฺณนฺนเคสทิสํ อโหสิ, อิทานิ
สฺวณฺณนฺนเคสทิสํ ชาโต, อยํ หิ ทิพฺพจฺจนํ ทิฏฺฐกาลโต ปฏฺจาย ปพฺพชิต
กิจฺจสฺส มตฺถกํ ปาเปตฺถ วายมฺนฺโต ตํ กิจฺจํ ปตฺโตติ วตฺวา อิมํ คาถา อภาสิ

ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกฺขเว ชุก่อนภิกษุ ท. อตฺตภาโว อ.
อตฺตภาพ นนฺทสฺส ของนันทะ ทฺวจฺจนฺนเคหสทิสฺโส เป็นเช่นกับ ด้วยเรือนอันบุคคลมุงชั่วคราวแล้ว
อโหสิ ได้เป็นแล้ว อดีตทิวเสสฺส ในวันอันล่วงไปแล้ว ท., อิทานิ ในกาลนี้ อตฺตภาโว อ.
อตฺตภาพ นนฺทสฺส ของนันทะ สฺวจฺจนฺนเคหสทิสฺโส เป็นเช่นกับด้วยเรือนอันบุคคลมุงดีแล้ว ชาโต
เกิดแล้ว, हि เพราะว่า อยฺย นนฺโท อ.นันทะนี้ วายมนฺโตะ พยายามอยู่ ปาเปตฺตุ เพื่ออัน-- ยังตน -
-ให้ถึง มตฺถกํ ซึ่งที่สุด ปพฺพชิตกิจฺจสฺส แห่งกิจของบรรพชิต ปญฺจาย จำเดิม ทิฏฺฐกาลโต แต่
กาล-- ทิพฺพจฺจนฺนํ แห่งนางอัปสรผู้เป็นทิพย์ ท. อันตน --เห็นแล้ว ปตฺโต ถึงแล้ว ตํ กิจฺจํ
ซึ่งกิจนั้น อิติ ดังนี้ อภาสิ ได้ตรัสแล้ว อิมา คาธา ซึ่งพระคาถา ท. เหล่านี้ว่า

“ยถา อการํ ทฺวจฺจนฺนํ วุฏฺฐิ สมตฺติวิขฺมติ;
เอวํ อภาวิตํ จิตฺตํ ราโค สมตฺติวิขฺมติ.
ยถา อการํ สฺวจฺจนฺนํ วุฏฺฐิ น สมตฺติวิขฺมติ;
เอวํ สฺภาวิตํ จิตฺตํ ราโค น สมตฺติวิขฺมตฺติติ.

วุฏฺฐิ อ.ฝน สมตฺติวิขฺมติ ย่อมรั่วรด อการํ ซึ่งเรือน ทฺวจฺจนฺนํ อันบุคคลมุงชั่วคราวแล้ว ยถา
ฉันใด; ราโค อ.ราคะ สมตฺติวิขฺมติ.ย่อมเสียค่าง จิตฺตํ ซึ่งจิต อภาวิตํ อันบุคคลไม่ให้เจริญ
แล้ว เอวํ ฉะนั้น ๑

วุฏฺฐิ อ.ฝน น สมตฺติวิขฺมติ ย่อมไม่รั่วรด อการํ ซึ่งเรือน สฺวจฺจนฺนํ อันบุคคลมุงดีแล้ว
ยถา ฉันใด; ราโค อ.ราคะ น สมตฺติวิขฺมติ ย่อมไม่เสียค่าง จิตฺตํ ซึ่งจิต สฺภาวิตํ อันบุคคล
ให้เจริญดีแล้ว เอวํ ฉะนั้น อิติ ดังนี้ ๑

คาถาปริโยสานะ พหุ โสตาปตฺติผลาทินิ ปาปฺณิสฺส, มหาชนสฺส สาตฺถิกา เทสฺนา
อโหสิ.

คาถาปริโยสานะ ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคาถา ชนา อ.ชน ท. พหุ มาก ปาปฺณิ
สฺส บรรลุแล้ว โสตาปตฺติผลาทินิ ซึ่งอริยผล ท. มีโสดาปัตติผลเป็นต้น, เทสฺนา อ.เทศนา
สาตฺถิกา เป็นเทศนาเป็นไปกับด้วยวาจา มีประโยชน์ ได้มีแล้ว มหาชนสฺส แก่มหาชน ๑

อถ ภิกฺขุ ฐมฺมสภายํ กถํ สมฺมูจฺจาเปตฺตุ “อาวุโส พุทฺธา จ นาม อจฺฉริยา, ชนป
ทกฺขยาณิ นิสฺสาย อุกฺกณฺณจิตฺตํ นามายสฺมา นนฺโท สตฺถารา เทวจฺจนฺรา อามิสํ กตฺวา
วินิโตติ.

อด ครั้งนั้น ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. ถัด ยังวาจาเป็นเครื่องกล่าว สมุฏฐาเปตฺถ์ ให้ตั้งขึ้นพร้อมแล้ว ธรรมสภาย ในโรงเป็นที่กล่าวกับด้วยการแสดงซึ่งธรรม ว่า อาวุโส คู่ก่อนท่านผู้มีอายุ ท. จ ก็ พุทฺธา นาม ชื่อ อ.พระพุทฺธเจ้า ท. อจฺฉริยา เป็นผู้นำอัครรรย์ โหนฺติ ย่อมเป็น, นนฺโท อ.พระนันทะ आयสฺมา ผู้มีอายุ อุกฺกณฺธิโต นาม ชื่อว่า ผู้กระสันขึ้นแล้ว นิสุตฺตยา เพราะอาศัยชนปทกฺลยาณิ ซึ่งพระนางชนบทกัลยาณิ สตุตฺตารา อันพระศาสดา กตฺวา ทรงกระทำแล้ว เทวจฺจนฺรา ซึ่งนางเทพอัปสร ท. อามิสฺ ให้เป็นอมิส วิณีโต ทรงแนะนำแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

สตุตฺตา อาคณฺตุว, “กาย นุตฺต ภิกฺขเว เอตฺรหิ กาย สนนฺนิสินฺหาติ ปุจฺฉิตฺวา, “อิมาย นามาติ วุตฺเต, “น ภิกฺขเว อิทาเนว, ปุพฺเพเปส มยา มาตุคามเน ปโลเกตฺวา วิณีโตเยวติ วตฺวา, เตหิ ยาจิโต อตีตํ อาหาริ:

สตุตฺตา อ.พระศาสดา อาคณฺตุว เสด็จมาแล้ว ปุจฺฉิตฺวา ตรัสถามแล้วว่า ภิกฺขเว คู่ก่อน ภิกขุ ท. ตุมฺเห อ.เธอ ท. สนนฺนิสินฺหา เป็นผู้นั่งพร้อมกันแล้ว กาย ด้วยวาจาเป็นเครื่องกล่าว กาย นุ อะไร หนอ อุตฺต ย่อมมี เอตฺรหิ ในกาลนี้ ดังนี้, วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า มย อ.ข้าพระองค์ ท. สนนฺนิสินฺหา เป็นผู้นั่งพร้อมกันแล้ว กาย ด้วยวาจาเป็นเครื่องกล่าว อิมาย นาม ชื่อนี้ ย่อมมี เอตฺรหิ ในกาลนี้ อิติ ดังนี้ ภิกฺขุหิ อันภิกขุ ท. วุตฺเต กราบทูลแล้ว, วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกขุ ท. นนฺโท อ.นันทะ มยา อันเรา ปโลเกตฺวา ล่อแล้ว มาตุคามเน ด้วยมาตุคาม วิณีโต แนะนำแล้ว อิทานิ ในกาลนี้ เอว นั้นเทียว น หามิได้, เอโส นนฺโท อ.นันทะนั้น มยา อันเรา ปโลเกตฺวา ล่อแล้ว มาตุคามเน ด้วยมาตุคาม วิณีโต แนะนำแล้ว เอว นั้นเทียว ปุพฺเพปิ แม้ในกาลก่อน ดังนี้, ผู้-- เตหิ ภิกฺขุหิ อันภิกขุ ท. เหล่านั้น ยาจิโต ทูลวิงวอนแล้ว อาหาริ ทรงนำมาแล้ว อตีตํ ซึ่งเรื่องอันล่วงไปแล้ว ว่า :

อตีเต พาราณสียํ พุรหุमतฺเต รชฺชํ กาเรนฺเต, พาราณสึวาสี กปฺปโก นาม วาณิ โช อโหสิ.

อตีเต ในกาลอันล่วงไปแล้ว พุรหุमतฺเต ครั้นเมื่อพระเจ้าพรหมทัต ปุคฺคัล ทรงยัง บุคฺคล กาเรนฺเต ให้กระทำอยู่ รชฺชํ ซึ่งความเป็นแห่งพระราช พาราณสียํ ในเมืองชื่อว่า พาราณสี, วาณิโช อ.พ่อค้า กปฺปโก นาม ชื่อว่ากัปปกะ พาราณสึวาสี ผู้อยู่ในเมืองชื่อว่า พาราณสีโดยปกติ อโหสิ ได้มีแล้ว ฯ

ตสฺสเสโก กตฺตโร กุมฺภการํ วหฺติ.

คหุโร อ.ลา เอโก ตัวหนึ่ง ตสฺส วาณิสฺส ของพ่อค้านั้น วหติ ย่อมนำไป กุมภการ
ซึ่งการะมีกุมภะเป็นประมาณ ฯ

ทิวเส ทิวเส สตฺต โยชนานิ คจฺจติ.

คหุโร อ.ลา คจฺจติ ย่อมไป โยชนานิ ลิ่นโยชนํ ท. สตฺต ๗ ทิวเส ทิวเส ในวัน ฯ ฯ

โส เอกสุมี สมเย คหุรภการเกหิ ตกฺกสิลํ คนฺตุวา ยาว ฆณฺฑสฺส วิสฺสขฺขนา

คหุรํ วิจิริตุํ วิสฺสขฺเชติ.

เอกสุมี สมเย ในสมัยหนึ่ง โส วาณิโส อ.พ่อค้านั้น คนฺตุวา ไปแล้ว ตกฺกสิลํ สูเมืองชื่อว่าตักกสิลา สทฺธิ กับ คหุรภการเกหิ ด้วยภาระอันลาพึงนำไป ท. วิสฺสขฺเชติ ปล่อยแล้ว คหุรํ ซึ่งลา วิจิริตุํ เพื่ออันเที่ยวไป ยาว เพียงใด วิสฺสขฺขนา แต่อันจำหน่าย ฆณฺฑสฺส ซึ่งสิ่งของ
ฯ

อถสฺส โส คหุโร ปริชาปิฏฺเฐ จรมาโน เอกํ คหุริ ทิสฺวา อุปสงฺกมิ.

อถ ครั้งนั้น โส คหุโร อ.ลานั้น ตสฺส วาณิสฺส ของพ่อค้านั้น จรมาโน เที่ยวไปอยู่
ปริชาปิฏฺเฐ บนหลังแห่งคู ทิสฺวา เห็นแล้ว คหุริ ซึ่งนางลา เอกํ ตัวหนึ่ง อุปสงฺกมิ เข้าไป
หาแล้ว ฯ

สา เตน สทฺธิ ปฏฺิสนฺถารํ กรโณติ อาท “กุโธ อากโธสิติ.

สา คหุริ อ.นางลานั้น กรโณติ กระทำอยู่ ปฏฺิสนฺถารํ ซึ่งปฏิสันถาร สทฺธิ กับ เตน
คหุเรน ด้วยลานั้น อาท กล่าวแล้วว่า ตวุ อ.ท่าน อากโธ เป็นผู้มาแล้ว กุโธ นครโต จาก
เมืองไหน อสิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“พาราณสีโตติ.

คหุโร อ.ลา อาท กล่าวแล้วว่า อหํ อ.เรา อากโธ เป็นผู้มาแล้ว พาราณสีโต จากเมือง
ชื่อว่าพาราณสี อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“เกน กมฺเมนาคิ.

คหุริ อ.นางลา ปุจฺฉิ ถามแล้วว่า ตวุ อ.ท่าน อากจฺจสิ ย่อมมา เกน กมฺเมน ด้วยการ
งาน อะไร อิติ ดังนี้ ฯ

“วาณิชกมฺเมนาคิ.

คหุโร อ.ลา อาท กล่าวแล้วว่า อหํ อ.เรา คจฺจามิ ย่อมมา วาณิชกมฺเมน ด้วยการทำงานของพ่อค้า อิติ ดังนี้ ฯ

“กิตฺตํ ภารํ วหสีติ.

คหฺรภี อ.นางลา ปุจฺฉิ ถามแล้ว ว่า ตฺวํ อ.ท่าน วหสิ ย่อมนำไป ภารํ ซึ่งภาระ กิตฺตํ มีประมาณเท่าไร อิติ ดังนี้ ฯ

“กุมฺภการนฺติ.

คหฺรโภ อ.ลา อาห กล่าวแล้ว ว่า อหํ อ.เรา วหามิ ย่อมนำไป กุมฺภการํ ซึ่งภาระมีกุ่ม ภาเป็นประมาณ อิติ ดังนี้ ฯ

“เอตฺตํ ภารํ วหนฺโต กติโยชนานิ คจฺฉสีติ.

คหฺรภี อ.นางลา ปุจฺฉิ ถามแล้ว ว่า ตฺวํ อ.ท่าน วหนฺโต นำไปอยู่ ภารํ ซึ่งภาระ เอตฺตํ มีประมาณเท่านี้ คจฺฉสิ ย่อมไป กติโยชนานิ สิ้นโยชน์ เท่าไร ท. อิติ ดังนี้ ฯ

“สฺตฺตโยชนานิติ.

คหฺรโภ อ.ลา อาห กล่าวแล้ว ว่า อหํ อ.เรา คจฺฉามิ ย่อมไป สฺตฺตโยชนานิ สิ้นโยชน์ ๗ ท. อิติ ดังนี้ ฯ

“คตฺถฺจฺจเน เต กาจิ ปาทปริกมฺมํ วา ปิฏฺฐปริกมฺมํ วา กโรนฺติ อตฺถิติ.

คหฺรภี อ.นางลา ปุจฺฉิ ถามแล้ว ว่า คหฺรภี อ.นางลา กาจิ บางตัว กโรนฺติ กระทำอยู่ ปาทปริกมฺมํ วา ซึ่งการนวด ซึ่งเท้าหรือ หรือว่า วา ปิฏฺฐปริกมฺมํ วา ซึ่งการนวด ซึ่งหลัง เต แก่ท่าน คตฺถฺจฺจเน ในที่แห่งท่านไปแล้ว อตฺถิ มีอยู่หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“นตฺถิ ภทฺเตติ.

คหฺรโภ อ.ลา อาห กล่าวแล้ว ว่า ภทฺเต เน่นางผู้เจริญ คหฺรภี อ.นางลา เอวรูปา ผู้มี อย่างนี้เป็นรูป นตฺถิ ย่อมไม่มี อิติ ดังนี้ ฯ

“เอวํ สนฺเต มหาทุกฺขํ อนุโภสีติ.

คหฺรภี อ.นางลา อาห กล่าวแล้ว ว่า อถ ภาวะ ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ ตฺวํ อ.ท่าน อนุโภสิ ย่อมเสวย มหาทุกฺขํ ซึ่งทุกข์ใหญ่ อิติ ดังนี้ ฯ

กิลฺยจาปี हि ตिरจฺฉานคตฺตํ ปาทปริกมฺมาทิการโก นาม นตฺถิ, กามสฺส

โชนมฺมฺนตฺถํ เอวรูป กเถสิ.

हि จริงอยู่ ปาทปริกมฺมาทิการโก นาม ชื่อ อ.บุคคลผู้กระทำซึ่งกรรมมีการนวดซึ่งเท้า เป็นต้น ตिरจฺฉานคตฺตํ แก่สัตว์ดิรัจฉาน ท. นตฺถิ ย่อมไม่มี กิลฺยจาปี แม้โดยแท้, ตลา ถึง

อย่างนั้น **คหุริ** อ.นางลา **กเถสิ** กล่าวแล้ว **วจน** ซึ่งคำ **เอวรูป** อันมีอย่างนี้เป็นรูป **กามสย** โชนมณฺณตฺถํ เพื่ออันกระทบ ซึ่งกามสังโยชน ๑

โส ตสฺสา **กถาย** **อุกฺกณฺธิโต.**

โส คหุโร อ.ลานั้น **อุกฺกณฺธิโต** กระสันขึ้นแล้ว **กถาย** ด้วยวาจาเป็นเครื่องกล่าว **ตสฺสา** **คหุรกาย** ของนางลานั้น ๑

กปฺปโกปิ ภณฺทํ วิสฺสขฺเขตฺวา ตสฺส สนฺติกํ คนฺตฺวา “เอหิ ตาต, คมิสฺสามาติ

อาห.

กปฺปโกปิ แม้ อ.นายกับปะกะ **วิสฺสขฺเขตฺวา** จำหน่ายแล้ว **ภณฺทํ** ซึ่งสิ่งของ **คนฺตฺวา** ไปแล้ว **สนฺติกํ** ผู้สำนัก **ตสฺส คหุรภสฺส** ของลานั้น **อาห** กล่าวแล้ว ว่า **ตาต** เนอะพ่อ **ตฺว** อ.เจ้า **เอหิ** จงมาเถิด, **มย** อ.เรา **ท. คมิสฺสาม** จักไป **อิติ** ดังนี้ ๑

“คจฺจนฺต **ตฺมฺเห, นาหํ คมิสฺสามิตี.**

คหุโร อ.ลา **อาห** กล่าวแล้ว ว่า **ตฺมฺเห** อ.ท่าน **ท. คจฺจนฺต** จงไปเถิด, **อหํ** อ.ข้าพเจ้า **คมิสฺสามิ** จักไม่ไป **อิติ** ดังนี้ ๑

อด นํ ปฺนปฺปฺนํ ยาจิตุวา “อนิจฺจนฺตํ นํ ภาเยตฺวา เนสฺสามิตี จินฺเตตฺวา อิมํ คาล

มาห

อด ครั้งนั้น **กปฺปโก** อ.นายกับปะกะ **ยาจิตุวา** อ้อนวอนแล้ว ซึ่งลานั้น **ปฺนปฺปฺนํ** บ่อย ๆ **จินฺเตตฺวา** คิดแล้วว่า **อหํ** อ.เรา **นํ คหุรํ** ยังลานั้น **อนิจฺจนฺตํ** ตัวไม่ปรารถนาอยู่ **ภาเยตฺวา** ให้กลัวแล้ว **เนสฺสามิ** จักนำไป **อิติ** ดังนี้ **อาห** กล่าวแล้ว **อิมํ คาล** ซึ่งกาลา นี้ ว่า

“ปโตทฺนเต กริสฺสามิ โสพสงฺคฺคฺกณฺณกํ,

สณฺนิหิตฺสสามิ เต กายํ; เอวํ ชานาหิ คหุรภาติ

อหํ อ.เรา **กริสฺสามิ** จักกระทำ **ปโตท** ซึ่งปลูก **โสพสงฺคฺคฺกณฺณกํ** มีหนามอันบัณฑิต กำหนดแล้วด้วยนิ้วมือ ๑๖ **เต** แก่เจ้า, **สณฺนิหิตฺสสามิ** จักทิ้งแหว่ง **กาย** ซึ่งกาย **เต** ของเจ้า; **คหุรภ** เนอะลา **ตฺว** อ.เจ้า **ชานาหิ** จงรู้ **เอวํ** อย่างนี้ **อิติ** ดังนี้ ๑

ตํ สุตฺวา คหุโร “เอวํ สนฺเต, อหํปิ เต กตฺตพฺพํ ชานิสฺสามิตี วตฺวา อิมํ คาล

มาห

คหุโร อ.ลา สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ วจัน ซึ่งคำนั้น วตุวา กล่าวแล้ว ว่า อถ ภาวะ ครั้นเมื่อ
ความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ อหฺปิ แม้ อ.ข้าพเจ้า ขานิสฺสามิ จักรู้ กตฺตพฺพํ ซึ่งกิจอัน
ข้าพเจ้า ฟังกระทำ เต แก่ท่าน อิติ ดังนี้ อาห กล่าวแล้ว อิมํ คาลํ ซึ่งกาลา นี้ ว่า

“ปโตทมฺเม กริสฺสลิ โสฬสฺสกุณฺณกํ,
ปุโรโต ปติฏฺฐหิตฺวาน อุตฺตรหิตฺวาน ปจฺจโต
ภณฺทํ เต ปาตยิสฺสามิ; เอวํ ขานาหิ กปฺปกาติ.

ตฺวํ อ.ท่าน กริสฺสลิ จักกระทำ ปโตทํ ซึ่งปลูก โสฬสฺสกุณฺณกํ มีนามอันบันทึก
กำหนดแล้วด้วยนิ้วมือ ๑๖ เม แก่ข้าพเจ้า, อหฺ อ.ข้าพเจ้า ปติฏฺฐหิตฺวาน ยืนอยู่เฉพาะแล้ว ปุ
โรโต ข้างหน้า อุตฺตรหิตฺวาน ยกขึ้นแล้ว ปจฺจโต ข้างหลัง ภณฺทํ ยังสิ่งของ เต ของท่าน ปาตยิส
สามิ จักให้ตกไป; กปฺปก ข้างแต่ท่านกับปะ ตฺวํ อ.ท่าน ขานาหิ จงรู้ เอวํ อย่างนี้ อิติ ดังนี้
ฯ

ตํ สุตฺวา วาณิโฆ “เกน นฺ ฆ การณฺเนส มํ เอวํ วทตีติ จินฺตเตตฺวา อิตฺ อิตฺ จ
โอโลเกนฺโต ตํ คหฺรภิ ทิสฺวา “อิมาย เอส เอวํ ลิกฺขาปิโต ภวิสฺสติ, ‘เอวรूपิ นาม
เต คหฺรภิ อาเนสฺสามิตี มาตุคามเน ตํ ปโลเกตฺวา เนสฺสามิตี จินฺตเตตฺวา อิมํ คาล
มาห

วาณิโฆ อ.พ่อค้า สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ วจัน ซึ่งคำนั้น จินฺตเตตฺวา คิดแล้ว ว่า เอโส คหฺรโ
อ.ลานั้น วทติ ย่อมกล่าว เอวํ อย่างนี้ มํ กระเรา การณฺ เพราะเหตุ เกน นฺ ฆ อะไรรโนแล
อิตฺ ดังนี้ โอโลเกนฺโต แลดูอยู่ อิตฺ จ ข้างนี้ด้วย อิตฺ จ ข้างนี้ด้วย ทิสฺวา เห็นแล้ว ตํ คหฺรภิ
ซึ่งนางลานั้น จินฺตเตตฺวา จินฺตลิตฺ คิดแล้ว ว่า เอโส คหฺรโ อ.ลานั้น เป็นผู้-- อิมาย คหฺรภิยา
อันนางลานี้ ลิกฺขาปิโต ให้สำเหนียกแล้ว เอวํ อย่างนี้ ภวิสฺสติ จักเป็น, อหฺ อ.เรา ปโลเกตฺวา
ล่อแล้ว ตํ คหฺรภิ ซึ่งลานั้น มาตุคามเน ด้วยมาตุคาม วจเนน ด้วยคำ ว่า อหฺ อ.เรา อาเนสฺสา
มิ จักนำมา คหฺรภิ ซึ่งนางลา เอวรूपิ ชื่อมีอย่างนี้เป็นรูป เต แก่เจ้า อิตฺ ดังนี้ เนสฺสามิ จัก
นำไป อิตฺ ดังนี้ อาห กล่าวแล้ว อิมํ คาลํ ซึ่งกาลานี้ ว่า

“จตุปฺปที สงฺขมุขิ นาริ สพฺพพฺกโสภินิ
ภริยํ เต อาเนยิสฺสามิ, เอวํ ขานาหิ คหฺรภาติ.

อหํ อ.เรา อานยิสฺสคามิ จักนำมา นารี ซึ่งนาง จตุปฺปที ผู้มีเท้า ๔ สงฺขมุจฺจิ ผู้มีหน้า
เพียงดั่งสังข์ สพฺพวงฺคโสภินีผู้มีอวัยวะทั้งปวงงาม กตฺวา กระทำ ภริยํ ให้เป็นภรรยา เต ของ
เจ้า, คทฺฐภ เนละลา ตฺวํ อ.เจ้า ชานาหิ จงรู้ เอิ๋ว อย่างนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

ตํ สุตฺวา ตฺวณฺณจิตฺโต คทฺฐภโ อิมํ คาถมาห

คทฺฐภ อ.ลา สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ วจันํ ซึ่งคำนั้น ตฺวณฺณจิตฺโต ผู้มีจิตยินดีแล้ว อาห กล่าว
แล้ว อิมํ คาถํ ซึ่งคาถานี้ ว่า

“จตุปฺปที สงฺขมุจฺจิ นารี สพฺพวงฺคโสภินี

ภริยํ เม อานยิสฺสสฺส, เอิ๋ว ชานาหิ กปฺปก

กปฺปก ภิยฺโย คมฺมิตฺสคามิ โยชนานิ จตุทฺทสาติ.

ตฺวํ อ.ท่าน จักนำมา นารี ซึ่งนาง จตุปฺปที ผู้มีเท้า ๔ สงฺขมุจฺจิ ผู้มีหน้าเพียงดั่งสังข์
สพฺพวงฺคโสภินีผู้มีอวัยวะทั้งปวงงาม กตฺวา กระทำ ภริยํ ให้เป็นภรรยา เม ของข้าพเจ้า,
กปฺปก ข้าแต่ท่านกัปปกะ ตฺวํ อ.ท่าน ชานาหิ จงรู้ เอิ๋ว อย่างนี้ กปฺปก ข้าแต่ท่านกัปปกะ
อหํ อ.ข้าพเจ้า คมฺมิตฺสคามิ จักไป โยชนานิ สันโยชนํ ท. จตุทฺทส ๑๔ ภิยฺโย ยิง อิติ ดังนี้ ฯ

อล นํ กปฺปก “เตนหิ เอหิตฺติ คเหตฺวา สกฺกฺฐานํ อคฺมาสิ.

อล ครั้งนั้น อ.นายกัปปกะ วตฺวา กล่าวแล้ว นํ คทฺฐภํ กะลานั้น ว่า เตนหิ ถ้าอย่าง
นั้น ตฺวํ อ.เจ้า เอหิ จงมา อิติ ดังนี้ คเหตฺวา จึ่งเอาแล้ว อคฺมาสิ ได้ไปแล้ว สกฺกฺฐานํ สู่ที่อัน
เป็นของตน ฯ

โส กติปาหจฺเจยน ตํ อาห “นนุ มํ ตุมฺเห ‘ภริยนฺเต อานยิสฺสคามิตฺติ อโวจตุถาติ.

โส คทฺฐภ อ.ลา นั้น อาห กล่าวแล้ว ตํ กปฺปกํ กะนายกัปปกะนั้น กติปาหจฺเจยน โดย
อันล่วงไปแห่งวันเล็กน้อย ว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. อโวจตุถ ได้กล่าวแล้วว่า อหํ อ.เรา อานยิสฺ
คามิ จักนำมา ภริยํ ซึ่งภรรยา เต แก่เจ้า อิติ ดังนี้ มํ กะข้าพเจ้า นนุ มิใช่หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม วุตฺตํ, นาหํ อตฺตโน กถํ ภินฺทิสฺสคามิ, ภริยนฺเต อานยิสฺสคามิ; วฏฺฐํ ปน ตฺย

หํ เอกกสฺเสว ทสฺสคามิ, ตฺยหํ อตฺตโน ทุตฺติยสฺส ตํ ปโหตุ วา มา วา, ตฺวเมว

ชานยฺยาสิ; อุภินฺนํ โว สํวาสมนฺวาย ปุตุตาปี ชายิสฺสนฺติ, เตหิปี พหุหิ สทฺธิ ตฺย

หํ ตํ ปโหตุ วา มา วา, ตฺวเมว ชานยฺยาสิติ.

กปฺปก อ.นายกัปปกะ อาห กล่าวแล้ว ว่า อาม เออ เอา วจันํ อ.คำนั้น อันเรา วุตฺตํ
กล่าวแล้ว, อหํ อ.เรา น ภินฺทิสฺสคามิ จักไม่ทำลาย กถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว อตฺตโน ของ

ตน, อหํ อ.เรา อานยิสฺสามิ จักนำมา ภริยํ ซึ่งภรรยา เต แก่เจ้า; ปน แต่ว่า อหํ อ.เรา ทสฺสามิ, จักให้ วฏฺฐํ ซึ่งเสบียง ตฺยหํ แก่เจ้า เอกกสฺส ผู้ผู้เดียว เอว นั้นเทียว, ตํ วฏฺฐํ อ.เสบียงนั้น ปโหตุ วา จงพอหรือ มา ปโหตุ วา หรือว่า จงอย่าพอ ตฺยหํ แก่เจ้า ทฺวยสฺส ผู้เป็นที่สอง อตฺตโน ของตน, ตฺวํ อ.เจ้า เอว นั้นเทียว ขาเนยฺยาสี พึงรู้; ปฺตุตาปี แม้ อ.ลูก ท. ขาณิสฺสนฺติ จักเกิด สํวสมนุวาย เพราะอาศัย ซึ่งการอยู่พร้อมกัน โว แห่งเจ้า ท. อฺภินฺนํ ทั้งสอง, ตํ วฏฺฐํ อ.เสบียงนั้น ปโหตุ วา จงพอหรือ มา ปโหตุ วา หรือว่า จงอย่าพอ ตฺยหํ แก่เจ้า สทฺธิ กับ ปฺตุเตหิ ด้วยลูก ท. พหุหิ มาก เตหิปี แม้เหล่านั้น, ตฺวํ อ.เจ้า เอว นั้นเทียว ขาเนยฺยาสี พึงรู้ อิติ ดังนี้ ฯ

คทฺรโถ, ตสฺมี กเถนฺเตยฺว, อนเปกฺโข อโหสิ.

คทฺรโถ อ.ลา ตสฺมี กปฺปเก ครั้นเมื่อนายกัปปกะนั้น กเถนฺเต กล่าวอยู่ เอว นั้นเทียว, อนเปกฺโข เป็นผู้ไม่มีความเชื่อใจ อโหสิ ได้เป็นแล้ว ดังนี้ ฯ

สตุถา อิมํ ฆมฺมเทสนํ อาหริตฺวา “ตทา ภิกฺขเว คทฺรภี ชนปทกฺลฺยาณิ อโหสิ,

คทฺรโถ นนฺโท, วาณิโช อหเมว, เอวํ ปุพฺเพเปส มยา มาตุคามน ปโลเกตฺวา วินิ

โตติ ขาตกํ นิฏฺฐาเปสฺติ.

สตุถา อ.พระศาสดา อาหริตฺวา ครั้นทรงนำมาแล้ว อิมํ ฆมฺมเทสนํ ซึ่งพระธรรมเทศนา นี้ ขาตกํ ทรงยังขาดก ว่า ภิกฺขเว ลูกก่อนภิกษุ ท. คทฺรภี อ.นางลา ตทา ในกาลนั้น ชนปทกฺลฺยาณิ เป็นนางชนบทกัลยาณิ อโหสิ ได้เป็นแล้ว อิทานิ ในกาลนี้, คทฺรโถ อ.ลา ตทา ในกาลนั้น นนฺโท เป็นนันทะ อโหสิ ได้เป็นแล้ว อิทานิ ในกาลนี้, วาณิโช อ.พ่อค้า ตทา ในกาลนั้น อหํ เอว เป็นเรา เอว นั้นเทียว อโหสิ ได้เป็นแล้ว อิทานิ ในกาลนี้, เอโส นนฺโท อ.นันทะนั้น มยา อันเรา ปโลเกตฺวา ล่อแล้ว มาตุคามน ด้วยมาตุคาม วินิโต แนะนำแล้ว ปุพฺเพปิ แม้ใน กาลก่อน ด้วยประการฉะนี้ อิติ ดังนี้ นิฏฺฐาเปสิ ให้จบแล้ว อิติ ดังนี้แล ฯ

นนฺทตฺตเถรวตฺถ.

นนฺทตฺตเถรวตฺถ อ.เรื่องแห่งพระเถระชื่อนันทะ นิฏฺฐิตํ จบแล้ว ฯ

๑๐. จุนฺทสฺสกริวตฺถ.[๑๐]

จุนฺทสฺสกริวตฺถ อ.เรื่องแห่งบุรุษผู้มาซึ่งสุกรชื่อว่าจุนทะ มยา อันข้าพเจ้า วุจฺเจเต จะ กล่าว ฯ

“อิธ โสจติ เปจฺจ โสจตีติ อิมํ ฆมฺมเทสนํ สตุถา เวพฺพเน วิหรนฺโต จุนฺทสตฺถกริโก

นาม อารพฺภ กเถสิ.

สตุถา อ.พระศาสดา วิหรนฺโต เมื่อประทับอยู่ เวพฺพเน ในพระเวฬุวัน อารพฺภ
ทรงปรารภ จุนฺทสตฺถกริโก นาม ชื่อซึ่งบุรุษผู้ฆ่าซึ่งสุกร กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ ฆมฺมเทสนํ ซึ่ง
พระธรรมเทศนานี้ ว่าอิธ โสจติ เปจฺจ โสจติ ดังนี้ เป็นต้น ฯ

โส กิร ปญฺจปณฺณาส วสุตานิ สฺสฺสเร วชิตฺวา ขาทฺถนฺโต จ วิกฺกิณฺนฺโต จ ชีวิตํ กปฺ
เปสิ.

กิร ได้ยินว่า โส จุนฺโท อ.นายจุนทะนั้น วชิตฺวา ฆ่าแล้ว สฺสฺสเร ซึ่งสุกร ท. ขาทฺถนฺโต จ
เกี่ยวกินอยู่ด้วย วิกฺกิณฺนฺโต จ ขายอยู่ด้วย กปฺเปสิ สำเร็จแล้ว ชีวิตํ ซึ่งชีวิต วสุตานิ ลีนปี ท.
ปญฺจปณฺณาส ๕๕ ฯ

ฉาตกกาเล สกฺเขน วิหิ อาทาย ชนปํ ฅนฺตฺวา เอกนาฬิทฺวินาฬิมตฺเตน คามสฺสฺสกร
โปตเก กิณฺติตฺวา สกฺขํ ปุเรตฺวา อาคนฺตฺวา ปจฺฉานิเวสเน วชํ วิย เอกภูจฺฉานํ
ปริกฺขิปปิตฺวา ตตฺถเตว เตสํ นิวาปํ โรเปตฺวา, เตสฺส นานาคฺคฺเช จ สรีรวลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
ทิตฺวา วทฺธิเตสฺส, ยํ ยํ มารตฺตฺกโม โหติ, ตํ ตํ อาพาหเน นิจฺจลํ พนฺธิตฺวา
สรีรมํสฺสฺส อุตฺต
โตติ ฉตฺตฺวา มุขํ วิวริตฺวา ทนฺตฺนฺตฺเร ทณฺทกํ ทตฺวา โลหนานิยา ปกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
โหทกํ มุขเ อาสิณฺจติ.

โส จุนฺโท อ.นายจุนทะนั้น อาทาย ถือเอา วิหิ ซึ่งข้าวเปลือก ท. สกฺเขน ด้วยเกวียน
ฅนฺตฺวา ไปแล้ว ชนปํ สู้ชนบท ฉาตกกาเล ในกาลแห่งบุคคลผู้หิวแล้ว กิณฺติตฺวา ชื่อแล้ว
คามสฺสฺสกรโปตเก ซึ่งสุกรตัวลูกน้อย ของชาวบ้าน ท. เอกนาฬิทฺวินาฬิมตฺเตน ด้วยข้าวเปลือก
มีทะนานหนึ่งหรือทะนานสองเป็นประมาณ สกฺขํ ยังเกวียน ปุเรตฺวา ให้เต็มแล้ว อาคนฺตฺวา
มาแล้ว ปริกฺขิปปิตฺวา ล้อมแล้ว เอกภูจฺฉานํ ซึ่งที่หนึ่ง วชํ วิย ราวกะว่าคอก ปจฺฉานิเวสเน ใน
ภายหลังแห่งที่เป็นที่อยู่ โรเปตฺวา ปลูกแล้ว นิวาปํ ซึ่งผัก ตตฺถ ฐาน ในที่นั้น เอว นั้นเทียว
เตสํ สฺสฺสกรโปตกานํ เพื่อสุกรตัวลูกน้อย ท. เหล่านั้น, เตสฺส สฺสฺสกรโปตเก ครั้นเมื่อสุกรตัวลูกน้อย
ท. เหล่านั้น ขาทิตฺวา เกี่ยวกินแล้ว นานาคฺคฺเช จ ซึ่งกอผักต่าง ๆ ท. ด้วย สรีรวลฺลฺลฺลฺลฺล
คฺค
คฺค
คฺค
คฺค
คฺค
คฺค
คฺค
คฺค
คฺค
คฺค
คฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค
คฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค
คฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค
คฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค
คฺคฺคฺคฺค
คฺค
ค

อาพาหเน ในที่เป็นที่นำมาฆ่า กตฺวา กระทำ นิจุจล ให้มีความไหวออกแล้ว โปเตตฺวา ทูบ แล้ว จตุรสุตมุกฺคเรน ด้วยมืออันมีเหลี่ยมสี่ พหลภาวตุล เพื่อความที่-- สรีรมัสสุส แห่งเนื้อ แห่งสรีระ อุทฺฐมายิตฺวา เป็นของพอง --หนาขึ้น ฌตฺวา ทราบแล้วว่า อิํ สฺกฺรํ อ.สฺกฺรํ นี้ พหลมโส เป็นสัตว์มีเนื้อหนา ซาโต เกิดแล้ว อิติ ดังนี้ วิวริตฺวา เปิดแล้ว มุขํ ซึ่งปาก ทตฺวา ให้แล้ว ทนฺทกํ ซึ่งท่อนไม้ ทนฺตุนฺตเร ในระหว่างแห่งฟัน อาสิญฺจติ ย่อมกรอก อุณฺโหลกํ ซึ่งน้ำอันร้อน ปกฺกญฺจติ อันเดือดพล่านแล้ว มุขเ ในปาก โลหนานิยา ด้วยทะนนานอันเป็น วิจารณ์แห่งโลหะ ฯ

ตํ กุจฺฉิยํ ปวิสิตฺวา ปกฺกญฺจติ กรีสํ อาทาย อโธภาเคน นิภุมิตฺวา, ยาว โลกํ

กรีสํ อตุลฺ, ตาว อาวิลํ หุตฺวา นิภุมติ, สฺกฺเร อุทฺเร, อจฺฉํ อนาวิลํ นิภุมติ.

ตํ อุณฺโหลกํ อ.น้ำอันร้อน นั้น ปวิสิตฺวา เข้าไปแล้ว กุจฺฉิยํ ในท้อง ปกฺกญฺจติ เดือด พล่านแล้ว อาทาย พาเอา กรีสํ ซึ่งกรีส นิภุมิตฺวา ออกไปแล้ว อโธภาเคน โดยส่วนในเบื้อง ต่ำ, กรีสํ อ.กรีส โลกํ หน่อหนึ่ง อตุลฺ มีอยู่ ยาว เพียงใด, อาวิลํ เป็นธรรมชาติขุ่น หุตฺวา เป็น นิภุมติ ย่อมไหลออกไป ตาว เพียงนั้น, อุทฺเร ครั้นเมื่อท้อง สฺกฺเร สะอาดแล้ว, ตํ อุณฺโหลกํ อ.น้ำอันร้อนนั้น อจฺฉํ เป็นธรรมชาติใส อนาวิลํ เป็นธรรมชาติไม่ขุ่น หุตฺวา เป็น นิภุมติ ย่อมไหลออกไป ฯ

ออสฺส อวเสสํ อุทกํ ปิฏฺฐิยํ อาสิญฺจติ.

อถ ครั้งนั้น โส จุนฺโท อ.นายจุนทะนั้น อาสิญฺจติ ย่อมราด อุทกํ ซึ่งน้ำ อวเสสํ อัน เหลือลง ปิฏฺฐิยํ อสฺส บนหลัง สฺกฺรสุต ของสฺกฺรนั้น ฯ

ตํ กภาพจฺมมํ อุปฺปาตตฺวา คจฺฉติ.

ตํ อุทกํ อ.น้ำ นั้น กภาพจฺมมํ ยังหนั่งอันดำ อุปฺปาตตฺวา ให้ลอกแล้ว คจฺฉติ ย่อมไหล ไป ฯ

ตโต ติณฺณุกาย โลมานิ ฌาเปตฺวา ติณฺนเหเน อสินา สีสํ จินฺทติ.

ตโต ในลำดับนั้น โส จุนฺโท อ.นายจุนทะนั้น โลมานิ ยังขน ท. ฌาเปตฺวา ให้ไหม้แล้ว ติณฺณุกาย ด้วยคบเพลิงอันเป็นวิจารณ์แห่งหญ้า จินฺทติ ย่อมตัด สีสํ ซึ่งสรีระ อสินา ด้วยคาบ ติณฺนเหเน อันคม ฯ

ปฺกฺมรณตํ โลหิตํ ภาชนน ปฏิกฺคเหตฺวา มสํ โลหิตน มทฺทิตฺวา ปจิตฺวา ปฺตตฺทา

รมขุณฺณ นิสินฺโน ขาทิตฺวา เสสํ วิภิกฺกิตฺวา.

โส จุนโท อ.นายจุนทะนั้น ปฏิภคเหตุว่า ถือเอาเฉพาะแล้ว โลหิต์ ซึ่งเลือด ปกฺขมรณฺตํ อันไหลออกอยู่ ภาชนะ ด้วยภาชนะ มหฺกิตฺวา ขยำแล้ว มํสํ ซึ่งเนื้อ โลหิตฺน ด้วยเลือด ปจิตฺวา ปิ้งแล้ว นิสินฺโน นิ่งแล้ว ปุตุตฺตการมฺขุณฺ ในท่ามกลางแห่งลูกและเมีย ขาติตฺวา ถูยว กินแล้ว วิภฺกิตฺวาติ. ย่อมขาย มํสํ ซึ่งเนื้อ เสตํ อันเหลือ ฯ

ตสฺส อิมินา นิยามเนว ชีวิตํ กปฺเปนฺตสฺส ปญฺจปณฺณาส วสฺถานิ อติภฺกนฺตานิ.

ตสฺส จุนฺทสฺส เมื่อนายจุนทะนั้น กปฺเปนฺตสฺส สำเร็จอยู่ ชีวิตํ ซึ่งชีวิต นิยามเน โดย ท่านองนี้ เว นันฺเทียว วสฺถานิ อ.ปี ท. ปญฺจปณฺณาส ๕๕ อติภฺกนฺตานิ ก้าวล่วงแล้ว ฯ

ตถาคเต ฐรวีหारे วสนฺเต,

ตถาคเต ครั้นเมื่อพระตถาคตเจ้า วสนฺเต ประทับอยู่อยู่ ฐรวีหारे ในวิหารอันใกล้,

เอกทิวสํปี ปุปฺผมุฏฺฐิมตฺเตน ปุชา วา กญฺจุณฺมตฺตภิกฺขาทานํ วา อญฺญํ วา ภิกฺขุ

ปุญฺญํ นาม นาโหสิ.

ปุชา อ.การบูชา ปุปฺผมุฏฺฐิมตฺเตน วา ด้วยวัตถุ สักว่ากำแห่งดอกไม้หรือ กญฺจุณฺมตฺต ภิกฺขาทานํ วา หรือว่า อ.การถวายซึ่งภิกษา มีทัพพีเป็นประมาณ วา หรือว่า ปุญฺญํ นาม ชื่อ อ.บุญ ภิกฺขุ อะไร ๆ อญฺญํ อื่น น นาโหสิ ไม่ได้มีแล้ว เอกทิวสํปี แม้ในวันหนึ่ง ฯ

ออสฺส สรีเร โรโค อุปฺปชฺชิ.

อล ครั้งนั้น โรโค อ.โรค อุปฺปชฺชิ เกิดขึ้นแล้ว สรีเร ในสรีระ อสฺส จุนฺทสฺส ของนาย จุนทะนั้น ฯ

ชีวนฺตสฺสเว อวีจิมหานิรยสฺสนตาโป อุปฺปฏฺฐหิ.

อวีจิมหานิรยสฺสนตาโป อ.ความร้อนพร้อม ในนรกชื่อว่าอเวจี อุปฺปฏฺฐหิ ปรากฏแล้ว ตสฺส จุนฺทสฺส แก่นายจุนทะนั้น ชีวนฺตสฺส ผู้เป็นอยู่อยู่ เว นันฺเทียว ฯ

อวีจิสฺสนตาโป นาม โยชนสฺเต จตฺวา โอลฺโลเกนฺตสฺส อภฺชิณี ภินฺทนฺสมตฺโต ปรีพา

โห โหติ.

อวีจิสฺสนตาโป นาม ชื่อ อ.ความร้อนพร้อมในนรกชื่อว่าอเวจี ภินฺทนฺสมตฺโต เป็นความ เราร้อนอันสามารถเพื่ออันทำลาย อภฺชิณี ซึ่งนัยน์ตา ท. ของบุคคล จตฺวา โอลฺโลเกนฺตสฺส ผู้ยืน แลดูอยู่ โยชนสฺเต ในร้อยแห่งโยชน์ โหติ ย่อมเป็น ฯ

วุตฺตมฺปิ เจตํ

“สมนฺตา โยชนสฺตํ ผริตฺวา ติฏฺฐติ สพฺพทาติ.

หิ จจริงอยู่ วจัน อ.คำ เอตํ ปี แม้นัน ว่า

อวิจิตฺตนาโป อ.ความร้อนพร้อมในอเวจี ปริตฺวา แผ่ไปแล้ว โยชนสํ ตลอดร้อยแห่ง
โยชนํ สมนฺตา โคจรอบ ติฏฺฐติ ย่อมตั้งอยู่ สพฺพทา ในกาลทั้งปวง ดังนี้เป็นต้น ภควตา อัน
พระผู้มีพระภาคเจ้า วุตฺตํ ตรัสแล้ว ฯ

นาคเสนตฺเถเรน ปนสฺส ปากติกอภฺคฺคิสนฺดาปโต อธิมตฺตตาย อยมฺปมา วุตฺตา

“ยถา มหาราช ภูฏาการมตฺโต ปาสาณปิ นิรยอภฺคฺคิมฺหิ ปภฺจิตฺโต ขณฺน วิลยํ

ภจฺจติ, นิพฺพตฺตสฺสตา ปเนตฺถ กมฺมพฺเพน น วิลีนฺตฺติ.

ปน อนึ่ง อยมฺ อูปมา อ.ความเปรียบนี้ ว่า มหาราช ลูกอนมหาบพิตร ปาสาณปิ แม้ อ.
แผ่นหิน ภูฏาการมตฺโต อันมีเรือนยอดเป็นประมาณ อันบุคคล ปภฺจิตฺโต ใส่เข้าแล้ว นิร
ยอภฺคฺคิมฺหิ ในไฟในนรก ภจฺจติ ย่อมถึง วิลยํ ซึ่งความย่อยยับ ขณฺน โดยขณะ ยถา ฉั้นใด,
ปน ส่วนว่า นิพฺพตฺตสฺสตา อ.สัตว์ผู้บังเกิดแล้ว ท. เอตฺถ นิรเย ในนรกนี้ น วิลีนฺตฺติ ย่อมไม่
ย่อยยับ สฺสตา วีย ราวกะ อ.สัตว์ ท. มาตฺตภฺจฺจติ ผู้ไปแล้วในท้อง ของมารดา อวิลีนฺตฺตา
ไม่ย่อยยับอยู่ กมฺมพฺเพน เพราะกำลังแห่งกรรม ตถา ฉะนั้น อิติ ดังนี้ นาคเสนตฺเถเรน อัน
พระเถระชื่อว่านาคเสน วุตฺตา กล่าวแล้ว เพราะความที่-- อสฺส อวิจิตฺตนาปสฺส แห่งความ
ร้อนพร้อมในอเวจี นั้น อธิมตฺตตาย --เป็นสภาพมีประมาณยิ่ง ปากติกอภฺคฺคิสนฺดาปโต กว่า
ความร้อนพร้อมแห่งไฟอันตั้งอยู่ตามปกติ ฯ

ตสฺส ตสฺมี สนฺตาเป อุปฺภฺจฺจเต, กมฺมสริกฺโข อากาโร อุปฺปชฺช.

ตสฺส สนฺตาเป ครั้นเมื่อความร้อนพร้อม นั้น อุปฺภฺจฺจเต ปรากฏแล้ว ตสฺส จุนฺทสฺส แก่
นายจุนทะนั้น, อากาโร อ.อาการ กมฺมสริกฺโข อันบุคคลพึงเห็นเสมอด้วยกรรม อุปฺปชฺช
เกิดขึ้นแล้ว ฯ

เคหมชฺเฌยว สฺฐกรรํ รวิตฺวา ชนฺนุเกหิ วิจฺรนฺโต ปฺรตฺถิมวตฺถุมฺปิ ปจฺฉิมวตฺถุมฺปิ
ภจฺจติ.

จุนฺโท อ.นายจุนทะ รวิตฺวา ร้องแล้ว สฺฐกรรํ ร้องเพียงดังสุกร วิจฺรนฺโต คลานไปอยู่
ชนฺนุเกหิ ด้วยเข้า ท. เคหมชฺเฌยว ในท่ามกลางแห่งเรือน เอว นั้นเทียว ภจฺจติ ย่อมไป
ปฺรตฺถิมวตฺถุํ ปี สัตว์ที่เป็นที่อยู่มีในเบื้องหน้าบ้าง ปจฺฉิมวตฺถุํ ปี สัตว์ที่เป็นที่อยู่มีในภายหลังบ้าง ฯ

ออสฺส เคหมานุสกา ตํ ทพฺพํ คเหตฺวา มุขํ ปิทฺทหนฺติ.

อด ครั้งนั้น เภมาณุสกา อ.ประชุมแห่งมนุษย์ในเรือน ท. อดุส จุณุตสุส ของนายจุน
ทะนั้น คเหตวา จับแล้ว ต่ จุนุท ซึ่งนายจุนทะนั้น ทพหฺ มั่น ปิตหนฺติ ย่อมปิด มุข ซึ่งปาก
ฯ

กมุวิปาโก นาม น สกฺกา เกนจิ ปฏฺิพาหิตุํ.

กมุวิปาโก นาม ชื่อ อ.วิปากแห่งกรรม เกนจิ อันใคร ๆ น สกฺกา ไม่อาจ ปฏฺิพาหิตุํ
เพื่ออันห้าม ฯ

โส วิรวนฺโต อิตฺ จิตฺ จ วิจฺรติ.

โส จุนุโท อ.นายจุนทะนั้น วิจฺรติ ย่อมเที่ยวไป วิรวนฺโต ร้องอยู่ อิตฺ จ อิตฺ จ ข้างนี้
ด้วย ฯ

สมนฺตา สตฺตสุ ฆเรสุ มนฺตฺสา นิทฺทํ น ลภนฺติ.

มนฺตฺสา อ.มนุษย์ท. ฆเรสุ ในเรือน ท. สตฺตสุ ๗ สมนฺตา โคยรอบ น ลภนฺติ ย่อม
ไม่ได้ นิทฺทํ ซึ่งความหลับ ฯ

มรณฺเณน ตฺชฺชิตฺตฺส ปนฺตฺส พหิ นิภฺขมํ นีวเรตุํ น อสฺสโกนฺโต สพฺโพ เคห

โน, ยถา อนฺโต จิตฺ พหิ วิจฺรติ น สกฺโกติ; ตถา เคหฺทวารานิ ปิตฺติตฺวา พหิเคหํ
ปริวเรตฺวา รกฺขนฺโต อจฺฉติ.

ปน อนึ่ง เคหฺโน อ.ชนในเรือน สพฺโพ ทั้งปวง อสฺสโกนฺโต ไม่อาจอยู่ นีวเรตุํ เพื่อ
อันห้าม นิภฺขมํ ซึ่งการออกไป พหิ ในภายนอก ตฺสฺส จุณุตฺส แห่งนายจุนทะนั้น มรณฺ
เณน ผู้อันภัยแต่ความตาย ตฺชฺชิตฺตฺส ลูกคามแล้ว, จุนุโท อ.นายจุนทะ จิตฺ ยืนแล้ว อนฺโต ใน
ภายใน น สกฺโกติ ย่อมไม่อาจ วิจฺรติ เพื่ออันเที่ยวไป พหิ ในภายนอก ยถา โดยประการใด;
ปิตฺติตฺวา ปิดแล้ว เคหฺทวารานิ ซึ่งประตูแห่งเรือน ท. ปริวเรตฺวา แวดล้อมแล้ว พหิเคหํ ซึ่ง
ภายนอกแห่งเรือน รกฺขนฺโต รักษาอยู่ อจฺฉติ ย่อมอยู่ ตถา โดยประการนั้น ฯ

อิตฺโรปี อนฺโตเคเหยว นิริยสนฺตาเปน วิรวนฺโต อิตฺ จิตฺ จ วิจฺรติ.

จุนุโท อ.นายจุนทะ อิตฺโรปี แม้นอกนี้ วิจฺรติ ย่อมเที่ยวไป วิรวนฺโต ร้องอยู่ อิตฺ จ อ
ิตฺ จ ข้างนี้ด้วย ฯ อนฺโตเคเห ในภายในแห่งเรือน เหว นั้นเที่ยว นิริยสนฺตาเปน เพราะความ
ร้อนพร้อมในนรก ฯ

เอวํ สตฺต ทิวสานิ วิจฺรติตฺวา อฏฺฐเม ทิวเส กาลํ กตฺวา อวิจิมหานิริเย นิพฺพตฺติ.

จนโท อ.นายจนทะ วิจริตฺวา เทียวไปแล้ว ทิวธานี ลั่นวัน ท. สดุด ๗ เอว อย่างนี้ กต
วา กระทำแล้ว กาล ซึ่งกาละ ทิวเส ในวัน อฏฺฐเม ที่ ๘ นิพฺพตฺติ บังเกิดแล้ว อวิจิมหานิรเย
ในนรกใหญ่ ชื่อว่าอเวจี ฯ

อวิจิมหานิรโย เทวทูตสุตฺตุนฺเตน วณฺณตพฺโพ.

อวิจิมหานิรโย อ.นรกใหญ่ชื่อว่าอเวจี ปณฺทิตฺเตน อํนํบํตฺติต วณฺณตพฺโพ พิงฺพรรณนา
เทวทูตสุตฺตุนฺเตน ด้วยเทวทูตสูตร ฯ

ภิกฺขุ ตสฺส มรทฺวารเณ กจฺจนฺตา ตํ สทฺทํ สุตฺวา “สฺฐกรสทฺโทติ สณฺณิโน หุตฺวา

วิหารํ กนฺตฺวา สตฺถุ สนฺติเก นิสินฺนา เอวมาหํสุ

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. กจฺจนฺตา ไปอยู่ มรทฺวารเณ โดยประตูแห่งเรือน ตสฺส จฺนฺทสฺส ของ
นายจนทะนั้น สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ สทฺทํ ซึ่งเสียงนั้น สณฺณิโน เป็นผู้มีควมสำคัญ ว่า สฺฐกรสทฺโท
อ.เสียง แห่งสฺฐกร อิติ ดังนี้ หุตฺวา เป็น กนฺตฺวา ไปแล้ว วิหารํ วิหารํ สุวิหาร นิสินฺนา นั่ง
แล้ว สนฺติเก ในสำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา อาหํสุ กราบทูลแล้ว เอว อย่างนี้ ว่า

“ภนฺเต จฺนฺทสฺฐกริกสฺส เกหทฺวารํ ปิทยิตฺวา สฺฐกรานํ มารียมานานํ, อชฺช สดฺตโม

ทิวโส; เกเห กาจิ มงฺคลกิริยา ภวิสฺสติ มณฺเ, เอตฺตเก นาม ภนฺเต สฺฐกร

มารณฺตสฺส เอกมฺปิ เมตฺตจิตฺตํ วา การุณฺณํ วา นตฺถิ, น จ โน เอวรฺูปํ กกฺขโ

ผรุโส สดฺโต ทิฏฺฐปฺพุทฺติ.

ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ สฺฐกรานํ เมื่อสฺฐกร ท. จฺนฺทสฺฐกริกสฺส อันบุรุษผู้มาซึ่งสฺฐกรชื่อ
ว่าจนทะ ปิทยิตฺวา ปิดแล้ว เกหทฺวารํ ซึ่งประตูแห่งเรือน มารียมานานํ ให้ตายอยู่, อชฺช อ.
วันนี้ ทิวโส เป็นวัน สดฺตโม ที่เจ็ด โหติ ย่อมเป็น; มงฺคลกิริยา อ.การกระทำ ซึ่งมงคล กาจิ
บางอย่าง มณฺเ เห็นจะ ภวิสฺสติ จักมี เกเห ในเรือน, ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมตฺตจิตฺตํ
วา อ.จิตมีเมตตาหรือ การุณฺณํ วา หรือว่า อ.ความเป็นแห่งความกรุณา เอกํ ปิ แม้อย่างหนึ่ง
นตฺถิ ย่อมไม่มี จฺนฺทสฺส แก่นายจนทะ สฺฐกร ผู้ยังสฺฐกร ท. เอตฺตเก นาม ชื่อมีประมาณเท่านี้
มารณฺตสฺส ให้ตายอยู่, จ ก็ สดฺโต อ.สัตว์ กกฺขโ ผู้หยาบช้า ผรุโส ผู้กล้าแข็ง เอวรฺูปํ มี
อย่างนี้เป็นรูป ทิฏฺฐปฺพุทฺติ เป็นผู้-- อันข้าพระองค์ ท. --ไม่เคยเห็นแล้ว วต หนอ โหติ ย่อม
เป็น อิติ ดังนี้ ฯ

สฺตถา “น ภิกฺขเว โส อิมํ สดฺตํ ทิวเส สฺฐกร มารติ, กมฺมสริกฺขกํ ปนฺสฺส อฺท

ปาติ, ชีวนฺตสฺสเอว อวิจิมหานิรยสนฺตาโป อฺปฏฺฐาสิ, โส เตน สนฺตาปนํ สดฺตํ ทิว

ธานี สุกรรว รวนุโต อนุโตนิเวสเน วิจริตวา อชฺช กาลํ กตฺวา อวิจิมฺหิ นิพฺพตฺโต
ติ วตฺวา, “ภนฺเต อีช โลเก เอวํ โสจิตฺวา ปฺน คนฺตฺวา โสจนฺฐานเนยฺว นิพฺพตฺโต
ติ วุตฺเต, “อาม ภิกฺขเว, ปมตฺโต นาม คหฺนุโส วา โหตุ ปพฺพชิตฺ วา, อุภยตฺถ
โสจติยฺวาติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

สตฺถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกฺขเว ลูกก่อนภิกษุ ท. โส จุนฺโท อ.นายจุนทะนั้น
สุกรธะ ยังสุกร ท. มารเถติ ย่อมให้ตาย ทิวเส ลีวัน ท. สตฺต ๗ อิม เหล่านี้ น หามีได้, ปน
ก็ อ.ผล กมฺมสริกฺขกํ อันบุคคลพึงเห็นเสมอด้วยกรรม อุทปาติ ได้เกิดขึ้นแล้ว อสฺส จุนฺทสฺส
แก่นายจุนทะนั้น, อวิจิมหานิรยสนฺตาโป อ.ความร้อนพร้อมในนรกใหญ่ชื่อว่าอเวจี อุปฺปจฺจติ
ปรากฏแล้ว อสฺส จุนฺทสฺส แก่นายจุนทะนั้น จีวนฺตสฺส ผู้เป็นอยู่อยู่ เอวํ นั้นเทียว, โส จุนฺโท
อ.นายจุนทะนั้น รวนฺโต ร้องอยู่ สุกรรว ร้องเพียงดังสุกร วิจริตฺวา เทียวไปแล้ว อนุโตนิเวส
เน ในภายในแห่งที่เป็นที่อยู่ ทิวธานี ลีวัน ท. สตฺต ๗ เตน สนฺตาปน ด้วยความร้อนพร้อม
นั้น กตฺวา กระทำแล้ว กาลํ ซึ่งกาละ อชฺช ในวันนี้ นิพฺพตฺโต บังเกิดแล้ว อวิจิมฺหิ ในนรก
ชื่อว่าอเวจี ดังนี้, วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ โส จุนฺโท อ.นายจุนทะ
นั้น โสจิตฺวา เสร้าโสภแล้ว เอวํ อย่างนี้ อีช โลเก ในโลกนี้ คนฺตฺวา ไปแล้ว บังเกิดแล้ว ในที่
เป็นที่เสร้าโสภ ปฺน อีก เอวํ นั้นเทียว หรือ อิติ ดังนี้ ภิกฺขุหิ อันภิกษุ ท. วุตฺเต กราบทูลแล้ว
, วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกฺขเว ลูกก่อนภิกษุ ท. อาม เออ เอวํ อ.อย่างนั้น, ปมตฺโต นาม ชื่อ อ.
บุคคล ผู้ประมาทแล้ว คิหิ วา เป็นคฤหัสถ์ หรือ ปพฺพชิตฺ วาหรือว่า เป็นบรรพชิต โหตุ จง
เป็น โสจติ ย่อมเสร้าโสภ อุภยตฺถ โลเก ในโลกทั้งสอง เอวํ นั้นเทียว อิติ ดังนี้ อาห ตรัส
แล้ว อิมํ คาถํ ซึ่งพระศาสดา นี้ ว่า

“อีช โสจติ เปจฺจ โสจติ

ปาปการี อุภยตฺถ โสจติ,

โส โสจติ โส วิหฺนฺติ

ทิสฺวา กมฺมกิลฺลิตฺตมตฺตโนติ.

ปาปการี อ.บุคคล ผู้กระทำซึ่งบาปโดยปกติ โสจติ ย่อมเสร้าโสภ อีช โลเก ในโลกนี้
เปจฺจ ละไปแล้ว โสจติ ย่อมเสร้าโสภ ย่อมเสร้าโสภ อุภยตฺถ โลเก ในโลกทั้งสอง, โส
ปาปการี อ.บุคคลผู้กระทำซึ่งบาปโดยปกติ นั้น ทิสฺวา เห็นแล้ว กมฺมกิลฺลิตฺตํ ตโนติ ซึ่งกรรม

อันเศร้าหมองแล้ว อุตุนของตน โสจติ ย่อมเศร้าโศก โส ปาปการี อ.บุคคล ผู้กระทำซึ่ง
บาปโดยปกติ นั้น วิหฤติย่อมเดือดร้อน อิติ ดังนี้ ฯ

คาถาปริโยสาน พหู โสตาปนุนาทยอ เหลอ มหาชนสุส สาตุลิกา เทสนา ชาตาคิ.

คาถาปริโยสาน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคาถา ชนา อ.ชน ท. พหู มาก โส
ตาปนุนาทยอ เป็นพระอริยบุคคลมีพระโสดาบันเป็นต้น เหลอ ได้เป็นแล้ว, เทสนา อ.เทศนา
สาตุลิกา เป็นเทศนาเป็นไปกับด้วยวาจา มีประโยชน์ ชาตา เกิดแล้ว มหาชนสุส แก่มหาชน อี
ติ ดังนี้แล ฯ

จุนทสุกริกวตฺตุ.

จุนทสุกริกวตฺตุ อ.เรื่องแห่งบุรุษผู้ฆ่าซึ่งสุกรชื่อว่าจุนทะ นิฎฺฐิตํ จบแล้ว ฯ

๑๑. ฌมฺมิกอุปาสกวตฺตุ.[๑๑]

ฌมฺมิกอุปาสกวตฺตุ อ.เรื่องแห่งอุบาสกผู้ตั้งอยู่ในธรรม มยา อันข้าพเจ้า วุจฺเจเต จะกล่าว
ฯ

“อิธ โมทติ เปจฺจ โมทตฺติ อิมํ ฌมฺมเทสนํ สตุถา เขตฺวเน วิหรนฺโต ฌมฺมิกอุ

ปาสกํ อารพฺภ กเถสิ.

สตุถา อ.พระศาสดา วิหรนฺโต เมื่อประทับอยู่ เขตฺวเน ในพระเชตวัน อารพฺภ ทรง
ปรารภ ฌมฺมิกอุปาสกํ ซึ่งอุบาสกผู้ตั้งอยู่ในธรรม กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ ฌมฺมเทสนํ ซึ่งพระ
ธรรมเทศนา นี้ ว่า อิธ โมทติ เปจฺจ โมทติ ดังนี้ เป็นต้น ฯ

สวตฺถึยํ กิร ปญฺจสตา ฌมฺมิกอุปาสกา นาม เหลอ.

กิร ได้ยินว่า ฌมฺมิกอุปาสกา นาม ชื่อ อ.อุบาสกผู้ตั้งอยู่ในธรรม ท. ปญฺจสตา มีร้อยห้า
เป็นประมาณ เหลอ ได้มีแล้ว สวตฺถึยํ ในเมืองชื่อว่าสวตฺถิ ฯ

เตสุ เอเกกฺสุส ปญฺจ ปญฺจ อุปาสกสถานิ ปริวาร.

อุปาสกสถานิ อ.ร้อยแห่งอุบาสก ท. ปญฺจ ปญฺจ ๕ ๕ ปริวาร เป็นบริวาร เตสุ อุ
บาสกเถสุ ในอุบาสก ท. เหล่านั้นหนา เอเกกฺสุส ของอุบาสก คนหนึ่ง ฯ โหนฺติ ย่อมเป็น ฯ

โย เตสํ เขฏฺฐโก, ตสฺส สตุต ปุตุตา สตุต ฐิตโร.

โย อุปาสโก อ.อุบาสก ไค เขฏฺฐโก เป็นผู้เจริญที่สุด เตสํ อุปาสกานํ แห่งอุบาสก ท.
เหล่านั้น โหติ ย่อมเป็น, ปุตุตา อ.บุตร ท. สตุต ๗ ฐิตโร อ.ธิดา ท. สตุต ๗ ตสฺส อุปา
สกสุส ของอุบาสกนั้น อโหสิ ได้มีแล้ว ฯ

เตสฺส เอเกกสฺส เอเกกา สลากยาคุ สลากภตุตํ ปกฺขิกภตุตํ สงฺฆภตุตํ อุโปสถิกภตุตํ
อาคณฺตุภตุตํ วสุสวาลิกํ อโหสิ.

สลากยาคุ อ.ข้าวต้มอันบุคคลพึงถวายตามสลาก สลากภตุตํ อ.ภัตรอันบุคคลพึงถวาย
ตามสลาก ปกฺขิกภตุตํ อ.ภัตรอันบุคคลพึงถวายในปักข์ สงฺฆภตุตํ อ.ภัตรเพื่อสงฆ์ อุ
โปสถิกภตุตํ อ.ภัตรเพื่อบุคคลผู้รักษาซึ่งอุโบสถ อาคณฺตุภตุตํ อ.ภัตรเพื่อภิกษุผู้จรมาร วสุสวา
ลิกํ อ.ภัตรอันบุคคลพึงถวาย แก่ภิกษุผู้อยู่ตลอดพรรษา เอเกกา อันหนึ่ง ๆ อโหสิ ได้มีแล้ว
เตสฺส ปุตฺเตสฺส ในบุตร ท. เหล่านั้นหนา ปุตฺตสฺส แก่บุตร เอเกกสฺส คนหนึ่ง ๆ ๆ

เตปิ สพฺเพว อนุชาตปุตฺตา นาม อเหตุ.

ปุตฺตา อ.บุตร ท. เตปิ แม้เหล่านั้น สพฺเพว ทั้งปวงเทียว อนุชาตปุตฺตา นาม ชื่อว่าเป็น
อนุชาตบุตร อเหตุ ได้เป็นแล้ว ๆ

อิติ จุทฺทสนฺนํ ปุตฺตานํ ภริยาย อุปาสกสฺสาติ โสฬส สลากยาคุอาทีนิ ปวตฺตนฺติ.

สลากยาคุอาทีนิ อ.อาหารวัตถุ ท. มีข้าวต้มอันบุคคลพึงถวายตามสลากเป็นต้น โสฬส
๑๖ ปวตฺตนฺติ ย่อมเป็นไปทั่ว ชนานํ แก่ชน ท. คือ ปุตฺตานํ แก่บุตร ท. จุทฺทสนฺนํ ๑๔
ภริยาย แก่ภรรยา อุปาสกสฺส แก่อุบาสก อิติ ด้วยประการฉะนี้ ๆ

อิติ โส สปุตฺตทวารํ สีลวา กลฺยาณธมฺโม ทานสํวิภาครโต อโหสิ.

อ.อุบาสกนั้น สปุตฺตทวารํ เป็นผู้เป็นไปกับด้วยลูกและเมีย สีลวา เป็นผู้มีศีล กลฺยาณธม
โม เป็นผู้มีธรรมอันงาม ทานสํวิภาครโต เป็นผู้ยินดีแล้วในการจำแนกซึ่งทาน อโหสิ ได้เป็น
แล้ว อิติ ด้วยประการฉะนี้ ๆ

อถสฺส อปรภาเค โรโค อุปฺปชฺชิ.

อถ ครั้งนั้น อ.โรค อุปฺปชฺชิ เกิดขึ้นแล้ว อสฺส อุปาสกสฺส แก่อุบาสกนั้น อปรภาเค ใน
กาลอันเป็นส่วนอื่นอีก ๆ

อายุสงฺขาโร ปริหาสิ.

อายุสงฺขาโร อ.สังขารคืออายุ ปริหาสิ เลื่อมรอบแล้ว ๆ

โส ฐมฺมํ โสตุกาโม “อญฺฐ วา เม โสฬส วา ภิกฺขุ เปเสถาติ สตฺถุ สนฺติกํ ปหิณฺนิ.

โส อุปาสาทิ อ.อุบาสกนั้น โสตุกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันฟัง ฐมฺมํ ซึ่งธรรม หุตฺวา เป็น
ปหิณฺนิ ส่งไปแล้ว ฐาสนํ ซึ่งข่าวสาสน์ สนฺติกํ ผู้สำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา ญापนเหตุกํ มี

อันให้รู้ ว่า ตุมฺเห อ.พระองค์ ท. เปสธ ของทรงส่ง ภิกฺขุ ซึ่งภิกฺขุ ท. อฏฺฐ วา ๘ หรือ
โสฬส วา หรือว่า ๑๖ เม แก่ข้าพระองค์ อิติ ดังนี้ เป็นเหตุ ฯ

สตฺถา ภิกฺขุ เปสสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา เปสสิ ทรงส่งไปแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกฺขุ ท. ฯ

เต คนฺตุวา ตสฺส มณฺจํ ปริวารตฺวา ปณฺตฺเตสฺส อาสเนสฺส นิสินฺหา, “ภนฺเต อญฺยานํ
เม ทสฺสนํ ทูลลภํ ภวิสฺสติ, ทฺวพฺพโลมฺหิ, เอกํ เม สุตฺตํ สขุฌายถาติ วุตฺตา, “กตรํ
สุตฺตํ โสตุกามิ อูปาสกาทิ, “สพฺพพุทฺธานํ อวิหิตํ สติปญฺ्ञานสฺสุตฺตนฺติ วุตฺเต,
“เอกายโน อยํ ภิกฺขเว มคฺโค สุตฺตานํ วิสุทฺธิยาติ สุตฺตนฺตํ ปญฺ्ञเปสฺสุ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. เหล่านั้น คนฺตุวา ไปแล้ว นิสินฺหา นั่งแล้ว อาสเนสฺส บนอาสนะ
ทปณฺตฺเตสฺส อัน-- ปุคฺคเลน อันบุคฺคล --ปฺปลาตแล้ว ปริวารตฺวา แวดล้อม มณฺจํ ซึ่งเตียง ตสฺส
อูปาสกสฺส ของอูปาสกนั้น ผู้-- อูปาสเกน อันอูปาสก วุตฺตา --กล่าวแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่าน
ผู้เจริญ ทสฺสนํ อ.การเห็น อญฺยานํ ซึ่งพระผู้เป็นเจ้า ท. เม ของกระผม ทูลลภํ เป็นกิจอัน
กระผมได้โดยยาก ภวิสฺสติ จักเป็น อหํ อ.กระผม ทฺวพฺพโล เป็นผู้มีกำลังอันโทษประทุษร้าย
แล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. สขุฌายถ ของสาธยาย สุตฺตํ ซึ่งพระสูตร เอกํ สูตร
หนึ่ง เม แก่กระผมเถิด ดังนี้, ปุจฺฉิตฺวา ถามแล้ว ว่า อูปาสก คุณก่อนอูปาสก ตวํ อ.ท่าน โสตุ
กามา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันฟัง สุตฺตํ ซึ่งพระสูตร กตรํ สูตรไหน อสิ ย่อมเป็น ดังนี้, วจเน ครั้น
เมื่อคำ ว่า อหํ อ.กระผม โสตุกามิ เป็นผู้ใคร่เพื่ออันฟัง สติปญฺ्ञานสฺสุตฺตํ ซึ่งสติปญฺ्ञานสูตร
อัน-- สพฺพพุทฺธานํ อันพระพุทฺธเจ้าทั้งปวง ท. --ไม่ทรงละแล้ว อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ อู
ปาสเกน อันอูปาสก กล่าวแล้ว, ปญฺ्ञเปสฺสุ เริ่มตั้งแล้ว สุตฺตนฺตํ ซึ่งพระสูตร ว่า ภิกฺขเว คุณก่อน
ภิกฺขุ ท. อยํ มคฺโค อ.หนทางนี้ อันเป็นที่ไป เอกายโน แห่งบุคฺคล คนเดียว ย่อมเป็นไปพร้อม
วิสุทฺธิยา เพื่อความหมดจดวิเศษ สุตฺตานํ แห่งสัตว์ ท. ดังนี้เป็นต้น ฯ

ตสฺมี ขณฺเณ จฺหิ เทวโลเกหิ สพฺพพาลงฺการปญฺ्ञิมณฺฑิตา สหสฺสสินฺธุวฺยวุตฺตา ทิยทุทฺ

โยชนสตฺติกา จ รถา อาคมีสฺสุ.

ตสฺมี ขณฺเณ ในขณะนั้น รถา อ.รถ ท. จ ๖ ทิยทุทฺโยชนสตฺติกา อันประกอบแล้วด้วย
ร้อยแห่งโยชนที่สองด้วยทั้งกึ่ง สหสฺสสินฺธุวฺยวุตฺตา อันเทียมแล้วด้วยม้าสินธพพันหนึ่ง สพ
พาลงฺการปญฺ्ञิมณฺฑิตา อันประดับเฉพาะแล้วด้วยเครื่องประดับทั้งปวง อาคมีสฺสุ มาแล้ว เทว
โลเกหิ จากเทวโลก ท. จ ๖ ฯ

เตสฺ จิตา เทวตา “อมุหํ เทวโลกํ เนสุสาม, อมุหํ เทวโลกํ เนสุสาม, อมุโ
มตฺติกภาชนํ ภินฺทิตฺวา สุวณฺณภาชนํ คณฺหนฺโต วีย อมุหํ เทวโลกํ อภิรมิตุํ อิธ
นิพฺพตฺตตฺติ วทิสฺสุ.

เทวตา อ.เทวตาท. จิตา ยืนแล้ว เตสฺ รเถสฺ บนรถ ท. เหล่านั้น วทิสฺсу กล่าวแล้ว ว่า
มยฺ อ.เรา ท. เนสุสาม จักนำไป เทวโลกํ สูเทวโลก อมุหํ ของเรา ท., มยฺ อ.เรา ท. เนสุ
สาม จักนำไป เทวโลกํ สูเทวโลก อมุหํ ของเรา ท., อมุโ แนะนำท่านผู้เจริญ อุปาสโก อ.
อุบาสก นิพฺพตฺตตฺติ จงบังเกิด อิธ รเถ ที่รถนี้ อภิรมิตุํ เพื่ออันยินดียิ่ง เทวโลก ในเทวโลก
อมุหํ ของเรา ท. ปุคฺคโล วีย ราวกะ อ.บุคคล ภินฺทิตฺวา ทำลายแล้ว มตฺติกภาชนํ ซึ่ง
ภาชนะอันเป็นวิหารแห่งดินเหนียว คณฺหนฺโต ถือเอาอยู่ สุวณฺณภาชนํ ซึ่งภาชนะอันเป็นวิหาร
แห่งทอง อิติ ดังนี้ ฯ

อุปาสโก ฌมฺมสุสวณฺนุตรายํ อนิจฺจนฺโต “อาคเมถ อาคเมธาติ อาห.

อุปาสโก อ.อุบาสก อนิจฺจนฺโต ไม่ปรารถนาอยู่ ฌมฺมสุสวณฺนุตรายํ ซึ่งอันตรายแห่งการ
พึงซึ่งธรรม กล่าวแล้ว ว่า ตุมฺहे อ.ท่าน ท. กาลํ ยังกาล อาคเมถ จงให้มา ตุมฺहे อ.ท่าน ท.
กาลํ ยังกาล อาคเมถ จงให้มา อิติ ดังนี้ ฯ

ภิกฺขุ “อมุเห วทิตฺติ สณฺนาย ตฺถุหิ อเหตุสฺ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ตฺถุหิ เป็นผู้นี้ อเหตุสฺ ได้เป็นแล้ว สณฺนาย ด้วยความสำคัญ ว่า อุปาสโก
อ.อุบาสก วทิตฺติ ย่อมกล่าว อมุเห กระเรา ท. อิติ ดังนี้ ฯ

อสุสฺ ปุตฺตธิตโร “อมุหํ ปิตา ปุพฺเพ ฌมฺมสุสวเนน อติตฺโต อโหสิ, อิทานิ

ปน ภิกฺขุ ปกฺโกสาเปตฺวา สุขุมาลํ การตฺวา สยเมว วาเรติ, มรณฺสฺส อภายนกสฺส
โต นาม นตฺถิตฺติ วิรวิสฺสุ.

อสุ ครั้งนั้น ปุตฺตธิตโร อ.บุตรและธิดาท. อสุสฺ อุปาสกุสฺส ของอุบาสกนั้น วิรวิสฺสุ ร้อง
แล้ว จินฺตเนน ด้วยความคิด ว่า ปิตา อ.บิดา อมุหํ ของเรา ท. อติตฺโต เป็นผู้ไม่อ้อมแล้ว
ฌมฺมสุสวเนน ด้วยการพึง ซึ่งธรรม อโหสิ ได้เป็นแล้ว ปุพฺเพ ในกาลก่อน,ปน แต่ว่า อิทานิ
ในกาลนี้ ปิตา อ.บิดา ยังบุคคล ปกฺโกสาเปตฺวา ให้ร้องเรียกแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. การตฺวา
ให้กระทำแล้ว สุขุมาลํ ซึ่งการสาธยาย วาเรติ ย่อมห้าม สยฺ เอง เหว นั้นเทียว, อภายนกสฺส
โต นาม ชื่อ อ.สัตว์ ผู้ไม่กลัว มรณฺสฺส ต่อความตาย นตฺถิตฺติ ย่อมไม่มี อิติ ดังนี้ ฯ

ภิกฺขุ “อิทานิ อโนกาโสติ อฏฺฐายาสนา ปกฺกมิตฺสุ.

อ.ภิกษุ ท. มนุเตตฺวา ปรีกษากันแล้ว ว่า อิทานิ อ.กาลนี้ อโนกาโส เป็นสมัยมิใช่โอกาส โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ อุฏฺฐาย ลุกขึ้นแล้ว อาสนา จากอาสนะ ปกฺกมียุ หลิกไปแล้ว ฯ

อุปาสโก โลกั วิดีนาเมตฺวา สติ ปฏฺฐิตฺวา ปุตุเต ปุจฺฉิ “กสฺมา กนฺทถาติ.

อุปาสโก อ.อุบาสก กาลั ยังกาล โลกั หน้อยหนึ่ง วิดีนาเมตฺวา ให้น้อมไปล่วงวิเศษแล้ว ปฏฺฐิตฺวา กลับได้แล้ว สติ ซึ่งสติ ปุจฺฉิ ถามแล้ว ปุตุเต ซึ่งบุตร ท. ว่า ตุมฺเห อ.เจ้า ท. กนฺทถ ย่อมคร่ำครวณ กสฺมา เพราะเหตุอะไร อิติ ดังนี้ ฯ

“ตาต ตุมฺเห ภิกฺขุ ปกฺโกสาเปตฺวา ฌมฺมํ สฺสนฺนตา สยเมว วารยิตฺถ, อถ มยฺ

‘มรณสฺส อภายนกสฺสโต นาม นตฺถิติ กนฺทิมฺหาติ.

ปุตุตา อ.บุตร ท. อาหํสุ กล่าวแล้ว ว่า ตาต ข้าแต่พ่อ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ปุคฺคัล ยัง บุคคล ปกฺโกสาเปตฺวา ให้อธิษฐานแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. สฺสนฺนตา พังอยู่ ฌมฺมํ ซึ่งกรรม วารยิตฺถ ห้ามแล้ว สยฺ เอง เอว นั้นเทียว, อถ ภาเว ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ มยฺ อ.เรา ท. กนฺทิมฺห คร่ำครวณแล้ว จินฺตเนน ด้วยความคิด ว่า อภายนกสฺสโต นาม ชื่อ อ. สัตว์ ผู้ไม่กลัวต่อความตาย นตฺถิ ย่อมไม่มี อิติ ดังนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

“อญฺญา ปน กุหิณฺติ.

อุปาสโก อ.อุบาสก ปุจฺฉิ ถามแล้ว ว่า ปน ก็ อญฺญา อ.พระผู้เป็นเจ้า ท. คโต ไปแล้ว กุ หิ ฌาเน ในที่ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

“อโนกาโสติ อุฏฺฐายาสนา ปกฺกนฺตา ตาตาติ.

ปุตุตา อ.บุตร ท. อาหํสุ กล่าวแล้ว ว่า ตาต ข้าแต่พ่อ ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. มนุเตตฺวา ปรีกษากันแล้ว ว่า อิทานิ อ.กาลนี้ อโนกาโส เป็นสมัยมิใช่โอกาส โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ อุฏฺฐาย ลุกขึ้นแล้ว อาสนา จากอาสนะ ปกฺกนฺตา หลิกไปแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“นาหํ อญฺเยหิ สทฺธิ กเถมีติ.

อุปาสโก อ.อุบาสก อาหํ กล่าวแล้ว ว่า อหํ อ.เรา กเถมิ ย่อมกล่าว สทฺธิ กับ อญฺเยหิ ด้วยพระผู้เป็นเจ้า ท. น หามีได้ อิติ ดังนี้ ฯ

“อถ เกน สทฺธิ กเถถาติ.

ปุตุตา อ.บุตร ท. ปุจฺฉิสฺสุ ถามแล้ว ว่า อถ ภาเว ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ ตุมฺเห อ.ท่าน ท. กเถถ ย่อมกล่าว สทฺธิ กับ เกน ด้วยใคร อิติ ดังนี้ ฯ

**“ฉหิ เทวโลเกหิ เทวตา ฉ รเถ อลงฺกิริตฺวา อาทาย อากาเส จตฺวา ‘อมุหํ เทว
โลก อภิรมาหิ, อมุหํ เทวโลก อภิรมาหิติ สทฺทํ กโรนฺติ, ตาหิ สทฺธิ กเถมิตฺติ.**

อุปาสโก อ.อุบาสก อาห กล่าวแล้ว ว่า เทวตา อ.เทวตา ท. อลงฺกิริตฺวา กระทำให้
พอแล้ว รเถ ซึ่งรต ท. ฉ ๖ อาทาย พามาแล้ว เทวโลเกหิ จากเทวโลก ท. ฉหิ ๖ จตฺวา ยืน
แล้ว อากาเส ในอากาศ กโรนฺติ ย่อมกระทำ สทฺทํ ซึ่งเสียงว่า ตฺวํ อ.ท่าน อภิรมาหิ จงยินดี
ยิ่ง เทวโลก ในเทวโลก อมุหํ ของเรา ท.,ตฺวํ อ.ท่าน อภิรมาหิ จงยินดียิ่ง เทวโลก ในเท
วโลก อมุหํ ของเรา ท. ดังนี้, อหํ อ.เรา กเถมิ ย่อมกล่าว สทฺธิ กับ เทหิ เทวตาหิ ด้วย
เทวตา ท. เหล่านั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“กุหิ ตาต รธา, น มยํ ปสุตฺวา มาติ.

ปุตุตา อ.บุตร ท. อาหฺสุ กล่าวแล้ว ว่า ตาต ข้าแต่พ่อ รธา อ.รต ท. โหนฺติ ย่อมมี กุหิ
จําเน ในที่ไหน, มยํ อ.เรา ท. น ปสุตฺวา ย่อมไม่เห็น อิติ ดังนี้ ฯ

“อตุลฺลิตฺ ปน มยฺหํ คณฺณิตานิ ปุปฺพานิตฺติ.

อุปาสโก อ.อุบาสก อาห กล่าวแล้ว ว่า ปน ก็ ปุปฺพานิ อ.ดอกไม้ ท. คณฺณิตานิ อันอัน
บุคคลร้อยแล้ว มยฺหํ เพื่อเรา อตุลฺลิตฺ มีอยู่ หรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อตุลฺลิตฺ ตาตาติ.

ปุตุตา อ.บุตร ท. อาหฺสุ กล่าวแล้ว ว่า ตาต ข้าแต่พ่อ ปุปฺพานิ อ.ดอกไม้ ท. อตุลฺลิตฺ มีอยู่
อิตฺติ ดังนี้ ฯ

“กตโร เทวโลก รมณียติ.

อุปาสโก อ.อุบาสก ปุจฺฉิ ถามแล้ว ว่า เทวโลก อ.เทวโลก กตโร ขึ้นไหน รมณียํ อัน
บุคคล พึงยินดี อิติ ดังนี้ ฯ

“สพฺพโพธิสตุตฺตานํ พุทฺธมาตาปิตุณฺณจ วสนฺนุจํ ตฺลิตฺถวณํ รมณียํ ตาตาติ.

ปุตุตา อ.บุตร ท. อาหฺสุ กล่าวแล้ว ว่า ตาต ข้าแต่พ่อ ตฺลิตฺถวณํ อ.ภพชื่อว่าตฺลิต
วสนฺนุจํ อันเป็นที่เป็นที่อยู่ สพฺพโพธิสตุตฺตานํ จ ของพระโพธิสัตว์ทั้งปวง ท. ด้วย พุทฺธ
มาตาปิตุณฺณ จ ของพระมารดาและพระบิดาของพระพุทธเจ้า ท. ด้วย ปุคฺคเลน อันบุคคล
รมณียํ พึงยินดี อิติ ดังนี้ ฯ

“เตนหิ ‘ตฺลิตฺถวณโต อากตรเถ ปุปฺพทามํ ลกฺขตฺตฺติ ปุปฺพทามํ จิปถาติ.

อุปาสโก อ.อุบาสก อาห กล่าวแล้ว ว่า เตนหิ ถ้าอย่างนั้น ตุมฺเห อ.เจ้า ท. อธิฏฺฐาย อธิษฐานแล้ว ว่า ปุพฺพทามํ อ.พวงแห่งดอกไม้ ลลฺลฺล จงคล้อง อากฺตรเถ ที่รถอันมาแล้ว ตฺ สิตกฺวนโต จากภพชื่อว่าคฺสูติ อิติ ดังนี้ จิปถ จงชัดไป ปุพฺพทามํ ซึ่งพวงแห่งดอกไม้ อิติ ดังนี้ ฯ

เต จิปีสุ.

เต ปุตุตา อ.บุตร ท. เหล่านั้น จิปีสุ ชัดไปแล้ว ฯ

ตํ รตฺฐเร ลลฺลฺลิตฺวา อากาเส โอลมฺพิ.

ตํ ปุพฺพทามํ อ.พวงแห่งดอกไม้ นั้น ลลฺลฺลิตฺวา คล้องแล้ว รตฺฐเร ที่แอกแห่งรถ โอลมฺพิ ห้อยลงแล้ว อากาเส ในอากาศ ฯ

มฺหาชนํ ตเทว ปสฺสตี, รตํ น ปสฺสตี.

มฺหาชนํ อ.มฺหาชน ปสฺสตี ย่อมเห็น ตํ ปุพฺพทามํ ซึ่งพวงแห่งดอกไม้ นั้น เอว นั้น เทียว, น ปสฺสตี ย่อมไม่เห็น รตํ ซึ่งรถ ฯ

อุปาสโก “ปสฺสเถตํ ปุพฺพทามนฺติ วตฺวา, “อาม ปสฺสามาตี วุตฺเต, “เอตํ ตฺสูติ กฺวนโต อากฺตรเถ โอลมฺพิ, อหํ ตฺสูติกฺวนํ กจฺจามิ, ตุมฺเห มา จินฺตยิตฺถ, มม สนฺติเก นิพฺพตฺติตฺถกามา หุตฺวา มยา กตฺตนิยาเมเนว ปุณฺณานิ กโรธาตี วตฺวา กาลํ กตฺวา ตฺสูติกฺวนโต อากฺตรเถ ปตฺติฏฺฐาตี.

อุปาสโก อ.อุบาสก วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ปสฺสเถ จงดู เอตํ ปุพฺพทามํ ซึ่งพวงแห่งดอกไม้ นั้น ดังนี้, วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า อาม เออ มยฺ อ.เรา ท. ปสฺสามา ย่อมเห็น อิติ ดังนี้ ปุตุเตหิ อ.บุตร ท. วุตฺเต กล่าวแล้ว, วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า เอตํ ปุพฺพทามํ อ.พวงแห่งดอกไม้ นั้น โอลมฺพิ ย่อมห้อยลง อากฺตรเถ ที่รถอันมาแล้ว ตฺสูติกฺวนโต จากภพชื่อว่าคฺสูติ, อหํ อ.เรา กจฺจามิ จะไป ตฺสูติกฺวนํ สูกฺภชื่อว่าคฺสูติ, ตุมฺเห อ.เจ้า ท. มา จินฺตยิตฺถ อย่าคิดแล้ว, ตุมฺเห อ.เจ้า ท. นิพฺพตฺติตฺถกามา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันบังเกิด สนฺติเก ในสำนัก มม ของเรา หุตฺวา เป็น กโรหิ จงกระทำ ปุณฺณานิ ซึ่งบุญ ท. กตฺตนิยาเมเนว ตามทำนองแห่งบุญ--มยา อันเรา --กระทำแล้ว เอว นั้นเทียว อิติ ดังนี้ กตฺวา กระทำแล้ว กาลํ ซึ่งกาละ ปตฺติฏฺฐาตี ยืนอยู่เฉพาะแล้ว อากฺตรเถ บนรถอันมาแล้ว ตฺสูติกฺวนโต จากภพชื่อว่าคฺสูติ ฯ

ดาวเทวสฺส ติกาวตฺตปฺปมาโณ สญฺจิสกฺกฏาการาลงฺการปฏฺธิมฺนฺตฺติโต อุตฺตภาโว นิพฺพตฺติ, อจฺจราสทสฺสํ ปริวารสฺสิ, ปญฺจวิสฺตฺติโยชนิกํ รตฺตนิมานํ ปาตุโรหฺสิ.

ดาว เอว ในขณะนั้น นันทิเยว อตฺตภาโว อ.อัทธภาพ อสฺส อุปาสกสฺส ของอุบาสกนั้น
สฤจิสกฏการาลงการปฏิมณฺฑิตอ อันประดับเฉพาะแล้ว ด้วยเครื่องประดับมีเกวียนหกสิบเล่ม
ภาโร เป็นภาระ ติวาตฺตปฺปมาโณ มีภาวตสามเป็นประมาณ นิพฺพตฺติ บังเกิดแล้ว, อจฺจ
ราสทสฺส อ.พันแห่งนางอัปสร ปรีวารสฺสิ แวดล้อมแล้ว, รตนวิมานํ อ.วิมานอันสำเร็จแล้วด้วย
แก้ว ปณฺจวิสตฺติโยชนิกํ อันประกอบแล้วด้วยโยชน์ ๒๕ ปาตุโรหิตํ ได้มีปรากฏแล้ว ฯ

เตปิ ภิกฺขุ วิหารํ อนุปฺปตฺเต สตุธา ปุจฺฉิ “สุตา ภิกฺขเว อุปาสเกณ ฃมฺมเทสนาติ.

สตุธา อ.พระศาสดา ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้ว ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. เตปิ แม้เหล่านั้น อนุปฺปตฺเต
ผู้ถึงโดยลำดับแล้ว วิหารํ ซึ่งวิหาร ว่า ภิกฺขเว ลูกก่อนภิกษุ ท. ฃมฺมเทสนา อ.ธรรมเทศนา อุ
ปาสเกณ อันอุบาสก สตุธา ฟังแล้วหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

**“อาม ภนฺเต, อนุตฺราเยว ปน ‘อาคเมถาติ วาเรสิ, อสฺส ปุตฺตธิตโร กนฺทิสฺสุ, มยฺ
‘อิทานิ อโนกาโสติ อุฏฺฐายาสนา นิภฺขนฺตาคติ.**

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. อาหํสฺสุ กราบทูลแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อาม อาม พระ
เจ้าข้า เอว อ.อย่างนั้น, ปน แต่ว่า อุปาสโก อ.อุบาสก วาเรสิ ห้ามแล้ว ว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท.
กาลํ ยังกาล อาคเมถ จงให้มา อิติ ดังนี้ อนุตฺรา เอว ในระหว่าง เอว นันทิเยว, อสฺส ภาว
ครั้งเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ ปุตฺตธิตโร อ.บุตรและธิดา ท. อสฺส อุปาสกสฺส ของ
อุบาสกนั้น กนฺทิสฺสุ คร่ำครวญแล้ว, มยฺ อ.ข้าพระองค์ ท. มนฺเตตฺวา ปรึกษากันแล้ว ว่า อิทานิ
อ.กาลนี้ อโนกาโส เป็นสมัยมิใช่โอกาส โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ อุฏฺฐาย ลูกขึ้นแล้ว อาสนา
จากอาสนะ นิภฺขนฺตา เป็นผู้ออกไปแล้ว อมฺห ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

**“น โส ภิกฺขเว ตุมฺเหหิ สทฺธิ กเถสิ; ฉหิ ปน เทวโลเกหิ เทวตา ฉ รเถ อลงฺกิริตฺ
วา อหริตฺวา ตํ อุปาสกํ ปกฺโกสิสฺสุ, โส ฃมฺมเทสนาย อนุตฺรายํ อนิจฺฉนฺโนตฺ ตาหิ
สทฺธิ กเถสิติ.**

สตุธา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ภิกฺขเว โส อุปาสโก ลูกก่อนภิกษุ ท. อ.อุบาสก
นั้น กเถสิ กล่าวแล้ว สทฺธิ กับ ตุมฺเหหิ ด้วยเธอ ท. น หามิได้; ปน แต่ว่า เทวตา อ.เทวตา
ท. อลงฺกิริตฺวา กระทำให้พอแล้ว รเถ ซึ่งรต ท. ฉ ๖ อหริตฺวา นำมาแล้ว เทวโลเกหิ จากเท
วโลก ท. ฉหิ ๖ ปกฺโกสิสฺสุ ร้องเรียกแล้ว ตํ อุปาสกํ ซึ่งอุบาสกนั้น, โส อุปาสโก อ.อุบาสกนั้น
อนิจฺฉนฺโนตฺ ไม่ปรารธนาอยู่ อนุตฺรายํ ซึ่งอันตราย ฃมฺมเทสนาย แห่งการฟัง ซึ่งธรรม กเถสิ
กล่าวแล้ว สทฺธิ กับ ตาหิ เทวตาหิ ด้วยเทวตา ท. เหล่านั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“เอวํ ภนฺเตติ.

ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. อาหํสุ ทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เอวํ อ.อย่างนั้นหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“เอวํ ภิกขเวติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ภิกขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. เอวํ อ.อย่างนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“อิทานิ กุหิ นิพฺพตฺโตติ.

ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. ปุจฺฉีสุ ทูลถามแล้ว ว่า อิทานิ ในกาลนี้ โส อุปาสโก อ.อุบาสกนั้น นิพฺพตฺโต บังเกิดแล้ว กุหิ ฐานะ ในที่ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

“ตฺถสฺสทวเน ภิกขเวติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ภิกขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. โส อุปาสโก อ.อุบาสกนั้น นิพฺพตฺโต บังเกิดแล้ว ตฺถสฺสทวเน ในภพชื่อว่าตฺถสฺส อิติ ดังนี้ ฯ

“ภนฺเต อิทํ ติมฺมชฺเชน โมทฺมานํ จริตฺวา ปุณฺณํ โมทฺตญฺจํเนยว นิพฺพตฺโตติ.

ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. ปุจฺฉีสุ ทูลถามแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ โส อุปาสโก อ.อุบาสกนั้น โมทฺมานํ จริตฺวา เทียบบันเทิงอยู่แล้ว ติมฺมชฺเชน ในท่ามกลางแห่งฉาติ อิทํ โลก ในโลกนี้ นิพฺพตฺโต บังเกิดแล้ว โมทฺตญฺจํเนยว ในที่เป็นที่บันเทิง ปุณฺณํ อีก เหว นั้นเทียบหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม ภิกขเว, อปฺปมตฺตา หิ คหฺนฺตุวํ วา ปพฺพชิตา วา สพฺพตฺถ โมทฺตญฺจํเนยวติ

วตฺวา อิมํ คามมาห

สตฺถา อ.พระศาสดา วตฺวา อาห ตรัสแล้ว ภิกขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. อาม เออ เอวํ อ.อย่างนั้น, หิ เพราะว่า คหฺนฺตุวํ วา อ.ຄຸກັດທ. หรือ ปพฺพชิตา วา หรือว่า อ.ບຣຣພຸຈິຕ ທ. อປປມຕຕາ ผู้ไม่ประมาทแล้ว โມทฺตญฺจํเนยว ย่อมบันเทิง สพฺพตฺถ ฐานะ ในที่ทั้งปวง เหว นั้นเทียบ อิติ ดังนี้ อาห ตรัสแล้ว อิมํ คามํ ซึ่งพระศาสดานี้ ว่า

“อิทํ โມทฺติ เปจฺจ โມทฺติ

กตປຸຣ໌ ອຸຍະຕຸ໌ ໂມຫຕີ,

ໂສ ໂມຫຕີ ໂສ ປໂມຫຕີ

ທິສຸວາ ກມຸມວິສຸທຸຣິມຕຸຕໂນຕີ.

กตปุญฺโ อ.บุคคล ผู้มีบุญอันกระทำแล้ว โมทติ ย่อมบันเทิง อิทฺ โลเก ในโลกนี้ เป็จ
ละไปแล้ว โมทติ ย่อมบันเทิง, โมทติ ย่อมบันเทิง อุภยตฺถ โลเก ในโลกทั้งสอง, กตปุญฺโ อ.
บุคคล ผู้มีบุญอันกระทำแล้วนั้น ทิสฺวา เห็นแล้ว กมฺมวิสุทฺธิ มตฺตโนติ ซึ่งความหมดจดพิเศษ
แห่งกรรม อตฺตโน ของตน ปโมทติ ย่อมบันเทิง โส กตปุญฺโ อ.บุคคลผู้มีบุญอันกระทำแล้ว
นั้น ปโมทติ ย่อมบันเทิงทั่ว อิติ ดังนี้ ฯ

คาถาปริโยสาเน พหุ โสตาปนุนาทยอเหตุ, มหาชนสุส สาตฺถิกา ฌมฺมเทสนา
ชาตาคิ.

คาถาปริโยสาเน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคาถา ชนา อ.ชน ท. มาก โสตาปน
นาทยอ เป็นพระอริยบุคคลมีพระโสคาบันเป็นต้น อเหตุ ได้เป็นแล้ว, ฌมฺมเทสนา อ.พระ
ธรรมเทศนา สาตฺถิกา เป็นเทศนาเป็นไปกับด้วยวาจา มีประโยชน์ ชาตา เกิดแล้ว มหาชนสุส
แก้มหาชน อิติ ดังนี้แล ฯ

ฌมฺมิกอุปาสกตฺถ.

ฌมฺมิกอุปาสกตฺถ อ.เรื่องแห่งอุบาสกผู้ตั้งอยู่ในธรรม นิฏฺฐิตํ จบแล้ว ฯ

๑๒.เทวทตฺตวตฺถ.[๑๒]

เทวทตฺตวตฺถ อ.เรื่องแห่งพระเทวทัต มยา อันข้าพเจ้า รุจฺเจเต จะกล่าว ฯ

“อิธ ตปฺปติ เปจฺจ ตปฺปตฺติ อิมํ ฌมฺมเทสนํ สตฺถา เขตฺวเน วิหรนฺโต เทวทตฺตํ

อารพฺภ กเถสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา วิหรนฺโต เมื่อประทับอยู่ เขตฺวเน ในพระเชตวัน อารพฺภ
ทรงปรารภ เทวทตฺตํ ซึ่งพระเทวทัต กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ ฌมฺมเทสนํ ซึ่งพระธรรมเทศนา
นี้ ว่า อิธ ตปฺปติ เปจฺจ ตปฺปตฺติ ดังนี้ เป็นต้น ฯ

เทวทตฺตสุส วตฺถํ ปพฺพชิตกาลโต ปฏฺฐาย ยาว ปรีวิปปเวสนา เทวทตฺตํ อารพฺภ

ภาสิตานิ สพฺพานิ ชาตกานิ วิตุณเรตฺวา กถิตํ.

วตฺถํ อ.เรื่อง เทวทตฺตสุส แห่งพระเทวทัต สตฺถารา อันพระศาสดา ชาตกานิ ทรงยัง
ชาตก ท. สพฺพานิ ทั้งปวง อัน-- อันพระองค์ อารพฺภ ทรงปรารภ เทวทตฺตํ ซึ่งพระเทวทัต
ภาสิตานิ ตรัสแล้ว วิตุณเรตฺวา ให้พิสดารแล้ว กถิตํ ตรัสแล้ว ปฏฺฐาย จำเดิม ปพฺพชิตกาล
โต แต่กาล-- เทวทตฺตสุส แห่งพระเทวทัต --บวชแล้ว ยาว เพียงใด ปรีวิปปเวสนา แต่การเข้า
ไปสู่แผ่นดิน ฯ

อย่ ปเนตถ สงฺเขโป:

ปน ก็ สงฺเขโป อ.เนื้อความย่อ เอตถ เทวทตฺตวตฺตุมฺหิ ในเรื่องแห่งพระเทวทัตนี้ อย่
นี้:

สตฺถริ, อนุปิยํ นาม มลฺลนํ นิคโม, ตํ นิสุสาย อนุปิยมฺพวเน วิหรนฺเตยว,
ตถาคตฺตสฺส ลกฺขณปฏิคฺคหณทิวเสยว อสฺสิติสหสฺสเสหิ ติกฺกุเลหิ “ราชา วา โหตุ พุทฺ
โธ วา, ขตฺติยปริวารโร วิจิริสฺสตีติ อสฺสิติสหสฺสปฺตฺตา ปฏฺยตา,

นิคม อ.นิคม มลฺลนํ ของเจ้ามัลละ ท. อนุปิยํ นาม ชื่อว่าอนุปิยะ ยี่ ไค, สตฺถริ ครั้น
เมื่อพระศาสดา นิสุสาย ทรงอาศัย ตํ นิคมํ ซึ่งนิคมนั้น วิหรนฺเต เตจฺจประทับอยู่อยู่ อนุ
ปิยมฺพวเน ในป่าแห่งไม้มะม่วงชื่อว่าอนุปิยะ เอว นั้นเทียว, อสฺสิติสหสฺสปฺตฺตา อ.พระโอรส มี
พื้นแปดสิบเป็นประมาณ ท. ติกฺกุเลหิ อันตระกูลแห่งพระญาติ ท. อสฺสิติสหสฺสเสหิ มีพื้นแปดสิบ
เป็นประมาณ ปฏฺยตา ทรงปฏิญาณแล้ว ว่า สิทฺธคฺคโธ อ.เจ้าชายสิทธัตถะ ราชา วา เป็น
พระราชา หรือ พุทฺโธ วา หรือว่า เป็นพระพุทฺธเจ้า โหตุ จงเป็น, ขตฺติยปริวารโร เป็นผู้มี
กษัตริย์เป็นบริวาร หุตฺวา เป็น วิจิริสฺสตี จักเสด็จเทียวไป อิติ ดังนี้ ลกฺขณปฏิคฺคหณทิวเส
ในวันเป็นที่รับเฉพาะซึ่งพระลักษณะ ตถาคตฺตสฺส แห่งพระตถาคตเจ้า เอว นั้นเทียว ฯ

เตสุ เยภฺยฺเยน ปพฺพชิตฺเตสุ, “ภทฺทियราชานํ อนุรฺรทฺธํ อานนฺทํ ภคฺคํ กิम्ภิลํ

เทวทตฺตนฺตติ อิมํ จ สกฺกเก อปฺพพฺพนฺเต ทิสฺวา “มยฺ อตฺตโน ปฺตฺเต ปพฺพพชฺช, อิ

เม จ สกฺกา น ตถกา มนฺเต; ตสฺมา น ปพฺพพชฺชตีติ กถํ สมฺมูจฺจาเปสฺส.

เตสุ ปฺตฺเตสุ ครั้นเมื่อพระโอรส ท. เหล่านั้น ปพฺพชิตฺเตสุ ผนวชแล้ว เยภฺยฺเยน โดยมาก
, ฅาตโย อ.พระญาติ ท. ทิสฺวา ทรงเห็นแล้ว สกฺกเก ซึ่งเจ้าศากยะ ท. จ ๖ อิม เหล่านี้ คือ
ภทฺทियราชานํ ซึ่งพระราชาพระนามว่าภทฺทियะ อนุรฺรทฺธํ ซึ่งเจ้าอนุรฺรทฺธ อานนฺทํ ซึ่งเจ้าอานนท
ภคฺคํ ซึ่งเจ้าภคฺค กิम्ภิลํ ซึ่งเจ้ากิมพิละ เทวทตฺตํ ซึ่งเจ้าเทวทัต อปฺพพพชฺช ผู้ไม่ผนวชอยู่ กถํ
ยังวจาเป็นเครื่องกล่าว สมฺมูจฺจาเปสฺส ให้ตั้งขึ้นพร้อมแล้ว ว่า มยฺ อ.เรา ท. ปฺตฺเต ยังบุตร ท.
อตฺตโน ของตน ปพฺพพชฺช ให้บวชอยู่, สกฺกา อ.เจ้าศากยะ ท. จ ๖ อิม เหล่านี้ มนฺเต เห็น
จะ น ตถกา เป็นผู้มีวิชาดี โหนฺติ ย่อมเป็น; ตสฺมา เพราะเหตุนี้ สกฺกา อ.เจ้าศากยะ ท. อิ
เม เหล่านี้ น ปพฺพพชฺช ย่อมไม่บวช อิติ ดังนี้ ฯ

อถ มหานาโม สกฺโก อนุรฺรทฺธํ อุปสงฺกมิตฺวา “ตาท อมฺหากํ กุลา ปพฺพชิตฺต นตฺถิ,

ตฺวํ วา ปพฺพช, อหํ วา ปพฺพชิตฺตสมิตฺติ อห.

อด ครั้งนั้น สกโก อ.เจ้าศากยะ มหานาโม พระนามว่ามหานาม อุปสงกมิตฺวา เสด็จเข้าไปหาแล้ว อนุรุธ ซึ่งเจ้าอนุรุธ อาห ตรัสแล้ว ตาต เนะพ่อ ปุคฺคโล อ.บุคคล ปพฺพชิต ผู้บวชแล้ว กุลา จากตระกูล อมฺหากํ ของเรา ท. นตฺถิ ย่อมไม่มี, ตฺวํ อ.เจ้า ปพฺพช วา จง บวช หรือ, อหํ วา หรือว่า อหํ อ.เรา ปพฺพชิตฺตมมิจฺฉามิ จักบวช อิติ ดังนี้ ฯ

โส ปน สุขุมาลो โหติ สมฺปนฺนโกโก, “นตฺถิตฺติ วจนมฺปิ เตน น สุตปฺพพฺ”.

ปน ก็ โส อนุรุธฺ อ.เจ้าอนุรุธนั้น สุขุมาล เป็นผู้ละเอียดอ่อน สมฺปนฺนโกโก เป็นผู้ มีโอกาสอันถึงพร้อมแล้ว โหติ ย่อมเป็น, วจนํ ปิ แม้ อ.คำว่า นตฺถิ ย่อมไม่มี อิติ ดังนี้ น สุต ปฺพพฺ เป็นคำ-- เตน อนุรุธฺเณ อันเจ้าอนุรุธนั้น --ไม่เคยทรงสดับแล้ว โหติ ย่อมเป็น ฯ

เอกทิวสํ หิ จสุ ขตฺติเยสุ คฺคฺพกัปปาย กัปปนฺเตสุ, อนุรุธฺ ปฺวเณ ปราชิตํ ปฺวตฺตํ
ถาย ปหิณฺ.

หิ จริงอยู่ เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง ขตฺติเยสุ ครั้นเมื่อกษัตริย์ ท. จสุ ๖ เตสุ เหล่านั้น กัปปนฺเตสุ ทรงเล่นอยู่ คฺคฺพกัปปาย ด้วยการเล่นซึ่งขลุบ, อนุรุธฺ อ.เจ้าอนุรุธ ปราชิตํ ทรง แพ้แล้ว ปฺวเณ ด้วยขนม ปหิณฺ ทรงส่งไปแล้ว ซึ่งบุรุษ ปฺวตฺตํ เพื่อบริจาคแก่ขนม ฯ

ออสฺส มาตา ปฺวเณ สขุเชตฺตวา ปหิณฺ.

อด ครั้งนั้น มาตา อ.พระมารดา ออสฺส อนุรุธฺสฺส ของเจ้าอนุรุธนั้น สขุเชตฺตวา ทรง จัดแจงแล้ว ปฺวเณ ซึ่งขนม ท. ปหิณฺ ทรงส่งไปแล้ว ฯ

เต ขาทิตฺตวา ปฺน กัปปิสุ.

เต ขตฺติเย อ.กษัตริย์ ท. เหล่านั้น ขาทิตฺตวา เสวยแล้ว กัปปิสุ ทรงเล่นแล้ว ปฺน อีก ฯ

ปฺนปฺปฺนํ ตสฺสเณว ปราชโย โหติ.

ปราชโย อ.ความแพ้ โหติ ย่อมมี ตสฺส อนุรุธฺสฺส แก่เจ้าอนุรุธนั้น เณ นั้นเทียว ปฺนปฺปฺนํ บ่อย ๆ ฯ

มาตา ปนฺนสฺส ปหิเต ปหิเต ติกฺขตฺตํ ปฺวเณ ปหิณฺตฺวา จตฺตฺตฺวาเร “ปฺวา นตฺถิตฺติ
ปหิณฺ.

ปน ส่วนว่า มาตา อ.พระมารดา ออสฺส อนุรุธฺสฺส ของเจ้าอนุรุธนั้น ครั้นเมื่อบุรุษ อนุรุธฺเณ อันเจ้าอนุรุธ ปหิเต ปหิเต ทรงส่งไปแล้ว ฯ ปหิณฺตฺวา ทรงส่งไปแล้ว ปฺวเณ ซึ่ง ขนม ท. ติกฺขตฺตํ สามครั้ง ปหิณฺ ทรงส่งไปแล้ว สาสนํ ซึ่งข่าวสาสน์ ฌาปนเหตุกํ มีอันให้รู้ ว่า ปฺวเณ อ.ขนม ท. นตฺถิ ย่อมไม่มี อิติ ดังนี้ เป็นเหตุ จตฺตฺตฺวาเร ในวาระที่ ๔ ฯ

โส “นตฺถิ ตี วจนสฺส อสฺสุตปฺพุทฺตตา “เอสาเปกา ปุววิกฺติ ภวิสฺสตีติ มณฺเฑน
“นตฺถิปุวเมว อหฺรธาติ เปเสสิ.

โส อนุรุธุโ อ. เจ้าอนุรุธุนั้น มณฺเฑน ทรงสำคัญอยู่ว่า ปุววิกฺติ อ.ขนม อันบุคคล
กระทำให้แปลก เอสาปิ แม่นั้น ปุววิกฺติ เป็นขนมอันบุคคลกระทำให้แปลก เอกา ชนิดหนึ่ง
ภวิสฺส ตักเป็น อิติ ดังนี้ อสฺสุตปฺพุทฺตตา เพราะความที่-- วจนสฺส แห่งคำ ว่า นตฺถิ ย่อมไม่
มี อิติ ดังนี้ เป็นคำอันพระองค์ --ไม่เคยทรงสดับแล้ว เปเสสิ ทรงส่งไปแล้ว ซึ่งบุรุษ วจน
ด้วยคำ ว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. อหฺรธ จงนำมา นตฺถิปุว ซึ่งขนมไม่มี เอว นั้นเทียว อิติ ดังนี้ ๑

มาตา ปนสฺส, “นตฺถิปุว กิร อญฺเเย เทธาติ วุตฺเต, “มม ปุตฺเตน ‘นตฺถิ ตี ปทํ น
สฺสุตปฺพุทฺ, อิมินา ปน อุปาเยน เอตมตฺถํ ขานาเปสฺสามิ ติจฺฉํ สุวณฺณปาตี อญฺาย
สุวณฺณปาตียา ปฏิกุชฺชิตฺวา เปเสสิ.

ปน ส่วนว่า มาตา อ.พระมารดา อสฺส อนุรุธุสฺส ของเจ้าอนุรุธุนั้น, วจน ครั้นเมื่อ
ว่า อญฺเเย ข้าแต่พระแม่เจ้า กิร ได้ยินว่า ตุมฺเห อ.พระองค์ ท. เทธ ของจงประทาน นตฺถิปุว
ซึ่งขนมไม่มี อิติ ดังนี้ ปุริเสหิ อันบุรุษ ท. วุตฺเต ทูลแล้ว, จินฺเตตฺวา ทรงดำริแล้ว ว่า ปทํ อ.
บท ว่า นตฺถิ ย่อมไม่มี อิติ ดังนี้ เป็นบท-- ปุตฺเตน อันบุตร มม ของเรา น สฺสุตปฺพุทฺ --ไม่
เคยฟังแล้ว โหติ ย่อมเป็น, ปน แต่ว่า อหํ อ.เรา ปุตฺตํ ยังบุตร ขานาเปสฺสามิ จักให้รู้ เอตํ
อตฺถํ ซึ่งเนื้อความนั้น อิมินา อุปาเยน ด้วยอุบาย นี้ อิติ ดังนี้ ปฏิกุชฺชิตฺวา ทรงครอบแล้ว
สุวณฺณปาตี ซึ่งถาดอันเป็นวิหารแห่งทอง ติจฺฉํ อันเปล่า สุวณฺณปาตียา ด้วยถาดอันเป็นวิหาร
แห่งทอง อญฺาย อื่น เปเสสิ ทรงส่งไปแล้ว ๑

นคฺคปริคฺคาหิกา เทวตา จินฺเตตฺถุ “อนุรุธุสฺสกุณเณ อนนฺนภาวกาเล อตฺตโน
ภากภตฺตํ อุปริฏฺฐปจฺเจกพุทฺทสฺส ทตฺวา ‘นตฺถิ ตี เม วจนสฺส สวณฺ มา โหตุ, โภช
นุปฺปตฺติฏฺฐานานนํ มา โหตุติ ปตฺถนา กตา, สจายํ ติจฺฉปาตี ปสฺสิสฺสตี; เทวส
มคมฺ ปวีสิตฺ น ลภิสฺสาม, สีสมฺปิ โน สตฺตธา ผลยุยาติ.

เทวตา อ.เทวตาท. นคฺคปริคฺคาหิกา ผู้ถือเอารอบซึ่งเมือง จินฺเตตฺถุ คิดกันแล้วว่า ปตฺถนํ
อ.ความปรารถนา ว่า สวณฺ อ.อันฟัง วจนสฺส ซึ่งคำ ว่า นตฺถิ ย่อมไม่มี อิติ ดังนี้ มา โหตุ จง
อย่ามี เม แก่เรา, โภชนุปฺปตฺติฏฺฐานานนํ อ.อันรู้ ซึ่งที่เป็นที่เกิขึ้นแห่งโภชนะ มา โหตุ จง
อย่ามี อิติ ดังนี้ อนุรุธุสฺสกุณเณ อันเจ้าศากระพระนามว่าอนุรุธุ ทตฺวา ทรงถวายแล้ว ซึ่งภัต
ภากภตฺตํ อันเป็นส่วน อตฺตโน ของพระองค์ อุปริฏฺฐปจฺเจกพุทฺทสฺส แก่พระปัจเจกพุทฺธเจ้าชื่อ

ว่าอุปริฏฐะ กตา กระทำแล้ว อนุนนการกาเล ในกาลแห่งตนเป็นบุรุษชื่อว่าอันนการะ, สเจ ถ้า
ว่า อัย อนนุรุทฺธ อ.เจ้าอนนุรุทฺธ นี้ ปสฺสิสฺสติ จักทรงเห็น ซึ่งตฺถจฺจุปาตี ถาดอันเปล่าไร้; มย
อ.เรา ท. น ลภิสฺสาม จักไม่ได้ ปวิสฺสํ เพื่ออันเข้าไป เทวสมาคมฺ สฺมาคมแห่งเทพ, ลิสฺ ป
แม่ อ.ศิระ โน ของเราท. ผลฺยุย พึงแตก สดฺตฺธา โดยส่วนเจ็ด อิติ ดังนี้ ฯ

อล นํ ปาตี ทิพฺพปฺุเวหิ ปุณฺณํ อํสฺ.

อล ครั้งนั้น เทวตา อ.เทวตา ท. อํสฺ ได้กระทำแล้ว นํ ปาตี ซึ่งถาดนั้น ปุณฺณํ ให้
เป็นถาดเต็มแล้ว ทิพฺพปฺุเวหิ ด้วยขนมทิพย์ท. ฯ

ตสฺสา อุมฺมณฺฑเล จเปตฺวา อุกฺขมาภฺติมตฺตตาย ปฺุวคฺนฺโ ขกลนคฺรฺ ฉาทตฺวา จิโต.

ตสฺสา ปาติยา เมื่อถาดนั้น เป็นถาดสัควาอันบุรุษ-- จเปตฺวา วางแล้ว อุมฺมณฺฑเล บน
สนามเป็นที่เล่นซึ่งขลุบ อุกฺขมาภฺติมตฺตตาย --เปิดแล้ว มีอยู่ ปฺุวคฺนฺโ อ.กลืนแห่งขนม ฉาทตฺวา
จิโต ตั้งปกปิดแล้ว สกลนคฺรฺ ซึ่งเมืองทั้งสิ้น ฯ

ปฺุวขณฺทํ มฺุเข จปีตมตฺตเมว สดฺตฺรสหฺรณฺนิสฺสทฺธานิ อนฺุฝริ.

ปฺุวขณฺทํ อ.ขึ้นแห่งขนม จปีตมตฺตเมว ลักว่า-- ขตฺติเยหิ อันกษัตริย์ ท. --ทรงวางไว้
แล้ว มฺุเข ในพระโอษฐ์ เอว นั้นเทียว อนฺุฝริ แผ่ไปตามแล้ว สดฺตฺรสหฺรณฺนิสฺสทฺธานิ สู่พัน
แห่งเอ็นเป็นเครื่องนำไปซึ่งรสเจ็ด ท. ฯ

โส จินฺเตสิ “นาหํ มาตฺถ ปิโย, เอตฺตํ เม กาลํ อิมํ นตฺถิปฺุวนนาม น ปจิ, อิตฺ

**ปฺุจาย อณฺฺณํ ปฺุวํ น ขาทิสฺสามิตี เคหํ คณฺตุวา มาตฺรํ ปฺุจฺฉิ “อมฺม ตุมฺหากํ อหํ
ปิโย, อปฺปิโยติ.**

โส อนนุรุทฺธ อ.เจ้าอนนุรุทฺธนั้น จินฺเตสิ ทรงดำริแล้วว่า อหํ อ.เรา ปิโย เป็นผู้เป็นที่รัก
มาตฺถ แห่งพระมารดา อุมฺหิ ย่อมเป็น น หามิได้, มาตา อ.พระมารดา น ปจิ ไม่ทรงทอดแล้ว
นตฺถิปฺุว นาม ชื่อ ซึ่งขนมไม่มี อิมํ นี้ เม แก่เรา กาลํ ลิ่นกาล เอตฺตํ มีประมาณเท่านี้, อหํ
อ.เรา น ขาทิสฺสามิ จักไม่เคี้ยวกิน ปฺุวํ ซึ่งขนม อณฺฺณํ อื่น ปฺุจาย จำเดิม อิตฺ กาลโต แต่
กาลนี้ อิติ ดังนี้ คณฺตุวา เสด็จไปแล้ว เคหํ สู่ดำหนัก ปฺุจฺฉิ ทูลถามแล้ว มาตฺรํ ซึ่งพระมารดา
ว่า อมฺม ข้าแต่เสด็จแม่ อหํ อ.หม่อมฉัน ปิโย เป็นผู้เป็นที่รัก ตุมฺหากํ ของพระองค์ท. อุมฺหิ
ย่อมเป็น ก็ หรือ, อูทาหุ หรือว่า อหํ อ.หม่อมฉัน อปฺปิโย เป็นผู้ไม่เป็นที่รัก ตุมฺหากํ ของ
พระองค์ท. อุมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“ตาต เอกฺกฺขิโน อุกฺขิ วิย หทยํ วิย จ อติปิโย เมติ.

มาตา อ.พระมารดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ตาต แนะพ่อ ตุว อ.เจ้า อติปิโย เป็นผู้เป็นที่รัก
ยิ่ง เม ของเรา อติ ย่อมเป็น อกฺขิ วีย ราวกะ อ.นัยน์ตา เอกกฺขิโน จ ของบุคคล ผู้มีนัยน์ตา
ข้างเดียวด้วย หทยํ วีย จ ราวกะ อ.หัวใจด้วย อติ ดังนี้ ฯ

“อด กสฺมา เอตฺตํ กาลํ มยฺหํ นตฺถิปุวํ น ปจิตฺถ อมฺมาติ.

อนรุทฺโธ อ.เจ้าอนรุทฺธ อาห ทูลแล้ว ว่า อมฺม ข้าแต่เสด็จแม่ อด ภาเว ครั้นเมื่อความ
เป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ ตมฺเห อ.พระองค์ ท. น ปจิตฺถ ไม่ทรงทอดแล้ว นตฺถิปุวํ ซึ่งขนม
ไม่มี มยฺหํ แก่หม่อมฉัน เอตฺตํ สิ้นกาลมีประมาณเท่านี้ กสฺมา เพราะเหตุอะไร อติ ดังนี้ ฯ

สา จุลฺลุปฺภากํ ปุจฺฉิ “อตุลฺล ภิณฺณิ ปาติยํ ตาตาติ.

สา มาตา อ.พระมารดานั้น ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้ว จุลฺลุปฺภากํ ซึ่งจุลฺลุปฺภาก ว่า ตาต
แนะพ่อ ภิณฺณิ อ.อาหารวัตถุ ไร ๆ อตุลฺล มีอยู่ ปาติยํ ในถาดหรือ อติ ดังนี้ ฯ

“ปริปฺปณฺณา อยฺเย ปาติ ปุเวหิ, เอวรฺรปา ปุวา นาม เม น ทิฏฺฐปฺพุพาทิ.

โส ปุริโส อ.บุรุษนั้น ทูลแล้ว ว่า อยฺเย ข้าแต่พระแม่เจ้า ปาติ อ.ถาด ปริปฺปณฺณา เต็ม
รอบแล้ว ปุเวหิ ด้วยขนม ท., ปุวา นาม ชื่อ อ.ขนม ท. เอวรฺรปา มีอย่างนี้เป็นรูป น ทิฏฺฐปฺพุ
พา เป็นขนม-- เม อันข้าพระองค์ --ไม่เคยเห็นแล้ว โหนฺติ ย่อมเป็น อติ ดังนี้ ฯ

สา จินฺเตสิ “มยฺหํ ปุตุโต ปุณฺวา กตานิินาโร ภวิสฺสติ, เทวตาหิ ปาติ ปุเรตฺวา
ปหิตา ภวิสฺสนฺตฺติ.

สา มาตา อ.พระมารดานั้น จินฺเตสิ ทรงดำริแล้ว ว่า ปุตุโต อ.บุตร มยฺหํ ของเรา ปุณฺ
วา เป็นผู้มิบุณ กตานิินาโร เป็นผู้มิอภิณหารอันกระทำแล้ว ภวิสฺสติ จักเป็น, ปุวา อ.ขนม
ท. เป็นขนม-- เทวตาหิ อันเทวดา ท. ปาติ ยังถาด ปุเรตฺวา ให้เต็มแล้ว ปหิตา --ส่งไปแล้ว
ภวิสฺสติ จักเป็น อติ ดังนี้ ฯ

อด นํ ปุตุโต “อมฺม อิตฺ ปฏฺฐายาหํ อณฺณํ ปุวนฺนาม น ขาทิสฺสามิ, นตฺถิปุวํ เมว
ปเจยฺยาสีติ.

อด ครั้งนั้น ปุตุโต อ.พระโอรส อาห ทูลแล้ว นํ มาตรํ กะพระมารดานั้น ว่า อมฺม ข้า
แต่เสด็จแม่ อหํ อ.หม่อมฉัน น ขาทิสฺสามิ จักไม่เคี้ยวกิน ปุวํ นาม ชื่อซึ่งขนม อณฺณํ อื่น
ปฏฺฐาย จำเดิม อิตฺ กาลโต แต่กาลนี้, ตวํ อ.พระองค์ ปเจยฺยาสี ฟังทรงทอด นตฺถิปุวํ ซึ่ง
ขนมไม่มี เหว นั้นเทียว อติ ดังนี้ ฯ

สาปิสฺส ตโต ปญฺจาย, “ปุวฺ ขาติตุกาโมมฺหิตี วุตฺเต, ตฺวจฺฉปาติเมว อญฺาย ปาติยา
ปฏิกุชฺชิตฺวา เปเสสิ.

สาปิ มาตา อ.พระมารดาแม่นั้น, วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า อหํ อ.หม่อมฉัน ขาติตุกาโม
เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเคี้ยวกิน ปุวฺ ซึ่งขนม อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ปุตุเตน อันพระโอรส วุตฺเต
ทูลแล้ว, ปฏิกุชฺชิตฺวา ทรงครอบแล้ว ตฺวจฺฉปาติ ซึ่งถาดเปล่า เอว นั้นเทียว ปาติยา ด้วยถาด
อญฺาย อื่น เปเสสิ ทรงส่งไปแล้ว อสฺส ปุตุตฺตสฺส แก่พระโอรสนั้น ปญฺจาย จำเดิม ตโต กาล
โต แต่กาลนั้น ๆ

ยาว อคารมชฺเฌม วสิ, ตาวสฺส เทวตา ทิพฺพปุเว ปหิณฺสีสุ.

อนุรุทฺโธ อ.เจ้าอนุรุทธ วสิ ประทับอยู่แล้ว อคารมชฺเฌม ในท่ามกลางแห่งเรือน ยาว
เพียงใด, เทวตา อ.เทวตา ท. ปหิณฺสีสุ ส่งไปแล้ว ทิพฺพปุเว ซึ่งขนมทิพย์ ท. อสฺส อนุรุทฺธสฺส
แก่เจ้าอนุรุทธนั้น ตาว เพียงนั้น ๆ

โส เอตฺตกฺกปี อฆานนฺโต ปพฺพชฺชนฺนาม กิ ขานิสฺสติ, ตสฺมา “กา เอสา ปพฺพชฺชา
นามาติ ภาตฺรํ ปุจฺฉิตฺวา, “โอหาริตเกสฺมสฺสฺสนา กาสายนิวตฺเตน กญฺจตุเร วา วิ
ทลฺมญฺเจเก วา นิปชฺชิตฺวา ปิณฺฑาย จรฺนฺเตน วิหริตพฺพํ, เอสา ปพฺพชฺชา นามาติ
วุตฺเต, “ภาติก อหํ สุขุมาลो, นาทํ สกฺขิสฺสํ ปพฺพชฺชิตฺวา อห.

โส อนุรุทฺโธ อ.เจ้าอนุรุทธนั้น อฆานนฺโต ไม่ทรงทราบอยู่ การณ์ ซึ่งเหตุ เอตฺตกฺกปี แม้
มีประมาณเท่านี้ ขานิสฺสติ จักทรงทราบ ปพฺพชฺชนํ นาม ชื่อ ซึ่งการบวช ก็ อย่างไร, ตสฺมา
เพราะเหตุนั้น โส อนุรุทฺโธ อ.เจ้าอนุรุทธนั้น ปุจฺฉิตฺวา ทูลถามแล้ว ภาตฺรํ ซึ่งพระภาดาว่า
ปพฺพชฺชา นาม ชื่อ อ.การบวช เอสา นั้น กา อะไร ดังนี้, วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า ปพฺพชฺชิตฺวา
อันบรรพชิต โอหาริตเกสฺมสฺสฺสนา ผู้มีผมและหนวดอันปลงแล้ว กาสายนิวตฺเตน ผู้มีผ้ากาสาเย
อันนุ่งแล้ว นิปชฺชิตฺวา ผู้นอนแล้ว กญฺจตุเร วา บนที่เป็นที่ปูลาดด้วยท่อนไม้หรือ วิทลฺมญฺ
เจเก วา หรือว่าบนเตียงอันบุคคลถักแล้วด้วยหวาย จรฺนฺเตน เทียวไปอยู่ ปิณฺฑาย เพื่อก่อนข้าว
วิหริตพฺพํ พึงอยู่, เอสา จริยา อ.จริยานั้น ปพฺพชฺชนํ นาม ชื่อว่า เป็นการบวช โหติ ย่อมเป็น
อิตติ ดังนี้ ภาตฺรา อันพระภาดา วุตฺเต ตรัสแล้ว, อห ทูลแล้ว ว่า ภาติก ข้าแต่เสด็จพี่ อหํ อ.
หม่อมฉัน สุขุมาลอ เป็นผู้ละเอียดอ่อน อมฺหิ ย่อมเป็น, อหํ อ.หม่อมฉัน น สกฺขิสฺสํ จักไม่
อาจ ปพฺพชฺชิตฺวา เพื่ออันบวช อิตติ ดังนี้ ๆ

“เตนหิ ตาต กมฺมนุตฺ อุกฺกเหตุว ฆรวาสํ วส, น หิ สกฺกา อมฺเหสุ เอเกน
อปฺพพชิตฺตฺติ อาห.

ภاتا อ.พระภาดา อาห ตรัสแล้ว ตาต เน่ะพ่อ เตนหิ ถ้าอย่างนั้น ตฺว อ.เจ้า อุกฺกเหตุ
ว เรียนเอาแล้ว กมฺมนุตฺ ซึ่งการงาน วส จงอยู่ ฆรวาส อยู่ครองซึ่งเรือน, หิ เพราะว่า อม
เหสุ ในเราท. หนา ปุคฺคเลน อันบุคคล เอเกน คนหนึ่ง น สกฺกา ไม่อาจ อปฺพพชิตฺ เพื่ออัน
ไม่บวช อิติ ดังนี้ ฯ

อถ นํ “โก เอโส กมฺมนุโต นามาติ ปุจฺฉิ.

อถ ครั้งนั้น อนุรุทฺธ อ.เจ้าอนุรุทฺธ ปุจฺฉิ ทูลถามแล้ว นํ ภატฺร ซึ่งพระภาดานั้น ว่า
กมฺมนุโต นาม ชื่อ อ.การงาน เอโส นั้น โก อะไร อิติ ดังนี้ ฯ

ภตฺตอุฏฺฐานภูฏานปี อชานนุโต กุลปฺตุโต กมฺมนุตฺ นาม กิ ฆานิสฺสติ.

กุลปฺตุโต อ.กุลบุตร อชานนุโต ผู้ไม่รู้ ภตฺตอุฏฺฐานภูฏานปี แม้ซึ่งที่เป็นที่ตั้งขึ้นแห่งข้าว
สว ฆานิสฺสติ จักรู้ กมฺมนุตฺ นาม ชื่อ ซึ่งการงาน กิ อะไร ฯ

เอกทิวสํ หิ ติณฺณํ ขตฺติยานํ กถา อุทปาติ “ภตฺตํ นาม กุหิ อฏฺฐหตีติ.

หิ ก็ เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง กถา อ.วาทเป็นเครื่องกล่าว อุทปาติ ได้เกิดขึ้นแล้ว ขตฺติ
ยานํ แก่กษัตริย์ท. ติณฺณํ ๓ ว่า ภตฺตํ นาม ชื่อ อ.ข้าวสว อฏฺฐหติ ย่อมตั้งขึ้น กุหิ ฐานะ ใน
ที่ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

กิมฺพิโล อาห “โกญฺเจ อฏฺฐหตีติ.

กิมฺพิโล อ.เจ้ากิมพิละ อาห ตรัสแล้ว ภตฺตํ อ.ข้าวสว อฏฺฐหติ ย่อมตั้งขึ้น โกญฺเจ ใน
นาง อิติ ดังนี้ ฯ

อถ นํ ภทฺธิโย “ตฺวํ ภตฺตสฺส อุฏฺฐานภูฏานํ น ฆานาติ, ภตฺตนฺนาม อุกฺขลียํ อฏฺฐ
หตีติ

อถ ครั้งนั้น ภทฺธิโย อ.เจ้าภทฺธิยะ อาห ตรัสแล้ว นํ กิมฺพิล กะเจ้ากิมพิละนั้น ว่า ตฺว
อ.ท่าน น ฆานาติ ย่อมไม่รู้ อุฏฺฐานภูฏานํ ซึ่งที่เป็นที่ตั้งขึ้นแห่งข้าวสว, ภตฺตํ นาม ชื่อ อ.
ข้าวสว อฏฺฐหติ ย่อมตั้งขึ้น อุกฺขลียํ ในหม้อข้าว อิติ ดังนี้ ฯ

อนุรุทฺธ “ตฺมฺเห เทวปี น ฆานาถ, ภตฺตนฺนาม รตนมฺกุลาเย สฺวณฺณปาตียํ อฏฺฐหตี
ติ อาห.

อนรุทฺโธ อ.เจ้าอนรุทฺธ อห ตรัสแล้ว ตุมฺเห อ.ท่าน ท. เทวปี แม่สอง น ชานาถ ย่อม
ไม่รู้, ภตุตฺ นาม ชื่อ อ.ข้าวสวย อญฺหติ ย่อมตั้งขึ้น สุวณฺณปาติยฺ ในถาดอันเป็นวิการแห่ง
ทอง รตนมกฺกลาย มีศอกกำเป็นประมาณ อิติ ดังนี้ ฯ

เตสุ กิร เอกทิวสํ กิมฺพิโล โกญฺจโต โอตาริยมาเน ทิสฺวา “เอเต โกญฺจเกยว ชาตา
ติ สญฺจี อโหสิ.

กิร ได้ยินว่า เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง ขตุติเยสุ ในกษัตริย์ท. เหล่านั้นหนา กิมพิโล อ.เจ้า
กิมพิละ ทิสฺวา ทรงเห็นแล้ว วิหิ ซึ่งข้าวเปลือก ท. ปุคฺคเลน อันบุคฺคล โอตาริยมาเน ให้ข้าม
ลงอยู่ โกญฺจโต จากนาง สญฺจี เป็นผู้มีความสำคัญว่า วิหิ อ.ข้าวเปลือก ท. เอเต เหล่านั้น
ชาตา เกิดแล้ว โกญฺจเก ในนาง เอว นั้นเทียว อิติ ดังนี้ อโหสิ ได้เป็นแล้ว,

ภทฺธิโยปี เอกทิวสํ อุกฺขลิโต ภตุตฺ ทิสฺวา “อุกฺขลียญฺเว อุปฺปนฺนํ สญฺจี อโหสิ.

เอกทิวสํ ในวันหนึ่ง ภทฺธิโยปี แม่ อ.เจ้าภทฺธิยะ ทิสฺวา ทรงเห็นแล้ว ภตุตฺ ซึ่งข้าวสวย
ปุคฺคเลน อันบุคฺคล วาฏฺเณมานํ คดอยู่ อุกฺขลิโต จากหม้อข้าว สญฺจี เป็นผู้มีความสำคัญว่า
เอตฺ ภตุตฺ อ.ข้าวสวยนั้น อุปฺปนฺนํ เกิดขึ้นแล้ว อุกฺขลियํ ในหม้อข้าว เอว นั้นเทียว อิติ ดังนี้
อโหสิ ได้เป็นแล้ว ฯ

อนรุทฺเธน ปน เนว วิหิ โกญฺจเนตา น ปาเจนตา วา วาฏฺเณตา วา ทิฏฺฐปฺพุพา,
วาฏฺเณตา ปน ปุโรโต จปิเตว ปสฺสตี.

ปน ส่วนว่า ชนา อ.ชน ท. โกญฺจเนตา ผู้ซ่อมอยู่ วิหิ ซึ่งข้าวเปลือก ท. เป็นผู้ อนรุทฺ
เธน อันเจ้าอนรุทฺธ น ทิฏฺฐปฺพุพา ไม่เคยทรงเห็นแล้ว เอว นั้นเทียว โหติ ย่อมเป็น ชนา อ.
ชน ท. วาฏฺเณตา วา ผู้หุงอยู่ ภตุตฺ ซึ่งข้าวสวยหรือ วา หรือว่า ผู้ยังข้าวสวย วาฏฺเณตา ให้
เจริญอยู่ เป็นผู้ อนรุทฺเธน อันเจ้าอนรุทฺธ น ทิฏฺฐปฺพุพา ไม่เคยทรงเห็นแล้ว โหติ ย่อมเป็น,
ปน แต่ว่า อนรุทฺโธ อ.เจ้าอนรุทฺธ ปสฺสตี ย่อมทรงเห็น ภตุตฺ ซึ่งข้าวสวย อัน-- อ.อันบุคฺคล
วาฏฺเณตา ให้เจริญแล้ว จปิโต --ตั้งไว้แล้ว ปุโรโต ข้างพระพักตร์ เอว นั้นเทียว ฯ

โส “ภฺลฺลิตฺตฺกามกาเล ภตุตฺ ปาติยฺ อญฺหติ สญฺมกาสี.

โส อนรุทฺโธ อ.เจ้าอนรุทฺธนั้น อากสิ ได้ทรงกระทำแล้ว สญฺม ซึ่งความสำคัญว่า ภตุตฺ
อ.ข้าวสวย อญฺหติ ย่อมตั้งขึ้น ปาติยฺ ในถาด ภฺลฺลิตฺตฺกามกาเล ในกาลแห่งบุคฺคลเป็นผู้ใคร่
เพื่ออันบริโกค อิติ ดังนี้ ฯ

เอวํ ตโยปี ภตุตฺตฺกามกฺกานปี น ชานนฺติ.

ขตุติยา อ.กษัตริย์ ท. เต เหล่านั้น ตโยปิ แม้สาม น ชานนฺติ ย่อมไม่ทรงทราบ ภตฺตญาณญาณปิ แม้ซึ่งที่เป็นที่ตั้งขึ้นแห่งข้าวสวย เอว ด้วยประการฉะนี้ ฯ

เตนาย “โก เอส กมฺมนฺโต นามาติ ปุจฺฉิตฺวา เขตฺตํ กสาเปตพฺพหฺนฺตฺวา อทฺถํ
เร สํวฺจเร กตฺตพฺพํ กิจฺจํ สุตฺวา “กทา กมฺมนฺตานํ อนฺโต ปญฺยิสฺสติ, กทา มยํ
อปฺโปสฺสูกกา โภเค ญฺชิสฺสสามาติ วตฺวา, กมฺมนฺตานํ อปริยฺนตฺตาย อกฺขาตาย,
“เตนหิ ตฺวญฺเว ฆรราวาสํ วส, น มยํ เอตฺน อตฺโถติ วตฺวา มาตฺรํ อุปฺสงฺกมิตฺวา
“อนฺชานาหิ มํ อมฺม, อหํ ปพฺพชิสฺสามิติ วตฺวา, ตาย ติกฺขตฺตํ ปฏิกฺขิปปิตฺวา “สเจ
เต สหายโก ภทฺทียราชา ปพฺพชิสฺสติ, เตน สทฺธิ ปพฺพชาหิติ วุตฺเต, ตํ อุปฺสงฺก
มิตฺวา “มม โข สมฺม ปพฺพชฺชา ตว ปฏิพฺพชฺชาติ วตฺวา ตํ นานปฺปกาเรหิ สญา
เปตฺวา สตฺตเม ทิวเส อตฺตนา สทฺธิ ปพฺพชฺชตฺตาย ปฏิญฺญํ คณฺหิ.

เตน เพราะเหตุนี้ นั้น อยู่ อนฺรุทฺโธ อ.เจ้าอนฺรุทฺธนี้ ปุจฺฉิตฺวา ทูลถามแล้ว ว่า กมฺมนฺโต
นาม ชื่อ อ.การงาน เอโส นั้น โก อะไร อิติ ดังนี้ สุตฺวา ทรงสดับแล้ว กิจฺจํ ซึ่งกิจ กตฺตพฺพํ
อันบุคคลพึงกระทำ สํวฺจเร สํวฺจเร ในปี ๆ อันมีคำ ว่า เขตฺตํ อ.นา เต อันเจ้า กสา
เปตพฺพํ พึงให้ไถ ปจฺมํ ก่อน อาทิ กดังนี้ เป็นต้น วตฺวา ตรัสแล้ว กทา ในกาลไร อนฺโต อ.
ที่สุด กมฺมนฺตานํ แห่งการงาน ท. ปญฺยิสฺสติ จักปรากฏ, กทา ในกาลไร มยํ อ.เราท. อปฺ
โปสฺสูกกา ผู้มีความขวนขวายน้อย ญฺชิสฺสสาม จักใช้สอย โภเค ซึ่งโภคะ ท. ดังนี้, อปริยฺนต
ตาย ครั้นเมื่อความที่-- กมฺมนฺตานํ แห่งการงาน ท. --เป็นสภาพไม่มีที่สุตรอบ ภาตฺรา อันพระ
ภาดา อกฺขาตาย ตรัสบอกแล้ว, วตฺวา ทูลแล้ว ว่า เตนหิ ถ้าอย่างนั้น ตฺวํ อ.พระองค์ เอว นั้น
เทยว วส จงประทับอยู่ ฆรราวาสํ อยู่ครองซึ่งเรือน, อตฺโถ อ.ความต้องการ ฆรราวาเสณ ด้วย
การอยู่ครองซึ่งเรือน เอตฺน นั้น นตฺถิ ย่อมไม่มี มยํ แก่หม่อมฉัน อิติ ดังนี้ อุปฺสงฺกมิตฺวา
เสด็จเข้าไปหาแล้ว มาตฺรํ ซึ่งพระมารดา วตฺวา ทูลแล้ว ว่า อมฺม ข้าแต่เสด็จแม่ ตฺวํ อ.
พระองค์ อนฺชานาหิ ของทรงอนุญาต มํ ซึ่งหม่อมฉันเกิด, อหํ อ.หม่อมฉัน ปพฺพชิสฺสามิ
จักบวช ดังนี้, วเจน ครั้นเมื่อพระดำรัส ว่า สเจ ถ้าว่า ภทฺทียราชา อ.พระราชพระนามว่า
ภทฺทียะ สหายโก ผู้เป็นสหาย เต ของเจ้า ปพฺพชิสฺสติ จักผนวชไซ้, ตฺวํ อ.เจ้า ปพฺพชาหิ
จงบวช สทฺธิ กับ เตน ราเชน ด้วยพระราชนั้น อิติ ดังนี้ ตาย มาตฺรํ อันพระมารดา นั้น
ปฏิกฺขิปปิตฺวา ทรงห้ามแล้ว ติกฺขตฺตํ ๓ ครั้ง วุตฺเต ตรัสแล้ว, อุปฺสงฺกมิตฺวา เสด็จเข้าไปหาแล้ว
ตํ ซึ่งพระราชนั้น วตฺวา ทูลแล้ว ว่า สมฺม เนะสหาย ปพฺพชฺชา อ.การบวช มม โข แห่ง

หม่อมฉัน แล ปฏิพัทธา เนื่องเฉพาะแล้ว ตว ด้วยพระองค์ อิติ ดังนี้ ต่ ทรงยังพระราชนัน
สญาเปตฺวา นานปฺการเหติ ให้รู้พร้อมแล้ว ด้วยประการต่าง ๆ ท. คณฺหิ.ทรงรับแล้ว ปฏิญฺญ
ซึ่งปฏิญญา ปพฺพชฺตุถาย เพื่อประโยชน์แก่การผนวช สทฺธิ กับ อตฺตนา ด้วยพระองค์ สุตฺตเม
ทิวเส ในวัน สุตฺตเม ที่เจ็ด ฯ

คโต “ภทฺทโย สกฺยราชา อนุรทฺโธ อานนฺโท ภคฺ กิมฺพิโล เทวทตฺโต จาติ อิมํ น
ขตฺติยา อุปาสิกปฺปกสฺสตฺตมา, เทวา วีย ทิพฺพสมฺปตฺติ สุตฺตาหํ มหาสมฺปตฺติ อนฺภ
วิตฺวา อุตฺตมํ จจฺจนฺตา วีย จตฺตจฺจนิยา เสนาย นิกฺขมิตฺวา ปรวิสยํ ปตฺวา รา
ชาณาย สพฺพเสนํ นีวตฺตาเปตฺวา ปรวิสยํ โอกฺกมฺมิตฺสฺ.

คโต ในลำดับนั้น ขตฺติยา อ.กษัตริย์ท. จ ๖ อิมํ เหล่านี้ คือ สกฺยราชา อ.พระราช
แห่งเจ้าศากยะ ภทฺทโย พระนามว่าภทฺทิตะด้วย อนุรทฺโธ อ.เจ้าอนุรทฺธด้วย อานนฺโท อ.เจ้า
อานนทฺด้วย ภคฺ อ.เจ้าภคฺด้วย กิมฺพิโล อ.เจ้ากิมพิละด้วย เทวทตฺโต จ อ.เจ้าเทวทตฺตด้วย อุปา
สิกปฺปกสฺสตฺตมา, มีนายภูษามาลาชื่อว่าอุบาลีเป็นที่เจ็ด, อนฺภวิตฺวา ทรงเสวยแล้ว มหาสมฺปตฺติ
ซึ่งสมบัติใหญ่ สุตฺตาหํ ตลอดวันเจ็ด เทวา วีย ราวกะ อ.เทพ ท. อนฺภวิตฺวา เสวยอยู่
ทิพฺพสมฺปตฺติ ซึ่งสมบัติอันเป็นทิพย์ นิกฺขมิตฺวา เสด็จออกไปแล้ว เสนาย ด้วยเสนา จตฺตจฺจนิ
ยา มีองค์ ๔ จจฺจนฺตา วีย ผู้ราวกะว่า เสด็จไปอยู่ อุตฺตมํ สู่อุตฺตมาน ปตฺวา เสด็จถึงแล้ว
ปรวิสยํ ซึ่งแดนของกษัตริย์อื่น สพฺพเสนํ ทรงยังเสนา ทั้งปวง นีวตฺตาเปตฺวา ให้กลับแล้ว รา
ชาณาย ด้วยอาชวาท ของพระราช โอกฺกมฺมิตฺสฺ เสด็จก้าวลงแล้ว ปรวิสยํ สู่แดนของกษัตริย์อื่น
ฯ

ตตฺถ น ขตฺติยา อตฺตโน อารณฺณานิ โอมฺมุจฺจิตฺวา ภณฺทิกํ กตฺวา “หนฺท ภณฺณํ อุ
ปาสิ นีวตฺตสฺส, อลํ เต เอตฺตํ ชีวิกายาติ ตสฺส อทฺสฺ.

ตตฺถ ขนฺธฺ ในชน ท. ๗ เหล่านี้หนา ขตฺติยา อ.กษัตริย์ท. จ ๖ โอมฺมุจฺจิตฺวา ทรง
เปลื้องแล้ว อารณฺณานิ ซึ่งอาภรณ์ ท. อตฺตโน ของพระองค์ กตฺวา ทรงกระทำแล้ว ภณฺทิกํ
ให้เป็นห่อมีภณฺทะ อทฺสฺ ได้ประทานแล้ว ตสฺส อุปาสิตฺสฺ แก่นายภูษามาลาชื่อว่าอุบาลีนั้น
วจนฺน ด้วยพระคำรัส ว่า ภณฺณํ เนพะนาย อุปาสิตํ ผู้ชื่อว่าอุบาลี หนฺท เอาเถติ ตฺวํ อ.เธอ
นีวตฺตสฺส จงกลับ, ฌนํ อ.ทรัพย์ เอตฺตํ มีประมาณเท่านี้ อลํ พอ เต แก่เธอ ชีวิกายา เพื่อ
กิริยาอันประกอบแล้ว ด้วยความเป็นอยู่ อิติ ดังนี้ ฯ

โส เตสํ ปาพมูเล ปวตฺติตฺวา ปรีเทวิตฺวา เตสํ อาณํ อติภุมมิตุํ อสกุโณโธ อญฺญาย ตํ คเหตฺวา นีวตฺติ.

โส อุปาลิ อ.นายภูษามาลาชื่อว่าอุบาลีนัน ปวตฺติตฺวา กลิ้งเกลือกแล้ว ปรีเทวิตฺวา คร่ำครวณแล้ว ปาพมูเล ณ ที่ใกล้แห่งพระบาทของกษัตริย์ ท. เตสํ เหล่านั้น อสกุโณโธ ไม่อาจอยู่ อติภุมมิตุํ เพื่ออันก้าวล่วง อาณํ ซึ่งอาชญา เตสํ ขตฺติยานํ ของกษัตริย์ ท. เหล่านั้น อญฺญาย ลูกขึ้นแล้ว คเหตฺวา ถือเอาแล้ว ตํ ภณฺฑิกํ ซึ่งห่อมีภณฺฑะ นั้น นีวตฺติ กลับแล้ว ฯ

เตสํ ทฺวิธา ชาตกาเล วณํ โรทนปฺปตฺตํ วีย ปจฺวี กมฺปนาการปฺปตฺตา วีย อโหสิ.

วณํ อ.ป่า โรทนปฺปตฺตํ วีย เป็นราวกะว่า ถึงแล้ว ซึ่งอันร้องไห้ ปจฺวี อ.แผ่นดิน กมฺปนาการปฺปตฺตา วีย เป็นราวกะว่า ถึงแล้วซึ่งอาการคืออันหวนไหว อโหสิ ได้เป็นแล้ว ชาตกาเล ในกาล-- เตสํ แห่งชน ท. เหล่านั้น --เกิดแล้ว ทฺวิธา โดยส่วนสอง ฯ

อุปาลิกปฺปโกปี โลกํ คณฺตุวา นีวตฺติตฺวา เอวํ จณฺฐา โข ‘อิมินา กุมารา นิปาติตา ติ ฆาเตยฺยุปี มํ, อิเม ทิ นาม สกฺยกุมารา เอวรูปํ สมฺปตฺติํ ปหาย อิมานิ อนคฺฆานิ อารณฺยานิ เขพปีณฺฑํ วีย จทฺเทตฺวา ปพฺพชิสฺสสนฺติ, กิมํคํ ปนาหนฺติ จินฺเตตฺวา ภณฺฑิกํ โอมุณฺจิตฺวา ตานิ อารณฺยานิ รุกฺเข ลคฺคิตฺวา “อตุถิกา คณฺหนฺตฺติ วตฺวา เตสํ สนฺติกํ คณฺตุวา เตหิ “กสฺมา นีวตฺโตสฺสิติ ปุณฺโณ ตมตฺถํ อาโรเจสิ.

อุปาลิกปฺปโกปี แม้ อ.นายภูษามาลาชื่อว่าอุบาลี คณฺตุวา ไปแล้ว โลกํ หน้อยหนึ่ง นีวตฺติตฺวา กลับแล้ว จินฺเตสิ คิดแล้ว เอวํ อย่างนี้ ว่า สากิยา อ.เจ้าศากยะ ท. จณฺฐา โข ผู้คร่ำครวณ ฆาเตยฺยุปี แม้พึงฆ่า มํ ซึ่งเรา ด้วยความสำคัญ ว่า กุมารา อ.พระกุมาร ท. อิมินา อุปาลิกปฺปเกน อันนายภูษามาลาชื่อว่าอุบาลี นี้ นิปาติตา ให้ตกไปโดยไม่เหลือแล้ว ดังนี้, ทิ ก็ สกฺยกุมารา อ.พระกุมารแห่งเจ้าศากยะ ท. อิเม นาม ชื่อเหล่านี้ ปหาย ทรงละแล้ว สมฺปตฺติํ ซึ่งสมบัติ เอวรูปํ มีอย่างนี้เป็นรูป จทฺเทตฺวา ทรงทิ้งแล้ว อารณฺยานิ ซึ่งอาภรณ์ ท. อนคฺฆานิ อันหาค่ามิได้ อิมานิ เหล่านี้ เขพปีณฺฑํ วีย ราวกะว่า ก้อนแห่งน้ำลาย ปพฺพชิสฺสสนฺติ จักผนวช, ปน ก็ ก็ อนุคํ อ.องค์อะไรเล่า อหํ อ.เรา น ปพฺพชิสฺสสนฺติ จักไม่บวช อิติ ดังนี้ จินฺเตตฺวา ครั้นคิดแล้ว โอมุณฺจิตฺวา เปลื้องแล้ว ภณฺฑิกํ ซึ่งห่อมีภณฺฑะ ลคฺคิตฺวา คล่องไวแล้ว ตานิ อารณฺยานิ ซึ่งอาภรณ์ ท. เหล่านั้น รุกฺเข บนต้นไม้ วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า ชนา อ.ชน ท. อตุถิกา ผู้มีความต้องการ คณฺหนฺตฺ จงถือเอาเถิด อิติ ดังนี้ คณฺตุวา ไปแล้ว สนฺติกํ ผู้สำนัก เตสํ ขตฺติยานํ ของกษัตริย์ ท. เหล่านั้น เตหิ ขตฺติเยหิ ผู้อันกษัตริย์ ท. เหล่านั้น ปุณฺโณ ตรีส

ถามแล้ว ว่า ตูว์ อ.เชอ นิวตฺโต เป็นผู้กลับแล้ว อสิ ย่อมเป็น กสุมะ เพราะเหตุอะไร อิติ ดังนี้
อาโรเจติ กราบพูลแล้ว ตํ อตฺถิ ซึ่งเนื้อความนั้น ๆ

อด นํ เต อาทาย สตุถฺย สนฺติกํ คนฺตฺวา ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา “มยฺ ภนฺเต สากิยา
นาม มานนิสฺสุติตา, อยฺ อมฺหากํ ทิฆมตฺตํ ปริจารโก, อิมํ ปรมตฺรํ ปพฺพาเชต,
มยฺมสฺส อภิวาทนาทินิ กริสฺสาม, เอวํ โน มาโน นิมฺมาทยิสฺสตีติ วตฺวา ตํ ปส
มตฺรํ ปพฺพาเชตฺวา ปจฺฉา สยํ ปพฺพชิสฺสุ.

อด ครั้งนั้น เต ขตุติยา อ.กษัตริย์ ท. เหล่านั้น อาทาย ทรงพาเอา นํ อุปาลิ ซึ่งนาย
ญายามาลาชื่อว่าอุบาลีนัน คนฺตฺวา เสด็จไปแล้ว สนฺติกํ สู่สำนัก สตุถฺย ของพระศาสดา วนฺ
ทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว ภควนฺตํ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า วตฺวา กราบพูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่
พระองค์ผู้เจริญ มยฺ อ.ข้าพระองค์ ท. สากิยา นาม ชื่อว่า เป็นเจ้าศากยะ มานนิสฺสุติตา เป็นผู้
อาศัยแล้วซึ่งมานะ อมฺหะ ย่อมเป็น, อยฺ ปริโส อ.บุรุษนี้ ปริจารโก เป็นผู้บำเรอ อมฺหากํ ซึ่งข้า
พระองค์ ท. ทิฆมตฺตํ สิ้นกาลนาน อสิ ย่อมเป็น, ตุมฺเห อ.พระองค์ ท. ปพฺพาเชต ของจงทรง-
- อิมํ ยังบุรุษนี้ --ให้บวช ปรมตฺรํ ก่อนกว่า, มยฺ อ.ข้าพระองค์ ท. กริสฺสาม จักกระทำ
อภิวาทนาทินิ ซึ่งสามิจิกรรม ท. มีการกราบไหว้เป็นต้น อสฺส บุริสฺสส แก่บุรุษนั้น, มาโน อ.
มานะ โน ของข้าพระองค์ ท. นิมฺมาทยิสฺสตีติ จักคลาย เอวํ อย่างนี้ อิติ ดังนี้ ตํ อุปาลิ ทรงยัง
นายญายามาลาชื่อว่าอุบาลีนัน ปพฺพาเชตฺวา ให้บวชแล้ว ปรมตฺรํ ก่อนกว่า ปพฺพชิสฺสุ ผนวช
แล้ว สยํ เอง ปจฺฉา ในภายหลัง ฯ

เตสฺส อายสฺมา ภทฺทิตฺโย เตเนว อนฺตรวสฺสเสน เตวิชฺโช อโหสิ

เตสฺส ภิกฺขุสฺส ในภิกษุ ท. เหล่านั้นหนา ภทฺทิตฺโย อ.พระภิกษุชยะ ผู้มีอายุ เตวิชฺโช เป็นผู้
วิชาสาม อโหสิ ได้เป็นแล้ว เตน อนฺตรวสฺสเสน โดยระหว่างแห่งพรรษา นั้น เอวํ นั้นเทียว
ฯ

อายสฺมา อนฺนรฺทฺโธ ทิพฺพจกฺขุโก หุตฺวา ปจฺฉา มหาปริสฺสวิตกฺกสฺสตฺตํ สุตฺวา
อรหตฺตํ ปาปฺณิ.

อนฺนรฺทฺโธ อ.พระอนฺนรฺทฺ อายสฺมา ผู้มีอายุ ทิพฺพจกฺขุโก เป็นผู้จักขุเพียงดังทิพย์ หุตฺวา
เป็น สุตฺวา ฟังแล้ว มหาปริสฺสวิตกฺกสฺสตฺตํ ซึ่งมหาปริสฺสวิตกฺกสฺสตร ปาปฺณิ บรรลุแล้ว อรหตฺตํ ซึ่ง
พระอรหัต ปจฺฉา ในภายหลัง ฯ

อายสฺมา อานนฺโท โสตาปตฺติผลํ ปตฺติญฺหิ.

อานนโท อ.พระอานนท์ อายุสุมา ผู้มีอายุ ปติภูจฺหิ ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว โสตาปัตติผล ใน
โสดาปัตติผล ฯ

ภคฺคฺเตโร จ กิมุฬิตฺเตโร จ อปรภาเค วิปสฺสนํ วฑฺฒเตวฺวา อรหตฺตํ ปาปฺณิสฺสุ.

ภคฺคฺเตโร จ อ.พระเถระชื่อว่าภคฺคฺเตโร จ กิมุฬิตฺเตโร จ อ.พระเถระชื่อว่ากิมุฬิตฺเตโร
วิปสฺสนํ ยังวิปสฺสนา วฑฺฒเตวฺวา ให้เจริญแล้ว ปาปฺณิสฺสุ บรรลุแล้ว อรหตฺตํ ซึ่งพระอรหันต์
อปรภาเค ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก ฯ

เทวทตฺโต โปถุชนิกํ อิทธิํ ปตฺโต.

เทวทตฺโต อ.พระเทวทัต ปตฺโต บรรลุแล้ว อิทธิํ ซึ่งฤทธิ์ โปถุชนิกํ อันเป็นของมีอยู่
แห่งปฺถุชน ฯ

อปรภาเค สตฺถริ โกสมุฬิํ วิหรนฺเต, สสาวกสงฺฆสฺส ตถาคตฺสฺส มหฺนฺโต ลาก
สกุกาโร นิพฺพตฺติ.

อปรภาเค ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก สตฺถริ ครั้นเมื่อพระศาสดา วิหรนฺเต ประทับอยู่
โกสมุฬิํ ในเมืองชื่อว่าโกสัมพี, ลากสกุกาโร อ.ลากและสักการะใหญ่ นิพฺพตฺติ บังเกิดแล้ว
ตถาคตฺสฺส แก่พระตถาคตเจ้า สสาวกสงฺฆสฺส ผู้เป็นไปกับด้วยหมู่แห่งสาวก ฯ

ตตฺถ วตฺถเกสฺสชาทิหตฺถา มนุสฺสา วิหารํ ปวิสิตฺวา “กุหิํ สตฺถา, กุหิํ สาริปฺพุตฺต
เตโร, กุหิํ มหาโมคฺคฺคฺล
อนุรฺรทฺเตโร, กุหิํ อานนฺทเตโร, กุหิํ ภคฺคฺเตโร, กุหิํ กิมุฬิตฺเตโรติ อสีติมหา
สาวกานํ นิสินฺนญฺจานํ โอลฺลเกนฺตา วิจรนฺติ.

มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. วตฺถเกสฺสชาทิหตฺถา ผู้มีวัตถุมีผ้าและยาเป็นต้นในมือ ตตฺถ
โกสมุฬิํ ในเมืองชื่อว่าโกสัมพีนัน ปวิสิตฺวา เข้าไปแล้ว วิหารํ สู่วิหาร ถามกันแล้วว่า สตฺถา
อ.พระศาสดา วสฺติ ย่อมประทับอยู่ กุหิํ จาน ในที่ไหน, สาริปฺพุตฺตเตโร อ.พระเถระชื่อว่าสา
ริบุตร วสฺติ ย่อมอยู่ กุหิํ จาน ในที่ไหน, มหาโมคฺคฺคฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
ลานะ วสฺติ ย่อมอยู่ กุหิํ จาน ในที่ไหน, มหาภคฺคฺเตโร อ.พระเถระชื่อว่ามหาภคฺค
วสฺติ ย่อมอยู่ กุหิํ จาน ในที่ไหน, ภคฺคฺเตโร อ.พระเถระชื่อว่าภคฺคเตโร วสฺติ ย่อมอยู่ ก
หิํ จาน ในที่ไหน, อนุรฺรทฺเตโร อ.พระเถระชื่อว่าอนุรฺรท วสฺติ ย่อมอยู่ กุหิํ จาน ในที่
ไหน, อานนฺทเตโร อ.พระเถระชื่อว่าอานนท วสฺติ ย่อมอยู่ กุหิํ จาน ในที่ไหน, ภคฺคฺเตโร
อ.พระเถระชื่อว่าภคฺคเตโร วสฺติ ย่อมอยู่ กุหิํ จาน ในที่ไหน, กิมุฬิตฺเตโร อ.พระเถระชื่อว่ากิ

มพิละ วสติ ย่อมอยู่ กุหิ จาเน ในที่ไหน อิติ ดังนี้ วิจรณติ ย่อมเที่ยวไป โอโธเกนฺตา แลดู
อยู่ นิสินฺนุญฺจํ ซึ่งที่-- อสตีมหาสาวกานํ แห่งพระสาวกผู้ใหญ่ ๘๐ ท. --นั่งแล้ว ฯ

“เทวทตฺตเถโร กุหิ นิสินฺโน วา จิตฺ วาติ ปุจฺจนฺโต นาม นตฺติ.

ปุจฺจนฺโต นาม ชื่อ อ.บุคคล ผู้ถามอยู่ ว่า เทวทตฺตเถโร อ.พระเถระชื่อว่าเทวทัต นิ
สินฺโน วา นั่งแล้ว หรือ จิตฺ วา หรือว่า ยืนแล้ว กุหิ จาเน ในที่ไหน อิติ ดังนี้ นตฺติ ย่อม
ไม่มี ฯ

โส จินฺตสฺส “อหํ เอเตหิ สทฺธิเยว ปพฺพจิตฺ, เอเตปิ ขตฺติยปพฺพจิตา, อหิปี ขตฺ
ติยปพฺพจิต; ลาภสกุการหตุตา มนุสฺสา เอเต ปริเยสนตฺติ, มม กเหตาปี นตฺติ,
เกน นุ โข สทฺธิ เอกโต หุตฺวา กํ ปสาเทตฺวา มม ลาภสกุการํ นิพฺพตฺเตยฺยนตฺติ.

โส เทวทตฺโต อ.พระเทวทัตนั้น จินฺตสฺส คิดแล้ว ว่า อหํ อ.เรา ปพฺพจิตฺ เป็นผู้บวช
แล้ว สทฺธิ กับ เอเตหิ เถเรหิ ด้วยพระเถระ ท. เหล่านั้น เอว นั้นเทียว อมฺหิ ย่อมเป็น, เถรา
อ.พระเถระ ท. เอเตปิ แม้เหล่านั้น ปพฺพจิตฺ เป็นผู้บวชแล้วแต่กษัตริย์ โหณฺติ ย่อมเป็น, แม้
อหํ อ.เรา ขตฺติยปพฺพจิตา เป็นผู้บวชแล้วแต่กษัตริย์ โหณฺติ ย่อมเป็น; มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท.
ลาภสกุการหตุตา ผู้มีลาภและสักการะในมือ ปริเยสนตฺติ ย่อมแสวงหา เอเต เถเร ซึ่งพระเถระ
ท. เหล่านั้น, ปุคฺคโล อ.บุคคล กเหตาปี แม้ผู้ถือเอา นาม ซึ่งชื่อ มม ของเรา นตฺติ ย่อมไม่มี,
อหํ อ.เรา หุตฺวา เป็น เอกโต โดยความเป็นอันเดียวกัน สทฺธิ กับ เกน นุ โข ด้วยไครหนอ
แล กํ ยังไคร ลาภสกุการํ ให้เลื่อมใสแล้วยังลาภและสักการะ นิพฺพตฺเตยฺยํ พึงให้บังเกิด มม
แก่เรา อิติ ดังนี้ ฯ

อสุสฺส เอตทโหสิ “อํ ราชา พิมฺพิสาริ ปรมทสฺสเนนฺว เอกาทสนหฺมุเตหิ สทฺธิ
โสตาปตฺติผล ปตฺติจฺจิตฺ, น สกฺกา เอเตน สทฺธิ เอกโต ภวิตุํ, โกสลรณฺยาปี สทฺธิ
น สกฺกา เอกโต ภวิตุํ, อํ โข ปน รณฺโณ ปุตุโต อชาตสตุตฺตุมาริ กสฺสจฺจิ คุณ
โทสํ น ชานาติ, เอเตน สทฺธิ เอกโต ภวิสฺสามิติ.

อถ ครั้งนั้น เอตํ จินฺตํ อ.ความคิดนั้น อโหสิ ได้มีแล้ว อสุสฺส เทวทตฺตสฺส แก่พระ
เทวทัตนั้น ว่า ราชา อ.พระราชา พิมฺพิสาริ พระนามว่าพิมพิสาร อํ นี้ ปตฺติจฺจิตฺ ทรงตั้งอยู่
เฉพาะแล้ว โสตาปตฺติผล ในโสตาปตฺติผล สทฺธิ กับ เอกาทสนหฺมุเตหิ ด้วยนหฺมุต ๑๑ ท. ปจ
มทสฺสเนน ด้วยการเห็น ที่หนึ่ง เอว นั้นเทียว, มยา อันเรา น สกฺกา ไม่อาจ ภวิตุํ เพื่ออัน
เป็น เอกโต โดยความเป็นอันเดียวกัน สทฺธิ กับ เอเตน รณฺณา ด้วยพระราชานั้น, มยา อันเรา

น สกกา ไม่อาจ ภวิตุ เพื่ออันเป็น เอกโต โดยความเป็นอันเดียวกัน สทฐี กับ โกศลธญาปิ
แม้ด้วยพระราชาพระนามว่าโกศล, ปน ส่วนว่า ปุตโต อ.พระกุมาร อชาตสตุตุมาริ พระ
นามว่าอชาตศัตรู ปุตโต ผู้เป็นพระโอรส รณโธ ของพระราชา อัย โข นี้แล น ชานาติ ย่อม
ไม่ทรงทราบ คุณโทษ ซึ่งคุณและโทษ กตฺตจิ ของใคร ๆ, อหิ อ.เรา ภวิสฺสามิ จักเป็น เอก
โต โดยความเป็นอันเดียวกัน สทฐี กับ เอเตน อชาตสตุตุมารเณ ด้วยพระกุมารพระนามว่า
อชาตศัตรูนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

โส โกสมพิโต ราชคหิ คณฺตุวา กุมารกณฺณ อภินิมฺมินิตฺวา จตุตาโร อาสีวิเส จตุ
สุ หตฺถปาเทสุ เอกํ คีวาย พนฺธิตฺวา เอกํ สีเส จุมฺพุกํ กตฺวา เอกํ เอกํสํ กริตฺวา
อิมาย อหิเมขลายนฺ อากาสโต โอรุยนฺ อชาตสตุตฺตสฺส อุจฺจนฺเต นิสิตฺติตฺวา, เตน ภิ
เตน “โกสิ ตฺวนฺติ วุตฺเต, “อหิ เทวทตฺโตติ วตฺวา ตสฺส ภยวินฺนทนต์ํ ตํ อตฺต
ภาวํ ปฏฺฐิสฺสริตฺวา สงฺฆาฏิปตฺตจิวรรโธ ปุรโต จตฺวา ตํ ปสาเทตฺวา นิพฺพตฺเตติ.

โส เทวทตฺโต อ.พระเทวทัตนั้น คณฺตุวา ไปแล้ว ราชคหิ สู่มืองชื่อว่าราชคฤห์ โกสมพิ
โต จากเมืองชื่อว่าโกสัสมพิ อภินิมฺมินิตฺวา เณรมิตเฉพาะแล้ว กุมารกณฺณ ซึ่งเพศเพียงดังเพศ
แห่งเด็ก พนฺธิตฺวา พันแล้ว อาสีวิเส ซึ่งอสรพิษ ๓. จตุตาโร ๔ หตฺถปาเทสุ ที่มีมือและเท้า ๓.
จตุสุ ๔ อาสีวิสฺ ซึ่งอสรพิษ เอกํ ตัวหนึ่ง คีวาย ที่คอ กตฺวา กระทำแล้ว อาสีวิสฺ ซึ่งอสรพิษ
เอกํ ตัวหนึ่ง จุมฺพุกํ ให้เป็นเทริด สีเส บนศีรษะ กตฺวา กระทำแล้ว อาสีวิสฺ ซึ่งอสรพิษ
เอกํ ตัวหนึ่ง เอกํสํ ให้เวียงบ่า โอรุยนฺ ลงแล้ว อากาสโต จากอากาศ อหิเมขลายนฺ ด้วย
สายสร้อยอันเป็นวารีแห่งงู อิมาย นี้ นิสิตฺติตฺวา นั่งแล้ว อุจฺจนฺเต บนพระเพลา อชาตสตุตฺตสฺส
ของพระกุมารพระนามว่าอชาตศัตรู, วจเณ ครั้นเมื่อพระดำรัส ว่า ตฺวํ อ.ท่าน โก เป็นใคร อติ
ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ เตนอชาตสตุตฺตนา อันพระตำ ปสาเทตฺวา กุมารพระนามว่าอชาตศัตรู นั้น ภิ
เตน ผู้ทรงกลัวแล้ว วุตฺเต ตรัสแล้ว, วตฺวา พูลแล้ว ว่า อหิ อ. อาตมา เทวทตฺโต เป็นพระ
เทวทัต อมฺหิ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ปฏฺฐิสฺสริตฺวา กลับแล้ว ตํ อตฺตภาวํ ซึ่งอัตภาพนั้น สง
ฆาฏิปตฺตจิวรรโธ เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสังฆาฏิและบาตรและจีวร หตฺวา เป็น จตฺวา ยืนแล้ว ปุรโต
ข้างพระพักตร์ ภยวินฺนทนต์ํ เพื่ออันบรรเทาซึ่งความกลัว ตสฺส กุมารสฺส แห่งพระกุมารนั้น
ตำ กุมาริ ยังพระกุมารนั้น ปสาเทตฺวา ให้ทรงเลื่อมใสแล้ว ลากสกุการิ ยังลากและตักการะ
นิพฺพตฺเตติ ให้เกิดแล้ว ฯ

โส ลาภสกุการาภิวโต “อหํ ภิกขุสงฺฆํ ปรีหริสฺสามิตี ปาปํ จิตฺตํ อุปฺปาเตตฺวา
สห จิตฺตฺอุปฺปาเทน อิทฺธิโต ปรีหาติตฺวา สตฺถารํ เวพฺพนวิหาเร สราชิกาย ปรีสาย
ธมฺมํ เทเสนฺตํ วนฺทิตฺวา อฏฺฐายาสนา อณฺชลิมุปลุกฺยกฺท “ภควา ภนฺเต เอตฺรหิ ชินฺ
โณ วุฑฺโฒ มหฺลลโก, อปฺโปสฺสุกฺโก ทิฏฺฐธมฺมสุขวิहारํ อนฺุณฺณชฺตุ; อหํ ภิกขุสงฺฆํ
ปรีหริสฺสามิ, นิยุยาเทถ เม ภิกขุสงฺฆมนฺติ วตฺวา สตฺถารา เขพาสิทฺทวาเทน อปฺสา
เทตฺวา ปฏฺิกฺขิตฺโต, อตฺตมโน อิมํ ปจฺมํ ตถาคเต อาฆาตํ พนฺธิตฺวา อปฺกมฺมิ.

โส เทวทตฺโต อ.พระเทวทัตนั้น ลาภสกุการาภิวโต ผู้อันลามและลักการะครอบงำแล้ว
จิตฺตํ ยังความคิด ปาปํ อันลามก ว่า อหํ อ.เรา ปรีหริสฺสามิ จักปกครอง ภิกขุสงฺฆํ ซึ่งหมู่
แห่งภิกษุ อิติ ดังนี้ อุปฺปาเตตฺวา ให้เกิดขึ้นแล้ว ปรีหาติตฺวา เลื่อมรอบแล้ว อิทฺธิโต จากฤทธิ
สห กับ จิตฺตฺอุปฺปาเทน ด้วยความเกิดขึ้นแห่งจิต วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระ
ศาสดา เทเสนฺตํ ผู้ทรงแสดงอยู่ ธมฺมํ ซึ่งธรรม ปรีสาย แก่บริษัท สราชิกาย อันเป็นไปกับ
ด้วยพระราชา เวพฺพนวิหาเร ในวิหารชื่อว่าเวพฺวัน อฏฺฐาย ลุกขึ้นแล้ว อาสนา จากอาสนะ
ปลุกฺยกฺท ประคองแล้ว อณฺชลิ ซึ่งอณฺชลิ วตฺวา กราบทูลแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ชินฺโณ เป็นผู้ทรงชราแล้ว วุฑฺโฒ เป็นผู้เฒ่าแล้ว มหฺลลโก เป็นผู้
แก่ อสิ ย่อมเป็น เอตฺรหิ ในกาลนี้, ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า อปฺโปสฺสุกฺโก ทรงมีความ
ขวนขวายน้อย อนฺุณฺณชฺตุ ของทรงตามประกอบ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิहारํ ซึ่งธรรมเป็นเครื่องอยู่
สบายในธรรมอันสัตว์เห็นแล้วเกิด; อหํ อ.ข้าพระองค์ ปรีหริสฺสามิ จักปกครอง ภิกขุสงฺฆํ ซึ่ง
หมู่แห่งภิกษุ, ตุมฺเห อ.พระองค์ ท. นิยุยาเทถ ของทรงมอบให้ ภิกขุสงฺฆํ ซึ่งหมู่แห่งภิกษุ
เม แก่ข้าพระองค์เกิด อิติ ดังนี้ สตฺถารา ผู้อันพระศาสดา อปฺสาเทตฺวา ทรงรุกรานแล้ว เขพา
สิทฺทวาเทน ด้วยวาตะว่าพระเทวทัต เพียงคั่งบุคคลผู้บริโภคน้ำลาย ปฏฺิกฺขิตฺโต ทรงห้ามแล้ว,
อตฺตมโน เป็นผู้มิใช่เป็นของมีอยู่แห่งตน หุตฺวา เป็น พนฺธิตฺวา ผูกแล้ว อิมํ อาฆาตํ ซึ่ง
ความอาฆาตนี้ ตถาคเต ในพระตถาคตเจ้า ปจฺมํ ก่อน อปฺกมฺมิ หลีกไปแล้ว ฯ

อถสฺส ภควา ราชคเหา ปกาสนียกมฺมํ การลฺลํ.

อถ ครั้งนั้น อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ปุคฺคํ ทรงยังบุคคล การลฺลํ ให้กระทำแล้ว ปกาสนีย
กมฺมํ ซึ่งกรรมอันสงฆ์พึงประกาศ ราชคเหา ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์ อสฺส เทวทตฺตสฺส แก่
พระเทวทัตนั้น ฯ

โส “ปริจจุตฺโตทานิ อหํ สมณฺณ โคตมฺณ, อิทานิสุตฺต อนตฺถํ กริสฺสามิตี
อชาตสตุตฺถํ อุปลงฺกมิตฺวา “ปฺพุเพ โข กุมาร มนุสฺสา ทิมายูกา, เอตฺรหิ อปฺปายูกา,
จํานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยํ ตวํ กุมารโรวฺว สฺมาโน กาลํ กรียฺยาสิ, เตนหิ ตวํ กุมาร
ปิตรํ หนฺตฺวา ราชา โหหิ, อหํ ภควนฺตํ หนฺตฺวา พุทฺโธ ภวิสฺสามิตี วตฺวา, ตสฺมี
รชฺเช ปติฏฺฐจิตฺ, ตถาคตฺตสฺส วธาย ปุริเส ปโยเชตฺวา, เตสฺส โสตาปตฺติผลํ ปตฺวา
นิวตฺเตสฺส, สยํ คิञฺชณฺณํ อภิรุทิตฺวา “อหเมว สมณํ โคตมํ จีวิตา โวโรเปสฺสามิตี
ลิลํ ปวิชฺฌิตฺวา รุหิรุปฺปาทกมฺมํ กตฺวา อิมินาปี อุปาเยน มารตฺมํ อสฺสโกนฺโต ปุณ
นาพาकिरी วิสฺสชฺษาเปสิ.

โส เทวทตฺโต อ.พระเทวทตฺตนั้น จินฺตฺเตตฺวา คิดแล้ว ว่า อิทานิ ในกาลนี้ อหํ อ.เรา เป็น
ผู้-- สมณฺณ โคตมฺณ อันพระสมณฺณผู้โคตม ปริจจุตฺโต --ทรงสละรอบแล้ว ย่อมเป็น, อิทานิ
ในกาลนี้ อหํ อ.เรา กริสฺสามิ จักกระทำ อนตฺถํ ซึ่งความฉิบหายมิใช่ประโยชน์ อสฺส
สมณฺณสฺส โคตมฺณสฺส แก่พระสมณฺณผู้โคตมนั้น อิติ ดังนี้ อุปลงฺกมิตฺวา เข้าไปหาแล้ว
อชาตสตุตฺถํ ซึ่งพระกุมารพระนามว่าอชาตศัฏฺฐ วตฺวา ทูลแล้ว ว่า กุมาร คุณก่อนพระกุมาร ปฺพุ
เพ โข ในกาลก่อน แล มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. ทิมายูกา เป็นผู้มีอายุยาว อโหสิ ได้เป็นแล้ว,
เอตฺรหิ ในกาลนี้ มนุสฺสา อ.มนุษย์ ท. อปฺปายูกา เป็นผู้มีอายุน้อย โหหนฺติ ย่อมเป็น, ปน ก็
ตวํ อ.พระองค์ กุมารโรวฺว เป็นพระกุมารเทียว สฺมาโน มีอยู่ กรียฺยาสิ พึงทรงกระทำ กาลํ ซึ่ง
กาละ ยํ ใด, เอตํ ตว กาลสฺส กรณํ อ.การทรงกระทำ กาลํ ซึ่งกาละแห่งพระองค์ นั้น จํานํ
เป็นจํานะแล วิชฺชติ ย่อมมีได้, กุมาร คุณก่อนพระกุมาร เตนหิ ถ้าอย่างนั้น ตวํ อ.พระองค์
หนฺตฺวา ปลงพระชนม์แล้ว ปิตรํ ซึ่งพระบิดา ราชา เป็นพระราชา โหหิ จงเป็น, อหํ อ.
อาตมา ปลงพระชนม์แล้ว ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า พุทฺโธ เป็นพระพุทฺธเจ้า ภวิสฺสามิตี จักเป็น
ดังนี้, ตสฺมี กุมาร ครั้นเมื่อพระกุมารนั้น ปติฏฺฐจิตฺ ทรงดำรงอยู่เฉพาะแล้ว รชฺเช ในความ
เป็นแห่งพระราชา, ปโยเชตฺวา ประกอบแล้ว ปุริเส ซึ่งบุรุษ ท. วธาย เพื่ออันปลงพระชนม์
ตถาคตฺตสฺส ซึ่งพระตถาคตเจ้า, เตสฺส ปุริเสสฺส ครั้นเมื่อบุรุษ ท. เหล่านั้น ปตฺวา บรรลุแล้ว โส
ตาปตฺติผลํ ซึ่งโสดาปัตติผล นิวตฺเตสฺส กลับแล้ว, อภิรุทิตฺวา ขึ้นเฉพาะแล้ว คิञฺชณฺณํ ตูฏฺเฆ
ชื่อว่าคิञฺชณฺณ สยํ เอง ปวิชฺฌิตฺวา กลิ้งแล้ว ลิลํ ซึ่งศิลา จินฺตฺเนน ด้วยความคิด ว่า อหํ อ.เรา
เอน นั้นเทียว โวโรเปสฺสามิ จักปลงลง สมณํ โคตมํ ซึ่งพระสมณฺณผู้โคตม จีวิตา จากชีวิต อ
ติ ดังนี้ กตฺวา กระทำแล้ว รุหิรุปฺปาทกมฺมํ ซึ่งกรรมคืออันยังพระโลหิตให้ห้อ อสฺสโกนฺโต ไม่

อาจอยู่ มาเรตุ เพื่ออันให้สิ้นพระชนม์ อิมินาปี อุปายเน ด้วยอุบาย แม่นี้ ปุคฺคํ ยังบุคคล
วิสุตฺตชาเปติ ให้ปล่อยแล้ว นาคาภิรี ซึ่งข้างชื่อว่านาคาภิรี ปุณ อิก ฯ

ตสฺมี อาคจฺจนฺเต, อานนฺตฺเถโร อตฺตโน ชีวิตํ สตุฏฺ ปริจฺจชิตฺวา ปุโรโต อฏฺฐาสิ.

ตสฺมี ครั้งเมื่อข้างนั้น อาคจฺจนฺเต มาอยู่, อานนฺตฺเถโร อ.พระเถระชื่อว่าอานนท
ปริจฺจชิตฺวา บริจาคแล้ว ชีวิตํ ซึ่งชีวิต อตฺตโน ของตน สตุฏฺ เพื่อพระศาสดา อฏฺฐาสิ ได้ขึ้น
แล้ว ปุโรโต ข้างพระพักตร์ ฯ

สตฺถา นาคํ ทเมตฺวา นครา นิภฺขมิตฺวา วิหารํ อาคณฺตฺวา อนนฺทสทฺตเสหิ อุปาส
เกหิ อภิหฺมํ มหาทานํ ปริภุชิตฺวา, ตสฺมี ทิวเส สมนฺนิปตฺติทานํ อฏฺฐารสโกฏฺฐิสฺสงฺขา
ทานํ ราชคหฺวาสินํ อนุปฺพุพฺพิกถํ กเถสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา ทเมตฺวา ทรงทรมานแล้ว นาคํ ซึ่งข้างตัวประเสริฐ นิภฺขมิตฺวา
นครา เสด็จออกแล้ว จากเมือง อาคณฺตฺวา เสด็จมาแล้ว วิหารํ วิหารํ สุวิหาร ปริภุชิตฺวา
เสวยแล้ว มหาทานํ ซึ่งมหาทาน อุปาสเกหิ อันอุบาสก ท. อนนฺทสทฺตเสหิ มีพณฺมิใช่หนึ่ง
อภิหฺมํ นำไปเฉพาะแล้ว, กเถสิ ตรัสแล้ว อนุปฺพุพฺพิกถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวโดยลำดับ
ชนานํ แก่ชน ท. ราชคหฺวาสินํ ผู้อยู่ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์โดยปกติ อฏฺฐารสโกฏฺฐิสฺสงฺขาทานํ
อันบัณฑิตนับพร้อมแล้วว่าโกฏฺฐิ ๑๘ สมนฺนิปตฺติทานํ ผู้ประชุมกันแล้ว ตสฺมี ทิวเส ในวันนั้น ฯ

จตุราสีตฺติยา ปาณสทฺตฺถานํ ฐมฺมาภิสมฺมโย ชาโต.

ฐมฺมาภิสมฺมโย ฐมฺมาภิสมฺมโย อ.อันรู้ตลอดเฉพาะซึ่งธรรม ชาโต เกิดแล้ว ปาณสทฺตฺถานํ
แก่พณฺแห่งสัตว์ผู้มีลมปราณ ท. จตุราสีตฺติยา ๘๔ ฯ

“อโห มหาคุโณ อายสฺมา อานนฺโท; ตถารูเป นาม หตฺถินาเค อาคจฺจนฺเต, อตฺต
โน ชีวิตํ ปริจฺจชิตฺวา สตุฏฺ ปุโรโต อฏฺฐาสีติ เถรสฺส คุณกถํ สุตฺวา “น ภิกฺขเว อี
ทานนฺว, ปุพฺเพเปส มมตฺถาย ชีวิตํ ปริจฺจชียวาติ วตฺวา ภิกฺขุหิ ยาจิโต จุลลหํสม
หาหํสกกุกฺกุฏกษาคานิ กเถสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา สุตฺวา ทรงสดับแล้ว คุณกถํ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งคุณ
เถรสฺส ของพระเถระ ว่า อโห โอ! อานนฺโท อ.พระอานนท อายสฺมา ผู้มีอายุ มหาคุโณ มีคุณ
มาก; หตฺถินาเค ครั้นเมื่อข้างตัวประเสริฐ ตถารูเป นาม ชื่อมีอย่างนั้นเป็นรูป อาคจฺจนฺเต มา
อยู่, ปริจฺจชิตฺวา บริจาคแล้ว ชีวิตํ ซึ่งชีวิต อตฺตโน ของตน อฏฺฐาสิ ได้ขึ้นแล้ว ปุโรโต ข้าง
พระพักตร์ สตุฏฺ ของพระศาสดา อิติ ดังนี้ วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. อานนฺโท

อ.อานนท์ ปริจฺจชิตฺวา ย่อมบริจาค ชีวิต ซึ่งชีวิต อตฺถาย เพื่อประโยชน์ มม แก่เรา อิทานิ
เอว ในกาลนี้ นั่นเทียว น หามิได้, เอโส อานนฺโท อ.อานนฺตํนั้น ปริจฺจชิตฺวา บริจาคแล้ว ชีวิต
ซึ่งชีวิต อตฺถาย เพื่อประโยชน์ มม แก่เรา เอว นั่นเทียว ปุพฺพเปปิ แม้ในกาลก่อน อิติ ดังนี้
ภิกฺขุหิ ผู้อันภิกฺขุ ท. ยาจิโต ทูลวิงวอนแล้ว กเถสิ ตรัสแล้ว จุลลหํสมหาหํสกกกฏกษาคทานิ
ซึ่งจุลหังสชาคและมหาหังสชาคและกักกฏกษาค ท. ฯ

เทวทตฺตสฺสปี กมฺมํ เนว ตถา รมฺโณ มาราปีตตฺตา, น วรฺกานํ ปโยจิตตฺตา, น
สฺลิตาย ปวิทุชฺชตฺตา, ปากฺกํ อโหสิ; ยถา นาพาคิริหตฺถิโน วิสฺสขฺชิตตฺตา.

กมฺมํ อ.กรรม เทวทตฺตสฺส ปี แม้ของพระเทวทัต ปากฺกํ เป็นกรรมปรากฏแล้ว อโหสิ
ได้เป็นแล้ว วิสฺสขฺชิตตฺตา เพราะความที่-- แห่งช้างชื่อนาพาคิริ เป็นสัตว์อันพระเทวทัต --
ปล่อยแล้ว ยถา ฉนั้นใด; กมฺมํ อ.กรรม เทวทตฺตสฺส ปี แม้ของพระเทวทัต ปากฺกํ เป็นกรรม
ปรากฏแล้ว อโหสิ ได้เป็นแล้ว มาราปีตตฺตา เพราะความที่-- รมฺโณ แห่งพระราชา เป็นผู้อัน
พระเทวทัต --ให้สวรรคแล้ว ตถา ฉนั้นนั้น น หามิได้ เอว นั่นเทียว, กมฺมํ อ.กรรม
เทวทตฺตสฺส ปี แม้ของพระเทวทัต ปากฺกํ เป็นกรรมปรากฏแล้ว อโหสิ ได้เป็นแล้ว ปโยจิตตฺ
ตา เพราะความที่-- วรฺกานํ แห่งนายขมังธนู ท. เป็นผู้อันพระเทวทัต --ประกอบแล้ว ตถา
ฉนั้นนั้น น หามิได้, กมฺมํ อ.กรรม เทวทตฺตสฺส ปี แม้ของพระเทวทัต ปากฺกํ เป็นกรรม
ปรากฏแล้ว อโหสิ ได้เป็นแล้ว ปวิทุชฺชตฺตา เพราะความที่-- สฺลิตาย แห่งศิลา เป็นของอันพระ
เทวทัต --กลิ้งแล้ว ฉนั้นนั้น น หามิได้ ฯ

ตทา หิ มหาชน “ราชาปี เทวทตฺเตเนว มาราปีโต, วรฺกาลี ปโยจิตา, สฺลิตาปี
ปวิทุชฺชา; อิทานิ ปน เตน นาพาคิริ วิสฺสขฺชาปีโต, เอวรूपํ นาม ปาปํ คเหตฺวา
ราชา วิจรตีติ โกลาหลมกาสิ.

หิ ก็ ตทา ในกาลนั้น มหาชน อ.มหาชน อภาสิ ได้กระทำแล้ว โกลาหล ซึ่งความ
โกลาหล ว่า ราชาปี แม้ อ.พระราชา เทวทตฺเตน อันพระเทวทัต เอว นั่นเทียว มาราปีโต ให้
สวรรคแล้ว, วรฺกาลี แม้ อ.นายขมังธนู ท. เทวทตฺเตน อันพระเทวทัต ปโยจิตา ประกอบ
แล้ว, สฺลิตาปี แม้ อ.ศิลา เทวทตฺเตน อันพระเทวทัต ปวิทุชฺชา กลิ้งแล้ว; ปน ก็ อิทานิ ในกาล
นี้ นาพาคิริ อ.ช้างชื่อนาพาคิริ เตน เทวทตฺเตน อันพระเทวทัต นั้น วิสฺสขฺชาปีโต ให้
ปล่อยแล้ว ราชา อ.พระราชา คเหตฺวา วิจรติ ย่อมทรงเที่ยวคบ ซึ่งบุคคล ปาป ผู้ลามก เอว
รูปํ นาม ชื่อมีอย่างนี้เป็นรูป อิติ ดังนี้ ฯ

ราชา มหาชนสุส ถถ สุตวา ปญจ ถาลิปากสทานิ หราเปตวา น ปุน ตสฺสอุปญฺช
านํ อคมาลิต.

ราชา อ.พระราช สุตวา ทรงสดับแล้ว ถถ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว มหาชนสุส ของ
มหาชน ราชปุริส ทรงยังราชบุรุษ ท. หราเปตวา ให้เลิกแล้ว ถาลิปากสทานิ ซึ่งร้อยแห่ง
สำหรับ ท. ปญจ ๕ อคมาลิต ไม่ได้เสด็จไปแล้ว อุปญฺชานํ สู้ที่เป็นที่บำรุง ตสฺส เทวทตฺตสฺส
ซึ่งพระเทวทัตนั้น ปุน อีก ๑

นาคราปิสุส ถถ อุปคตสฺส ภิกฺขวมคฺตมปิ นาทิสฺ.

ชนา อ.ชน ท. นาคราปิสุส แม่ผู้อยู่ในเมือง น อทิสฺ ไม่ได้ถวายเป็นแล้ว ภิกฺขวมคฺตํ ปิ ซึ่ง
อาหารวัตถุ แม่สักว่าภิกษา อสฺส เทวทตฺตสฺส แก่พระเทวทัตนั้น อุปคตสฺส ผู้เข้าถึงแล้ว ถถ
ซึ่งตระกูล ๑

โส ปริหีนถาสกฺกาโร โกหณฺเณ ชีวิตฺกามา สตุถารํ อุปสงฺกมิตฺวา ปญจ วตฺถุนิ
ยาจิตฺวา ภควตา “อลํ เทวทตฺต, อิจฺฉติ, อารญฺโก โหตุติ ปฏฺธิจิตฺโต, “กสฺสาธุโส
โสภณฺ: ก็ ตถาคตสฺส อุทาหุ อหํ หิ อุกฺกฏฺจวเสน เหว วทามิ ‘สาธุ ภนฺเต ภิกฺข
ยาวชีวํ อรณฺณิกา อสฺส, ปิณฺฑปาตिका, ปสฺสุลิกา, รุกฺขมูลิกา, มจฺจมํสํ น ขาเทย
ยุณฺติ, โย ทุกฺขา มุจฺฉิตฺกามา, โส มยา สทฺธิ อากฺขตฺตติ วตฺวา ปกฺกามิ.

โส เทวทตฺโต อ.พระเทวทัตนั้น ปริหีนถาสกฺกาโร ผู้มีลาภและสักการะล้อมรอบแล้ว
ชีวิตฺกามา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเป็นอยู่ โกหณฺเณ ด้วยความเป็นแห่งการหลอกลวง หุตฺวา เป็น
อุปสงฺกมิตฺวา เข้าไปเฝ้าแล้ว สตุถารํ ซึ่งพระศาสดา ยาจิตฺวา ทูลขอแล้ว วตฺถุนิ ซึ่งวัตถุ ท.
ปญจ ๕ ภควตา ผู้อันพระผู้มีพระภาคเจ้า ปฏฺธิจิตฺโต ทรงห้ามแล้ว ว่า เทวทตฺต ดูก่อน
เทวทัต อลํ อ.อย่าเลย, โย ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ไค อิจฺฉติ ย่อมปรารธนา, โส ภิกฺขุ อ.ภิกษุนั้น
อารญฺโก เป็นผู้มอันอยู่ในป่าเป็นปกติ โหตุ จงเป็นเถิด ดังนี้, วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส
ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ท. วณฺํ อ.คำ กสฺสของใคร โสภณฺ เป็นคํางาม โหติ ย่อมเป็น; วณฺํ อ.
พระดำรัส ตถาคตสฺส ของพระตถาคตเจ้า โสภณฺ เป็นคํางาม โหติ ย่อมเป็น ก็ หรือ อุทาหุ
หรือว่า วณฺํ อ.คำ มม ของเรา โสภณฺ เป็นคํางาม โหติ ย่อมเป็น ? หิ ก็ อหํ อ.เรา วทามิ
ย่อมกล่าว เหว อย่างนี้ อุกฺกฏฺจวเสน ด้วยอำนาจแห่งวัตรอันอุกฤษฏ์ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์
ผู้เจริญ สาธุ ดังข้าพระองค์ทูลขอโรกาส ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. อรณฺณิกา เป็นผู้มอันอยู่ในป่าเป็น
ปกติ อสฺส จงเป็น ยาวชีวํ สิ้นการกำหนดเพียงใดแห่งชีวิต, ปิณฺฑปาตिका เป็นผู้มอันเที่ยวไป

เพื่อมิชฌาบาตเป็นปกติ อสฺสุ จงเป็น ยาวชีว์ สิ้นการกำหนดเพียงใดแห่งชีวิต, ปัสฺสุลิกา เป็นผู้
มีอันตรงไว้ซึ่งผ้าบังสุกุลเป็นปกติ อสฺสุ จงเป็น ยาวชีว์ สิ้นการกำหนดเพียงใดแห่งชีวิต,
รฺกขมฺมุลิกา เป็นผู้มิอันอยู่ ณ โคนแห่งต้นไม้เป็นปกติ อสฺสุ จงเป็น ยาวชีว์ สิ้นการกำหนด
เพียงใดแห่งชีวิต, น ขาเทยฺยุนฺนติ ไม่พึงฉันท มจฺจมนํสํ ซึ่งปลาและเนื้อ ยาวชีว์ สิ้นการกำหนด
เพียงใดแห่งชีวิต อิติ ดังนี้ ฯ, วตฺตฺวา กล่าวแล้ว ว่า ภิกฺขุ อ.ภิกษุใด มุจฺจิตฺตฺกาโม เป็นผู้ใคร่เพื่อ
อันพ้นจากทุกข์ โหติ ย่อมเป็น, โส ภิกฺขุ อ.ภิกษุนั้น อาคจฺจตฺตฺ จงมา สทฺธิ์ กับ มยา ด้วยเรา
อิติ ดังนี้ ปกฺกามิ หลีกไปแล้ว ฯ

ตลุต วณํ สุตวา เอกจุเจ นวปพพิตา มนทพทุธิโน “กตุยาณํ อาท, เอเตน
สทุธิ วิจริสฺสามาติ เตन สทุธิ เอกโตว อเหตุํ.

ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. เอกจุเจ บางพวก นวปพุชิตา ผู้บวชแล้วใหม่ มนทพุทธิโน ผู้มีความรู้น้อย สุตวา ฟังแล้ว วจัน ซึ่งคำ ตสฺส เทวตตสฺส ของพระเทวทัตนั้น ชักชวนกันแล้วว่า เทวตฺโต อ.พระเทวทัต อาห กล่าวแล้ว กลฺยาณ ซึ่งคำอันงาม, มยฺ อ.เรา ท. วิจริตฺตาม จักเที่ยวไป สทฺธิ กับ เอเตน เทวตฺเตน ด้วยพระเทวทัตนั้น อิติ ดังนี้ อเหตุ ได้เป็นแล้ว เอกโต โดยความเป็นอันเดียวกัน สทฺธิ กับ เตน เทวตเตน ด้วยพระเทวทัตนั้น ว เทียว ฯ

อิติ โส ปรยจสเทหิ ภิกขุหิ สทฐิ เตหิ ปรยจหิ วตถุหิ อูชปฺปสนนํ ชนํ สยฺยวา
 เปนโต กุเลสุ วิญญาเปตฺวา ภณฺชนโต ปฺรกกมฺหิ.

โส เทวทศโต อ.พระเทวทัตนั้น สทุธิ กับ ภิกขุหิ ด้วยภิกษุ ท. ปณฺจสเทหิ มีร้อยห้า
เป็นประมาณ ชนํ ชังชน ลฺลพปฺปสนนํ ผู้เลื่อมใสแล้วในวัตรเคร้าหมอง สณฺญาปนฺโต ให้รู้
พร้อมอยู่ วตฺถุหิ ด้วยวัตร ท. ปณฺจหิ ๕ เทหิ เหล่านั้น อณฺมณฺณ ชังกันและกัน วิญญาเปตฺวา
ให้ขอแล้ว กุเลตฺถ ในตระกูล ท. ภณฺชนฺโต บริโภคอยู่ ปรรกฺกมิ ตะเกียกตะกายแล้ว สจฺจเมทาย
เพื่ออันทำลายซึ่งสงฆ์ อิติ ด้วยประการฉะนี้ ฯ

โส ภควตา “สจฺจํ ภิกขุ ทวํ เทวาทตฺต สงฺฆมเกทาย ปรภกฺกมฺสึ จกฺกเกทายาติ ปุณฺณโธ
 “สจฺจํ ภควาติ วตฺวา “ครุโธ โข เทวาทตฺต สงฺฆมเกโทติอาทึหิ โววทโธป สตฺถ
 วณฺโณ นนาทยิตฺวา ปกฺกนฺโธ, อายสฺมณฺหํ อานนฺทํ ราชคเห ปิณฺฑทาย จรณฺทํ ทิสฺวา
 “อชฺชตฺตคฺเคทานาหํ อาวุโส อานนฺท อณฺเฏรว ภควตา อณฺเฏร ภิกฺขุสงฺฆมา อุโปสถํ
 กริสฺสามิ, สงฺฆกมฺมํ กริสฺสามิตี อาห.

โส เทวทตฺโต อ.พระเทวทัตนั้น ภควตา ผู้อันพระผู้มีพระภาคเจ้า ปุณฺโณ ตรีสตามแล้ว ว่า เทวทตฺต คุณก่อนเทวทัต กิร ได้ยินว่า ตูว อ.เธอ ปรกุมลิตี ย่อมตะเกียกตะกาย สงฺฆมเกทาย เพื่ออันทำลายซึ่งสงฆ์ จกฺกมเกทาย เพื่ออันทำลายซึ่งจักร สจฺจํ จริงหรือ อิติ ดังนี้ ทูลแล้ว ว่า ภควา ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า อหํ อ.ข้าพระองค์ ปรกุมมามิ ย่อมตะเกียกตะกาย สงฺฆมเกทาย เพื่ออันทำลายซึ่งสงฆ์ จกฺกมเกทาย เพื่ออันทำลายซึ่งจักร สจฺจํ จริง อิติ ดังนี้ แม่ผู้-- ภควตา อันพระผู้มีพระภาคเจ้า โอวทิตฺตปิ --ตรีสสอนแล้ว วจเนหิ ด้วยพระดำรัส ท. มีพระดำรัส ว่า เทวทตฺต คุณก่อนเทวทัต สงฺฆมเกโท อ.การทำลายซึ่งสงฆ์ ครุโก โข หนักแล อาทิหิ ดังนี้เป็น ต้น อนาทยิตฺวา ไม่เอื้อเฟื้อแล้ว วจัน ซึ่งพระดำรัส สตฺถุ ของพระศาสดา ปกฺกนฺโต หลีกไปแล้ว, ทิสฺวา เห็นแล้ว อานนฺทํ ซึ่งพระอานนทํ อายุสมฺมุตํ ผู้มีอายุ จรณฺตํ ผู้เที่ยวไปอยู่ ราชคฺเห ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์ ปิณฺฑทาย เพื่อบิณฑะ อาห กล่าวแล้ว ว่า อานนฺท นนฺเตอานนทํ อาวุโส ผู้มีอายุ อิทานิ ในกาลนี้ อชฺชตฺตเคทานิ มีวันนี้เป็นเบื้องต้น อหํ อ.เรา กริสฺสามิ จักกระทำ อุโปสฺสํ ซึ่งอุโปสถ, กริสฺสามิ จักกระทำ สงฺฆมกฺกมํ ซึ่งสังฆกรรม อญฺจฺร เวณ ภควตา จากพระผู้มีพระภาคเจ้า เอว นันฺเตยว อญฺจฺร เวณ ภิกฺขุสงฺฆมา จากหมู่แห่งภิกษุ อิติ ดังนี้ ฯ

เอโร ตมตฺถํ ภควโต อาโรเจติ.

เอโร อ.พระเถระ อาโรเจติ กราบทูลแล้ว ตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความนั้น ภควโต แก่พระผู้มีพระภาคเจ้า ฯ

ตํ วิทิตฺวา สตฺถา อุปฺปนฺนธมฺมสํเวโค หุตฺวา “เทวทตฺโต สเทวกฺกสฺส โลกสฺส

อนตฺถนินฺตฺสํ อตฺตโน อวิจิมฺหิ ปจฺจนกฺกมํ กโรตฺติติ ปรีวิตฺกเกตฺวา

สตฺถา อ.พระศาสดา วิทิตฺวา ทรงทราบแล้ว ตํ อตฺถํ ซึ่งเนื้อความนั้น อุปฺปนฺนธมฺมสํเวโค เป็นผู้ทรงมีความสดในธรรมเกิดขึ้นแล้ว หุตฺวา เป็น ปรีวิตฺกเกตฺวา ทรงปรีวิตกแล้วว่า เทวทตฺโต อ.เทวทัต กโรติ ย่อมกระทำ ปจฺจนกฺกมํ ซึ่งกรรมเป็นเหตุใหม่ อวิจิมฺหิ ในนรกชื่อว่าเวจี อตฺตโน ของตน อนตฺถนินฺตฺสํ อันอาศัยแล้ว ซึ่งความฉิบหายมิใช่ประโยชน์ โลกสฺส แก่โลก สเทวกฺกสฺส อันเป็นไปกับด้วยเทวโลก อิติ ดังนี้ วตฺวา ตรีสแล้ว อิมํ คาลํ ซึ่งพระคาลานี้ ว่า

“สุกรานิ อสาธุนิ อตฺตโน อหิตานิ จ;

ยํ เว หิตญฺจ สาธุญฺจ ตํ เว ปรมฺมกฺกนฺตฺติ

อิมํ คาถํ วตฺวา ปุณ อิมํ อุทานํ อุทานนฺติ

ยํ กมฺมานิ อ.กรรม ท. เหล่าใด อสฺสาณิ จ เป็นกรรมไม่ดีด้วย อหิตานิ จ เป็นกรรมไม่
เกื้อกูล อตฺตโน แก่ตนด้วย โหนฺติ ย่อมเป็น ตํ กมฺมานิ อ.กรรม ท. เหล่านั้น สฺสฺสฺสฺสฺส เป็น
กรรมอันบุคคลกระทำได้โดยง่าย โหนฺติ ย่อมเป็น; ยํ เว อ.กรรมใดแล หิตํ จ เป็นกรรม
เกื้อกูลด้วย สาสฺส จ เป็นกรรมดีด้วย โหติ ย่อมเป็น ตํ เว อ.กรรมนั้นแล ปรมทุกฺกํ เป็น
กรรมอันบุคคลกระทำได้โดยยากอย่างยิ่ง โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

อุทานนฺติ ทรงเปล่งแล้ว อิมํ อุทานํ ซึ่งอุทานนี้ ปุณ อีกว่า

“สฺสฺสฺสฺสฺส สาสฺสฺส สาสฺส, สาสฺส ปาเปณ ทุกฺกํ;

ปาป ปาเปณ สฺสฺส, ปาปมริเยหิ ทุกฺกนฺติ.

สาสฺส อ.ความดี เป็นกรรม-- สาสฺสฺส อันคนดี สฺสฺส --กระทำได้โดยง่าย โหติ ย่อมเป็น,
สาสฺส อ.ความดี เป็นกรรม-- ปาเปณ อันคนชั่ว ทุกฺกํ --กระทำได้โดยยาก โหติ ย่อมเป็น;
ปาป อ.ความชั่ว เป็นกรรม-- ปาเปณ อันคนชั่ว สฺสฺส --กระทำได้โดยง่าย โหติ ย่อมเป็น,
ปาป อ.ความชั่ว เป็นกรรม-- อริเยหิ อันพระอริยเจ้า ท. ทุกฺกํ --กระทำได้โดยยาก โหติ ย่อม
เป็น อิติ ดังนี้ ฯ

อลฺโข เทวทตฺโต อุโปสฺสทิวเส อตฺตโน ปรีสาย สทฺธิ เอกมฺนตํ นิสิตฺติว “ยสฺส
มานิ ปญฺจ วตฺถุณิ ขมฺนฺติ, โส สลากํ คณฺหตฺตติ วตฺวา, ปญฺจสเทหิ วชฺชิปฺตฺตเกหิ
นวกฺเกหิ อปฺปกตฺตฺตฺติ สลากาย คหิตาย, สงฺฆํ ภินฺทิตฺวา เต ภิกฺขุ อาทาย คยาสิสํ
อคมฺมาสิ.

อล โข ครั้งนั้นแล เทวทตฺโต อ.พระเทวทัต นิสิตฺติว นั่งแล้ว เอกมฺนตํ ณ ที่สุดแห่ง
หนึ่ง สทฺธิ กับ ปรีสาย ด้วยบริษัท อตฺตโน ของตน อุโปสฺสทิวเส ในวันเป็นที่รักษาซึ่ง
อุโปสฺส วตฺวา กล่าวแล้วว่า วตฺถุณิ อ.วัตถุ ท. ปญฺจ ๕ อิมานิ เหล่านี้ อิมานิ ขมฺนฺติ ย่อม
ชอบใจ ยสฺส ภิกฺขุสฺส แก่ภิกษุ ใด, โส ภิกฺขุ อ.ภิกษุนั้น คณฺหตฺต จงถือเอา สลากํ ซึ่งสลาก
ดังนี้, สลาก ครั้นเมื่อสลาก ภิกฺขุหิ อันภิกษุ ท. อปฺปกตฺตฺตฺติ ผู้ไม่รู้ซึ่งพระธรรมและพระวินัย
อันอันพระศาสดา ทรงกระทำทั่วแล้ว นวกฺเกหิ ผู้ใหม่ วชฺชิปฺตฺตเกหิ ผู้เป็นโอรสของเจ้าวัชชี
ปญฺจสเทหิ ผู้มีร้อยห้าเป็นประมาณ คหิตาย จับแล้ว, ภินฺทิตฺวา ทำลายแล้ว สงฺฆํ ซึ่งสงฆ์ อา
ทาย พาเอา เต ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุ ท. เหล่านั้น อคมฺมาสิ ได้ไปแล้ว คยาสิสํ ผู้ประเทศชื่อว่าคยาสิ
ละ ฯ

ตลุต ตตุถ คตภาวํ สุตฺวา สตฺถา เตสํ ภิกฺขุณฺโณ อานนฺตฺตถาย เทว อคฺคสวเก เปเส
สิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา สตฺถา ทรงสดับแล้ว กตภาวํ ซึ่งความที่-- ตสฺส เทวทูตตสฺส แห่ง
พระเทวทัตนั้น --เป็นผู้ไปแล้ว ตตฺถ จาน ในที่นั้น เปสสิ ทรงส่งไปแล้ว อคฺคสาวเก ซึ่ง
พระอัครสาวก ท. สอง อานยตุลยา เพื่อประโยชน์แก่การนำมา เตสํ ภิกฺขุณํ ซึ่งภิกษุ ท.
เหล่านั้น ๆ

ตลอด คนตุว อาเทศนาปฎิหาริยานุสาสนิยา จ อธิฐิปฎิหาริยานุสาสนิยา จ อนุ
สาสนตา เต ปาเยตวา อาทาย อาภาเสนาคมิสฺส.

เต อคุศาวกา อ.พระอัศรวาท. ๒ เหล่านั้น คนๆ ๑ ไปแล้ว ตฤทฺฐ จาน ในที่นั้น
อนุสาสนุตา พร่ำสอนอยู่ ด้วยการพร่ำสอน อาเทศนาปาฏิหาริยานุสาสนิยา จ ด้วยการเทศนา
ปาฏิหาริย์ด้วย อิทธิปาฏิหาริยานุสาสนิยา จ ด้วยการพร่ำสอน ด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ด้วย เต
ภิกขุ ยังภิกขุ ท.เหล่านั้น ปาเยตฺวา ให้ดื่มแล้ว อมตํ ซึ่งอมตะ อาทาย อาคมิสฺสุ พาเอามาแล้ว
อาภาเสน โดยอากาศ ฯ

[illegible]

โกกาลิกปิ โข แม้อ.ภิกษุชื่อว่าโกกาลิกะแล วุตวา กล่าวแล้วว่า เทวทูต เนะเทวทัต
อาวุโส ผู้มีอายุ ตวั อ.ท่าน อุฏฺเฐจิ จงลุกขึ้นเถิด, เต ภิกขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น สาริปุต
ตโมคคัลลานเหิ อันพระสารีบุตรและพระโมคคัลลანะ ท. นิตา นำไปแล้ว, ตวั อ.ท่าน เป็นผู้-
- มยา อันเรา วุตโต --กล่าวแล้วว่า อาวุโส เนะท่านผู้มีอายุ ตวั อ.ท่าน มา วิสุตาสิ อย่า
กัณเเคยแล้ว สาริปุตตโมคคัลลานเหิ ด้วยพระสารีบุตรและพระโมคคัลลันะ ท.; สาริปุตตโมค
คัลลานา อ.พระสารีบุตรและพระโมคคัลลันะ ท. ปาปีจจา มีความปรารถนาตามก, วสุงคตา
เป็นผู้ไปแล้วสู่อำนาจ อิฉฺจนํ แห่งความปรารถนา ท. ปาปิกานํ อันลามก โหนติ ย่อมเป็น อิ
ติ ดังนี้ อสิ ย่อมเป็น มิใช่หรือ ดังนี้ ปหริ ประหารแล้ว หทยมชฺเฒ ในท่ามกลางแห่งหทัย
ชนนฺแทน ด้วยเข้า ฯ

ตสส ตตเถว อุณห์ โลหิตံ มฺขโต อุกคณฉิ.

โลहित อ.เลือด อุณห์ อันร้อน อุคคณฺหิ พลุ้งออกแล้ว มุขโต จากปาก ตสฺส ของพระ
เทวทัตนั้น ตตฺถ ฐาเน ในที่นั้น เอว นั้นเทียว ฯ

อายสุมฺมุตฺ ปน สารีปฺตุตฺ ภิกฺขุสงฺฆปริวฺตฺ อากาสนาคจฺจนฺตฺ ทิสฺวา ภิกฺขุ อาหํ
“ภนฺเต อายสฺมา สารีปฺตุโต คมนกาลเ อตฺตทฺติโย ว คโต, อิทานิ มหาปริวโร
อากจฺจนฺโต โสภตฺติติ.

ปน ก็ ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ทิสฺวา เห็นแล้ว สารีปฺตุตฺ ซึ่งพระสารีบุตร อายสฺมฺมุตฺ ผู้มีอายุ
ภิกฺขุสงฺฆปริวฺตฺ ผู้อันหมู่แห่งภิกษุแวดล้อมแล้ว อากจฺจนฺตฺ ผู้มาอยู่ อากาสน โดยอากาศ อาหํ
สุ ทูลแล้วว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ สารีปฺตุโต อ.พระสารีบุตร อายสฺมา ผู้มีอายุ อตฺต
ทฺติโย ว ผู้มีตนเป็นที่สองเทียว คโต ไปแล้ว คมนกาลเ ในกาลเป็นที่ไป, อิทานิ ในกาลนี้ สา
รีปฺตุโต อ.พระสารีบุตร มหาปริวโร ผู้มีปริวารใหญ่ อากจฺจนฺโต มาอยู่ โสภติ ย่อมงาม อิติ
ดังนี้ ฯ

สตฺถา “น ภิกฺขเว อิทานว, ติรจฺจานโยนิยํ นิพฺพตฺตกาเลปิ มม ปฺตุโต มม สนฺ
ติกํ อากจฺจนฺโต โสภติเยวาทิ วตฺวา

“โหติ สีสฺวตํ อตฺโถ ปฏฺฐิสฺสนฺถารวุตฺติณฺ.
ลกฺขณํ ปสฺส อายนฺตํ ตติสฺสงฺฆปฺรภุจิตํ,
อถ ปสฺสสิมํ กาลํ สุวึหิณฺ ว ตติภฺติ

อิทํ ชาตกํ กเถสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกฺขเว ลูก่อนภิกษุ ท. ปฺตุโต อ.บุตร มม ของเรา
อากจฺจนฺโต มาอยู่ สนฺติกํ ผู้สำนัก มม ของเรา โสภติ ย่อมงาม อิทานิ เอว ในกาลนี้ นั้น
เทียว น หามิได้, ปฺตุโต อ.บุตร มม ของเรา อากจฺจนฺโต มาอยู่ สนฺติกํ ผู้สำนัก มม ของเรา
โสภติ ย่อมงาม เอว นั้นเทียว นิพฺพตฺตกาเลปิ แม้ในกาล-- แห่งตน --บังเกิดแล้ว ติรจฺจานโย
นิยํ ในกําเนิดแห่งสัตว์ดิรัจฉาน อิติ ดังนี้ กเถสิ ตรัสแล้ว อิทํ ชาตกํ ซึ่งชาตกนี้ ว่า

อตฺโถ อ.ความเจริญ โหติ ย่อมมี ชนानํ แก่ชน ท. สีสฺวตํ ผู้มีศีล ปฏฺฐิสฺสนฺถารวุตฺติณฺ ผู้มี
ความประพฤติ ในปฏฺฐิสฺสนฺถาร ฯ ตฺวํ อ.ท่าน ปสฺส จงดู ลกฺขณํ ซึ่งเนื้อชื่อว่าลักษณะ อายนฺตํ
ผู้มาอยู่ ตติสฺสงฺฆปฺรภุจิตํ ผู้อันหมู่แห่งภิกษุกระทำแล้ว ในเบื้องหน้า, อถ เอเกี ตฺวํ อ.ท่าน
ปสฺส ย่อมเห็น อิมํ กาลํ ซึ่งเนื้อชื่อว่ากาละนี้ สุวึหิณฺ ผู้เลื่อมวิเศษด้วยดีแล้ว ตติภฺติ ว จากภิกษุ
ท. เทียว อิติ ดังนี้ ฯ

ปุน ภิกขุหิ “ภนฺเต เทวทตฺโต กิร เทว อคฺคสาวเก อุโอสฺส ปสฺเสสฺส นิสิตาเปตฺวา
‘พุทฺธลี้พฺพหยา ฆมฺมํ เทสฺสสํมิตฺติ ตุมฺหากํ อนุกิริยํ กริตฺติ วุตฺเต, “น ภิกฺขเว อิทา
เนว; ปุพฺเพเปส มม อนุกิริยํ กาคฺตุํ วายมิ, น ปน สกฺขีติ วตฺวา

วจนฺ เกริ่นเมื่อคำ ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ กิร ได้ยืนยันว่า เทวทตฺโต อ.พระเทวทัต
อคฺคสาวเก ยังสาวกผู้เลิศ ท. เทว ๒ นิสิตาเปตฺวา ให้นั่งแล้ว ปสฺเสสฺส ในข้าง ท. ทั้งสอง กริ
กระทำแล้ว อนุกิริยํ กระทำตาม ตุมฺหากํ ซึ่งพระองค์ ท. จินตเนน ด้วยความคิด ว่า อหํ อ.เรา
เทสฺสสํมิตฺติ จักแสดง ฆมฺมํ ซึ่งธรรม พุทฺธลี้พฺพหยา ด้วยอันเนื่องกรายแห่งพระพุทฺธเจ้า อิติ
ดังนี้ อิติ ดังนี้ ภิกขุหิ อันภิกษุ ท. วุตฺเต กราบทูลแล้ว ปุน อีก, สตฺถา อ.พระศาสดา วตฺวา
ตรัสแล้ว ภิกฺขเว คุณ่อนภิกษุ ท. เอโส เทวทตฺโต อ.เทวทัตนั้น วายมิ ย่อมพยายาม เพื่ออัน
กระทำ กระทำตาม ซึ่งเรา อิทานิ เอว ในกาลนี้ เอว นั้นเทียว น หามิได้; อ.เทวทัตนั้น
พยายามแล้ว กาคฺตุํ เพื่ออันกระทำ อนุกิริยํ กระทำตาม มม ซึ่งเรา ปุพฺเพปิ แม้ในกาลก่อน
ปน แต่ว่า เอโส เทวทตฺโต อ.เทวทัตนั้น น สกฺขิ ไม่อาจแล้ว กาคฺตุํ เพื่ออันกระทำ อนุกิริยํ
กระทำตาม มม ซึ่งเรา อิติ ดังนี้ กเถตฺวา ตรัสแล้ว นทิจรกกาคตํ ซึ่งนทิจรกกาคตกว่า

“อปี วีรโก ปสฺเสสฺสิ สกฺขํ มลฺลชฺฌาณกํ
มยฺรคฺชีวสฺสกาถํ ปตฺติ มยฺหํ สวีกฺขกํ ?

อุทกถลจฺรสุส ปกฺขิโน

นิจฺจํ อามกมจฺจโกชฺชิโน

ตสฺसानุกรํ สวีกฺขโก

เสวาลหิ ปลิคุณฺจฺจิโต มโตติ

นทิจรกกาคตํ กเถตฺวา,

สวีกฺขกกริยา อ.ภรรยาแห่งกาชื่อว่าสวีกฺขกะ อาห กล่าวแล้ว ว่า วีรโก เนาะกาชื่อว่าวีรกะ
ตฺวํ อ.ท่าน ปสฺเสสฺสิ ย่อมเห็น มลฺลชฺฌาณกํ ซึ่งนก ผู้ร้องเพราะ มยฺรคฺชีวสฺสกาถํ ผู้มีสร้อยคอ
เพียงดั่งสร้อยคอแห่งนกยูง สวีกฺขกํ ชื่อว่าสวีกฺขกะ ปตฺติ ผู้เป็นพัว มยฺหํ ของเรา อปี บ้างหรือ
? ดังนี้ วีรโก อ.กาชื่อว่าวีรกะ อาห กล่าวแล้ว ว่า สวีกฺขโก อ.กาชื่อว่าสวีกฺขกะ อนุกิริยํ
กระทำตามอยู่ ซึ่งอาการ ปกฺขิโน ของปีกนิ อุทกถลจฺรสุส ผู้เทียวไปในน้ำและบก อามกมจฺจ
โกชฺชิโน ผู้บริโภคน้ำซึ่งปลาดิบโดยปกติ นิจฺจํ เนื่องนิตยนั้น เสวาลหิ อันสาหร่าย ท. ปลิคุณฺจฺจิโต
พันรอบแล้ว มโต ตายแล้ว ดังนี้ ดังนี้.

“อาจารย์ วตาย์ วิตุท์ วนานิ

กฏจุงครุฑเขสุ อสารเกสุ,

อสาธา ขทิร์ ชาตสาร,

ยตุถาภิทา ครุโพ อุตตมมงคลิ จ

ลสิ จ เต นิปฺผลิตา, มตุลโก จ วิทาลิโต,

สพฺพา เต ฬาสูกา ภคฺคา, ทานิ สมฺม วิโรจสิติ จ

เอวมาทีนิ ชาตกานิ กเถสิ.

อารพฺภ ทรงปรารภ ถลံ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว ตถารูปี มีอย่างนั้นเป็นรูป เอว นั้น
เทียว ทิวเสสุ ในวัน ท. อปเรสุปี แม่เหล่าอื่นอีก กเถสิ ตรัสแล้ว ชาตกานิ ซึ่งชาตก ท. เอว
อาทีนิ มีคำอย่างนี้ว่า

อัย ครุโพ อ.นกกระไน นี้ วิตุท์ เมื่อเจาะ วนานิ ซึ่งหมู่ไม้อันตั้งอยู่ในป่า ท. อาจารย์ วต
ได้เทียวไปแล้วหนอ กฏจุงครุฑเขสุ ในต้นไม้อันเป็นส่วนแห่งพื้น ท. อสารเกสุ อันมีแก่นหา
มิได้, ถล ค้างนั้น อัย ครุโพ อ.นกกระไน อภิทา ได้ทำลายแล้ว อุตตมมงคลิ ซึ่งอวัยวะอัน
สูงสุด ยตุถ ขทิร์ ที่ไม้ตะเคียนใด อ.นกกระไนนี้ อสาธา มาถึงแล้ว ตํ ขทิร์ ซึ่งไม้ตะเคียน
นั้น ชาตสาร อันมีแก่นเกิดแล้ว อิติ จ ดังนี้ ด้วย, ว่า ลสิ อ.ไขข้อ เต ของท่าน นิปฺผลิตา
ไหลออกแล้ว ด้วย, มตุลโก อ.กระหม่อม เต ของท่าน หตุธินาเคน อันช้างตัวประเสริฐ วิทา
ลิโต ทำลายแล้วด้วย, ฬาสูกา อ.ซี่โครง ท. สพฺพา ทั้งปวง เต ของท่าน หตุธินาเคน อันช้าง
ตัวประเสริฐ ภคฺคา หักแล้ว, สมฺม เนะสหาย ตูว อ.ท่าน วิโรจสิติ ย่อมงามวิเศษ อิทานิ ใน
กาลนี้ ดังนี้ด้วย เป็นต้น ฯ

ปฺน “อกตญฺ เทวทตฺโตติ ถลํ อารพฺภ

“อกรรมหา ว เต กิจจํ, ยํ ฬลํ อหฺวมฺห เส;

มิกฺราช นโม ตฺยตฺตฺ; อปี กิณฺจิ ลภามฺห เส.

มม โลหิตกฺกขสฺส นิจฺจํ ลูทฺททานิ กุพฺพโต

ทนฺตนฺตรคโต สนฺโต ตํ พหุํ, ยปี ชีวสิติ

อาทีนิ ชาตกานิ กเถสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อารพฺภ ทรงปรารภ กถํ์ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าววาทะ ทเวทตฺโต อ. พระเทวทัต อคตญฺญ เป็นคนนอกคตญญ โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ปุณฺณ อีก กเถสิ ตรัสแล้ว ชาตกานิ ซึ่งชาตก ท. มีคำว่า

พลํ อ.กำลัง ยํ ไค อมฺหฺม เสา ของเรา ท. สิ อหฺม ว ได้มีแล้วเทียว; มยํ อ.เรา ท. อกรรมหา ว ได้กระทำแล้วเทียว กิจจํ ซึ่งกิจ เต ของท่าน เตน พเลน ด้วยกำลังนั้น, มิคราช ข้าแต่เนื้อผู้พระราชานโม อ.ความนอบน้อม อตฺถุ จมฺมี เต แก่ท่าน, มยํ อ.เรา ท. ลภามฺหฺม เสา ย่อมได้ สิ กิณฺณจิ ซึ่งอะไร ๆ อปิ บ้างหรือ ? ตฺวํ อ.ท่าน ทนฺตฺนฺตรคฺโค เป็นผู้ไปแล้วในระหว่างแห่งพื้น มม ของเรา โลหิตกฺกขสฺส ผู้มีเลือดเป็นภักษา กุพฺพโธ ผู้กระทำอยู่ ลุทฺธานิ ซึ่งกรรมอันชั่วร้าย ท. นิจฺจํ เนิองนิตยํ สนฺโธ เป็นอยู่ จิวฺติ ย่อมเป็นอยู่ได้ ยปิ แม้ไค, จิวํ อ.ความเป็นอยู่ เต แห่งท่าน ตํ นั้น พหุํ เป็นบุญมาก ภูตํ เป็นแล้ว อิติ อาทีนิ ดังนี้เป็นต้น ๆ

ปุณฺณ รัชาย ปริสทฺถกนฺมสฺส อารพฺภ

“าตเมตํ กุรุณฺณคฺคสฺส ยํ ตฺวํ เสปณฺณนิ เสยฺยสิ;

อณฺณํ เสปณฺณนิ กจฺจนามิ, น เม เต รุจฺเจเต ผลนฺติ

อาทีนิ ชาตกานิ กเถสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อารพฺภ ทรงปรารภ ปริสทฺถกนํ ซึ่งการตะเกียกตะกาย รัชาย เพื่ออันปลงพระชนม์ อสฺส ทเวทตฺตสฺส แห่งพระเทวทัตนั้น ปุณฺณ อีก กเถสิ ตรัสแล้ว ชาตกานิ ซึ่งชาตก ท. มีคำ ว่า เสปณฺณนิ แน่จะไม่ระริ้น ตฺวํ อ.ท่าน เสยฺยสิ ย่อมไปรบ ยํ ไค; เอตํ กมฺมํ อ.กรรมนี้ กุรุณฺณคฺคสฺส อันกว้าง าด ู้แล้ว อหํ อ.เรา กจฺจนามิ จะไป เสปณฺณนิ ู้ไม่ระริ้น อณฺณํ ตันอื่น, หิ เพราะว่า ผลํ อ.ผล เต ของท่าน เม อันเรา น รุจฺเจเต ย่อมไม่ชอบใจ อิติ อาทีนิ ดังนี้เป็นต้น ๆ

ปุณฺณ “อุทฺโต ปรีหิโน ทเวทตฺโต ลภสทฺถการโธ จ สามณฺโณ จาติ กถาสฺส ปวตฺตมา

นาสุ, “น ภิกฺขเว อิทาเนว, ปุพฺเพปิ ปรีหิโนเยวาทิ วตฺวา

กถาสฺส ครั้นเมื่อวาจาเป็นเครื่องกล่าว ท. ว่า ทเวทตฺโต อ.พระเทวทัต ปรีหิโน เลื่อมรอบแล้ว อุทฺโต วิปากโธ จากผลทั้งสอง ลภสทฺถการโธ จ คือจากลาภและสักการะด้วย สามณฺโณ จ คือจากคุณเครื่องความเป็นแห่งสมณะด้วย อิติ ดังนี้ ปวตฺตมานาสุ เป็นไปทั่วอยู่ ปุณฺณ อีก, สตฺถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้วว่า ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. ทเวทตฺโต อ.เทวทัต ปรีหายติ

ยอมล้อมรอบ อิทานิ เอว ในกาลนี้ นั่นเทียว น หามิได้,เทวทตฺโต อ.เทวทตฺต ปริทีโน ล้อมรอบแล้ว เอว นั่นเทียว ปุพฺเพปิ แม้ในกาลก่อน อิติ ดังนี้

“อกุชี ภินฺนา, ปิณฺณ นฏฺโฐ, สปิเคเห จ ภณฺฑนํ,

อุทฺโต ปฏฺฐกมฺมมฺตา อุทกมฺหิ ถลมฺหิ จาติ

อาทีนิ ชาตกาณิ กเถสิ.

กเถสิ ตรัสแล้ว ชาตกาณิ ซึ่งชาตก ท. มีคำว่า

อกุชี อ.นัยนฺดา ท. ภินฺนา จ แดกแล้วด้วย, ปิณฺณ อ.แผ่นผ้า นฏฺโฐ จ หนีบหายแล้วด้วย, ภณฺฑนํ อ.ความแตกร้าว ภริยาย อันภรรยา ทว ของท่าน กตฺ กระทำแล้ว สปิเคเห จ ในเรือนของเพื่อนหญิง ด้วย, เต ชายปติกา อ.เมียและผัว ท. ๒ เหล่านั้น ปฏฺฐกมฺมมฺตา เป็นผู้มีการงานอันโทษประทุษร้ายแล้ว โหนฺติ ย่อมเป็น ปเลสุ ในทาง ท. อุทฺโต ทั้งสอง อุทกมฺหิ จ คือ ในทางน้ำด้วย ถลมฺหิ จ คือในทางบกด้วย อิติ อาทีนิ ดังนี้เป็นต้น ฯ

เอวํ ราชคเห วิหรนฺโต เทวทตฺตํ อารพฺภ พหุณี ชาตกาณิ กเถตุวา, ราชคหโต

สาวตุถิ ฅนตุวา เขตวนมฺหาวิหาร วาสํ กปฺเปสิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา วิหรนฺโต ประทับอยู่อยู่ ราชคเห ในเมืองชื่อว่าราชคฤห์ อารพฺภ ทรงปรารภ เทวทตฺตํ ซึ่งพระเทวทตฺต กเถตุวา ตรัสแล้ว ชาตกาณิ ซึ่งชาตก ท. พหุณี มาก เอวํ อย่างนี้, ฅนตุวา เสด็จไปแล้ว สาวตุถิ ผู้เมืองชื่อว่าสาวตฺถิ ราชคหโต จากเมืองชื่อว่าราชคฤห์ กปฺเปสิ ทรงสำเร็จแล้ว วาสํ ซึ่งการประทับอยู่ เขตวนมฺหาวิหาร ในมหาวิหารชื่อว่าเขตวัน ฯ

เทวทตฺโตปิ โข นว มาเส คิลานํ, ปจฺฉิเม กาเล สตฺถารํ ทฏฺฐจฺจุโกโม หุตฺวา อตุต

โน สาวเก “อหํ สตฺถารํ ทฏฺฐจฺจุโกโม, ตํ เม ทสฺเสธาติ วตุวา, เตหิ “ตุวํ สมฺมุต

กาเล สตฺถารา สทฺธิ เวรี หุตฺวา อจริ, น มยํ ตํ ตตุถ เนสุสามาติ วุตฺเต, “มา มํ

นาเสถ, มยา สตฺถริ อามาโต กโต, สตฺถุ ปน มยิ เกสคฺคมตฺโตปิ อามาโต นตฺถิติ.

เทวทตฺโตปิ โข แม้ อ.พระเทวทตฺตแล คิลานํ เป็นไข้ หุตฺวา เป็น มาเส ลื่นเดือน ท.

นว ๙, ทฏฺฐจฺจุโกโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเฝ้า สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา กาเล ในกาล ปจฺฉิเม อันมีในภายหลัง หุตฺวา เป็น วตุวา กล่าวแล้ว สาวเก กะสาวก ท. อตุตโน ของตน ว่า อหํ อ.เรา ทฏฺฐจฺจุโกโม เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเฝ้า สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา อมุหิ ย่อมเป็น, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ทสฺเสถ ของจงแสดง ตํ สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดานั้น เม แก่เรา ดังนี้, วจเน ครั้นเมื่อคำว่า ตุวํ อ. ท่าน เวรี เป็นผู้มิเวร สทฺธิ กับ สตฺถารา ด้วยพระศาสดา หุตฺวา เป็น อจริ ได้เทียวไปแล้ว

สมตฺถกาเล ในกาลแห่งตนเป็นผู้สามารถ, มยฺ อ.เรา ท. น เนสุตาม จักไม่นำไป ตํ ซึ่งท่าน
ตตฺถ ฐาน ในที่นั้น อิติ ดังนี้ เตหิ สาวเกหิ อ้นสาวก ท. เหล่านั้น วุตฺเต กล่าวแล้ว, อาห
กล่าวแล้วว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. มา นาเสถ ของงอย่า-- มํ ยังเรา --ให้ฉิบหาย, อาฆาโต อ.
ความอาฆาต สตฺถริ ในพระศาสดา มยา อ้นเรา กโต กระทำแล้ว, ปน แต่ว่า อาฆาโต อ.
ความอาฆาต มยิ ในเรา เกสฺสุมตฺตฺโตปี แม้มีปลายแห่งผมเป็นประมาณ นตฺถิ ย่อมไม่มี สตฺถ
แก่พระศาสดา อิติ ดังนี้ ฯ

โส หิ ภควา

วธเก เทวตตฺตมฺหิ โจเร องฺคุลิมาลเก
ชนฺปาเล ราหุเล จ สพฺพตฺถ สมมานโสติ

“ทสฺสเสถ เม ภควนฺตฺตฺติ ปฺนปฺปฺนํ ยาจิ.

โส ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า นั้น สมมานโสติ เป็นผู้ที่มีพระทัยอันเสมอ ขนฺธฺ ในชน
ท. ทั้งปวง คือ วธเก คือ ในนายขมังธนู ด้วย เทวตตฺตมฺหิ คือ ในพระเทวทัตด้วย โจเร คือ
ในโจร องฺคุลิมาลเก ชื่อว่าองฺคุลิมาลด้วย ชนฺปาเล คือในช้างชื่อว่าชนบาล ด้วย ราหุเล จ คือ
ในพระกุมารพระนามว่าราหุลด้วย โหติ ย่อมเป็น หิ เหตุใด อิติ เพราะเหตุนั้น เทวตฺตฺโต อ.
พระเทวทัต ยาจิ อ้อนวอนแล้ว ปฺนปฺปฺนํ บ่อย ๆ ว่า ตุมฺเห อ.ท่าน ท. ทสฺสเสถ ของงแสดง
ภควนฺตฺ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า เม แก่เรา อิติ ดังนี้ ฯ

อล นํ เต มณฺจเณนาทาย นิกฺขมฺมิตฺ.

อล ครั้งนั้น ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น อาทาย พาเอา นํ เทวตตฺตํ ซึ่งพระเทวทัตนั้น
มณฺจเณ ด้วยเตียงน้อย นิกฺขมฺมิตฺ ออกไปแล้ว ฯ

ตสฺสาคมนํ สุตฺวา ภิกฺขุ สตฺถฺ อาโรเจสฺสุ “ภนฺเต เทวตฺตฺโต กิร ตุมฺหากํ ทสฺสนตฺ
ถาย อากฺขจฺตฺติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. สุตฺวา ฟังแล้ว อากมนํ ซึ่งการมา ตสฺส เทวตตฺตฺตฺส แห่งพระเทวทัต
นั้น อาโรเจสฺสุ กราบไหว้แล้ว สตฺถฺ แก่พระศาสดาว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ กิร ได้ยินว่า
เทวตฺตฺโต อ.พระเทวทัต อากฺขจฺติ ย่อมมา ทสฺสนตฺถาย เพื่อประโยชน์แก่การเฝ้า ตุมฺหากํ ซึ่ง
พระองค์ ท. อิติ ดังนี้ ฯ

“น ภิกฺขเว โส เตนตฺตภาเวน มํ ปสฺสิตฺถํ ลภิสฺสตีติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ภิกฺขเว คู่อ่อนภิกษุ ท. โส เทวทฺตฺโต อ.เทวทัต นั้น ลภิสฺสตี จักได้ ปสฺสตีตฺถุ เพื่ออันเห็น มํ ซึ่งเรา เตน อตฺตภาเวน ด้วยอัตภาพนั้น น หา มิได้ อิติ ดังนี้ ฯ

ภิกฺขู กิร ปญฺจนํ วตฺถุนํ อายาจิตกาลโต ปฏฺจาย ปุณ พุทฺธเต ทฏฺฐํ น ลภนฺติ, อยํ ฐมฺมตา.

กิร ได้ยินว่า อ.ภิกษุ ท. น ลภนฺติ ย่อมไม่ได้ เพื่ออันเฝ้า พุทฺธเต ซึ่งพระพุทฺธเจ้า ท. ปุณ อีก ปฏฺจาย จำเดิม อายาจิตกาลโต แต่กาล-- วตฺถุนํ แห่งวัดถุ ท. ปญฺจนํ ๕ --เป็นเรื่องอัน ตนทูลขอยังแล้ว, อลภนภาโว อ.ความเป็นก็อันไม่ได้ อยํ นี้ ฐมฺมตา เป็นธรรมดา โหติ ย่อม เป็น ฯ

“อสุกฺกฺขานญจ อสุกฺกฺขานญจ อาคโต ภนฺเตติ อาหํสุ.

ภิกฺขู อ.ภิกษุ ท. อาหํสุ ทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เทวทฺตฺโต อ.พระ เทวทัต อาคโต มาแล้ว อสุกฺกฺขานํ จ คู่ที่โน้นด้วย อสุกฺกฺขานํ จ คู่ที่โน้นด้วย อิติ ดังนี้ ฯ

“ยํ อิจฺฉนฺติ, ตํ กโรตุ; น โส มํ ปสฺสตีตฺถุ ลภิสฺสตีติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า เทวทฺตฺโต อ.เทวทัต อิจฺฉนฺติ ย่อมปรารถนา ยํ กมฺมํ ซึ่งกรรมใด, เทวทฺตฺโต อ.เทวทัต กโรตุ จงกระทำ ตํ กมฺมํ ซึ่งกรรมนั้น; हि เพราะว่า โส เทวทฺตฺโต อ.เทวทัตนั้น ลภิสฺสตี จักไม่ได้ ปสฺสตีตฺถุ เพื่ออันเห็น มํ ซึ่งเรา อิติ ดังนี้ ฯ

“ภนฺเต อิตฺโต โยชนมตฺตํ อาคโต, อทฺตโยชนํ, คาวุตํ, โปกฺขรณีสมีป อาคโต ภนฺเตติ.

ภิกฺขู อ.ภิกษุ ท. อาหํสุ ทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เทวทฺตฺโต อ.พระ เทวทัต อาคโต มาแล้ว จานํ คู่ที่ โยชนมตฺตํ มีโยชนเป็นประมาณ อิตฺโต จานโต จากที่นี่, เทวทฺตฺโต อ.พระเทวทัต อาคโต มาแล้ว อทฺตโยชนํ คู่โยชนด้วยทั้งกึ่ง อิตฺโต จานโต จากที่นี่, เทวทฺตฺโต อ.พระเทวทัต อาคโต มาแล้ว คาวุตํ คู่คาวุต อิตฺโต จานโต จากที่นี่, ภนฺเต ข้าแต่ พระองค์ผู้เจริญ เทวทฺตฺโต อ.พระเทวทัต อาคโต มาแล้ว โปกฺขรณีสมีป คู่ที่ใกล้แห่งสระ โปกฺขรณิ อิติ ดังนี้ ฯ

“สเจปี อนฺตฺเตชวณํ ปวิสฺสี, เนว มํ ปสฺสตีตฺถุ ลภิสฺสตีติ.

สตถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า สเจ ปี แม้อ้าว เทวทตฺโต อ.เทวทัต ปวิสติ จะเข้าไป อนฺโตเชตวนํ ตูภายในแห่งพระเชตวันไซ้, เทวทตฺโต อ.เทวทัต น ลภิสฺสติ จัก ไม่ได้ ปสฺสิตุํ เพื่ออันเห็น มํ ซึ่งเรา เอว นั้นเทียว อิติ ดังนี้ ฯ

เทวทตฺตํ คเหตฺวา อาคตา เชตวนโปกฺขรณฺตีเร มณฺจํ โอตารตฺวา โปกฺขรณฺธิ
นหยาติตุํ โอตริสฺสุ.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. คเหตฺวา ผู้พาเอา เทวทตฺตํ ซึ่งพระเทวทัต อาคตา มาแล้ว มณฺจํ ยัง เตียงน้อย โอตารตฺวา ให้ข้ามลงแล้ว เชตวนโปกฺขรณฺตีเร ที่ฝั่งแห่งสระโบกขรณีใกล้พระเชตวัน โอตริสฺสุ ข้ามลงแล้ว นหยาติตุํ เพื่ออันอาบ โปกฺขรณฺธิ ในสระโบกขรณี ฯ

เทวทตฺโตปี โข มณฺจโต อฏฺฐาย อุโภ ปาเท ภูมิมํ จเปตฺวา นิสฺสีทิ.

เทวทตฺโตปี โข แม้ อ.พระเทวทัต แล อฏฺฐาย ลูกขึ้นแล้ว มณฺจโต จากเตียงน้อย จเปตฺวา นิสฺสีทิ นั่งวางแล้ว ปาเท ซึ่งเท้า ท. อุโภ ทั้งสอง ภูมิมํ บนภาคพื้น ฯ

เต ปจฺวี ปวิสฺสีสุ.

เต ปาทา อ.เท้า ท. เหล่านั้น ปวิสฺสีสุ เข้าไปแล้ว ปจฺวี ตูแผ่นดิน ฯ

โส อนุกฺกเมน ยาว โคปฺผกา ยาว ชนฺนุกา ยาว กฺกฺกิตฺโต ยาว ธนฺโต ยาว คีวฺโต

ปวิสฺสีตฺวา หนฺนุกฺกจิกฺกสฺส ภูมิมํ ปติฏฺฐิตกาเล คาธมาห

“อิมหิ อฏฺฐีหิ ตมคฺคปฺปคฺคํ

เทวาทิเทวํ นรทมฺมสราถิ

สมนฺตจกฺขุํ สตปฺปญฺจลฺกฺขณํ

ปาณหิ พุทฺธํ สรณํ คโตสุมิตฺติ.

โส เทวทตฺโต อ.พระเทวทัตนั้น ปวิสฺสีตฺวา เข้าไปแล้ว ปจฺวี ตูแผ่นดิน ยาว เพียงใด โคปฺผกา แต่ข้อเท้า ยาว เพียงใด ชนฺนุกา แต่เข่า ยาว เพียงใด กฺกฺกิตฺโต แต่สะเอว ยาว เพียงใด ธนฺโต แต่มม ยาว เพียงใด คีวฺโต แต่คอ อนุกฺกเมน โดยลำดับ อาห กล่าวแล้ว คาถ์ ซึ่งคาถา ปติฏฺฐิตกาเล ในกาล-- หนฺนุกฺกจิกฺกสฺส แห่งกระดูกแห่งคาง --ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว ภูมิมํ บนแผ่นดิน ว่า

อหํ อ.เรา คโต เป็นผู้ถึงแล้ว ตํ พุทฺธํ ซึ่งพระพุทฺธเจ้านั้น อคฺคปฺปคฺคํ ผู้ทรงเป็นบุคคล ผู้เลิศ เทวาทิเทวํ ผู้เป็นเทพยิ่งกว่าเทพ นรทมฺมสราถิ ผู้ยังนระ อันพระองค์พึงฝึกให้เล่นไป สมนฺตจกฺขุํ ผู้มีพระจักขุรอบคอบ สตปฺปญฺจลฺกฺขณํ ผู้มีพระลักษณะบังเกิดแล้วด้วยบุญร้อยหนึ่ง

ว่า **สรณ** เป็นสรณะ **อิมหิ อฏฺฐจฺหิ** ด้วยกระดูก ท. เหล่านี้ กับ **ปาณหิ** ด้วยลมปราณ ท. **อสุมิ** ย่อมเป็น **อิติ** ดังนี้ ฯ

อิทํ กิร ฐานํ ทิสฺวา ตถาคโต เทวทตฺตํ ปพฺพาเชสิ.

กิร ได้ยินว่า **ตถาคโต** อ.พระตถาคตเจ้า **ทิสฺวา** ทรงเห็นแล้ว **อิทํ ฐานํ** ซึ่งฐานะนี้ **เทวทตฺตํ** ทรงยังพระเทวทัต **ปพฺพาเชสิ** ให้บวชแล้ว ฯ

สเจ หิ โส น ปพฺพชิสฺส; คิหิ หุตฺวา กมฺมํ ภาริยํ อกริสฺส, อายุตฺติ ภวสฺส ปจฺจยํ
กาตุํ นาสกฺขิสฺส; ปพฺพชิตฺวา จ ปน, กิณฺจาปี กมฺมํ ภาริยํ กริสฺสติ, อายุตฺติ ภวสฺส
ปจฺจยํ กาตุํ สกฺขิสฺสตีติ นํ สตุถา ปพฺพาเชสิ.

หิ ก็ **สเจ** ถ้าวว่า **โส** **เทวทตฺโต** อ.พระเทวทัตนั้น **น ปพฺพชิสฺส** จักไม่บวชแล้วไซ้;
เทวทตฺโต อ.พระเทวทัต **คิหิ** เป็นคฤหัสถ์ **หุตฺวา** เป็น **อกริสฺส** จักได้กระทำแล้ว **กมฺมํ** ซึ่ง
กรรม **ภาริยํ** ให้เป็นกรรมหนัก, **น อสฺกฺขิสฺส** จักไม่ได้้อจแล้ว **กาตุํ** เพื่ออันกระทำ **ปจฺจยํ**
ซึ่งปัจจย **ภวสฺส** แห่งภพ **อายุตฺติ** ต่อไป; **จ ปน** ก็แล **เทวทตฺโต** อ.พระเทวทัต **ปพฺพชิตฺวา**
ครั้นบวชแล้ว, **กริสฺสติ** จักกระทำ **กมฺมํ** ซึ่งกรรม **ภาริยํ** ให้เป็นกรรมหนัก **กิณฺจาปี** แม้โดย
แท้, **ปน** ถึงอย่างนั้น **เทวทตฺโต** อ.พระเทวทัต **สกฺขิสฺสติ** จักอาจ **กาตุํ** เพื่ออันกระทำ **ปจฺจยํ**
ซึ่งปัจจย **ภวสฺส** แห่งภพ **อายุตฺติ** ต่อไป **อิติ** เพราะเหตุนั้น **สตุถา** อ.พระศาสดา นํ **เทวทตฺตํ**
ทรงยังพระเทวทัตนั้น **ปพฺพาเชสิ** ให้บวชแล้ว ฯ

โส หิ อโธ สตสฺสทฺสทกฺปฺมตฺตเก อฏฺฐิสฺสโร นาม ปจฺเจกพฺพุโธ ภวิสฺสติ.

หิ จจริงอยู่ **โส** **เทวทตฺโต** อ.พระเทวทัตนั้น **ปจฺเจกพฺพุโธ** เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า
สตสฺสทฺสทกฺปฺมตฺตเกอฏฺฐิสฺสโร นาม ชื่อว่าอฏฺฐิสฺสระ **ภวิสฺสติ** จักเป็น **สตสฺสทฺสทกฺปฺมตฺตเก**
ในที่สุดแห่งกัปป์แสนหนึ่ง **อโธ** **ภทฺทกฺปฺโปโต** แต่ภทฺทกฺปป์นี้ ฯ

โส ปจฺวี ปวิสิตฺวา อวิจิมฺหิ นิพฺพตฺติ.

โส **เทวทตฺโต** อ.พระเทวทัตนั้น **ปวิสิตฺวา** เข้าไปแล้ว **ปจฺวี** สู่แผ่นดิน **นิพฺพตฺติ** บังเกิด
แล้ว **อวิจิมฺหิ** ในนรกชื่อว่าอเวจี ฯ

นิจฺจเล พฺพุเช อปรทฺฐภาเวน ปน นิจฺจโลว หุตฺวา ปจฺจติ.

ปน ก็ **เทวทตฺโต** อ.พระเทวทัต **นิจฺจโลว** เป็นผู้มีอันไหวออกแล้วเทียว **หุตฺวา** เป็น
อคุตินา อันไฟ **ปจฺจติ** ไหม้อยู่ **อปรทฺฐภาเวน** เพราะความที่แห่งตน เป็นผู้ผิดแล้ว **พฺพุเช** ใน
พระพุทธรเจ้า **นิจฺจเล** ผู้ทรงมีอันไหวออกแล้ว ฯ

ติโยชนสติกเก อนฺโตววิจิมฺหิ โยชนสตฺตพฺเพธเมวสุส สรีรํ นิพฺพุตฺติ, ลีลํ ยาว
กณฺณสทฺทกฺขลิโต อูปริ อยฺกปฺลลํ ปาวิสิ, ปาทา ยาว โคปฺผกา เภฏฺฐา อยฺปจฺวี ปวิฏฺฐ
า, มหาตาลกฺขณฺฐปริมาณํ อยฺสุลํ ปจฺฉิมภิกฺขุติโต นิภฺขมิตฺวา ปิฏฺฐิมฺหํ ภินฺทิตฺวา
อูเรน นิภฺขมิตฺวา ปุรฺตถิมภิกฺขุติ ปาวิสิ, อปริ ทกฺขิมภิกฺขุติโต นิภฺขมิตฺวา
ทกฺขิมปฺลลํ ภินฺทิตฺวา วามปฺลฺเสน นิภฺขมิตฺวา อุตฺตรภิกฺขุติ ปาวิสิ, อปริ อูปริ
กปฺลฺลโต นิภฺขมิตฺวา มตฺถกํ ภินฺทิตฺวา อโฆภาเคน นิภฺขมิตฺวา อยฺปจฺวี ปาวิสิ.

สรีรํ อ.สรีระ อสุส เทวทตฺตสุส ของพระเทวทตฺตนั้น โยชนสตฺตพฺเพธ อันสูงโดยร้อยแห่ง
โยชนฺ เอว นั้นเทียว นิพฺพุตฺติ บังเกิดแล้ว อนฺโตววิจิมฺหิ ในภายในแห่งนรกชื่อว่าอเวจี ติโย
ชนสติกเก อันประกอบแล้วด้วยร้อยแห่งโยชนฺ ๓, ลีลํ อ.ศัรณะ ปาวิสิ ได้เข้าไปแล้ว อยฺกปฺลลํ
สู่แผ่นกระเบื้องอันเป็นวิหารแห่งหลัก อูปริ ในเบื้องบน ยาว เพียงใด กณฺณสทฺทกฺขลิโต แต่
หมวกแห่งหู, ปาทา อ.เท้า ท. ปวิฏฺฐา เข้าไปแล้ว อยฺปจฺวี สู่แผ่นดินอันเป็นวิหารแห่งหลัก
เภฏฺฐา ในภายใต้ ยาว เพียงใด โคปฺผกา แต่ข้อเท้า, อยฺสุลํ อ.หลาวอันเป็นวิหารแห่งหลัก
มหาตาลกฺขณฺฐปริมาณํ มีลำแห่งต้นตาลใหญ่เป็นประมาณ นิภฺขมิตฺวา ออกแล้ว ปจฺฉิมภิกฺขุติโต
จากฝ้ายอันมีในภายหลัง ภินฺทิตฺวา ทำลายแล้ว ปิฏฺฐิมฺหํ ซึ่งท่ามกลางแห่งหลัง นิภฺขมิตฺวา
ออกแล้ว อูเรน โดยออก ปาวิสิ ได้เข้าไปแล้ว ปุรฺตถิมภิกฺขุติ สู่ฝ้ายอันมีในทิศเบื้องหน้า, อยฺสุลํ
อ.หลาวอันเป็นวิหารแห่งหลัก อื่น ปุณฺ อิก นิภฺขมิตฺวา ออกแล้ว ทกฺขิมภิกฺขุติโต จากฝ้ายเบื้อง
ขวา ภินฺทิตฺวา ทำลายแล้ว ทกฺขิมปฺลลํ ซึ่งข้างเบื้องขวา นิภฺขมิตฺวา ออกแล้ว วามปฺลฺเสน
โดยข้างเบื้องซ้าย ปาวิสิ ได้เข้าไปแล้ว อุตฺตรภิกฺขุติ สู่ฝ้ายเบื้องซ้าย, อยฺสุลํ อ.หลาวอันเป็นวิหาร
แห่งหลัก อื่น ปุณฺ อิก นิภฺขมิตฺวา ออกแล้ว กปฺลฺลโต จากแผ่นกระเบื้อง อูปริ ในเบื้องบน
ภินฺทิตฺวา ทำลายแล้ว มตฺถกํ ซึ่งกระหม่อม นิภฺขมิตฺวา ออกแล้ว อโฆภาเคน โดยส่วนในเบื้อง
ต่ำ ปาวิสิ ได้เข้าไปแล้ว อยฺปจฺวี สู่แผ่นดินอันเป็นวิหารแห่งหลัก ฯ

เอวํ โส ตตฺถ นิจฺจุโล หุตฺวา ปจฺจุติ.

โส เทวทตฺโต อ.พระเทวทตฺตนั้น นิจฺจุโล เป็นผู้มีอันไหวออกแล้ว หุตฺวา เป็น อคฺคินา
อันไฟ ปจฺจุติ ไหม้อยู่ ตตฺถ อววิจิมฺหิ ในนรกชื่อว่าอเวจินั้น เอวํ ด้วยประการฉะนี้

ภิกฺขู “เอตฺถกํ จานํ กนฺตฺวา เทวทตฺโต สตฺถาริ ทฏฺฐํ อลภิตฺวา ว ปจฺวี ปวิฏฺฐโรติ
กถํ สมฺมุจฺจาเปสฺสุ.

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. ถัดมาเป็นเครื่องกล่าว ว่า เทวทูต อ.พระเทวทูต คนทูวา ไปแล้ว จานน์ คู่ที่ เอตตัง มีประมาณเท่านี้ อลลิตวา ไม่ได้แล้ว ทญฺจุ เพื่ออันเฝ้า สตถาร ว ซึ่งพระศาสดาเทียว ปวิญฺโง เข้าไปแล้ว ปจฺวี คู่แผ่นดิน อิติ ดังนี้ สมุญฺจาเปสฺสุ ให้ตั้งขึ้นพร้อมแล้ว ฯ

สตถา “น ภิกฺขเว เทวทูต อิทาเนว มยิ อปรชฺชิตฺวา ปจฺวี ปาวีสี, ปุพฺเพปิ ปวิญฺโงเยวติ วตฺวา, หตฺถิราชกาเล มคฺคมฺพหํ ปุริสํ สมสฺสาเสตฺวา อตฺตโน ปิญฺจํ อโรเปตฺวา เขมฺนตํ ปาปีตสฺส เตน ปุณฺณํ ติกฺขตฺตํ อากฺขนฺตฺวา ‘อคฺคภูฏานํ มหฺมุณฺณภูฏานํ มูเลติ เอวํ ทนฺเต จินฺนิตฺวา ตติยวเร มหาปุริสสฺส จกฺขุปลํ อติกฺกมนฺตสฺส ตสฺส ปจฺวี ปวิญฺจภาวํ ทิเปตฺว

“อคฺคณฺณสฺส โปสฺสส นิจฺจํ วิวรทฺธสิโน

สพฺพญฺเจ ปจฺวี ทชฺชา เนว นํ อภิราชเยติ

อิมํ ชาตกํ กเถตฺวา,

สตถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกษุเว ลูกก่อนภิกษุ ท. เทวทูต อ.เทวทูต อปรชฺชิตฺวา ผิดแล้ว มยิ ในเรา ปาวีสี ได้เข้าไปแล้ว ปจฺวี คู่แผ่นดิน อิทานิ เอว ในกาลนี้ เอว นั้นเทียว น หามิได้, เทวทูต อ.เทวทูต ปวิญฺโง เข้าไปแล้ว ปจฺวี คู่แผ่นดิน เอว นั้นเทียว ปุพฺเพปิ แม้ในกาลก่อน ดังนี้,

กเถตฺวา ตรัสแล้ว อิมํ ชาตกํ ซึ่งชาตก นี้ว่า

เจ หากว่า ปุคฺคโล อ.บุคคล ทชฺชา พึงให้ ปจฺวี ซึ่งแผ่นดิน สพฺพํ ทั้งปวง โปสฺสส แก่บุรุษ อคฺคณฺณสฺส ผู้ไม่รู้ ซึ่งคุณอันบุคคลอื่นกระทำแล้ว วิวรทฺธสิโน ผู้เห็นซึ่งช่องโดยปกติ นิจฺจํ เนื่องนิตยไชรั โส ปุคฺคโล อ.บุคคลนั้น น อภิราชเย ไม่พึง-- นํ ปุริสํ ยังบุรุษนั้น --ให้ยินดียิ่ง เอว นั้นเทียว ดังนี้เป็นต้น

ทิเปตฺว เพื่ออันทรงแสดง ซึ่งความที่-- ตสฺส เทวทูตตสฺส แห่งพระเทวทูต นั้น หตฺถิราชกาเล ผู้ อันช้างผู้พระราช ปุริสํ ยังบุรุษ มคฺคมฺพหํ ผู้หลงแล้วในหนทาง สมสฺสาเสตฺวา ให้เบาใจแล้ว อโรเปตฺวา ยกขึ้นแล้ว ปิญฺจํ คู่หลัง อตฺตโน ของตน ปาปีตสฺส ให้ถึงแล้ว เขมฺนตํ ซึ่งที่อันเกษม เตน ปุริสเสน อันบุรุษนั้น อากฺขนฺตฺวา มาแล้ว จินฺนิตฺวา ตัดแล้ว ทนฺเต ซึ่งงา ท. เอว อย่างนี้ คือ อคฺคภูฏาน ในที่ปลาย มหฺมุณฺณภูฏาน ในที่อันมีในท่ามกลาง มูเล ที่โคน ติกฺขตฺตํ ๓ ครั้ง ปุณฺณํ อีก อติกฺกมนฺตสฺส ก้าวล่วงอยู่ จกฺขุปลํ ซึ่งคลองแห่งจักขุ มหาปุริสสฺส

ของพระมหานุรุช ตติยวาระ ในวาระที่ ๓ ปวิภูจภาว -- เป็นผู้เข้าไปแล้ว สู่แผ่นดิน หตุอิราช
กาล ในกาลแห่งพระองค์เป็นช้างผู้พระราช,

ปุนปี ตเถว กถาย สมุญจิตาย, ขนฺติวาทิภูเต อตฺตนิ อปรชฺฉิตฺวา กลาพฺราษ
ภูตฺตส ตฺตส ปฺรวิ ปวิภูจภาว ที่เปตฺติ ขนฺติวาทิชาตํ, จุลลธมฺมปาลภูเต อตฺตนิ
อปรชฺฉิตฺวา มหาปตาปราชญฺตฺตส ตฺตส ปฺรวิ ปวิภูจภาว ที่เปตฺติ จุลลธมฺมปาลชา
ตกญฺจ กเถสิ.

กถาย ครั้นเมื่อวาจาเป็นเครื่องกล่าว สมุญจิตาย ตั้งขึ้นพร้อมแล้ว ตเถว อย่างนั้น เหว
นั้นเที่ยว ปุนปี กเถสิ ตรัสแล้ว ขนฺติวาทิชาตํ ซึ่งขันติวาทิชาตํ ที่เปตฺติ เพื่ออันทรงแสดง
ปวิภูจภาว ซึ่งความที่-- ตฺตส เทวตฺตตฺตส แห่งพระเทวทัต นั้น กลาพฺราษภูตฺตส ผู้เป็น
พระราชอาชญาว่ากลาพฺรเป็นแล้ว อปรชฺฉิตฺวา ผิดแล้ว อตฺตนิ ในพระองค์ ขนฺติวาทิภูเต ผู้
เป็นคาบสชื่อว่าขันติวาทิเป็นแล้ว --เป็นผู้เข้าไปแล้ว ปฺรวิ สู่แผ่นดิน จ ด้วย, จุลลธมฺมปาล
ชาตํ ซึ่งจุลลธมฺมปาลชาตํ ที่เปตฺติ เพื่ออันทรงแสดง ปวิภูจภาว ซึ่งความที่-- ตฺตส
เทวตฺตตฺตส แห่งพระเทวทัต นั้น มหาปตาปราชญฺตฺตส ผู้เป็นพระราชอาชญาว่ามหาปตาปะ
เป็นแล้ว อปรชฺฉิตฺวา ผิดแล้ว อตฺตนิ ในพระองค์ จุลลธมฺมปาลภูเต ผู้เป็นพระกุมารอาชญา
ว่าจุลลธมฺมปาลเป็นแล้ว ปวิภูจภาว --เป็นผู้เข้าไปแล้ว สู่แผ่นดิน จ ด้วย ฯ

ปฺรวิ ปวิภูเจ ปน เทวตฺตเต,

ปน ก็ เทวตฺตเต ครั้นเมื่อพระเทวทัต ปวิภูเจ เข้าไปแล้ว ปฺรวิ สู่แผ่นดิน,

มหายโน ญฺจตุฏฺฐโธ ฐปตาคกทลฺลโย อุตฺตสาเปตฺวา ปุณฺณมญฺเญ ฐเปตฺวา “ลาภา
วต โนติ มหนตฺ ฌณฺ อนุโภติ.

มหายโน อ.มหายน ญฺจตุฏฺฐโธ ผู้ร่าเริงแล้วและยินดีแล้ว อญฺณมญฺณํ ยังกันและกัน
อุตฺตสาเปตฺวา ให้อยกขึ้นแล้ว ฐปตาคกทลฺลโย ซึ่งธงชัยและธงแผ่นผ้าและด้นกล้วย ท. ฐเปตฺวา
ตั้งไว้แล้ว ปุณฺณมญฺเญ ซึ่งหม้ออันเต็มแล้ว ท. อนุโภติ เสวยอยู่ ฌณฺ ซึ่งมหรสพ มหนตฺ อัน
ใหญ่ จินฺตเนน ด้วยความคิด ว่า ลาภา วต อ.ลาภ ท. หนอ โน ของเรา ท. อิติ ดังนี้ ฯ

ตมตฺถํ ภควโต อาโรเจตฺถ.

ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. อาโรเจตฺถ กราบทูลแล้ว ตมตฺถํ ซึ่งเนื้อความนั้น ภควโต แก่พระผู้มี
พระภาคเจ้า ฯ

ภควา “น ภิกขเว อิทาเนว เทวทตฺเต มเต มหาชนฺ ตุสฺสติ, ปุพฺเพปิ ตุสฺสียะวาทิ
วตฺวา, สพุพฺพนสฺส อปฺปิเย จณฺเฑ พฺรเส พารานฺสิยํ ปิงฺกลราเช นาม มเต
มหาชนสฺส ตุฏฺฐภาวํ ทิเปตฺถ

“สพุโพ ชโน หีสิโต ปิงฺกลเณ,
ตสฺมี มเต, ปจฺจยํ เวทยนฺติ,
ปิโย นุ เต อาสิ อกฺขฺหนตฺโต.
กสฺมา ตวํ โรทฺธิ ทวารปาโล ?
น เม ปิโย อาสิ อกฺขฺหนตฺโต,
ภายามิ ปจฺจาคมนาย ตสฺส,
อิโต คโต หีเสยฺย มจฺจุราชํ,
โส หีสิโต อาเนยฺย นํ ปุณฺ อิทาติ
อิมํ ปิงฺกลชาตกํ กเถสิ.

ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. เทวทตฺเต ครั้นเมื่อ
เทวทตฺ มเต ตายแล้ว มหาชนฺ อ.มหาชน ตุสฺสติ ย่อมยินดี อิทานิ เอว ในกาลนี้ นั้นเทียว น
หามีได้, มหาชนฺ อ.มหาชน ตุสฺสติ ยินดีแล้ว เอว นั้นเทียว ปุพฺเพปิ แม้ในกาลก่อน ดังนี้,
กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ ปิงฺกลชาตกํ ซึ่งปิงฺกลชาตก นี้ ว่า

โพธิสตุโต อ.พระโพธิสัตว์ ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้วว่า ชโน อ.ชน สพุโพ ทั้งปวง ปิง
กลเณ อันพระเจ้าปิงกละ หีสิโต ทรงเบียดเบียนแล้ว, ตสฺมี ปิงฺกลเณ ครั้นเมื่อพระเจ้าปิงกละนั้น
มเต สวรรคตแล้ว, ชนา อ.ชน ท. เวทยนฺติ ย่อมเสวย ปจฺจยํ ซึ่งปีติ, โส ปิงฺกลโ อ.พระเจ้า
ปิงกละนั้น อกฺขฺหนตฺโต ผู้มีพระเนตรดำหามีได้ ปิโย เป็นผู้เป็นที่รัก เต ของท่าน อาสิ เป็น
แล้ว นุ หรือหนอ, ทวารปาโล ? แน่นายทวารบาล ตวํ อ.ท่าน โรทฺธิ ย่อมร้องไห้ กสฺมา
เพราะเหตุอะไร ? ดังนี้ ทวารปาโล อ.นายทวารบาล อาห กราบทูลแล้ว ว่า ปิงฺกลโ อ.พระเจ้า
ปิงกละ อกฺขฺหนตฺโต ผู้มีพระเนตรดำหามีได้ ปิโย เป็นผู้เป็นที่รัก เม ของข้าพระองค์ อาสิ
เป็นแล้ว น หามีได้, อหํ อ.ข้าพระองค์ ภายามิ ย่อมกลัว ปจฺจาคมนาย ต่อการเสด็จกลับมา
ตสฺส ปิงฺกลสฺส แห่งพระเจ้าปิงกละนั้น, หิ ด้วยว่า โส ปิงฺกลโ อ.พระเจ้าปิงกละนั้น คโต
เสด็จไปแล้ว อิโต ธานโต จากที่นี่ หีเสยฺย พึงทรงเบียดเบียน มจฺจุราชํ ซึ่งมัจจุผู้พระราช, โส

มัจจุราชา อ.มัจจุผู้พระราชานั้น ปิงกละ อันพระเจ้าปิงกละ หีลิต ทรงเบียดเบียนแล้ว อา
เนยย พึงนำมา น ปิงกล์ ซึ่งพระเจ้าปิงกละ นั้น อิธ ฐานะ ในที่นี้ ปุน อีก ดังนี้ ดังนี้ เป็นต้น
ที่เปตุ เพื่ออันทรงแสดง ตฤจาวร ซึ่งความที่-- มหาชนสุด แห่งมหาชน ปิงกละราเช
นาม ชื่อ ครั้นเมื่อพระราชานามว่าปิงกละ พาราณสีย ในเมืองชื่อว่าพาราณสี จณเท ผู้
หายาบาย ผรุเส ผู้ร้าย อปปีเย ผู้ไม่เป็นที่รัก สพพชนสุด ของชนทั้งปวง มเต สวรรคตแล้ว
--เป็นผู้ยินดีแล้ว ฯ

ภิกขุ สตถาร ปุจฉิสฺส “อิทานิ ฆนเต เทวทตฺโต กุหิ นิพพตฺโตติ.

ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. ปุจฉิสฺส ทูลถามแล้ว สตถาร ซึ่งพระศาสดาว่า ฆนเต ข้าแต่พระองค์ผู้
เจริญ อิทานิ ในกาลนี้ เทวทตฺโต อ.พระเทวทัต นิพพตฺโต บังเกิดแล้ว กุหิ ฐานะ ในที่ไหน อิ
ติ ดังนี้ ฯ

“อวิจิมหานิรเย ภิกขเวติ.

สตถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ภิกขเว คุณก่อนภิกขุ ท. เทวทตฺโต อ.เทวทัต
นิพพตฺโต บังเกิดแล้ว อวิจิมหานิรเย ในนรกใหญ่ชื่อว่าอเวจี อิติ ดังนี้ ฯ

“ฆนเต อิธ ตปฺปนฺโต วิจริตฺวา ปุน คนฺตฺวา ตปฺปนฺนฺจฺยานเยว นิพพตฺโตติ.

ภิกขุ อ.ภิกขุ ท. ปุจฉิสฺส ทูลถามแล้ว ว่า ฆนเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เทวทตฺโต อ.พระ
เทวทัต ตปฺปนฺโต วิจริตฺวา เทียวเดือคร้อนอยู่แล้ว อิธ โลก ในโลกนี้ คนฺตฺวา ไปแล้ว บังเกิด
แล้ว ตปฺปนฺนฺจฺยาน ในที่ที่เป็นที่เดือคร้อน เอว นั้นเทียวหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“อาม ภิกขเว, ปพฺพชิตา วา โหนฺตุ คหฺนฺจฺวา วา ปมาทวิหริโน อุกฺกตฺต ตปฺปนฺติ
เยวติ วตฺวา อิมํ คาลมาห

สตถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกขเว คุณก่อนภิกขุ ท. อาม เออ เอว อ.อย่างนั้น
ชนา อ.ชน ท. ปพฺพชิตา วา เป็นบรรพชิตหรือ คหฺนฺจฺวา วา หรือว่าเป็นคฤหัสถ์ โหนฺตุ จง
เป็น ปมาทวิหริโน ผู้อยู่ด้วยความประมาทโดยปกติ ตปฺปนฺติ ย่อมเดือคร้อน อุกฺกตฺต โลก
ในโลกทั้งสอง เอว นั้นเทียว อิติ ดังนี้ อาห ตรัสแล้ว อิมํ คาล ซึ่งพระศาสดานี้ ว่า

“อิธ ตปฺปติ, เปจฺจ ตปฺปติ,

ปาปกาโร อุกฺกตฺต ตปฺปติ;

‘ปาป เม กตฺตติ ตปฺปติ,

ภิกฺขโย ตปฺปติ ทุกฺคตฺติ คโตติ.

ปฺคุลโล อ.บุคคล ปาปการี ผู้กระทำความผิดอันลามกโดยปกติ ตปฺปติ ย่อมเดือดร้อน
อิธ โลก ในโลกนี้, เปจฺจ ละไปแล้ว ตปฺปติ ย่อมเดือดร้อน, ตปฺปติ ย่อมเดือดร้อน อุกฺกต
โลก ในโลกทั้งสอง; ปฺคุลโล อ.บุคคล ปาปการี ผู้กระทำความผิดอันลามกโดยปกติ ตปฺปติ
ย่อมเดือดร้อน ว่า ปาป อ.กรรมอันลามก เม อันเรา กตฺ กระทำแล้ว ดังนี้, คโต ไปแล้ว ทุกคน
ตี ตูทุกติ ตปฺปติ ย่อมเดือดร้อน ภิโยโย ยิง อิติ ดังนี้ ฯ

คาลาปริโยसान พหุ โสตาปนุนาทยอ อเหตุ.

คาลาปริโยसान ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคาลา ขนา อ.ชน ท. พหุ มาก โส
ตาปนุนาทยอ เป็นพระอริยบุคคลมีพระโสดาบันเป็นต้น อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

เทสนา มหาชนสุส สาตุธิกา ขาตาคิ.

เทสนา อ.เทสนา สาตุธิกา เป็นเทสนาเป็นไปกับด้วยวาจา มีประโยชน์ ขาตา เกิดแล้ว
มหาชนสุส แก่มหาชน อิติ ดังนี้แล ฯ

เทวตตฺตฺตฺต.

เทวตตฺตฺตฺต อ.เรื่องแห่งพระเทวทัต นิฏฺฐิตํ จบแล้ว ฯ

๑๓. สุมนาเทวีวตฺต. [๑๓]

“อิธ นนฺทติ, เปจฺจ นนฺทตฺติ อิมํ ฃมฺมเทสนํ สตุถา เขตฺวเน วิหรนฺโต สุมนาเทวี

อารพฺภ กเถสิ.

สตุถา อ.พระศาสดา วิหรนฺโต เมื่อประทับอยู่ เขตฺวเน ในพระเชตวัน อารพฺภ ทรง
ปรารภ สุมนาเทวี ซึ่งหญิงชื่อว่าสุมนาเทวี กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ ฃมฺมเทสนํ ซึ่งพระธรรม
เทสนา นี้ว่า อิธ นนฺทติ เปจฺจ นนฺทติ ดังนี้ เป็นต้น ฯ

สาวตฺถิยํ หิ เทวสิกํ อนาถปิณฺฑิกสุส เคเห เทว ภิภฺขุสฺสสุสานิ ญฺญชฺนติ,

หิ ดังจะกล่าวโดยพิสดาร ภิภฺขุสฺสสุสานิ อ.พันแห่งภิกษุ ท. เทว ๒ ญฺญชฺนติ ย่อมฉน
เคเห ในเรือน อนาถปิณฺฑิกสุส ของเศรษฐีชื่อว่าอนาถบิณฑิกะ สาวตฺถิยํ ในเมืองชื่อว่าสาวตฺถิ
เทวสิกํ ทุก ๆ วัน,

ตถา วิสาขาย มหาอุปาสิกาย.

ตถา อ.อย่างนั้น คือว่า ภิภฺขุสฺสสุสานิ อ.พันแห่งภิกษุ ท. เทว ๒ ญฺญชฺนติ ย่อมฉน เค
เห ในเรือน วิสาขาย ของนางวิสาขา มหาอุปาสิกาย ผู้มหาอุบาสิกา เทวสิกํ ทุก ๆ วัน ฯ

สาวตถิยญจ โย โย ทานํ ทาทูกาโม โหติ; โส โส เตสํ อุภินฺนํ โอกาสํ ลภิตฺวา
กโรติ.

จ ก็ โย โย ปุคฺคโล อ.บุคคลใด ๆ สาวตถิย ในเมืองชื่อว่าสาวตถิ ทาทูกาโม เป็นผู้ใคร่
เพื่ออันถวาย ทานํ ซึ่งทาน โหติ ย่อมเป็น; โส โส ปุคฺคโล อ.บุคคลนั้น ๆ ลภิตฺวา ได้แล้ว--
โอกาส ซึ่งโอกาส ชนํ แห่งชน ท. เตสํ อุภินฺนํ ทั้งสองเหล่านั้น --เทียว กโรติ ย่อมกระทำ
ได้ ฯ

“กัการณาคิ.

ปุจฺฉา อ.อันถามว่า โส โส ปุคฺคโล อ.บุคคลนั้น ๆ ลภิตฺวา ได้แล้ว-- โอกาส ซึ่ง
โอกาส ชนํ แห่งชน ท. เตสํ อุภินฺนํ ทั้งสองเหล่านั้น --เทียว กโรติ ย่อมกระทำได้ ก็
การณ เพราะเหตุอะไร อิติ ดังนี้ ฯ

“ตุมหากํ ทานคฺคํ อนาถปิณฺฑโก วา วิสาขา วา อาคตาติ ปุจฺฉิตฺวา, “นาคตาติ
วุตฺเต, สตสฺสสุตฺตํ วิสฺสขฺเชตฺวา กตทานมฺปิ ทานํ นามตฺนฺติ ครหฺนฺติ.

วิสฺขณฺ อ.อันแก้ว่า หิ เพราะว่าอ.ชน ท. ปุจฺฉิตฺวา ถามแล้ว ว่า อนาถปิณฺฑโก วา อ.
เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฺฑิกะ หรือ วิสาขา วา หรือว่า อ.นางวิสาขา อาคตา มาแล้ว ทานคฺคํ ผู้
โรงแห่งทาน ตุมหากํ ของท่าน ท. หรือ ดังนี้, วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า อนาถปิณฺฑโก วา อ.
เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฺฑิกะ หรือ วิสาขา วา หรือว่า อ.นางวิสาขา น อาคตา ไม่มาแล้ว
ทานคฺคํ ผู้โรงแห่งทาน ตุมหากํ ของเรา ท. อิติ ดังนี้ เตน มหาชนน อัมมหาชนนํ วุตฺเต
กล่าวแล้ว, ครหฺนฺติ ย่อมติเตียน กตทานํ ปี แม้ซึ่งทาน-- วิสฺสขฺเชตฺวา อันบุคคลสละแล้ว
สตสฺสสุตฺตํ ซึ่งแสนแห่งทรัพย์ --กระทำแล้วว่า ทานํ นาม ชื่อ อ.ทาน เอาต์ นั้น ก็ อะไร อิติ
ดังนี้ ดังนี้ ฯ

อุโภปิ หิ เต ภิกฺขุสงฺฆสฺส รุจิญฺจ อนฺุจฺฉวิกฺกิจฺจานิ จ ชานนฺติ.

หิ เพราะว่า เต ชนา อ.ชน ท. เหล่านั้น อุโภปิ แม้ทั้งสอง ชานนฺติ ย่อมรู้ รุจิ จ ซึ่ง
ความชอบใจ ภิกฺขุสงฺฆสฺส แห่งหมู่แห่งภิกษุ จ ด้วย อนฺุจฺฉวิกฺกิจฺจานิ ซึ่งกิจอันสมควร ท.
ภิกฺขุสงฺฆสฺส แก่หมู่แห่งภิกษุ จ ด้วย ฯ

เตสุ วิหรนฺเตสุ, ภิกฺขุ จิตฺตานูรูปเมว ญฺญชฺนฺติ.

เตสุ อุโภสุ ชเนสุ ครั้นเมื่อชน ท. ๒ เหล่านั้น วิหรนฺเตสุ อยู่อยู่, ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท.
ญฺญชฺนฺติ ย่อมจัน จิตฺตานูรูป ตามสมควรแก่จิต เอว นั้นเทียว ฯ

ตสุมา สพฺเพ ทานํ ทาตุกามา เต คเหตุวา คจฺจนฺติ.

ตสุมา เพราะเหตุนั้น ชนา อ.ชน ท. สพฺเพ ทั้งปวง ทาตุกามา ผู้ใคร่เพื่ออันถวาย ทาน
ซึ่งทาน คเหตุวา พาเอา เต อุโห ซึ่งชน ท. ๒ เหล่านั้น คจฺจนฺติ ย่อมไป ฯ

อิติ เต อตุตฺโท นมเร ภิกฺขุ ปรีวีสิตุํ น ลภฺนฺติ.

เต ชนา อ.ชน ท. ๒ เหล่านั้น น ลภฺนฺติ ย่อมไม่ได้ ปรีวีสิตุํ เพื่ออันอังกาส ภิกฺขุ ซึ่ง
ภิกฺขุ ท. นมเร ในเรือน อตุตฺโท ของตน อิติ ด้วยประการฉะนี้ ฯ

คโต วิสาขา “โก นฺ โข มม จาเน จตุวา ภิกฺขุสงฺฆํ ปรีวีสิตฺตํ อุปฺชาเรณฺติ

ปฺตฺตสฺส ธีตรํ ทิสฺวา ตํ อตุตฺโท จาเน จเปลฺล.

คโต ในลำดับนั้น วิสาขา อ.นางวิสาขา อุปฺชาเรณฺติ ใคร่ครวญอยู่ว่า โก นฺ โข อ.ใคร
หนอแล จตุวา ตั้งอยู่แล้ว จาเน ในงานะ มม ของเรา ปรีวีสิตฺตํ จักอังกาส ภิกฺขุสงฺฆํ ซึ่ง
หมู่แห่งภิกฺขุ อิติ ดังนี้ ทิสฺวา เห็นแล้ว ธีตรํ ซึ่งธิดา ปฺตฺตสฺส ของบุตร จเปลฺล ตั้งไว้แล้ว ตํ
ธีตรํ ซึ่งธิดานั้น จาเน ในงานะ อตุตฺโท ของตน ฯ

สา ตสฺสา นิเวสเน ภิกฺขุสงฺฆํ ปรีวีสติ.

สา ธีตรา อ.ธิดานั้น ปรีวีสติ ย่อมอังกาส ภิกฺขุสงฺฆํ ซึ่งหมู่แห่งภิกฺขุ นิเวสเน ในที่เป็น
ที่อยู่ ตสฺสา วิสาขาย ของนางวิสาขานั้น ฯ

อนาถปิณฺฑโกปี มหาสุภทฺทํ นาม เขมฺมจธีตรํ จเปลฺล.

อนาถปิณฺฑโกปี แม่ อ.เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฺฑิกะ จเปลฺล ตั้งไว้แล้ว เขมฺมจธีตรํ ซึ่งธิดาผู้
เจริญที่สุด มหาสุภทฺทํ นาม ชื่อว่ามหาสุภททา ฯ

**สา หิ ภิกฺขุณฺ เวยฺยาวจฺจํ กรโณตฺถิ ฆมฺมํ สฺถนฺนํ โสตาปนฺนา หุตฺวา ปตฺติกฺลํ อคฺมา
ลล.**

หิ ก็ สา มหาสุภททา อ.นางมหาสุภททานั้น กรโณตฺถิ กระทำอยู่ เวยฺยาวจฺจํ ซึ่งความ
ขวนขวาย ภิกฺขุณฺ แก่ภิกฺขุ ท. สฺถนฺนํ พังอยู่ ฆมฺมํ ซึ่งธรรม โสตาปนฺโน เป็นพระโสตาบัน
หุตฺวา เป็น อคฺมาลล ได้ไปแล้ว ปตฺติกฺลํ คู่ตระกูลแห่งผ้า ฯ

คโต จุลลสุภทฺทํ จเปลฺล.

คโต ในลำดับนั้น อนาถปิณฺฑโก อ.เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฺฑิกะ จเปลฺล ตั้งไว้แล้ว จุลล
สุภทฺทํ ซึ่งนางจุลลสุภททา ฯ

สาปี ตเถว กรโณตฺถิ โสตาปนฺนา หุตฺวา ปตฺติกฺลํ คตา.

สาปี จุลลสุกททา อ.นางจุลลสุกททาเมื่อนั้น กรโหนติ กระทำอยู่ ตถา อย่างนั้น เอว นั้น เทียว โสตาปนโน เป็นพระโสดาบัน หุตวา เป็น คตา ไปแล้ว ปติภูลํ คู่ตระกูลแห่งผิว ฯ

อด สุมนาเทวี นาม กนิฏฐธิดํ จเปติ.

อด ครั้งนั้น อนาถปิณฑโก อ.เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฑิกะ จเปติ ตั้งไว้แล้ว กนิฏฐธิดํ ซึ่งธิดาผู้น้อยที่สุด สุมนาเทวี นาม ชื่อว่าสุมนาเทวี ฯ

สา ปน ฌมฺมํ สุตฺวา สกทาคามิผลํ ปตฺวา, กุมาริกาว หุตฺวา ตถารูปน อผาสูเกน

อาตุรา อาหารุปฺเจตํ กตฺวา ปีตรํ ทฏฺฐจฺจกามา หุตฺวา

ปน ก็ สา สุมนาเทวี อ.นางสุมนาเทวินั้น สุตฺวา ฟังแล้ว ฌมฺมํ ซึ่งกรรม ปตฺวา บรรลุแล้ว สกทาคามิผลํ ซึ่งสกทาคามิผล, กุมาริกาว เป็นกุมาริกาเทียว หุตฺวา เป็น อาตุรา ผู้ กระสับกระส่าย อผาสูเกน เพราะความไม่สำราญ ตถารูปน มีอย่างนั้นเป็นรูป กตฺวา กระทำแล้ว อาหารุปฺเจตํ ซึ่งการเข้าไปตัดซึ่งอาหาร ทฏฺฐจฺจกามา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเห็น ปีตรํ ซึ่ง บิดา หุตฺวา เป็น ปุคฺคํ ยังบุคคล ปกฺโกสาเปติ ให้ร้องเรียกแล้ว ฯ

โส เอกสุมี ทานคฺเช ตสฺสา สาสนํ สุตฺวาว อาคนฺตุวา “กํ อมฺมํ สุมเนติ อาห.

โส อนาถปิณฑโก อ.เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฑิกะนั้น สุตฺวาว ฟังแล้ว-- สาสนํ ซึ่งข่าว สาสนํ ตสฺสา สุนาย ของนางสุมนาเทวินั้น ทานคฺเช ในโรงแห่งทาน เอกสุมี แห่งหนึ่ง -- เทียว อาคนฺตุวา มาแล้ว อาห กล่าวแล้ว ว่า อมฺมํ เนอะแม่ สุมเน ผู้ชื่อว่าสุมนา ก็ อ.อะไร อิติ ดังนี้ ฯ

สา ปีตรํ อาห “กํ กนิฏฐภาติกาติ.

สา สุมนา อ.นางสุมนานั้น อาห กล่าวแล้ว ปีตรํ กะบิดา ว่า กนิฏฐภาติก คู่ก่อน น้องชายผู้น้อยที่สุด ก็ อ.อะไร อิติ ดังนี้ ฯ

อมฺมาติ.

อนาถปิณฑโก อ.เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฑิกะ อาห กล่าวแล้ว ว่า อมฺมํ เนอะแม่ ตฺวํ อ. เจ้า วิปฺปลปฺติ ย่อมเพื่อหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“น วิปฺปลปามิ กนิฏฐภาติกาติ.

สุมนาเทวี อ.นางสุมนาเทวี อาห กล่าวแล้ว ว่า กนิฏฐภาติก คู่ก่อนน้องชายผู้น้อยที่สุด อหํ อ.เรา น วิปฺปลปามิ ย่อมไม่เพื่อ อิติ ดังนี้ ฯ

“ภายสิ อมฺมาติ.

อนาถปิณฑโก อ.เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฑิกะ อาห กล่าวแล้ว ว่า อมม เนะแม่ ตูว อ.
เจ้า ภายสิ ย่อมกลัวหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“น ภายมิ กนิฏฐภาติกาคติ.

สุมนาเทวี อ.นางสุมนาเทวี อาห กล่าวแล้ว ว่า กนิฏฐภาติก คุก่อนน้องชายผู้น้อยที่สุด
อหิ อ.เรา น ภายมิ ย่อมไม่กลัว อิติ ดังนี้ ฯ

เอตตํ วตฺวาเยว ปน สา กาลมกาสิ.

ปน ก็ สา สุมนาเทวี อ.นางสุมนาเทวินั้น วตฺวา ครั้นกล่าวแล้ว วจนํ ซึ่งคำ เอตตํ มี
ประมาณเท่านี้ เอว นั้นเทียว อกาสิ ได้กระทำแล้ว กาลํ ซึ่งกาละ ฯ

โส โสตาปนุโนปิ สมานิ เสฏฺฐิธิตฺริ อุปลฺปนุโสภํ อสฺสโกนุโต สรีริกฺโขจํ การตฺวา

โรทฺหุโต สตฺถุ สนฺติภํ คนฺตฺวา, “กํ คหปติ ทุกฺขํ ทุมฺมโน อสฺสุมฺโข รุทฺมาโน อาค

โตลิตฺติ วุตฺเต, “ธิตา เม ภนฺเต สุมนาเทวี กาลกตาคติ อาห.

โส เสฏฺฐิ อ.เศรษฐีนั้น โสตาปนุโนปิ แม้เป็นพระโสตาบัน สมานิ มีอยู่ อสฺสโกนุโต ไม่
อาจอยู่ อธิวาเสตุ เพื่ออัน-- อุปลฺปนุโสภํ ยังความโสภอันเกิดขึ้นแล้ว ธิตฺริ ในลูกสาว --ให้อยู่
ทับ ปุคฺคํ ยังบุคคล การตฺวา ให้กระทำแล้ว สรีริกฺโขจํ ซึ่งกิจด้วยสรีระ ธิตู ของลูกสาว
โรทฺหุโต ร้องให้อยู่ คนฺตฺวา ไปแล้ว สนฺติภํ สู้สำนัก สตฺถุ ของพระศาสดา, วจนํ ครั้นเมื่อ
พระดำรัส ว่า คหปติ คุก่อนคฤหบดี ตูว อ.ท่าน ทุกฺขํ เป็นผู้มีทุกข์ ทุมฺมโน เป็นผู้มีใจ
อันโทษประทุษร้ายแล้ว อสฺสุมฺโข เป็นผู้มีหน้าอันชุ่มแล้วด้วยน้ำตา หุตฺวา เป็น รุทฺมาโน
ร้องให้อยู่ อาคโต เป็นผู้มาแล้ว อสิ ย่อมเป็น ก็ เพราะเหตุไร อิติ ดังนี้ สตฺถารา อันพระ
ศาสดา วุตฺเต ตรัสแล้ว, อาห กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ สุมนาเทวี อ.นาง
สุมนาเทวี ธิตา ผู้เป็นลูกสาว เม ของข้าพระองค์ กาลกตา เป็นผู้มีกาละอันกระทำแล้ว โหติ
ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ ฯ

“อถ กสฺมา โสจสิ, นนุ สพฺเพสํ เอกํลิกํ มรณฺหนฺติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า อถ ภาวะ ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มี
อยู่ ตูว อ.ท่าน โสจสิ ย่อมเศร้าโศก กสฺมา เพราะเหตุไร, มรณํ อ. ความตาย สตฺตานํ แห่ง
สัตว์ ท. สพฺเพสํ ทั้งปวง เอกํลิกํ เป็นไปโดยส่วนเดียว โหติ ย่อมเป็น นนุ มิใช่หรือ อิติ
ดังนี้ ฯ

“ขานาเมตํ ภนุเต, เอวรูปา ปน เม หิโรตตปฺปสมฺปนฺนา ชีตา, สา มรณกาลे สตี
ปจฺจุปฺปฏฺฐาเปตฺถุ อสฺสโกภฺนตี วิปฺพลปฺมานา มตา: เตन เม อนปฺปกํ โทมนสฺสํ
อุปฺปชฺชตีติ.

โส เสฏฺฐี อ.เศรษฐีนั้น อาห กราบทูลแล้ว ว่า ภนุเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหํ อ.ข้า
พระองค์ ขานาม ย่อมรู้ เอตํ ซึ่งข้อนั้น, ปน ส่วนว่า ชีตา อ.ลูกสาว เม ของข้าพระองค์ หิ
โรตตปฺปสมฺปนฺนา ผู้ถึงพร้อมแล้วด้วยหิริและโอตตปฺปะ เอวรูปา ผู้มีอย่างนี้เป็นรูป, ชีตา อ.
ลูกสาว เม ของข้าพระองค์นั้น อสฺสโกภฺนตี ไม่อาจอยู่ ปจฺจุปฺปฏฺฐาเปตฺถุ เพื่ออัน-- สตี ยังสติ --
ให้เข้าไปตั้งไว้เฉพาะ มรณกาล ในกาลเป็นที่ตาย วิปฺพลปฺมานา เพื่ออยู่ มตา ตายแล้ว; โท
มนสฺสํ อ.ความโทมนัส อนปฺปกํ มิใช่น้อย อุปฺปชฺชตี ย่อมเกิดขึ้น เม แก่ข้าพระองค์ เตน
เพราะเหตุนี้ อิติ ดังนี้ ฯ

“กํ ปน ตาย กถิตํ มหาเสฏฺฐีติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า มหาเสฏฺฐี คุณอนมหาเศรษฐี ปน ก็ วจฺหนํ อ.คำ
ก็ อะไร ชีตฺถยา อันลูกสาว เตน ของท่าน ตาย นั้น กถิตํ กล่าวแล้ว อิติ ดังนี้ ฯ

“อหํ ตํ ภนุเต ‘กํ อมฺมํ สุมเนติ อามนฺเตสฺส, อถ มํ อาห ‘กํ กนิฏฺฐภาติกาคติ; ตโต
‘วิปฺพลปฺปสิ อมฺมาติ วุตฺเต, ‘น วิปฺพลปฺปามิ กนิฏฺฐภาติกาคติ; ‘ภายสิ อมฺมาติ, ‘น
ภายามิ กนิฏฺฐภาติกาคติ; เอตฺตํ วตฺวา กาลมกาสีติ.

โส เสฏฺฐี อ.เศรษฐีนั้น อาห กราบทูลแล้ว ว่า ภนุเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหํ อ.ข้า
พระองค์ อามนฺเตสฺส เรียกมาแล้ว ตํ ชีตฺถํ ซึ่งลูกสาวนั้น ว่า สุมเน เนอะแม่ผู้ชื่อว่าสุมนา ก็ อ.
อะไร ดังนี้, อถ ภาวะ ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มีอยู่ สา ชีตา อ.ลูกสาว เม ของข้า
พระองค์นั้น อาห กล่าวแล้ว มํ แก่ข้าพระองค์ ว่า กนิฏฺฐภาติก คุณอนน้องชายผู้น้อยที่สุด ก็
อ.อะไร ดังนี้; ตโต ในลำดับนั้น วจฺเน ครั้นเมื่อคำว่า อมฺมํ เนอะแม่ ตํว อ.เจ้า วิปฺพลปฺปสิ
ย่อมเพื่อหรือ อิติ ดังนี้ มยา อันข้าพระองค์ วุตฺเต กล่าวแล้ว, สา ชีตา อ.ลูกสาว เม ของข้า
พระองค์นั้น วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า กนิฏฺฐภาติก คุณอนน้องชายผู้น้อยที่สุด อหํ อ.เรา วิปฺพลปฺป
มิ ย่อมเพื่อ น หามีได้ ดังนี้; วจฺเน ครั้นเมื่อคำว่า อมฺมํ เนอะแม่ ตํว อ.เจ้า ภายสิ ย่อมกลัว
หรือ อิติ ดังนี้ อันข้าพระองค์ กล่าวแล้ว, วตฺวา กล่าวแล้ว ซึ่งคำมีประมาณเท่านี้ ว่า กนิฏฺฐ
ภาติก คุณอนน้องชายผู้น้อยที่สุด อหํ อ.เรา น ภายามิ ย่อมไม่กลัว อิติ ดังนี้ อากาสี ได้
กระทำแล้ว กาลํ ซึ่งกาลละ อิติ ดังนี้ ฯ

อด นั ภควา อาห “น หิ เต มหาเสฏฺฐิ ชีตา วิปฺพลปฺตติ.

อด ครั้งนั้น ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า อาห ตรัสแล้ว นั เสฏฺฐิ กะเสรษจันนั้น ว่า มหาเสฏฺฐิ คู่ก่อนมหาเสรษจิ หิ ก็ ชีตา อ.ลูกสาว เต ของท่าน วิปฺพลปฺตติ ย่อมเพ้อ น หามิได้ อิติ ดังนี้ ฯ

“อด กสฺมา เอวมาหาติ.

เสฏฺฐิ อ.เสรษจันนั้น ปุจฺฉิ ทูลถามแล้ว ว่า อด ภาวะ ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น สนฺเต มี อยู่ ชีตา อ.ลูกสาว อาห กล่าวแล้ว เอว อย่างนี้ กสฺมา เพราะเหตุไร อิติ ดังนี้ ฯ

“กนิญฺจตุตาเยว; ชีตา หิ เต คหปติ มคฺคผลหิ ตยา มหฺลลิก; ตฺวํ หิ โสตาปนุ

โน, ชีตา ปน เต สกทาคามินิ; ตา มคฺคผลหิ มหฺลลิกตฺตา ตํ เอวมาหาติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้ว ว่า ตา ชีตา อ.ลูกสาว เต ของท่านนั้น อาห กล่าว แล้ว อย่างนี้ กนิญฺจตุตา เพราะความที่-- เต แห่งท่าน --เป็นน้องชายผู้น้อยที่สุด เอว นั้น เทียว; คหปติ คู่ก่อนคฤหบดี หิ ด้วยว่า ชีตา อ.ลูกสาว เต ของท่าน มหฺลลิกา เป็นหญิงผู้ ถือเอาซึ่งความเป็นแห่งบุคคลผู้ใหญ่ ตยา กว่าท่าน มคฺคผลหิ โดยมรรคและผล ท. โหติ ย่อม เป็น; หิ จริงอยู่ ตฺวํ อ.ท่าน โสตาปนุโน เป็นโสตาบัน อติ ย่อมเป็น, ปน ส่วนว่า ชีตา อ.ลูก สาว เต ของท่าน สกทาคามินิ เป็นสกทาคามี โหติ ย่อมเป็น; ตา ชีตา อ.ลูกสาว เต ของ ท่าน นั้น อาห กล่าวแล้ว เอว อย่างนี้ ตํ กะท่าน มหฺลลิกตฺตา เพราะความที่แห่งตนเป็นหญิง ผู้ถือเอาซึ่งความเป็นแห่งบุคคลผู้ใหญ่ มคฺคผลหิ โดยมรรคและผล ท. อิติ ดังนี้ ฯ

“เอวํ ภนฺเตติ.

โส เสฏฺฐิ อ.เสรษจันนั้น ปุจฺฉิ ทูลถามแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เอวํ อ.อย่าง นั้นหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

“เอวํ คหปตฺติติ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อาห ตรัสแล้วว่า คหปติ คู่ก่อนคฤหบดี เอวํ อ.อย่างนั้น อิติ ดังนี้ ฯ

“อิทานิ กุหิ นิพฺพตฺตา ภนฺเตติ.

เสฏฺฐิ อ.เสรษจิ อาห กราบทูลแล้ว ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อิทานิ ในกาลนี้ ชี ตา อ.ลูกสาว เม ของข้าพระองค์ นิพฺพตฺตา บังเกิดแล้ว กุหิ จาเน ในที่ไหน อิติ ดังนี้ ฯ

“**ตุลิตถวเน คหปติตี วุตเต, “ภนุเต มม ชีตา อิธ ฌาตกานํ อนุตเร นนุทมานา
วจริตฺวา อิตฺถ คณฺตุวาปี นนุทนฺนฺฐานเนยว นิพฺพตฺตาติ.**

วจนะ ครั้นเมื่อพระดำรัส ว่า คหปติ คุณ่อนคฤหบดี ชีตา อ.ลูกสาว เต ของท่าน
นิพพตฺตา บังเกิดแล้ว ตูลิตถวเน ในภพชื่อว่าคูลิต อิติ ดังนี้ สตุถารา อันพระศาสดา วุตเต
ตรัสแล้ว, เสฏฺฐิ อ.เศรษฐี อาห กราบทูลแล้วว่า ภนุเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ชีตา อ.ลูกสาว
มม ของข้าพระองค์ นนุทมานา วจริตฺวา เทียวผลิตผลิตอยู่แล้ว อนุตเร ในระหว่าง ฌาต
กานํ แห่งชาติ ท. อิธ โลก ในโลกนี้ คณฺตุวาปี แม่ไปแล้ว อิตฺถ โลกโต จากโลกนี้ นิพฺพตฺตา
บังเกิดแล้ว นนุทนฺนฺฐานเน ในที่เป็นที่ผลิตผลิต เอว นั้นเทียวหรือ อิติ ดังนี้ ฯ

**อถ นํ สตุถา “อาม คหปติ อปฺปมตฺตา นาม คหฺนฺจ วา อิธฺโลก จ ปรโลเก จ
นนุทนฺติเยวติ วตฺวา อิมํ ภาตฺมาห**

อถ ครั้งนั้น สตุถา อ.พระศาสดา วตฺวา ตรัสแล้ว นํ เสฏฺฐิ กะเศรษฐีนั้นว่า คหปติ
คุณ่อนคฤหบดี อาม เออ เอว อ.อย่างนั้น, คหฺนฺจ วา อ.คฤหบดี ท. หรือ ปพฺพชิตา วา หรือ
ว่า อ.บรรพชิต ท. อปฺปมตฺตา นาม ชื่อว่าผู้ไม่ประมาทแล้ว นนุทนฺติ ย่อมผลิตผลิต อิธฺโลก
จ ในโลกนี้ด้วย ปรโลเก จ ในโลก อื่นด้วย เอว นั้นเทียว อิติ ดังนี้ อาห ตรัสแล้ว อิมํ ภาตํ
ซึ่งพระศาสดาว่า

**“อิธ นนุทติ, เปจฺจ นนุทติ,
กตปฺปญฺโ อุมฺยตฺถ นนุทติ,
ปฺปญฺลํ เม กตฺนฺติ นนุทติ,
ภิชฺชโย นนุทติ สุกฺคตฺติ คโตติ.**

ปฺปคฺคโล อ.บุคคล กตปฺปญฺโ ผู้มีบุญอันกระทำแล้ว นนุทติ ย่อมผลิตผลิต อิธ โลก
ในโลกนี้, เปจฺจ ละไปแล้ว นนุทติ ย่อมผลิตผลิต นนุทติ ย่อมผลิตผลิต อุมฺยตฺถ โลก
ในโลกทั้งสอง, ปฺปคฺคโล อ.บุคคล กตปฺปญฺโ ผู้มีบุญอันกระทำแล้ว นนุทติ ย่อมผลิตผลิต ว่า
ปฺปญฺลํ อ.บุญ เม อันเรา กตํ กระทำแล้ว ดังนี้, คโต ไปแล้ว สุกฺคตฺติ สุกฺคติ นนุทติ ย่อม
ผลิตผลิต ภิชฺชโย ยิง อิติ ดังนี้ ฯ

คาถาปริโยสาเน พหุ โสตาปนฺนาทโย อเหตุ.

คาถาปริโยสาเน ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคาถา ชนา อ.ชน ท. พหุ มาก โส
ตาปนฺนาทโย เป็นพระอริยบุคคลมีพระโสตาบันเป็นต้น อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

มหาชนสูตร ฌมมเทศนา สาตถิกา ชาตาคิ.

ฌมมเทศนา อ.พระธรรมเทศนา สาตถิกา เป็นเทศนาเป็นไปกับด้วยวาจา มีประโยชน์
ชาตา เกิดแล้ว มหาชนสูตร แก่มหาชน อิติ ดังนี้แล ฯ

สุมนาเทวีวตฺถุ.

สุมนาเทวีวตฺถุ อ.เรื่องแห่งหญิงชื่อว่าสุมนาเทวี นิภูจิตฺ จบแล้ว ฯ

๑๔. เทวสหายกภิกขุขวตฺถุ.[๑๔]

เทวสหายกภิกขุขวตฺถุ อ.เรื่องแห่งภิกษุผู้เป็นสหายนัน ๒ รูป มยา อันข้าพเจ้า รุจเจเต
จะกล่าว ฯ

“พหุมุปี เจ สหิตํ ภาสमानติ อิมํ ฌมมเทศนํ สตุถา เขตวเน วิหรนฺโต เทว

สหายเก ภิกขุ อารพฺภ กเถสิ.

สตุถา อ.พระศาสดา วิหรนฺโต เมื่อประทับอยู่ เขตวเน ในพระเชตวัน อารพฺภ
ทรงปรารภ ภิกขุ ซึ่งภิกษุ สหายนะ ผู้เป็นสหายนัน เทว ๒ รูป กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ ฌมม
เทศนํ ซึ่งพระธรรมเทศนานี้ ว่า พหุมุปี เจ สหิตํ ภาสमानํ ดังนี้ เป็นต้น ฯ

สาวตฺถิวาสินํ หิ เทว กุลปฺตฺตา สหายนกา วิหารํ คนฺตฺวา สตุถ ฌมมเทศนํ สุตฺวา
กาม ปหาย สตุถ สาสเน อูรํ ทตฺวา ปพฺพชิตฺวา ปญฺจ วสุธานี อจฺริยฺพชฺฌายานํ
สนฺตึเก วสิตฺวา สตุถารํ อุปสงฺกมิตฺวา สาสเน ชฺฐํ ปุจฺฉิตฺวา วิปฺสฺสนาชรฺณจ
คนฺถุชรฺณจ วิตุถารโต สุตฺวา, เอโก ตาว “อหํ ภนฺเต มหาลลกกเถ ปพฺพชิตํ น
สภฺขิสฺสามิ คนฺถุชรํ ปฺเรตฺถํ, วิปฺสฺสนาชรํ ปน ปฺเรตฺถสํมิตฺติ ยาว อรหตฺตา วิปฺสฺสนํ
กถาเปตฺวา มณฺเฑนฺโต วายมนฺโต สห ปฏฺธิสมฺภิทาหิ อรหตฺตํ ปาปฺณิ.

หิ ดังจะกล่าวโดยพิสดาร กุลปฺตฺตา อ.กุลบุตร ท. เทว ๒ สาวตฺถิวาสินํ ผู้อยู่ในเมือง
ชื่อว่าสาวตฺถิโดยปกติ สหายนกา เป็นสหายนัน หุตฺวา เป็น คนฺตฺวา ไปแล้ว วิหารํ สู่วิหาร สตุ
ธา ฟังแล้ว ฌมมเทศนํ ซึ่งพระธรรมเทศนา สตุถ ของพระศาสดา ปหาย ละแล้ว กาม ซึ่ง
กาม ท. ปพฺพชิตฺวา บวชแล้ว ทตฺวา ถวาย อูรํ ซึ่งอก สาสเน ในพระศาสนา สตุถ ของพระ
ศาสดา วสิตฺวา อยู่แล้ว สนฺตึเก ในสำนัก อจฺริยฺพชฺฌายานํ ของพระอาจารย์ และพระ
อุปัชฌาย์ ท. วสุธานี ลั่นปี ท. ปญฺจ ๕ อุปสงฺกมิตฺวา เข้าไปเฝ้าแล้ว สตุถารํ ซึ่งพระศาสดา
ปุจฺฉิตฺวา ทูลถามแล้ว ชฺฐํ ซึ่งชฺฐะ สาสเน ในพระศาสนา สุตฺวา ฟังแล้ว วิปฺสฺสนาชรํ จ ซึ่ง
วิปฺสฺสนาชรด้วย คนฺถุชรํ จ ซึ่งคนฺถุชระด้วย วิตุถารโต โดยพิสดาร, ภิกขุ อ.ภิกษุ เอโก รูป

หนึ่ง วตฺวา กราบทูลแล้ว ตาว ก่อน ว่า ภนฺเต ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อหํ อ.ข้าพระองค์ ปพฺพ
 ชิตฺว บวชแล้ว มหุลลกกเถ ในกาลแห่งตนเป็นคนแก่ น สกฺขิสฺสํมมิจฺจ จักไม่อาจ ปุเรตฺถ เพื่อ
 อัน-- คณฺธธฺมํ ยังคณฺธธฺมํ --ให้เต็ม, ปน แต่ว่า อหํ อ.ข้าพระองค์ วิปฺสฺสนาธฺมํ ยังวิปฺสฺสนา
 ธฺมํ ปุเรตฺถํ จักให้เต็ม อิติ ดังนี้ สตฺถา ยังพระศาสดา กถาเปตฺวา ให้ตรัสบอกแล้ว
 วิปฺสฺสนํ ซึ่งวิปฺสฺสนา ยาว เพียงใด อรหฺตฺตา แต่พระอรหันต์ ฆณฺเณนฺโต พากเพียรอยู่ วายมฺมฺโนโต
 พยายามอยู่ ปาปฺปณฺนิ บรรลุแล้ว อรหฺตฺตํ ซึ่งพระอรหันต์ สห กับ ปฏฺฐิสฺสํมมิจฺจ ด้วยปฏฺฐิสฺสํมมิจฺจ
 ท. ๑

อิตโร ปน “อหํ คณฺธธฺมํ ปุเรตฺถํมมิจฺจ อนุกฺกเมน เตปิฏฺฐกํ พุทฺธวณฺณํ อุกฺคณฺหิตฺวา
 คตฺตคตฺตญฺจเนน ธมฺมํ กเถติ, สรณฺญณํ ภณฺติ ปญฺจนฺนํ ภิกฺขุสฺสํมมิจฺจ ธมฺมํ วาเจนฺโต วิ
 จรติ, อญฺจารสนฺนํ มหาคณฺณํ อาจริโย อโหสิ.

ปน ส่วนว่า ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ อิตโร นอกนี้ จินฺตเตตฺวา คิดแล้ว ว่า อหํ อ.เรา คณฺธธฺมํ ยัง
 คณฺธธฺมํ ปุเรตฺถํมมิจฺจ จักให้เต็ม อิติ ดังนี้ อุกฺคณฺหิตฺวา เรียบเอาแล้ว พุทฺธวณฺณํ ซึ่งพระพุท
 พงษ์ เตปิฏฺฐกํ คือประชุมแห่งปิฏกสาม อนุกฺกเมน โดยลำดับ กเถติ ย่อมกล่าว ธมฺมํ ซึ่งธรรม,
 ภณฺติ ย่อมกล่าว สรณฺญณํ กล่าวด้วยเสียง คตฺตคตฺตญฺจเนน ในที่แห่งตนไปแล้วและไปแล้ว วา
 เจนฺโต วิจรติ ย่อมเที่ยวบอกละยัง ธมฺมํ ซึ่งธรรม ภิกฺขุสฺสํมมิจฺจ แก้วร้อย ภิกฺขุณฺํ แห่งภิกฺขุ ท.
 ปญฺจนฺนํ ๕, อาจริโย เป็นอาจารย์ มหาคณฺณํ ของคณะใหญ่ ท. อญฺจารสนฺนํ ๑๘ อโหสิ ได้
 เป็นแล้ว ๑

ภิกฺขุ สตฺถุ สมนฺติเก กมฺมญฺจเนน คเหตฺวา อิตฺตสฺส เณรฺสส วสนฺญญานํ คณฺตฺวา ตสฺ
 โสวาท ฐตฺวา อรหฺตฺตํ ปตฺวา เณรํ วณฺทิตฺวา “สตฺถา ทญฺญญูกามมฺหาคี วทฺนฺติ.

ภิกฺขุ อ.ภิกฺขุ ท. คเหตฺวา เรียบเอาแล้ว กมฺมญฺจเนน ซึ่งพระกัมมญฺจเนน สมนฺติเก ในสำนัก
 สตฺถุ ของพระศาสดา คณฺตฺวา ไปแล้ว วสนฺญญานํ ผู้ที่เป็นอยู่ เณรฺสส ของพระเถระ อิตฺตสฺส
 นอกนี้ ฐตฺวา ตั้งอยู่แล้ว โอวาท ในโอวาท ตสฺส เณรฺสส ของพระเถระ นั้น ปตฺวา บรรลุ
 แล้ว อรหฺตฺตํ ซึ่งพระอรหันต์ วณฺทิตฺวา ไหว้แล้ว เณรํ ซึ่งพระเถระ วทฺนฺติ ย่อมกล่าว ว่า มยํ
 อ.กระผม ท. ทญฺญญูกามา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเฝ้า สตฺถา ซึ่งพระศาสดา อมฺหํ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้
 ๑

เอโร “คจฺจณฺณ อวฺวโส, มม วเจเนน สตฺถา วณฺทิตฺวา อสฺสํมมมฺหาคี วทฺนฺติ,
 สหาคตฺตญฺจเนน เม ‘อมฺหากํ อาจริโย ตุมฺहे วณฺทิตฺติ วทฺนฺตฺติ เปเสสิ.

เอโร อ.พระเถระ วตฺวา กล่าวแล้ว ว่า อาวุโส ลูกของท่านผู้มีอายุ ท. ตุมฺเห อ.ท่าน ท. จจฺจล จงไป, ตุมฺเห อ.ท่าน ท. วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา วนฺทล จง ไหว้ อสีติมหาเถร ซึ่งพระเถระผู้ใหญ่ ๘๐ รูป ท. วจเนน ตามคำ มม ของเรา, ตุมฺเห อ. ท่าน ท. วเทถ จงบอก สหายกตฺเถรปิ แม้กะพระเถระผู้เป็นสหาย เม ของเรา ว่า อาจารย์โย อ. อาจารย์ อมฺหากํ ของกระผม ท. วนฺทติ ย่อมไหว้ ตุมฺเห ซึ่งท่าน ท. อิติ ดังนี้ อิติ ดังนี้ เปเส ลี ส่งไปแล้ว ฯ

เต วิหารํ คนฺตุวา สตฺถารณฺเจว อสีติมหาเถร จ วนฺทิตฺวา คนฺถิกตฺเถรสฺส สนฺติกํ

คนฺตุวา “ภนฺเต อมฺหากํ อาจารย์โย ตุมฺเห วนฺทิตฺติ วทฺนติ.

เต ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น คนฺตุวา ไปแล้ว วิหารํ สฺถูวิหาร วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตฺถารํ จ ซึ่งพระศาสดาด้วย เอว นั้นเทียว วนฺทิตฺวา ไหว้แล้ว อสีติมหาเถร จ ซึ่งพระเถระ ผู้ใหญ่ ๘๐ รูป ท. ด้วย คนฺตุวา ไปแล้ว สนฺติกํ สฺถูสำนัก คนฺถิกตฺเถรสฺส ของพระเถระผู้เรียน ซึ่งคัมภีร์ วทฺนติ ย่อมกล่าว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อาจารย์โย อ.อาจารย์ อมฺหากํ ของ กระผม ท. วนฺทติ ย่อมไหว้ ตุมฺเห ซึ่งท่าน ท. อิติ ดังนี้ ฯ

อิตรน จ โก นามโสติ วุตฺเต, “ตุมฺหากํ สหายกภิกฺขุ ภนฺเตติ วทฺนติ.

จ ก็ วจเน ครั้นเมื่อคำ ว่า อาจารย์โย อ.อาจารย์ ตุมฺหากํ ของท่าน ท. เอโส นั้น โก นาม ชื่อ คือ อ.ใคร อิติ ดังนี้ เถเรน อันพระเถระ อิตรน นอกนี้ วุตฺเต กล่าวแล้ว, เต ภิกฺขุ อ. ภิกษุ ท. เหล่านั้น วทฺนติ ย่อมกล่าว ว่า ภนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อาจารย์โย อ.อาจารย์ อมฺหากํ ของกระผม ท. เอโส นั้น คือ สหายกภิกฺขุ อ.ภิกษุผู้เป็นสหาย ตุมฺหากํ ของท่าน ท. อิติ ดังนี้ ฯ

เอวฺ เเธร ปฺนปฺปฺนํ สาสนํ ปหิณฺนเต, โส ภิกฺขุ โลกํ กาลํ สหิตฺวา อปรภาเค

สหิตฺถํ อสฺสโกนฺโต, “อมฺหากํ อาจารย์โย ตุมฺเห วนฺทิตฺติ วุตฺเต, “โก เอโสติ วตฺวา,

“ตุมฺหากํ สหายกภิกฺขุ ภนฺเตติ วุตฺเต, “ก็ ปน ตุมฺเหหิ ตสฺส สนฺติเก อุกฺคหิตํ: ก็

ทึมนิกายาทิสฺส อญฺญตโร นิกายो, ก็ ติสฺส ปิฎฺเฏสฺส เอกํ ปิฎฺเฏกนฺติ วตฺวา,

“จตุปฺปทิกิปี คาลํ น ชานาติ, คเหตฺวา ปพฺพจิตฺตกาเลยว อรณฺธํ ปวิฏฺฐโ, พหุ วต

อนฺเตวาลิกเก ตสฺส มยา ปญฺหํ ปุจฺฉิตฺถํ ฏฺฐิตฺติ จินฺเตลล.

เถเร ครั้นเมื่อพระเถระ ปหิณฺนเต ส่งไปอยู่ สาสนํ ซึ่งข่าวสาสน์ ปนปฺปฺนํ บ่อย ๆ เอว อย่างนี้, โส ภิกฺขุ อ.ภิกษุ นั้น สหิตฺวา อคคฺลันแล้ว กาลํ สิ้นกาล โลกํ หน้อยหนึ่ง อสฺสโกนฺโต

ไม่อาจอยู่ สหิตุ เพื่ออันอดกลั้น อปรภาเค ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก, วจน ครั้นเมื่อคำ ว่า
 อจริโย อ.อาจารย์ อุมหาก์ ของกระผม ท. วนุทติ ย่อมไหว้ ตุมฺเห ซึ่งท่าน ท. อิติ ดังนี้ เทหิ
 ภิกฺขุหิ อันภิกษุ ท. เหล่านั้น กล่าวแล้ว, วุตเต กล่าวแล้ว ว่า อจริโย อ.อาจารย์ ตุมฺหาก์ ของ
 ท่าน ท. เอโส นั่น คือ โก อ.ใคร ดังนี้, วจน ครั้นเมื่อคำ ว่า ฆนฺเต ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อจริ
 โย อ.อาจารย์ อุมหาก์ ของกระผม ท. คือ สหายภิกฺขุ อ.ภิกษุผู้เป็นสหาย ตุมฺหาก์ ของท่าน
 ท. อิติ ดังนี้ เทหิ ภิกฺขุหิ อันภิกษุ ท. เหล่านั้น วุตเต กล่าวแล้ว, วตุวา กล่าวแล้ว ว่า ปน ก็
 ก็ อ.อะไร ตุมฺเหหิ อันท่าน ท. อุคฺคหิตํ เรียนเอาแล้ว สนฺติเก ในสำนัก ตสฺส ภิกฺขุโน ของ
 ภิกษุนั้น: ที่ฌณิกายาทีสุ ในนิกาย ท. มีที่ฌณิกายเป็นต้นหนา นิกายो อ.นิกาย อลฺยตโร
 อย่างใดอย่างหนึ่ง ตุมฺเหหิ อันท่าน ท. อุคฺคหิตํ เรียนเอาแล้ว หรือ, ปิฎฺเฑสุ ในปิฎก ท. ตีสุ
 สามหนา ปิฎฺเฑอ อ.ปิฎก เอก์ อย่างหนึ่ง ตุมฺเหหิ อันท่าน ท. อุคฺคหิตํ ภา เรียนเอาแล้ว หรือ
 ดังนี้, จินฺนเตสิ คิดแล้ว ว่า โส ภิกฺขุ อ.ภิกษุนั้น น ชานาติ ย่อมไม่รู้ คาลํ ซึ่งกาลา จตฺตูปทิกกปิ
 แม้อันประกอบแล้วด้วยบท ๔. โส ภิกฺขุ อ.ภิกษุนั้น คเหตฺวา ถือเอาแล้ว ปัสสฺสํ ซึ่งผ้าบังสุกุล
 ปวิญฺโง เข้าไปแล้ว อรณฺธํ คู่งป่า ปพฺพชิตกาลเ ในกาลแห่งตนบวชแล้ว เอว นั้นเทียว, ลภิ
 ได้แล้ว อนฺนเตวาสิก ซึ่งอันเตวาสิก ท. พหุ วต มากหนอ, ปุจฺฉิตุ อ.อัน-- มยา อันเรา --ถาม
 ปญฺหํ ซึ่งปัญหา อาคตฺกาลเ ในกาล-- ตสฺส แห่งภิกษุนั้น --มาแล้ว วฏฺฐติ ย่อมควร อิติ ดังนี้
 ฯ

อปรภาเค เถโร สตฺถารํ ทฏฺฐํ อาคโต, สหายกตฺเตรสฺส สนฺติเก ปตฺตจิวฺรํ ฐเปตฺวา
 คนฺตฺวา สตฺถารณฺเจว อสตีติมหาเถเร จ วนฺทิตฺวา สหายกตฺเตรสฺส วสนฺนุจฺฉานํ ปจ
 จาคมิ.

อปรภาเค ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก เถโร อ.พระเถระ อาคโต มาแล้ว ทฏฺฐํ เพื่ออันเฝ้า
 สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา, ฐเปตฺวา เก็บแล้ว ปตฺตจิวฺรํ ซึ่งบาตรและจีวร สนฺติเก ในสำนัก
 สหายกตฺเตรสฺส ของพระเถระผู้เป็นสหาย คนฺตฺวา ไปแล้ว วนฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตฺถารํ
 จ ซึ่งพระศาสดาด้วย เอว นั้นเทียว วนฺทิตฺวา ไหว้แล้ว อสตีติมหาเถเร จ ซึ่งพระเถระผู้ใหญ่
 ๘๐ รูป ท. ด้วย ปจฺจาคมิ กลับมาแล้ว วสนฺนุจฺฉานํ คู่งที่เป็นที่อยู๋ สหายกตฺเตรสฺส ของพระ
 เถระผู้เป็นสหาย ฯ

อถสฺส โส วตฺตํ กาวตฺวา สมบุปฺปมาณํ อาสนํ คเหตฺวา “ปญฺหํ ปุจฺฉิตฺตฺตฺตํ นิ
 สตีติ.

อด ครั้งนั้น โส สหายกตุเธโร อ.พระเถระผู้เป็นสหายนั้น ปุคฺคัล ยังบุคคล การเหตุว่า ให้กระทำแล้ว วตฺตํ ซึ่งวัตร อสฺส เณรสฺส แก่พระเถระนั้น คเหตุว่า ถือเอาแล้ว อาสนํ ซึ่ง อาสนะ สมปฺปมาณํ มีประมาณเสมอกัน นิสิตฺติ นั้งแล้ว จินฺตเนน ด้วยความคิด ว่า อหํ อ.เรา ปุจฺฉิสฺสामी จักถาม ปญฺหํ ซึ่งปัญหา อิติ ดังนี้ ฯ

ตสฺมี ขณฺเณ สตฺถา “เอส เอวรูป มม ปุคฺคํ วิหะเตว นิริเย นิพฺพตฺเตยฺยาติ ตสฺมี
อนุกมฺปาย วิหารจาริกํ จรณฺโต วีย เตสํ นิสินฺนุจฺจานํ คณฺตฺวา ปญฺตฺเต พุทฺธาสนน
นิสิตฺติ.

ตสฺมี ขณฺเณ ในขณะนั้น สตฺถา อ.พระศาสดา จินฺตเตว ทรงแจ้งแล้วว่า เอส ภิกฺขุ อ.
ภิกษุ นั้น วิหะเตว เปียดยืนแล้ว ปุคฺคํ ซึ่งบุตร มม ของเรา เอวรูป ผู้มีอย่างนี้เป็นรูป
นิพฺพตฺเตยฺย พึงบังเกิด นิริเย ในนรก อิติ ดังนี้ จรณฺโต วีย เป็นราวกะว่า เสด็จเที่ยวไปอยู่
วิหารจาริกํ ผู้ที่จาริก ในวิหาร หุตฺวา เป็น คณฺตฺวา เสด็จไปแล้ว นิสินฺนุจฺจานํ ผู้ที่-- เตสํ
ภิกษุนี้ แห่งภิกษุ ท. เหล่านั้น --นั้งแล้ว อนุกมฺปาย เพื่อทรงอนุเคราะห์ ตสฺมี ภิกษุสฺมี ใน
ภิกษุ นั้น นิสิตฺติ ประทับนั่งแล้ว พุทฺธาสนน บนพุทธอาสน์ ปญฺตฺเต อันบุคคลปลาดแล้ว ฯ

ตตฺถ ตตฺถ นิสิตฺตนา หิ ภิกฺขุ พุทฺธาสนํ ปญฺาเปตฺวาว นิสิตฺตนา.

หิ จริงอยู่ ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. นิสิตฺตนา เมื่อนั้ง ตตฺถ ตตฺถ ฐาน ในที่นั้น ๆ ปญฺาเปตฺ
วาว ปลาดแล้ว-- พุทฺธาสนํ ซึ่งพุทธอาสน์ --เที่ยว นิสิตฺตนา ย่อมนั่ง ฯ

เตน สตฺถา ปกฺติปญฺตฺเตยฺว อาสนน นิสิตฺติ.

ตสฺมา เพราะเหตุนั้น สตฺถา อ.พระศาสดา นิสิตฺติ ประทับนั่งแล้ว อาสนน บนอาสนะ
ปกฺติปญฺตฺเต อันบุคคลปลาดแล้วปกฺติ เอว นั้นเที่ยว ฯ

นิสฺซหฺ โข ปน คณฺถิกภิกฺขุ ปจฺมชฺฌานน ปญฺหํ ปุจฺฉิตฺวา, ตสฺมี อภฺธิเต,

ทฺติยชฺฌานํ อาทึ กตฺวา อฏฺฐสฺสุปี สฺมาปตฺตีสฺสุ รูปรูเปสฺส ปญฺหํ ปุจฺฉิ.

จ ปน ก็แล สตฺถา อ.พระศาสดา นิสฺซหฺ ครั้นประทับนั่งแล้ว ปุจฺฉิตฺวา ตรัสถามแล้ว
ปญฺหํ ซึ่งปัญหา ปจฺมชฺฌานน ในฉานที่ ๑ คณฺถิกภิกฺขุ กะภิกษุผู้เรียนซึ่งคัมภีร์, ตสฺมี ปญฺเห
ครั้นเมื่อปัญหานี้ เตน คณฺถิกภิกษุนา อันภิกษุผู้เรียนซึ่งคัมภีร์นั้น อภฺธิเต ไม่กราบทูลแล้ว,
ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้ว ปญฺหํ ซึ่งปัญหา สฺมาปตฺตีสฺสุ ในสมาบัติ ท. อฏฺฐสฺสุปี แม้ ๘ รูปรูเปสฺส
อันมีรูปและหารูปมิได้ กตฺวา กระทำ ทฺติยชฺฌานํ ซึ่งฉานที่ ๒ อาทึ ให้เป็นต้น ฯ

คณฺถิกคฺคเธโร เอกปี กเถตุํ นาสุภฺติ.

คณฺถิกคฺฤเอโร อ.พระเถระผู้เรียนซึ่งคัมภีร์ นาสกฺขิ ไม่ได้ आजแล้ว กเถตุํ เพื่ออันกราบทูล
ปญฺหํ ซึ่งปัญหา เอกปิ แม้ข้อหนึ่ง ฯ

อิติโร ตํ สพฺพํ กเถสิ.

เอโร อ.พระเถระ อิติโร นอกนี้ กเถสิ กราบทูลแล้ว ตํ ปญฺหํ ซึ่งปัญหานั้น สพฺพํ ทั้ง
ปวง ฯ

อถ นํ โสตาปตฺติมคฺเค ปญฺหํ ปุจฺฉิ.

อถ ครั้งนั้น สตฺถา อ.พระศาสดา ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้ว ปญฺหํ ซึ่งปัญหา โสตาปตฺติมคฺเค
ในโสดาปัตติมรรค นํ คณฺถิกภิกขุ กะพระเถระผู้เรียนซึ่งคัมภีร์นั้น ฯ

คณฺถิกคฺฤเอโร กเถตุํ นาสกฺขิ.

คณฺถิกคฺฤเอโร อ.พระเถระผู้เรียนซึ่งคัมภีร์ น อสกฺขิ ไม่ได้ आजแล้ว กเถตุํ เพื่ออันกราบ
ทูล ฯ

ตโต จีณาสวตฺถเร ปุจฺฉิ.

ตโต ในลำดับนั้น สตฺถา อ.พระศาสดา ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้ว จีณาสวตฺถเร ซึ่งพระเถระผู้
เป็นพระจีณาสพ ฯ

เอโร กเถสิ.

เอโร อ.พระเถระ กเถสิ กราบทูลแล้ว ฯ

สตฺถา “สาธุ สาธุติ อภินนฺทิตฺวา เสสมคฺเคสุปิ ปฏฺฐิปาฏิยา ปญฺหํ ปุจฺฉิ.

สตฺถา อ.พระศาสดา อภินนฺทิตฺวา ทรงเปลื้องเพณีนเฉพาะแล้ว ว่า สาธุ อ.ดีละ สาธุ อ.ดี
ละ อิติ ดังนี้ ปุจฺฉิ ตรัสถามแล้ว ปญฺหํ ซึ่งปัญหา เสสมคฺเคสุปิ แม้ในมรรคอันเหลือ ๓ ปฏฺฐิ
ปาฏิยา โดยลำดับ ฯ

คณฺถิกคฺฤเอโร กเถตุํ นาสกฺขิ

คณฺถิกคฺฤเอโร อ.พระเถระผู้เรียนซึ่งคัมภีร์ น อสกฺขิ ไม่ได้ आजแล้ว กเถตุํ เพื่ออันกราบ
ทูล ปญฺหํ ซึ่งปัญหา เอกปิ แม้ข้อหนึ่ง ฯ

จีณาสโว ปน ปุจฺฉิตฺตํ ปุจฺฉิตํ กเถสิ.

ปน ส่วนว่า จีณาสโว อ.พระจีณาสพ กเถสิ กราบทูลแล้ว ปญฺหํ ซึ่งปัญหา สตฺถารา
อันพระศาสดา ปุจฺฉิตฺตํ ปุจฺฉิตํ ตรัสถามแล้วและตรัสถามแล้ว ฯ

สตฺถา จตุสุปิ ฐานิสฺส ตสฺส สาธุการํ อทาสิ.

สตถา อ.พระศาสดา อทาสี ได้ประทานแล้ว สาธุการ ซึ่งสาธุการ ตสฺส จินาสวตฺส แก่
พระจินาสพนัน จานนฺสู ในจानะ ท. จตุสฺสปี แม้ ๔ ๑

ตํ สุตฺวา ภูมฺมเทเว อาทิ กตฺวา ยาว พุรฺหมโลกา สพุพา เทวตา เจว นาค

สุปฺปณฺณา จ สาธุการํ อทฺสฺ.

เทวตา อ.เทวตาท. สพุพา ทั้งปวง กตฺวา กระทำ ภูมฺมเทเว ซึ่งเทพผู้ดำรงอยู่ที่ภาคพื้น
ท. อาทิ ให้เป็นต้น ยาว เพียงใด พุรฺหมโลกา แต่พรหมโลก จ เอว ด้วย นั้นเทียว นาค
สุปฺปณฺณา จ อ.นาคและครุฑท. ด้วย สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ สาธุการํ ซึ่งสาธุการนั้น อทฺสฺ ได้ให้
แล้ว สาธุการ ซึ่งสาธุการ ๑

ตํ สาธุการํ สุตฺวา ตสฺส อนฺตฺเววาลิกา เจว สพุชฺชิวาหริโน จ สตฺถารํ อุชฺฌายีสฺสุ “กิ
นามตํ สตฺถารา กตํ: กิณฺจิ อชานนฺตสฺส มหฺลลฺกตฺตฺเถรสฺส จตุสฺส สาธุการํ อทาสี,
อมฺหากํ ปนาจริยสฺส สพุพปริยตฺติชรสฺส ปญฺจนนํ ภิกฺขุสฺตานํ ปาโมกฺขสฺส ปถ
สามตฺตปิ น กรีติ.

อนฺตฺเววาลิกา อ.อันตฺเววาลิกท. จ เอว ด้วย นั้นเทียว สพุชฺชิวาหริโน จ อ.สพุชฺชิวาหริท.
ด้วย ตสฺส คณฺถิกตฺตฺเถรสฺส ของพระเถระผู้เรียนซึ่งคัมภีร์นั้น สุตฺวา ฟังแล้ว ตํ สาธุการํ ซึ่ง
สาธุการนั้น อุชฺฌายีสฺสุ ยกโทษแล้ว สตฺถารํ ซึ่งพระศาสดา ว่า ก็ กมฺมํ อ.กรรมนั้น ก็ นาม
ชื่ออะไร สตฺถารา อันพระศาสดา กตํ ทรงกระทำแล้ว; สตฺถา อ.พระศาสดา อทาสี ได้
ประทานแล้ว สาธุการ ซึ่งสาธุการ จานนฺสู ในจานะ ท. จตุสฺส ๔ มหฺลลฺกตฺตฺเถรสฺส แก่พระเถระ
ผู้แก่ อชานนฺตสฺส ผู้ไม่รู้อยู่ กิณฺจิ ซึ่งเรื่องอะไร ๑, ปน แต่ว่า สตฺถา อ.พระศาสดา น กริ
ไม่ทรงกระทำแล้ว การณ์ ซึ่งเหตุ ปถสามตฺตปิ แม้สักว่าความสรรเสริญ อาจริยสฺส แก่
อาจารย์ อมฺหากํ ของเราท. สพุพปริยตฺติชรสฺส ผู้ทรงไว้ซึ่งปริยัติทั้งปวง ปาโมกฺขสฺส ผู้เป็น
หัวหน้าโดยความเป็นประธาน ภิกฺขุสฺตานํ แห่งร้อยแห่งภิกษุท. ปญฺจนนํ ๕ อิติ ดังนี้ ๑

อถ เน สตฺถา “กินฺนามตํ ภิกฺขเว กเถถาติ ปุจฺฉิตฺวา, ตสฺมี อตฺเต อาโรจิต,

“ภิกฺขเว ตุมฺหากํ อาจริโย มม สาสเน ภติยา คาโว รกฺขนสฺทิสฺโส, มยฺหํ ปน ปุจฺจโต

ยถารุจิยา ปญฺจโคเรส ปรีฏฺษนฺกสามิสฺทิสฺโสติ วตฺวา อีมา คาถา อภาสี

อถ ครั้งนั้น สตฺถา อ.พระศาสดา ปุจฺฉิตฺวา ตรัสถามแล้ว เน ภิกฺขุ ซึ่งภิกษุท.
เหล่านั้น ว่า ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุท. ตุมฺเห อ.เรอ ท. กเถธ ย่อมกล่าว เอตํ วจฺนํ ซึ่งคำนั้น ก็
นาม ชื่ออะไร ดังนี้, ตสฺมี อตฺเต ครั้นเมื่อเนื้อความนั้น ภิกฺขุหิ อันภิกษุท. อาโรจิต กราบ

ทูลแล้ว, วตฺวา ตรัสแล้ว ภิกฺขเว คู่ก่อนภิกษุ ท. อาจารย์ อ.อาจารย์ ตุมฺหากํ ของเธอ ท. รกฺขณสทิส เป็นเช่นกับด้วยบุคคลผู้รักษา คาโว ซึ่งโค ท. ภติยา เพื่อค่าจ้าง าสาเน ในศาสนา มม ของเรา โหติ ย่อมเป็น, ปน ส่วนว่า ปุตฺโต อ.บุตร มยฺหํ ของเรา ปริณฺุชนกสทิส เป็นเช่นกับด้วยเจ้าของผู้บริโภค ปณฺุจโครเส ซึ่งรสของโค ๕ ท. ยถารุจิยา ตามความชอบใจ อย่างไร โหติ ย่อมเป็น อิติ ดังนี้ อภาสิ ได้ตรัสแล้ว อิมํ คาลา ซึ่งพระคาลา ท. เหล่านี้ว่า

“พหุํปี เจ สติํ ภาสฺมาโน

น ตกฺกโร โหติ นโร ปมตฺโต,

โคโปว คาโว คณฺยํ ปเรสํ

น ภาคฺวา สามณฺุสฺส โหติ.

อปฺปํปี เจ สติํ ภาสฺมาโน

ธมฺมสฺส โหติ อณฺุธมฺมาจารี

ราคณฺุจ โทสณฺุจ ปหาย โมหํ

สมฺมปฺปชาโน สุวิมุตฺตจิตฺโต

อนฺุปาทียาโน อิท วา หุํ วา,

ส ภาคฺวา สามณฺุสฺส โหติติ.

ปมตฺโต ผู้ประมาทแล้ว ภาสฺมาโน กล่าวอยู่ ซึ่งพระพุทฺธพจน์ สติํ อันเป็นไปกับด้วย ประโยชน์เกื้อกูล พหุํ ปี แม้มาก ตกฺกโร เป็นผู้กระทำให้พระพุทฺธพจน์นั้น โหติ ย่อมเป็น น หามิได้ไฉรั, โส นโร อ.นรานั้น ภาคฺวา เป็นผู้มีส่วน สามณฺุสฺส แห่งคุณเครื่องความเป็น แห่งสมณะ โหติ ย่อมเป็น น หามิได้ โคโป ว เพียงดัง อ.บุคคล ผู้รักษาซึ่งโค คณฺยํ นับอยู่ คาโว ซึ่งโค ท. ชนานํ ของชน ท. ปเรสํ เหล่าอื่น ๆ

นโร อ.นระ ภาสฺมาโน กล่าวอยู่ ซึ่งพระพุทฺธพจน์ สติํ อันเป็นไปกับด้วยประโยชน์ เกื้อกูล อปฺปํ ปี แม้น้อย อณฺุธมฺมาจารี เป็นผู้ประพฤติ ซึ่งธรรมอันสมควร-- ธมฺมสฺส แก่ธรรม --โดยปกติ โหติ ย่อมเป็นไฉรั, โส นโร อ.นระ นั้น ปหาย ละแล้ว ราคํ จ ซึ่งราคะด้วย โทสํ จ ซึ่งโทสะด้วย โมหํ จ ซึ่งโมหะด้วย สมฺมปฺปชาโน รู้ทั่วโดยชอบอยู่ สุวิมุตฺตจิตฺโต มีจิต หลุดพ้นวิเศษดีแล้ว อนฺุปาทียาโน ไม่ยึดมั่นอยู่ อิท โลกํ วา ในโลกนี้หรือ หรือว่า หุํ วา ในโลก อื่น ภาคฺวา เป็นผู้มีส่วน สามณฺุสฺส แห่งคุณเครื่องความเป็นแห่งสมณะ โหติ ย่อม เป็น อิติ ดังนี้ ฯ

คาถาปริโยสานะ พหู โสตาปนุนาทยะ อเหตุ.

คาถาปริโยสานะ ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งพระคาถา ชนา อ.ชน ท. พหู มาก โสตาปนุนาทยะ เป็นพระอริยบุคคลมีพระโสดาบันเป็นต้น อเหตุ ได้เป็นแล้ว ฯ

เทสนา มหาชนสุส สาตติกา ชาทาติ.

เทสนา อ.เทสนา สาตติกา เป็นเทสนาเป็นไปกับด้วยวาจา มีประโยชน์ ชาทา เกิดแล้ว มหาชนสุส แก่มหาชน อิติ ดังนี้แล ฯ

เทวสหายกภิกขุขวตตุ.

เทวสหายกภิกขุขวตตุ อ.เรื่องแห่งภิกษุผู้เป็นสหายกัน ๒ รูป นิญาติต์ จบแล้ว ฯ

ยมกวคฺค วณฺณนา นิญาติฺตา.

ยมกวคฺควณฺณนา อ.กถาเป็นเครื่องพรรณนาซึ่งเนื้อความแห่งวรรคอันบัณฑิตกำหนดแล้วด้วยเรื่องอันเป็นคู่ นิญาติตา จบแล้ว ฯ

ปจฺจิม วคฺโค.

วคฺโค อ.วรรค ปจฺจิม ที่หนึ่ง นิญาติต์ จบแล้ว ฯ